E. a. pil. II. 27.
E. o. 27 pil. 2°
M M p 14

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

STEPH·ANTONII MORCELLI

INSCRIPTIONES

COMMENTARIIS SVBIECTIS

ROMAE EX OFFICINA GIVNCHIANA MAIORE PERMISSV PRAESIDVM

Digitized by Google

AD

CAIETANVM MARINIVM

PRAEP. TABVLARIOR. PONTIFICAL.

PRIMO DEFVNCTI OFFICIO, LONGIQVE LABORIS EMENSI SPATIA, ANTE ALIOS TE, DOCTE MARINI, RESPICIMVS, PARVO MERITVM MAIORA LIBELLO, DONARE HOC AVSI: VETERI QVANDO AEQVVS AMICO NOSTRAS ESSE ALIQVID NVGAS ET CARMINA CENSES. HVNC TRIBVS ADDE LIBRIS, QVOS SCRIPSIMVS: VLTIMVS ILLOS SVBSEQVITVR. NEMPE HVIC TITVLOS MANDAMVS, AMICI QVOS SIBI, VEL PRIMI PROCERVM PETIERE, NEGARI QVEIS NIHIL OFFICIVM IVBET AVT PVDOR. ADDITA LVSVS ET NOSTRI NVMERVM PARS AVGENT, SPONTE FLVENTES QVOSCVMQVE A CALAMO PERSCRIPSIMVS. HIS VARIVM QVOD EST GENVS, INQVE VNVM NON OMNES FECIMVS VSVM, SECRETI CERTO TRIBVI DISCRIMINE PLVRES IN PARTES POSCVNT, PRIMO VELVT ANTE LIBELLO QVAE DEDIMVS SAECLI RECOLENDA EXEMPLA VETVSTI. ET PLACVIT QVAEDAM HAVD PVERIS INGRATA PEDESTRI IVNGERE SERMONE, ANTIQVAS COGNOSCERE LEGES ET VIM SI QVIS AMET VERBORVM, REBVS AVITAS VT VOCES APTARE NOVIS ET NOMINA DISCAT. ERGO ERIT EXTERNI HAEC STVDII CVRAEQVE PRIORIS VLTIMA META: SACROS HINC TANDEM EXQVIRERE FONTES MOLIRIQVE ALIQVID PRO RELLIGIONE PARENTVM, PROQVE ARIS SACRISQVE AETAS DEFLEXA, TVAEQVE

 IAM

IAMDVDVM SVADENT CVRAE, MONVMENTA BEATI
QVI REVOCAS AEVI ET CLAROS VIRTVTIBVS ANNOS,
QVVM PIETAS ET SANCTARVM REVERENTIA LEGVM,
QVVM MORES HOMINVM RECTIQVE PROBIQVE VIGEBANT.
MAGNVM OPVS, ET MAGNO LAVDI DECORIQVE FVTVRVM
AVCTORI, QVEM NON DVMI SALEBRAEQVE MORANTEM
DETINVERE, VNVS VETERVM VESTIGIA RERVM
QVIN LEGERES, STVDIO RIMATVS CVNCTA SAGACI.
NOS LEVIS HEV NIMIVM TENVIT SERMONE VOLVPTAS
ILLECTOS PRISCO LATIISQVE LEPORIBVS, OMNES
DVM LEGIMVS VENERES, ET SCITA INQVIRIMVS AEVI
DICTA BONI: AVXILIO QVAMQVAM SCRIPSISSE VIDEMVR
TIRONI QVAE SINT, SIVE ILLE INGENTIA TEMPLA
EXORNET TITVLIS, SEV SACRIS TEMPORA FASTIS
DESCRIBAT, LAVDETVE PIOS A FVNERE MANES.
SED TAMEN EGREGIAM TIBI REM, MELIORA SEQVVTVS
CONSILIA, ET PRIVVM TRACTAS GENVS. VRGE ANIMO ALTVM
VRGE OPVS, INCEPTIS LAETVS; TE PVBLICA QVANTVM
MVNERA, SCRIPTORVMQVE SINIT CHORVS: OFFICIOSVM
QVIPPE NIMIS TE OMNES NORVNT FACILEMQVE; ALIENA
SAEPE TVIS FELIX VT CRESCAT PAGINA CHARTIS.
QVVM REDDENT TIBI TE, DVRO NE CEDE LABORI;
NAMQVE VIGOR MENTI NVNC EST ATQVE ARTVBVS: VRBEM
NVNC RELEGE, EXESOS LAPIDES SCRVTARE, TABELLAE
NE LATEANT, VILIS SI QVAS FABER IMPROBVS HORTI
AVERSAS MVRO, PVTEI VEL MARGINE CLVSIT.
TALIA QVAESITVM TERRAS COMES IRE SVB IMAS
NON EGO, NEC CRYPTAS TECVM LVSTRARE RECVSEM,
CAECVM ITER ANFRACTV CREBRO TACITISQVE LATEBRIS,
PER-

Digitized by Google

PERFVGIVM PATRIBVS POPVLOQVE AD SACRA, TYRANNVM
DVM FVGERENT: PICTO QVA PARIETE TEMPLA VIDERE EST,
ATQVE VIRVM TVMVLOS, PRO RELLIGIONE CRVENTAM
QVI QVONDAM MORTEM SVBIERE, IPSOQVE RVBENTES
SANGVINE ADHVC PHIALAS, TVMVLIS ET NOMINA SACRIS
INSCVLPTA HIC CAELO, MINIO ILLIC SCRIPTA VEL AVRO.
NON LEVIS HAEC TIBI CVRA, AT NEC LABOR IRRITVS; AVSIS
IN PROMPTV MERCES: VENIT HINC LVX PLVRIMA FASTIS
CAELICOLVM, CLARAQVE OLIM QVI MORTE PEREMPTI,
SPIRITVS HIS ET VITA REDIT; PRODVNTVR AVORVM
MORES, ET RITVS ET PRISCI EXEMPLA PVDORIS,
SANCTAQVE LAVDATIS CRESCVNT ANNALIA FACTIS.
AN PARVI PVTAT HAEC SI QVIS, NEC DIGNA LABORE
NVNC TANTO CENSET, BLATERONI SANVS INEPTO
AVSCVLTES CVRSV IN MEDIO, CVRAMVE REMITTAS
CONSILII DVBIVS? QVVM TALIA CAEPTA VALENTI
LAVDARIT MAGNI SAPIENTIA, AMETQVE GARAMPVS,
ALBANIQVE PROBENT PROCERES, PROBET OPTIMVS ACRI
IVDICIO PIVS. ET MERITO; NAM QVAE MAGE NOSTRAM
RES OPERAM STVDIVMQVE PETIT? NOS SI GENVS ATQVE
RELLIGIO TANGIT, VETERVM COMMENTA QVIRITVM
NEC PVDET ET FOEDAS ANIMO ABIECISSE DEORVM
TOT SPECIES, TENEBRIS EMERSOS LVCIS IN AVRAS.
QVI NVMERAT PROAVOS, ET REGVM SANGVINE CRETVM
SE PVTAT, ANTIQVOS VVLTVS FVMOSAQVE PATRVM
OSTENDIT SIMVLACRA DOMI; QVIN STEMMATA AMICIS
DAT MINIO DEPICTA, GENVS SI FORTE SVORVM
NOSSE IVVAT, TABVLAS SOLERS ET SCRINIA SERVAT.
NVM DECEAT TANTIS NOS A MAIORIBVS ORTOS

ILLA

ILLA MINVS CVRARE, ALTA NEC CONDITA TERRA,
SI QVA VETVSTATEM TVLERINT, QVAESISSE, DOMORVM
VT STENT PORTICIBVS, VEL SACRIS REDDITA TEMPLIS
IMMEMORES MONEANT, QVA SIMVS ORIGINE NATI?
NONNE VIDES, QVANTO FOSSOR MOLIMINE TERRAM
ERVAT, VT PRISCI VVLTVS ATQVE ABDITA SIGNA
RVRSVS IN APRICVM VENIANT, ORNENTVR ET AEDES
ATQVE FORA, ANTIQVAE VIGEANT CVLTORIBVS ARTES?
ATRIA QVIN PARIIS SVRGVNT INNIXA COLVMNIS,
SPVRCVS VBI STABVLET CHIRO AC LATRATOR ANVBIS;
ET TRVNCO DOMVS AMPLA IOVI NITET ATQVE DIANAE,
MERCVRIOQVE FEMVR CLAVDO SEMESAQVE PHOEBO
REDDIMVS ORA LYRAMQVE: COMAS, CAPVT ATQVE LACERTOS
NON SVA SAEPE VENVS FERT MOECHA INCESTAQVE IVNO.
CVR POTIOR STIMVLIS SEGNES NOS GLORIA NVLLIS
IMPELLAT, SEROS VT IAM SERVEMVS IN ANNOS,
QVAE SVPERANT, PARTAE MONVMENTA AVGVSTA SALVTIS,
BIS SENIS AEQVAEVA SOPHIS, QVI SANGVINE LEGVM
DOCTRINAM SANXERE SVO? CVR FORTIA FACTA
PONTIFICVM OBLITI, QVORVM SAPIENTIA FOEDAS
DISPVLIT E LATIO TENEBRAS, LVCEMQVE PER ORBEM
DIFFVDIT, MORES HOMINVM MVTAVIT, HONESTAE
OSTENDIT VITAE RATIONEM ET LVMINA VERI?
O GENVS INVICTVM, O FORTES, O DVRA LABORVM
PERPESSI! EXEMPLIS QVORVM OMNEM ET LEGIBVS ORBEM
RELLIGIO COMPLEXA VIGET: DE MVNERE VESTRO EST,
QVOD VIRTVS COLITVR, QVOD SACRA ACCEPIMVS, VNI
ET FACIMVS NVNC RITE DEO. MAIORIBVS ISTIS
POSTERITAS QVID NON DEBET! DIGNA OMNIA PORRO,

NVNC

NVNC ITERVM, MANIBVS QVAE CONTRECTATA PIORVM,
VT STENT, VT VIVANT. VRBI SED REDDERE TEMPLA
QVAE PATRVM STRVXERE MANVS, CVI NVNC LICET? HOSTIS
IAM FVROR ET LATE DIFFVSA INCENDIA MOLES
HEV QVANTAS HAVSERE! ADDE ET PERMVLTA VETVSTAS
QVAE PESSVM VNA DEDIT, LAPIDES AVRVMQVE RESOLVENS
ATQVE AERA. AMOTAE VERVM DE SEDE COLVMNAE
SIGNAQVE ET A LOCVLIS SIMVLACRA ABIVNCTA, NOTAEQVE
ET TITVLI, AGGESTA SERVANTVR PLVRIMA TERRA,
AVT VACVIS VETERI DOMINO NEC COGNITA TECTIS,
ATQVE VRBIS MEDIIS COENO STANT OBLITA VICIS.
NAMQVE NOTIS MALE COMPVNCTOS OFFENDIMVS VLTRO
SARCOPHAGOS CIPPOSQVE, RVBRAE VEL FRAGMINA TESTAE,
QVAE FIGVLVS SIGNIS HEROVM PLVRIMA LEVIT
SANCTORVM: HIC TVMVLVM LAPIS, AST ARAM ILLE TEGEBAT
AVT FONTEM. MAGNO PASSIM CVMVLANTVR ACERVO
SAECLORVM EXSVVIAE ET STIRPIS DECORA VLTIMA NOSTRAE.
QVAE TAMEN OCCIDVIS VBI ROMAM VENIT AB ORIS
ADVENA CONSPICIENS VENERATVR, ET OSCVLA FIGIT;
EFFICTASQVE DOMVM FORMAS ET VERBA PAPYRO
IN TENVI DESCRIPTA REFERT. ITER ITQVE REDITQVE
CIVIS IDEM, STVPIDVSQVE OCVLIS NIL CERNIT APERTIS.
ATQVE ALII, MVLTO QVI PECCANT TVRPIVS, ACRES
SCILICET, IRRIDENT, MVSIVO FORTE REPERTO,
HORRIDVLVM QVIS OPVS SI LAVDET, VEL PRETIVM SI
PASTORIS RAPTAEQVE LVPIS OVIS ADDAT IMAGO,
ET NOTA ANTIQVVM TESTETVR LITTERA TEMPVS.
NON EGO GRAIORVM CLARAS INFENSIOR ARTES
CONTEMNAM, AVT PVLCRIS INDIGNER PVLCRA LOCARI

MARM-

MARMORA PORTICIBVS: LAVDO DIGESTA DEORVM
SIGNA VIRVMQVE, MANVS VETERVM, QVEAT VNDE IVVENTVS
ET FORMAS NOSSE, ET PRISCAS EDISCERE LEGES:
VNDE ARTES REVOCARE DATVM, QVEIS GRAECIA QVONDAM
FLORVIT, ATQVE ITALAE CREVERVNT PRIMITVS VRBES.
SIC IVVAT, ET MECVM TV SENTIS, DOCTE MARINI:
SED NOVA DVM CVLTV PRISCO MVSEA RENIDENT,
ET MIRA ARTIFICVM STVDIIS EXEMPLA PARANTVR;
VOTA FACIS TANTO MECVM SVB PRINCIPE, PARTES
QVAE SINE HONORE IACENT VRBIS NVNC DIDITA IN OMNES,
TOT TITVLOS, TOT MAGNORVM SPOLIA AMPLA VIRORVM,
RELLIQVIASQVE PATRVM ET NOSTRI INSIGNIA CASTVS,
VNA HABEAT SERVETQVE DOMVS, CVI PRODIGA SACRAS
TERRA RECLVDAT OPES, INSCRIPTAQVE SAXA REFVNDAT,
NE LAMBERTINAE VENERANDA ARMARIA CRYPTAE,
NE VACET ANTIQVIS PARIES VTRINQVE TABELLIS;
HISTORIAE VNDE QVEAT TOT LVMINA SCRIPTOR AVITAE
DVCERE, ET INFESTIS PVGNAM COMMITTERE SIGNIS,
PAR GRAIAE GENTI, ARCTOO METVENDVS ET HOSTI.
NAE CVPIT HAEC VOLVITQVE PIVS, CVI MAXIMA CVRA
RELLIGIO EST, CVI SANCTARVM CVSTODIA LEGVM
ET VIRTVS CORDI: FACILES IAM IVSSA RECESSVS
PANDET HVMVS, CRESCENTQVE NOVO PIA MVNERE SEPTA.
SED TVVS HIC LABOR AC STVDIVM PERITVRA PARENTVM
IAM DECORA ET SACRI PRIMA AEVI PIGNORA, TRISTI
VINDICAT INTERITV: DOCTIS QVI TRADITA CHARTIS
SENSA VIRVM ET LONGA SERVAS DIGNISSIMA VITA
CARMINA, QVAE SERI RELEGANT SINE FINE NEPOTES,
QVAEQVE LEGAT GALLVS BATAVVSQVE ATQVE ACCOLA RHENI

ET

Digitized by Google

ET STVPEAT GAVDENS AVCTV GERMAÑIA TANTO ;
ILLA TVOS QVAMQVAM MORES MIRATA FIDEMQVE ,
DECERPIT STVDIIS HORAS , RVMPITQVE LABOREM ,
ATQVE VRBANA TIBI CVRANDA NEGOTIA DEFERT .
NEMPE TVAS NON PARCVS OPES SVPERADDIS , ET OMNE
COMIS OPVS MIRO ELOQVIO , LECTISQVE SOPHORVM
ADSPERGIS DICTIS , SCRIPTORVM MENDA REFINGENS
IVDICIO INGENIOQVE SAGAX : NEC PROXIMA VERIS
NON TANGIS , SI VERA LATENT . PERGE , OPTIME RERVM ,
AMBITIONE RELEGATA , FELICIBVS AVSIS
ADDE VRBI ITALIAEQVE DECVS : TE VINDICE SANCTA
RELLIGIO ET PATRVM STENT SCITA ; VOLENTIBVS VNVS
IAM POPVLIS DET IVRA PARENS , VNOQVE REGANTVR
CONSILIO , VOTI QVAE PARS EST MAXIMA NOSTRI .

AVCTORITATES CENSORVM

EVulgaverat jampridem elegantibus typis ſumma cum ſui nominis laude, vir priſcarum rerum ſtudio, & cognitione eminens Stephanus Antonius Morcellus peregregium opus *De Stilo Inſcriptionum Latinarum*: quo traditis improbo plane labore artis lapidariae praeceptis, vitia in hanc ſpartam per inſcitiam ſubingreſſa acute detexerat, quibuſque modis corrigi poſſent, ex veterum praeſcripto demonſtraverat. En alterum is ipſe nunc volumen exhibet, maximoque beneficio eos, qui in hoc ſe artificio exercent, juvare pergit: complures etenim in eo cujuſvis generis epigraphas perſonis, rebus, temporibuſque noſtris accommodatas, quas ipſe confecit, in claſſes propriis inſignitas titulis miro ordine digeſtas proponit, ut tanto exemplo edocti videant Literatorum Lapidum cultores, praeſertim tirones, quantum ex traditorum in priore illo volumine praeceptorum uſu, & apta antiquorum imitatione, utilitatis & commodi haurire poſſint: quo deinceps non ex arbitrio, & impetu quodam, ſed communibus, certiſque regulis conformatas novas condant inſcriptiones. Praeterea perpulcrum, ac maxime, ut puto, jucundum cuique erit inter haec Faſtis illis frui, quos ipſe critice ſevera, diſpoſitione concinna, & aureo prorſus ſermone publici juris facit. Ego certe incredibili animi voluptate ipſos perlegi, tantaeque, meo judicio, ſunt dignitatis ac pretii, ut non dubitem eos digniſſimos adſerere, qui aeternitati ſacrentur, ad Eruditorum uſum, & ad ornamentum quoque ſive publicarum, ſive privatarum aedium in aes, aut marmor inciſi, quique rebus quoque memorabilibus, quae in dies geruntur, breviter, dilucide, & propriis formulis, uno verbo Morcelliano ſtilo continuentur. Accedit ad haec, me, cum opus hoc mandante Reverendiſſimo P. Fr. Thoma Maria Mamachio Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici ad religionis, morumque trutinam diligenter evolviſſem, nihil in eo quod pias aures vel catholica ſanctiſſima dogmata laederet, offendiſſe. itaque in eam ſtatim ivi ſententiam, ut ad commune emolumentum in publicam lucem quam citiſſime prodeat. Ex aedibus S. Calliſti non. Mart. anno MDCCLXXXIII.

P. A. Galletti Ordinis S. Benedicti Congregationis Caſinenſis Epiſcopus Cyrenenſis

OBſequutus mandatis Reverendiſſimi Sac. Palatii Apoſt. Magiſtri, accurate diligenterque, atque etiam ſumma cum animi mei voluptate eruditiſſimum hoc celeberrimi auctoris Stephani Antonii Morcelli opus perlegi: quumque nihil in eo, quod aut Chriſtianae religioni aut bonis moribus adverſetur, offenderim, publici jam juris quod fiat, digniſſimum cenſeo: ut poſtquam primo ejuſdem Cl. Viri opere *De Stilo Inſcriptionum Latinarum* Latinas contexendi inſcriptiones methodus tradita eſt, ex hoc altero, pulcherrimis earum, quas idem condidit, exemplaribus propoſitis, appareat, ab iis qui ad ejuſdem normam ſcripſerint, de quocumque argumento nunc quoque, aureo illo veterum Scriptorum nitore, elegantiſſimas inſcriptiones condi poſſe.

Ex Muſeo Capitol. VI. Idus Martias.

Franciſcus Eugenius Guaſcus Ss. Baſilic. Lib. Canonicus.

Imprimatur, Si videbitur Reverendiſſimo Patri Magiſtro Sac. Pal. Apoſt.

F. A. Marcucci ab Immac. Conc. Patr. Conſtant. Epiſc. Montis-Alti, ac Viceſg.

IMPRIMATVR

Fr. Thomas Maria Mamachius Ord. Praed. Sac. Pal. Apoſt. Magiſt.

CVL.

Digitized by Google

CVLTORIBVS ANTIQVITATIS

PROEMIVM

NImis jam multa de inſcriptionibus triennio ante prolata a me erant : ut alia demum ad ſtudia animum curamque traducere oporteret , niſi otioſus eſſe mallem . neque ego hoc non videbam, aut non mature paraveram , in quo otii quod datur, conſumerem, & induſtriam meam ac laborem expromerem . ſed quidam interea ex hac urbana eruditorum natione , quos magnifacio, quum non ignorarent, inſcriptiones a me partim aliorum rogatu , partim privata voluntate confectas eſſe permultas; humaniter illi quidem , at ſaepe tamen conquerebantur mecum, quod quibuſdam ex harum numero inſertis , locum in meo illo volumine nullum reliquis eſſe voluiſſem . contendebant nimirum , juventuti paullo cultiori & horum ſtudiorum cupidae id potiſſimum a me parcius eſſe datum, quo illa magis indigeret. nam in antiquis exemplis propoſita tironi eſſe , quae imitanda ſint ; contra in meis demonſtrari , quo ille pacto veteres imitari poſſit : quod opportunius mnlto atque utilius eſſe affirmabant . itaque ſi plura id genus a me in eos libros congeſta eſſent, futurum fuiſſe, ut ex eorum lectione uberiores quandoque fructus plerique ferrent .

Equidem quid reſpondere poſſem , plane tenebam : neque enim conſilii mei ratio parum valere debebat, qui antiquorum auctoritates, non meos luſus & cantilenas proponere ſtatuiſſem . atque illud etiam

commemorare fas erat, poſtquam volumen in manus hominum venit, obtrectatores non defuiſſe, qui, non ut ipſi parcimoniae, ſed impudentiae verterint, quod inſcriptiones illas meas non ita multas venditare auſus eſſem: quamquam ea ego mente ſubjeciſſe teſtatus fueram, non ut exempla, ſed ut conatum tironi aliquem & adumbrationem exhiberem. verum eruditis viris & tam benigne de me ſentientibus officii non erat repugnare; in eamque ſententiam facile ſum adductus, ut quandoquidem editum opus retractare non liceret, inſcriptiones, quae a me prodiiſſent, novo in libello omnes edendas curarem: iis tantum praetermiſſis, quas nonnulli tamquam ſuas promulgaſſent. neque enim eripiendum his videbatur, quod ultro jam libenſque tranſmiſeram. enimvero ad opuſculum hujuſmodi inſtruendum nonnihil etiam & numerus incitavit jam ſatis ingens inſcriptionum earum, quae rurſum a me per hoſce annos, multis officioſe id petentibus, condendae fuerunt: quippe juſtum plane volumen ex omnibus confici poſſe intelligebam, idque & argumentorum varietate probabile, & rerum etiam factorumque commemoratione non injucundum.

Iam vero ipſam libelli hujus editionem a novitate reprehendi non poſſe, aliorum me auctoritas & exiſtimatio edocebat: qui ex hoc ipſo genere bene multa, nec ſine laude vulgarunt. illud potius verebar, ne hominis eſſe non nimis verecundi videretur, ſi exemplis ipſe meis, quod ceteri neglexerunt, commentarios ſubjeciſſem. eſt eſt enim in promptu, quod jaci poſſit, ea videlicet tanti me judice facienda eſſe, quanti antiqua fieri ſolent, in quae hactenus una commentarii ſcripti ſunt. ceterum quidquid homines judicaturi ſint, illa ego in iis illuſtrandis ſpectavi maxime, primum ut inſcriptiones, quas ſaepe extra ſedem ſuam paullo obſcuriores eſſe neceſſe ſit, indiciis datis perſpicuas planaſque redderem: deinde ut quae uſu in his nova vel minus apta videri poſſent, ea, quantum liceret, a nota omni vindicarem. qua quidem in re fieri etiam poſſe non dubitabam, ut nonnulla aliquando tironibus ignota nec plane inutilia proferrem: ita-

Digitized by Google

itaque vel in hoc uno ſatis ineſſe cauſſae, cur invidiam incepti & garrulorum dicta contemnerem.

Habeant igitur, qui antiquitatis ſtudioſi ſint, hoc etiam, qualecumque eſt, de meis ſcriniis munuſculum, at ultimum tamen hujuſmodi; ſatis enim ſuperque huic litterarum generi datum eſt: tum alia profecto ad ſtudia ut aliquando me conferam, non aetas ſolum deflexa, ſed vitae etiam ratio, & quam tueri debeo, ordinis dignitas admonet. jure enim repetere ſolemus, ut viri gravia, ſacerdoteſque ſacra impenſius colant, atque in his ſe exerceant. eſt vero jam prae manibus opus auctoritatis plenum & religionis, libri ſcilicet duodecim a viro ſanctiſſimo & diſertiſſimo, Gregorio Pontifice Agrigentinorum, mille & ducentis ante annis in ſacrum Eccleſiaſten graece conſcripti, neque ad hanc diem in hominum lucem editi: quos Latinae conſuetudini traditos & commentario illuſtratos intra triennium, ſi Deus anuuat, vulgare cogito. donum hoc docti viri ex Bibliotheca Albana primum habebunt; ſubinde alia, ſi tempus, ſi vires ſuppetent: neque enim id genus κειμέλια Albani Proceres, ſemper de litteris boniſque artibus optime meriti, in domeſticos illos theſauros congeſſerunt.

ELEN-

ELENCHOS INSCRIPTIONVM

PARTITIO I.

INSCRIPTIONES PRIMI ORDINIS

CAPVT I.
INSCRIPTIONES SACRAE

§. I. TITVLI DEI IMMORTALIS CAELITVMQVE SANCTORVM

§. II. MONVMENTA SACRORVM

CAPVT II.
INSCRIPTIONES HONORARIAE

§. I. INSCRIPTIONES HONORI CLARORVM VIRORVM DICATAE

§. II. INSCRIPTIONES HONORI ILLVSTRIVM FEMINARVM DICATAE

CAPVT III.
EPITAPHIA

§. I. EPITAPHIA VIRORVM

§. II. EPITAPHIA FEMINARVM

§. III. EPITAPHIA PVERORVM ET PVELLARVM

§. IIII. EPITAPHIA SEPVLCRORVM COMMVNIVM

CAPVT IIII.
INSCRIPTIONES HISTORICAE

§. I. FASTI

§. II. INSCRIPTIONES OPERVM PVBLICORVM

§. III. INDICES LOCORVM PVBLICORVM ET PRIVATORVM

§. IIII. INDICES EORVM, QVAE LEGATA, DONATA, VENDITA AVT EMPTA SVNT

CAPVT V.
ELLOGIA

§. I. ELLOGIA CAELITVM SANCTORVM

§. II. ELLOGIA CLARORVM VIRORVM

§. III. ELLOGIA ILLVSTRIVM FEMINARVM

CAPVT VI.
CONSTITVTIONES PVBLICAE

§. I.

Digitized by Google

§. I. LEGES ET EDICTA

§. II. DECRETA CIVITATVM

§. III. TABVLAE FOEDERVM ET HOSPITIORVM

§. IIII. RESCRIPTA ET DIPLOMATA PVBLICA

§. V. INSCRIPTIONES MENSVRARVM ET PONDERVM PVBLICORVM.

§. VI. DECRETA ET ACTA COLLEGIORVM

PARTITIO SECVNDA

INSCRIPTIONES SECVNDI ORDINIS

CAPVT I.
INSCRIPTIONES TEMPORARIAE

§. I. INSCRIPTIONES PRECATIONVM VOTORVMQVE CAVSSA

§. II. INSCRIPTIONES AD FESTOS APPARATVS ATQVE POMPAS

§. III. INSCRIPTIONES FVNERVM PVBLICORVM

CAPVT II.
INSCRIPTIONES NVMMARIAE

§. I. INSCRIPTIONES NVMMORVM ADVERSAE

§. II. INSCRIPTIONES NVMMORVM AVERSAE

CAPVT III.
TITVLI RERVM PRIVARVM

§. I. INSCRIPTIONES ANVLORVM

§. II. INSCRIPTIONES POCVLORVM

§. III. INSCRIPTIONES TESSERARVM

§. IIII. INSCRIPTIONES LVCERNARVM VASORVMQVE FICTILIVM

§. V. INSCRIPTIONES ARMORVM ET INSTRVMENTI BELLICI

§. VI. INSCRIPTIONES LATERVM ET TEGVLARVM

CAPVT IIII.
INSCRIPTIONES POETICAE

§. I. EPITAPHIA

§. II. INSCRIPTIONES SACRAE

§. III. INSCRIPTIONES HISTORICAE

§. IIII. ELLOGIA

IO.

Digitized by Google

IOSEPHI MAROTTI RHETORIS DECVRIALIS LYCEI ROMANI

DE NOSTRA VTRIVSQVE OPERIS EDITIONE

HENDECASYLLABI GRATVLANDI CAVSSA

GRATES INNVMERAS TIBI VETVSTAS
AGIT TOTA SIMVL, LATINITASQVE
MORCELLE OPTIME, QVOD, NOVVS REPERTOR,
ANTIQVAE ET NOVVS EXPLICATOR ARTIS,
SCRIPSISTI EGREGIE LIBRVM, PROBATVM
SIC PLAVSV VNANIMI OMNIVM, VETVSTAS
NEMPE QVEIS COLITVR, LATINITASQVE,
VT POSSIT NIHIL AMPLIVS PROBARI.
HVIVS NVNC OPE, SI IVVET, LICEBIT,
QVOD VNVM HAEC CVPIDE EXPETEBAT AETAS,
SIGNIS, AEDIBVS, ARCVBVS, SEPVLCRIS,
ET QVIDQVID MEMORI SACRETVR AEVO,
MORE INSCRIBERE PRISTINO QVIRITVM
VENVSTOS TITVLOS ET ELEGANTES,
DIGNE, ET ORDINE, PVRITER, LATINE,
AVGVSTI VT REFERANT BEATA SAECLA.
OH PRAESTANS OPVS! OH LIBRVM DISERTVM!
CONSVLTVM OH BENE LITTERIS LATINIS!
VERVM NON SATIS HOC: NOVVS LABOREM
EXCIPIT LABOR, ADDITVRQVE PRIMO
LIBRO NVNC SIMILI LIBER NITORE,
QVEM SCRIPSTI, FACILE VT PATERE CVNCTIS
POSSIT, LEGIBVS OPTIME INSTITVTIS
SI QVIS PAREAT, AVREO LEPORE
AERI INCIDERE MARMORIVE POSSE
AERE, ET MARMORE DIGNA, DIGNA VT AEVO
ILLA SVNT TVA CAESARIS BEATO.
NAM QVAE VLTRO TIBI FABREFACTA, QVASQVE
ROGATV PROCERVM VNDECVMQVE, PASSIM
ORNANT AVSONIAM, IVVAT VIDERE
HVC CONGESTA SIMVL, PERENNE SAECLI
VT NOSTRI MANEANT DECVS, FVGENTQVE
FOEDAM BARBARIEM. HEV PVDOR! REFERTAS
PENE VRBES TABVLIS FVISSE, ET OMNES
VICOS HACTENVS HISCE LITTERATIS
PRORSVS AD STOMACHVM VSQVE LECTITANTVM,
NOSQVE AEGRE IN NVMERO INVENIRE TANTO
VNVM VERSICVLVM, ALTERVMVE, QVI NON
SIT EXLEX, OLEATQVE BARBARORVM
TETRAM ILLAM ILLVVIEM, BONORVM ET ILLOS
HOSTES AEQVE NOMINVM, ARTIVM AC BONARVM.
AST HAEC IAM FVERVNT: BENIGNITATE
IAM NOVVS SVPERVM PARATVR ORDO
RERVM: TE PRAEEVNTE, IAM LICEBIT
ET HOC TEMPORE, PRISTINA RECEPTA
SCRIBENDI RATIONE, PRISTINOQVE
SPLENDORE, HAEC REPARARE DAMNA, QVEIS NOS
EXCITAVIMVS ERVDITIORVM
IN NOS SCILICET OMNIVM CACHINNOS.
NEC SANE IMMERITO; LOQVENTIBVS NAM
INSVLSE TITVLIS, ET INFICETE,
MAIESTAS ABIT IMPERI, INTERITQVE,
NITET QVAE IN TABVLIS MAGE HIS, IN AMPLIS
QVAM FORIS NITEAT, MINANTIBVSQVE
VRBIVM AEDIBVS, AVREISQVE TECTIS.
HAEC ENIM SPECIEM VRBIS: AT CEREBRVM
OSTENDVNT POPVLI ILLA, LIBERALEM
ET CVLTVM, DECVS VNDE, ET VNDE VERA
MAIESTAS REPETENDA, DIGNITASQVE.
ERGO PLAVDO TIBI, TIBI ET DISERTI
FOETVS GRATVLOR INGENI DISERTOS,
QVEIS CLARVS MEMORI COLERIS ORBI,
ORBIS DELICIVM VSQVE DVM DECVSQVE
VETVSTAS FVERIT, LATINITASQVE.

PARTITIO PRIMA
INSCRIPTIONES PRIMI ORDINIS

Quam diſtributionem in libris de ſtilo ſequutus ſum, ea mihi nondum diſplicuit: itaque eandem hic quoque retinendam exiſtimo; quam hic ſane jure quodam meo uſurpare poſſum, quum opes jam meas, quantulæcumque eæ ſunt, non alienas exponam. porro inſcriptiones ſingulæ ſic edentur, quemadmodum a me ſcriptæ ſunt: ne ſi quid ab alia manu in quibuſdam alicubi legitur, id mihi vel laudi immerito vel vituperationi tribuatur. quia vero inſcriptionum, quæ huic libro mandantur, non omnes ex aliorum voluntate, ſed privato etiam ſtudio non paucæ & poëtica quadam fingendi licentia confectæ ſunt; idcirco diſcrimen a litterarum formis inducam hujuſmodi, ut quas rogatus condiderim, eas litteris majoribus exprimendas curem: ceterae, quae delectationis cauſſa ſcriptae ſunt, minoribus repraeſententur.

CAPVT I.
INSCRIPTIONES SACRAE

§. I.

TITVLI DEI IMMORTALIS CAELITVMQVE SANCTORVM

I. (1)

OMNIPOTENTI· DEO· PATRI
VOTO SVSCEPTO
OB· INGRVENTEM· PESTILITATEM
VICANI· VICI· PACIS
LIBENTES· MERITO
SACRAVERVNT

Vicani Vici Pacis formula vetus apud Gruterum, (2) cui ſimiles condi aliæ poſſint, quum nomina vicorum ejuſmodi occurrunt. ceterum ſcribi etiam pote-

(1) pro altari, titulus adſciti argumenti.

(2) p. 92. n. 2.

Digitized by Google

poterat *Vicani Pacenſes*, ut *Colonia Pacenſis* a Plinio appellatur, quae in Luſitania *Pax Iulia* dicta eſt. (3)

Libentes Merito: hae formula veteres voti ſe compotes indicabant, cauſſam ſcilicet ſibi jam eſſe profeſſi, cur votum ſolverent.

Annum non ſubjeci, antiquo plane more: ſæpe enim in vetuſtis exemplis deſideratur; vel quod veteres, re jam vulgata, id parvi interdum referre ducerent, vel quod ſeorſum in plerisque operibus magiſtratus incidendos curarent.

(3) H. N. l. 4. c. 21.

II. (1)

DEO. PVERO
I E S V
CAMILLVS. ALBIANVS
SACERDOS
ANNO. LX.
CONSECRATIONIS. SVAE
D. D.

Aevi formula ſequioris videri illa poſſit *Anno LX. Conſecrationis Suæ*: quippe in exemplo Gruteriano, (2) in quo Valens & Valentinianus Augg. cientur, Victor Augentius Hierocoraica filio ſuo Aemiliano tradidiſſe dicitur *Anno Trigenſimo Conſecrationis Suae*: quo item tempore femina, quae ſacris Cereris initiata eſſet, *Sacrata Deae Cereri* appellata eſt. (3) ſed male quis omnia levis eſſe auctoritatis ſtatuat, quae ipſe in recentioribus tantum ſe legiſſe meminerit: nam & alii ſaepe plura legerunt ac tenent, & qui haec olim uſurparunt, multa vetuſtiorum ſcripta verſarant, quae nos non vidimus: quos etiam, quum de rerum appellationibus agitur, in ſacris praeſertim ac religioſis, nova potius inducere vocabula, quam propriis uti, incredibile eſt.

Atque hic quidem errare eos, qui formulam hujuſmodi tamquam minus Latinam repudient, mihi manifeſtum videtur. ſcio apud veteres Latinos, qui Dii facti eſſent, eos *Conſecratos* appellari; bona item quorundam *Conſecrata* dici, quae Diis devota dicataque eſſent: imo & mali civis caput *Conſecratum* idem eſſe, ac deteſtabile & ſacrum. ſed tamen viros quoque, qui ſacrornm cauſſa Numini addicti initiatique fuiſſent, praeſtantiſſimi Latinorum *Conſecratos* nominavere; quamquam id Grammatici minus attenderunt. Tullii certe illa ſunt de Martialibus, qui Larini ſacra curabant, (4) *Miniſtri publici Martis, atque ei Deo veteribus inſtitutis religionibuſque Larinatium Conſecrati*. Ovidius etiam, quum Auguſtum indicare vellet, Pontificatus maximi cauſſa *Sacratum* ducem appellavit, in Faſtis ſcilicet, (5) quos ante Auguſti exceſſum ſcriptos eſſe conſtat. quare nemo jam dubitare poſſit, ritus quoque eos, quibus initiari quis ſacris ſoleret, *Conſecrationem* dictos eſſe. INS

(1) pro calice ſacerdotali.
(2) p. 303. n. 2.
(3) Grut. p. 309. n. 4.
(4) pro Cluent. c. 15.
(5) lib. 2. v. 60.

Digitized by Google

III· (1)

INFANTI· DEO
CONSERVATORI· GENERIS· HVMANI
FLAVIA· ET· HORATIA· SORORES· ALBINAE
ALTARE
SVA· PECVNIA· EXORNAVERVNT
LEGATIS· ✱· ∞· IↃCCCXX·
VTI· QVOTANNIS· ANTE· NATALEM· EIVS
SVPPLICATIO· NOVENDIALIS
ESSET

A*Ltaria*, inquit Feſtus, *ab altitudine dicta ſunt, quod antiqui Diis ſuperis in aedificiis a terra exaltatis ſacra faciebant*. itaque noſtra eodem potius nomine, quam arae, appellanda. nam aras humiliores fuiſſe conſtat, (2) nec victimis adolendis aptas. tum aram interdum dixere fulcimentum Altaris: quod Prudentius ſpectaſſe videtur, quum cecinit, (3)

Altaris aram funditus peſſundare.

Denarii notam pro Iulio nummo recte uſurpari arbitror, quod Iulius quoque decem aeris contineat, & argenteus idem ſit nummus. *Novendiale* autem eſt non modo quod nono die fit, ſed etiam quod per novem dies, ut *Feriae Novendiales* apud Livium. (4)

(1) pro templi aedicula.
(2) V. Serv. ad ecl. 5. v. 66.
(3) Periſteph. 14. v. 49.
(4) lib. 1. c. 31.

IIII· (1)

M A R I A E· V I R G I N I
S A N C T A E· G E N E T R I C I· D E I
S A C R V M
C V S T O D I· P R A E D I O R V M
T R E B E L L I A N O R V M

G*Enetrici*: ita inſcriptum in Liviae nummo (2) & in Auctoritate centumvirorum Vejentium, (3) quod ejuſdem aetatis monumentum eſt: eandemque ſcribendi rationem plerique poſt ea tempora retinuerunt: *Genitrix* tamen Manutio ob originis ſimilitudinem magis probatur, cui ſcribae librarii favent.

A 2 Cu-

(1) pro Sacello ruſtico.
(2) Spanh. diſſ. 12. p. 451.
(3) Fabr. 170. n. 324.

Digitized by Google

Cuſtodi Praediorum: idem id, atque ſi ſcribas, *Quod cuſtodiat praedia*: ſic enim veteres dedicationis cauſſam efferre ſoliti: quibus in appoſitis plus fere ineſt dignitatis, quam in fuſiori oratione eſſe poſſit. atque hac ipſa, opinor, de cauſſa eundem ſaepe modum in honorariis quoque inſcriptionibus ſequuti ſunt: quem nemo non probet, niſi qui titulis hiſtorias praeferat, & verba magis, quam ſententias adamet. porro appoſitorum ea vis & ſignificatio ex collocatione maxime oritur, quam ſane amittant, ſi nomini ipſi initio jungantur.

V. (1)

MARIAE· REDVCI
ET· ANGELIS· CAELESTIBVS· TVTELARIBVS
ANTONIA· LAVR· F· CLAVDIANA
PRO· REDITV· PAVLLI· AMERINI· CONIVGIS
ET· IVSTI· FILI
VOTVM· ANIMO· LIBENS· SOLVIT

Beneficium veteres, quod divinitus ſibi collatum crederent, appoſitis fere illis deſignabant, quae Deorum nominibus addebant. hinc alii *Soſpitatores*, alii *Conſervatores*, quidam *Reduces*, *Defenſores*, *Propugnatores* dicti & hujuſmodi: *Tutelares* etiam; qua quidem appellatione eos tantum vocatos Grammatici tradunt, in quorum tutela urbes & loca eſſent, quos Romani ante oppidorum oppugnationem certo carmine evocare ſolebant. ſed tamen hominum quoqne *Tutelares* Deos ex veterum ſententia fuiſſe, & ita nominatos eſſe, non ambigo. ii Pertinacis in nummis *Dii Cuſtodes* audiunt; at apud Gruterum (2) Mercurius & Minerva *Dii Tutelares* diſerte appellantur, nulla loci meutione facta, ut ad monumenti auctorem referendi videantur. tum Genios Deos habitos eſſe, eoſdemque hominum tutelæ praefectos, norunt antiquitatis cultores, quum locorum item ac populorum Genii eſſent.

Iam reliquas inſcriptiones percurrenti, (ſemel enim praemonendi a me ſunt, qui haec legent) ſi quid cuiquam occurret, quod in controverſiam jure vocari poſſe exiſtimet; non is, ſi nihil ibidem interpretandi cauſſa ſubjectum videat, neglectum illud plane, ac ſilentio praetermiſſum arbitretur. nimirum quia bis terve de eadem re quaeſtionem inſtitui non oporteat; idcirco quae ſemel alicubi, ſive priore ſive poſteriore loco, expoſita explicatave ſunt, de his, quum alibi uſurpantur, verbum nullum ſit. nec tamen, quandocumque ille haeſerit, magno negotio, quid ſemel de ſingulis controverſiis dictum ſit, inveniat; ſiquidem indices rerum verborumque ad calcem deſcriptos ſcrutari paullisper non pigeat.

MAR

(1) pro lychnucho penſili.

(2) p. 50. n. 7.

Digitized by Google

vl. (1)

SANCTAE· GENETRICI· DEI
MARIAE
OPIFERAE· EXORATAE
OB· ADVENTVM· FAVSTVM· FELICEM
PII· VI· PONT· MAX·
CVIVS· PRAESENTIA· ADLOQVIISQVE
ET· IMMORTALIBVS
VIRTVTVM· CLARISSIMARVM· EXEMPLIS
GERMANIA· VNIVERSA
RECREATA· EST
IOSEPHVS· GARAMPVS· ARCHIEP· BERYT·
EPISC· FALISCODVN·
LEGATVS· EIVS
ANNO· M· DCC· LXXXII·
VOTI· COMPOS· DEDICAVIT

Opiferae Exoratae: hiſce appoſitis Deos ſuos ornare veteres ſoliti, quae adhuc in marmoribus & nummis legimus. haec porro quum ad ſanctos Caelites nos transferimus, primi recte utimur, quibus illi abuſi ſunt: ut inepte omnino faciant, quicumque haec tamquam profana repudianda dictitant. eſt autem *Exoratus* qui preces audivit, & ſupplici propitius factus eſt: quare Tullius *Exorari* & *Placari* conjunxit: *Viri*, inquit, (2) *non eſſe neque exorari neque placari*. utrumque appoſitum complexus eſt Ovidius, Iſidem inducens haec de ſe Telethuſae jactantem: (3)

. . . . . *Dea ſum auxiliaris, opemque*
Exorata fero.

Faliſcodun. oppida plura hodie *Montes* audiunt, ſi in colle ſita ſint: non ita apud Latinos veteres, quum pleraque in jugis condita eſſent: ſed nominibus eorum τὸ Δοῦνον a Graecis mutuati, addebant (4) ſcribebantque *Auguſtodunum*, *Axelodunum*, *Beſeldunum*, *Brannodunum* & hujuſmodi. quid ni igitur & *Faliſcodunum* appellare liceat, quod nulla veterum auctoritate *Mons Faliſcus* audit? nam Faliſcorum antiquam urbem *Falerios* fuiſſe, ad Tiberim ſitam, in comperto jam eſt: nec cum ea Faliſcoduneoſes de antiquitate certare poſſe, ſatis conſtat.

Hic

(1) Vindobonae in aedicula Legati Pontif. ſub donario.

(2) pro Mur. c. 29.

(3) Metam. l. 9. v. 698.

(4) v. Menag. Amoen. I. C. cap. 3.

Digitized by Google

Hic vero ipſum clariſſimi viri ac de me optime meriti nomen, cui egregia virtus & ſingularis doctrina immortalitatem dedit, admonere me quodammodo videtur, ut non levem a me notam, quae ab obtrectatoribus inuri poſſit, mature avertam. erit enim fortaſſe, qui facilitatem reprehendat meam, & impudentiae me inſimulet, quod inſcriptiones quaſdam eruditiſſimorum virorum nomine condiderim, qui dictare optimas ipſi poſſent. hanc porro accuſationem cum ſumma ſaepe virorum dignitas, quorum ſtudiis obſequendum eſt, multum elevat extenuatque; tum vero ipſa rei exilitas plane refutat, docti magnique viri ingenium minime requirentis. ſic & pictorum ſcientiſſimi vel iis in tabulis, in quibus praeclarum ipſi opus abſolverint, levia quaedam & communia pueris interdum ſuis pingenda relinquunt.

VII.

(1)

MARIAE· ADIVTRICI
SACRVM
VOTO· SVSCEPTO
VICANI· CARSEOLANI
LIBENTES· MERITO
CVIVS· DEDIC· SACERDOTIBVS· QVI
SACRVM· FECERVNT
IVLI· VIII· N· SINGVLIS· DATI· SVNT

Adjutrix legionum utique appoſitum quarundam fuit, quod haud raro antiquae inſcriptiones offerunt; ſed ipſis etiam Diis aliquando adſcriptum eſt. Minervam Tullius (2) *Adjutricem* conſiliorum ſuorum dixit, & *Fortunae Adjutrici* votum ſolutum tabella teſtatur, quam vidit Smetius. (3) ſtulte vero & ex vana ſuperſtitione haec olim inducta: at ipſa tamen vocabula, iterum dicam, quum denique a commentitiis Deorum nominibus ſejuncta ſunt, nihil habent reliquum, quod merito culpare poſſis, aut horrere & deteſtari debeas.

Iulii Nummi dicuntur denarii noſtrates eo jure, quo Graecos Horatius appellavit *Philippos* (4) & Perſicos Auſonius *Darios*. ceterum & *Denarii* ſcribi poterat, ut ſuperius notam ✕ uſurpavimus. veteres enim non ſemper nummorum ſummam per ſeſtertios efferre ſolebant: Varro, ut alios mittam, ſic interdum loquutus eſt: (6) *Quinquagenis Denariis vendit... ova eorum* (pavonum) *Denariis veneant quinis, ipſi facile quinquagenis*. & apud Gruterum leges, (7) *Cujus Dedicatione Dedit Populo Viritim Denarios Sing.* & his ſimilia.

DIO

(1) pro aede ruſtica.
(2) pro D. S. c. 57.
(3) Grut. p. 73. n. 7.
(4) l. 2. epiſt. 1. v. 234.
(5) epiſt. 5. v. 23.
(6) R. R. l. 3. c. 6.
(7) p. 51. n. 3. v. & Maff. M. V. p. 262. n. 1. &c.

Digitized by Google

VIII. (1)

DEO· OPTIMO· MAXIMO· SACR·
IN· HONOREM· MARIAE· VIRGINIS· SIDERIBVS· RECEPTAE
ORDO· POPVLVSQVE· MOLLIANENSIS
TEMPLVM· A· MAIORIBVS· OB· DEPVLSAM
PESTILITATEM· EX· VOTO· CONSECRATVM
VT· FREQVENTIAE· MVNICIPVM
ET· STATIS· SVPPLICATIONIBVS· AVGVSTIVS· PATERET
PECVNIA· PVBLICA· ET· OMNIVM· SODALITATVM
NOVA· FORMA· REFICIENDVM· LAXANDVMQVE
CVRAVIT
DEDIC· VII· IDVS· IVN· AN· M· DCC· LXXIIII·
AB· VRBANO· PARACCIANO· CARD· ARCHIEP· PRINC· FIRM·
CVIVS· ETIAM· OPE· ET· INSTANTIA· PERFECTVM· EST

S*ideribus Recepta* in nummis dicitur Fauſtina M. Aurelii uxor , quod Romano more poſt mortem inter Deos relata eſſet · ob eam rem exſiſtat rurſum , qui formulae illi in Chriſtiana inſcriptione locum non eſſe contendat . hunc ego tamen paullo infirmiorem duxerim nimiſque religioſum , qui vocabula etiam , quae media ſunt , repudiet , iiſque carere velit , quibus & tuto & commode uti poſſit . nimirum alia hiſce verbis ſubeſſe ſententia nunc poteſt , quam quae olim inerat : ut quum dicimus *Sacrum Facere* , *Conſecrare* , *Votum Suſcipere* & ſimilia : quippe haec veteres ex ſuperſtitione ſua accipiebant , quam nos deteſtamur . contra quum eadem a nobis uſurpantur , nihil jam niſi ſanctum & religioſum ſignificant . in ipſis enim vocabulis nihil eſt , quod non in utramque partem trahi poſſit : quorum denique ſententia manifeſta fit , quum totius orationis partes cauſſamque cognovimus .

Peſtilitas Lucretianum vocabulum , nec tamen ita poëtarum proprium , ut ad inſcriptionem jam iterum (2) transferri non poſſit . quin ob ſonum ipſum maxime quadrat : quemadmodum alia hujuſmodi , ut *Vetuſtate* , *Liberalitate* , *Auctoritate* , *Benignitate* , quae veteres libenter in titulis uſurparunt : quippe ab ipſis quandoque verbis neſcioquam granditatem , ſi apte intermiſceas , inſcriptioni accedere intelligebant .

Inſtantia , ſtudio nempe & adſiduitate : ut apud Maffejum , (3) *Inſtantia & Laboribus ſuis fecit* : & apud Gruterum , (4) *Inſtante Managnio Niciate Liberto* .

IOAN·

(1) Molliani in agro Firmano .

(2) uſurp· inſcr. 1·

(3) M. V. p· 351. n· 5·

(4) p· 551· n· 13·

VIIII.

(1)

IOAN· MARIA· RIMINALDVS· V· C·
XII· VIR·VRBANVS·SACRI·CONSILI·LIT·IVDIC·SVMMVS·CVRATOR· LYCEI·FERRAR·
IN· HONOREM· SANCTAE· GENETRICIS· DEI
ET·IN· MEMORIAM·HERCVLIS· ANTONI·PATRIS·PIENTISS·
Θ· AN· M· DCC· LXII·
DE· RE· PVBLICA· ET· CIVIBVS· VNIVERSIS· OPTIME·MERITI
AEDEM· CVM· MONVMENTO· GENTIS· SVAE· A·MAIORIBVS
CONDITAM·TABVLAQ·TISIACA·A·M·D·XVIII·NOBILITATAM
QVVM·VETVSTATE·DILABERETVR· SVA·IMPENSA
REFICIENDAM·ET·OMNI·CVLTV·EXORNANDAM·CVRAVIT
ANNO· M· DCC· LXXXII·

Illud Θ lege θανοντος ſive defuncti. ſic apud Gruterum, (2) *Aquiliae* Θ *An.* LXV. *Aquiliae Gallae* Θ *An.* LX. nec alia alibi exempla deſunt.

Tabulaque Tiſiaca: quam ſcilicet pinxit Benvenutus Tiſius. opera nempe artificum illuſtrium eo modo a cognominibus eorum aliquando denominata reperias. *Pauſiacam tabellam* habet Horatius, (3) *Phidiacum ebur* Iuvenalis, (4) *Deliaca vaſa* non raro Cicero; rurſus *Archiacos lectos* Horatius, ut legendum putat Bentlejus: (5) & alia quaedam alii: quamquam diverſa etiam origine dixere *Armeniacum*, *Olympiacum*, *Dionyſiacum* & hujuſmodi.

(1) Ferratiae in templo.
(2) p. 858. n. 4.
(3) l. 2. Sat. 7. v. 95.
(4) Sat. 8. v. 103.
(5) l. 2. ep. 5. v. 1.

X.

(1)

IMP· CAES· KAROLVS· VI· P· F· AVG·
AN· IMPER· VIII·
RE· CHRISTIANA· SERVATA
TVRCARVM· EXERCITIBVS· CAESIS
TAVRVNO· ET· ZAROBARA· CAPTIS
MOESIA· SVPERIORE
ET· DACIA· RIPENSI· SVBACTIS
SANCTAE· GENETRICI· DEI
LIBENS· MERITO
EX· MANVBIIS

In faſtigiis fori Trajani ſcripſit Gellius (2) ſimulacra fuiſſe ſita circumundique inaurata equorum atque ſignorum militarium, ſubſcriptumque EX· MANVBIEIS.

quid

(1) pro ſtatua aenea.
(2) N. A. l. 13. c. 24.

quid autem eſſent *Manubiae*, ſic apud eundem Favorinus expoſuit: *Praeda dicitur corpora ipſa rerum, quae capta ſunt; Manubiae vero appellatae ſunt pecunia a quaeſtore ex venditione praedae redacta.... itaque haec ipſcriptio, quam videtis,* EX MANVBIEIS *non res corporaque ipſa praedae demonſtrat, (nihil enim captum eſt horum a Trajano ex hoſtibus) ſed facta eſſe haec comparataque ex manubiis, id eſt ex pecunia praedaticia declarat.*

xl· (1)

MICHAELI
INVICTO· SANCTO
PRINCIPI· ANGELORVM· CAELESTIVM
DAEMONVM· POTENTI
SACR·
PHILIPPVS· ANTOLINVS· VANNVCCIVS
IN· IPSIS· RVDERIBVS· VETERIS· TEMPLI· CCC· POST· ANNOS
EX· REDIVIVIS· RESTITVIT· DEDICAVITQVE
CLEMENTE· XIIII· PONTIFICE· MAXIMO
AN· M· DCC· LXXII·

P*Otentem* addito genitivo caſu ſaepe uſurparunt Latini, ut poteſtatem dominationemque indicarent: poëtae in primis & hiſtorici & inſcriptionum auctores. *Naiadum potens* Bacchus ab Horatio dictus, (2) *Nimborum Tempeſtatumque potens* Aeolus a Virgilio: (3) Vellejus *Brutum & Caſſium decem & ſeptem legionum potentes* appellat, (4) Tacitus *potentem mariti* (5) mulierem in virum dominantem: inſcriptiones vero Iovem referunt *Tempeſtatium Divinarum* (6), Neptunum *Aquarum*, (7) Mercurium *Lucrorum potentem*. (8)

Redivivum eſt, inquit Feſtus, *ex vetuſto renovatum: Rediviva* autem ipſi lapides & caementa vocantur, quae muris disjectis perruptiſque iterum aedificio ſtruendo adhibentur. *Rudus ſi novum erit*, inquit Vitruvius, *ad tres partes una calcis miſceatur; ſi redivivum fuerit, quinque.* (9) Tullius vero, *Rediviva ſibi babeat, quaſi quidquam Redivivi ex opere illo tolleretur, ac non totum opus ex Redivivis conſtitueretur.* (10)

(1) Settae in Piceno.
(2) l. 3. Od. 25. v. 14.
(3) Aen. 1. v. 84.
(4) l. 2. c. 65.
(5) Ann. l. 14. c. 6.
(6) Spon. Miſc. p. 76.
(7) Murat. p. 56. n. 2.
(8) Don. Cl. 1. n. 158.
(9) l. 7. c. 1.
(10) 3. Verr. c. 56.

XI· (1)

OMNIPOTENTI· DEO
SACRVM
SODALES· PHILIPPIANI
IN· HONOREM
IOSEPHI· SANCTAE· DEI· GENETRICIS· VIRI
ET· IN· MEMORIAM
PHILIPPI· NERI· CONDITORIS
PATRONORVM. CAELESTIVM
AEDEM· A· SOLO· SVA· IMPENSA· FACTAM
ET· COLLATITIA· CVLTORVM· STIPE· EXORNATAM
LIBENTES· MERITO
DEDICAVERVNT
KAL· OCTOBR·
ANNO· M· DCC· LXXXI·

S*odales Philippiani*: ſic apud Maffejum leges, (2) *Qui Militaver. In Cohortibus Praetor. Philippianis* . . . . id eſt Philipporum Augg. a patrio enim caſu *Philippi* & *Philippinus* & *Philippianus* duci poteſt: ut *Aedes Metellina* apud Feſtum, (3) & *Marcellianum Theatrum* apud Svetonium. (4)

Actius quidam libertus in dedicatione ſtatuae Iuniam Torquatam Veſtalem demortuam, ut legimus apud Gruterum, (5) *Caeleſtem Patronam* appellavit. id ego exemplum nactus, quod ad eruditam aetatem pertinet, Caelites ſanctos a Chriſtianis *Patronos Caeleſtes* aptiſſime vocari poſſe exiſtimavi, quotieſcumque ſe in eorum clientela eſſe teſtari volunt, ſive illis ſe defenſoribus laetari atque uti profitentur.

Et Collatitia: id eſt a pluribus collata. *Collatitiam ſtipem* dixit Apulejus, (6) & *Collatitia inſtrumenta* Seneca. (7) ſimilia illa *Ex Pecunia Multatitia*, *Praedaticia*: quae apud probatos ſcriptores legimus: ex ipſis autem veterum marmoribus haec ſunt, *Ex Stipe Annua*, (8) *Ex Stipe Quam Populus Romanus Anno Novo Apſenti Contulit*, (9) *Municipia Provinciae Luſitaniae Stipe Conlata Quae Opus Pontis Perfecerunt*: (10) & quaedam id genus alia.

D· O· M·

(1) Oſtrae in Vmbria·
(2) M· V· p· 325· n· 1·
(3) in *Tarpejae*·
(4) in Veſpaſ· c· 19·
(5) p· 25· n· 10·
(6) Metam· l· 8·
(7) Senec· de conſol· ad Marc· c· 10·
(8) Donat· ſuppl· ad Murat· Cl· 1· n· 8·
(9) Grut· p· 6· n· 1·
(10) id. p· 162· n· 3·

XIII· (1)

D· O· M·
SACR·
HONORI
SANCTI· MARCI· EVANGELISTAE· MARTYRIS
PATRONI· CAELESTIS
ALEXANDER· HOR· F· ALBANVS· PROTODIAC· CARD·
ABBAS· NONANTVLAN·
TEMPLVM· VETVSTATE· DILAPSVM
EX· REDITIBVS· ADCRESCENTIBVS· SODALITATIS
IESV· CRVCIFIXI
QVAE· PERGVLAE· EST· AD· SANCTI· VITALIS
ET· EX· CONLATIONE· SVA· IN· AMPLIOREM· FORMAM
OPERE· ET· CVLTV· SPLENDIDIORE
RESTITVIT
AN· M̅· D̅C̅C̅· L̅X̅X̅V̅I̅·

ABbas: ſi a Latinis Punicum vocabulum *Sufes* uſurpatum eſt, quod ea appellatione magiſtratum ſuum Poeni deſignabant; cur nos Syram vocem repudiabimus antiquiſſimum ſacri magiſterii nomen, quo & Sidonius (2) uſus eſt?

Quid Latini in aedificiis *Cultum* appellarent, demonſtraſſe Plinius videtur, (3) quum opera a M· Agrippa in aedilitate facta commemoravit: illum enim tradit, adjecta Virgine aqua, ceteris corrivatis atque emendatis, lacus ſeptingentos feciſſe; praeterea ſalientes centum quinque, caſtella centum triginta, complura etiam *Cultu* magnifica. cultus ſubinde qualis fuiſſet, ſic explicat: *Operibus iis ſigna trecenta aerea aut marmorea impoſuit, columnas ex marmore quadringentas*. eodem pertinent quae de Iovis & Iunonis aedibus refert, in quas quum ſigna inferrentur, geruli ea permutaſſe dicebantur: (4) *In Iovis aede*, inquit, *extitiſſe picturam Cultuſque reliquos omnes femineis argumentis conſtat: . . . . & in Iunonis aede Cultus eſt qui Iovis eſſe debuit*. adde Plinio Svetonium, qui de Auguſto teſtatus, ampla illum & operoſa praetoria gravari, ſubjecit: (5) *Sua vero quamvis modica non tam ſtatuarum tabularumque pictarum ornatu, quam xyſtis & nemoribus* excoluit, *rebuſque vetuſtate ac raritate notabilibus, qualia ſunt Capreis immanium belluarum fera-*

 rum-

(1) Pergulae in Vmbria·
(2) Carm·16· v· 114·
(3) H· N· l· 36· c· 15·
(4) Ibid· l· eod· c· 5·
(5) in Aug· c· 72· n· 6·

rumque membra praegrandia, quae dicuntur gigantum oſſa, & arma heroum. idem autem ſuperius de eodem Auguſto ſcripſerat. (6) *Habitavit . . . . in aedibus modicis Hortenſianis, & neque laxitate neque Cultu conſpicuis.*

Cultus igitur ornamenta ſunt, quae in templa aut domos villaſque vel aedificia publica inferuntur venuſtatis dignitatiſque augendæ cauſſa; ut ea *pares* ad humilem locum pertinere non poſſit, verbi gratia ad lanienam, quam tamen nuper *Cultu Splendidiore* reſtitutam legimus.

(6) ibid. n. 2.

XIIII. (1)

VITALI. MARTYRI
PATRI. MARTYRVM. SANCTISSIMORVM
INVICTO. IGNIPOTENTI
QVOD. EIVS. VIRTVTE. ET. SVBSIDIO
PROVINCIA. VNIVERSA
QVAE. MAGNIS. HOSTIVM. COPIIS
OPPRIMEBATVR
TERRORE. BELLI
ET. INCENDIORVM. PERICVLIS
LIBERATA. SIT
CIVITATES. INSVBRIAE
VOTO. SVSCEPTO. DICAVERVNT

Recte ab ipſo etiam Martyrum nomine inchoari inſcriptiones, quibus aedium ſacrarum dedicatio enunciatur, fuſius a me alias (2) demonſtratum eſſe memini: itaque ad eum locum rejicio, ſi qui forte mecum diſſentiunt. duo autem hic de praeſenti Martyris ope praedicantur, primum quod Invictus Virtute provinciam armis hoſtium oppreſſam terrore belli, alterum quod Ignipotens Subſidio eandem incendiorum periculis liberarit.

Ignipotens Virgilianum vocabulum utique poëticum: ejus tamen generis, ut inſcriptionibus ſatis conveniat. hujuſmodi illa ſunt *Apollini Pacifero*, (3) *Cereri Frugiferae*, (4) *Cereri Legiferae*, (5) *Iunoni Opiferae* (6) *Dianae Luciferae*, (7) *Naviſalviae Salviae*, (8) *Diis omnipotentibus* (9) & id genus alia, quae auctores inſcriptionum a poëtis fere acceperunt, aut cum illis communia habuere. neque enim illorum fines ita diſcretos eſſe, aut ſibi intercluſos putaverunt, ut eo adſpirare nunquam poſſent.

DEO.

(1) pro Templi aedicula.
(2) de ſt. inſcr. p. 291.
(3) Grut. p. 38. n. 7.
(4) ibid. p. 26. n. 8.
(5) Reineſ. cl. 1. n. 36.
(6) id. appen. n. 2.
(7) Maff. M. V. p. 69. n. 3.
(8) ibid. p. 252. n. 4.
(9) Spon. Miſc. p. 20.

Digitized by Google

XV·

(1)

DEO· MAGNO· AETERNO
S A C R·
S· P· Q· R·
SANCTIS·CINERIBVS
SEBASTIANI
MARTYRIS·INVICTI
SOSPITATORIS
IMPOSVIT
MERITO

DEo *Magno Aeterno*: idem initium veteris inſcriptionis apud Fabrettum, quam hic & Maffejus Chriſtianam habent · lege, ſi vacat, quae & a me adſcripta ſunt. (2)

Soſpitare, inquit Feſtus, *eſt bona ſpe afficere, aut bonam ſpem non fallere*. recte igitur ſanctos Caelites *Soſpitatores* appellemus, quum in iis ſpem valetudinis aut otii aut dignitatis collocamus.

(1) pro altari.

(2) de ſt. inſcr. p. 31. n. 31.

XVI·

(1)

DEO· MAGNO· AETERNO
S A C R·
IN· MEMORIAM
LAVRENTII· MARTYRIS
CVSTODIS· VRBIS
ORDO· ABELLINVS
VOTO· PRO· SALVTE· CIVIVM
SVSCEPTO
DEDIC· V· KAL· OCTOBR·
PIO· VI· PONTIFICE· MAXIMO
AN· M· DCC· LXXVIIII·

MInervae *Cuſtodi Vrbis* inſcripſit Tullius in baſi ejus ſigni, quod in Capitolio dedicavit, ut a Plutarcho in ejuſdem vita traditur. ſimilemque huic titulum ex antiqua baſi defectum Fabrettus olim Bibliothecae ſuae (2) limini ſupero impoſuerat. Iupiter ipſe *Cuſtos* appellatus, (3) & Dii *Cuſtodes Conſervatoreſque Vrbis* a Tullio dicti. (4) quare non minus latine quam vere *Cuſtodes Vrbium* appellari ſanctos Caelites liquet, in quorum tutela civitates ſint.

SANC

(1) pro aede.
(2) Fabr. p. 464. n. 17.
(3) Svet. in Domit. c. 5.
(4) pro Sext. c. 24.

Digitized by Google

XVII. (1)

SANCTO· LAVRENTIO
MARTYRI· INVICTO
SOSPITATORI
SACR·
ALEXANDER· HORATI· F· ALBANVS
PROTODIAC· CARDINALIS
ABBAS
ANNO· M̅· D̅C̅C̅· L̅X̅X̅V̅·
TEMPLVM· VETVSTATE· CORRVPTVM
SVA· IMPENSA· RESTITVENDVM· ORNANDVMQVE
ALTARE· MARMOREVM· SACRARIA· TVRRIM
AB· INCHOATO· EXSTRVENDA· CVRAVIT
ITEM· DITIONEM· VETEREM· AGRVMQVE· VECTIGALEM
CASTRI· LEONIS· ET· MIRABELLI
QVAE· NEGLIGENTIA· SVPERIORVM· TEMPORVM
AMISSA· FVERANT
DIVTVRNA· CVRA· ET· FORENSI· ACTIONE· VINDICATA
EX· AVCTORITATE· PONTIFICIS· MAXIMI
SIBI· ET· SVCCESSORIBVS· POSTERISQ· EORVM
RECEPIT

Ditionem veterem: poteſtatem intellige ſive dominium: neque enim veteres locum ipſum regionemve, ubi quis jus imperiumve exerceret, *Ditionem* appellaſſe mihi videntur. nam ſic ea voce uti ſolent: *Mare ſuae Ditionis fecit*, (2) *Commagenem Ditionis regiae*, (3) *eſſe in regno ac Ditione alicujus*, (4) *Sub aliorum Ditione atque imperio eſſe*. (5) quare qui hodie *Ditionem Pontificiam* dicere ſolent, quum provincias intelligi volunt, quae Pontifici Maximo parent, non eos conſuetudinem Latinam ſequi putem.

Recepit: id eſt reciperavit; ut apud Tullium: (6) *Quum aliquot poſt annos Maximus id oppidum recepiſſet, rogaretque eum Salinator, ut meminiſſet: opera ſua ſe Tarentum recepiſſe, quid ni, inquit meminerim? numquam enim recepiſſem, niſi tu perdidiſſes*. nec diverſa ſententia apud Livium: (7) *Ibi non ſociorum, ſicut in Algido, res, ſed ſuas Romanus populationibus agrorum amiſſas recepit*.

AVIT

(1) in aede Laurent. in Campo poſt altare.
(2) Curt. l. 6. c. 5.
(3) Suet. in Veſp. c. 8.
(4) Cic. Verr. 6. c. 27.
(5) Caeſ. B.G. l. 1. c. 31.
(6) de Orat. l. 2. c. 67.
(7) lib. 3. c. 63.

Digitized by Google

XVIII· (1)

AVITVS· ET· ALEXANDER
FRATRES· REDONI
MILITES· COH· PR· 7· CORVINI
MISSI· HONESTA· MISSIONE
AB· EVGENIO· IMP·
PRIMI· OMNIVM· IN· PATRIA· SVA
GEORGIO· MARTYRI
INVICTO· SOSPITATORI
AEDEM· SVA· IMPENSA· FECERVNT
QVAM· CALIGATI
VOVERANT

C*Obors praetoria* olim dicta, quae ducem exercitus ſtipabat: quo nomine nos quoque uti quis prohibet ad eos milites deſignandos, qui a duce non diſcedunt? centurionem vero & centuriam nota illa 7 veteres plerumque indicabant: eam etiam cur hodie uſurpare non liceat, ſiquidem res ſignificanda ſit minime diverſa? numeri quidem noſtri aeque centuriis conſtant, & iis qui praeſunt, ſi centuriones appelles, nihil obſcurum loquare. *Honeſtae* item *Miſſionis* appellatio locum habet, quae nunc etiam emeritis ſtipendiis datur: eſto non idem honeſtae miſſionis diploma milites nunc ferant.

Ab Eugenio Imp. Latini veteres claris ducibus, qui *Imperatores* appellati eſſent, non, ut deinde Auguſtis, ante nomen, ſed poſt ipſum adſcribebant IMP. in Tullii epiſtolis videre hoc poſſis, quarum initia ſunt hujuſmodi, *M. Tullius Cicero Imp. C. Marcello Coſ. Deſignato*, *M. Tullius Cicero P. Sulpicio Imp.* adde his Pompejanae inſcriptionis, quam Plinius ab interitu vindicavit, non diſſimile exordium, (2) *Cn. Pompejus Cn. F. Magnus Imp.* enimvero diſcrimen id a nobis etiam retinendum, ut quae vocabuli ſententia ſit, ex ipſa collocatione legenti appareat.

Caligati dicti gregarii milites, ut apud Svetonium: (3) *Tota via Caligatorum quoſque militum obvios exoſculans*. & apertius apud Gruterum in tituli honorarii ſubſcriptione: (4) *Honorati & Decuriones & Numerus Militum Caligatorum*. nomen horum a Caliga ductum, calceo ſcilicet militari, quae item pro militia uſurpatur: (5) itaque in veteri inſcriptione optimae notae legimus (6) *Omnibus Officiis In Caliga Functo*.

SANC

(1) pro aede.
(2) H· N· l· 7· c· 26·
(3) in Vitell· c· 7· n· 6·
(4) p· 279· n· 3·
(5) Plin· H· N. l· 7· c· 43·
(6) Grut· p· 445· n· 9·

Digitized by Google

XVIIII.

(1)

SANCTO· IGNATIO· LOIOLAEO
CONDITORI· SOCIETATIS· IESV
ORDO· ET· POPVLVS· EMPVLITAN·
QVOD· MAIORES· AN· M· D· XXXXVIII·
POST· DIVTVRNA· DISSIDIA
EO· CONCILIATORE
PACEM· CVM· TIBVRTIBVS· CONFIRMARINT
PATRONO· OPTIMO· MONVMENTVM
IMAGINIQVE· EIVS· GYPSEAE· IN· IPSO
DEMORTVI· ORE· EFFICTAE· LOCVLVM
ET· ARAM· P· C· AN· M· DCC· LXXIII·

E*Mpulum* agri Tiburtini vetus oppidum fuiſſe, non ambigitur; Livius enim auctor tradit: (2) *Empulum eo anno ex Tiburtibus haud memorando certamine captum*. & vero ab Empulitanis prognatos eſſe, qui nunc *Caſtromadamenſes* audiunt, civis eorum Cioffius contendit, cui poſt Kircherum aſſenſus eſt Vulpius. (3)

Monumentum: quum de templis ſermo eſt, ipſa *αναθηματα* interdum ſive donaria & ſimulacra, quibus ornari ſolent, ea appellatione deſignata reperio. Caeſar de Gadibus, quo profectus fuerat, ſcribens, (4) *Pecunias*, inquit, *Monumentaque, quae ex Fano Herculis collata erant in privatam domum, referri in templum jubet*.

(1) in templo Empulit.
(2) lib. 7. c. 18.
(3) V. L. t. x. part. 2. lib. 18. c. 17.
(4) B. C. l. 2. c. 21.

XX.

(1)

SANCTO· IGNATIO
LOIOLAEO
PATRI· LEGIFERO
CONFESSORI
CONCLAVE· QVO· MAIORES
HOSPITEM· ACCEPERE
NEPOTES· SACRAVERVNT
PATRONO· CAELESTI

P*Ater* hic Ignatius appellatur, quod Ordinis religioſi auctor fuerit: ſic apud veteres philoſophi & juriſperiti ſcholarum ſuarum principes *Patres* dicti ſunt

ut

Digitized by Google

ut apud Horatium *Pater Chryſippus* (2), & *Pater Trebatius* : (3) eodemque pertinet Virgilianum illud, *Imperiumque Pater Romanus habebit*. (4)

Idem autem & *Legifer* denominatus, quod vivendi rationem ſuis legeſque praeſcripſerit. eadem de cauſſa Minos olim *Legifer* (5) & *Legifera* Ceres (6) appellati.

At quid opus, inquies, fuit *Confeſſori* ? quum ſcilicet ne barbarum uſquam vocabulum inducatur, tantopere labores. equidem vocabulum, quo Latini ſcriptores uſi ſunt, & recte uſi, haud barbarum dixerim. Latinos porro ſcriptores appello Prudentium, Hieronymum, Sidonium, alios ejuſdem aetatis, quorum voces a Grammaticis afferri video, eoſque non invitus ſequor, quum rem eandem vetuſtiores propriis nominibus non extulerunt. nam horum certe dictiones, quum praeſto ſunt, ſi poſthabeam, amens ſim. exiſtimo autem recte ab illis *Confeſſores* nominatos, qui praeclaro teſtimonio in ipſo vitae diſcrimine Chriſtianos ſe profeſſi eſſent. ſaepe enim *Confiteri* idem eſt atque *ſe manifeſtare*, ut apud Virgilium, (6) *Alma parens confeſſa Deam*. & *Confeſſio* pro teſtimonio aliquando uſurpatur : Cato apud Gellium (8) in oratione pro Rhodienſibus : *Ea*, inquit, *Confeſſionem faciunt*, *non defenſionem*: Et Plinius de Laſere : (9) *Ad extera corporum indubitatas Confeſſiones habet*.

(1) Tibure in aedibus Coccanatiorum.
(2) l. 1. ſat. 3. v. 126.
(3) l. 2. ſat. 1. v. 12.
(4) Aen. l. 9. v. 449.
(5) Ovid. l. 3. Amor. El. 10. v. 41.
(6) Virg. Aen. l. 4. v. 58.
(7) Aen. l. 2. v. 59.
(8) N. A. l. 7. c. 3.
(9) H. N. l. 22. c. 23.

XXI. (1)

FRANCISCO· XAVERIO
APOSTOLO
SOSPITATORI· ORIENTIS
QVOD· CAELO· RECEPTVS
CIVITATEM· QVAM· LVES· POPVLABATVR
PRAESENTI· OPE· RESPEXERIT
ET·APPELLENTE·AB·SANCIANO·NAVI·QVAE·SACRVM
CORPVS· EIVS· MENSE· POST· MORTEM· QVINTO
INTEGRVM· RECENSQVE· ADVEHEBAT
SECVRITATEM· CIVIBVS· SALVTEMQVE·
REDDIDERIT
ORDO· ET· POPVLVS· MALACENSIS
CONSERVATORI· PATRIAE

MAlaca oppidum Luſitanorum trans Indiam & Gangem in peninſula cognomine, e regione Somatrae. (2) enimvero ejus oppidi incolae inſigne aliquod monumentum caeleſti illi Patrono debebant, qui civitatem a mortis diſcrimine liberaverat. (3)

(1) pro ſtatuae baſi. (2) Turſell· Xaver· Vit·lib·2·c·17· (3) Turſell·ibid·l·5. c·23·

Digitized by Google

XXII. (1)

IOSEPHVS· MARIANVS
PARTHENIVS
CAECILIAE· VIRGINI· SANCTAE
MARTYRI· INVICTAE
D· D·
PATRONAE· CAELESTI

QVi donum dedit, is eſt, cujus paucis ante annis in lucem prodiere (2) Actiones Orationeſque illae eloquentiſſimae, quas eruditi omnes admirati ſunt. vir enim optimus, quum litteras amet plurimum, pietatem colit impenſius: itaque religionis ejus monumenta multae in urbe, quaedam etiam extra urbem ſacrae aedes habent.

(1) in donario ex auro (2) Romae a Salomonio anno 1772.

XXIII. (1)

DEO· SACR·
IN· MEMORIAM
AGATHAE· VIRGINIS
MARTYRIS
GENS· CLAVDIA
VOTO· SVSCEPTO

GEns & unam tantum & plures aeque familias deſignat, ſiquidem hae unum omnes progenitorem habuerint: quippe eo vocabulo Latini ab uno prognatos comprehendebant, ſive in una ii ſive in multis jam familiis cenſerentur, quae ſcilicet apud Romanos cognominibus inter ſe diſtinguebantur, quum nomen Gentis proprium ſingulae idem ferrent. quare Ovidius quum Maximum amicum appellaret, qui e Gente Fabia erat, ad quam item ſpectabant *Labeones* & *Pictores*, ſic eſt loquutus: (2)

O ſidus Fabiae, Maxime, Gentis ades.

quibus verbis decora *Maximorum* ad *Labeones* etiam & *Pictores* derivabat, quum tres illae familiae una *Gens* eſſent.

Nota, inquies, haec, ut alia quoque complura; neque te opus erat, qui nobis tam-

(1) pro aedicula templi. (2) Pont. l. 3. ep. 3. v. 2.

tamquam ex interioribus & reconditis litteris iſta depromeres. grata vero haec mihi ab erudito viro interpellatio, quae optatam purgandi mei occaſionem attulerit. nimirum ſi vulgata quaedam in commentariis conſector; eorum facio gratia, qui tirones ſunt, quibus rerum etiam illarum, quas jam didicerunt, commemoratio inutilis numquam eſt. quid, quod interdum ne eruditi quidem omnia omnes in numerato habent? nonnulla certe in titulis hiſce meis reprehenſa a quibuſdam ſcio, quae alii etiam laude digna putaverunt. jam aliqua, opinor, mihi venia dabitur excuſationis, quod eorum quoque cauſſa quaedam aliquando oratione renovarim: qui, quum de his aliquid lectitare volent, facile praetermittere ea poterunt, quae ipſi maturius delibarint.

XXIIII· (1)

☧
SACRVM· QVIETI
CORPORIS
HAGNAE· PVELLAE
INVICTAE· SANCTISSIMAE
QVAE
HONOREM· VIRGINITATIS
MARTYRI· LAVDE
CVMVLAVIT
IMP· CAES· FL· VALERIVS
CONSTANTINVS· MAXIMVS· AVG·
CONSTANTIAE· FILIAE
ADMONITV
A· SOLO· EXSTRVXIT

SAcrum *Quieti Corporis*: antiqui epitaphii exordium eſt, quod apud Donium leges. (2) ea porro formula, qua ne in epitaphiis nos utamur, religio vetat, ſacrae hujuſmodi inſcriptioni aptiſſima eſt.

Hagnae: ita ſcribendum, non *Agneti*, alias adnotavi: (3) & ita ſcriptum ab antiquis, Bentleius ſeptenis exemplis demonſtravit: (4) totidem ſcilicet inſcriptionibus, quas Gruterus, Reineſius, Malvaſia edidere.

(1) pro tumulo ad viam Nomentan·

(2) Cl· 17· n· 19·

(3) de ſt· inſcr· p· 421·

(4) ad Hor· Serm· 1· l· 1· v· 40·

XXV. (1)

PARENTI· SANCTAE
AVGVSTINI· MAGNI
MONICAE· PATRONAE· CAELESTI
SACR·
SODALES· EIVS· OPERA· ET· PECVNIA
IN· EXEMPLVM· PIETATIS· COLLATA
AEDEM· NEGLIGENTIA· SVPERIORVM· TEMPORVM
DEFORMATAM
EX· AVCTORITATE
ANTONII· RVSCONI· PRIMICERI
ABSIDE· CVM· SACRARIO· PRODVCTA
ET· RELIQVIIS· CANDIDAE· MARTYRIS· ALTARI· INLATIS
NOVO· CVLTV· EXORNANDAM· CVRAVERVNT
ANNO· M· DCC· LXXXII·

ABſidem aut *Apſidem* Latini uſurparunt, ut curvaturam fornicis ſive cameram ſignificarent: Plinius junior villam ſuam Laurentinam Gallo deſcribens, (2) *Adnectitur*, inquit, *angulo cubiculum in Apſida curvatum, quod ambitum Solis feneſtris omnibus ſequitur*. at de aede ſacra uſurpavit Paullinus Nolanus: (3) *Apſidem ſolo & parietibus marmoratam camera muſivo illuſa clarificat*: quales nempe in urbe plures adhuc antiquis in templis viſuntur, quae fere muſivis operibus nitent. *Concham* etiam appellabant, de qua fuſe agit Salmaſius. (4)

Et Reliquiis: hoc potiſſimum vocabulo cineres atque oſſa defunctorum Latini quoque veteres deſignabant. apud Gruterum leges, (5) *Cujus Reliquiae Ex Indulgentia Aug. N. Romam Latae Sunt*. Senecae vero haec ſunt verba: (6) *Neminem de ſupremo officio rogo, nulli Reliquias meas commendo*. fallitur porro qui cineres tantum corporum crematorum *Reliquias* appellari putat. nam diſerte Tacitus, ubi Germanicum Varo & militibus ejus ab Arminio caeſis ſuprema ſolventem deſcribit, (7) cadavera illa inſepulta, albentiaque in campo oſſa ter *Reliquias* vocat, eaque, *ut fugerant, ut reſtiterant, disjecta vel aggerata*, & rogi nempe & tumuli honore etiamtum carentia.

XX.

(1) Romae in Aede Monicae.
(2) l. 2. ep. 17.
(3) epiſt. 32. n. 10.
(4) in Solin. p. 1212. C.
(5) p. 594. n. 7.
(6) epiſt. 92.
(7) Ann. l. 1. c. 61.

Digitized by Google

XXVI. (1)

EX· AVCTORITATE
PII· VI· PONT· MAX· OPTIMI· PRINCIPIS
ALOISIVS· LICCA· CVR· OPER· MVNICIP·
AEDICVLAM· CVM· ALTARI
A· MAIORIBVS· VETERE· IN· OPPIDO· DICATAM
DOMO· POST· DEMIGRATIONEM· EXSTRVCTA
EISDEM· LEGIBVS· RESTITVIT
ET· DEDICAVIT
ANNO· M· DCC· LXXVIII·

VIcani vici Laurentii cum inſalubri loco habitarent, beneficio Clementis XIIII. Pont. Max. in vicinum clivum transmigrarunt, noviſque jam ſedibus recepti, miti caelo fruuntur. id oppidum in finibus Vulſinienſium ſitum eſt, & duo millia paſſuum a veteri ſede diſtat. porro eodem modo Salapini olim in Apulia, uti narrat Vitruvius, (2) quum ob paluſtres aquas quotannis aegrotando laborarent, a M. Hoſtilio publice petentes impetrarunt, uti idoneum ſibi locum ad moenia tranſferenda conquireret eligeretque. *Tunc is*, inquit, *moratus non eſt, ſed ſtatim rationibus doctiſſime quaeſitis, ſecundum mare mercatus eſt poſſeſſionem loco ſalubri: ab ſenatuque populoque Romano petiit, ut liceret transferre oppidum, conſtruitque moenia & areas diviſit, nummoque ſeſtertio ſingulis municipibus mancipio dedit. his confectis lacum aperuit in mare, & portum e lacu municipio perfecit. itaque nunc Salapini quatuor millibus paſſ. progreſſi ab oppido vetere habitant in ſalubri loco.*

§. II.

(1) Vico Laurentio in aedibus Liccarum.

(2) lib. 1. c. 4.

Digitized by Google

§. I I.

MONVMENTA SACRORVM

XXVII. (1)

ADYTA. SACROSANCTA
QVO. NEMINI. PRAETER. SACERDOTES
ADIRE. FAS. EST
QVI. SCIENS. PEDEM. INTVLERIT
HVIC. SACRIFICIIS
INTERDICTVM. ESTO
AB. EOQVE. OMNES. DECEDVNTO
ET. ADITVM. EIVS
SERMONEMQVE. DEFVGIVNTO

ADyta Graecis litteris ſcripſit Caeſar, & his verbis definivit: (2) *Pergami in occultis ac reconditis templi, quo praeter ſacerdotes, adire fas non eſt, quae Graeci Ἄδυτα appellant, tympana ſonuerunt*. ſed Virgilius Latinae conſuetudinis fecit, ſaepe eo vocabulo uſus, ut ſecretiora templorum loca ſignificaret, unde fere oracula dabantur. (3)

Tota vero inſcriptio Caeſarianis conſtat verbis: nam ubi de Druidum apud Gallos auctoritate atque muneribus agit, haec quoque Caeſar habet: (4) *Si quis aut privatus aut publicus eorum decreto non ſtetit, ſacrificiis interdicunt. haec poena apud eos eſt graviſſima: quibus ita eſt interdictum, ii numero impiorum ac ſceleratorum habentur; ab iis omnes decedunt, aditum eorum ſermonemque defugiunt, ne quid ex contagione incommodi accipiant*.

Iam alias quam multa inſcriptionum membra, ne dum formulae, in Caeſaris commentariis occurrant, a me indicatum eſt: quibus & Tullii orationes & Nepotis Vitas & Livianam hiſtoriam potiſſimum adjungebam, exemplis etiam decerptis, quae rem oſtenderent. (5)

QVAE

(1) pro ſacris templi penetralibus.
(2) B. C. l. 3. c. 105.
(3) Aen. l. 2. v. 114. &c.
(4) B. G. l. 6. c. 5. n. 13.
(5) de St. inſcr. l. 3. part. 2. c. I.

Digitized by Google

XXVIII. (1)

QVAE· HEIC· SITA· SVM
CAECILIA
VIRGO· MARTYR
MEVM· SI· SEPVLCRVM
PEREGRINO· EXORNATVM· MARMORE
ET· CENTVM· A· LYCHNVCHIS· QVOTIDIE· RENIDENS
ITERVM· STVDIIS· CELEBRATVR· QVIRITIVM
ATQVE· AEDES· SI· TOTA· NITET
ARGENTO· AVRO· PVRPVRA
ET· LECTOS· STATIS· SACRIFICIIS· SACERDOTES
IMPOSITOSQVE· SACRIS· CVSTODES· HABET
PAVLLO· AEMILIO· PAVLLI· F· SFONDRATO
PRESB· CARD·
CVLTORI· ADSIDVO· MVNIFICO· PIENTISSIMO
LIBENS· ACCEPTVM· REFERO
QVI· VT· OMNIA· ESSENT· PERENNIA
ME· QVOQVE· HEREDEM
EX· TESTAMENTO· INSTITVIT

Quae Heic Sita Sum: ſic nempe veteres antiquiſſimum ſepulturae genus enunciabant, quum defuncti corpus rogi expers condebatur. quo pertinent Tullii verba: (2) *Declarat*, inquit, *Ennius de Africano*, Hic eſt ille ſitus. *vere*; *nam ſiti dicuntur ii*, *qui conditi ſunt*: ut olim Cornelii omnes, qua de gente Scipiones nunc Sullae invident, qui primus e patriciis Corneliis igne voluit cremari. at Ennianum illud Africani epitaphium nondum emerſit, ſive ille Romae, ſive Literni ſepultus fuerit, qua de re Livius ambigebat. (3)

Quod autem ipſam ego Virginem ſanctiſſimam loquentem induxerim, contra veterum conſuetudinem, aut ſine ullo exemplo factum ne dixeris. novum id non eſſe, alio loco expoſui. (4)

Heredem: grave nunc multis ac vix ferendum videtur, amplas interdum hereditates in templorum cedere cultum, & Sacerdotibus alendis totas dicari. atqui leges olim in vana etiam illa & perverſa religione hoc dabant: quumque Dii Deaeque omnes legata percipere poſſent, quidam praeterea, ut ab Vlpiano accepimus, (5) opti-

Digitized by Google

optimo jure heredes inſtituebantur , Iupiter ſcilicet Tarpejus , Apollo Didymaeus Mars in Gallia , Minerva Ilienſis , Hercules Gaditanus , Diana Epheſia , Mater Deûm Cybele , quae Smyrnae colebatur , & Caeleſtis Salinenſis Carthaginis .

(1) argumenti ab amico propoſiti .
(2) de leg. l. 2. c. 22.
(3) lib. 38. c. 36.
(4) de ſt. inſ. p. 44. n. 60.
(5) Regul. l. ſing. tit. 23.

XXVIIII. (1)

ALOISIO. GONZAGAE. ET. STANISLAO. KOSTKAE
PATRONIS. CAELESTIBVS. SALVTARIBVS
CVLTORES. EORVM
CLYPEA. EX. AERE. INAVRATA
NOSTRA. IMPENSA. POSVIMVS
ET. HAC. LEGE. DEDICAVIMVS
VT. NE. CVI. AMOVERE. TOLLERE
ALIOVE. EA. LOCO
ADFIGERE. LICEAT
VTIQVE. DIE. NATALI VTRIVSQVE
FLORIBVS. ORNENTVR. AMBO
ET. CEREI. BILIBRES. DVO. AD. EA
ACCENSI. IN. DIEM. LVCEANT
VOS
CAELITES. SANCTI. NOVENSILES
QVI. HANC. VRBEM. HAS. SEDES. INCOLVISTIS
PRECAMVR. QVAESVMVSQVE
VT. ITA. NOBIS. VOLENTES. PROPITII
ADSITIS
RESQVE. NOSTRAS. BENE. IVVETIS
SI. OPIS. VESTRAE
NON. ALIENAE. LAVDIS. PROMERENDAE. CAVSSA
HOC. VOBIS. DEDIMVS
DONVM

DE Clypeis votivis & honorariis fuſius a me actum in opere de ſtilo inſcriptionum libro 1. ad inſcr. XVII.

Novenſiles appellatos a Latinis ex ipſa cultus novitate Deos peregrinos in urbem receptos tradidit Cincius Grammaticus , ut eſt apud Arnobium . (2) quare *Novenſilis* idem ac *Novus* . vocabulum origine Sabinum eſſe , Varro affirmare videtur : (3) ait enim , *Feronia* , *Minerva* , *Novenſiles a Sabineis : paullo aliter ab eiſdem dicimus Laram* , *Veſtam* , *Salutem* , *Fortem Fortunam* , *Fidem* .

XX.

(1) pro aedicula ſolo privato
(2) lib. 3. p. 122.
(3) l. 4. de L. L. c. 10.

XXX· (1)

EX· AVCTORITATE
PII· VI· PONT· MAX·
A· D· PR· IDVS· APRILES
ANNO· M· DCC· LXXVIIII·
SODALIBVS· BONAE· MORTI· APPETENDAE
QVORVM· SEDES· AD· S·IGNATII· AEDEM· PERDIV· FVIT
TEMPLVM·S·NICOLAI·MAGNI·DATVM·ADSIGNATVM·EST
IN· QVOD· STATIS· DIEBVS· IPSI· LIBERI· POSTERIQ· EORVM
AD· SACRA· AD· CONCIONEM· AD· SOLLEMNES
PRECATIONES· VETERI· IVRE· CONVENIANT
ITEM· CETERIS· CIVIBVS· INCOLISQVE· QVICVMQVE
TEMPLVM· RELIGIONIS· PIETATISQVE· CAVSSA
CVM· SODALIBVS· ISDEM· ADIERINT· CELEBRARINT
TRIBVTVM· VTI· EODEM· IVRE· DE· ADMISSIS· SVIS
PACEM· A· DEO· VENIAMQVE· AD· PONTIFICALIS
INDVLGENTIAE· MODVM· SINGVLI· IMPETRENT
VTIQVE· DEFVNCTORVM· ERRATA· ETIAM· ET· POENAS
EXPIARE· IIDEM· SVPPLICANDO· POSSINT

Sodalibus Bonae Morti Appetendae : hoc fere modo veteres officia, curationes munera efferre ſolebant, quae nomine proprio & certo carerent : quo e genere illae ſunt appellationes, *Quinqueviri Publicis Sumptibus Minuendis*, (2) *Curator Muris Reficiendis*, (3) *Triumviri Sacris Conquirendis Doniſque Perſignandis*, (4) & aliae permultae. hujus autem noſtrae formula eſt quam ſimillima in lapide veteri ad hortos Iuſtinianorum his verbis (5) *Sodalitas Pudicitiae Servandae*.

Civibus Incoliſque: ſic fere veteres univerſum unius oppidi populum enunciare ſoliti : itaque leges *Municipes & Incolae*, (6) *Coloni & Incolae Puteolani*, (7) *Municipibus Et Incolis Sing.* (8) & hujuſmodi. ſaepe enim in antiquis inſcriptionibus ea formula opus erat.

Errata Etiam, ea nempe intellige, de quibus loquutus eſt , qui ſcripſit , (9) *Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, ut a Peccatis ſolvantur*.

D EX·

(1) Fabriani in templi porticu.
(2) Plin· l· 2· ep· 1·
(3) Cic· de O·G· Or· c·19·
(4) Liv· l· 25· c· 7·
(5) Spon· Miſc· p· 70·
(6) Maff· M·V· p·351· n·2·
(7) Grut· p·404· n· 2·
(8) id· p· 406· n· 2·
(9) Mach· l· 2· c·12· v·46·

XXXI· (1)

EX· AVCTORITATE
D· N· PII· VI· PONT· MAX·
IVSSV· CONSENSVQVE
ANDREAE· CONTI· V· C·
TOTIVSQVE· DOMVS· EIVS
QVOD· OLIM· SACRVM· SEPTIMO· QVOQVE· DIE· FESTO
IN·AEDE·FIEBAT·QVAM·MAIORES·MICHAELI·ARCHANG·
DICATAM· IVRE·PATRONATVS·LEGITIMO·TVEBANTVR
EA· POSTQVAM· OB· SOLI· HVMESCENTIS· SQVALOREM
ET· LVMINA· MOLIBVS· VICINITATIS· OBSTRVCTA
ALIOS· IN· VSVS· CONVERSA· PROFANATAQVE· EST
ID· IAM· SACRVM· AB· ANNO· M·DCC·LXXXIII· HEIC
IN·CELLA·MARIAE·SANCTAE·AB·ORIG·IMMACVLATAE
ET· IOSEPHI· VIRI· EIVS· ATQVE· IOANNIS· BAPTISTAE
QVAM· A· MAIORIBVS· ITEM· CONDITAM· NEPOTES
TVENTVR·EISDEM·LEGIBVS·EISDEMQ· CONDITIONIBVS
FIET·QVAEQVE·PECVNIA·EX·SOLO·AEDIS·PARIETIBVSQ·
VENDITIS· REDIGETVR· EX· EA· SACERDOTIO· IN
PERPETVVM· GENTI· ADDICTO·VECTIGAL·ADCRESCET

L*Vmina Molibus* .... ii *Obſtruere luminibus* dicebantur, qui aedificia altius tollendo vicinorum aedes obſcurabant. ſic enim de Clodio loquutus eſt Cicero: (2) *Primo ſe luminibus ejus eſſe obſtructurum minabatur*. ea hic formula commode uti non licebat, dictionis ordine repugnante: ipſa tamen verba, quia fas erat, retinui. nam *Lumina* ipſae feneſtrae appellatae; itaque Apulejus dixit *obſcrare lumina*, (3) & Palladius *lumina ſeptentrionis*. (4) *Obſtruere* autem *limen*, *aditus*, *portas* aeque Latinum eſt, atque *Obſtruere luminibus*: ergo & *Lumina Obſtructa* dicere poſſumus, ſi *lumina* pro feneſtris accipiantur.

In Cella: id eſt in aedicula templi. nam & veterum templa plures quandoque Cellas habuere, quae & *Aedes* interdum appellantur, ut in templo Iovis Capitolini & in templo Flaviorum. eas Vitruvius ſemel *Cellas minores* appellavit, (5) quod ipſum templi ſpatium inter parietes aut columnas medium ab aditu ad abſidem *Cella* diceretur.

IND·

(1) Anagniae in templo Angeliano.
(2) pro Domo ſua c. 44.
(3) lib. 2. Metam.
(4) l. 1. tit. 21.
(5) l. 4. c. 7.

XXXI.

(1)

INDVLGENTIA· CLEMENTIS· XI· PONT· MAX·
ADMISSIS· DEFVNCTORTM· EXPIANDIS
PRIMA· HEIC· HOSTIA
PRO· SINGVLIS· PERLITABITVR

PErlitare idem atque Καλλιεργειν Graecis, ideſt ſacrificio rite facto placare numen, votumque impetrare. Livius: (2) *ea omnia ſacrificia laeta fuere, primiſque hoſtiis perlitatum eſt*. rectius igitur hac utare formula, quam quae Altaribus noſtris inſcribi ſolet, privilegium datum memorans, ſed quale illud ſit, non indicans. nam perperam quis verbum *Litare* profanis adnumeret, quae noſtra religio reſpuere debeat: quippe quod Tertullianus ipſe (3) & Prudentius (4) uſurparint.

(1) pro altari.
(2) lib. 36. c. 1.
(3) de patient. c. 10.
(4) Cathemer. 7. v. 5.

XXXIII.

(1)

PIVS· VI· BRASCHIVS PONTIFEX· MAXIMVS
XII· KAL· OCT· ANNO· D· N· MDLXXVI· PONTIF· II·
DEVM· OPTIMVM· MAXIMVM
PALAM· POPVLO· ROMANO· PRECATVS
VTI· CAEPTA· PROSPERARET
SPATIVM· SACRARIO· NOVO
TEMPLI· VATICANI· EXCITANDO
SOLLEMNIBVS· CAERIMONIIS· DICAVIT
INIECTISQVE· IN· FVNDAMENTA· STIPIBVS
AERIS· ARGENTI· AVRI
LAPIDEM· SACRVM· AVSPICALEM
TANTORVM· OPERVM· STATVIT

DE caeremoniis iis, quibus aedium ſacrarum apud nos inchoari aedificia ſolent, nihil a Marangonio traditum invenio in eo libro, in quo rituum Chriſtianorum origines perſequutus eſt. at qui Tacitum legerit, quo loco Capitolii reſtituendi curam a Veſpaſiano in L. Veſtinum collatam refert, (2) is, opinor, jam facile intelliget, multa ex veteri conſuetudine retineri, quae rite expiata, religioſe nunc ſanctèque uſurpantur. itaque & formulas huic aptas argumento pleraſque a Tacito mutuari licuit.

D 2 HON·

(1) pro lapide primo ad fundam. Sacrar. Vatic.
(2) Hiſt. lib. 4. c. 53.

XXXIII. (1)

HONORI
SANCTI· NICOLAI· MAGNI
AEDES· A· SOLO· INCHOATA· XVII· KAL· OCT· AN· M· DCC· LII·
LAPIDEM· AVSPICALEM· STATVENTE· FRANC· TORQVATO
SIMEONIO· ARCHIPRESB·
ABSOLVTA· ET· RITE· EXPIATA· VII· KAL· IVL· AN· M· DCC· LXVIIII·
EANDEM· AVCTORE· V· E· HIERONYMO· SPINOLA· CARD· EPISC·
HIERONYMVS· VOLPIVS· V· C· DOMO· BARIO· ARCHIEP·
NEOCAESAR· INLATIS· ALTARI· MAXIMO· CINERIBVS
MARTYRR· SANCTISS·
IVSTINI· ZOSIMI· VALERII· LVPERCI
CONSECRAVIT· DEDICAVITQ·
XVI· K· SEPT· AN· M· DCC· LXXVII·
CVIVS· DIEI· SACRVM· ANNIVERSARIVM· IN· FASTOS
AD· DOMINICVM· MENSIS· OCTOBRIS· TERTIVM· RELATVM· EST

R*ite expiata*: non homines ſolum nec crimina tantum, ſed loca etiam *expiabantur*. *Qui expiandum forum*, inquit Tullius, (2) *populi Romani ab illis nefarii ſceleris veſtigiis eſſe dico*. nec ſemper *Expiatio* ad crimen refertur; nam de incendio urbis, primo Gallico bello, ſic loquutus eſt Florus: (3) *Incendium illud quid egit aliud, niſi ut deſtinata hominum ac Deorum domicilio civitas, non deleta nec obruta, ſed expiata potius ſed luſtrata videatur?*

In Faſtos: id eſt in Kalendarium; *Faſtos* enim aut *Faſtus* appellavere Latini non eas ſolum tabulas, in quibus magiſtratus & res domi militiaeque geſtae per annorum ſeriem deſcribebantur, quas & *Annales* nominabant; ſed eas etiam, quae anni menſes & dies, ac quae ſingulis diebus reſponderent, ſacra, ferias, ludos, epulas, pompas referebant: cujuſmodi Faſtos Verrius Praeneſte publicavit, & Ovidius verſibus expoſuit. nomen a faſtis diebus, quos ſimul indicabant, datum videtur, quemadmodum a Kalendis Kalendaria item dicta ſunt. de his Cicero loquitur, quum ait, (4) *Ego D. Bruto liberato, quum laetiſſimus ille civitati dies illuxiſſet, decrevi, ut in Faſtis ad eum diem Bruti nomen adſcriberetur*.

SANC.

(1) in aede agri Praeneſt.
(2) pro Rabir. perd. reo c. 4.
(3) lib. 1. c. 13.
(4) ad Brut. epiſt. 15.

Digitized by Google

XXXV. (1)

SANCTO· NICOLAO· MAGNO· PONTIFICI· MYRENSIVM
PATRONO· CAELESTI· SOSPITATORI
HIS· FINIBVS· HISCE· REGIONIBVS· VETVSTISSIMI· MAIORVM
AEDEM· MERITO· DICAVERVNT
CVRIONIQVE· PRIMITVS· SACRORVM· CAVSSA· ADTRIBVTAM
RAMBOTTVS· PONTIF· AN· M· CC· LXXXVIII·
FONTE· BAPTISMATIS· RITE· INSTRVXIT
EANDEM· AB· ALBERGHETTO· CHIAVELLIO· AN· M· CCC· XVII·
OPERIBVS· AMPLIATIS· RESTITVTAM
QVVM· VETVSTATE· DILABERETVR
COLLEGIVM· CANONICORVM· ET· RESPVBLICA
CVLTORESQVE· OMNES· STIPE· COLLATA
AN· M· DCC· LXXVII·
IM AMPLIOREM· FORMAM· AB· INCHOATO· REFICIENDAM
EXORNANDAMQVE· CVRARVNT
VTI· MAIESTAS· ET· HONOR· AEDI· SANCTISSIMAE
R E D D E R E T V R
QVAM· AB· HONORIO· III· P· M· DIPLOMATE· INSIGNITAM
A· CALLISTO· III· AN· M· CCCC· LVI·
PRAEDIIS· ET· PRAEFECTVRA· SANCTI· CASSIANI
CONTRIBVTA· LOCVPLETATAM
A· PIO· II· AN· M· CCCC· LVIIII· QVVM· VNO· AB· ANTISTITE
CVRARETVR· COLLEGIO· CANONICORVM· AVCTAM
MARTINVS· V· EVGENIVS· IIII· XYSTVS· IIII· PAVLLVS· V·
GREGORIVS· XV· PP· MM· PVBLICIS· PRIVILEGIORVM
LITTERIS· HONESTARVNT

C*Vrionem* rectius, quam *Parochum* dici, qui ſacris Curiae praeſit, Grammatici omnes fateri debent: quum olim *Parochorum* munus civile, *Curionum* ſemper ſacrum fuiſſe conſtet. ait enim Varro: (2) *Curiones dicti a curieis, qui fiunt, ut in bcis ſacra faciant*. idem *Parochum* diſerte a Sacerdote diſtinguit; nam in Seſquiulyſſe haec

haec ab eo ſcripta, tradit Nonius (3) *Hic enim omnia erat, Sacerdos, Prætor, Parochus, denique idem ſenatus, idem populi caput.*

Privilegium Tullius fere in malam partem accipit, tamquam legem in privatum hominem latam contra praeſcripta majorum. itaque adverſus Clodium, (4) *De peſte*, inquit, *civis conſervatoris reipublicae licuit tibi ferre non legem, ſed nefarium Privilegium*: rurſus in eundem: (5) *cum indemnatum exturbares, Privilegiis tyrannicis irrogatis*. ceterum qui conſequuti ſunt Latini ſcriptores ſaepe Principis beneficium, ſive immunitas eſſet, ſive lex quaecumque in favorem alicujus commodumve lata, *Privilegium* appellaverunt. *Privilegia parentibus quaedam data* ſcripſit Seneca, (6) Apameam coloniam Plinius (7) *habuiſſe Privilegium & vetuſtiſſimum morem, arbitrio pro rempublicam adminiſtrare*. idem vocabulum eadem ſententia ſaepe in Pandectis occurret: quin & in veteri inſcriptione apud Fabrettum (8) leges de Antonino Aug. *Quod Privilegia Eorum Non Modo Cuſtodiverit, Sed Etiam Ampliaverit*.

(1) Fabriani in aede ſacra.
(2) de L. L. l. 4. p. 22.
(3) c. 1. n. 239.
(4) pro D. 5. c. 10.
(5) ibid. c. 42.
(6) l. 3. de Benef. c. 11.
(7) l. 10. ep. 56.
(8) p. 682. n. 67.

XXXVI.

(1)

N V M I N E
DEI· OMNIPOTENTIS
PLACATO
ET· PACE· EXORATA
ORDO· ET· POPVLVS· VRBANIENSIS
IN· HONOREM
CHRISTOPHORI· MARTYRIS
PATRONI· CAELESTIS
SACRAVERVNT
QVANDOQVIDEM· ANNO· M· DCC· LXXXI·
MAXIMO· TERRAE· MOTV· CIVITAS· VNIVERSA
AB· SEDIBVS· SVIS· ET· SOLO· PATRIO· EXTORRIS
EX· ANTE· D· III· ID· IVN· AD· D· VIII· KAL· AVG·
INCOLVMIS· IN· CAMPO· TETENDIT· ET· HEIC
ALTARE· AD· SACRIFICANDVM· AEDICVLA
CIRCVM· OPERE· SVBITARIO· CONSTITVTA
DIES· XXXXV· STETIT

EXtorris: ſic Livius de Xyniae incolis oppidum deſerentibus, *Hoc*, inquit, (2) *ſedibus ſuis Extorre agmen in praeſidium incidit, quod Athamanum, quo tutior* fru-

frumentatio eſſet, ducebatur. & de Auguſto, qui Nurſinos patria exegit, Svetonius: (3) *Grandi pecunia, & quam pendere nequirent, multatos Extorres egit oppido*: id eſt extra terram patriam: ut extorres ii etiam recte dicantur, qui a patriae moenibus parum abſint.

Tetendit: militare id quidem verbum eſt, ſed de aliis etiam, qui milites non eſſent, quandoque uſurpatum: ut apud Caeſarem: (4) *Ut qui ſub vallo tenderent Mercatores, recipiendi ſui non haberent facultatem*.

Opere Subitario: de Nerone Tacitus: (5) *Subitaria aedificia exſtruxit, quae multitudinem acciperent*. idem theatri gradus in tempus ſtructos *Subitarios* dixit. (6)

(1) Urbaniae in Umbria, ad columnae baſim.
(2) l. 32. c. 13.
(3) in Aug. c. 12.
(4) l. 6. G. 9. c. 36.
(5) Ann. l. 15. c. 39.
(6) ibid. l. 14. c. 20.

XXXVII.

(1)

CONCLAVE· HOC· SIVE· SACRARIVM
ALTARI· CONDITO· DEDICATVM· EST
QVOD· IGNATIVS· PATER· POST· COLLEGIVM
ROMANVM· CONSTITVTVM· HVC· IN· HORTOS
AD· SVORVM· RELAXATIONEM· COEMPTOS
IPSE· VALETVDINE· IAM· AFFECTA· POST
IDVS· IVLIAS· ANNI· M· D· LVI· TAMQVAM
VIRIVM· RECIPIENDARVM· CAVSSA· SECEDENS
RELIGIONEM· LOCO· ET· SANCTITATEM
PRAESENTIA· INTVLERIT
QVODQVE· HEIC· DIEM· SVPREMVM· ANIMO
VERSANS· VELVTI· CONTENTO· AD· METAM
CVRSV· DEI· OPTIMI· MAXIMI· PRAEMIORVMQVE
DIVINORVM· CONTEMPLATIONI· MAGNO· SE
AMORIS· ARDORE· TOTVM· ADDIXERIT
DONICVM· CRESCENTE· MORBO· DELATVS
DOMVM· QVATRIDVO· AD· SEDES· CAELESTIVM
PLACIDO· EXITV· EMIGRAVIT

INſcriptionem hanc Petri Aloiſii Galletti Pontificis Cyrenenſium viri ſummi rogatu condidi, qui ſacram aediculam ad thermas Antoninianas nuper inviſens, cuſtodis negligentia apertam cuique & ſqualore obſitam, non ſine animi moerore re-

reperit; veritusque eſt, ne paullatim cum ſacrario ipſo loci etiam memoria penitus interiret.

(1) pro aedicula ad therm. Antoninian.

XXXVII. (1)

GVLLIELMVS· PALLOTTA· CARDINALIS
PRO· PRAEF· AERARI
CVRATOR· OPERVM· PVBLICOR·
PATRONVS· MVNICIPI
PATRONVS· LICCARVM
AEDES· CIVIVM· OPPIDVMQVE· OMNE
OPE· EIVS· ET· INSTANTIA· CONSTITVTVM
REVISENS
PRIMVS· SACRVM· AD· ALTARE
FECIT

M*unicipium* a me appellari, qui Vicus ſit, multi, opinor, mirentur. at Vicani illi patriam ſuam a conditore *Laurentiopolim* vocant: per eum enim ſtant, per quem alii cecidere. conſtat vero, non ſemper a Latinis ea ſolum oppida appellari *Municipia*, cujus incolae jure ſuo uterentur, & cives Romani eſſent. *Nunc* abuſive, inquit Ulpianus (2) *Municipes dicimus ſuae cujuſque civitatis cives*. quin & *Municipes Iovis* dixit Iuvenalis Lagenas ex inſula Creta advectas, (3) & Cumanam teſtam *Municipem Sybyllae* Martialis, (4) tamquam ſi eo vocabulo inquilini jam omnes cujuſque loci appellarentur.

(1) Vico Laurentio in aedibus Liccatum. (2) L. 1. D. ad Munic. & de incol. (3) Sat. 14. v. 271. (4) l. 14. ep. 114.

XXXVIII. (1)

✠
LOCVS
VBI· CORPORA· MARCELLINI· ET· PETRI
MARTYRVM· SANCTISSIMORVM
PRIMITVS· SEPVLTA· SVNT
QVEM· IOSEPH· MARIANVS· PARTHENIVS
TITVLO· HONESTANDVM
CVRAVIT

H*oneſtare ſaepe* eſt honorare aut inſignem clarumque reddere: *mortem alicujus imagine honeſtare* dixit Tullius, (2) & apud Plinium phoenix deſcribitur ſic, Au-

Digitized by Google

(3) *Auri fulgore circa colla, cetera purpureus, caeruleam roſeis caudam pennis diſtinguentibus, criſtis faciem, caputque plumeo apice honeſtante.* Curtius de Poro ſcribens ait: (4) *Ipſum vehebat elephantus ſuper ceteras belluas eminens: armaque auro & argento diſtincta corpus rarae magnitudinis honeſtabant.*

(1) in arenariis Tiburtii Mart.
(2) pro Rab. perd. reo c. 9.
(3) H. N. l. 10. c. 2.
(4) lib. 8. c. 13.

XXXX. (1)

CLEMENS. XIII. P. M.
CVM. PATRIBVS. POPVLOQVE
PLACANDI. NVMINIS
CAVSSA

PAtres quum dicebant Latini, conſilium publicum deſignabant: & *Patres* ab honore appellatos tradit Livius, quos Romulus Senatores creavit: (2) idemque vix aliter nominare ſolet. recte igitur haec de *Cardinalibus* accipias, qui Pontificis Maximi conſilium ſunt.

(1) pro tabula picta pompam ſacram referente.
(2) lib. 1. c. 8.

XXXXI. (1)

PRO. SALVTE. CLEMENTIS. XIII. P. M.
OPTIMI. PRINCIPIS

SAlus antiquis in titulis fere ſemper uſurpatur, qua morbo & morti opponitur: & multae adhuc exſtant tabellae cum ea formula *Pro Salute Imp. Caeſ.*, *Pro Salute Coloniae & Ordinis Decurionum & Populi Tudertis*, *Pro Salute & Incolumitate Domus Divinae* & hujuſmodi. eſt vero & haec apud Gruterum, (2) *Pro Salute Imperii Romani & Virtute Legionis* XIII. G. ſed inſcriptionem totam merito rejecit Maffejus. (3)

Hunc & ſuperiorem aliosque hujuſmodi titulos quicumque a tabulis, quibus ſubſcripti ſint, abjunctos legat, obſcuros videri, facile pronunciet. ſed minus recte ſententiam ante ferat, quam illud perpenderit, quo loco proſtare dicantur. quae enim in ipſis non enunciantur, ipſae referunt tabulae; ut qui eas contemplatus ſit, plura jam in titulis ad perſpicuitatem non requirat.

E V. NON.

(1) pro tabula picta Vota populi R. referente.
(2) p. 2. n. 11.
(3) Art. Cr. L. p. 269.

XXXXII.

(1)

V. NON. OCTOBR.
ANNO. M. DCC. LXXVIIII.
QVOD. QVATVOR. MENSES. NON. PLVISSET
SVPPLICATIO. IN. VRBE. DIER. OCTO. INDICTA
OBSECRATIONESQVE. IN. TEMPLIS. CVRIARVM
OMNIBVS. FACTAE. PRECIBVSQVE. AB. VIRGINE
MATRE. PETITVM. VTI. PROPITIATA. CAELESTES
AQVAS. IMPLORANTIBVS. MITTERET. NOXIAMQ.
FRVGIBVS. INTEMPERIEM. PROHIBERET
SACERDOTES. ET. PRIMORES. CIVITATIS
ET. POPVLVS. PER. VRBEM. EVNTES. ET
PACEM. PRECANTES. CARMEN. CECINERE
PRAELATVMQ. SANCTAE. VIRGINIS. SIMVLACRVM
ACCENSO. THVRE. FACIBVS. CEREISQVE
ARDENTIBVS. SEQVVTI. SVNT

S*vpplicationem* Latini dixere non modo publicam gratiarum actionem, de qua Tullius ſaepe meminit, quum ſcilicet ob res bene geſtas populus templa adibat gratiarum agendarum cauſſa; ſed etiam publicam obſecrationem periculi avertendi & numinis placandi cauſſa, quales Romae factas Livius non raro ſcripſit. *Eo*, inquit (2) *anno prodigia multa fuerunt: quorum averruncandorum cauſſa Supplicationes in biduum Senatus decrevit*. & de bello Philippico agens, (3) *Supplicationibus habitis jam & obſecratione circa omnia pulvinaria facta*. item alibi multa id genus habet: ut verbum nullum ſit aptius ad eas obſecrationes deſignandas, quae in civitatis periculis templa celebrantes facere ſolemus.

Curias appellavi, quas vulgus expuncto I *Curas* vocat, nomine, ut reor, a *Curiis* ducto. nam veteres quoque non aedem ſolum, in qua ſacra fiebant, ſed populi etiam partem eam, quae unam in aedem ſacrorum cauſſa conveniret, eo vocabulo nominabant. totus enim populus in Curias triginta diviſus fuerat, nominibus quaſque ſuis diſtinctas, quorum tamen pleraque ignoramus. (4) ea Feſtus a Sabinis virginibus ſumpta tradit, quas Romani ſub Romulo rapuerunt. relege, quod ſuperius inſcr. XXXV. ſubjeci idem Feſtus *Curiales* appellari tradit, qui ſunt *ejuſdem Curiae, ut tribules & municipes*.

Carmen Cecinere: ſacros nimirum de mores pſalmos, opis implorandae cauſſa. *Carmina* enim dixere veteres propria quadam appellatione, quae ſacra peragentes canebant, ut *Saliare Carmen* & *Carmen Saeculare*. nec eo nomine ſemper poëma & verſus indicabant; quum & Praetoris formulae *Carmen* dicerentur. (5)

KAL.

(1) pro pila marmorea ad aedem ſacram.
(2) lib. 10. c. 33.
(3) lib. 31. c. 9.
(4) v. Liv. l. 1. c. 13.
(5) v. Cic. pro Mur. c. 12.

XXXXIII· (1)

KAL· SEPTEMBR·
PIO· VI· PONTIFICE· MAXIMO
ANNO· M· DCC· LXXXVI·
QVOD· TERRA· DIES· AMPLIVS· QVINQVAGINTA
MOVISSET· LABESQVE· MVLTIS· LOCIS· FACTAE·ESSENT
EIVS· REI· ERGO· SENATVS· CENSVIT· IEIVNIVM
MARIAE· ADIVTRICI· ANTE· NATALEM· EIVS
INSTITVENDVM· QVOD· SERVARETVR· QVOTANNIS
VOTO· SVSCEPTO· IN· ANNVM· CENTESIMVM
SI· TELLVS· QVIESSET

M*overe* pro moveri Latini uſurpare aliquando ſoliti: in antiquo ſenatuſconſulto apud Gellium (2) legimus, *Quod C. Iulius L. F. Pontifex Nunciavit, In Sacrario In Regia Haſtas Martias Moviſſe*. & apud Livium, (3) *Terra dies duodequadraginta Movit*.

Iejunium inſtituendum Cereri eſſe, & id quinto quoque anno ſervandum renunciarunt Decemviri, poſtquam libros Sibyllinos adiſſent, ut eſt apud Livium: (4) inde eam ſumpſi formulam, qua hic uſus ſum.

(1) pro pila marmorea ad aedem ſactam. (2) N. A. l. 4. c. 6. (3) lib. 35. c. 40. (4) lib. 36. c. 37.

XXXXIIII· (1)

EX· TESTAMENTO
L· MESSI· SODALIS· MARIANI
VIRI· PIENTISSIMI
HVIC· SACRARIO· CEDIT· AREA· QVAE· A· TERGO· EST
ET· DOMVS· MESSIANA· PROXIMA
CVM· HORTO· ET· POMARIO
EA· LEGE· VTI· COLLEGIVM· N· QVOTANNIS
V· K· IVNIAS
QVO· DIE· L· MESSIVS· E· VIVIS· EXCESSIT
FVNERIS· ANNIVERSARII· CAVSSA
IN· SCHOLAM· CONVENIAT· SACROQVE
FACIBVS· ACCENSIS· INTERSIT

C*edit Area*: id eſt accedit, pertinet: ut apud Gruterum, (2) *Huic Titulo Cedunt Quoquoverſum Pedes Quadrati Bini*, & *Huic Monumento Tutelae Nomine Cedunt Agri Puri Iugerā Decem & Taberna Quae Proxime Eum Locum eſt*. ſimile illud Caji juriſconſulti, (3) *Omne, quod inaedificatur, ſolo cedit*.

E 2 DE·

(1) ſacti argumenti. (2) p. 823. n. 8. p. 399. n. 1. (3) D. l. 41. tit. 1. l. 7.

XXXXV· (1)

☧

DE· RELIQVIIS
MARTYRVM· SANCTISSIMORVM
QVAE· THESAVRVS· CONDITA
HABET
EA· VTI· CLAVSA· SIGNATAQVE· SVNT
SANCTA· INVIOLATA
PERPETVO· MANENTO
DEQVE· IIS· PARTICVLAM· NE· CVI
DISSOCIARE· DEMERE
FAS· ESTO
VFNERARI· COLERE· ORNARE
CVIQVE· LICETO
QVORVM· NOMINA
I· S· S·
PAVLLI· APOSTOLI
T· FLAVI· CLEMENTIS· COS·
IGNATI· PONT· ANTIOCH·
POLYCARPI· PONT· SMYRN·
SEBASTIANI· DEFENSORIS
CAECILIAE· VIRGINIS
MARTINAE· VIRGINIS
SVSANNAE· VIRGINIS

T*heſaurus*: hoc nomine non ipſae ſolum res, quibus magnum ſit pretium, ſed locus etiam illis adſervandis ſignificatur. quin de ſepulcro in epitaphio illo ſuo Naevius apud Gellium (2) accepiſſe videtur:

Itaque poſtquam eſt Orcino traditus Theſauro:

tum de alvearibus uſurpavit Virgilius, (3)

Si quando ſedem anguſtam ſervataque mella
Theſauris relines:

ac demum plerique ad memoriam atque etiam ad libros deſignandos tranſtulerunt.

qua-

quare non hic perperam pro Conditorio poſuimus.

Quorum Nomina: vetus haec formula iis in titulis, in quibus multorum nomina infra deſcribenda eſſent: (4) quam ſic quoque efferebant, niſi caſus repugnaret, *Ii Qui infra Scripti ſunt*, (5) vel etiam, *Milites Infra Scripti Fecerunt*. (6)

(1) pro aedicula ſolo privato
(2) N. 2. l. 1. c. 24.
(3) Georg. l. 4. v. 227.
(4) Grut. p. 169. n. 7. Fabr. p. 199. n. 257. & p. 540. n. 514. &c.
(5) Fabr. p. 429. n. 4.
(6) Grut. p. 179. n. 1.

XXXXVI. (1)

IN· HONOREM
DEI· OPTIMI· MAXIMI
ET· IN· MEMORIAM
CAELITVM· SANCTORVM
FLAVIVS· MARCI· F· ALBINOVANVS
ANTONIVS· LAVR· F· MERCVRIALIS
MAGISTRI· ANNI· $\overline{M}$· $\overline{DCC}$· $\overline{LXXX}$·
KALENDARIVM
IN· ANNVM· PROXIMVM
CVM· OMNI· ORNAMENTO· SVO
SODALIBVS· ANTONIANIS
DEDERVNT

(1) pro atrio ſcholae ſodal. Antonian.

A KAL.

A KAL. IAN. F. DEO. PVERO. QVOD. HOC. DIE. SALVTEM. GENERIS HVMANI. SANGVINE. SVO. DEDICAVIT
PRIMA. LVCE. TONITRVS. TORMENTORVM. AB. ARCE. FIVNT
SVPPLICIA. STATIVA. AD. MARIAE. TRANS. TIBER.
IN. SACRARIVM. DOMVS. PONTIFICALIS. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM. ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONTIFICE. MAX.
SOLLEMNIA. AD. TEMPL. FARNES.
VIRGINES. DOTANTVR. AD. MARIAE. VICO. MINERVAE
B IIII. NON. HOC. DIE. MAGISTRATVS. DESIGNATI. HONOREM. IN. CAPITOLIO AVSPICANTVR
C III.
D PR.
E NON. TELESPHORO. PONT. MAX. ET. MARTYRI
PRIMA. VESPERA. IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. PSALMOS. ADSTANTE. PONT. MAX.
F VIII. ID. F. DEO. PVERO. QVOD. HOC. DIE. A. TRIBVS. SAPIENTIBVS ADORATVS. EST
HOC. DIE. CVRIONES. FERIAS. CONCEPTIVAS. SOLLEMNES. POPVLO INDICVNT
SVPPLICIA. STATIVA. IN. VATIC.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
SOLLEMNIA. AD. ATHANASII. RITV. GRAECO. ITEM. AD. MARONIS RITV. SYRIACO
AQVA. RITE. PIATA. POPVLO. DIDITVR
IN. CAPIT. POMPA. DVCITVR
EODEM. DIE. AEDES. CORSINIANA. IN. LATER. DEDICATAST
G VII. F. NVPTIALES. DIES. INCIPIVNT
A VI.
B V. CELSO. ET. IVLIANO. MARTYRR. AD. PONT. AEL.
C IIII.
D III.
E PR.
F IDIB. XXXX. MARTYRIBVS. VIA. LABICANA
G XVIIII. K. F. STATA. SOLLEMNITAS. NOMINI. IESV. RECOLENDO
HILARIO. PONT. IN. LATER.
A XVIII. PAVLLO. ANACHORETAE. VICO. ALBANO
IOANNI. CHALYBITAE. IN. INS. TIB.
B XVII. MARCELLO. PONT. MAX. ET. MART. VIA. LATA
C XVI. ANTONIO. SENIORI. IN. EXQVILIIS
IVMENTA. LVSTRANTVR
D XV. PETRO. APOSTOLO. IN. VATIC. QVOD. HOC. DIE. PONTIFICATVM MAXIMVM. IN VRBE. AVSPICATVS. EST

SA-

SACRVM· SOLLEMNE· IN· TEMPLO· ET· CONCIO· ADSTANTE·PONTIFICE
MAX· CVM· PATRR· CARDD·
EODEM· DIE· PRISCAE· VIRG· MART· IN· AVENT·
E XIIII· REGI· CANVTO· MART· AD· MARIAE· TRANS· PONT· AEL· ITEM
FVLGENTIO· PONT· AD· AVGVSTINI
F XIII· FABIANO· ET· SEBASTIANO· MARTYRR· VIA· APPIA· AD· MILL· II·
ITEM· IN· PALATIO
VIRGINES· DOTANTVR· AD· AED· GALLOR·
G XII· F· HAGNE· VIRG· MART· VIA· NOMENTANA
SOLLEMNIA· AD· CIRC· AGON·
A XI· VINCENTIO· ET· ANASTASIO· MARTYRR· AD· AQVAS· SALVIAS
SOLLEMNIA· AD· LACVM· VIRGINIS
B X· MARIAE· SPONSAE
SACRVM· SOLLEMNE· AD· TEMPL· LIB· IN· EXQVIL· ADSTANTE
ORATORE· REGIS· HISPAN·
C VIIII·
D VIII· PAVLLO· APOSTOLO· DESIGNATO·AD·TEMPL· EIVS· VIA· OSTIENSI
ITEM· INTRA· POMOER· VICO· REGVLAE
E VII· PAVLLAE· MATRONAE· AD· MARIAE· DEI· PARENTIS· DESIGNATAE
IN· REG· MONTANA
F VI· IOANNI· CHRYSOSTOMO· PONT· MAIORI· DOCT· IN· VATIC·
RELIQVIAS· EIVS· VENERARI· OSCVLANDO· LICET
G V· F· HAGNE· VIRG· MART· ITERVM· VIA· NOMENTANA
A IIII· PAPIAE· ET· MAVRO· MARTYRR· AD· AEDEM· NOVAM
HOC· DIE· CLEMENS· VIII· PONT· MAX· FERRARIAM· RECEPIT
SACRVM· SOLLEMNE· ET· ORATIO· AD· EVSTACHII· ADSTANTIBVS
MAGISTRATIBVS· IIDEM· DONARIVM· DICANT
B III· MARTINAE· VIRG· MART· SVB· CAPIT·
AD· SEPVLCRVM· IN· CRYPTA· SVPPLICATVR
ITEM· HYACHINTIDI· MARESCOTTIAE· AD· LAVR· ET· LVC·
C PR· PETRO· NOLASCO· AD· AEDES· SODAL· MERCEDON·
ITEM· LVDOVICAE· ALBERTONIAE· AD· FRANCISCI· VICO
RIPAE· MAIORIS

D KAL. FEBR. IGNATIO. PONT. MART. AD. AEDEM. CLEMENTIS. IN COELIMONTIO
IEIVNIVM. QVOD. HOC. DIE. TERRA. MOVIT
E IIII. NON. F. MARIAE. PVERPERAE. PERLITANTI. IN. REG. MONT.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARD. AD. POMPAM ET. SACRVM
CEREI. RITE. PIATI. A. PONTIFICE. MAXIMO. DIRIBENTVR
CEREOS. ITEM. DE. TEMPLO. CLIENTES. DONO. MITTVNT. PATRONIS
VIRGINES. DOTANTVR. AD. SILVESTRI. IN. QVIRIN.
F III. BLASIO. PONT. MART. VICO. IVLIO
ITEM. VIC. CESARIN.
G PR. F. ANDREAE. CORSINO. IN. LATER.
A NON. AGATHAE. VIRG. MART. TRANS. TIB.
ITEM. IN. REG. MONT.
B VIII. ID. DOROTHEAE. VIRG. MART. TRANS. TIB.
C VII. ROMVALDO. PATRI. AD. VIAM. LATAM. DIVERTICVLO
D VI. IOANNI. MATHENSI. AD. MARIAE. PROPE. FIGVLIN. EXTRA. POMOER.
E V. APOLLONIAE. VIRG. MART. TRANS. TIBER.
VIRGINES. DOTANTVR. AD. AVGVSTINI
F IIII. SCHOLASTICAE. VIRG. AD. MARIAE. IN. CAMP. MART.
G III. F. HVIC. DIEI. SEPTVAGESIMA. NOMEN. DATVM. QVOD. HINC. AD PASCHAE. SOLLEMNIA. VLTIMA. DIES. NVMERO. SEPTVAGINTA SVNT
SVPPLICIA. STATIVA. AD. LAVRENTII. EXTRA. POMOER.
A PR.
B IDIB. CATHARINAE. RICCIAE. VIRG. AD. MARIAE. VIC. MINERV.
SOLLEMNIA. AD. APOLLINARIS. QVOD. HOC. DIE. EFFIGIES. SANCTAE VIRGINIS. IN. PARIETE. APPARVIT
C XVI. K. VALENTINO. PRESB. MART. AD. SEBASTIANI. VIC. VLMI
VIRGINES. DOTANTVR
D XV. FAVSTINO. ET. IOVITAE. MARTYRR. AD. AED. BRIXIAN. VIC. IVLIO
VIRGINES. DOTANTVR
FERIAE. QVOD. HOC. DIE. D. N. PIVS. $\overline{\text{VI}}$. DEO. AVCTORE. PONTIFEX MAXIMVS. RENVNCIATVS. EST
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ADSTANTE. PONT. MAX.
E XIIII.
F XIII.
G XII. F. SEXAGESIMA
SVPPLICIA. STATIVA. AD. PAVLLI. VIA. OSTIENSI
A XI.
B X.
C VIIII.

Digitized by Google

D VIII· PETRO· APOSTOLO· QVOD· HOC· DIE· PONTIFICATVM
ANTIOCHIAE· PRIMITVS· VSVRPAVIT
FERIAE· QVOD· HOC· DIE· D· N· PIVS· VI· PONTIFEX· MAXIMVS
SACRORVM· SOLLEMNIBVS· INITIATVS· EST
IN· SACR· DOM· PONT· CONVENTVS· PATRR· CARDD· AD· SACRVM
ADSTANTE· PONT· MAX·

E VII· MARGARITAE· CORTONENSI· AD· MARIAE· IN· CAPITOLIO· ITEM
LAZARO MONACHO· AD· LVCAE· CONTRA· FORN· SEVER·
IEIVNIVM

F VI· F· MATHIAE· APOST· AD· TEMPL· LIBER·
RELIQVIAS· EIVS· SVB· ALTARI· MAXIMO· SITAS· POPVLVS· VANERATVM
ADIT

G V· F· QVINQVAGESIMA
SVPPLICIA· STATIVA· IN· VATIC·
SOLLEMNIA· IN· HORAS· XXXX· AD TEMPL· FARNES·
SACRVM· ADSTANTIBVS· PATRR· CARDD·
SODALIVM· COLLEGIA· IN· PVBLICVM· PRODEVNT· SVPPLICANDI
CAVSSA

A IIII·

B III· VLTIMVS· NVPTIALIVM· DIERVM

C PR· HOC· DIE· IEIVNIVM· QVADRAGENARIVM· OCCIPIT
SVPPLICIA· STATIVA· AD· MARIAE· SCHOLA· GRAECA
ITEM· AD· SABINAE· ET· AD· ALEXII· IN· AVENT·
IN· SACR· DOM· PONT· CONVENTVS· PATRR· CARDD· AD· SACRVM
ADSTANTE· PONT· MAX·
SACERDOTES· CINERE· SACRO· POPVLVM· VIRITIM· INSPERGVNT
CONCIONES· IN· TEMPLIS· HABERI· INCIPIVNT

Digitized by Google

D KAL. MART. SVPPLICIA. STATIVA. AD. GEORGI. IN. VELABR.
E VI. NON. SVPPL. ST. AD. IOANNIS. ET. PAVLLI. IN. COELIO
F V. SVPPL. ST. AD. TRIPHONIS. ET. AD. AVGVSTINI
G IIII. F. QVADRAGESIMA
SUPPL. ST. IN. LATER.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
REGI. CASIMIRO. AD. AED. POLONOR.
A III. SVPPL. ST. AD. PETRI. IN. EXQVIL.
B PR. SVPPL. ST. AD. ANASTASIAE
C NON. SVPPL. ST. AD. TEMPL. LIBER.
IEIVNIVM. VERNI. TEMPORIS
THOMAE. AQVINATI. DOCT. VICO. MINERV. SACRVM. SOLLEMNE ADSTANTIBVS. PATRR. CARDD.
D VIII. ID. SVPPL. ST. AD. LAVRENTI. IN. REG. MONT.
IOANNI. PATRI. IN. INS. TIBER.
VALETVDINARIA. FLORE. NOVO. ET. FESTO. CVLTV. ORNANTVR
E VII. SVPPL. ST. AD. XII. APOST.
FRANCISCAE. ROMANAE. IN. DOMO. VIRGG. AD. TVRR. SPECCHIAN.
SACRVM. SOLLEMNE. AD. MARIAE. NOV. ADSTANTIBVS. PATRR. CARDD.
F VI. SVPPL. ST. IN. VATIC.
XXXX. MARTYRIBVS. TRANS. TIBER.
HOC. DIE. IN. HONOREM. IOSEPHI. MARIAE. SANCTAE. VIRI SVPPLICATIONI. NOVENDIALI. INITIVM. EST
G V. F. SVPPL. ST. AD. MARIAE. IN. COEL. ITEM. IN. TEMPL. LIBER.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
A IIII. SVPPL. ST. AD. CLEMENTIS
GREGORIO. MAGNO. DOCT. AD. CLIVVM. SCAVRI
HOC. DIE. IGNATIO. PATRI. FRANCISCO. XAVERIO. PHILIPPO. NERIO ISIDORO. THERESIAE. CAELESTES. HONORES. DECRETI
B III. SVPPL. ST. AD. BALBINAE. IN. AVENT.
C PR. SVPPL. ST. AD. CAECILIAE. TRANS. TIBER.
D IDIB. SVPPL. ST. AD. MARIAE. TRANS. TIBER.
E XVII. K. SVPPL. ST. AD. VITALIS. VALLE. QVIRINI
F XVI. SVPPL. ST. AD. PETRI. ET. MARCELLINI
G XV. F. SVPPL. ST. AD. LAVRENTI. EXTRA. POMOER.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
A XIIII. F. SVPPL. ST. AD. MARCI
IOSEPHO MARIAE. SANCTAE. VIRO. VICO CAP. AED. ITEM. AD. AED. VICTOR. AD. AED. ROTVND. IN. TEMPL. IGNAT.
SOLLEMNIA. IN. SCHOLA. FABR. CAPITOL.

B XIII· SVPPL· ST· AD· PVDENTIANAE
HOC· DIE· AEDES· SESSORIANA· DEDICATAST
SACRARIVM· HELENAE· FEMINIS· PATET
C XII· SVPPL· ST· AD· XYSTI
ITEM· AD· NEREOS· ET· ACHILLEI
BENEDICTO· PATRI· TRANS· TIBER·
D XI· SVPPL· ST· AD· COSMAE· ET· DAMIANI· VIA· SACRA
HOC· DIE· VENERABILES· EFFIGIES· MARIAE· SANCTAE· PER· TEMPLA RETEGVNTVR
E X· SVPPL· ST· AD· LAVRENTII· ET· LVCINAE
F VIIII· SVPPL· ST· AD· CAII
ITEM· AD· SVSANNAE· ET· AD· MARIAE· IN· THERM· DIOCL·
G VIII· F· SVPPL· ST· AD· AED· SESSOR·
MARIAE· DEI· PARENTI· DESIGNATAE· AD· IIII· FONTES
SOLLEMNIA· AD· MARIAE· VIC· MINERV·
HVC· PONTIFEX· MAXIMVS· EQVO· VECTVS· EX· VATICANO· PROCEDIT EOQVE· ADSTANTE· CONVENTVS· PATRR· CARDD· IN· AEDEM· AD MINERV· SACRI· SOLLEMNIS· CAVSSA
VIRGINES· IN· POMPAM· PRODEVNT· DOTANTVR
A VII· SVPPL· ST· AD· IIII· MARTYRR· IN· COELIO
B VI· SVPPL· ST· AD· LAVRENTI· ET· DAMASI
C V· SVPPL· ST· AD· PAVLLI· VIA· OSTIENSI
D IIII· SVPPL· ST· AD· SILVESTRI· ET· MARTINI· IN· REG· MONT·
ITEM· AD· SILVESTRI· IN· CAMP· MART·
E III· SVPPL· ST· AD· EVSEBII· ET· AD· VIVIANAE
F PR· SVPPL· ST· AD· NICOLAI· VICO· MONTANOR·
BALBINAE· VIRG· MART· IN· AVENT·

Digitized by Google

G KAL. APRIL. F. INITIVM. LVGVBRIS. HEBDOMADIS
SVPPL. ST. IN. VATIC. ET. AD. LAZARI
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
A IIII. NON. SVPPL. ST. AD. CHRYSOGONI
FRANCISCO. PAVLLANO. PATRI. IN. REG. MONT.
SOLLEMNIA. AD. AED. ANDREAE. VICO. NEMORENSI
B III. SVPPL. ST. AD. MARIAE. VIA. LATA. ET. AD. QVIRICI. FOR. NERV.
C PR. SVPPL. ST. AD. MARCELLI
D NON.SVPPL.ST.AD.APOLLINARIS.ET.AD.MARIAE.MAGDALENAE.VIA. LATA
VINCENTIO. FERRERIO. VICO. MINERV. SOLLEMNIA. CONCEPTIVA
E VIII. ID. SVPPL. ST. AD. STEPHANI. IN. COELIO
MARIAE. PERDOLENTI. AD. MARCELLI
F VII. SVPPL. ST. AD. IOANNIS. PORTA. LAT. FERIAE. FORENSES
G VI. F. INITIVM. SANCTAE. HEBDOMADIS. SVPPL. ST. IN. LATER.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. POMPAM ET. SACRVM. PONTIFEX. MAXIMVS. FRONDES. PALMEAS. RITE PIATAS. VIRITIM. DAT
AD. MARONIS. SACRVM. SOLLEMNE. ET. POMPA. RITV. SYRIACO
PRIMA. VESPERA. SVMMVS. MAGISTER. CRIMINIBVS. EXPIANDIS IN LATER. SEDET. PRO. TRIBVNALI
A V. SVPPL. ST. AD. PRAXEDIS
B IIII SVPPL. ST. AD. PRISCAE. ET. AD. SABAE
SACROSANCTA.CAPITA.PETRI.ET.PAVLLI.APOSTT. IN. LATER. VISVNTVR
C III. SVPPL. ST. AD. TEMPL. LIBER. IBIDEM. PRIMA. VESPERA. SVMMVS MAGISTER. CRIMINIBVS. EXPIANDIS. SEDET. PRO. TRIBVNALI
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. LVGVBRES PSALMORVM. CANTVS. ADSTANTE. PONT. MAX.
LEONI. MAGNO. DOCT. IN. VATIC. SOLLEMNIA. CONCEPTIVA
D PR. SVPPL. ST. IN. LATER.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ADSTANTE. PONT. MAX. IDEM.IN.POMPA. SACRAMENTVM.AVGVSTVM AD. AEDEM. PAVLLINAM. DEFERT. POPVLVM. DE. MAENIANO PRECATIONE. LVSTRAT. CAPTIS. E. PLEBE. MENDICIS. XII. PEDES LAVAT. ET. CENAM. MINISTRAT
PRIMA. VESPERA. IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD LVGVBRES. PSALMORVM. CANTVS. ADSTANTE. PONT. MAX.
SVMMVS. MAGISTER. CRIMINIBVS. EXPIANDIS. BIDVO. CONTINENTI IN. VATIC. SEDET. PRO. TRIBVNALI
E IDIB. SVPPL. ST. AD. AED. SESSOR.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. MYSTERIA ADST. PONT. MAX. CRVX. ADORATVR. POMPA. HESTERNA. REDVCITVR A. MERIDIE. SACROSANCTA. SIMVLACRA. D. N. IESV. CRVCIFIXI

VI.

VISVNTVR· AD· ATHANASI·EXEQVIAE·CELEBRANTVR· RITV· GRAECO
AD· MARONIS· RITV· SYRIACO
PRIMA· VESPERA· IN· SACR· DOM·PONT· CONVENTVS·PATRR·CARDD·
AD· LVGVBRES· PSALMORVM· CANTVS
F XVIII· K· SVPPL· ST· IN· LATER· IVDAEI· IBIDEM· ET· TVRCAE· QVI
PROBATI· SIENT· SACRO· BAPTISMATE· CHRISTIANI. FIVNT
IN· SACR· DOM· PONT· CONVENTVS· PATRR· CARDD· AD· SACRVM
ADSTANTE·PONT·MAX· CARMEN·GLORIA·VBI·SACERDOS·PRAECINVIT
TONITRVS· TORMENTORVM· AB· ARCE· FIVNT· AERA· TEMPLORVM
AC· TVRRIVM· SONANT
G XVII· F· PASCHA· PONTIFEX· MAXIMVS· SACRVM· SOLLEMNE· IN· VATIC·
FACIT· ADSTANTIBVS· PATRR· CARDD· IDEM· DE· MAENIANO· POPVLVM
PRECATIONE· LVSTRAT· SVPPL· ST· AD· TEMPL· LIBER·
AD· IOANNIS· VICO· PINEA· NEXI· OB· AES· ALIENVM· DISSOLVVNTVR
A XVI· F· SVPPL· ST· IN· VATIC· ET· AD· ONVPHRI
IN· SACR· DOM· PONT· CONVENTVS· PATRR· CARDD· AD· SACRVM
ET· CONCIONEM· ADSTANTE· PONT· MAX·
SVB· NOCTEM· HONORI· PII· VI· IN· MEMORIAM· SVSCEPTI· AB· EO
PONTIFICATVS· MAXIMI·VRBS·TOTA·COLLVCET·PEGMATA·IN· ARCE
BIDVO· CONTINENTI· INCENDVNTVR
B XV· F· SVPPL· ST· AD· PAVLLI· VIA· OSTIENSI
IN· SACR· DOM· PONT· CONVENTVS· PATRR· CARDD· AD· SACRVM
ET· CONCIONEM· ADSTANTE· PONT· MAX·
C XIIII· SVPPL· ST· AD· LAVRENTI· EXTRA· POMOER·
D XIII· SVPPL· ST· AD· XII· APOST·
E XII· SVPPL· ST· AD· AED· ROTVND· ITEM· IN· MARIAE· VIC· MINERV·
F XI· SVPPL· ST· IN· LATER·
IN· SACR· DOM· PONT· CONVENTVS· PATRR· CARDD· AD· SACRVM
ADSTANTE· PONT· MAX· NATALIS· VRBIS
G X· F· ALBAE· DEPONVNTVR· SVPPL· ST· AD· PANCRATII· EXTRA· POMOER·
SOTERI· ET· CAIO· PONTT· MAXX· MARTYRR· AD· THERM· DIOCL·
A VIIII· GEORGIO· MARTYRI· AD· VELABR· DIES· NVPTIALES· REDEVNT
B VIII·
C VII· MARCO· EVANG· MART· HOC· DIE· POMPA· SOLLEMNIS· IN· VATIC·
DVCITVR· ET· SVPPLICATIO· EST· VTI· SEGETES· BENE· EVENIANT
D VI· MARIAE· MONTANAE· VICO· SVBVRRA· QVOD· HOC· DIE· IMAGO
SANCTAE· VIRGINIS· MANIFESTATA· EST
E V·
F IIII· VITALI· MART· VALL· QVIR· PORTARVM· ARGVMENTA· SPECTANTVR
G III· F· PETRO· MARTYRI· VICO· MINERV· RAMVLI· OLEAE· RITE· PIATI
POPVLO· DIRIBENTVR
A PR· CATHARINE· SENENSI· VICO· MINERV·
SOLLEMNIA· VICO· IVLIO· VIRGINES· DOTANTVR

B KAL·

B KAL. MAI. F. PHILIPPO. ET. IACOBO. APOST.
PRIMA. LVCE. TONITRVS. TORMENTORVM. AB. ARCE. FIVNT
SOLLEMNIA. AD. AED. XII. APOSTT.
C VI. NON. ATHANASIO. PONT. MAIORI. DOCT. AD. AED. GRAECOR.
BVCCELLAE. SILIGINEAE. RITE. PIATAE. POPVLO. DIRIBENTVR
D V. F. SOLLEMNIA. AD. AED. SESSOR. QVOD. CRVX. SACROSANCTA
HIEROSOLYMIS. INVENTA. EST
E IIII. MONICAE. VID. AD. AVGVSTINI
F III. PIO. V. PONT. MAX. IN. TEMPL. LIBER.
G PR. F. IOANNI. APOST. PORT. LAT.
HOC. DIE. AEDES. MARIAE. SCHOL. GRAEC. DEDICATAST
A NON. STANISLAO. PONT. MART. AD. AED. POLON.
B VIII. ID. MICHAELI. PRINCIPI. ANGELOR. FORO. PISCAR.
C VII. GREGORIO. NAZIANZENO. PONT. MAIORI. DOCT. IN. VATIC.
SOLLEMNIA. AD. MARIAE. IN. CAMPO. MARTIO
D VI. ANTONINO. PONTIF. MAIORI. AD. MARIAE. VICO. MINERV.
CALEPODIO. AD. MARIAE. TRANS. TIBER.
E V.
F IIII. NEREI. ACHILLEO. FLAVIAE. DOMITILLAE. MARTYRR.
AD. THERM. ANTONIN.
PANCRATIO. MART. EXTRA. POMOER. VIA. VITELLIA
G III. F. HOC. DIE. AEDES. ROTVNDA. DEDICATAST
IDEM. DIES. PRIMVS. E. SENIS. DOMINICVS. QVO. IN. HONOREM. ALOISI
GONZAGAE. AD. IGNATI. SVPPLICATVR
A PR. BONIFACIO. MART. IN. AVENT.
B IDIB. ISIDORO. AGRICOLAE. VICO. CAP. AED. ET. AD. THERM. DIOCL.
C XVII. VBALDO. PONT. AD. PACIS
D XVI. IOANNI. NEPOMVCENO. MART. AD. AED. GERMAN.
E XV. VENANTIO. MART. AD. AED. CAMERT.
F XIIII. PVDENTIANAE. VIRG. VICO. PATRICIO
IVONI. ADVOCATO. PLEBIS. AD. AED. BRITANN. GALL.
SACRVM. SOLLEMNE. AD. LYCEVM. SAPIENTIAE. ADSTANTIBVS. PATRR.
CARDD. ET. DECVRIA. DOCTORVM
G XIII. F. BERNARDINO. SENENSI. IN. REG. MONT. ITEM. AD. CATHARINES
VICO. IVLIO
A XII. SVPPLICATIONES. TRIVM. DIERVM. AD. CAELI. INTEMPERIEM
AVERRVNCANDAM
SVPPLICIA. STATIVA. AD. TEMPL. LIBER.
POMPA. EODEM. AB. AEDE. HADRIANI. DVCITVR
B XI. SVPPL. ST. IN. LATER.
POMPA. EODEM. AB. AEDE. MARIAE. NOVAE. DVCITVR
C X. SVPPL. ST. IN. VATIC.
POMPA. EODEM. AB. AEDE. LAVRENTI. ET. DAMASI. DVCITVR

PRESBYTERI· QVAESTOREM· ANNALEM· CREANT
PRIMA· VESPERA· IN· SACRARIVM· DOMVS· PONTIFICALIS· CONVENTVS PATRR· CARDD· AD· FESTOS· PSALMORVM· CANTVS· ADSTANTE PONT· MAX·
D VIIII· F· D· N· IESV· CAELOS· ASCENDENTI
PRIMA· LVCE· TONITRVS· TORMENTORVM· AB· ARCE· FIVNT
IN· SACR· DOM· PONT· CONVENTVS· PATRR· CARDD· AD· SACRVM ET· CONCIONEM· ADSTANTE· PONT· MAX·
IDEM· DE· MAENIANO· POPVLVM· PRECATIONE LVSTRAT
SVPPL· ST· IN· VATIC· IBIDEM· SACRVM· PERISTROMA· MARTYRVM DE· PODIO· PROTENDITVR
SOLLEMNIA· AD· MARIAE· OPIFERAE· PORT· ANGEL·
E VIII· MARIAE· MAGDALENAE· VIRG· AD· IIII· FONTES
F VII· F· PHILIPPO· NERIO· PATRI· AD· AEDEM· NOVAM
SACRVM· SOLLEMNE· ADSTANTE· PONTIFICE· MAXIMO· CVM· PATRR· CARDD·
G VI· F·
A V·
B IIII·
C III· REGI· FERDINANDO· AD· AED· HISPAN·
D PR· PETRONILLAE· VIRG· IN· VATIC·

E KAL·

B KAL. IVN. IVVENCIO. MART.
F IIII. NON. PETRO. ET. MARCELLINO. MARTYRR. AD. DVAS. LAVROS
ITEM. AD. HORT. IVSTIN.
IEIVNIVM
PRIMA. VESPERA. IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD.
AD. FESTOS. PSALMORVM. CANTVS. ADSTANTE. PONT. MAX.
G III. F. PENTECOSTE. SVPPL. ST. IN. VATIC.
PRIMA. LVCE. TONITRVS. TORMENTORVM. AB. ARCE. FIVNT
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM
ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
A PR. F. SVPPL. ST. AD. PETRI. IN. EXQVIL.
SOLLEMNIA. AD. AED. NEAPOLIT.
VIRGINES. DOTANTVR
B NON. F. SVPPL. ST. AD. ANASTASIAE
SOLLEMNIA. AD. MARIAE. CONSTANTINOPOL.
C VIII. ID. IEIVNIVM. AESTIVI. TEMPORIS
CLAVDIO. PONT. AD. AED. BVRGVND.
D VII. SVPPL. ST. AD. LAVRENTI. EXTRA. POMOER.
E VI. SVPPL. ST. AD. XII. APOSTT.
F V. SVPPL. ST. IN. VATIC.
PRIMO. ET. FELICIANO. MARTYRR. AD. STEPHANI. IN. COELIO
PRIMA. VESPERA. IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD.
AD. FESTOS. PSALMORVM. CANTVS. ADSTANTE PONT. MAX.
G IIII. F. TRINITATI. AVGVSTAE
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM
ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
SOLLEMNIA. AD. AED. PEREGRINOR.
A III. BARNABAE. APOST. AD. PRAXEDIS. IN. EXQVIL.
B PR. ONVPHRIO. ANACHORETAE. IN. IANIC.
C IDIB. NATALIS. COLLEGI. N.
ANTONIO. IVNIORI. PATRONO. CAELESTI
SOLLEMNIA. AD. AED. LVSITAN. AD. MARIAE. IN. CAPIT. AD. XII.
APOSTT.
PRIMA. VESPERA. IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD.
AD. FESTOS. PSALMORVM. CANTVS. ADSTANTE. PONT. MAX.
D XVIII. K. F. SACROSANCTO. CORPORI. D. N. IESV
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM. ET
SOLLEMNEM. POMPAM. PONTIFEX. MAXIMVS. HEXAPHORO. SVBLATVS
SACRAMENTVM. AVGVSTVM. CIRCVMFERT
BASILIO. PONT. DOCT. VIC. CAP. AED.
E XVII. VITO. ET. MODESTO. MARTYRR. IN. REG. MONT.
F XVI. QVIRICO. ET. IVLITTAE. MARTYRR. AD. FOR. NERVAE
G XV. F. MARIAE. OPIFERAE. AD. PORT. ANGELIC.

SOL-

SOLLEMNIA· QVOD· HOC· DIE· IMAGO· SANCTAE· VIRGINIS· E·PALESTINA
ADLATA· IN· VRBEM· EST
A XIIII· MARCO· ET· MARCELLIANO· MARTYRR· AD· NICOLAI· VIC·
MONTAN·
B XIII· GERVASIO· ET· PROTASIO· MARTYRR· AD· VITALIS
HOC· DIE· IN· HONOREM· PETRI· ET· PAVLLI· APOSTT· SVPPLICATIONI
NOVENDIALI· INITIVM· EST
C XII·
D XI· ALOISIO· GONZAGAE· SOLLEMNIA· IN· TEMPL· IGNATI
E X· SACROSANCTO· CORDI· D· N· IESV· AD· THEODORI· SVB· PALAT·
F VIIII· IEIVNIVM
G VIII· F· NATALIS· IOANNIS· BAPTISTAE
SACRVM· SOLLEMNE· IN· LATER· ADSTANTE· PONT· MAX· CVM· PATRR·
CARDD·
SOLLEMNIA· AD· AEDEM· FLORENTIN·
A VII· ELIGIO· PONT· AD· AED· FABR· FERR· ITEM· AD· AED· AVRIFIC·
GALLICANO· MART· TRANS· TIBER·
B VI· IOANNI· ET· PAVLLO· MARTYRR· IN· COELIO
C V·
D IIII· IEIVNIVM
PRIMA· VESPERA· FESTI· PSALMORVM· CANTVS· IN·VATIC·
ADSTANTE· PONT· MAX· CVM· PATRR· CARDD·
HOC· DIE· VECTIGALES· TRIBVTA· CONFERVNT· REX· NEAPOL·
PONTIFICI· MAXIMO· EQVVM· PHALERATVM· PER· ORATOREM
MITTIT· VRBS· TOTA· NOCTV· COLLVCET· PEGMATA· IN· ARCE
ET· AD· AREAM· XII· APOSTT· BIDVO· CONTINENTI· INCENDVNTVR
E III· F· PETRO· ET· PAVLLO· APOSTT· PROPVGNATORIBVS· VRBIS
FERIAE· VBIQVE· PONTIFEX· MAXIMVS· SACRVM·SOLLEMNE· IN· VATIC·
FACIT· ADSTANTIBVS· PATRR· CARDD·
SEPVLCRVM· APOSTOLORVM· CONCVRSV· POPVLI· CELEBRATVR
F PR· PAVLLO· APOST· VIA· OSTIENSI
SACRVM· SOLLEMNE· ADSTANTIBVS· PONTIFF· MINORR·

Digitized by Google

G KAL. IVL. F. SACRVM. SOLLEMNE. HONORI. PETRI. APOST. IN. AEDE PVDENTIANAE. VIRG. QVOD. IS. EO. LOCI. APVD. PVDENTEM SENATOREM. HOSPITATVS. EST

A VI. NON. SACRVM. SOLLEMNE. AD. MARIAE. VIA.LATA.QVOD.PAVLLVS APOST. IBIDEM. IN. LIBERA. CVSTODIA. HABITVS. EST

SOLLEMNIA. AD. MARIAE. IN. CAMPO. VBI. EQVIRIA. FIEBANT. QVOD HOC. DIE. VIRGO. SANCTA. ELISABETHEN. COGNATAM. PVERPERII CAVSSA. INVISIT

MAGISTRATVS. DESIGNATI. HONOREM. IN. CAPITOLIO.AVSPICANTVR

B V. SACRVM. SOLLEMNE. HONORI. PETRI. APOST. AD. AEDEM. EIVS IN. EXQVILIIS. QVOD. IBIDEM. VINCVLA. SERVANTVR. QVEIS OBSTRICTVS. FVIT

C IIII. SACRVM. SOLLEMNE. HONORI. PETRI. APOST. AD. AEDEM. EIVS SVB. CAPIT. QVOD. IBIDEM. CARCERE. INCLVSVS. EST

D III. SACRVM. SOLLEMNE. HONORI. PETRI. APOST. AD. AEDEM. EIVS IN. IANIC. QVOD. IBIDEM. MARTYRIVM. FECIT

E PR. SACRVM. SOLLEMNE. IN. LATER. ADSTANTIBVS. PATRR. CARDD. QVOD. IBIDEM. SACROSANCTA. CAPITA. PETRI. ET. PAVLLI. APOSTT. CVSTODIVNTVR

F NON. LVCINAE. MATRONAE

SOLLEMNIA. AD. AEDEM. LAVR. ET. LVC.

G VIII. F.

A VII. FERIAE. FORENSES

B VI. RVFINAE. ET. SECVNDAE. VIRGG. MARTYRR. TRANS. TIBER.

ITEM. AD. SACRVM. FONTEM. IN. LATER.

C V. NORBERTO. PONT. VICO. ALBANO

D IIII. GVALBERTO. PATRI. AD. PRAXEDIS

E III.

F PR. BONAVENTVRAE. CARD. PONT. DOCT. IN. PALAT.

SACRVM. SOLLEMNE. AD. XII. APOSTT. ADSTANTIBVS. PATRR. CARDD.

G IDIB. F. CAMILLO. PATRI

SOLLEMNIA. AD. MARIAE. MAGDALENAE. FOR. CVPED.

A XVII. MARIAE. KARMELITIDI

SOLLEMNIA. AD. AED. EIVS. TRANS. PONT. AEL.

B XVI. ALEXIO. PEREGRINATORI. IN. AVENT.

C XV. SYMPHOROSAE. ET. FILIIS. EIVS. MARTYRR. FOR. PISCAR.

D XIIII. VINCENTIO. PATRI. IN. CAMPO. MARTIO

E XIII. MARGARITAE. VIRG. MART. TRANS. TIBER.

VIRGINES. DOTANTVR

SOLLEMNIA. HIERONYMO. AEMILIANO. PATRI. AD. AEDEM. NICOLAI ET. BLASII

F XII. PRAXEDI. VIRG. IN. EXQVIL.

VIRGINES. DOTANTVR

Digitized by Google

G XI· F· MARIAE· MAGDALENAE· AD· FORVM· CVPEDINAR·
ITEM· IN· QVIRIN· ET· VIA· LATA
A X· APOLLINARI· PONT· MART·
SOLLEMNIA· AD· AEDEM· EIVS
ITEM· LIBORIO· PONT· AD· CELSI
B VIIII· IEIVNIVM
MARTYRIBVS· AMITERNINIS· AD· IGNATII
C VIII· F· IACOBO· MAIORI· APOST·
SOLLEMNIA· AD· AED· HISPAN·
A· MERIDIE· SCHOLA· STRATORVM· POMPAM· DVCIT· AD· ANNAE· IN VRB· ADIECT·
VIRGINES· DOTANTVR
D VII· F· ANNAE· VIRGINIS· SANCTAE· PARENTI
SOLLEMNIA· IN· QVIR· AD· IIII· FONTES
E VI· PANTALEONTI· MART· IN· REG· MONT·
SOLLEMNIA· AD· FOR· AGON·
AQVA· RITE· PIATA· POPVLO· DIDITVR
F V·
G IIII· F· MARTHAE· VIRG· AD· VALETVD· FAMIL· PONTIF·
SOLLEMNIA· AD· AEDEM· CONTRA· LYC· ROM·
ITEM· MARIAE· MAGDALENAE· AD· LAZARI· SOLLEMNIA· CONCEPTIVA
A III· ABDONI· ET· SENNENI· MARTYRR· AD· MARCI
B PR· IGNATIO· PATRI· AD· LYC· ROM·
SOLLEMNIA· IN· TEMPL· FARNES·

Digitized by Google

c KAL· AVG· PETRO· APOST· IN· EXQVIL·
VINCVLA· EIVS· POPVLVS· VENERANDO· OSCVLATVR
FERIAE· STRENARVM· MVNERA· MISSITANTVR
A· MERIDIE· SVPPLICATIO· INCIPIT· IN· DIEM· ALTERVM· PER·OMNIA TEMPLA· FRATRVM· FRANCISCALIVM
D IIII· NON· VIRGINI· SANCTAE· REGINAE· ANGELORVM· CAELITVM AD· THERM· DIOCL·
E III· STEPHANO· PROTOMARTYRI·AD·AED·LAVRENTII·EXTRA·POMOER· QVOD· HOC· DIE· SACRI· CINERES· EIVS· INVENTI··SVNT
F PR· DOMINICO· PATRI
SOLLEMNIA· AD· MARIAE· VICO· MINERV·
G NON· F· MARIAE· SANCTAE· IN· TEMPL· LIBER· QVOD· HOC· DIE AEDES· EIVS· EX· PRODIGIALI· NIVE· DEDICATAST
A VIII· ID· D· N· IESV· IN· THABORE· EFFVLGENTI
SOLLEMNIA· IN· LATER·
VIRGINES· DOTANTVR· AD MARIAE· VICO· MINERV·
HOC· DIE· IN· HONOREM· MARIAE· SANCTAE· SIDERIBVS· RECEPTAE SVPPLICATIONI· NOVENDIALI· INITIVM· EST
B VII· CAIETANO· PATRI
SOLLEMNIA· AD· ANDREAE· VICO· VALLE
C VI· CYRIACO· ET· SOCIIS· MARTYRR· AD· MARIAE· VIA· LATA
D V· IEIVNIVM
E IIII· F·LAVRENTIO· MART· EXTRA· POMOER· VIA· TIBVRT·
SOLLEMNIA· AD· AED· DAMASI· ET· IN· VIMIN·
F III· SVSANNAE· VIRG· MART·
SOLLEMNIA· AD· THERM· DIOCL·
G PR· F· CLARAE· VIRG· AD· THERM· AGRIPP·
ITEM· AD· COSMAE· ET· DAMIANI· TRANS· TIBER·
A IDIB· HIPPOLYTO· MART· AD· FONTEM· LAVRENTII
B XVIIII· IEIVNIVM
EVSEBIO· PONT· IN· REG· MONT·
C XVIII· F· MARIAE· SANCTAE· SIDERIBVS· RECEPTAE
PRIMA· LVCE· TONITRVS· TORMENTORVM· AB· ARCE· FIVNT
SACRVM· SOLLEMNE· IN· TEMPL· LIBER· ADSTANTE· PONTIFICE MAXIMO· CVM· PATRR· CARDD· IDEM· DE· MAENIANO· POPVLVM PRECATIONE· LVSTRAT
VIRGINES· DOTANTVR· VICO· MINER·
D XVII· ROCHO· PEREGRINATORI· AD· MAVSOL· AVG·
E XVI·
F XV· HELENAE· AVG· AD· AED· SESSOR·
G XIIII· F· IOACHIMO· MARIAE· SANCTAE PATRI· AD· IGNATII
A XIII· BERNARDO· PATRI· AD· THERM· DIOCL·
B XII· IOANNAE· FRANCISCAE· VID· LEGIFERAE· VIA· LONGA

Digitized by Google

ITEM· AD· AED· GALLOR·
BERNARDO· TOLOMEO· PATRI· AD· MARIAE· NOVAE
C XI·
D X· PHILIPPO· BENIZIO· AD· MARCELLI
E VIIII· IEIVNIVM
F VIII· F· BARPTOLEMAEO· APOST· IN· INS· TIB·
ITEM· AD· AED· BERGOM·
SACRVM· SOLLEMNE· HONORI· REGIS· LVDOVICI·ADSTANTIBVS·PATRR·
CARDD· AD· AED· GALLOR·
G VII. F· ALEXANDRO· MART· AD· AED· BERGOM·
A VI· IOSEPHO· PATRI· AD· PANTALEONTIS· FOR· AGON·
B V· AVGVSTINO· PONT· DOCT· AD· VSTRIN· AVG·
C IIII· IOANNI· BAPTISTAE· DECOLLATO· AD· PONT· RVPT·
SODALES· EIVS· EXSORTEM· VNVM· E· CAPITIS· DAMNATIS· VIVERE IVBENT
VIRGINES· DOTANTVR
SABINAE· MART· IN· AVENT·
D III· ROSAE· LIMENSI· VIRG· AD· MARIAE· VICO· MINERV·
FELICI· ET· ADAVCTO· MARTYRR· AD· LAVR· ET· LVC·
HOC· DIE· AD· SCHOL· GRAEC· IN· HONOREM· MARIAE· NASCENTIS SVPPLICATIONI· NOVENDIALI· INITIVM· EST
E PR· RAIMVNDO· KAESONI· AD· HADRIANI
ITEM· AD· IOANNIS· IN· CAMPO· MARTIO
IVLIANO· AD· AED· BELGAR·
VIRGINES. DOTANTVR

F KAL. SEPTEMBR. AEGIDIO. PATRI. TRANS. TIBER.
G IIII. NON. F. REGI. STEPHANO. AD. APOLLINARIS
A III.
B PR. ROSAE. VITERB. VIRG. AD. MARIAE. IN. CAPIT.
C NON.
D VIII. ID.
E VII.
F VI. F. MARIAE. NASCENTI. AD. PORT. FLAMIN.
SACRVM. SOLLEMNE. ADSTANTE. PONTIFICE. MAXIMO. CVM. PATRR. CARDD.
VIRGINES. DOTANTVR
SOLLEMNIA. AD. SCHOL. GRAEC. ITEM. AD. COL. TRAIAN.
G V. F. STATA. SOLLEMNITAS. NOMINI. MARIAE. RECOLENDO
VIRGINES. DOTANTVR. AD. COL. TRAIAN.
SACRVM. SOLLEMNE. IN. TEMPL. LIBER. ADSTANTE. ORATORE. REGIS HISPAN.
A IIII. NICOLAO. TOLENTINATI. VIC. CAP. AED.
B III. PROTO. ET. HYACINTHO. MARTYRR. AD. AED. FLORENT.
C PR.
D IDIB.
E XVIII. K HOC. DIE. SACROSANCTA. CRVX. DE. PERSIS. RECEPTA
SACRVM. SOLLEMNE. AD. MARCELLI. ADSTANTIBVS. PATRR. CARDD.
SOLLEMNIA. AD. AED. LVCENS.
VIRGINES. DOTANTVR
F XVII.
G XVI. F. EVPHEMIAE. VIRG. MART. AD. COLVMN. TRAIAN.
ABVNDIO. ET. ABVNDANTIO. MARTYRR. IN. TEMPL. FARNES.
A XV. FRANCISCO. PATRI. QVOD. HOC. DIE. QVINQVE. STIGMATA CORPORI. EIVS. DIVINITVS. IMPRESSA. SVNT
SOLLEMNIA. AD. AED. SODALIVM
VIRGINES. DOTANTVR
B XIIII. THOMAE. VILLANOVANO. PONT. VIC. CAP. AED.
IOSEPHO. COPERTINENSI. AD. XII. APOSTT.
C XIII. IEIVNIVM. AVTVMNALIS. TEMPORIS
SVPPLICIA. STATIVA. AD. TEMPL. LIBER.
IANVARIO. PONT. MART. AD. AED. NEAPOL.
D XII. EVSTACHIO. ET. SOCIIS. MARTYRR. FORO. OLITOR.
IEIVNIVM
E XI. F. MATTHAEO. APOST. EVANG. VICO. MERVL.
SVPPL. ST. AD. XII. APOSTT.
F X. SVPPL. ST. IN. VATIC.
DIGNAE. ET. EMERITAE. VIRGG. MARTYRR. AD. MARCELLI
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. PARENTALIA

CLE.

Digitized by Google

CLEMENTIS· XIIII· ADSTANTE· PONT· MAX·

G VIIII· F·

A VIII· MARIAE· MERCEDONIAE· AD· HADRIANI
ITEM· AD. IOHANNIS· IN. CAMPO· MART·
VIRGINES. DOTANTVR

B VII·

C VI· CYPRIANO· ET· IVSTINAE· MARTYRR· AD· FONTEM· IOANNIS

D V· COSMAE· ET· DAMIANO· MARTYRR· VIA· SACRA

E IIII·

F III· F· MICHAELI· PRINCIPI· ANGELOR· QVOD· HOC· DIE· AEDES·EIVS IN· VATIC· DEDICATAST
PRIMA· LVCE· TONITRVS· TORMENTORVM· AB· ARCE· FIVNT
SOLLEMNIA· FORO· PISCARIO
ITEM· AD· LYCEVM· SAPIENT·
SACRVM· SOLLEMNE· ADSTANTIBVS· XII· VIR· LIT· IVDIC· ET DECVRIIS· ADVOCAT·

G PR· F· HIERONYMO· PRESB· DOCTORI· MAXIMO· IN· TEMPL· LIBER·
SOLLEMNIA· AD· AED· ILLYRIC·
ITEM· VICO· CARIT·
VIRGINES. DOTANTVR

Digitized by Google

A KAL. OCTOBR. DIES. IVDICIARII. INCIPIVNT
B VI. NON. ANGELIS. CVSTODIBVS
SOLLEMNIA. AD. AED. EOR. SVB. QVIRIN.
C V.
D IIII. FRANCISCO. PATRI. VICO. RIPA
SOLLEMNIA. AD. MARIAE. IN. CAPIT.
ITEM. AD. XII. APOSTT.
EODEM. DIE. PETRONIO. PONT. AD. AED. BONONIENS.
E III. GALLAE. MATRONAE. VICO. MONTANOR.
F PR. BRVNONI. PATRI. AD. MARIAE. IN. THERM. DIOCL.
G NON. F. MARIAE. EXORATAE. QVOD. OPE. EIVS. HOSTES. NOMINIS CHRISTIANI. DEVICTI. SINT
SOLLEMNIA. VICO. MINERV.
PRIMA. VESPERA. SVPPLICATIO. PER. VRBEM. SIMVLACRVM. SANCTAE DEI. PARENTIS. IN. POMPA. PORTATVR
VIRGINES. DOTANTVR
EODEM. DIE. MARCO. PONT. MAX. AD. AEDEM. VENETOR.
A VIII. ID. BIRGITTAE. VID. LEGIFERAE. AD. AREAM. FARNES.
B VII. DIONYSIO. ET. SOCIIS. MARTYRR. AD. IIII. FONTES
VIRGINES. DOTANTVR. AD. AED. GALLOR.
C VI. FRANCISCO. BORGIAE
SOLLEMNIA. AD. TEMPL. FARNES.
LVDOVICO. BELTRANDO. AD. MARIAE. VIC. MINERV.
D V.
E IIII.
F III.
G PR. F. CALLISTO. PONT. MAX. MART. TRANS. TIBER.
SVPPLICIA. STATIVA. AD. MARIAE. IN. PROXIMO. QVOD. IBIDEM. CONDITVS. SIT
A IDIB. THERESIAE. VIRG. LEGIFERAE. AD. MARIAE. SCALARIS TRANS. TIBER. AD. VICTORIAE. AD. IIII. FONTES
ITEM. VIA. LONGA
B XVII.
C XVI.
D XV. LVCAE. EVANG. SVB. CAPIT.
SCHOLA. PICTORVM. PATET. PINACOTHECAE. SPECTANTVR
E XIIII. PETRO. COLONIA. NORBENSI. AD. MARIAE. IN. CAPIT.
ITEM. IN. PALAT.
AD. BONAVENT. ET. TRANS. TIBER. AD AEDEM XXXX. MARTYRR.
F XIII. IOANNI. CANZIO. AD. AED. POLONOR.
G XII. F. VRSVLAE. ET. SOCIIS. VIRGG. MARTYRR. VICO. VICTORIAE
ITEM. AD. TVRR. SPECCHIAN.

VIR.

VIRGINES· DOTANTVR

A XI·

B X·

C VIIII· RAPHAELI· ARCHANG· IN· TEMPL· FARNES·
ITEM· AD· AED· LVCENS·

D VIII· CRISPINO· ET· CRISPINIANO· MARTYRR· TRANS· TIBER·
SOLLEMNIA· AD· LAVRENTII· IN· VIMIN· QVOD· IBIDEM· SACRI·CINERES
EORVM· QVIESCANT

E VII·

F VI: IEIVNIVM

G V· F· SIMONI· ET· IVDAE· APOSTT· IN· VATIC·
SOLLEMNIA· AD· AED· EOR· VICO· IORDANO

A IIII·

B III·

C PR· IEIVNIVM
PRIMA· VESPERA· IN· SACR· DOM· PONT· CONVENTVS· PATRR·CARDD·
AD· FESTOS· PSALMORVM· CANTVS· ADSTANTE· PONT· MAX·

Digitized by Google

D KAL. NOVEMBR. F. MARIAE. SANCTAE. ET. CAELITIBVS. VNIVERSIS
PRIMA. LVCE. TONITRVS. TORMENTORVM. AB. ARCE. FIVNT
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM
ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
SOLLEMNIA. AD. AED. ROTVND.
A. MERIDIE. SVPPLICATIO. IN. AMPHITHEATRO. PER. OMNIA. SACELLA
IN. DIES. OCTO. ADMISSIS. DEFVNCTORVM. EXPIANDIS
AEDES. GREGORII. MAGNI. AD. CLIVVM. SCAVRI. CELEBRATVR
PRIMA. VESPERA. IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD.
AD. FESTOS. PRIMVM. DEINDE. AD. FVNEBRES. PSALMORVM. CANTVS
ADSTANTE. PONT. MAX.
E IIII. NON. FERIAE. MANIVM. PIORVM
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM
ET. EXPIATIONEM. DEFVNCTORVM. ADSTANTE. PONT. MAX.
NVNDINAE. IN. TRIBVS. FORIS. AB. ARCV. AD. ARCVM
F III. SILVIAE. MATRI. GREGORII. MAGNI. AD. CLIV. SCAVRI
IN. SACR. DOM. PONT. PARENTALIA. PONTIFICVM. MAXIMORVM
G PR. F. KAROLO. BORROMEO. PONT. MAIORI. CARD. VIA. LATA
SACRVM. SOLLEMNE. ADSTANTE. PONT. MAX. CVM. PATRR. CARDD.
VIRGINES. DOTANTVR
A NON. IN. SACR. DOM. PONT. PARENTALIA. PATRVM. CARDINALIVM
B VIII. IDVS. LEONARDO. CONF. VIA. LONGA
ITEM. AD. AED. MARMORAR.
C VII.
D VI. IIII. MARTYRIBVS. IN. COELIO
E V. THEODORO. MART. SVB. PALAT.
HOC. DIE. TEMPLVM. MAXIMVM. IN. LATER. DEDICATVM. EST
F IIII. ANDREAE. AVELLINO. AD. ANDREAE. APOST. VICO. VALLE
G III. F. MARIAE. PATRONAE. CAELESTI. AD. VICTOR.
ITEM. AD. PONT. FABRIC.
MARTINO. PONT. IN. REG. MONT.
A PR. MARTINO. PONT. MAX. IN. REG. MONT.
B IDIB. STANISLAO. KOSTKAE. AD. ANDREAE. IN. QVIRIN.
C XVIII. K.
D XVII. HOC. DIE. AEDES. MARIAE. TRANS. TIBER. DEDICATAST
E XVI.
F XV. GREGORIO. PONT. ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΩ. AD. IGNATII
G XIIII. F. HOC. DIE. TEMPLA. MAXIMA. PETRI. ET. PAVLLI. APOSTT.
DEDICATA. SVNT
A XIII.
B XII.
C XI. MARIAE. SANCTAE. QVOD. HOC. DIE. IN. TEMPLVM. HIEROSOLYMOR.
A. PARENTIBVS. PVELLA. DEDVCTA. DEVOTAQVE. EST

SOL-

SOLLEMNIA· VICO· VRSI
D X· CAECILIAE· VIRG· MART·
SOLLEMNIA. AD· AED· EIVS· TRANS·TIBER·SEPVLCRVM.FREQVENTIA POPVLI· CELEBRATVR
E VIIII· CLEMENTI· PONT· MAX· MART· IN· COELIMONTIO
F VIII· CHRYSOGONO· MART· TRANS·TIBER·
G VII· F· CATHARINE· VIRG· MART· AD· AED· FVNARIOR·
SACRVM· SOLLEMNE· ADSTANTIBVS· PATRR· CARDD·
A VI· SILVESTRO· PATRI· AD· AED· STEPHANI· VIC· CACIANO
B V·
C IIII·
D III· IEIVNIVM
E PR· F· ANDREAE· APOST· VICO· VALLE· FORO· PISCAR· IN· QVIRIN· IN· VATIC·
SOLLEMNIA· VICO· NEMORENSI
VLTIMVS· NVPTIALIVM· DIERVM

F KAL. DECEMBR.
G IIII. NON. F. DIES. INCIPIVNT. ADVENTVI. D. N. IESV. RECOLENDO
SVPPLICIA. STATIVA. AD. TEMPL. LIBER.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
EODEM. DIE. VIVIANAE. VIRG. MART. AD. VRS. PILEAT.
A III. FRANCISCO. XAVERIO. APOST. INDOR.
SOLLEMNIA. AD. TEMPL. FARNES.
B PR. BARBARAE. VIRG. MART. AD. AED. BIBLIOPOL. ITEM. AD. MARIAE TRANS. PONT. AEL.
PRIMA. LVCE. TONITRVS. TORMENTORVM. AB. ARCE. FIVNT
C NON. SABAE. PATRI. IN. AVENT.
D VIII. ID. NICOLAO. PONT. VIC. MONTANOR.
VIRGINES. DOTANTVR. AD. AEDEM. LOTARING.
E VII. AMBROSIO. PONT. MAIORI. DOCT. VICO. MAXIMAE
SOLLEMNIA. VIA. LATA
F VI. F. MARIAE. SANCTAE. AB. ORIGINE. IMMACVLATAE
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ADSTANTE. PONT. MAX.
SOLLEMNIA. AD. AED. HISPAN. AD. MARIAE. VIA. LATA. AD. XII. APOSTT. AD. LACVM. VIRGINIS
IN. CAPIT. POMPA. DVCITVR
VIRGINES. DOTANTVR. AD. IVLIANI. VIC. IORD.
G V. F. SVPPL. ST. AD. AED. SESSOR.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
A IIII. SOLLEMNIA. AD. AED. DEI. SERVATORIS. VICO. LAVRI. QVOD HOC. DIE. DOMVS. SANCTAE. VIRGINIS. APVD. PICENTES. IN LORETO. APPARVIT
B III. DAMASO. PONT. MAX. AD. CVRIAM. RIARIAM
C PR.
D IDIB. LVCIAE. VIRG. MART. VICO. NICOSIANO
SOLLEMNIA. AD. CLIV. SVBTERRAN.
SACRVM. SOLLEMNE. IN. LATER. ADSTANTE. ORATORE. REGIS GALLIAR.
E XVIIII. K.
F XVIII. HOC. DIE. IN. HONOREM. DEI. PVERI. SVPPLICATIONI NOVENDIALI. INITIVM. EST
G XVII. F. SVPPL. ST. IN. VATIC.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
A XVI.
B XV. MARIAE. SANCTAE. OB. PVERPERIVM. EIVS

C XIIII.

Digitized by Google

C XIIII. IEIVNIVM. HIBERNI. TEMPORIS
SVPPL. ST. AD. TEMPL. LIBER.
D XIII. IEIVNIVM
E XII. F. THOMAE. APOST. VICO. CINCIO. ET. AD. NAV. SALV.
ITEM. VICO. PARIONE
SVPPL. ST. AD. XII. APOSTT.
F XI. SVPPL. ST. IN. VATIC.
G X. F. SVPPL. ST. AD. XII. APOSTT.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
A VIIII. IEIVNIVM. SVPPL. ST. AD. TEMPL. LIBER.
PRIMA. VESPERA. IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS.PATRR.CARDD. AD. FESTOS. PSALMORVM. CANTVS. ADSTANTE. PONT. MAX.
POST. OCCASVM. SOLIS. TONITRVS. TORMENTORVM. AB. ARCE.FIVNT DE. NOCTE. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. PSALMOS. ET SACRVM. ADSTANTE. PONT. MAX.
SOLLEMNIA. IN. TEMPL. LIBER. CVNAE. DEI. PVERI. IN. POMPA PORTANTVR
B VIII. F. NATALIS. D. N. IESV. SOLLEMNIA. OMNIBVS. IN. TEMPLIS
SVPPL. ST. AD. ANASTASIAE. ET. AD. TEMPL. LIBER.
SACRVM. SOLLEMNE. PONTIFICIS. MAXIMI. IN. VATIC.ADSTANTIBVS PATRR. CARDD.
AD. IOANNIS. VICO. PINEA. NEXI. OB. AES. ALIENVM. DISSOLVVNTVR
FERIAE. STRENARVM. MVNERA. MISSITANTVR
C VII. F. STEPHANO. PROTOMARTYRI. IN. COELIO. ITEM.VIC.CACIANO
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
D VI. F. IOANNI. APOST. EVANG. IN. LATER.
IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS. PATRR. CARDD. AD. SACRVM ET. CONCIONEM. ADSTANTE. PONT. MAX.
E V. F. PVERIS. INFANTIBVS. AB. HERODE NECATIS
RELIQVIAE. EORVM. AD. PAVLLI. VIA. OSTIENSI
F IIII. THOMAE. PONT. MART. AD. AED. BRITANNOR.
G III. F.
A PR. F. SILVESTRO. PONT. MAX. IN. QVIRIN. ET. IN. CAMP. MART.
PRIMA. VESPERA. IN. SACR. DOM. PONT. CONVENTVS.PATRR.CARDD. AD. FESTOS. PSALMORVM. CANTVS. ADSTANTE. PONT. MAX.
SOLLEMNIA. IN. TEMPL. FARNES. EO. PATRES. CARDINALES. AD GRATIAS. DEO. RITE. AGENDAS. CONVENIVNT
IVSIVRANDVM. A. MAGISTRATIBVS. IN. NOMEN. PONTIFICIS. MAXIMI RENOVATVR

Digitized by Google

Nimis longus eſſem, ſi omnia perſequi vellem, quae Kalendarium complectitur. ſatis ſit lucis aliquid afferre iis, quae ambigua aut abnormia videri poſſint. ac de ſeptenis primum litteris dicamus, quae a Kalendarii exordio ſibi perpetuo ſuccedunt. eas nempe appoſui, ut ſit, ad dierum recurrentium indicium: nam quae littera primum e ſeptem continuis ſemel iudicarit, eundem per totum annum deſignat: quae vero ſecundum, ea item perpetuo ſecundum, & ceterae deinceps eodem modo. Latini quidem veteres Kalendariis ſuis litteras octo appingebant iterabantque, ſive ad nundinales dies oſtendendos, ut plerique exiſtimarunt, ſive, ut Bianchinus putavit, (2) ad νουμηνίας demonſtrandas. ceterum apud eos etiam & apud pleroſque populos Hebdomadas dierum obſervatas eſſe, jamdiu multis diſſeruit Seldenus: (3) & quamquam Ἑβδομὰς nomine apud Latinos caret, Graecum tamen vocabulum ſic receperunt, ut ad dies etiam ſeptem continuos indicandos ſaepe uſi ſint. Tullii haec ſunt de critico medicorum die: (4) *Symphoniam Lyſonis velim vitaſſes, ne in quartam Hebdomada incideres*. at Varro apud Gellium ſic loquutus: (5) *ſeptima autem fere Hebdomade, id eſt nono & quadrageſimo die totus homo in utero abſolvitur*. quin periodum ipſam hebdomadum certo initio inchoatam Ovidius noverat, cujus hi ſunt verſus: (6)

Quaque die redeunt rebus minus apta gerendis
Culta Palaeſtino ſeptima feſta Syro.

quare ſeptenas illas, quas induximus, litteras vix a Latina conſuetudine alienas dicere poſſis: quum nec rem Latinis ignotam deſignent, & eodem modo uſurpentur, quo illi, octava adjecta, iteraverunt.

Ad ſacras aedes quod attinet, quaedam, ut vides *Templa*, aliae *Aedes* appellantur. id eo conſilio factum, ut majores & clariores a ceteris diſtinguerentur. ſic enim plerumque veteres fana inſigniora denominarunt: itaque legimus *Templum Iovis Optimi Maximi*, id eſt Capitolinum (7) *Templum Pacis* pulcherrimum operum, quae unquam, (8) *Templum Dianae Ephеſiae* ducentis viginti annis a tota Aſia factum. (9) ac *Templa* paſſim appellari cetera videas, quae in urbe erant maxima, ut *Templum Martis Vltoris*, *Templum Vrbis Romae*, *Templum Trajani*, & alia quaedam, quae ceteris anteferebantur.

Supplicia ſtativa appellavi, quae vulgo *Stationes* dicuntur, quod hoc nomine veteres Latini res plane diverſas deſignabant. porro *Supplicia* pro precibus ſaepe Livius & Salluſtius & Tacitus uſurparunt: exemplum ex Livio unum proferatur: (10) *Matronae per omnia delubra vagae ſuppliciis votiſque fatigavere Deos*. appoſitum *Stativa* addendum putavi, ut ea certi & ſtatuti diei eſſe indicarem: quemadmodum *Stativae feriae* dicebantur, quarum conſtituti dies erant.

Vicos urbis paſſim nominari videas, qui nunc *Viae* plerumque audiunt. Latinam ſcilicet conſuetudinem ſequi malui: nam veteres ſi *Sacram* & *Tectam* viam exceperis, reliquas fere urbis partes *Vicos* appellabant, quo nomine & vias & Domos com

complectebantur. inſignis inter vetera monumenta eſt baſis ſtatuae Hadriano poſitae, in cujus lateribus Vici numerantur Regionum urbis quinque, Magiſtris additis, qui quaterni ſingulis Vicis praeerant. (11) enimvero in Regione prima qui erant, ſic efferuntur: *Vico Camenarum*, *Vico Druſiano*, *Vico Sulpici Vlterior.*, *Vico Sulpici Citerioris*, *Vico Fortanae Obſequent.*, *Vico Pulverario*, *Vico Honor. Et Virtutis*, *Vico Trium Ararum*, *Vico Fabrici*. ſed titulum quoque ipſum ſexto etiam caſu interdum enunciabant, exempli cauſſa *Vico Porta Naevia*: (12) vel ſic, *A Capite Africae* (13)

Sacrarium eſt non is ſolum locus, in quo ſacrae res ponuntur in uſum templorum; ſed aedicula etiam ſacra, ſive publica ſive privata. *Sacrarium* Bonae Deae memorat Tullius, in fundo T. Sextii Galli: (14) *Sacrarium* Auguſti Svetonius (15) regione Palatii ad Capita bubula conſtitutum: *Sacrarium* Cereris Antiatinae exhibet vetus inſcriptio. (16) quidni eodem vocabulo uterer, ut ſacram aedem domus Pontificalis deſignarem?

Conceptivae feriae, inquit Feſtus, *feſta dicebantur*, *quae incertis diebus ſervabantur quotannis*, ut *Sementivae*, *Compitaliciae*. nihil igitur differunt, quae nunc *Feſta Mobilia* appellantur.

Aedes Gallorum, *Aedes Polonorum* & hujuſmodi, ea ſunt templa, quae in urbe inquilini e diverſis nationibus celebrant, exornant, tuentur. nec ea appellatio nova eſt. quamquam enim pleraque olim urbis templa Deorum nominibus deſignabantur, quibus dicata erant; quaedam tamen eorum etiam, qui condiderant, vel qui curabant, appellatione indicari ſolebant. hujuſmodi fuit Aedes Martis in regione nona, quae *Templum Bruti Callaici* a Plinio dicitur: (17) & *Templum Ravennatium*, quod regioni Tranſtiberinae Marlianus adtribuit. (18) quin & Aedi Veneris Genetricis *Templum Vejentanorum* nomen fuiſſe crediderim, quum ex veteri inſcriptione (19) appareat, centumviros municipii Vejentis eo tamquam in Curiam ſuam conveniſſe, ut de honoribus Gelotis Aug. liberti decernerent: quum locus alter in urbe eſſet virorum municipalium conventibus apertus, quem *Stationes Municipiorum* vocabant. (20)

Pegmata Incenduntur: recte, opinor, hoc nomine appellantur machinae illae, quas laetitiae cauſſa ad feſtos dies celebrandos magnis in areis & in ipſa arce urbana fabricari videmus, ut noctu colluceant, ignemque vario luſu emittant. rei nimirum haud diſſimili, quae tamen apud veteres in theatro fere aut in circo ſpectabatur, eadem olim appellatio adtributa eſt: nam de Carino Aug. Vopiſcus (21) *Pegma*, inquit, *exhibuit*, *cujus flammis ſcaena conflagravit*. Claudianus vero conſulatum celebrans Fl. Mallii Theodori (22) ſic *Pegma* incendendum deſcribit:

> *Mobile ponderibus deſcendat Pegma reductis,*
> *Inque chori ſpeciem ſpargentes ardua flammas*
> *Scaena rotet: varios effingat Mulciber orbes*

Per

Per tabulas impune vagus, pictaeque citato
Ludant igne trabes, & non permiſſa morari
Fida per innocuas errent incendia turres.

itaque quod nos vel ſine rotatione impulſuque, nitrati ſulphuratique pulveris ope efficimus, illi rotis fere ponderibuſque praeſtabant: quod tamen ipſa vox Πηγμα non indicat: eſt enim a Πηγνυμι compingo.

Martyrium Fecit: Ἑλληνισμος eſt, quo & in Faſtis ſaepe ſum uſus: Hieronymus quoque in Chronico Euſebiano ſcripſit: (23) *In Aſia Polycarpus & Pionius fecere Martyrium*: & de ſancta virgine Hagne Ambroſius, (24) *Haec tredecim annorum Martyrium feciſſe traditur*.

Populum De Moeniano Precatione Luſtrat. veterum hic vocibus me abuſum ne dixeris: verbum *Luſtro* ex illis eſt, quae *Media* appellantur; eoque veteres uſos reperias, modo ad ſuperſtitionem, modo ad religionem trahentes. *Magico luſtrabere ritu*, dixit Ovidius: (25) *Luſtramurque Iovi, votiſque incendimus aras*, Virgilius: (25) itaque de expiatione quacumque uſurpari poteſt. id vero ipſum de reliquis cenſeas, velim, quae identidem ex antiquorum ſcriptis delibata in Kalendarium tranſtuli.

(2) de Kal. & Cycl. c. 2. p. 8.
(3) l. 3. de jur. nat. & gent. apud Hebr. a c. 10. ad 15.
(4) Fam. l. 16. ep. 9.
(5) N. A. l. 3. c. 10.
(6) de A. A. l. 1. v. 416.
(7) Svet. in Vitel. c. 15. n. 6. ec.
(8) Plin. H. N. l. 36. c. 15.
(9) id. l. 36. c. 14. & Gell. l. 2. c. 6.
(10) l. 27. c. 50.
(11) Grut. p. 250.
(12) Grut. p. 251.
(13) Fabr. p. 296. n. 257.
(14) pro Mil. c. 31.
(15) in Aug. c. 5.
(16) Maff. M. V. p. 82. n. 2.
(17) H. N. l. 36. c. 5.
(18) Topogr. V. R. l. 5. c. 19.
(19) Fabr. p. 170. n. 324.
(20) Plin. H. N. l. 16. c. 44.
(21) in Carin. c. 19.
(22) Carm. 17. v. 325.
(23) Olymp. 236.
(24) de Virg. l. 1. ſub init.
(25) Metam. l. 10. v. 398.
(26) Aen. l. 3. v. 279.

CAP.

CAPVT II·

INSCRIPTIONES HONORARIAE

§· I·

INSCRIPTIONES HONORI CLARORVM VIRORVM DICATAE

XXXXVII· (1)

PIO· VI· OPTIMO· FELICI· AVGVSTO
PONTIFICI· MAXIMO· PATRI· PATRIAE
VELITERNI· SVLMONENSES· SETINI
PRIVERNATES· TARRACINENSES
PROPAGATORI· AGRORVM

PAtrem *Patriae* Romani honoris cauſſa Principem appellabant, quaſi Parentem Reipublicae: *Patria* enim Rempublicam quoque deſignat. ſic enim milites Livius tradit loquutos, quum ſenatus decreviſſet, ut ſtipendium de publico acciperent: (2) *effectum eſſe, ut nemo pro tam munifica Patria, donec quicquam virium ſupereſſet, corpori aut ſanguini ſuo parceret*· id ipſum ſignificari videtur in trochaico illo, quem Tiberio imperante populus per urbem concinuit, audito Germanicum convaluiſſe: (3)

Salva Roma, ſalva Patria, ſalvus eſt Germanicus

quo etiam trahi poſſunt Virgilii verſus, (4)

. . . . Egregias animas, quae ſanguine nobis
Hanc Patriam peperere ſuo, decorate ſupremis
Muneribus.

& de ampla regione etiam uſurpari, plane conſtat: Virgilii illa ſunt, *Italiam quaero Patriam*: ad quem locum Servius adnotavit, ſcriptum a Salluſtio eſſe, *Hiſpaniam ſibi antiquam Patriam eſſe*.

Praeter *Sulmonenſes*, qui in Pelignis ſiti, alios in Volſcis agnoſcit Cellarius, (5) de quibus hic ſermo eſt. horum certe meminit Plinius, clara quondam in Latio oppida enumerans; (6) ſic enim citentur, *Collatia*, *Amiternum*, *Norbe*, *Sulmo*: id ipſum oppidum Virgilius deſignat, ubi Aeneam audita Pallantis caede furentem deſcribit: (7)

Sulmone creatos
Quattuor hic juvenes, totidem quos educat Vfens,
Viventes rapit, inferias quos immolet umbris,
Captivoque rogi perſundat ſanguine flammas.

I nam

nam Volſcos cum Turno fuiſſe, idem affirmat: (8)

Accelerant acta pariter teſtudine Volſci.

& Sulmoni paene proximum fluere Vfentem ſcimus: quem nunc foſſa Pia excipit. fortaſſe & Iuvenalis oppidum idem indicare volebat, quum ait, (9)

Nam quid rancidius, quam quod ſe non putat ulla
Formoſam, ni quae de Tuſca Graecula facta eſt,
De Sulmonenſi mera Cecropis?

nam Sulmo, quae in Pelignis erat, minus a Graecorum oppidis diſtabat: ut mulier ibi nata, ſi minus Attice, at Graece tamen ſcire aliquid poſſet: quod contra Volſca vix ſtudio adſequi poſſe putabatur, quum in eo tractu ne Latinas quidem litteras niſi pauci noſſent. quo Titinii pertinere verſus mihi videtur apud Feſtum:

Qui Oſce & Volſce fabulantur, nam Latine neſciunt.

Porro ſi in Volſcis quoque Sulmo fuit, id oppidum eſſe debet, cui nunc *Sermoneta* nomen, quaſi ὑποκοριστικον: praeſertim quum alium huic locum nemo tribuerit vel certis uſquam indiciis demonſtrarit.

(1) pro fornice in agro Pomptino.
(2) lib. 4. c. 60.
(3) Svet. in Caio c. 6. n. 2.
(4) Aen. l. 11. v. 24.
(5) ibid. l. 1. v. 384.
(6) Geogr. Ant. l. 2. c. 9. ſect. 3. n. 422.
(7) H. N. l. 3. c. 5. v. Flor. l. 3. c. 21.
(8) Aen. l. 10. v. 517.
(9) ibid. lib. 9. v. 505.
(10) Sat. 6. v. 185.

XXXXVI II.

(1)

PIO· VI· PONT· MAX·
ANNO· M· DCC· LXXX·
A· VOLSCORVM· REGIONE· REDVCI
OB· CVIVS· PROVIDENTIAM
ITINERIBVS· COMMVNITIS
ET· AQVIS· PALVDIVM· CORRIVATIS
APPIA· ITALIAE
AGER· POMPTINVS· VRBI· REDDITVS· EST
S· P· Q· R·
PERFECTVM· AB· OPTIMO· PRINCIPE
GRATVLATVS
QVOD· SAEPE· MAIORES
FRVSTRA· TENTAVERANT

Quae olim agri Pomptini vices fuerint, attigi jam in opere de ſtilo inſcriptionum. (2) quam vere autem haec Romae de Optimo Principe celebrata notiſque

tiſque inciſa publicis ſint, rerum eventus comprobavit. nam ex eo tempore tractus ille Appiae commeantibus non modo tutus eſt, ſed etiam perjucundus: ut neminem jam invenias, cui eo loci Appia *Regina viarum* iterum appellanda non videatur. (3) ipſe porro ager ſeritur, colitur largo foenore: nec pluvio ſae hiemes, quamquam rumor ſaepe his annis increbuit, omnia aquis teneri, ſatis cultiſque quidquam, nedum formis aut foſſis nocuere.

Adnotare hic libet, quod non ſemel quicumque inſcriptiones hujus capitis legent, meminiſſe velim, nunquam a me titulum honorarium cujuſquam perſcriptum traditumque roganti eſſe, quin illud monuerim, ſolitarium proſtare omnino non debere; ac rem eſſe non ſolum inviſam antiquis atque inauditam, ſed etiam abſurdam ac plane ridiculam, quo loco ſenatus aut ordo aliquis vel populus monumentum honori Principis ſive clari alicujus viri ſe dedicaſſe profiteatur, in eo nihil apparere praeter ipſum lapidem, quo remoto ne inſcriptio quidem manere poſſit. itaque ſi quid uſquam offendent hujuſmodi, penes eos culpam eſſe ſciant, qui rem praeſtare debebant. equidem morem hunc perverſum adeo ſemper deteſtatus ſum, ut quotieſcumque integrum fuit, pro honoraria inſcriptione Decretum conſcribere maluerim: ne ſcilicet qui honorariam poſcebant, conſilium verba putantes ad libidinem ſuam abuti poſſent.

(1) in aedibus Capitolin. (2) lib. 1. inſcr. 241. (3) v. Stat. l. 2. Sil. 2. v. 12. xxxxvIIII.

(1)

PIO· VI· PONT· MAX·
PROPAGATORI· AGRORVM· LOCVPLETATORI· CIVIVM
OPTIMO· PRINCIPI
AD· MEMORIAM· OPTATISSIMI· ADVENTVS
ANNO· M· DCC· LXXX·
QVVM· HISCE· IN· AEDIBVS· APRILI· MENSE
DIES· QVATVORDECIM· HOSPITATVS· EST
DOMVS· VITELLIORVM
NOBILITATA· ET· AVCTA
OMNI· INDVLGENTIA· ET· LIBERALITATE
EIVS

VEriſſime hic a Vitelliis D. N. Pium VI. *Locupletatorem* civium appellari, Tarracinenſes jam omnes & agnoſcunt & prædicant; qui demum, agris in tantam amplitudinem propagatis, foſſa Pia in portum deducta, colonis culturae cauſſa per eorum fines numero auctis, vendendi, emendi, tranſvehendi magnis utuntur commodis; iidemque nundinis inſtitutis, oppidum quotidie magis a mercatoribus adveniſque omnis generis celebrari vident.

(1) Tarracinae in aedib. Vitellior.

I· (1).

PIO· VI· BRASCHIO
PONT· MAX· PATRI· PATRIAE

QVOD· NOVAE· MOLIS· OPERIBVS
IVSSV· EIVS· COMMVNITIS
SVMPTIBVSQVE· PORTVI· PERFICIVNDO
SVPPEDITATIS
COMMODA· VRBIS· SVPERIORVM· PONTIFICVM
BENEFICIIS· AVCTA
LIBERALITATE· OPTIMI· PRINCIPIS
CVMVLATA· SINT
ORDO· ANCONITANVS
LOCVPLETATORI· CIVIVM
ADSERTORI· FELICITATIS· PERPETVAE
ANNO· M· DCC· LXXV·

MAGISTERIO

PETRI· FRANCISCI· CAMERATAE· COM·
FRANCISCI· TORRIGLIONI· COM·
CAIETANI· EVANGELISTAE
MODERATORVM
REI· PVBLICAE

MICHAELIS· FAZIOLI
CAE· IGNATII NAPPI· COM·
ALEX· NEMBRINI· GONZAGAE· MARCH·
ALOIS· ANTONII· FERRETTI· COM·
CAIETANI· EVANGELISTAE
CVRATORVM

ROmam eſſe ſolam, quae *Vrbs* latine dicatur, non bene quidam affirmarunt. nam Tullii illa ſunt, *Capua Vrbs ampliſſima atque ornatiſſima*. (2) *Syracuſae Vrbs mihi conjunctiſſima*. (3) Caeſar quoque ſcripſit, *Non ſolum Vrbibus, ſed paenae vicis caſtelliſque ſingulis*. clarius autem Varro: *Quare & oppida, quae prius erant circumducta aratro, ab orbe & urbo* Vrbes: *& ideo coloniae noſtrae omnes in littereis antiqueis ſcribuntur* Vrbes; *quod item conditae ut Roma*.

Iam tota ea formula illius eſt perſimilis, quam in titulo legimus ſtatuae a tribubus triginta quinque Trajano Aug. dicatae. (6) *Quod Liberalitate Optimi Principis Commoda Earum Etiam Locorum Adiectione Ampliata Sint*. recte illic *Ampliata*, quia de gradibus Circo additis ſermo erat: at non male hic *Cumulata*, quum de rerum copia & commerciorum utilitate agatur: ut apud Tullium: (7) *Quorum ſtudiis ea, quae natura deſiderat, expleta Cumulataque habemus*.

Ad-

Digitized by Google

Adſertori Felicitatis: cujus ſcilicet opera civitas perenni felicitate uſura ſit. eodem ſenſu Svetonius Claudios dixit (8) *Optimates Aſſertoreſque unicos dignitatis ac potentiae patriciorum ſemper fuiſſe*.

(1) Anconae in Curia.
(2) 2. Agr. c. 28.
(3) Phil. 1. c. 3.
(4) B. C. l. 3. c. 32.
(5) de L. L. l. 4. c. 32.
(6) Grut. p. 246. n. 8.
(7) de off. l. 2. c. 5.
(8) in Tib. c. 2. n. 9.

LI. (1)

PIO· VI· PONT· MAX·
PROPVGNATORI· LEGVM· SACRARVM
OPTIMO· PRINCIPI
PAVLLVS· CANALIS· COMES
PRAEPOS· NVMEROR· PER· ETRVSC· PONTIFIC·
CVM· IVLIA· GAVCCIA· VXSORE
ET· FESTA· DOMO· SVA
AN· M· DCC· LXXXII·
AD· LAETISSIMVM· DIEM· PRIDIE· KAL· MARTIAS
POSTERORVM· MEMORIAE· COMMENDANDVM
QVO· TOTA· GESTIENTE· INTERAMNA
DOMINVM· INDVLGENTISSIMVM
IN· GERMANIAM· PROGREDIENTEM
AVITIS· IN· AEDIBVS
SIBI· ORDINI· POPVLOQVE· VNIVERSO
PROPITIVM· ACCEPIT

D*iem Pridie Kalendas*: id eſt, qui fuit pridie Kalendas. ſic Tullius, (2) *Ex ante diem non. Iun. uſque ad pridie Kal. Sept.*

Propitium Accepit: veteres de Diis fere dicebant, ut Cicero, (3) *Ita Deos mihi velim Propitios*. ſed de hominibus etiam uſurpavit Nepos: (4) *Namque illi ipſi cuſtodes, ſi propitia fuiſſent voluntate, foribus effractis ſervare eum potuiſſent*. & alia alibi exempla invenies.

PIO

(1) Interamnae Nahart. in aedib. Canal.
(2) ad Att. l. 3. ep. 17.
(3) Divin. Verr. c. 13.
(4) in Dione c. 9.

III. (1)

P I O· VI· P O N T· M A X·
ADSERTORI· PIETATIS
ORDO· ET· POPVLVS· SPOLETINVS
ANNO· M· DCC· LXXXII·
IN· MEMORIAM
PROFECTIONIS· EIVS· IN· GERMANIAM
AD· CAESAREM· AVGVSTVM
QVVM· PRIDIE· KAL· MART· PRAETERGREDIENTEM
TOTA· OBVIAM· EFFVSA· CIVITAS
FAVSTIS· OMINIBVS
PROSEQVVTA
EST

PRofectionis Ejus: militare quidem vocabulum quandoque eſt *Profectio*, quod bellicam expeditionem in nummis deſignat, (2) at ſaepe etiam iter quodcumque alia de cauſſa ſuſceptum ſignificat: ut quum Cicero ait, (3) *Exponam vobis breviter conſilium & Profectionis & reverſionis meae*: vel quum Caeſar de Helvetiorum conſilio ſcripſit, (4) *In tertium annum Profectionem lege confirmant*. et rurſus, (5) *Omnibus rebus ad Profectionem comparatis*: nec ſimilia apud alios non invenias.

Fauſtis Ominibus: id eſt precationibus atque acclamationibus: Tullius, (6) *Neque enim triſtius dicere quidquam debeo ea de re, quam tu ipſe ominibus optimis proſequeris*. Svetonius, (7) *Fauſta Omina & eximias laudes congeſſerant*. Tacitus, (8) *Feſtiſque in Caeſarem Ominibus*: quamquam Vrſinus malebat *Fauſtiſque*, quae Petri quoque Fabri ſententia eſt. Latinorum autem formulae ſunt *Proſequi laudibus*, *Proſequi teſtimonio*, *fletibus*, *laetitia*, *honore*, *beneficiis*, *funere* & hujuſmodi, id eſt ornare, honeſtare.

PII

(1) Spoleti in Curia.
(2) Vaill. t. 2. p. 178. &c.
(3) Philipp. 1. c. 1.
(4) B. G. l. 1. c. 2.
(5) ibid. c. 3.
(6) Fam. l. 3. ep. 12.
(7) in Aug. c. 98.
(8) Ann. l. 5. c. 4.

LIII. (1)

HONORI
PII· VI· PONT· MAX·
OPTIMI· PRINCIPIS
ANNO· M· DCC· LXXXII·
QVOD· DEO· AVSPICE
VINDOBONAM· AD· CAES· AVG·
ITER· INGRESSVS
SVMMA· OMNIVM· ORDINVM· LAETITIA
PRIDIE· KAL· MARTIAS
PRAETORIO· LIBENS· SVCCESSERIT
CIVESQVE
ADMISSIONE· ET· ADLOQVIO
SOLATVS· SIT
GENS· LVCATELLIA
DEVOTA
SANCTITATI· MAIESTATIQVE
EIVS

P*raetorio*: hoc nomine, ut infra oſtendam, deſignare veteres ſolebant villarum aedes, quas ſibi magno ſumptu extra urbem ruſticandi cauſſa paraſſent.

Sanctitati Majeſtatique: vetus formula erat, *Devot. Numini Majeſtatique*: at *Numen* quis nunc ſanus de homine uſurpet? ineptum vero, quod quidam invexerunt, *Nomini Majeſtatique*, ut alibi oſtendi: (2) in Flaviae Helenae titulo ſcriptum invenies, (3) *Devotus Excellentiae, Pietatique Ejus*. porro *Sanctitatem* de Principum dignitate veteres accepere: Iulius Caeſar de gente ſua apud Svetonium ſic loquitur: (4) *Eſt ergo in genere & Sanctitas regum, qui plurimum inter homines pollent, & ceremoniae Deorum, quorum ipſi in poteſtate ſunt reges*. & Salluſtius apud Servium: (5) *Se regibus devovent, & poſt eos vitam refutant: adeo illis ingenita eſt Sanctitas regii nominis*.

PII

(1) Ad Spoletum in Praetor. Lucatell.
(2) de ſt. inſc. p. 307.
(3) Murat. p. 161. n. 1.
(4) in Iul. c. 6.
(5) ad Georg. l. 4. v. 211.

LIIII. (1)

HONORI
PII· VI· PONTIFICIS MAXIMI
SOLATORIS
POPVLI· CHRISTIANI
ORDO· CLODIENSIS
ANNO· M· DCC· LXXXII·
BARPTOLEMAEO· GRADONICO· PRAETORE
AD· DIEM· VI· ID· MART· POSTERITATI· CONSIGNANDVM
QVO· OMNIS· EFFVSA· OBVIAM· CIVITAS
SVMMVM· ANTISTITEM· RELIGIONVM
VINDOBONAM· AD· CAESAREM· AVG· PROFICISCENTEM
PROCVRATORIBVS· MARCIANIS· DVOBVS
REI· PVBLICAE· NOMINE· SALVTANTIBVS
HOSPITIO· ACCEPIT

Solatoris: Quam vere ea uſurpata appellatio ſit, Italia utique teſtis atque Germania, quae ſuis prope convulſae ſedibus ad parentem publicum complectendum procedere viſae ſunt.

Summum Antiſtitem Religionum: mihi nuper ridiculo quidam fuere, qui formulam hanc in invidiam vocabant, velut ſi, quae in orbe ſunt ſectae degenerum Chriſtianorum, eas ego *Religiones* appellaſſem. O ſeri ſtudiorum! ne hoc quidem didicerunt, *Religonem* a Latinis pro coetu hominum & ſocietate non uſurpari. atqui & illud ſcire jam debuiſſent, ſcriptores Latinos plurali numero nunquam ea uſos voce, niſi ut rationem divini cultus, & ſacra ac ritus ſignificarent, quibus Deus colitur: itaque idem eſſe *Antiſtitem Religionum*, atque *Antiſtitem caeremoniarum & Sacrorum*, quo titulo Pontifices illos ſuos Tullius appellat: qui etiam alio loco quid *Religiones* ſint, non obſcure declarat his verbis: (3) *Caeterae nationes pro Religionibus ſuis bella ſuſcipiunt, iſtae contra omnium Religiones*. idem porro deſignat Tacitus, quum ait, (4) *Numa Religionibus & divino jure populum devinxit*. atque eodem referre debes illas veterum formulas, quae paſſim apud Latinos auctores occurrunt, *Religiones interpretari, expiare, ſpernere, polluere, violare* & hujuſmodi.

PIO

(1) apud Clodienſes Venetos
(2) pro D. 5. c. 39.
(3) pro Font. c. 9.
(4) Ann. l. 3. c. 26.

LV. (1)

PIO· VI· PONT· MAX·
PEREGRINATORI
IMP· CAES· IOSEPHI· AVG.
HOSPITI
PARENTI· PVBLICO
DE· RE· CHRISTIANA· OPTIME
MERITO
IOSEPHVS· GARAMPVS· ARCHIEP· BERYT·
EPISC· FALISCODVN·
LEGATVS· EIVS
ANNO· M· DCC· LXXXII·
AD· COMMEMORATIONEM
AVSPICATISSIMI· DIEI· XVII· KAL· MAIAS
QVO· DOMINVM· INDVLGENTISSIMVM
AD· SE· VLTRO· ADVENIENTEM
IN· AEDIBVS· SVIS
TOTA· GESTIENTE· DOMO
VENERATVS· EST

P*Eregrinatori* : Tullii vocabulum eſt ; ait enim , (2) *Non tam ſum Peregr inator jam , quam ſolebam* . nec vero nulla in hoc appoſito vis : quum & rem deſignet , quam raro in hiſtoria veteri de Pontificibus Maximis legimus , & ad ſententiam verſuum conſequentium explicandam maxime conferat .

Hoſpiti : in veteri inſcriptione apud Reineſium & Donium (3) leges , *Hoſpiti Divi Hadriani Patris Senatoris* . eadem appellatio apud Gruterum etiam occurrit : (4) *Hoſpes Ti.Caeſaris Aug.Licinianus* : ſed eo loco *Hoſpes* ſervi nomen, aut praenomen liberti eſt , uti ſuerat Lucretii Tricipitini , teſte Valerio Maximo , (5) qui iis tradit impoſitum , qui peregre apud hoſpitem nati eſſent . utrumque autem Latini *Hoſpitem* dicunt , & qui excipitur , & qui excipit : ut apud Tullium , (6) *Per dexteram te iſtam oro , quam regi Dejotaro Hoſpes Hoſpiti porrexiſti* .

(1) Vindobonae in aedibus Legati Pontif.
(2) Famil. l. 6. epiſt. 13.
(3) Cl. 6. n. 128. Cl. 6. n. 19.
(4) p. 107. n. 8.
(5) lib. 10. n. 5.
(6) pro Dejot. c. 3.

Digitized by Google

LVI· (1)

PIO· VI· PONT· MAX·
PARENTI· PVBLICO
E· GERMANIA· REDVCI
COLLEGIVM· CANONICORVM
ANNO·. M· DCC· LXXXII·
ADSERTORI· PIETATIS

CVIVS· INDVLGENTIA· PRAESENTIS
ORDINI· POPVLOQVE· PATAVINO
ET· INCOLIS· ADVENISQVE· VNIVERSIS
DATVM· EST
QVANDOCVMQVE· HVC· AD· TEMPLVM
MAXIMVM· FESTIS· PROFESTISVE· DIEBVS
DEO· SVPPLICATVM· VENERINT
VTI· CVNCTI· QVOS· DELIQVISSE
EX· TOTO· ANIMO· POENITVERIT
TRECENTOS· QVOTIDIE
DE· POENALIVM· DIERVM· NVMERO
EXPVNGANT

VTIQVE· SI· CRIMINVM· CONFESSIONE
RITE· ABLVTI· SANCTA· DE· ALTARI
REVERENTER· LIBAVERINT· ATQVE· REM
CHRISTIANAM
RELIGIOSE· DEO· COMMENDARINT
PIACVLO· OMNI· ET· STATIS· ADMISSORVM
POENIS· EXSOLVTI· ABEANT
EIDEM· SEMPER· SI· MALINT· PIORVM
MANIVM· LABES· EX· MORE
SVPPLICANDO
SINGVLI· SINGVLORVM· EXPIARE
POSSINT

F*eſtis Profeſtiſve*: ſic & Livius dies quoslibet complexus eſt: (2) *Vt carpentis, feſtis profeſtiſque diebus, per urbem vectemur*.

Sancta De Altari .... id eſt, quod Cyrillus Alexandrinus dixit, Μετασχων Ευλογιας της ζωοποιου, (3) explicatque idem ſic: τουτεστι της αγιας αυτου σαρκος τε και αιματος. *Libare* autem pro *ſumere* Tullianum eſt, ut quum ait, (4) *Ex variis ingeniis excellentiſſima quaeque Libavimus*.

Enimvero quum formulas a Latinis proprias habere non poſſumus, quibus rem illis ignotam enunciemus; ſatis, opinor, bene loquuti videamur, ſi ex eorum conſuetudine rem ſic extulerimus, ut ſententiam omnes noſtram adſequantur.

Piorum Manium: animas defunctorum latine *Manes* appellari alias oſtendi: eſto veteres plura de Manibus fabulati ſint. nec vero repudianda eo nomine eſt hujuſmodi vox, quod profana omnino, & a ſacris Chriſtianis aliena videatur: nam veteres Chriſtiani in epitaphiis ſuis ſaepe uſurparunt, ut jam animadvertit Fabrettus. (5)

PIO

(1) Patavii in templo maximo.
(2) lib. 34. c. 3.
(3) l. 7. de Adorat. p. 231.
(4) de invent. l. 2. c. 2.
(5) p. 112. B.

LVII. (1)

PIO· VI· PONT· MAX·
PARENTI· PVBLICO
BENIGNISSIMO· INDVLGENTISSIMO
ALOISIA· AVR· F· REZZONICA
VIRGO· AVGVSTINIANA· MAXIMA
ANNO· M. DCC· LXXXII·
SENATVI
ET· POPVLO· ET· ADVENIS· OMNIBVS
OB· ADVENTVM· EIVS
FAVSTO· FELICI
IN· MEMORIAM· AVSPICATISSIMI· DIEI
XVI· KAL· IVN·
QVO· DOMVM· HANC· LAETITIA· GESTIENTEM
SVA· SPONTE· INGRESSVS
VETEREM· IN· REZZONICOS· OMNES
BENEFICENTIAM
NOVA· HONORIS· ADIECTIONE
CVMVLAVIT

PArenti Publico : ſic & Claudius Aug. appellatus eſt in ſenatus conſulto de honoribûs Pallantis, quod Plinius refert: (2) *Tanto impenſius petere a Publico Parente . . . .* & iterum inferius: *Quum Princeps Optimus Parenſque Publicus rogatus a Paliante . . . .* quis porro appellationem hujuſmodi Pontifici Maximo quaſi propriam non tribuat, quem vix alio quam *Patris* nomine ciere quiſque ubique ſolet?

Ob Adventum Ejus: Venetiis qui eo die fuere, ſpectaculum cuiquam jucundius aut majus offerri uſquam poſſe negant, quam quod ipſi oculis tum ſuis uſurparunt: publicam enim magnificentiam, quam Patres Veneti ſemper dilexere, atque imperii majeſtati parem eſſe voluerunt, plurimum eo die privata quoque ſtudia augebant; juvabatque in primis hilaritas civium, frequentia finitimorum populorum, religio omnium & amor, qui paſſim in ore, in oculis, in geſtu ipſo plauſuque ſpectantium eminebat.

(1) Venetiis apud Virgin. Auguſt.

(2) lib. 8. epiſt. 6.

Digitized by Google

LVIII.

(1)

HONORI
PII. VI. PONT. MAX.
OPTIMI. PRINCIPIS
ANNO. M. DCC. LXXXII.
IN. MEMORIAM. NONARVM. IVNIARVM
QVO. DIE. E. GERMANIA. REDVX
CIVITATEM. LAETITIA. GESTIENTEM
REVISIT. INCOLVMIS
ET. A. PRIMORIBVS. IN. ARCEM. DEDVCTVS
ORDINE. SPLENDIDISSIMO
AD. OSCVLVM. PEDVM. ADMISSO
POPVLVM. VNIVERSVM
SALVTARI. PRECATIONE. LVSTRAVIT
ALEXANDER. MARESCOTTVS
PRAEP. ARC. VRB. ET. REI. MARIT.
PER. BERNARDINVM. ANTONELLIVM. COM.
PRAEF. PRAESIDIAR. SENOGALL.
DEVOTVS
SANCTITATI. MAIESTATIQVE
EIVS

O*Rdine ſplendidiſſimo*: id eſt Decurionibus: ſic enim in municipiis appellabantur; ut ſaepe in antiquis inſcriptionibus legimus. *Splendidiſſimus Ordo Ariminenſium* (2) & *Ordo Splendidiſſimus Segunorum* (3) hiſque ſimilia apud Gruterum occurrent.

Per Bernardinum: id eſt *Curante*, *Curatore*, pro qua formula interdum veteres quoque ſcripſere *Per Cn. Papirium Aelianum Legat. Ejus*, (4) *Per Collegium Pontificum* (5) & hujuſmodi.

Praeſidiariorum Senogallienſium: Livianum verbum eſt *Praeſidiarii*: (6) de quo Feſtus: (7) *Dicti* Praeſidiarii *milites ante alios collocati qui erant, aut in alio loco praepoſiti*.

(1) Senogalliae in arce.
(2) p. 1095. n. 2.
(3) p. 275. n. 2.
(4) Maff. M. V. p. 240. n. 4.
(5) Grut. p. 13. n. 11.
(6) lib. 29. c. 8.
(7) in *Subſidium*.

PIO

LVIIII. (1)

PIO· VI· PONT· MAX·
PARENTI· PVBLICO
E· GERMANIA· REDVCI
ANNO· M· DCC· LXXXII·
QVOD· CIVITATIS· LEGATIONE
INVITATVS
V· IDVS· IVN·IPSO·IN·PROGRESSV
HASCE· AD· AEDES· SVBSISTENS
DE· SVGGESTO
ORDINEM· ET· POPVLVM· RICINENS·
SALVTARI· PRECATIONE
LVSTRAVERIT
PETRVS·PODALIRIVS· ANTICIVS· V·C·
ET· LAETA· DOMVS· EIVS
OPTIMO· ET· INDVLGENTISSIMO
PRINCIPI

S*Alutari Precatione Luſtraverit* : id eſt quod Graeci dicebant Ευλογειν, ſive fauſta precari . quia vero ſollemnis illa Pontificis Maximi precatio cum admiſſorum expiatione conjuncta eſt, idcirco *ſalutarem* appellavi. *Luſtratio* autem apud Latinos, idem atque *Expiatio*: & in verbo *Luſtro* nihil ineſſe abſurdi, ſuperius expoſui. (2) at tuam hanc formulam, inquiet aliquis, ſatis jam nobis ſuperque objeciſti. ita ſane: ſed tamen ut rem deſignarem eandem ; quemadmodum veteres quoque nihil mutant, quotieſcumque nihil ea variant, quae enuncianda ſunt : a quibus id ipſum ſervari videas tum etiam, quum unica inſcriptio eſt , eademque pagina: ut ſaepe in Faſtis potiſſimum deprehendes.

De Suggeſto : pegma quodlibet a terra ſubrectum latine *Suggeſtum* aut *Suggeſtus* dictus eſt. Cicero de Dionyſio tyranno Syracuſanorum, (3) *Quum in communibus Suggeſtis conſiſtere non auderet, concionari ex turri alta ſolebat*. jam Livius Praetoris tribunal, (4) ſedem Imperatoris Tacitus, (5) Principis cubiculum in Circo Plinius (6) *Suggeſtum* ſinguli appellaverunt.

PIO

(1) Helviae Ricin.
(2) ad Kalend. Sodal. Anton.
(3) Tuſc. l. 5. c. 20.
(4) lib. 32. c. 29.
(5) Hiſt. l. 1. c. 36.
(6) in Paneg. c. 51.

LX.

(1)

PIO. VI. PONT. MAX.
ADSERTORI. PIETATIS
VINDICI. RELIGIONIS
S. P. Q. R.
QVOD. PETRI. APOSTOLI. AVSPICIIS
VINDOBONAM
REI. CHRISTIANAE. ORDINANDAE. CAVSSA
AD. CAESAREM. AVG. PROFECTVS
ADFLVENTIVM. POPVLORVM. ANIMIS
ROMANO. NOMINI. CONCILIATIS
ET. ITALIA. GERMANIAQVE
VIRTVTVM. CLARISSIMARVM. STVDIIS. ACCENSA
DIVTVRNVM. VRBIS. DESIDERIVM
ADVENTV. IOCVNDISSIMO
EXPLEVERIT
IDIBVS. IVNIIS
ANNO. M. DCC. LXXXII.

A*Vſpiciis* : id eſt nutu & favore; quo fere recidunt illa Taciti, (2) *Fine anni arcus propter aedem Saturni* (dicatur) *ob recepta ſigna*, *cum Varo amiſſa*, *ductu Germanici*, *Auſpiciis Tiberii*. nam & Deos, quos ſibi favere crederent, *Auſpices* Latini appellabant, ut Virgilius, quum ait, (3)

Sacra Dionaeae matri divisque ferebam
Auſpicibus caeptorum operum :

nec ſemper haec ad augurium referebant, quamquam vocabulum omnino a ſpectandis avibus ductum eſt.

Adventu Iocundiſſimo : minorem multo in verbis ineſſe vim ſcias, quam res ipſa requirat. quam nempe fauſtus D. N. PII. VI. in urbem reditus, quantaque eo reduce omnium ordinum laetitia fuerit, nemo dicendo explicare, nec vero, niſi qui viderit, cogitando adſequi quiſquam poſſit. at ſane plurimos populus Romanus ex omni vicinitate teſtes habuit, eoſdemque ſuae voluptatis atque gaudii participes: neque enim minor in urbe frequentia tum fuit, quam quae antea Proceſſus Lateranenſis cauſſa viſa fuerat.

PIO

(1) Romae incidenda in Capit. (2) Annal. l. 2. c. 41. (3) Aen. l. 3. v. 19.

Digitized by Google

XXI. (1)

PIO· VI. PONTIFICI· MAXIMO
PATRONO· VETERI
ET· MAGISTERIO· COLLEGII· N·
SANCTE· PERFVNCTO
OPTIMO
ET· PROVIDENTISSIMO· PRINCIPI
QVOD· INDVLGENTIA· EIVS· SODALITAS· NOSTRA
QVVM· REDITIBVS· LEGATORVM· FVNDISQVE· DILAPSIS
OB· STATAS· IMPENSAS
AERE· ALIENO· OPPRIMERETVR
ONERIBVS· EXPLICATIS
ET· CONDITIONIBVS· CERTOS· IN· DIES· DEFINITIS
RECREATA· REVIXERIT
IOSEPHVS· BENETTIVS· ADVOC· FISCI· ET· SACR· CONSIST·
MAGISTER· PRIOR· COLLEGI
CVM· DECVRIONIBVS· ET· SODALIBVS· PRIMI· ORDINIS
CONSTITVTORI· ET· PARENTI
PECVNIA· CONLATA

O*ptimus* qui dicatur, an idem ſine *ταυτολογια Providentiſſimus* recte vocetur, in dubium vocari poſſit. nam quum *Optimum* quem pronunciaveris, jam, ut Plinius ait, (2) *ſimul omnia uno iſto nomine continentur:* quippe *quod omnes laudes habet*, inquit Tullius, (5) *id eſt optimum*. atqui non ita ſemper ſenſiſſe veteres, plura nobis exempla declarant. in antiquis enim inſcriptionibus leges, *Optimo Ac Piiſſimo*, (4) *Optimo Maximoque Principi*, (5) *Optimo Fortiſſimoque Principi*, (6) *Optimo Fortiſſimo Providentiſſimoque Principi*, (7) *Optimo Maximoque Principi Et Cum Summa Benignitate Iuſtiſſimo*. (8) appoſitum nempe *Optimus* uſu ipſo vel dignitatis potius, quam virtutis nomen factum erat, vel ad animum magis, quam ad opera Principis referebatur.

PIO

(1) Romae ad Damaſi in Schola Sodal.
(2) Paneg. c. 88.
(3) de O. G. O. c. 2.
(4) Grut. p. 258. n. 8.
(5) id. p. 249. n. 2.
(6) Reineſ. Cl. 3. n. 38.
(7) Grut. p. 263. n. 5.
(8) Reineſ. Cl. 3. n. 23.

Digitized by Google

LXII. (1)

PIO· VI· PONTIFICI· MAXIMO
CVIVS· LIBERALITATE
INGENIA· CIVIVM· VIGENT
BONAEQVE· ARTES
IN· SPEM· VETERIS· GLORIAE
FLORESCVNT
FRANCISCVS· PIRANESIVS· ARCHITECT·
CVM· CONCORDISSIMIS· FRATRIBVS
DOMINO· INDVLGENTISSIMO
QVOD· MVSEI· DOMESTICI· NOMEN
ET· NOVORVM· OPERVM· FAMA
ADITV· EIVS· ET· LAVDE
NOBILITATA· SINT

S*Vm ex iis*, ut de ſe Plinius Caninio ſcripſit, (2) *qui mirer antiquos: non tamen, ut quidam, temporum noſtrorum ingenia deſpicio. neque enim quaſi laſſa & effoeta natura, ut nihil jam laudabile pariat*. ſit, quae horum jam temporum felicitas eſt, ſit, qui foveat artes, qui promiſſis, qui praemiis hominum ſtudia excitet; nunquam magnos artifices, nunquam doctos viros deſiderabis.

Franciſcus: nomen hoc a *Francus* ductum, plerique omnes norunt: ſed Latino tamen more deductum non putant. atqui non raro Latini ſcriptores eodem modo quorundam nationem deſignarunt, *ὑποκοριστικῶς* quemque appellantes. Syrus ſervus apud Terentium de ſe ſic loquitur, (3)

Edepol Syriſce te curaſti molliter.

apud Iulium Capitolinum (4) Severi Aug. verba ſunt Maximinum compellantis, *Quid vis Threciſce?* alia porro hujuſmodi ſe inveniſſe, Salmaſius ad hunc locum (5) teſtatur, quæ ſunt *Daciſcus*, *Hunniſcus*, *Perſiſcus*, *Phrygiſcus*; quin & *Franciſcos*, in Aethici nempe coſmographia.

Aditus de aditione etiam ingreſſuque dicitur: ut apud Tullium, (6) *Vrbes permultas uno Aditu atque adventu eſſe captas*. & Varro *Aedes* ab *Aditu* dictas tradidit, (7) *quod plano pede adibant*.

PIO

(1) in Muſeo Piraneſiano.
(2) l. 6. epiſt. 21.
(3) Adelph. 5. 1. 1.
(4) in Maximin. c. 3.
(5) & ad Solin. p. 60. E.
(6) pro L. Manil. c. 8.
(7) l. 4. L. L. c. 33.

LXIII. (1)

PIO· VI· PONT· MAX·
TVTORI· ARTIVM
RESTITVTORI· CVLTIORIS
ANTIQVITATIS
IOSEPHVS· ANGELINVS· SCVLPTOR
QVOD
PRAESENTIA· ET· COMMENDATIONE
OPTIMI· PRINCIPIS
OFFICINAE· SVAE· DIGNITAS
OPERIBVS· PRETIVM
ACCESSERIT

TVtor non is ſolum dictus, qui pupillorum pueritiam regat, ſed ille etiam, qui rem quamlibet opibus ſuis tueatur, defendat. id Tullius potiſſimum demonſtrat, cujus haec ſunt: *Poſt Hortenſii mortem orbae eloquentiae quaſi Tutores relicti ſumus*: (2) quo ſenſu ea quoque dicta ſunt, *omnia haec noſtra ſtudia latent in Tutela ac praeſidio bellicae virtutis*. (3) idem Conſules *Tutores annuos reipublicae* appellavit: (4) & Clodium *ειρωνικως Caſtum Tutorem religionum*. (5)

(1) in officina Angeliniana.
(2) in Br. c. 96.
(3) pro Mur. c. 10.
(4) poſt red. in Sen. c. 2.
(5) de Har. R. c. 6.

LXIIII. (1)

IMP· CAES· THERESIAE· AVG· F·
IOSEPHO· PIO· FELICI· AVG·
BARBARICA· SERVITVTE· DEPVLSA
PROVINCIAE· VNIVERSAE
PROPVGNATORI· GENERIS· HVMANI

HAec in arcu incidenda, quem nuper Auguſtinus Gerlius Mediolanenſis egregia architectura delineavit. quippe Vindobonae praeclarum iſtud opus conſtitutum iri ſperat ad memoriam indulgentiſſimi Principis, cujus immortali beneficio quotquot

ubique per provincias Illyricam ſervitutem ſerviebant, in libertatem vindicati ſunt. porro fornix trigeminus eſt, & ſignis omnis generis exornatur. altitudo eius media latitudinem aequat, exhibetque in faſtigio quadrigam, in qua eminet Imperator Aug. tum ad latera, infra baſim quadrigae, fluviorum ſimulacra quatuor jacent, a fronte quidem Albis & Tyras, a tergo autem Marus & Draus, quibus eae regiones adluuntur, ad quas potiſſimum Auguſti beneficentia manavit. in zophoro inſcriptum,

AN. CHR. M. DCC. LXXXII. LIBERTATIS. TERTIO

infra zophorum anaglypta viſuntur tabulis ſex, e quibus binas utraque frons, externa latera ſingulas habent. enimvero in prima tabula Imperatorem videas ruſticos pileatos libertate donantem, adſcriptumque legas,

RE. PVBLICA
CIVIBVS. AVCTA

in altera vero eundem adſpicias milites de novorum civium numero legentem, adjecto titulo,

VIRIBVS. IMPERI
FIRMATIS

jam tertia Imperatorem repraeſentat novos cives magiſtratibus commendantem, cum inſcriptione,

TVTORIBVS. NOVAE
PLEBI. DATIS

in quarta ille idem leges adminiſtris dictare videtur, quas promulgari velit, ejuſque argumenti titulus eſt,

COMMERCIORVM
LEGIBVS. DICTIS

in quinta largitio Aug. effícta ruſticos ad agrorum cultionem hortantis, addito titulo,

CVLTORIBVS. IN
AGROS. REDVCTIS

in ſexta demum agricolae expreſſi primitias Auguſto offerentes, cum inſcriptione,

FRVGIBVS. A. NOVA
PLEBE. RECEPTIS

bini praeterea clypei in utraque fronte ad angulos, ubi fornicis flexus eſt, affixi, totam domum Auguſtam referunt: nam primus dicatus eſt

FRANCISCO. ET. THERESIAE
PARENTIBVS. AVGG.

alter vero

PETR. LEOPOLDO. AVG. FRATRI
FRANC. IOSEPHO. AVG. FR. F.

tertius

FERDINANDO. AVG. FR.

quartus

MAXIMILIANO. AVG. FR.

in

in ipſo denique aditu medio ad latera interiora columnas, & ſigna cernas, probabili plane invento ſic collocata, ut fornicem ſubeuntes grato ſpectaculo teneant: ſunt autem ſimulacra Iuſtitiae, Clementiae, Liberalitatis, Prudentiae, quibus reſpondent ad latera exteriora Induſtriae & Patientiae ſigna, quae item in intercolumniis ſita ſunt. haec mihi de praeclaro opere perſtringenda putavi, quod & res poſcere videretur, & ad inſcriptionis perſpicuitatem conferre aliquid poſſent.

(1) pro fornice Aug.

LXV. (1)

REGI KAROLO
REGIS· PHILIPPI· F· CATHOLICO· P· F· AVG·
VETERI· HOSPITI
DOMVS· ANDREAE· CONTI· V· C·
NOBILITATA· ATQVE· AVCTA
OMNI· INDVLGENTIA· ET· BENIGNITATE
EIVS
AD· COMMEMORATIONEM·AVSPICATISSIMI· ADVENTVS
QVVM· ANNO· M·DCC·XXXIIII· XIII·KAL· APRIL·
PRIMVM· IN· REGNI· POSSESSIONEM· PROFICISCENTEM
IN· TRIDVVM· ACCEPIT
ET· IN· MEMORIAM· EXPEDITIONIS· VELITERNAE
QVVM· ANNO· M·DCC·XXXXIIII· XII·KAL·MAIAS
AD· REGNVM· VIRTVTE· ET· ARMIS· TVENDVM
PROGREDIENTEM
IN· TRIDVVM· RECEPIT

AD commemorationem . . . . . . Et In Memoriam . . . argumentorum ſimilitudo effecit, ut iiſdem formulis ſaepius uteremur. ceterum non ſi uno hic loco inſcriptiones paene connexae occurrunt, eaedem una in urbe marmori inciſae leguntur: itaque nihil altera alteri officit, quum inter ſe plurimum diſtent. nec vero, vel ſi nulla Latini ſermonis egeſtas ſit, formulae mihi ab inſcriptione expungendae videbantur, quae magis propriae eſſent, ne quem repetitio earundem temere offenderet: quum, ſi vitium id eſt, antiquorum commune fuerit; & germanae magis formulae, quam novae probari debeant.

(1) Anagniae in aedibus Contiorum.

Digitized by Google

LXVI. (1)

M. D. PETRO. LEOPOLDO. P. F.
ARCHID. AVSTRIACO
THERESIAE. AVG. FILIO
IMP. CAES. IOSEPHI. AVG. FRATRI
DOMINO. OPTIMO
INDVLGENTISSIMO
QVOD MVNICIPIVM
LEGITIMO. CIVITATIS. IVRE
ET. THRONI. PONTIFICALIS
SPLENDORE. HONESTATVM. SIT
ORDO. ET. POPVLVS. APVANVS
RESTITVTORI
PRISTINAE. DIGNITATIS

THroni Pontificalis: Latini quidem *Thronum* Iovis ſolium appellavere: at Graeci paſſim de ſede atque de ipſa etiam Pontificum dignitate acceperunt. (2) itaque Graecorum vocabulum Graeco more uſurpare licuit.

Ordo & Populus Apuanus: de Apuanis nihil Cellarius, quum Livius tamen multis eos locis, quae Cluverius recenſuit, (3) non modo memoret, ſed etiam circa Macram fluvium incoluiſſe dicat. (4) ſed Apuam ipſam non alius fortaſſe e Latinis diſerte nominat, niſi auctor ignotus *Itinerarii ſex ab urbe Roma in Gallias itinerum*, quem Cluverius ſaepe refellit, et ineptiſſimum quandoque appellat. (5) nam qui locus a Catullo affertur, (6) ſecundum Scaligerum,

At Voluſi annales Apuam porgentur ad ipſam,

incertae lectionis eſt: ut ne ii quidem, qui Cantabrigiae (7) formis elegantiſſimis Catullum ediderunt, mendum illud veterum librorum ope tollere potuerint. Voſſius, quem ſequitur Vulpius, legebat *Aduam morientur ad ipſum*: in antiquo codice legit Scaliger *Taduam portentur ad ipſam*, pro quibus poſuit *apuam porgentur ad ipſam*, *Apuam* interpretatus piſciculum: aliis pro *Apuam* placuit *Capuam*. oppidum porro, cui nunc *Pontremulum* nomen eſt, circa Macrae fontem, *hoc*, inquit Cluverius, *jamdudum viri docti ex ſitu judicarunt eſſe antiquam illam Ligurum Apuam, unde Apuani dicti*. num vero Apua Chriſtianis temporibus Pontificem habuerit proprium, fruſtra quaeſivi: nec Harduini aut Manſij Indices ullum Apuanorum Ponti-

ficem

ficem cient, qui ſacris uſquam Conciliis interfuerit: nec Scheleſtrates urbem eorum illis adnumerat, quae Pontifices rectores & ſacrorum antiſtites habuerunt.

(1) Apuae in foro.
(2) v. Freſnium in Gloſſar.
(3) Ital. l. 1. c. 19.
(4) lib. 40. c. 41.
(5) Ital. l. 1. c. 9.
(6) Carm. 93. ed. Vulp.
(7) anno 1702.

LXVII. (1)

FERDINANDO· KAROLO
THERESIAE· AVG· F·
IMP· CAES· IOSEPHI· AVG· FRATRI
PRAESIDI· PROVINCIAE· AVSTRIACAE· TRANSPADANAE
PRAEFECTO· NVMERORVM· AVGVSTAE
IN· ITALIA· TENDENTIVM
ET· MARIAE· BEATRICI
RINALDI· F· ATESTINAE
CONIVGI· EIVS
OPTIMIS· IOCVNDISSIMISQVE· PRINCIPIBVS
KAROLVS· HOR· F· ALBANVS
PRAEPOS·SACRAE·DOMVS·COMES·OMNIVM·ITINERVM
AD·MEMORIAM·FAVSTI·FELICISQ·DIEI·CONSIGNANDAM
QVI· FVIT· III· IDVS· MARTIAS· AN· M· DCC· LXXX·
QVO·DIE·FIDEICOMMISSARIAE·SVBVRBANI·HEREDITATIS
VSVCAPIONEM· AB· HOSPITIO· EORVM
AVSPICATVS· EST

P*Raefecto Numerorum Auguſtae In Italia Tendentium*: ſimilia his, quae in Grutero legimus, (2) *Praepoſito Numerorum Tendentium In Ponto Ab Saro*. nec raro veteres ſcriptores, quum de ordinibus militaribus loquuntur, *Numeros* dicunt. Taciti haec ſunt verba: (3) *Plena urbs exercitu inſolito: multi ad hoc Numeri e Germania ac Britannia*. Plinii vero junioris haec: (4) *Sacramento militari nondum diſtributi in Numeros erant*. militare item verbum eſt *Tendere*: mitto Virgilianum illud *Hic ſaevus tendebat Achilles*: de Germaniae inferioris legionibus Tacitus: (6) *Quarta ac duodeviceſima legiones iiſdem hibernis Tendentes*. & alio loco: (7) *Iunius Blaeſus Lugdunenſis Galliae rector cum Italica legione & ala Taurina Lugduni Tendentibus*. nec alia hujuſmodi exempla deſunt. *Opti-*

Optimis Iocundiſſimiſque Principibus: Plinius ſenior appoſitum alterum ſuppeditavit: ſic enim Titum Aug. in praefatione praeſtantiſſimi operis ſui compellat: *Licentiore epiſtola narrare conſtitui tibi Iocundiſſime Imperator* (*ſit enim haec tui praefatio veriſſima, dum Maximi conſeneſcit in patre.*

Comes Omnium Itinerum: in Fulviae Plautillae titulo ſimilia his adnotata reperies: (8) *Filiae L. Fulvii Plautiani V. C. Pontificis Nobiliſſimi Pr. Pr. Neceſſarii Augg. Et Comitis Per Omnes Expeditiones Eorum.*

Fideicommiſſariae . . . . Vſucapionem: utrumque vocabulum in Digeſtis frequens, alterum ab ipſo etiam Tullio uſurpatum eſt. (9) enimvero in Digeſtis mirum! quantum egregiarum lateat formularum: quas qui ſapiunt περιφρασει ſemper anteferent.

(1) in ſuburbano Albanor.
(2) p. 1096. n. 6.
(3) Hiſt. l. 1. c. 7.
(4) lib. 10. ep. 38.
(5) Aen. l. 2. v. 29.
(6) Hiſt. l. 1. c. 55.
(7) ibid. c. 59.
(8) Fontan. Ant. Hort. ſuppl. l. 1. c. 3. p. 51. v. etiam Grut. c. 492. n. 8.
(9) l. 1. de leg. c. 21.

LXVIII. (1)

IOANNI· OCTAVIO· BVFFALINO
DOM· TIFERN· TIB·
PRESB· CARDINALI· PONTIF· ANCON·
CVRATORI· OPER· PVBLIC· DATO· A· CLEMENTE· XIIII·
ITERVMQVE· A· PIO· VI· PONTIFF· MAXX·
ORDO· ANCON·
CIVITATE· AB·EO· LEGIBVS· ET· INSTITVTIS· EXCVLTA
VRBE· OPERIBVS· EXORNATA
PORTVS· TRAIANI· MOLE· AD· NOVVM· OSTIVM
PROMISSA
OB· INSIGNEM· ERGA· SINGVLOS· VNIVERSOSQ·
CIVES· CARITATEM
ET· CVM· EXIMIA· ADMINISTRATIONE
SINGVLAREM· ABSTINENTIAM
SIGNIFICATIONEMQVE· CERTAM
CONSTANTIS· VOLVNTATIS
PATRONO· OPTIMO
ANNO· CIƆ· IƆCC· LXXV·

Tifernum in Italia geminum eſt, Tiberinum & Metaurenſe. itaque utrumque in antiquis inſcriptionibus appoſito diſtinctum invenias. (2)

Me-

Moles Promiſſa , id eſt producta , ut apud Vellejum (3) *Aqua Iulia Promiſſa* . eadem fortaſſe ineſt ſententia in Puteolana Antonini Pii inſcriptione : (4) *Opus Pilarum Vi Maris Conlapſum A Divo Patre Suo Promiſſum Reſtituit* ; quemadmodum Martorellius contendit ; (5) cui plane aſſentirer , ſi ita ſcriptum eſſet , *Opus Pilarum A Divo Patre Suo Promiſſum , Vi Maris Conlapſum Reſtituit* .

(1) Anconae in Curia.
(2) Grut. p. 494. n. 5. Fabr. p. 399. n. 291.
(3) l. 2. c. 81.
(4) Grut. p. 163. n. 9.
(5) Thec. Cal. p. 543.

LXVIIII. (1)

IOANNI· OCTAVIO· MARCI· FILIO· MANCINFORTI
ARCHIEP· THEODOSIAE
NICOLAI· EPISC· ANCON· PATRVI· OPTIMI
SECTATORI
LEGATIONIBVS· MELITENSI· ET· FLORENTINA
PERFVNCTO
CVRATORI· RIPARVM· ET· ALVEI· TIBERIS
PRAEPOSITO· SACRI· PALATII
OMNIBVS· HONORIBVS· E· RE· PVBLICA· GESTIS
INTER· PATRES· CARDINALES· ADLECTO
A· PIO· VI· PONTIFICE· MAXIMO
ORDO· ANCONITANVS
OB· ADLATVM· AB· EO· PRIMVM· IN· PATRIAM
SACRAE· PVRPVRAE· DECVS
HONOREMQVE· DECRETI· PATRONATVS
PIENTISSIMO· STVDIO· SVSCEPTVM
CIVI· MAXIMO
ET· PATRONO· MERENTI

LAetitiam clariſſimae urbis feſtoſque dies cogitanti , quos Ordo Anconitanus ob novos praeſtantiſſimi civis ſui honores acturus erat , Tullii locus venit in mentem , haec de Atinatibus commemorantis : (2) *Quum bujus ornatiſſimi atque optimi Viri Cn. Saturnini patrem Aedilem , quum Praetorem viderunt , quod primus ille non modo in eam familiam , ſed etiam in Praefecturam illam , ſellam curulem attuliſſet ; mirandum in modum laetati ſunt* . res vero mihi etiam digna viſa eſt , quae in titulo enunciaretur , primum eum Anconitanorum in Collegium Cardinalium perveniſſe ; nam ex Ariſtotelis praeſcripto (3) in clarorum virorum laudibus χρυσιον και

τον

Digitized by Google

των αυξητικων πολλοις· οἷον ει μονος, η πρωτος, η μετ᾽ ολιγων, η και ὁ μαλιςα, πεποιηκεν. nam quod minus ex dignitate ſplendidiſſimae civitatis factum quis ducat, ut ejuſmodi honores ſero ſuis delatos ipſa fateatur; equidem id quoque magna in laude ponendum exiſtimo, primarios illos cives ſingulari veritatis ſtudio officium praeſtitiſſe ſuum, publicoque teſtimonio profeſſos eſſe, quod alii ſilentio praetermittendum putaſſent.

(1) Anconae in Curia. (2) pro Planc. c. 8. (3) Rhet. l. 1. c. 9. n. 172.

LXX. (1)

LEONARDO· PHIL· F· ANTONELLIO
PRIMO· INTER· PATRES· CARDINALES
A· PIO· VI· PONT· MAX·
HONORIS· CAVSSA· ADLECTO
QVVM· AGERET· AETATIS· AN· XXXXV·
PRAEF· SACRI· CONSILI
CHRISTIANO· NOMINI· PROPAGANDO
ANGELVS· ET· BERNARDINVS· COMITES
FRATRI· MERENTI
CVIVS· AVCTORITATE· ET· GRATIA
RESCRIPTVM· A· PONTIFICE· MAXIMO
TVLERE· IN· EA· VERBA
Q· I· S· S·
INDVLGENTIA· PII· VI· PONT· MAX·
FESTO· QVOQVE· ANNI· DIE
PROFESTOQVE· SABBATO
HANCCE· AEDEM· RITE
QVI· VISERINT· CIVES· HOSPITESVE
II· PIACVLO· OMNI
ET· STATIS· ADMISSORVM· POENIS
EXSOLVVNTOR

Qvum Ageret .... ſic apud Fabrettum leges, (2) *Honorato Equo Publico Ab Imp. Antonino Aug. Cum Ageret Aetatis Annum V.*

Chriſtiano Nomini: haec vero ſic accipe, uti apud Livium ſonat *Latinum Nomen*, (3) cui nempe nil aliud eſt, quam res publica populuſve ſive natio Latinorum. quin & Varro eodem modo loquutus: (4) *Gentis Salentinae Nomen tribus e locis fertur coaluiſſe, e Creta, Illyrico, Italia.*

FRANC.

(1) In aede ruſt. agri Senogall.
(2) p. 460. n. 87.
(3) l. 1. c. 50. l. 2. c. 41. &c.
(3) Fragm. l. 3. Antiq. Rer. Hum. & Priſc. l. 9.

LXXI. (1)

FRANC· XAVERIO· ZELADAE
CARDINALI
BIBLIOTHEC· S· ECCLES· ROM·
SVMMIS· REI· CHRISTIANAE· HONORIBVS
ET· MVNERIBVS
IN· EXEMPLVM· FVNGENTI
QVOD· SVPER· CETERAS· CVRATIONES
COLLEGII· NOSTRI· PATRONATVM
PRIMVS· SVSCEPERIT
ORDO· SVPREMVS· CANONICORVM
ANTISTITI
INDVLGENTISSIMO
ANNO
M· DCC· LXXXIII·

IN *exemplum*: id eſt ea praeſtantia, ut ipſum maxime imitari poſteritas debeat. ſic apud Gruterum, (2) *Parentibus In Exemplum Piiſſimis*: & apud Vellejum, (3) *Adoleſcens in omnium virtutum exempla genitus*: idem porro & illud Gruterianum *Curatori Maximi Exempli*, (4) & alia hujuſmodi. (5)

Quod Super Ceteras: ſic in Puteolana inſcriptione, (6) *Quod Supra Caetera Beneficia Ad Hujus Etiam Tutelam Portus* . . . . .

Patronatum: ſcilicet Patroni officium & partes. in veteri decreto apud Muratorium leges: (7) *Libenter Suſcipiat Collegi Noſtri Patronatum*. idem porro munus interdum *Patronalem Honorem* appellavere. (8)

Ordo Canonicorum: non Decuriones ſolum, ſed alia etiam Corpora *Ordo* appellata: *Ordo Sacerdotum*, (9) *& Ordo Adlectorum* ſcenicorum occurrunt apud Gruterum: *Ordo Auguſtalium Martanorum* apud Donium: (11) *Ordo Lictorum III. Decuriarum Coſ.* apud Reineſium. (12)

M HO·

(1) Tuſcanae in Sacrar· Templ· Max·
(2) p· 388· n· 2·
(3) lib· 2· c· 116·
(4) p· 457· n· 6·
(5) Grut· p· 428· n· 1· &c·
(6) Pratill· V·A· l·2· c· 8·
(7)
(8) Grut· p· 1101· n· 1·
(9) p· 302· n· 2·
(10) p· 1089· n· 6·
(11) Cl· 9· n. 31·
(12) Cl· 1· n· 19·

LXXII.

(1)

HONORI

ALOISI· AMICI· V· C·

CANON· ET· PER· INTERREGNVM

VICE· SACRA· ANTISTITIS

PONTIFICATVM· CAMERTIVM

AB· CLEMENTE· XIII· PONT· MAX·

FLORENTI·· AETATE· ADEPTI

OPTIME· IN· DIES· DE· PATRIA· MERENTIS

CVIVS· LIBERALITATE

PARCIMONIAQ·SVMPTVVM. PRIVATORVM

AEDES· PONTIFICALES

OPERIBVS· AMPLIATIS· EXCVLTAE

CENSVSQVE· VETVS

IN· SVCCESSORVM· COMMODA· AVCTVS

TEMPLVM· MAXIMVM

IN· NOVAM· SPLENDIDIOREMQ·FORMAM

CIVIVM·STVDIIS· EXEMPLO· CONIVNCTIS

EXORNATVM· EST

AERVMNOSAE· PLEBIS· INOPIA

QVOTIDIE· SVSTENTATVR

ORBI· LIBERI· ALVNTVR

COLLEGIVM· CANONICORVM

PONTIFICI· PRAESTANTISSIMO

OB· MERITA· EIVS

ANNO· M· DCC· LXXXII·

PEr *Interregnum* : verborum quorundam ſignificationem uſus ipſe mollire ſolet, ut varia ſaepe ſententia recte uſurpentur. itaque quum *Regnare* Regum ſit, privati tamen *in foro regnare* dicti ſunt, & *Regnum* etiam domus interdum aut villa privati hominis appellata eſt. porro & *Interregnum* quum tempus primo diceretur, quo regnum rege vacat, factum deinde eſt, ut eodem nomine tempus id deſignaretur, quo nullos reſpublica Conſules haberet, quorum loco Interrex creabatur

quo,

Digitized by Google

quo pertinent Tullianae illae formulae *Rem adduci ad Interregnum*, *Rem ad Interregnum non venire*. (2) ob eam rem ſpatium quoque illud temporis, quod a Pontificis alicujus morte ad novi creationem interfluit, eodem modo *Interregnum* dici recte poſſe viſum eſt.

Pontifici Praeſtantiſſimo: quidni, inquis, *Pontificis?* nam meminiſſe debebas, initium inſcriptioni a te factum hujuſmodi: *Honori Aloiſi* · · · ita plane: at cur in antiqua Inſcriptione Veronenſi ſcriptum eſt, (3) *Honori M· Gavi M· F· Pob. Squilliani·* · · · · · · *Curatori Vicetinor.* ſcribendum enim eadem de cauſſa fuit *Curatoris*. alia hujuſmodi exempla habes in libro de ſtilo Inſcriptionum, (4) ubi ejus quoque συνταξεως rationem expoſui.

Enimvero monumentum inſigne omnino ac ſumptuoſum cum inſcriptione Canonici Camertes clariſſimi viri dedicaturi jam erant, quum eos Pontificis ſui juſſa a propoſito revocarunt; quod ſilentio praetermittendum non fuit, ut egregiae eorum voluntatis ſingulariſque ſtudii memoria aliqua poſteris relinqueretur.

(1) Camerini in Sacrar. Templ. Max. legenda erat. (2) ad Att. lib. 7. ep. 4. l. 9. ep. 9. (3) Maff. M. V. p. 116. n. 2. (4) p. 66.

LXXIII.

(1)

M E M O R I A E
HIERONYMI· VALLEMANI· V· C·
IOSEPHI· CARDINALIS· PATRVI
PROTON· APOST·
CANONICI· PRIORIS
CLEMENTIS· X· PONT· MAX· CVBICVLARI
QVI· IN· EPISCOPATV· EIVSDEM
REI· PVBLICAE· CAVSSA· ABSENTIS
VICARIO· MVNERE· IN· PATRIA· SVA· ANNOS· XXX·
SANCTE· ET· IN· EXEMPLVM· PERFVNCTVS
IDEM· MVLTORVM· BONO
AB· ANNO· M· DC· XXII· CANONICIS
SANCTI· NICOLAI· MAGNI
PRAEFVIT· ANNOS· XXXX·
COLLEGIVM· CANONICORVM
ANTISTITI· INCOMPARABILI

Clariſſimos olim vocatos conſtat, qui primi dignitate haberentur. *Clariſſimi Conſules* dixit Plinius junior (2) conſules appellans. *Clariſſimi* item ſenatores

M 2 paſ-

paſſim audiebant, quod nempe ex primo reipublicae ordine eſſent. idcirco apte, opinor, quicumque patricia nobilitate eſſe ferantur, eodem modo maxime apud ſuos *Viri Clariſſimi* nuncupentur, quum primum in civitate gradum obtineant. nam & vocem illam Latini plerumque ad nobilitatem referebant: *Clariſſimae vetereſque familiae* Velleii eſt: (3) *Clarus genere & factis*, Livii; (4) *Homo domi ſuae Clarus & nobilis* Tullii: (5) item ſimilia aliorum multa.

(1) Fabriani in porticu Aedis S. Nicolai. (2) lib. 7. ep. 33. (3) l. 2. c. 127. (4) l. 9. c. 7. (5) Verr. l. 5. c. 42.

LXXIIII. (1)

HONORI
NICOLAI. VALLEMANI. V. C.
IOSEPHI. CARD. FRATRIS
PROTONOT. APOST.
DE.COLLEGIO.CANONICORVM.TEMPLOQ.
S. NICOLAI. MAGNI
COLLEGIS. SVPRA. NVMERVM. ADLECTIS
DITIONISQVE. IVRE
AC. VECTIGALIBVS. VINDICATIS
OPTIME. MERITI
QVI. REI. ETIAM. FAMILIARIS. SVAE
SVBSTANTIAM. OMNEM
VSV. MANCIPIOQVE. ISDEM
DARI. DEFERRI
TESTAMENTO. IVSSIT
COLLEGIVM. CANONICORVM
ANTISTITI. MVNIFICENTISSIMO

Vectigalia appellati interdum ipſi reditus Collegiorum. ut apud Gruterum: (2) *Decuria Sacerdotum Bidentalium Reciperatis Vectigalibus*. nec mirum; quum & privati hominis reditus *Vectigal* dixerit Tullius. (3)

Subſtantiam omnem: in veteri inſcriptione leges, (4) *Qui Vniverſam Subſtantiam Suam Ad Rem Publicam Pertinere voluit*. Paullus vero juriſconſultus ſic loquutus eſt: (5) *Potior eſſe debet non ſolum gradu generis, ſed & ſubſtantia rei familiaris.*

IOAN.

(1) Fabriani in porticu aedis S. Nicolai. (2) p. 96. n. 6. (3) Parad. 6. c. 3. (4) Grut. p. 367. n. 5. (5) l. 2. ſentent. tit. 29.

LXXV. (1)

IOAN· LVCAE· IOS· F· PALLAVICINO
PATRICIA· NOBILITATE
DOMO· GENVA· INCOLAE· BONONIEN·
COMITI· AEGVSA· LILYB· DOMINANTI
PRAEP· PROV· AVSTR· TRANSPAD·
IN· EXERCITV· AVGG·
DVCTORI· ORDINVM
SVMMO· MAGISTRO· MILITIAE· VTRIVSQ·
IOSEPHVS·FILIVS·ET·MARIA·FAVA·VXSOR
OB·BIBLIOTHECAM·DOMI·CONSTITVTAM
ET·SIBI·HEREDIBVSQVE·TRANSMISSAM
EDVCATORI· POSTERITATIS
AN· M· DCC· LXXXII·

Patricia Nobilitate : de ſocero ſuo Tacitus ita ſcripſit : (2) *Cn. Iulius Agricola vetere & illuſtri Forojulienſium colonia ortus utrumque avum procuratorem Caeſarum habuit : quae Equeſtris Nobilitas eſt* : ergo & mihi ſcribere licuit *Patricia Nobilitate* : atque id magis ad Latinam conſuetudinem , quod quamdiu Romae magiſtratus penes Patricios fuere , ſoli Patricii in *Nobilium* numero cenſeri poterant : quodque ea nunc appellatio iis maxime convenit , quorum nutu res publica geritur , & quibus unis Magiſtratus mandantur.

Aegusa Lilybaei Dominanti : Tacitus non ſemel pro Principe *Dominantem* dixit : (3) notae vero illae Virgilii formulae , (4) *Victis Dominabitur Argis* & (5) *Longa Dominabitur Alba*. verbo hujuſmodi prope opus erat , quod duo haec *Comiti* & *Aegusae* ex Latinorum more ſola conjungi vix poſſent.

Summo Magiſtro Militiae Vtriuſque : formulam hanc inſcriptiones apud Gruterum plures exhibent , (6) quae tamen Theodoſii ſenioris temporibus antiquiores non videntur. ſed ipſum vocabulum *Magiſter* militare & caſtrenſe jamdiu habebatur : *Magiſtrique Equitum* Dictatores vetuſtate aequabant. itaque pro duce Virgilius etiam *Magiſtrum* dixit : (7)

Tercentum , ſcutati omnes , Volſcente Magiſtro.

ſummus autem hoc loco appellandus erat , qui ceteris Ducibus dignitate praeſtiterit , quorum noſtra aetate plures ſint gradus , nec par omnium honor.

Educatori Poſteritatis : pueritiae Neronis *Educator* dicitur a Tacito (8) Annicetus libertus. jam vulgata quidem illa Varronis ſunt verba apud Nonium , (9) *Educit obſte-*

ſtetrix, *Educat nutrix*, *inſtituit paedagogus* : ſed tamen uſu ipſo Scriptores Latini iſtam Grammaticorum ſubtilitatem poſthabuerunt, & *Educare* pro *Inſtituere* quam ſaepiſſime uſurparunt. Tullii dictiones ſunt, *Homo in Fecialium manibus Educatus*, (10) *Homo ingenuus & liberaliter Educatus*, (11) *Inſtitutus liberaliter Educatione doctrinaque puerili*: (12) & apud Hirtium leges, (13) *Diſciplinis regiis Educatus*, apud Quintilianum, (14) *Si mihi tradatur Educandus orator*, hiſque ſimilia apud alios occurrent.

(1) Bononiae in biblioth. priv.
(2) in Agric. n. 4.
(3) Ann. l. 14. c. 56. Hiſt. l. 4. c. 74.
(4) Aen. l. 1. v. 285.
(5) Aen. l. 6. v. 766.
(6) p. 1076. n. 2. &c.
(7) Aen. l. 9. v. 370.
(8) Ann. l. 14. c. 3.
(9) cap. 5. n. 105.
(10) Vert. 7. c. 19.
(11) de or. l. 1. c. 31.
(12) de or. l. 3. c. 31.
(13) de B. Alex. c. ult.
(14) lib. 1. in prooem.

LXXVI. (1)

FABIO· TITI· F. AVRELIANO
VIRO· CLARISSIMO
OMNIBVS· HONORIBVS
NITIDE· FVNCTO
CVRATORI· MAXIMI· EXEMPLI
QVOD· AERARIO· REI· PVB·
OB· ANNONAE· CARITATEM· EXHAVSTO
IPSE· FRVMENTI· AERE SVO· COMPARANDI
CVRA· SVSCEPTA
AMPLIVS· TRES· MENSES
PIENTISSIMO· MVNIFICENTIAE· STVDIO
PLEBEM· ALVERIT
MVNICIPIVMQVE· VNIVERSVM
EX· SVMMIS· DIFFICVLTATIBVS
EXPEDIERIT
ORDO· ET· POPVLVS
PATRONO

ORdo Et Populus: veteres quoque nomen urbis ſaepe omittebant, quod locus ipſe, ubi ſtatua poſita eſſet, & incolis & hoſpitibus ſatis indicabat. itaque in antiquis inſcriptionibus legimus, *Ordo Decurionum & Populus*, (2) *Decuriones Et Plebs Vniverſa*, (3) *Municipium*, (4) & alia hujuſmodi, nullo civitatis gentiſque indicio.

CLAV-

(1) ficti nominis.
(2) Maff. M. V. p. 354. n. 6.
(3) Murat. p. 1122. n. 4.
(4) Fabr. p. 57. n. 324.

Digitized by Google

LXXVII. (1)

CLAVDIO· MARCI· F· BALBO
PRAEFECTO
CLASSIS· ET· ORAE· MARITIMAE
ADSERTORI
PVBLICAE· SECVRITATIS
CIVITATES· PICENI
QVOD· EIVS· VIRTVTE· AC· VIGILANTIA
NICO· ARCHIPIRATA· INTERFECTVS
ET· SEPTEM· PRAEDONVM· NAVES
DEPRESSAE· AVT· CAPTAE· SINT
DEDIC· IDIB· OCTOBR·
ANNO· M· DCC· LXXV·

Civitates Piceni: eodem modo veteres, enumeratione omiſſa, urbes generatim unius aut plurium provinciarum enunciare ſolebant. eorum enim hae ſunt formulae: *Civitates Liburniae*, (2) *Tres Provinciae Galliae*, (3) *Commune Aſiae* (4). ceterum & nomina urbium & ſimulacra ipſa aliquando adjecta, ut in baſi ſtatuae, quae Romae in foro a Civitatibus Aſiae poſita Tiberio eſt, cujus liberalitate reſtitutae fuerant: qua de re legito, quae in opere de ſtilo inſcriptionum adnotavimus. (5)

(1) ficti nominis.
(2) Calog. N. R. t. v. p. 30.
(3) Maff. M. V. p. 417. n. 2.
(4) Vaill. t. 2. p. 46.
(5) lib. 1. ad inſcr. 428.

LXXVIII. (1)

IAC· ANTONIO· BASSANO
RESTITVTORI· POLITIORIS· HVMANITATIS
COLLEGIVM
DOCTORVM· PATAVINORVM
QVIBVS· EX· S. C. COIRE· LICET

Extremus verſus antiqua formula eſt, (2) quam veteres addebant, ut ſignificarent, Corpus ſive Collegium optimo jure eſſe conſtitutum: quibus enim coire publica auctoritate non licebat, eorum nullum erat Collegium, & quae his legata eſſent, non debebantur. (3)

FRAN-

(1) ficti argumenti.
(2) Grut. p. 391. n. 1.
(3) L. 20. D. de reb. dub.

LXXIIII. (1)

FRANCISCO· MARIAE
ANDR· F· CAVAZONIO· ZANOTTO
CIVI· BONONIENSI
DOCTORI·DECVRIALI·DISCIPLINAE·MORVM·TRADENDAE
SVMMO· SCRIBAE·AB·ACTIS·INSTITVTI· MARSILIANI
PRAESIDI· EIVSDEM
POETAE· ORATORI· PHILOSOPHO
QVOD· NOMINIS· BONONIENSIS· GLORIAM
DOCTRINAE· SVAE· LAVDE· AVCTAM
LITTERARVM· ETIAM· MONVMENTIS
POSTERITATI· PROPAGARIT
AMICI· VETERES· ET· COLLEGAE
ET· AVDITORES
AVCTORI
STVDIORVM· OPTIMORVM
ANNO· M· DCC· LXXVIII·

D*Octori Decuriali*: ſic appellandos magiſtros cenſeo, qui fere *Publici* vocantur, quod e collegio ſint; *Decuriales* enim ſunt, qui in Decuriam aliquam adſcripti. *Decurialis Decuriae Iuliae* (2) *Decurialis Lictor* (3) *Decurialis Negotiator* (4) *Scriba Decuriae Aediliciae Majoris* (5) & ſimilia veterum formulae ſunt.

(1) Bononiam miſſa.
(2) Grut. p. 36. n. 6.
(3) ibid. p. 391. n. 1.
(4) Fabr. p. 86. n. 157.
(5) ibid. p. 458. n. 78.

§. II.

§. I.

INSCRIPTIONES HONORI ILLVSTRIVM FEMINARVM DICATAE

LXXX. (1)

FLAVIAE· BALBINAE VIRGINI· MAXIMAE HONORE· PRAEFECTVRAE· ANNOS· X· SANCTE· ADMINISTRATO COLLEGIVM· SORORVM AVGVSTINIANARVM POST· MORTEM MAGISTRAE· VIRTVTVM· OMNIVM PERMISSV· PONTIFICIS

V*irgini Maximae*: ſic veteres appellabant, quae Veſtalibus praeerat, ut ſaepe inſcriptiones nos edocent, in quibus illa occurrunt V. V. MAX. (2) id eſt *Virgini Veſtali Maximae*. eam appellationem ab aetate ductam plerique omnes arbitrantur, quod Tacitus (3) *Vibidiam Virginum Veſtalium vetuſtiſſimam* memoret, & Ovidius canat, (4)

Igne cremat vitulos quae natu maxima Virgo.

ſed alia, opinor, erat *Maxima*, alia natu maxima ſive vetuſtiſſima: quaedam enim, exactis miniſterii ſui annis triginta, quum nubere poſſent, a ſacris tamen non diſcedebant, ut Occia illa apud Tacitum, (5) *quae ſeptem & quinquaginta per annos ſumma ſanctimonia Veſtalibus ſacris praeſederat*: quam propterea vetuſtiſſimam Veſtalium fuiſſe recte dixeris. at fuiſſe inter eas, quae *Maxima* diceretur ob dignitatem, quum aetate floreret, declarat *Corneliae Maximae Veſtalis* judicium ſub Domitiano, quae inceſti damnata eſt, (6) & more veteri defoſſa ac necata. nec vero mirum videri debet, quum & inter Pontifices, qui ceteris praeerat, non ab aetate, ſed ab auctoritate *Pontifex Maximus* dictus ſit.

Poſt Mortem: haec eadem leges apud Gruterum (7) in Dentriae Polliae civis Aquinatis titulo: qua formula veteres illud ſignificare volebant, ſe in ſtatuae honore decernendo virtutis rationem habuiſſe, non gratiae.

(1) ficti nominis.
(2) v. Lipſ. de Veſt. c. 15.
(3) Ann. l. 11. c. 32.
(4) Faſt. l. 4. v. 641.
(5) Ann. l. 2. c. 86. v. etiam Grut. p. 311. n. 2.
(6) Plin. l. 4. ep. 11. Svet. in Dom. c. 8.
(7) p. 321. n. 4.

Digitized by Google

LXXXI. (1)

CLARAE· MARIAE· SPINVCCIAE
COMITI· LVSATIAE
QVAE· ANNO· M· DCC· LXIIII·
SERENISS· XAVERI· AVGVSTI· SAXONICI
REGALI· CONIVGIO· DIGNATA
VIRTVTE· PROMERVIT
VT· TERTIO· DECIMO· POST· ANNO
PRIDIE· IDVS· AVG·
OMNIA· IVSTAE· VXORIS· IVRA· ATQVE· INSIGNIA
SIBI· AB· REGIO· CONIVGE· IMPERTIRENTVR
IOSEPHVS· SPINVCCIVS· COMES
FILIAE· RARISSIMAE
QVOD
SPINVCCIAM· GENTEM· TANTAE· STIRPI
INSERVERIT

S*ereniſſimo* : Primus, opinor, Martialis Principem appellavit *Serenum* Iovem. (2) in veteri autem epigrammate, Theodoſii Magni aetate ſcripto & in baſi obeliſci Conſtantinopolitani inciſo, legimus: (3)

Difficilis quondam Dominis parere Serenis.

in Codice demum invenies, (4) *Etſi non Sereniſſimo Principi ſupplicaverint*. quare non ultimi Latinorum hanc appellationem in conſuetudinem induxiſſe mihi videntur.

Tantae Stirpi: Latini ſaepe *Stirpem* de propagine uſurparunt, Virgilius in primis, cujus illa ſunt: (5)

Filius, anne aliquis magna de Stirpe nepotum?

Iuſtinus: (6) *Nec ceſſaſſe, quoad omnem Stirpem regiae ſobolis deleret*. omnino recte; quippe Stirps non ſolum truncum, ſed etiam ramum ſignificat. (7)

LV-

(1) Firmi in aedibus Spinucciorum.
(2) lib. 5. ep. 6. &c.
(3) Grut. p. 185. n. 7.
(4) L. 23. de Nupt.
(5) Aen. l. 6. v. 865.
(6) lib. 16. c. 1.
(7) v. Colum. l. 3. c. 5.

Digitized by Google

LXXXII.

(1)

LVCILLAE· FAVSTI· F· VERIANAE· C· F·
VXORI
PAVLLI· GENTIANI· EQVITIS· TORQVATI
QVAE· REI· PVBLICAE
IN· ALIMENTA· PVERORVM· ET· PVELLARVM
PLEBIS· VRBANAE
SCVTAT· ∞ ∞ ∞· D· N· TESTAM· LEGAVIT
TREBVLANI· MVTVSCAEI
MATRI· PATRIAE
DEC· DEC·

SCutatos nummos ne repudies: veteres quoque a figuris, quas referebant, nummos ſuos appellavere *Bigatos*, *Quadrigatos*, *Victoriatos*. (2)

Mater Patriae in veteri nummo dicta eſt Livia Auguſti. (3) *Matri Coloniae*, *Matri Numeri Noſtri* (5) habent veteres inſcriptiones.

(1) ficti nominis.
(2) Plin. H. N. l. 33. c. 3. &c.
(3) Vaill. t. 1. p. 2.
(4) Grut. p. 1088. n. 15.
(5) Gor. Inſcr. t. 2. p. 208.

LXXXIII.

(1)

SABINAE· M· F· VRGVLANIAE
MATRI· D· N·
VALERII· FLAVIANI
OPTIMI· PRINCIPIS
PATRONAE· MERENTI
ORDO· ET· POPVLVS· ARICINVS
QVOD· LIBERALITATE· EIVS
VIAE· OMNES· INTRA· POMOERIVM
MVNITAE· SINT

POmoerium veteris ſuperſtitionis vocabulum videri poſſit, quod nempe eſſe dicatur, ut Gellius, ait, (2) *locus intra agrum effatum per totius urbis circuitum pone muros regionibus certis determinatus, qui facit finem urbani auſpicii*. ceterum ſi vocem ipſam conſideres, profani videas ineſſe nihil. *Hoc ſpatium*, inquit Livius, (3) *quod neque habitari, neque arari fas erat, non magis quod poſt murum eſſet, quam quod murus poſt id, Pomoerium Romani appellarunt*. & Varro, (4) *Principium, quod erat poſt murum Pomoerium dictum*; qui & eodem uſus vocabulo eſt ad ſignificandam contractiorem ſcribendi rationem: (5) *Video qui de Agricultura ſcripſerunt, latius vagatos, quam oportuerit. ego vero, inquit Stolo, eos non in omni re imitandos arbitror, & eo melius feciſſe quoſdam, qui minore Pomoerio finierunt*.

N 2 TE-

(1) ficti nominis.
(2) N. A. l. 13. c. 14.
(3) lib. 1. c. 44.
(4) de L. L. l. 4. c. 32.
(5) de R. R. l. 1. c. 2.

Digitized by Google

LXXXIIII.

(1)

TERENTIAE· FAVSTI· F· NORBANAE
CLARISSIMAE· FEMINAE
NEPTI
M· OCTAVI· NORBANI· IIII· VIRI· I· D·
CONSTITVTORIS· COLLEGI· N·
QVOD
MVNIFICENTIA· ET· LIBERALITATE
EXEMPLA· MAIORVM
SVPERGRESSA
AEDEM· MARIANAM· VETVSTATE
CORRVPTAM
CVM· OMNI· ORNAMENTO
A· SOLO
SVA· IMPENSA
RESTITVERIT
MAGISTRI· ET· SODALES· MARIANI
AERE· COLLATO

Conſtitutoris ; ſic apud Maffejum leges , (2) *T. Flavio Aug. Lib. Trophimo Conſtitutori Collegi Numinis Dominorum Quod Eſt Sup Templo Divi Claudi*. eſt autem *Conſtitutor* idem atque auctor conditorque , ut altera apud Gruterum inſcriptio confirmat , (4) quam Puteolani Antonino Pio poſuerunt *Conſtitutori Sacri Certaminis Iſelaſtici*.

Supergreſſa: Similia illa apud Quintilianum de uxore (4) *optima atque laudem omnem ſupergreſſa* : & apud Tacitum de Sabinae Poppaeae Matre , (5) *aetatis ſuae feminas pulcritudine ſupergreſſa*. ſequioris contra aevi ea ſunt , quae veteres habent lapides : (6) *Veterum Principum Clementiam Sanctitudinem Munificentiam Supergreſſo* : & alia hujuſmodi.

(1) ficti nominis.
(2) M.V. p. 95. c. 7.
(3) p. 254. n. 4.
(4) l. 5. in proem.
(5) Ann. l. 13. c. 45.
(6) Grut. p. 286. n. 5.

CAP

CAPVT III.

EPITAPHIA

§. I.

EPITAPHIA VIRORVM

LXXXV. (1)

MEMORIAE
LVDOVICI· ALEX· F· VALENTI
VIRI· EMINENTISSIMI· DOMO· TREBIA
COMITIS· RIVOSICCENSIVM
SECTATORIS· MAIORVM· SVORVM
DE· VETERI· PATRIA· ET· DE· NOVIS· CIVIBVS
VRBIVENTANIS· ET· SPOLETINIS
OPTIME· MERITI
QVEM· CLEMENS· XIIII· PONT· MAX·
VRBANIS· HONORIBVS
NAVITER· SANCTEQVE· DEFVNCTVM
MAGNO· REI· PVBLICAE· BONO
PONTIFICEM· ARIMINENSIBVS· DEDIT
ET· IN· PATRVM· CARDINALIVM· COLLEGIVM
COOPTAVIT
PIVS· VIXIT· ANN· LXVIII· M· V· D· XXII·
IVSTITIA· COMITATE· BENEFICENTIA
CARVS· OMNIBVS
ELATVS· EST· ROMAE· FVNERE· PVBLICO
ET· AD· TEMPLVM· SESSORIANVM
SEDEM· TITVLI· SVI· CONDITVS
XII· K· NOV· ANNO· M· DCC· LXIII·
LAELIVS· IOS· F· VALENTIVS· COMES
SOBRINO
STIRPIS· SVAE· POSTREMO
B· M· F·

C*omes Rivoſiccenſium* : non haec Auguſti aevum ſapere contendo : quo tempore *Comites* dicti Cuſtodes , rectoreſque adoleſcentium primariorum , atque ii etiam , qui

Prin-

Digitized by Google

Principem in expeditionibus comitari & tueri ſolebant; item ii, quos ſecum Praetores Proconſuleſque in provincias educebant. ſed tamen latine etiamtum loquebantur, quum praeſides plerique, & negotiorum publicorum curatores paſſim *Comites* dici coepti: de quibus Pancirolius tibi & Gotifredius legendi ſunt.

Sedem Tituli Sui: auctoritatis nempe atque nominis. ſcio multas de appellationis illius origine quaeſtiones olim eſſe inſtitutas, quas ego non dirimam. ſatis nunc mihi, ſi ea formula Latinis adnumerari poſſit: quod alio loco oſtendi. (2)

Sobrino: id eſt e patruele fratre patris mei nato: ſic enim Cajus juriſconſultus: (3) *Item qui ex fratribus patruelibus aut conſobrinis aut amitinis undique propagantur, qui proprie Sobrini vocantur*. porro quum multae in clariſſima Valentiorum gente familiae ſint, ipſa haec primaria ſtirpem emiſerat novam, cujus ultimus hic fuit, cujus cenotaphium perſcripſimus.

(1) Camerini in ſacrario Valentiorum. (2) de Sr. inſcr. p. 519. (3) l. 1. D. de grad. & adf. LXXXVI.

(1)

IOANNI· BERNARDINI· F· POTENTIANO· V· C·
DOMO· REATE· PRAEF· TIFERNATIVM· TIBER·
PRAEF· AESINAT·PRAEF·CAMERT·PRAEF· LAVRETAN·
SVMMO· MAGISTRO· COLLEGII· SANCTI· SPIRITVS
MAGISTRO·ADMISSIONVM·CLEMENTIS·XIIII·P·M·
PRAEFECTO·VRBIS· PER· INTERREGNVM
CVNCTIS· SVFFRAGIIS· PATRVM· CARDINALIVM·FACTO
ET· REFECTO· A· PIO· VI· PONT· MAX·
PRAESIDI· PROVIDENTISSIMO
ET· CVM· SVMMA· BENIGNITATE· IVSTISSIMO
QVI· VIX· ANN· LXI· M· VI· D· IIII·
DECESSIT· IN· MAGISTRATV
XI· KAL· DECEMBR· ANNO· SACRO· M· DCC· LXXV·
PROXIMVS· FASTIGIO· HONORVM
FECERVNT· FRANCISCVS· EQVES· MELITENSIS
PRAEPOS·PRAESIDIAR·CASTR·VRBAN·FRATRI·KARISSIMO
ET· ANTONIVS· MARCHIO· PATRVO· BENEMERENTI
PIETATIS· CAVSSA

Domo Reate: ſunt, quibus ob illam Modeſtini juriſconſulti ſententiam, (2) *Roma communis noſtra Patria eſt*, mendoſe nunc *Domus* pro Patria uſurpari videatur: quippe in hac tanta rerum converſione nullus, inquiunt, populus praeter Ro-

Romanum urbem Romam pro Patria nunc habet. atqui Virgilius, quum res attingeret eorum temporum, quibus Roma nuſquam erat, cecinit tamen, (3) *Maeonia generoſe Domo*; & *Qui Caerete Domo*. (4) contraque in Romana inſcriptione legimus, (5) *L. Aelius M. F. M. Nep. Quir. Rectus Domo Roma:* ut ipſam illam communem patriam ab iis, qui in ea nati eſſent, eodem, quo reliquas urbes, nomine appellari potuiſſe intelligamus. hic vero quum de viro agatur, qui Romae diu non ſolum verſatus ſit, ſed magiſtratibus etiam & curationibus ſit functus, vides, opinor, ex eorum quoque ſententia, qui *Domum* minus eſſe quam *Patriam* putant, non ſine aliqua ratione ſcriptum eſſe *Domo Reate*, quod Roma illius quaſi patria haberi poſſit.

Summo Magiſtro: non aliter quandoque antiquis in titulis poteſtas eorum expreſſa eſt, qui rebus gerendis praepoſiti adminiſtros curatoreſque habent, qui nihil, niſi ex eorum ſententia & auctoritate obire poſſint. itaque apud Fabrettum leges, (6) *Summo Magiſtro Septaquis*, apud Gruterum (7) *Summus Curator Civium Romanorum Provinc. Lug.* & (8) *Summus Magiſter Anni Primi*.

Magiſtro Admiſſionum: vetus formula eſt ad eum deſignandum, qui Principem adeuntes in cubiculum ejus deducit: de qua fuſius a Torgio actum eſt. (9) *Officium Admiſſionis* Svetonius memorat: (10) at in Vopiſco nomen hoc idem habemus: ait enim (11) *Ex libris Acholii, qui Magiſter Admiſſionum Valeriani Principis fuit*. in Ammiano etiam (12) leges, *Per Admiſſionum Magiſtrum qui mos eſt honoratior, accito eodem*. ceteri id genus miniſtri, qui huic ſuberant, *Admiſſionales* appellati. (13)

Pietatis cauſſa: adjectum id, ut conſtaret, qui monumentum fecerunt, ſponte, non ex teſtamento, idque impenſa ſua feciſſe. eadem tibi formula in Fabrettina inſcriptione occurret: (14) quam veteres ea etiam de cauſſa quandoque addidiſſe videntur, ut ſibi caverent, ne quis eos pro herede ſe geſſiſſe contenderet. id enim, opinor, ex Vlpiani verbis apparet: (15) *Et ideo ſolent teſtari liberi, qui neceſſarii exiſtunt, non animo heredis ſe gerere, quae gerunt, ſed aut pietatis aut cuſtodiae cauſſa, aut pro ſuo. ut, puta, patrem ſepelivit, vel juſta ei fecit: Si animo heredis, pro herede geſſit; enimvero ſi pietatis cauſſa hoc fecit, non videtur pro herede geſſiſſe.*

CI-

(1) Romae in aede Gallorum.
(2) L. 33. D. ad Munic.
(3) Aen. l. 10. v. 141.
(4) ibid. v. 183.
(5) Maff. M. V. p. 446. n. 15.
(6) p. 450. n. 61.
(7) p. 431. n. 1.
(8) p. 33. n. 10.
(9) ad inſcr. Man. Aquil. c. 3. p. 19.
(10) in Veſpaſ. c. 14. n. 2.
(11) in Aurelian. c. 12.
(12) lib. 15. c. 5.
(13) Lampr. in Alex. c. 4.
(14) p. 710. n. 314.
(15) D. de adquir. vel omitt. haer. l. 20. §. 1.

Digitized by Google

LXXXVII· (1)

CINERIBVS· ET· MEMORIAE
ANGELI· MARIAE· VENIZZAE· V· C·
SACRI· CIVILISQVE· IVRIS· CONSVLTI
PRIMI· E· CIVIBVS· EPISCOPI· PATRIAE· SVAE
QVEM· BENEDICTVS· XIIII· PONT· MAX·
IVDICIO· SVO· E· CANONICORVM· NVMERO· LEGIT
INVITVMQVE· CONSTITVIT
VIXIT· ANN· LV· M· VII· D· XXIIII·
SAPIENS· COMIS· MVNIFICVS· RELIGIOSVS
DECESSIT· VII· IDVS· DECEMBRES
ANNO· M· DCC· LXX·
DOLOR· ET· LVCTVS· BONORVM· OMNIVM
EPISCOPATV· E· RE. PVBLICA· GESTO
ANN· XVI· SINE· QVERELA
PASCHALIS· CANON· CVM· MARGARITA· SORORE
ET· ANTONIVS· SOC· IES· DISSOLVTA
AD· SVOS· POST· ANN· XXX· REDVX
FRATRI· PIENTISSIMO
B· M· F· C·

D*Olor & Luctus*: id eſt cauſſa doloris & luctus. ſic in veteri inſcriptione apud Donium (2) puer quidam dicitur *Miſerae Matris Dolor Aeternus*. & Ovidius (3) Inachum de filiae Ius caſu ſic querentem inducit:

. . . . Tu non inventa reperta
Luctus eras levior.

Fratri Pientiſſimo. Latini illi veteres, quem a pietate commendare vellent, *Pium* appellabant, nihil amplius: quippe nemo vocabulum illud protulerat. *Tu porro*, inquit Tullius, (4) *ne Pios quidem, ſed Piiſſimos quaeris: & quod verbum omnino nullum in lingua Latina eſt, id propter tuam divinam pietatem novum inducis*. ceterum qui Tullium conſequuti ſunt Latini ſcriptores in titulis praeſertim ſaepiſſime *Piiſſimos* vocant defunctos: vel etiam *Pientiſſimos*, quod a *Piente* ducitur, etſi pauci omnino hoc uſurparunt. (5)

QVIE-

(1) in templo maximo Civitat· Plebis.
(2) Cl· 10· n· 30·
(3) Metam· l· 1. v· 654·
(4) Philipp· 13· c· 19.
(5) v· Maff· M. V· p· 129· n· 3· Murat· p· 1624· n· 4·

LXXXVIII. (1)

A ☧ Ω
QVIETI· ET· MEMORIAE
ANTONI· AEM· F. RIPANTI
DOMO· AESI· EQVESTRI· NOBILITATE
ADLECTI· IN· SPLENDIDISS· ORDINES· BONONIENSIVM
ET· VRBIVENTANORVM
PROLEGATI· PER· AEMILIAM
PRAEFECTI· VRBIVENTI· FIRMI· CENTVMCELLARVM
VIRI· MVNIFICI· SAPIENTIS· RELIGIOSI
QVEM· CLEMENS· XIIII· PONT· MAX·
VRBIVENTANIS· PERCVPIENTIBVS
PONTIFICEM· DEDIT· INITIAVITQVE
VIX· ANN· LXVI· DECESSIT· XVII· KAL· APRIL·
ANNO· M· DCC· LXXX·
PONTIFICATV· ANNOS· XVIII· INTEGERRIME· FVNCTVS
DE· ECCLESIA· SVA
AEDIBVS·AD·ALVMNOS·EIVS·INSTITVENDOS·RENOVATIS
OPTIME· MERITVS
FECERVNT· FRANCISCVS· COMES
FRATRI· CARISSIMO
AEMILIVS· EQVES· BENEFIC· MICHAELIT· ORD· PRIMI
PATRVO· INDVLGENTISSIMO
PIETATIS· CAVSSA

V*Rbiventum* eſſe appellandam, quae a plerisque *Vrbs Vetus* latine dicitur, a Procopio didici, (2) qui oppidum illud Ουρβιβεντον vocat, idque ipſum ſic deſcribit, ut quicumque ſemel adierint, in ejus verbis omnino recognoſcere debeant. Λοφος γαρ τις, inquit, εκ κοιλης γης ανεχει μονος, τα μεν ὑπερθεν ὑπτιος τε και ὁμαλος, τα δε κατω κρημνωδης· αμφι δε τον λοφον ισομηκεις πετρας κυκλωσιν αυτω ποιουσι τινα, ουκ αγχιστα τῃ ουσαι, αλλ' ὁσον βολην εχουσαι λιθου. επι τουτω δη τω λοφω οἱ παλαιοι ανθρωποι την πολιν εδειμαντο. addit etiam de rupe, quae pro

O moe-

moenibus erat, & de fluvio, qui praeterlabitur *μεγας τε και απορευτος*: ut locum ipſe oculis uſurpaſſe videatur. nomen autem ab eo Graece ſcriptum, ut ea aetate Latini enunciabant, quis dubitet, quum cetera quoque urbium nomina eodem referat modo? ſimile huic porro fuit *Maleventum*, quod deinde *Beneventum* dictum eſt, & *Treventum* ſive *Tereventum*, in Samnio utrumque, & alia alibi.

(1) Vrbiventi in templo maximo. (2) B. Goth. l. 2. c. 20.

LXXXVIIII. (1)

A ☧ Ω
IVLIO· MATTHAEO· NATALI
EX· INS· CORSICA· DOMO· OLETTA
VIRO· ANTIQVAE· VIRTVTIS
ET· AB· IPSA· ADOLESCENTIA
FRVGI· ABSTINENTI· DOCTO
CVIVS· CONSILIO
GRAVES· SAEPE· CONTROVERSIAE
IN· VRBE· DIREMPTAE
CONCORDIA· CAESENAE· PARTA· EST
VICE· SACRA· ANTISTITI· RELIGIONVM
PER· SABINOS
PONTIFICI· TIBVRTIVM
ANNOS· XVII·
AVCTORI· PIETATIS
RESTITVTORI· ET· LOCVPLETATORI
AEDIVM· SACRARVM
ALTORI· EGENORVM
QVI·VIXIT·ANNOS·LXXVIIII·M·VIII·D·XXVII·
DECESSIT· VI· KAL· SEPTEMBR·
ANNO· M· DCC· LXXXII·
COLLEGIVM· CANONICORVM
BENE· MERENTI
CVM· LACRIMIS· POSVIT

ABſtinenti: hoc vocabulo veteres eum maxime deſignare ſolebant, qui alieni cupidus non eſſet: ut quum ait Tullius, (2) *Praetorem decet non ſolum manus,*

nus, ſed etiam oculos Abſtinentes habere. itaque & Horatius cecinit, (3)

Vindex avarae fraudis & Abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniae.

Vice Sacra Antiſtiti Religionum: id eſt qui Cardinalis Epiſcopi loco Sabinis poteſtate Pontificali praefuit. ſic apud Gruterum legimus: *Vice Sacra Iudicans*, (4) *Vice Sacra Cognoſcens*, (5) *Vice Sacra Iudex Cognitionum*: (6) quibus formulis veteres eum deſignabant, qui vel pro Principe vel pro Praefecto praetorii judicabat: cujus munia Caſſiodorius recenſet. (7) eodem igitur pacto ſcribere licuit *Vice Satra Antiſtiti*, atque etiam potiori jure, quod ad ſacrum plane munus deſignandum formula illa transferretur. ac profecto qui Tertullianum, Minucium, Lactantium, ceteros rerum Chriſtianarum ſcriptores vetuſtiſſimos pervolutant, multas hujuſmodi dictiones jam ab his expiatas dedicataſque norunt; nemo ut illas repudiare nunc merito videatur.

Altori Egenorum: id eſt qui egenos tamquam alumnos ſuos aluit. Tacitus de L. Vitellio praefecto Orientis, (8) *Monet Tiridaten primoreſque, hunc Phrahatis avi & Altoris Caeſaris, quae utrobique, pulcra meminerit, illos obſequium in regem, reverentiam in nos, decus quiſque ſuum & fidem retinerent*. & Statius de Atedio, qui Glauciam educaverat, (9)

Quid mirum, tanto ſi te pius Altor honorat
Funere?

eodem vocabulo alii quoque uſi, & ex iis Cicero: (10) *Omnium*, inquit, *rerum quae natura adminiſtrantur, ſeminator & ſator & parens, ut ita dicam, atque educator & Altor eſt mundus*. adnotant tamen Critici in antiquis codicibus ſcriptum eſſe *Alitor*: quod vix repudiandum eſt, quum ab *alo* aeque *Altus* & *Alitus* deducatur.

Haec vero dum eduntur, magna Tiburtium omnium laetitia, majori felicitate factum eſt, ut D. N. Pius VI. Pont. Max. in optimi hujus Antiſtitis locum ſuffecerit, qui virtute atque doctrina cum praeſtantiſſimo quoque certare poſſit, Gregorium Claramontium Caeſenatem, virum clariſſimum, primos jam honores in ſplendidiſſima illa & ſanctiſſima Benedicti Patris familia meritum, ex qua ſingulis aetatibus tot egregii Pontifices prodierunt.

(1) Tibure in Templo Max.
(2) de off. l. 1. c. 40.
(3) l. 4. od. 9. v. 37.
(4) p. 193. n. 9. 10.
(5) p. 246. n. 3.
(6) p. 28. n. 2.
(7) Var. l. 6. ep. 15.
(8) Ann. l. 6. c. 37.
(9) lib. 2. Silv. 1. v. 69.
(10) N. D. l. 2. c. 34.

LXXXX· (1)

H· S· E·
ALEXANDER· CAM· F· LITTA
QVI· ET· MODIGNANVS
DOMO· MEDIOLANO
PATRICIA· NOBILITATE
ANTISTES· VRBANVS
XII· VIR· SACRI· CONSILI· LITIB· IVDIC·
OMNIBVS· MVNERIBVS· PVBLICIS
NITIDE· FVNCTVS
QVI· VIXIT· ANNOS· LXII·
PIVS· IN· DEVM· BENIGNVS· IN· EGENOS
COMIS· IN· OMNES
DECESSIT· MAGNO· BONORVM· MOERORE
PR· NON· SEPT·
ANNO· M· DCC· LXXXI·
EVGENIVS· MARCHIO· FRATRI
BENE· MERENTI· FECIT
A V E
ET· VALE· IN· PACE

QVi Et Modignanus: ſic nempe veteres, ſi cui geminum cognomen eſſet, alterum efferre ſolebant: neque raro exempla occurrunt; cujuſmodi illa ſunt, (2) *P. Inventio Herodi Qui Et Munnas*, (3) *Q. Caſſelius Felix Qui Et Iuſtus*, (4) *Pardo Quae Et Hiarine*. ſimilia etiam illa, (5) *Flaviae Capitolinae Cui Et Pacciae*, (6) *Vlpiae Sive Aeliae Aug. L.*

Nitide Functus: ut in veteri inſcriptione, (7) *Omnibus Honoribus Nitide Functo*. idem autem eſt *Nitide* atque *Vrbane Eleganterque*, quae viri hujus optimi non ultima laus fuit. itaque Horatius *Nitidum Ruſtico* oppoſuit: *Ex nitido fit ruſticus*. (8) nec ſecus morum elegantiam Plinius expreſſit: (9) *Megarice*, inquit, *oppidum praecipui nitoris in toto eo tractu cuſtoditis Graeciae moribus*.

ME-

(1) Romae in aede Mediolan· incidenda erat·
(2) Fabr· p· 145· n· 169·
(3) Paſſion· Cl· 8· n· 28·
(4) Fabr· p· 146· n· 178·
(5) id· ibid. n· 175·
(6) id· ibid· n· 176·
(7) Grut· p· 440· n· 1·
(8) l· 1· ep· 7· v· 83·
(9) H· N· l· 4· c· 12·

LXXXXI· (1)

A ☧ Ω
MEMORIAE· ET· QVIETI
DOMINICI· HIERON· F· VOLPI· V· C·
DOMO· BARIO
QVI· PONTIFICIBVS· MAXIMIS· QVINQVE
MVNERE· HONORARIO
INTER· CVBICVLARIOS· APPARVIT
ET· CLEMENTI· XII· DECVRIALIS· A· CVBICVLO· FVIT
CVIVS· ETIAM· IVSSV
AD· CAIETANVM· STAMPAM
ARCHIEP· MEDIOLAN· CARDINALEM· DESIGNATVM
NOVI· HONORIS· INSIGNIA· DETVLIT
VIX· ANN· LXXXXIII· M· III· D· XXVII·
INTEGER· FRVGI· SAPIENS
DECESSIT· VIIII· CAL· IAN· ANNO· SACRO
cIↄ· IↄCC· LXXV·
HIERONYMVS· FRATRIS· FILIVS
ARCHIEP· NEOCAES·
PATRVO· B· M· FECIT
ET· SIBI
AVE· SENEX· PIENTISSIME· ET
VALE· IN· PACE

APparere Principi non Accenſi ſolum & Lictores, ſed ceteri etiam Principis adminiſtri dicebantur. Cornelius ſane de Eumene, quem Rex Philippus Alexandri pater habuerat ad manum ſcribae loco, ita loquutus eſt: (2) *Sic Eumenes annorum quinque & quadraginta, quum ab anno viceſimo ſeptem annos Philippo apparuiſſet, & tredecim apud Alexandrum eundem locum obtinuiſſet.* atque idem antemonuerat, (3) id muneris multo apud Grajos honorificentius eſſe, quam apud Romanos.

ME-

(1) Romae in aede Camertium. (2) In Eumen. n. 13. (3) ibid. n. 1.

Digitized by Google

LXXXXII· (1)

MEMORIAE· ET· QVIETI
MARCELLI· IOSEPHI· F· AMICI
CVI· ET· A· S· IOANNE· CANTIO
INTER· SODALES· SACRI· CORDIS· IESV
COGNOMEN· FVIT
DECVRIALIS· A· CVBICVLO· PII· VI· PONT· MAX·
ANTISTITIS· CAEREMONIARVM· SECVNDI
ET· PRIMI· IAM· VICEM· EXPLENTIS
DIACONI· BENEFICIARII· VATIC·
PIVS· VIXIT· ANN· XXXXIII·
DECESSIT· VI· ID· NOVEMBR·
AN· M· DCC· LXXVIIII·
IOSEPHVS· PATER
FILIO· REVERENTISSIMO· BENE· MERENTI
CONTRA· VOTVM· FECIT
AVE· ET· VALE· IN· PACE

D*ecurialis A Cubiculo*, id eſt e Decuria cubiculariorum, non ex iis, qui ſupra numerum adlecti ſint: ut apud Gruterum (2) *Decuriali Lictori*. Decuriam autem Latini appellabant, ſive ea decem viris, ſive pluribus conſtaret. (3)

Antiſtitis Caeremoniarum: Cicero Pontifices adloquens his uſus eſt verbis: (4) *Vos, qui eſtis Antiſtites caeremoniarum & ſacrorum*. minus igitur recte appellari eo nomine dixeris, qui *Deſignatores* vocari poſſint. verum animadvertas, oportet, horum, qui Pontifici Maximo apparent, collegium eſſe quoddam, qui etiam de caeremoniis reſpondere ſolent: ut veriſſime Antiſtites eſſe videantur, quamquam non juri condendo, ſed retinendo praepoſiti ſunt.

Diaconi Beneficiarii: militare, inquies, vocabulum eſt *Beneficiarius*, ut diſerte Ve-

Vegetius, (5) *Beneficiarii ab eo appellati, quod promoventur beneficio tribunorum.* ita ſane, & ab antiquis etiam inſcriptionibus exempla peti poſſunt, quae rem confirment. ceterum ipſa vox nihil militare ſonat: ut eàdem ſententia aliis convenire poſſit, quibus ſtipendia dantur. ac fuit etiam tempus, quo non tam milites emeriti eo nomine deſignati, quam ii, quicumque Magiſtratibus & Curatoribus negotiorum publicorum apparebant. ſic enim Trajano ſcripſit Plinius: (6) *Maximus libertus & procurator tuus, Domine, praeter decem Beneficiarios, quos adſignari a me Gemellino optimo viro juſſiſti, ſibi quoque confirmat neceſſarios eſſe milites.* erat autem Virbius Gemellinus procurator Aug. ad comparationem frumentorum, quem Maximus libertus adjuvabat. (7)

(1) Romae ad aedem Theodori.
(2) p. 391. n. 1.
(3) v. Plin. H. N. l. 33. c. 2.
(4) pro Dom. ſua c. 39.
(5) Rei mil. l. 2. c. 7.
(6) lib. 10. ep. 36.
(7) ibid. epiſt. 37.

LXXXXIII. (1)

☧

CYRO· LETO
ANTISTITI·OPTIMO·ET·DESIDERATISSIMO
QVI· OBIVIT· DIEM· SVVM
XIIII· KAL· OCTOBR·
ANNO· M· DCC· LXV·
EVM· IVSTITIA· LIBERALITAS· FIDES
AD·SEPVLCRVM·VSQVE· SEQVVTAE
HEIC· VBI· VOLVIT· CONDITVM
MOESTISSIMAE· CONQVERVNTVR

HVic viro, qui ſacris praefectus populares ſuos ſanctiſſime rexerat, monumentum demortuo fieri juſſit Vrbanus Paraccianus Card. Archiep. Firmanorum ὁ μακαρίτης, dignus ipſe, cujus virtutes immortalitati conſecrentur. porro virtutibus perſonam imponere ita poëtarum proprium, ut id ipſum reliqui ſcriptores ſibi licere quandoque duxerint: ut quum Varro ſcripſit, (2) *& ecce de improviſo ad nos accedit cana Veritas Atticae Philoſophiae alumna.* vel quum Cicero, commemorata Cleanthis deſcriptione, qui Voluptati in ſolio ſedenti Virtutes tamquam ancillulas praesto eſſe dicebat, eaſdem ſic loquentes induxit: (3) *Nos quidem Virtutes ſic natae ſumus, ut tibi ſerviremus: aliud negotii nihil habemus.*

ME-

(1) Granarioduni in agro Firmano.
(1) in Eumenid. ex Nonio V. *Alumnus.*
(3) de fin. bon. & mal. lib. 2. c. 21.

LXXXXIIII· (1)

MEMORIAE
HIERONYMI· LVD· F· LAGOMARSINI
GENVATIS
VIRI· CLARISSIMI
CVI· LATINAE· LITTERAE
PLVRIMVM· DEBENT
HIC· NATVS· GADIBVS· INSTITVTVS· PRATI
NOMEN· SOCIETATI· IESV· ADOLESCENS· DEDIT
RHETORICAM· FLORENTIAE
GRAECAS· LITTERAS· ROMAE· DOCVIT
SCRIPTORVM· LATINORVM
SVI· TEMPORIS· PRIMVS· HABITVS· EST
IDEM· FRVGI· HONESTVS· COMIS
PIETATEM· IMPENSE· COLVIT
SODALES· MIRE· AMAVIT· SVOS
EGENORVM· SOLATOR· ALTOR· FVIT
VIX· ANN· LXXIIII· M· VII·
DIEM· SVVM· FVNCTVS· IN· VRBE
XV· K· IVN·
ANNO· M· DCC· LXXIII·
IOS· MARIANVS· PARTHENIVS· FECIT
SODALI· ET· AMICO· B· M·

D*ocuit* : id verbum Tullius ipſe non modo ſine ullo caſu qnandoque uſurpat, uti quum ait, (2) *Tyrannio docet apud me* ; ſed interdum etiam, perſona omiſſa, & re tantum adſcripta : ejus enim haec ſunt verba : (3) *Quo perſpecto, ſtatim occurrit naturali quadam prudentia, non his ſubductionibus, quas iſti Docent,* (Graeculi Rhetores) *quid faciat cauſſam* ·

Diem Suum Functus : ita apud Fabrettum, (4) *Quae Sic Vt Optavit Superſtitibus Marito Et Liberis Diem Suum Functa Eſt*.

CI·

(1) Genuam miſſa ·
(2) ad Q. fr· l· 3· ep· 4·
(3) de Orat· l. 2· c· 30·
(4) p· 705· n· 259·

LXXXXIIII.

(I)

CINERIBVS· ET· MEMORIAE

IOANNIS· BAPTISTAE· FAVRAE

DOMO· ROMA

PRESBYTERI· DOCTORIS· THEOLOGI

DOCTORIS· SACRARVM· LITTERARVM

SCRIPTORIS· OPERVM· PLVRIMORVM

VIRI· FRVGI· INTEGERRIMI· PIENTISSIMI

CVIVS· ERVDITIO· MAGNIS· IN· CONTENTIONIBVS

VIRTVS· ADVERSIS· IN· REBVS· ENITVIT

VIX· ANN· LXXVI· M· VI·

IN· SOC· IES· QVOADVSQVE· EA· MANSIT

ANNOS· XXXXV·

DECESSIT· VII· KAL· MAIAS· AN· M· DCC· LXXVIIII·

PRIDEM· DE· RE· PVBLICA· VITERBIENSI

OB· VETVSTAE· ORIGINIS· DIGNITATEM

BINIS· VOLVMINIBVS· VINDICATAM

OPTIME· MERITVS

HVIC· ORDO· VITERBIENSIS· HONOREM· DECVRIONATVS

IMAGINEM· IN· CVRIA· FVNVS· PVBLICVM

LAVDATIONEM

LOCVM· SEPVLTVRAE· DECREVIT

B*inis Voluminibus*: edita haec Viterbii anno M· DCC· LXX· III· quibus auctor argumenta eorum elevavit, qui Regis Deſiderii Decretum illud celeberrimum inter commentitias res numerandum cenſuerant: quod opus plerique omnes ſummis laudibus extulerunt. ceterum haerent adhuc quidam, & de ſcriptura dubitant: apparent enim in marmore litterae Beneventanae, quas multo poſt Deſiderii aetatem inductas in conſuetudinem eſſe, manifeſtum eſt. quibus Viterbienſes facile, opinor, hoc dabunt, ſero Decretum marmori inciſum eſſe, quum jam papyrus, quam a Deſiderio acceperant, vetuſtatem ferre non poſſet.

LXXXXV. (1)

DANTI ALIGHIERO
POETAE· SVI· TEMPORIS· PRIMO
RESTITVTORI
POLITIORIS· HVMANITATIS
GVIDO· ET· HOSTASIVS· POLENTIANI
CLIENTI· ET· HOSPITI· PEREGRE· DEFVNCTO
MONVMENTVM· FECERVNT
BERNARDVS· BEMBVS· PRAETOR· VENET· RAVENNAT·
PRO· MERITIS· EIVS· ORNATV· EXCOLVIT
ALOISIVS· VALENTIVS· GONZAGA· CARDIN·
LEG· PROV· AEMIL·
SVPERIORVM· TEMPORVM· NEGLIGENTIA· CORRVPTVM
OPERIBVS· AMPLIATIS
MVNIFICENTIA· SVA· RESTITVENDVM
CVRAVIT
ANNO· M· DCC· LXXX·

QVis non cum Dante praeclare actum exiſtimet, de cujus ſepulcro exornando duo potiſſimum viri, aetatis quiſque ſuae praeſtantiſſimi, curam ſuſceperint, Bernardus Bembus Petri pater, & Aloiſius Valentius Cardinalis ampliſſimus? quorum alter litteris tutorem dedit, litteras alter & litteratos ipſe fovet, amat, illuſtrat: uterque item Danti externus; ut non civitati, ſed virtuti honos habitus videatur.

Porro egregium illum tanti nominis poëtam non immerito *Reſtitutorem Politioris Humanitatis* appellatum exiſtimo. id enim Tullio *Politior Humanitas* eſt, quod aliis παιδεια ſive eruditio varia ac minime vulgaris. nam ſic ille de oratorio artificio differentem induxit Antonium: (2) *Omnium ccterarum rerum Oratio, mihi crede, ludus eſt homini non hebeti neque communium litterarum & Politioris Humanitatis experti.* atque id ipſum a Gellio traditum invenies, (3) qui & Varronis auctoritate uſus eſt. enimvero ſummam, ut illis temporibus, in Dante humanitatem fuiſſe, ſcripta ejus teſtantur: lumen autem ab eo Italis hominibus in tantis bonarum artium tenebris quaſi praelatum declarant ii, qui Dantem conſequuti ſunt, Scriptores elegantes ac minime futiles, quorum magna ante eum paucitas fuerat: poëtæ in primis; quippe in horum adhuc carminibus lineamenta ejus & colorem videre licet.

HIC

(1) Ravennae ad aedem Featr. Franciſc. Attat. (2) de Orat. l. 2. c. 17. (3) N. A. l. 13. c. 16.

Digitized by Google

LXXXXVI· (1)

A ✱ Ω

HIC· SITVS· EST
FRANC· MARIA· MONTOYA· CARDONIVS
DOMO· NEAPOLI· COMES· PATRICIA· NOBILITATE
EQ· HIEROSOLYMAR· EMERITVS· EQ· ELISABETH· THERES·
IN· EXERCITV· KAROLI· VI· AVG·
PRAEPOS· MANVBALLISTARIOR· PRAEF· NVMEROR·
HERMANSTADTII· TENDENTIVM
LEG· PRO· PRAET· TRANSILVANIAE
LEG· DVCIS· COHORTIVM· ITALICAR·
PRAEF· PRAESIDIARIOR· MANTVAE
SVMMVS· SECVNDI· ORDINIS· STRATEGVS
QVEM· THERESIA· AVG·
INTER· MAGISTROS· ADMISSIONVM· HONORARIOS
ADLEGIT· ET· CONSILIARIVM· A· PVBLICIS
NEGOTIIS· FECIT
MILITAVIT· ANNOS· LVIIII·
OMNIBVS· HONORIBVS· E· RE· PVBLICA· FVNCTVS
VIXIT· ANNOS· LXXVIII· M· II· D· XII·
PIVS· INTEGER· CARVS· OMNIBVS
DECESSIT· VII· ID· NOV· AN· M· DCC· LXXXII·
IOANNA· RVESCHIA
POSVIT· MARITO· B· M·
IN· PACE

P*raepoſitus Manuballiſtariorum*: hybrida vox *Manuballiſtarius*, quam tamen Vegetius pro antiqua agnoſcere videtur. nam de acie ordinanda ſcribens, veterem morem ſic attingit: (2) *In quinta acie ponebantur interdum Carroballiſtae*, *Manuballiſtarii*, *fundibulatores*, *funditores*. nec vero alias hujuſmodi voces Latini non admiſere, quum opus eſſet: & mihi hoc loco etiam optanda fuit, quod nullam invenirem aptiorem ad eos milites deſignandos, qui noſtris in exercitibus eminus pugnantes, igneas in hoſtem lagunculas manu jaciunt.

P 2 *Tran-*

Digitized by Google

Tranſilvaniae: provinciarum regionumque nomina recentiora prae antiquis optima plerumque habenda eſſe, alias admonui: (3) neque enim iidem illarum nunc fines eſſe ſolent, qui olim fuerunt: ut qui veteri appellatione uti velit, totum tractum uno vocabulo indicare perraro poſſit.

Strategus: Summum Strategum appellavi, qui & *Magiſter Militiae Vtriuſque*, ut ſupra, ſatis latine dici poſſit, Graeco quidem vocabulo, at Latinis uſitato, (4) cui barbarum, quod vulgus uſurpat, temere praeferendum non exiſtimo. nam illud ſane, quum ſit απο τυ αγειν τον στρατον, rem propoſitam non obſcure enunciat, quae etiam appoſitis luculente, opinor, declaratur.

(1) Mantuae.
(2) lib. 3. c. 14.
(3) de ſtil. inſcr. p. 437.
(4) Plaut. Curcul. 2. 3. 6.

LXXXXVII. (1)

H. S. E.
FR. HIERONYMVS. ALEXAN. F.
MATTEIVS
DVX. IOVIENSIVM
CVI. A. IESV. CRVCIFIXO
AGNOMEN. FVIT
ADLECTVS. INTER. SODALES
SACRI. CORDIS. IESV
III. NON. APRIL.
COOPTATVS
IN. ORDINEM. OBLATORVM
IIII. IDVS. SEPTEMBR.
ANNO. PROXIMO
PIVS. VIXIT. ANN. LIIII.
M. X. D. XII.
DECESSIT. IN. PACE. ☧
IDIBVS. OCTOBR.
ANNO. M. DCC. LIII.

FR. *Hieron.* Sodales Arvales apud Romanos audiſſe *Fratres*, adnotum eſt. eodem nomine ſocii & amici populi Romani appellati ſunt. (2) & in compellandis viris quibuſcumque non raro ea veteres appellatione utebantur: quo pertinet ille Horatii locus de ambitu: (3)

Fra-

Frater, *Pater*, *adde*:

Vt cuique eſt aetas, ita quemque facetus adopta.

Latina igitur conſuetudo patitur, ut nos etiam ſodales quoſque eo vocabulo deſignemus.

Oblatorum : ***Devotorum*** rectius dixeris : ſed ita appellant, veteri Chriſtianorum formula, quibus ***Offerre*** eſt dicare, conſecrarè. (4) parum tamen ab hac ſententia illae Tullii abeunt formulae (5) *Ne offeramus nos periculis ſine cauſſa*: & (6) *Offerre ſe ad mortem pro patria*.

(1) Romae in aed. Theodori Martyris.
(2) Cic. Fam. l. 7. ep. 10. &c.
(3) l. 2. epiſt. 6. v. 54.
(4) Prudent. Cathem. 5. v. 150.
(5) de off. l. 1. c. 24.
(6) Tuſc. l. 1. c. 15.

LXXXXVIII. (1)

A ☧ Ω
ANTONIVS· HIERON· F· IGNORATVS
DOMO· TROPAEA
PATRICIVS· AB· AVIS· ET· MAIORIBVS
HERES· FIDEICOMMISSARIVS
ALEXANDRI· TROPEANI
VETVSTISSIMAE· GENTIS· SVAE· POSTREMI
POST· CATHARINEN· FRATRIS· EIVS· FILIAM
OPTIMAM· MATREM
ITEM· HERES· PATRIS· PIISSIMI· ET· INDVLGENTISSIMI
VIVVS· FECIT
SIBI· ET· COHEREDIBVS
INLATIS· CINERIBVS· PARENTVM
H· M· E· H· N· S·

AB *Avis & Majoribus*: veteres ſi quem ex ea gente patronum eiere deberent, ex qua alios habuiſſent, ſic fere enunciabant, ***Ab Origine Patrono***, ***Patrono ab Atavis***, ***Patrono Ab Avo & Majoribus***. (2) de equeſtri vero nobilitatè haud diſſimili ratione Tullius loquutus eſt: (3) ***Sed quum ſit Cn. Plancius is eques Romanus***, ***ea primum vetuſtate equeſtris ordinis***, ***ut pater***, ***ut avus***, ***ut majores ejus omnes Equites Romani fuerint***.

Extremas litteras ſic legito, *Hoc Monumentum Externos Haeredes Non Sequitur*: quae ſaepe antiquis in epitaphiis occurrunt. CI.

(1) Tropaeae in templo.
(2) de st. inſc. Lat. p. 83.
(3) pro Planc. c. 13.

Digitized by Google

LXXXXVIIII. (1)

CINERIBVS· ET· MEMORIAE
ANT· GEORGI· BREDAHLI· NORVEGI
DOMO· FRIDRISTADIO
VIRI· ILLVSTRIS· IN· EXERCITV· REGIS· DANORVM
DVCTORIS· ORDINVM
QVI· RELIGIONI· OBSEQVVTVS
FORTI· ANIMO
PATRIAM· HONORES· REM· OMNEM· FAMILIAREM
PROFESSIONI· CATHOLICAE· POSTHABVIT
VIXIT· ANN· XXXVIIII·
FRVGI· COMIS· INTEGER· TENAX· PROPOSITI
DECESSIT· ROMAE· III· ID· APR·
ANNO· M· DCC· LXXXIII·
ELATVS· FVNERE· PVBLICO
MVNIFICENTIA· PII· SEXTI· PONT· MAX·
CVIVS· ET· BENEFICIO
CENTVRIATVM· IN· COH· CORS· PRIDEM· ERAT· ADEPTVS
IOANNES· BOHORNVS
CONTERRANEO· B· M·
DOMINICVS· VIVANIVS· CAN· NICOLAVS· BARTOLVCCIVS
AMICO· OPTIMO· ET· CONVICTORI
SVAVISSIMO
F· C·

EPitaphiis hiſce meis dum ea adlino, quae ſuccurrunt, in Aede Rotunda Imago dedicata eſt Ioannis Vuinckelmanni cum titulo perinſigni. in eo, argumenti hujus ſimilitudine admonitus, aliquid me inventurum putabam de exſecrata haereſi: quod praeclariſſimum ejus quoque viri factum fuit, & memoria quam maxima dignum, praeſertim quum pius ille etiam vixerit, & conſtantiam voluntatis ad mortem uſque prae ſe tulerit. id quia negatum illi in epitaphio eſt, gratum plane & jucundum fore exiſtimavi, ſi de ea re mentio a me fieret, quem ille in Bibliotheca Albana curanda ſucceſſorem habuit.

(1) Romae in aede Matiae trans Pont. Ael.

OSSA

C· (1)

☧ OSSA ☧
PAVL· SILVERI· PAVL· F· GABINI
DOMO· ATTIDIO
Ɔ· COH· VRB· RVSSATOR·
A· PIO· VI· PONT· MAX·
EX· MILITIA
IN· EQVESTREM· DIGNITATEM· TRANSLATI
QVI· VIX· ANN· LX· MENS· IIII·
MARTIANVS· FIL·
PATRI· DVLCISSIMO· B· M·
ET· SIBI· F· C·
HOC· MONVMENTVM· HEREDEM
NON· SEQVATVR

A*Ttidium* vicus nunc in finibus Matilicatium, at olim clarum Vmbriae oppidum, cujus incolae a Plinio *Attidiates* dicuntur, (2) in veteri inſcriptione *Attidates* (3) appellantur.

Ɔ· *Coh.* Centurionis Cohortis: ea enim nota veteres & Centuriam & Centurionem indicabant; ut ſaepe antiquis in marmoribus videmus.

(1) ficti nominis· (2) H· N· l· 3. c· 14· (3) Don· Cl·5· n· 1·

CI· (1)

☧ CINERIBVS· ET· MEMORIAE ☧
M· CLAVDI· ADIABENI· V· C·
PRAEFECTI· IVRI· DICVNDO
CVRATORIS· ANNONAE· PLEBIS· III· VIRI· VALETVD·
HOMINIS· OPTIMI· ET· SINGVLARIS· EXEMPLI
QVEM· OMNES· CIVES· SVI· QVAERVNT
MARIVS· ET· TIBVRTIVS· FRATRIS· FILI
FAC· CVR· PATRVO· SANCTISSIMO
QVI· VIXIT· ANN· LXXX· INTEGER· INTEGROS
DECESSIT· K· OCTOBR· AN· M· DCC· LXXVIIII·

I*Nteger Integros*: id eſt vixit incolumis annos octoginta totos, & eo die defunctus eſt, quo ante annos octoginta natus erat. formulam hanc apud Fabrettum invenies: (2) ibidemque altera occurret (3) hujuſmodi, *Deceſſit Natali Suo*, qua rem eandem deſignabant.

CI-

(1) ficti nominis· (2) p· 328· n· 478· (3) p· 329· n· 482·

CII· (1)

☧ CINERIBVS· ET· MEMORIAE ☧

IOAN· BAPTISTAE· PIRANESI

DOMO· VENETIIS

SCALPTORIS· LINEARIS· AERE· CAELANDO

PLASTAE· SIGILLARI· ARCHITECTI

QVEM

CLEMENS· XIII· PONT· MAX·

OB· INGENI· LAVDEM· ET· OPERVM· EXCELLENTIAM

EQVESTRI· DIGNITATE· EXORNAVIT

PIVS· VIXIT· ANNOS· LVIII·

DECESSIT· V· ID· NOVEMBR· AN· M· DCC· LXXVIIII·

ET· SCRIPTIS· ET· INVENTIS· ET· AVSIS

CLARVS· APVD· AEQVALES

VTILIS· POSTERITATI

H· M· H· N· S·

ANGELICA· VXOR
MARITO· CARISSIMO
FRANCISCVS· ANGELVS· PETRVS· FILI
QVI· ET· HEREDES
PARENTI· OPTIME· MERITO
FAC· CVR·

LOCO· DATO
AB· IOAN· BAPT· REZZONICO
CARD· MAG· PRIOR· VRB·
ORD· HIEROSOL·
PATRONO
INDVLGENTISS·

CIVIS· HOSPESVE· SCIRE· SI· LIBET

PIRANESI· OPVS· SVM

ARTIFICI· CARVM· PRAE·CETERIS

QVAECVMQVE· IN· AVENTINO

AVT· VSQVAM· ALIBI· MIRARIS

ITAQVE· SEPVLCRI· SOCIVM

HIC· ME· STARE· IVSSIT

ANTIQVITATIS· SPECIMEN

DE· ARTE· SVA

S*Calptoris Linearis Aere Caelando* : artem hanc , quae proavorum noſtrorum inventum creditur , veteres noviſſe videntur : & M. Varro primus reperiſſe : haec enim de eo Plinius : (2) *M. Varro benigniſſimo invento , inſertis voluminum ſuo-*

ſuorum foecunditati non nominibus tantum ſeptingentorum illuſtrium , ſed & aliquo modo imaginibus, non paſſus intercidere figuras, aut vetuſtatem aevi contra homines valere, inventione muneris etiam Diis invidioſus; quando immortalitatem non ſolum dedit, verum etiam in omnes terras miſit, ut praeſentes eſſe ubique & claudi poſſent. ceterum, quocumque tandem modo id Varro adſequutus ſit, artis & artificum hujus generis nomina ignoramus: ut qui formulam hanc noſtram non probant, aliam ipſi extundere debeant.

Sigillarii: id vocabulum leges apud Gruterum in epitaphio C. Tudicelii: (3) itaque ſcriptum eſſe confirmat Gudius, qui legit: eſto Fabrettus ediderit *Sigillariaro*, (4) ex Angelotti Hiſtoria Reatina, non ex marmore, quod unum ſpectandum eſt. nomen a ſigillis ductum, quae ex omni materia fiebant. mitto reliquas auctoritates, quae hic opus non ſunt: e re noſtra Plinius ſcribit: (5) *Vſus gypſi in albariis, Sigillis aedificiorum & coronis gratiſſimus.*

Civis Hoſpeſve: Haec in baſi inciſa perinſignis candelabri, quod ad Piraneſii ſepulcrum ſtat, ac omnium in ſe oculos & mole ipſa & artificio convertit.

(1) in aede Ioan. Baptiſtae, quae eſt in Aventino. (2) H. N. l. 35. c. 2. (3) p. 1035. n. 3. (4) p. 243. n. 669. (5) H. N. l. 36. c. 24.

CXII. (1)

☧

MEMORIAE· ET· PIETATI
CLEMENTIS· ORLANDI
ARCHITECTI
SODALIS· STIGMATICIANI
VIRI· ANTIQVAE· VIRTVTIS
ET· MANSVETISSIMI· INGENI
QVI· VIX· ANN· LXXI·
DECESSIT· ID· MAIIS· ANNO· SACRO
M.DCC·LXXV·
IOS· MARIANVS· PARTHENIVS
AMICO· ET· HOSPITI
BENE· MERENTI
CVM· LACRIMIS· POSVIT
VALE· IN· PACE

S*odalis Stigmaticiani*: hoc vero, inquies, tinnimentum eſt auribus, atqui recte, opinor, & ad veterum conſuetudinem a *Stigmatico* ductum vocabulum: quo

quo ſcilicet nomine haud invitus ſe appellari patiatur vir ille ſanctiſſimus , decus Aſſinatium , Franciſcus , qui olim in Domini Deique noſtri famulatu beatiorem omni libertate ſervitutem ſerviit , ac caelo denique potitus cultores habet , qui Stigmatum , quae illi divinitus impreſſa feruntur , pictum ante pectus exemplum pro inſigni gerunt . ceterum a militia etiam , nec inepta translatione nomen illud ſumptum videri poſſit : quippe ſtigmata non ſervorum tantum ſed etiam militum fuere . *Sed non ſtatim* , inquit Vegetius , (2) *punctis ſignorum inſcribendus eſt tiro delectus* . & rurſum , (3) *Nam puncturis in cute punctis milites ſcripti & matriculis inſerti jurare ſolent* .

(1) Romae incidenda. (2) l. 2. de re mil. c. 8. (3) l. 2. c. 5.

CIIII. (1)

A ☧ ω

IACOBVS· FORRESTER
DOMO· DVBLIN·
PICTOR· AMOENIORIS· PICTVRAE
ARGVTIIS· CLARVS
H· S· E·
VIXIT· AN· XXXXV· M· VI· D· VI·
OB· HVMANITATEM· ET· SVMMAM
CVM· RELIGIONE· CATHOLICA· INNOCENTIAM
CARVS· OMNIBVS
DECESSIT· PRIDIE· CAL· FEBR· AN· M· DCC· LXXVI·
QVVM· SECESSVM· SIBI· AD· QVIETEM
SVB· EXQVILIIS· PARARET
AMICVS· E· BRITANNIA
B· M· FAC· CVR·
H· M· E· H· N· S·

A*Moenioris Picturae Argutiis* : quid haec ſibi velint , diſce a Plinio , qui de M. Ludio Elota ſic ſcribit : (2) *Non fraudando & Ludio Divi Auguſti aetate , qui primus inſtituit amoeniſſimam parietum picturam , villas & porticus ac topiaria opera , lucos , nemora , colles , piſcinas , euripos , amnes , littora , qualia quis optarat , varias ibi obambulantium ſpecies aut navigantium , terraque villas adeuntium* *aſel-*

aſellis aut vehiculis : jam piſcantes aucupanteſque aut venantes , aut etiam vindemiantes . ſunt in ejus exemplaribus nobiles paluſtria acceſſu villae : ſuccollocantium ſpecie mulieres labentes trepidaeque feruntur : plurimae praeterea tales argutiae & facetiſſimi ſales .

Seceſſum Sibi : non aliter veteres loca ipſa , in quae remiſſionis , & otii cauſſa ſecederent, appellare quandoque ſoliti . de Auguſto Svetonius : (3) *Ex Seceſſibus praecipue frequentavit maritima inſulaſque Campaniae* . Et Nero apud Tacitum Anniceto liberto *magna praemia & Seceſſus amoenos promittit* . (4) Martialis vero magis ad rem : (5)

Et noſtrum admoneas ſubinde Flaccum :
Iucundos mihi , nec laborioſos
Seceſſus ſpatio paret ſalubri .

(1) in aede Mariae Flaminiae . (2) H. N. l. 35. c. 10. (3) in Aug. c. 72. (4) Ann. l. 14. c. 62. (5) lib. 10. epigr. ult.

CV. (1)

☧
EVGENIO. HERMAE. F. TILLIANO
A. VIRIDARIO. QVIRINALI
D. N. PII. VI. P. M.
ITEM. DISPENSATORI. ET. CVSTODI
OPVM. PRINCIPALIVM
ABSTINENTISSIMO. FIDELISSIMO
QVI. VIXIT
ANNOS. LX. DIES. XVI.
TILLIANI. FRATRES
TIBVRTIVS. ET. LVCAS
PATVO. B. M.
FECERVNT
EX. TESTAMENTO

D*Iſpenſatori & Cuſtodi* : Diſpenſatorem dicebant veteres , qui domus rationes curaret (2) & domini pecuniam expenderet ; nomine a re ducto , quod is antiquitus aera non adnumeraret , ſed penſaret , ut Feſtus tradit .

De Pallante autem , qui Claudio Aug. *A rationibus* fuit , legimus in ſenatus conſulto , quod Plinius refert , (3) *Quum ſenatui populoque Romano liberalitatis gratior repraeſentari nulla materia poſſet , quam ſi abſtinentiſſimi fideliſſimi Cuſtodis Principalium opum facultates adjuvare contigiſſet* ....

Q 2 ME-

(1) ficti nominis . (2) v. Svet. in Veſp. c. 22. (3) lib. 8. epiſt. 6.

Digitized by Google

CVI. (1)

☧

MEMORIAE
OCTAVI. FELICIANI
NEGOTIATORIS. VINARI
LOCO. PEREGRINO. DEFVNCTI
VIX. ANN. $\overline{\text{LIII}}$. M. $\overline{\text{V}}$.
DOMITIA. AMERINA
QVAE. CVM. EO. VIXIT. ANN. $\overline{\text{XX}}$.
SINE. LITIBVS. ET. IVRGIS
MARITO. INCOMPARABILI
CVM. LACRIMIS. POSVIT
CORPVS. NEGOTIATORVM. VINARIORVM
HVIC. CIPPO. LOCVM. DEDIT

CEnotaphium eſt: idcirco *Memoriae* tantum praefert. *cippus* fere pro lapide ſepulcrali accipitur, in quo titulus incidebatur, ſive vacuum etiamnum ſepulcrum, ſive dedicatum eſſet. itaque cenotaphio aeque convenit.

(1) ficti nominis.

CVII. (1)

H. S. E.
M. ANTONIVS. M. F. LONGVS
SACERDOS. ANN. $\overline{\text{XXXV}}$.
QVI. VIX. ANN. $\overline{\text{LX}}$. M. $\overline{\text{V}}$.
VITA. INNOCENS
INGENIO. FLORENS
PROPOSITO. SANCTVS
DECESSIT. KAL. APR.
ANNO. $\overline{\text{M}}$. $\overline{\text{DCC}}$. $\overline{\text{LXXX}}$.
L. AVRELIVS. FRATRI. GEMINO. F.
B. . M.

P*Ropoſito Sanctus*: id eſt ſanctam vitae rationem ſequutus; ſaepe enim vivendi inſtitutum Latini *Propoſitum* dixere. Phaeder, (2)

Mutandum tibi Propoſitum eſt & vitae genus.

& Iuvenalis, (3)

. . . . *flexiſſe videris*
Propoſitum, & vitae contrarius ire priori.

CI.

(1) ficti nominis. (2) l. 3. prol. v. 15. (3) Sat. 9. v. 21.

CVIII.

(1)

CINERIBVS
IOSEPHI· MILIEVECHI
ΠΑΣΗΣ· ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΜΕΤΕΧΟΝΤΟΣ
QVI· PIVS· VIXIT· ANN· L·
GREX· MVSICORVM
FECIT
PHONASCO· SVO
ANNO· M· DCC· LXXXI·

Πασης Μουσικης Μετεχοντος: Qui omnem muſicam tenebat : ſic in veteri epitaphio Claudia Italia dicitur (2) *Πασης Μουσικης Μετεχουσα*.

Grex Muſicorum: Mimi, hiſtriones, ceterae operae a ſcena *Grex* generatim appellabantur: & eſt apud Gruterum (3) inſcriptio ſtatuae Pyladi pantomimo poſitae, in qua leges, *Grex Romanus Ob Merita Ejus* . eodem pertinent verſus illi apud Terentium, (4)

Si lenis eſt, ad alium defertur Gregem.
Quum per tumultum noſter Grex motus loco eſt.

Phonaſco Suo: occurret apud Gruterum (5) *Ti· Claudius Quirina Macedo Phonaſcus*: quo nomine veteres & eum deſignabant, quo vocis & pronunciationis moderatore utebantur, & eum etiam, qui in choro praecentor erat, atque ut Varro apud Nonium ait, *vocis ſuſcitabulum*, (6)

Cantantiumque gallus gallinaceus.

(1) Romae in aede Laurentii & Lucinae incidenda erat
(2) in lap· Vill· Alban·
(3) p· 1024· n· 5·
(4) Heaut· prol·v·45· Phorm· prol. v· 33·
(5) p. 1089· n· 9·
(6) c· 2· n. 826· v. Svet·in Aug.c·84·& in Ner. c. 25·

§. I I.

EPITAPHIA FEMINARVM

CVIIII. (1)

A ☧ Ω

CAECILIAE· MICH· F· SOMENTIAE
CLARISSIMAE· FEMINAE
DOMO· CREMONA
VXSORI· PHILIPPI· MAZZOLARI
VIRI· PIENTISSIMI
MATRI
FILIOR· XX·
QVAE· FORMA· EGREGIA
INGENIO· SINGVLARI
VIRTVTEM· SEMPER· REBVS· OMNIBVS
ANTETVLIT
LIBEROS· SVOS· AD· DEI· CVLTVM
ET· OMNEM· PIETATEM· ERVDIVIT
MVLTIS· OPEM· CALAMITOSIS
SVBSIDIVM· EGENTIBVS· TVLIT
VIX· ANN· LXXVIII· D· XXV·
DECESSIT· XV· KAL· MART· AN· M· DCC· LXVII·
IOSEPHVS· MARIANVS· PARTHENIVS
PARENTI· OPTIMAE
BENE· MERENTI
CVIVS· ET· VITAM· PVBLICAVIT
AVE· ANIMA· SANCTISSIMA
ET· VALE· IN· PACE

P*vblicavit*: habes de ſpectatiſſimae matronae vita & praeclaris moribus commentarium inter Auctoris diſertiſſimi opera (2) elegantem plane atque comptum: in quo & optimi viri pietas ſic elucet, ut qui legunt, non minus erga filium, quam erga parentem amore quodam & ſtudio incendantur.

QVIS-

(1) Piſauri incidenda.

(2) part. 3. p. 123. edit. Rom. 1772.

cx (1)

☧

QVIETI
VIOLANTILLAE· CLAVDIANAE· C· F·
V X S O R I S
SEPTIMII· FESTI· COMITIS· AVG·
IVLIVS· ET· AVRELIVS· FILII
AD· LVCTVM· ET· LACRIMAS· RELICTI
MATRI· OPTIMAE· ET· INDVLGENTISSIMAE
QVAE· PIA· VIXIT· ANN· LX· M· X·

V*iolantillae*: Latinum id nomen eſt a Statio uſurpatum: (2)

Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
Vellere, quo Stellae Violantillaeque profeſſus
Clamaretur Hymen.

quamquam Martialis feminam eandem Graeco potius nomine Ianthida non ſemel appellavit. (3) Ἴον enim *violam*, & Ἰάνθινον *violaceum* Graeci dicunt. *Violantem* vero a Tullio redditum, qui Graecis Ἰόλαος eſt, Terentianus Maurus tradidit, (4) ſi bene legit Gevartius; (5) nam Putſchius quidem ſic edidit:

Viola flos qui nuncupatur hunc Graii vocant Ἴον,
Et Iolaus Violeus fit, crede Marco Tullio:

quod Salmaſius quoque probat: (6) cui contra *Violantilla* nomen eſt purum putum ex Latio. *Violantius*, inquit, *& Violantia, ut Vigilantius, Florentius, Prudentius nomina propria Romana a verbis deducta*: inde *Violantilla* ὑποκοριστικόν.

Clariſſimae Feminae: huc etiam pertinent, quae ſuperius inſcriptioni LXXIII. de *Clariſſimi* appellatione ſubjeci. nam eodem modo feminae quoque in veterum titulis ob nobilitatem *Clariſſimae* appellantur, Senatorum uxſores in primis: atque ut Senatores interdum ἁπλῶς *Clariſſimi* dicti ſunt, ſic illae ἁπλῶς item *Clariſſimae* nuncupatae, quemadmodum animadvertit Caſaubonus. (7) ſubinde ceteris etiam, quae dignitate praeſtarent, eadem quandoque appellatio tributa: quamquam Vlpianus ſcripſit, (8) *Clariſſimarum feminarum nomine Senatorum filiae, niſi quae viros clariſſimos ſortitae ſunt, non habentur: feminis enim dignitatem mariti tribuunt*. ſilebant ſcilicet tum quoque aliquando leges, & adſentandi licentia impune opibus blandiebatur. feminae enim municipalis epitaphium omnino eſt illud Gruterianum (9) *Memoriae Cla· Fem· L· Peduceae Iulianae*, inventum Mutinae, in quo Maritus honores ciet nullos: nec minus inſcriptio honoraria apud Donium, (10) quae Corfinii

Digitized by Google

finii p oſita *Corminiae L· Fil· Vipſaniae Dignitati C· F·* a Collegio Capulatorum Sacerdot um Dianae: in cujus etiam cognomine libertinam originem agnoſcere liceat. itaque factum arbitror, ut Matronae Romanae, quum jam Decurionum municipalium uxſores in eorum titulos invaſiſſent, quidam appellare coeperint *Rariſſimas*, quod plura apud Gruterum exempla (11) indicare videntur. ſatis igitur cauſſae fuit, cur hic quoque ſaepius nobiles feminae, quaecumque eſſent, municipali illa licentia *Clariſſimae* nominarentur.

(1) ficti nominis
(2) lib. 1· ſilv· 2· v· 25·
(3) lib· 7· ep· 13· & 14·
(4) de ſyllab· ed· Putſch· p· 2397·
(5) ad Stat· l· c·
(6) Plin· Exerc· p· 99· E
(7) ad Lampar· in Helag· c· 4·
(8) l· 8· D· de· ſenator·
(9) p· 448· n· 9·
(10) cl. 9· n. 19·
(11) p· 448. n· 6· p· 459· n· 3· b· 11·

CXI· (1)

AVE· DVLCIS· VALERIA
ж
MEMORIAE· ET· QVIETI
VALERIAE· Q· F· DRVSIANAE
CLARISSIMAE· FEMINAE
VXORI· CLAVDI· TRANQVILLI· DEC·
HONORATAE· AD· CVRAM
MVLIERVM· PEREGRINARVM
MATRONAE· VETERIS· SANCTITATIS
QVAE· MATER· PAVPERVM
APPELLATA· EST
VIX· ANN· LX· D· XVIII·
M· ANTONIVS· DRVSIANVS
FECIT
SORORI· BENE· MERENTI
ET· SIBI

H*onoratae Ad Curam*: id eſt, cui, honoris cauſſa, ea delata eſt cura: ut apud Gruterum, (2) *Honorato Ad Curam Calendarii Reip. Canuſinorum*.

Mater Pauperum: ſimilia illa apud veteres, *Mater Coloniae*, (3) *Mater Collegi*, (4) *Mater Numeri Noſtri*, (5) & hujuſmodi: quemadmodum & viri *Patres* & *Parentes* dicti ſunt *Patriae*, *Vrbis*, *Philoſophiae*, *Antiquitatis*, *Litterarum*, *Veri*, *Familiae*, & id genus alia.

PRI-

(1) ficti nominis.
(2) p· 444· n. 5·
(3) Grut· p· 1088· n· 15·
(4) Fabr. p· 724· n· 443·
(5) Gor· Inſcr· t· 2· p· 208·

CXII. (1)

PRISCILLAE· M· F· BOLANAE
VIRGINI· PERPETVAE
FRVGI· SOLERTI· DOMISEDAE
QVAE· FRATRIS· FILIOS· A· PVERITIA· ORBOS
MATERNO· AMORE· EDVCAVIT
VIX· ANN· LXX· DIES· VIIII·
DECESSIT· K· MARTIIS· ANNO· SACRO
M· DCC· LXXV·
BOLANI· FRATRES· CLAVDIVS· ET· PAVLLINVS
ALVMNI· EIVS
FECERVNT
AMITAE· CARISSIMAE
BENE· MERENTI

V*irgini Perpetuae* : ſic a Plinio appellata eſt Lala Cyzicena, quae Romae M· Varronis juventa floruit, pingendi arte clariſſima. (2)

Domiſeda in Fabretti inſcriptione legitur (3) de Amymone quadam Marci uxore *Optima Et Pulcherrima, Lanifica, Pia, Pudica, Frugi, Caſta, Domiſeda*.

(1) ficti nominis· (2) H· N. l· 35· c· 11. (3) p· 252· n· 35·

CXIII. (1)

HIC· EST· POSITA
VRSILLA· CLAVDI· F·
BALBINA
ANNOR· XXX·
FORMA· SINGVLARI
MORIBVS· PIISSIMIS
QVAE· LITTERIS· ET· MVSICIS· ERVDITA
SVAS· INTER· AEQVALES
LONGE· PRAESTITIT
FLAVIVS· PETRONIANVS
MEDICVS· REG· TRANSTIB·
CONIVGI· PLVS· A· SE· MERITAE
QVAM· TITVLO· SCRIBI· POSSET

C*onjugi Plus A Se Meritae*: vetus formula eſt, quam apud Fabrettum invenies. (2) nec aliter Caeſar loquutus, ubi ſcripſit, (3) *Plus, quam pollicitus eſſet, Caeſarem facere* : & Tullius, quum ait, (4) *Ego habeo, cui plus, quam tibi debeam, neminem*. hic tamen interdum poſt *Quam* ponere ſolet *Quantum* : (5) *Plus multo vidiſſe videntur, quam quantum noſtrorum ingeniorum acies intueri poteſt*.

R §. III·

(1) ficti nominis·
(2) p· 616· n· 141·
(3) B. G· l· 1· c· 42·
(4) Fam· l. 6· ep· 1·
(5) de Orat· l· 3· c· 5·

Digitized by Google

§. III.

EPITAPHIA PVERORVM ET PVELLARVM

CXIIII. (1)

SEPTIMILLO
AEDITVMO· MINORI
AEDIS· MARIANAE
TRANSTIBERINAE
QVI· VIXIT· ANNOS· XV.
AEDITVAVIT· ANNOS· VI·
FECERVNT
LVCIVS· ALBINVS· FRATRI· CARISS·
ET· FAMILIA· AEDIS
SODALI· PIO· FESTIVO
INNOCENTI

A*Edituavit* : ſic apud Gruterum de Cieurino aedituo Silvani Littoralis leges, (2) *Aedituavit Ann.* XVI. itemque apud Reineſium (3) *Aedituavit Ann.* XII. & *Aedituavit Ann.* XIII. ſed in Pomponii fabula Atellana, ut auctor eſt Gellius, (4) pro *Aedituo* eſt *Aeditumor*.

Qui poſtquam tibi appareo atque aeditumor in templo tuo:

nam & Varro *Aeditumum* dici oportere cenſebat, magis quam *Aedituum*: *quod alterum*, inquit Gellius, *ſit recenti novitate fictum, alterum antiqua origine incorruptum*.

Familia Aedis: id eſt, ut Lucretii utar verbo, (5) *Aedituentes*: ſic apud veteres templa quandoque habuere, a quibus curarentur, & *Decuriones* & *Familiam*. (6)

(1) ficti nominis.
(2) p. 1088. n. 5.
(3) Cl. 4. n. 53. 54.
(4) N. A. l. 12. c. 10.
(6) l. 6. v. 1273.
(6) Grut. p. 352. n. 3.

CXV. (1)

AVE· SILVIA· CARISSIMA
HEIC· TE· MATER· TRIMAM
CONDIDIT· CVM· LACRIMIS
RVFINA· FAVSTI
ANNO· M· DCC· LXXX·

PRo hypogeo haec ſcripta putato, in quo ceteri e Fauſti familia humati ſint. tituli ſcilicet breves in communibus ſepulcris & olim placuere, & nunc etiam pla-

placent: quum familiae decora inſcriptio, quae in fronte eminere ſolet, ipſa perſequatur.

In puerorum autem epitaphiis veteres a communi forma deflexiſſe paullulum, & dictione ſingulari identidem eſſe delectatos, priſca exempla demonſtrant. (2)

(1) ficti nominis. (2) v. Fabr. p. 755. n. 61. p. 25. n. 113. &c.

CXVI. (1)

A ☧ Ω
M. SOSIVS. BALBVS
HIPPARINO
VERNAE. MEO
BENE. MERENTI. FECI
QVEM. NON. SECVS. DILEXI
AC. FILIVM
PROPTER. INGENIVM. EIVS
DOCILE. COME. APTVM. AD. ARTES
OPTIMAS
VIX. ANN. XIII. D. X.
AVE. HIPPARINE. ET. VALE
IN. PACE

V*ernae Meo*: ſic veteres appellabant ſervorum filios, qui domi nati eſſent; quamquam eo nomine primum dictos tradunt, (2) qui ſacro vere nati erant: de quo ritu commentarium exſtat egregium Michaelis Catalani V. C. in eo libro, (3) quem de origine Picentium anno M. DCC. LXXVI. Firmi edidit. nolim vero, quia famulis nunc utimur liberis, idcirco Hipparinum hunc minus proprie *Vernam* dici exiſtimes: quippe & veteres eodem nomine ſaepe appellarunt, qui liberi eſſent. quaterna ſcilicet exempla unus tibi Fabrettus ſuppeditabit, (4) aliaque alii: cujus appellationis ea cauſſa fuiſſe videtur, ut domini quidem tamquam ſuos ſe amare ſignificarent, quos domi natos aluiſſent; Vernae vero ſibi ſe honori vertere oſtenderent, quod apud dominum nati eſſent. quare in Caracallae inſcriptione, quae in Capitolio eſt, (5) a vigintiquatuor libertis poſita, quinque ex his *Vernae Liberti* appellantur.

R 2 ROL.

(1) ficti nominis.
(2) Non. c. 1. n. 206.
(3) n. 14. & 15.
(4) v. p. 347. n. 5.
(5) Fabr. p. 292. n. 257.

CXVII. (1)

☧

ROLLII. FRATRES. GEMINI
ET. VNO. DIE. MORTVI
FAVSTINVS. ET. CAMILLVS
HIC. SITI. SVNT
QVI. VIXERVNT. ANN. VIIII.
M. III. D. XII.
IVLIA
INFELIX. QVAE. PRIOR. DEBVI
MORI. MATER
FILIIS. PIISSIMIS. BENE. MERENTIBVS
CONTRA. VOTVM. FECI
HAVETE
ANIMAE. INNOCENTISSIMAE
NEMO. VOS. INQVIETET

V*No Die*: adnotanda hic, quae Gellius ex Varrone delibavit: (2) *M. Varro in libro rerum humanarum, quem de diebus ſcripſit*, Homines, *inquit*, qui ex media nocte ad proximam mediam noctem in his horis viginti quatuor nati ſunt, una die nati dicuntur. *quibus verbis ita videtur dierum obſervationem diviſiſſe, ut qui poſt ſolem occaſum ante mediam noctem natus ſit, is ei dies natalis ſit, a quo die ea nox coeperit: contra vero, qui in ſex noctis horis poſterioribus naſcatur, eo die videri natum, qui poſt eam noctem diluxerit*.

Contra Votum: formula hac abuti quis poſſit, ſi omnibus convenire epitaphiis exiſtimet. antiqua raro exhibent, & ea, opinor, exhibent tantum, quae filiis poſita a parentibus ſunt: (3) qui nempe, quum primi hanc lucem adſpexerint, eam ſibi a Deo legem jure impoſitam putant, ut primi decedant; tum caritate etiam patria impelluntur, ut, quibus vitam dederint, eoſdem ſuperſtites ſibi eſſe velint. itaque ſi quando parentes, turbato mortalitatis ordine, filiis juſta ſolvere debuiſſent, id ipſum hoc aut ſimili modo indicabant: (4) *Filius Facere Quod Debuerat Patri, Mors Iniqua Interceſſit: Filio Fecit Pater*.

PHI-

(1) fictorum nominum.
(2) N. A. l. 2. c. 3.
(3) Fabr. p. 144. n. 164. &c.
(4) id. p. 284. n. 185.

CXVIII. (1)

A☧ω

PHILIPPO
INFANTI· SCITVLO
FORMOSVLO
BLANDE· ADRIDENTI
ALOISIVS· PERSIVS
CVM· ANNA· CONIVGE
FECIT
FILIO· PRIMIGENO
CARISSIMO
QVI· VIX· M· III· D· XVII·
H· XVI·
AVE· MARGARITVM· NOSTRVM
ET· ESTO· MEMOR
PARENTVM

F*ilio Primigeno* : id eſt πρωτογονῳ, quod Lucretii vocabulum eſt de die uſurpantis, qui primus orbi illuxit : (2)

Multaque poſt mundi tempus genitale, diemque
Primigenum maris & terrae ſoliſque coortum.

malui autem *Primigeno* ſcribere, quam *Primigenio*, quod hoc veteres ad rerum primordia ſignificanda tamquam proprio vocabulo uti ſoleant : ut quum Varro de ſeminibus agens ſcripſit : (3) *Non enim galbuli, qui naſcuntur, id eſt tamquam pilae parvae corticiae, id ſemen, ſed in iis intus Primigenia ſemina dedit natura.*

Horas Sedecim : horarum etiam rationem haberi, quot vixerint, in puerorum epitaphiis, alias probavimus. (4) quin veterum exempla aliquot collegit Fabrettus, in quibus ſemihora etiam & ſcrupuli adſcripti. (5)

Ave Margaritum : ſic Maecenatem ſuum Auguſtus in epiſtola *Tiberinum Margaritum* appellavit; (6) & bimo puello in veteri epitaphio adjectum legimus diminuto nomine, (7) MARGARITIONI CARISSIMO.

VIGI-

(1) In Officinatoris hujus noſtri librarii gratiam, & ut ne ceſſet.
(2) lib. 2. v. 1104.
(3) de R. R. l. 1. c. 40.
(4) de St. inſcr. p. 343.
(5) p. 96. n. 217. &c.
(6) Macrob. Sat. l. 2. c. 4.
(7) Fabr. p. 44. n. 253.

Digitized by Google

CXVIIII. (1)

☧

VIGILIVS. ANT. F. LOLLIANVS
CVM. ARTEMISIA. CONIVGE
FECIT. LVCILLAE
FILIAE. DVLCISSIMAE
DELICIO
QVAE. VIX. ANN. VI. VII.
AGENS. ABREPTA. EST
RELICTIS
PARENTIBVS. SVIS. INFELICISSIMIS
LVCILLA. TE. IN. PACE

D*Elicio*: ſollemnes tenerae aetatis blanditias hanc formulam appellat Fabrettus, (2) & multis in epitaphiis uſurpatam demonſtrat, puellarum in primis. *Te In Pace*: Chriſtiana formula, cui raro verbum ſubjectum invenias: (3) integra quum utebantur, ſcribebant *Te In Pace* ☧ *Faciat*, quae mihi ſe legiſſe teſtatus eſt Vitus Giovenazzius vir doctiſſimus, quem honoris cauſſa nomino.

(1) ficti nominis. (2) p. 43. C. &c. (3) Fabr. p. 570. n. 135.

§. IIII.

§. I I I I.

EPITAPHIA SEPVLCRORVM COMMVNIVM

CXX. (1)

DOMVS. MORTALITATIS
CINERIBVS. ATQVE. OSSIBVS
REVICTVRIS

D *Omus Mortalitatis* : Latini interdum *Mortalitatem* pro ipſis hominibus , qui interire debent . Quintilianus : *Publico Mortalitatis contendo nomine* . Plinius : (3) *Invenit tamen medium ſibi ipſa Mortalitas numen* . Curtius etiam : (4) *Contra fortunam non ſatis cauta Mortalitas eſt* .

(1) ficti argumenti .
(2) declam. 8. c.16.
(3) H. N. l. 2. c. 7.
(4) lib. 8. c. 4.

cxxI. (1)

SACERDOTIBVS. MAGNAE. ANIMAE. PRODIGIS
QVOS. AEGRORVM. CORPORIBVS. ET. ANIMIS
OPITVLANTES. VIS. PESTIS. ABSVMPSIT
D. D. PVBLICE
Q. Q. V. P. $\overline{\text{LX}}$.

M *Agnae Animae Prodigis* : de L. Aemilio Paullo Coſ. qui ad Cannas in acie cecidit, (2) magnifice Horatius, (3)

Regulum & Scauros, Animaeque magnae
Prodigum, Poeno ſuperante, Paullum,
Gratus inſigni referam camena,
Fabriciumque.

at nos hic vere omnino & appoſite : quando nullum eſſe caritatis erga amicos argumentum illo majus, divino oraculo definitum eſt.

Extremos verſus ſic legito : *Decreto Decurionum Publice* id eſt ſumptu publico : *Quaquaverſus Pedes ſexaginta* , locus nempe ſepulturae adſignatus pedum quadratorum LX.

lo-

(1) ficti argumenti . (2) v. Liv. l. 22. c. 49. (3) l. 1. Od. 12. v. 37.

CXXII.

(1)

LOCVS. SEPVLTVRAE
SODALIVM. MARIALIVM
QVORVM. SVMPTV. ET. CVRA
PEREGRINI. OMNES
IN. VRBE. IN. AGRO. MORTVI
EFFERVNTVR
IN. FRONTE. P. LXX.
IN. RECESSV. P. XXXX.

E*fferuntur*: ſepeliendi ſcilicet cauſſa; nam *Efferre* funebre verbum eſt, quo pompa funeris ſignificatur: Terentius de Chryſidis funere, (2) *Effertur, imus*: & Nepos de Ariſtide, (3) *In tanta paupertate deceſſit, ut qui Efferretur, vix reliquerit*. in veteri autem epitaphio legimus, (4) *Hos Decuriones Funere Publico De Foro E* Tribunali *Efferendos Et Hic Humandos Cenſuerunt*.

(1) ficti argumenti.
(2) Andr. I. I. 90.
(3) In vit. c. ult.
(4) Vit. Ant. Ben. Cl. 9. n. 1.

CXXIII.

(1)

LOCVS. SEPVLTVRAE
SODALIVM. MARIALIVM
A. COLVMNA. TRAIANI
ET. FAMILIAE. EORVM
QVA. MACERIA. CLVSVS. EST
CVM. AEDE. ET. ALTARI
IN. QVO. SACRVM
AD. LABES. PIORVM. MANIVM
ABOLENDAS
QVOTIDIE. FIT

P*iorum Manium*: *Manes*, ut iterum dicam, ſaepe Latini pro anima uſurparunt, in epitaphiis, ut in Vibiae titulo apud Maffejum, (2)

Molliter ad matrem placidi deſcendite Manes.

itaque non eſt verendum, quum eo vocabulo utimur, ne quis ſanus ad Lares aut Lemures trahat. idem vocabulum Chriſtianis quoque in ore fuiſſe, ſuperius admonui.

MAG.

(1) ficti argumenti.
(2) M. V. p. 170. n. 2.

CXXIII. (1)

☧ MAGDALENA· REVESIA ☧
SAMBONIFACIA· COMES
VETERI· MONVMENTO· REVESIORVM
OB· AREAM· TEMPLI· CONSTRATAM
MARMORIBVS· PERPETVIS· OBDVCTO
NOVVM· SEPVLCRVM
VIVENS· FECIT· SIBI· ET· SVIS
POSTERISQVE· EORVM
ANNO· M· DCC· LXXXII·

OB *Aream Templi :* ſolum qualecumque aequatum *Aream* Latini dixere : eſto nomen a planitie ductum ſit, in qua frumenta ſecta teruntur & *areſcunt*, ut Varro tradit. (2) *Diviſis angiportis*, inquit Vitruvius, (3) *& plateis conſtitutis, Arearum electio ad opportunitatem & uſum communem civitatis eſt explicanda, Aedibus ſacris, foro, reliquiſque locis communibus*. & Gellius de Geometrarum ſchematis differens, *Planum*, ait, (4) *eſt, quod in duas partes ſolum lineas habet, qua latum eſt & qua longum : qualia ſunt triquetra & quadrata, quae in Area fiunt, ſine altitudine*.

(1) Patavii in templ. Max.
(2) L. L. l. 4. c. 4.
(3) lib. 1. c. 7.
(4) N. A. l. 1. c. 20.

CXXIIII. (1)

V. ☧ F.
STEPH. MAVRITIVS. BALDIANVS
PROTECTOR. SACRI. LATERIS
D. N. PII. VI. PONT. MAX.
SIBI. ET. MARCO. FRATRI
ET. LIBERIS. SVIS
ITEM. NEPOTIBVS. ET. PRONEPOTIBVS
ET. QVOS
TESTAMENTO. HONORAVERIT
LATVM. QVAQVAVERSVS
PED. XXX.

PRotector *Sacri Lateris :* apud Donium leges, (2) *Protector Divini Lateris Aug. N.* & apud Gruterum, (3) *Praefecto Protectorum Augg. NN.*

S Te.

Teſtamento Honoraverit : ſic apud Gruterum , (4) *Quos Teſtamento Honoravi* . nempe honorem a teſtatore habitum dicebant veteres, cui quid legatum eſſet · Iulianus , (5) *Nec enim quaerimus , cui adquiratur , ſed cui honor habitus ſit* .

(1) ficti argumenti ·
(2) Cl· 1· n· 170·
(3) p. 1028· n· 2·
(4) p· 817· n· 12·
(5) D. L· 37· t· 2· l· 3.

CXXV· (1)

LOCVS· MONVMENTI
FELICIS· TRVLLI· PRAEF· COH· I· PR·
Θ· AN· CIↃ· IↃ CC· XXXXV·
ANNAE· MARIAE· MORELLIAE
Θ· AN· CIↃ· IↃ CC· LXII·
MICH· ANGELI· TRVLLI· CANON· BASIL· HVIVS
Θ· AN· CIↃ· IↃ CC· LXV·
NICOLAVS· MARI· F· FELICIS· N· TRVLLIVS
PRAEF· COH· I· PR·
AVO· ET· AVIAE· ET· PATRVO
BENE· MERENTIBVS
POST· VETERIS· PAVIMENTI· RESTITVTIONEM
TITVLVM· RENOVAVIT
ANNO· CIↃ· IↃ CC· LXXVI·

Nigrum Theta lege **Θανοντος** & **Θανουσης** ; qua littera ſaepe uſi Latini , ut mortuos a vivis diſtinguerent : (2) atque etiam ut annos , quos quiſque vixiſſet, enunciarent, quemadmodum ſuperius (3) indicavi .

Baſilicae Hujus : quidni aliquando *Baſilicam* pro Templo dicere liceat ? quo jam vocabulo in eam ſententiam uſus Chriſtianorum ſcriptorum elegantiſſimus, Sulpicius Severus ; (4) & ex veterum etiam conſuetudine uſus : qui illud a publicis judiciorum & negotiorum aedibus priores ipſi ad res alias ſignificandas tranſtulerant . nam in Corfinienſi inſcriptione Sacellum a Republica reſtitutum dicitur *Adjectis Baſilicis* : (5) id eſt , ut alio loco expoſui , (6) Porticibus . & apud Capitolinum in Gordianorum villa ad viam Praeneſtinam *Baſilicas* tres fuiſſe centenarias legimus , (7) quae item Porticus erant ·

M· PA-

(1) incidenda in pavimento aedis Marianae ad Scholam Graecam ·
(2) Maff·M·V· p·108· n·2· &c·
(3) inſcr· 9· c· 1· p· 8·
(4) Hiſt· ſacr· l· 2· c.33· &c·
(5) Fabr· p· 704· n· 352·
(6) de fr. inſcr. p· 133·
(7) in Gord· 3 1 I· c· 32·

Digitized by Google

cxxvI· (1)

☧

M· PACIENVS
Q. ALBINVS · CONSOBRINI
DOMO· CENTVMCELLIS
PISTORES· SILIGINIARI
SEPVLCRVM· VIVI· FECERVNT
SIBI· ET· SVIS
LOCO· A· CASTRONOVANIS· DATO
LONG· P· XXX· LAT· P· XX·
Θ· PAVLLINA· M· F· PACIENA· ANNOR· XI·
PRIMA· HVC· MANSVM· VENI
K· IAN· AN· M· DCC· LXXX·

S*iliginiarii*: antiquas inſcriptiones verſare ſoliti norunt *Corpus Piſtorum Siliginiariorum*, (2) & *Colleg.* item *Siliginiariorum*. (3) ſunt autem qui panem vendunt e farina ſiliginea confectum, qui olim lautiſſimus habitus eſt. de hoc Iuvenalis, (4)

Sed tener & niveus, mollique Siligine factus
Servatur Domino.

& Seneca, (5) *Malum panem, inquis. expecta: bonus fiet. etiam illum tenerum tibi & Siligineum fames reddet*. eſt porro *Siligo*, ut Pontedera tradit rei ruſticae veterum peritiſſimus, quae nunc ubique in Italia colitur, triticum candoris eximii, *propter quod*, inquit, (6) *ut vetuſtiſſimus vates ſolebat*, *expedit* (7)

Fortunatam Italiam frumento canere candido.

ex hoc tritico panem Herculani faciebat C. quidam Granius, de cujus piſtrina eſt ſemiuſtulatus ille a foſſoribus inventus panis octo buccellarum, in quo eruditi viri titulum hujuſmodi ſigillo impreſſum legerunt, SILIGO. C. GRANI. E. CICERE; (8) quamquam illud E. CICERE a Granio eſſe vix puto.

A Caſtronovanis: nomen oppido *Caſtrum Novum*, inde cives *Caſtronovani*, uti nuper in lapide antiqui operis legimus in ejus coloniae parietinis reperto. ſic & eorum, qui *Novocomenſes* appellantur, urbs dicta *Novumcomum*, non, ut Commentarium quidam exorſus ſcripſit, *Novocomum*: gentile quippe nomen ab ablativo ducendum eſt caſu *Novocomo*, *Caſtro Novo*: eodem modo efferebant veteres *Forum Iulium* & *Forojulienſes*, *Forum Novum* & *Foronovani* ceteraque hujuſmodi, quemadmodum Grammaticae leges poſcunt.

Huc Manſum: formula tota eſt ex veteri inſcriptione apud Maffejum, (9) in qua & conſules leguntur anni Vrbis Varroniani DCCXXXXII· niſi quod ſcriptum eſt

S 2 *Hoc*

Hoc Manſum, non *Huc Manſum*, priſco ſcilicet more, ut in formula Cenſorum apud Varronem, (10) *Omnes Quirites voca inlicium Hoc ad me*: & apud Plautum, (11) *Hoc non voluntas me impulit*, nam ut Verrius apud Servium teſtificatur, (12) *in adverbiis pro* V, O *plerumque majores ponere conſuevere*.

(1) ficti argumenti.
(2) Grut. p. 81. n. 10.
(3) Dou. Cl. 9. n. 11.
(4) Sat. 5. v. 70.
(5) epiſt. 123.
(6) Ant. Lat. epiſt. 55. p. 492.
(7) v. Plin. H. N. l. 18. c. 7.
(8) Gor. Symb. R. t. 2. p. 139. Mattor. Th. Cal. p. 381.
(9) M. V. p. 108. n. 2.
(10) L. L. l. 5. c. 9.
(11) Merc. 2. 2. 49.
(12) ad Aen. c. 8. v. 423.

Cap.

CAPVT IIII.

INSCRIPTIONES HISTORICAE

§. I.

FASTI

CXXVII. (1)

S. P. Q. R.
FASTOS. VRBIS. CHRISTIANOS
DESCRIBENDOS. PVBLICANDOSQVE
CVRAVIT
SAECVLVM I.

ANNO. CHRISTIANO. XXXXII.
P. V. C. DCC. LXXXXV.
CLAVDIO. AVG. ITER.
C. CAECINA. LARGO. COS.

ADVENTVS. PETRI. APOSTOLI. XV. KAL. FEBRVAR.
INITIVM. SVMMI. IN. VRBE. SACERDOTII
AEDES. PRIMA. IN. EXQVILIIS. A. PETRO. PONTIFICE
MAXIMO. DEDICATAST. MARCVS. EVANGELIO
CONSCRIPTO. LEGATVS. IN. ORIENTEM. MISSVS
DEO. AVSPICE. MVLTI. IN. VRBE. EX. OMNIBVS XXXXVIIII.
ORDINIBVS. CHRISTIANAM. SAPIENTIAM. PROFESSI
PAVLLVS. APOST. EX. IVDAEA. VINCTVS. CHRISTIANIS
OBVIAM. PROGRESSIS. VRBEM. INGRESSVS. EST LVI.
SIMO. SAMARITES. MAGVS. AEREM. VOLATV. TENTANS
PETRI. ET. PAVLLI. OBSECRATIONE. PRAECEPS
DECIDIT
CHRISTIANVM. NOMEN. INCENDI. VRBIS. INSIMVLATVM
MVLTI. SVPPLICIIS. A. NERONE. EXCRVCIATI. NECATI
MAGNIS. DEMVM. LABORIBVS. EXANTLATIS. IPSI
ETIAM. APOSTOLI. PETRVS. ET. PAVLLVS. MARTYRIVM
FECERVNT LXVI.
LINVS. IN. PETRI. LOCVM. PONTIFEX. MAXIMVS. FACTVS
EST. IDEM. ALTERO. POST. ANNO. EXTINCTVS
MARTYRVM. NVMERVM. AVXIT
CLETVS. IN. EIVS. LOCVM. PONT. MAX. FACTVS. EST LXXIII.
IDEM. ANNO. SEXTO. PONTIFICATVS. SVI. MARTYR.
OCCVBVIT

Digitized by Google

HVIC. SVFFECTVS. EST. CLEMENS. PER. EOS. DIES HERMAS. VOLVMEN. PASTORIS. SCRIPSIT. ET IMPENDENTEM. CHRISTIANIS. CLADEM PRAENVNCIAVIT. CLEMENS. EPISTOLAM. AD CORINTHIOS. MISIT. SEDITIONIS. SEDANDAE CAVSSA LXXVI.

IDEM. COACTVS. SOLVM. VERTERE. PONTIFICATV SE. ABDICAVIT. IN. EIVS. LOCVM. F. E. ANACLETVS LXXXIII.

CHRISTIANI. RVRSVM. VEXATI. CAESI. IVSSV DOMITIANI. AVG. IOANNES. APOST. AD. PORT. LATINAM. HONORES. MARTYRVM. DELIBAVIT SVPERSTES. SIBI. EXSILIO. MVLTATVS. EST PRAECLARA. MORS. FVIT. ACILII. GLABRIONIS. ET FLAVII. CLEMENTIS. CONSVLARIVM LXXXX.

ANACLETVS. ANNO. XIII. PONTIFICATVS. SVI MARTYRIVM. FECIT. IN EIVS. LOCVM. F. E. EVARISTVS HOC. PONTIFICE. PRESBYTERI. SACRORVM. CAVSSA VRBIS. REGIONIBVS. ADTRIBVTI. HIS. DEINDE. NOMEN CARDINALIBVS. FVIT. ITEM. NOTARII. QVI. ACTA MARTYRVM. SCRIBERENT. DESTINATI LXXXXVI.

SAECVLVM. II.

CHRISTIANI. TERTIVM. GRAVI. PLAGA. PERCVLSI AVCTORE. TRAIANO. AVG. MVLTI. IN. CVSTODIAS INCLVSI. CAPITIS. DAMNATI. IGNATIVS. PONTIFEX ANTIOCH. IN. AMPHITHEATRO. BESTIIS. OBIECTVS EST CVIII.

ALEXANDER. IN. LOCVM. EVARISTI. MART. PONTIFEX MAXIMVS. FACTVS. EST. IDEM. ANNO. VIIII. PONTIFICATVS. SVI. MARTYRIVM. FECIT CXVII.

HVNC. EXCEPIT. XYSTVS. HVIVS. TEMPORE. CLARVM SYMPHOROSAE. ET. FILIORVM. EIVS. MARTYRIVM FVIT. QVADRATVS. ET. ARISTIDES. LIBELLOS. PRO CHRISTIANIS. HADRIANO. AVG. OBTVLERVNT CXXVI.

XYSTVS. ANNO. X. PONTIFICATVS. SVI. SANCTIS MARTYRR. ADNVMERATVS. EST. IN. EIVS. LOCVM F. E. TELESPHORVS. IDEM. ANNO. XI. PONTIFICATVS SVI. MARTYRIO. DEFVNCTVS. HYGINVM SVCCESSOREM. HABVIT CXXVII. CXXXVIII.

PER

Digitized by Google

PER· EOS· DIES· CERDO· ET. VALENTINVS·AVCTORES RERVM· NOVARVM· VRBEM· AGGRESSI· VT CHRISTIANOS· CONTAGIONE· SVA· LABEFACERENT

HYGINVS· ANNO·IIII·PONTIFICATVS· SVI·MARTYRIVM FECIT· IN· EIVS· LOCVM· F· E· PIVS CXXXXII·

IVSTINVS· PHILOSOPHVS· LVDVM· CHRISTIANAE SAPIENTIAE·APERVIT·LIBELLVM· PRO· CHRISTIANIS ANTONINO· PIO· AVG· DEDIT

PIO· DEMORTVO· ANICETVS· PONTIFEX· MAXIMVS F· E· AD· HVNC· POLYCARPVS· EX· ASIA CL·
CONTROVERSIARVM· CAVSSA· VENIT· MARCIONEM GRAVITER· INCREPVIT· MVLTOS· AB· ERRORE CLVIII·
REVOCAVIT

ANICETVS· ANNO· XI· PONTIFICATVS· SVI· MARTYR DECESSIT· IN· EIVS· LOCVM· F· E· SOTER CLXII·

CHRISTIANI· QVARTVM· CRIMINIS· CAPITALIS· REI FACTI· AVCTORE· M· AVRELIO· AVG· FELICITAS· ET FILII·EIVS·SEPTEM·CLARVM·MARTYRIVM·FECERVNT CLXIIII·
IVSTINVS· LIBELLVM· ALTERVM· PRO· CHRISTIANIS VTRIQVE· AVG·INSCRIPTVM·EDIDIT·IDEM· MARTYR OCCVBVIT CLXVII·

QVARTODECVMANI· CONCILIO· EPISCOPORVM CLXX·
VOCATO· DAMNATI· SVNT· MISSI· PER·PROVINCIAS QVI· CHRISTIANIS· INOPIA· LABORANTIBVS SVPPETIAS· FERRENT

SOTER·MARTYRII·HONORES· ADEPTVS·ELEVTHERIVM SVCCESSOREM·HABVIT·HOC·PONTIFIC· CONCILIVM CLXXI·
EPISCOPORVM·INDICTVM·THEODOTVS· CORIARIVS DAMNATVS· EST.

MILITES· CHRISTIANI·CONTRA·QVADOS· PVGNANTES CAELESTI·AQVA·IMPLORATA·LEGIONIBVS·ROMANIS OPITVLATI· SVNT CLXXIIII·

REX· LVCIVS· E· BRITANNIA· SACERDOTES· QVI· SE SVOSQVE· CHRISTIANIS· INSTITVTIONIBVS ERVDIRENT· AB· ELEVTHERIO· PER· LEGATOS POPOSCIT

ATHENAGORAS· LIBELLVM· PRO· CHRISTIANIS· AD M· AVRELIVM· ET· COMMODVM· AVGG·EX·ORIENTE CLXXVII·
MISIT·APOLLONIVS·SENATOR·MARTYRVM·NVMERO ADDITVS· EST

Digitized by Google

ELEVTHERIVS· ANNO· XIIII· PONTIFICATVS· SVI
MARTYRIVM· FECIT· IN· EIVS· LOCVM· F· E· VICTOR CLXXXV·
HOC· PONTIFICE· CONCILIVM· EPISCOPORVM
CONVOCATVM· AD· CONTROVERSIAS· PASCHALIS
DIEI· DIRIMENDAS· ITEM· ADVERSVS· SABELLIVM
ET· VALENTINVM
CHRISTIANI· ASIATICI· VICTORIS· LITTERIS· ET
INTERDICTIONE· SACRORVM· COMMVNIVM· A·
QVARTODECVMANIS·TVENDIS·DETERRITI·VICTOR
POST· ANNVM· XII· PONTIFICATVS· SVI·MARTYRIVM
FECIT· IN· EIVS· LOCVM· F· E· ZEPHYRINVS CLXXXXVII·
NATALIS· DVX· PARTIVM· THEODOTIANARVM
DIVINITVS· PLAGIS· MVLTATVS· RESIPVIT
TERTVLLIANVS·APOLOGETICON·PRO·CHRISTIANIS CLXXXXVIIII·
SCRIPSIT

SAECVLVM· III·

CHRISTIANI· QVINTVM· AD· CAEDEM· DESIGNATI
EDICTIS· SEVERI· AVG· MVLTI· IN· VRBE· PLVRIMI CCII·
IN· PROVINCIIS· CLARVM· MARTYRIVM· FECERVNT
ORIGENES· ALEXANDRIA· ROMAM· AD· ZEPHYRINVM
PONT· MAX· VENIT· CAIVS· PRESBYT· PROCVLVM CCXI·
MONTANIANVM· DISPVTANDO· PERCVLIT
ZEPHYRINVS· ANNO· XVIIII· PONTIFICATVS· SVI CCXVII·
MARTYRVM· NVMERO· INSERTVS· EST· IN· EIVS
LOCVM· F· E· CALLISTVS· HOC· PONTIFICE· AEDES
MARIAE· TRANS· TIB· DEDICATAST· COEMETERIVM
CALLISTIANVM· AMPLIATVM
M· MINVCIVS·FELIX·DIALOGVM·OCTAVIVM· SCRIPSIT
IVLIVS· AFRICANVS· E· PALAESTINA· LEGATVS
NICOPOLITARVM· AD· AVG· VENIT
CALLISTVS· ANNO· SEXTO· PONTIFICATVS· SVI CCXXII·
MARTYRIVM· FECIT· IN· EIVS· LOCVM·F·E·VRBANVS
HOC· PONTIFICE· CAECILIA· VIRGO· CLARVM
MARTYRIVM· FECIT· IPSE· VRBANVS· ANNO· VIII·
PONTIFICATVS· SVI· MARTYR· OCCVBVIT· IN· EIVS
LOCVM· F· E· PONTIANVS CCXXX·
CHRISTIANI· SEXTVM· IN· DISCRIMEN· CAPITIS
ADDVCTI·AVCTORE·MAXIMINO·AVG·IN·SACERDOT·
POTISSIME· SAEVITVM· EST CCXXXV·

PON·

PONTIANVS·ANNO·VI. PONTIFICAT· SVI· MARTYRIVM
FECIT· IN· EIVS· LOCVM· F· E· ANTERVS· QVI
MENSE· ALTERO· MARTYR· DECESSIT· IN· EIVS
LOCVM· F· E· FABIANVS
HOC· PONTIFICE· SANCTI· EPISCOPI· SEPTEM·NOMINI
CHRISTIANO· PROPAGANDO· IN· GALLIAS· MISSI
CONCILIVM· EPISCOPORVM· CONVOCATVM
ADVERSVS· ORIGENEM· COEMETERIA· MARTYRVM CCXXXXVII·
PRODVCTA· PLEBIS· ALENDAE· CVRA· DIACONIS
PER· REGIONES· DELATA
EODEM· PONTIFICE· IMPERIVM· P· R· CHRISTIANOS
PRINCIPES· HABVIT· M·M·IVLIOS· PHILIPPOS·AVGG· CCXXXXIIII·
FABIANVS· ANNO·XV·PONTIFICATVS· SVI·MARTYRIVM
FECIT· IN· EIVS· LOCVM· F· E· CORNELIVS· HOC CCL·
PONTIF·CONCILIVM·EPISCOPORVM· CONVOCATVM
EST· OB· CHRISTIANOS·TRANSFVGAS·RECIPIENDOS
ITEM· ADVERSVS· NOVATIANVM· PONTIFICATVM
MAXIMVM· INIVRIA· VSVRPANTEM
CHRISTIANI· SEPTIMVM· AFFLICTATI· IVSSV· DECII
AVG· HIPPOLYTVS· PRESB· CLARVM· MARTYRIVM
FECIT·CORNELIVS·ACTA· SYNODI· CARTHAGINIEN·
CONCILIO· INDICTO· PROBAVIT· IDEM· ANNO· III·
PONTIFICATVS· SVI· SANCTIS· MARTYRR·
ADNVMERATVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F·E·LVCIVS
QVI· ALTERO· POST· ANNO· MARTYRVM·HONORES
ADEPTVS· EST
LVCIVM· EXCEPIT· STEPHANVS· PER· EOS· DIES CCLII·
NVMERVS· CHRISTIANORVM· STEPHANI.INDVSTRIA
MIRE· AVCTVS· MVLTI· MARTYRIVM· FECERVNT
CYPRIANVS· PONTIF· CARTHAGINIENSIS· RESPONSVM CCLIIII·
DE· BAPTISMATE· A· STEPHANO· ACCEPIT· NIHIL
INNOVANDVM· CONCILIVM· CONVOCATVM CCLVII·
ADVERSVS· NOETVM· SABELLIVM·ET· VALENTINVM
CHRISTIANI· OCTAVVM· ODIA· IMPIORVM· PERPESSI
AVCTORE· VALERIANO· AVG· CLARVM· RVFINAE
ET·SECVNDAE·VIRGG·MARTYRIVM·FVIT·ANTISTITES
SACRORVM· NECI· OMNES· DEVOTI
STEPHANVS· ANNO· IIII· PONTIFICATVS· SVI· SANCTIS
MARTYRR· ADNVMERATVS· EST· IN· EIVS· LOCVM
F· E· XYSTVS· II· QVI· POST· BIENNIVM· MARTYR CCLVIIII·

OCCVBVIT· LAVRENTIVS· ARCHIDIAC· PROXIMO
TRIDVO· PRAECLARVM· MARTYRIVM· FECIT
XYSTO· DIONYSIVS· SVFFECTVS·EST·HOC·PONTIFICE
CONCILIVM· INDICTVM· OB· DELATVM· DIONYSII CCLX·
PONTIFICIS· ALEXANDR· NOMEN· ITEM· AD
CONTROVERSIAS· DE· BAPTISMATE· DIRIMENDAS
ITEM· ADVERSVS· PAVLLVM· SAMOSAT· ZAMAS
BONONIENSIBVS· PRIMVS·PONTIFEX· DATVS· MISSI
CVM· AVRO· IN·CAPPADOCIAM· QVI·CHRISTIANOS
A· BARBARIS· CAPTOS· REDIMERENT
DIONYSIVS· ANNO· X· PONTIFICATVS· SVI·HONORES
MARTYRII· ADEPTVS· EST· IN· EIVS· LOCVM·FACTVS CCLXVIIII·
EST· FELIX· AEDES· PONTIFICALES· ANTIOCHIAE
SENTENTIA· AVG· ADIVDICATAE· ILLI· QVEM·FELIX
PONT· MAX· PRO· EPISCOPO· HABERET· PAVLLVS
SAMOSAT· DEMIGRARE· IVSSVS
CHRISTIANI· NONVM· VEXATI· AVCTORE·AVRELIANO CCLXXII·
AVG·CLARVM· EVTROPI·ET·SORORVM· MARTYRIVM
FVIT· CONSTANTINVS· MAXIMVS· AVG· NATVS· EST
TACITO· ET· PLACIDIANO· COS·
FELIX· ANNO· V· PONTIFICATVS· SVI· MARTYRVM
NVMERO· ADDITVS· IN· EIVS· LOCVM· F· E· CCLXXIIII·
EVTYCHIANVS· QVI· ANNO· X· PONTIFICATVS· SVI CCLXXXIII·
MARTYRIVM· FECIT· IN· EIVS· LOCVM· F· E· CAIVS
PROTVS· PRESB· IANVARIVS· DIAC· IN· SARDINIAM
AD· EIVS·INCOLAS·INSTITVENDOS·MISSI·EXCITATA
IN·VRBE·CHRISTIANOR· VIRTVS· AD· CONTEMPTVM
MORTIS
SEBASTIANVS· DEFENSOR· ECCLESIAE· APPELLATVS
EST· IDEM· PRAECLARVM· MARTYRIVM· FECIT CCLXXXVII·
CAIVS· ANNO· XII· PONTIFICATVS· SVI· MARTYR· CCLXXXXV·
DECESSIT· IN· EIVS· LOCVM· F· E· MARCELLINVS

SAECVLVM· IIII·

CHRISTIANI· DECIMVM· IN· CRVCIATVS· ATQVE· IN
EXITIVM· DEDITI· EDICTIS· DIOCLETIANI· AVG· CCCII·
TEMPLA· DEI· IMMORTALIS· SOLO· AEQVATA
VOLVMINA· SACRARVM· LITTERARVM· FLAMMIS
DEVOTA

Digitized by Google

MARCELLINVS· ANNO· $\overline{VIIII}$· PONTIFICATVS· SVI
MARTYRIVM· FECIT· INTERREGNVM· ANNOR· $\overline{III}$· CCCIIII·
MENS· $\overline{VI}$· DIER· $\overline{XXIII}$·
CONSTANTINVS· CAESAR·A·MILITIBVS· IN·BRITANNIA CCCVI·
IMPERATOR· APPELLATVS·EST·CHRISTIANI·EDICTO
EIVS· IN· ANTIQVVM· STATVM·RESTITVTI·TEMPLA
REFECTA· ANTISTITES· SACRORVM· SVPPLETI
MARCELLVS· PONTIFEX· MAX· FACTVS· EST· QVI
TERTIO· POST· ANNO· DECESSIT· IN· EIVS·LOCVM
FACTVS· EST· EVSEBIVS· HIC· MENSES· $\overline{IIII}$· DIES CCCX·
$\overline{XVI}$· PONTIFICATVM· GESSIT
EVSEBIVM· EXCEPIT· MELCHIADES· HOC· PONTIFICE
CONSTANTINVS· AVG· PRODIGIO· CAELESTI
ADMONITVS· MAXENTIVM· DEVICIT· VRBEM
CHRISTIANO· NOMINI· PROPITIVS·INGRESSVS· EST
VEXILLA· CRVCE· ET· CHRISTI· NOMINE· INSIGNIA CCCXII·
PRAELATA· SVNT
CONCILIVM· EPISCOPORVM· INDICTVM· AD· CAVSSAM
CAECILIANI· PONT· CARTHAG· IVDICANDAM
MELCHIADES· ANNO· $\overline{IIII}$·PONTIFICAT· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· SILVESTER· EODEM CCCXIIII·
ANNO· LEGATI· AB· EO· ARELATE· AD·CONCILIVM
EPISCOPORVM· MISSI· CONCILIVM· IN· VRBE
ADVERSVS· IVDAEOS· CONVOCATVM· DOCTORES CCCXX·
EORVM· AD· DISPVTANDVM· ADMISSI
CONSTANTINVS·AVG·SILVESTRO· ET·SVCCESSORIBVS
EIVS·AEDES·LATERANAS·DONAVIT· IDEM· TEMPLVM
DEO· SERVATORI· AEDEMQ. IOANNIS· CVM·FONTE CCCXXIIII·
FECIT· TEMPLA· IN· VATICANO· ET· VIA·OSTIENSI
HONORI· PETRI· ET· PAVLLI· APOSTT· AEDEM
LAVRENTII·MARTYR·EXTRA· PORTAM· EXQVILINAM
AEDEM· HAGNAE· VIRG· MART· EXTRA·VIMINALEM
EXSTRVENDA· CVRAVIT
VITVS· ET· VINCENTIVS· PRESBYTERI· A· SILVESTRO
LEGATI· AD· CONCILIVM. MAGNVM· NICAENVM CCCXXV·
INDICTVM· IN· VRBE· CONCILIVM· VETERIS
DISCIPLINAE· RETINENDAE· CAVSSA
SILVESTER· ANNO· $\overline{XII}$· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· MARCVS· QVI· MENSE CCCXXXV·
$\overline{VIIII}$· PONTIFICATVS· SVI· DECESSIT

Digitized by Google

POST· MARCVM· IVLIVS· PONTIFEX· MAXIMVS· F· E·
CONCILIVM· INDICTVM· AB· EO· ADVERSVS CCCXXXVII·
FACTIONEM·ARIANORVM·ITERVMQVE·ET·TERTIVM
PRO· ATHANASIO. PONTIFICE· ALEX· ADVERSVS CCCXXXXI·
EVSEBIANOS·IDEM·CONCILIVM·MAGNVM·SARDICAM
CONVOCANDVM· CVRAVIT CCCXXXXVII·
AEDES· SACRAE· A· IVLIO· QVATVOR· EXSTRVCTAE
BINAE·EXTRA·POMOERIVM·VALENTINI·ET·CALLISTI
BINAE· INTRA· QVAE· IVLIAE· APPELLATAE· SVNT
CONCILIVM· VOCATVM· ADVERSVS· PHOTINVM CCCXXXXVIIII·
IVLIVS· ANNO· XVI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· LIBERIVS· ARIANA CCCLII·
FACTIO· CONSTANTIO·AVG·FAVTORE·PONTIFICES
CATHOLICAE· PROFESSIONIS· TERRA· MARIQVE
INSECTATA· EST· LIBERIVS· BEROEAM· RELEGATVS CCCLV·
IN· EIVS· LOCVM· ARIANI· FELICEM· II· LEGENDVM
CVRARVNT· QVI· DEINDE· PROBATVS· ATQVE· AB
OMNIBVS· RECEPTVS· PONTIFICATVM· TRIENNIO
GESSIT
IDEM· LIBERIO·REDVCE· SE·PONTIFICATV·ABDICAVIT
LIBERIVS· REGIMEN· ECCLESIAE· RECEPIT· HOC CCCLVIIII·
PONTIFICE·TEMPLVM·LIBERIANVM·DEDICATVM·EST
CHRISTIANI· VNDECIMVM· VEXATI· MVLTIMODIS
ATQVE·ASTV·ET·INSIDIIS·CIRCVMVENTI· AVCTORE CCCLXI·
IVLIANO· AVG· IOANNES· ET· PAVLLVS· CLARVM
MARTYRIVM· FECERVNT
LIBERIVS· ANNO· XV· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F·E· DAMASVS· HVIC· FACTIO CCCLXVI·
SEDITIOSORVM· VRSINVM· OPPOSVIT· TVMVLTVS
ET· CAEDES· IN· VRBE· FVIT· VRSINVS·A·IVVENCIO
PRAEF· VRB· IN· EXILIVM· ACTVS· EST
CONCILIVM· AD· MACEDONIANOS· QVI·RESIPVISSENT
RECIPIENDOS· INDICTVM· ITERVMQVE· ADVERSVS
ARIANORVM· MOTVS· TERTIVM· VTI· DAMASVS· SE
DE·CONTENTIONE·HONORIS·PVRGARET·QVARTVM
ADVERSVS· AVXENTIVM· ET· ARIANOS· QVINTVM CCCLXX·
ADVERSVS· APOLLINAREM· ET· SECTATORES· EIVS
CONCILIVM· MAGNVM· CONSTANTINOPOLIM
CONVOCATVM· EST· EODEM· ANNO· SEXTVM· IN CCCLXXXII·
VRBE· ACTVM· CONCORDIAE· FIRMANDAE· CAVSSA
ASCHOLVS· PONT· THESSALON· VICE· PONTIFICIS

MA-

MAXIMI· PER· ILLYRICVM· FVNGI· IVSSVS
AEDES· LAVRENTII· AD· THEATRVM.POMPEII·ALTERA
VIA· ARDEATINA· A· DAMASO· CONDITAE· MVLTA
MARTYRVM· SEPVLCRA· TITVLIS· DONARIISQVE
EXCVLTA
DAMASVS·ANNO· XVIIII·PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· SIRICIVS· CONCILIVM CCCLXXXV·
AB· EO· INDICTVM· VETERIS· DISCIPLINAE
RETINENDAE· CAVSSA· RESPONSVM· HIMERIO
PONT· TARRACON· SECVNDVM· QVAESITA· DATVM
PRESBYTERI· ET· DIACONI·EX·VETERI·PRAESCRIPTO
CAELIBEM· VIVERE· VITAM· IVSSI
THEODOSIVS· AVG· CVM· HONORIO· CAESARE·VRBEM
INGRESSVS· CONGIARIVM· POPVLO· DEDIT CCCLXXXVIIII·
MONVMENTA· VETERIS· SVPERSTITIONIS·RITVSQVE
OMNES· PROFANOS· EDICTO· SVSTVLIT
CONCILIVM· ITERVM· COACTVM· ADVERSVS
IOVINIANVM· ADMONITI· PER· EPISTOLAS·EPISCOPI CCCLXXXX·
NE· QVIS· IN· LOCVM·EPISCOPI·DEMORTVI· INSCIO
PONTIFICE· MAXIMO· INITIARETVR
SIRICIVS· ANNO· XIIII· PONTIFICATVS· SVI·MORTVVS CCCLXXXXVIIII·
EST· IN· EIVS· LOCVM· F·E· ANASTASIVS·CONCILIVM
AB· EO· CONVOCATVM· VETERIS· DISCIPLINAE CCCC·
RETINENDAE· CAVSSA

SAECVLVM· V·

AEDES· CRESCENTIANA· IN· COELIO· AB· ANASTASIO
P· M· CONDITA· DEDICATAQVE· EST· RVFINVS· DE
STVDIO· IN· ORIGENEM· REPREHENSVS· LEGATI CCCCI·
EX· AFRICA· AD· POPVLARIVM· INSTITVTIONEM
SACERDOTES·A·PONTIFICE·MAXIMO·POSTVLARVNT
ANASTASIVS·ANNO· III· PONTIFICATVS· SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· INNOCENTIVS· HOC
PONTIFICE· HONORIVS· AVG· VRBEM· INGRESSVS
SEPVLCRVM· PETRI· ET· PAVLLI· APOSTT· INVISIT CCCCIII·
LVDOS· GLADIATORIOS· EDICTO· SVSTVLIT
AEDES· GERVASI· ET· PROTASI· MARTYRR· VALLE
QVIRINI· AB· INNOCENTIO· DEDICATAST·RESPONSA

Digitized by Google

EPISCOPIS· DE· SACRO· IVRE· MVLTIS· PETENTIBVS
DATA·IOANNIS· CHRYSOSTOMI· CAVSSA· SVSCEPTA
ACTA·CONIVRATIONIS· THEOPHILIANAE· RESCISSA CCCCV·

INNOCENTIVS· GOTHICO· BELLO· INGRVENTE
RAVENNAM·CVM·LEGATIS·SENATVS·AD·HONORIVM
AVG· PROFECTVS· EST· PACIS· CONSTITVENDAE
CAVSSA· VRBS· DIV· OBSESSA· CAPTAQVE· AB·REGE CCCCX·
ALARICO

CAELESTIVS· CARTHAGINE·IN· CONCILIO·DAMNATVS
AD· PONT· MAX· PROVOCAVIT· IDEM· ET·PELAGIVS
AB· INNOCENTIO· PERCVLSI· ET· INTERDICTO· A
SACRIS· COMMVNIBVS· AMOTI CCCCXVII·

INNOCENTIVS· ANNO· XVI· PONTIFICATVS· SVI
MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· ZOSIMVS
CONCILIVM· EPISCOPORVM· AB· EO· INDICTVM
VETERIS· DISCIPLINAE· RETINENDAE· CAVSSA
PELAGIVS· ET· CAELESTIVS· ITERVM· DAMNATI CCCCXVIII·

ZOSIMVS· ANNO· II· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· BONIFACIVS· HVIC
FACTIO· SEDITIOSORVM· EVLALIVM· OPPOSVIT
TVMVLTVS· IN· VRBE· FVIT· EVLALIVS· HONORII
AVG· IVSSV·IN·EXILIVM· ACTVS· EST

TEMPLVM· PAVLLI· APOSTOLI· VIA· OSTIENSI· A
THEODOSIO· AVG· RESTITVI· COEPTVM· AB
HONORIO· AVG· PERFECTVM· EST· CAVTVM· A
BONIFACIO· NE· ILLYRICVM· PONTIFICI
CONSTANTINOPOL· ADTRIBVERETVR CCCCXXII·

BONIFACIVS· ANNO· IIII· PONTIFICATVS· SVI
MORTVVS· EST·IN·EIVS· LOCVM· F·E· CAELESTINVS
HOC· PONTIFICE· FACTIONIBVS· HAERETICORVM
EX· AVCTORITATE· PLACIDIAE· AVG· PVRGATA
VRBS· CAELESTIVS· EX· TERRA· ITALIA· PVLSVS CCCCXXV·

CONCILIVM· EPISCOPORVM· IN· VRBE· BIS· ACTVM
ADVERSVS· NESTORIVM· CONCILIVM· MAGNVM
CONVOCATVM·EPHESVM·LEGATI·QVI· PRAEESSENT
ARCADIVS· ET· PROIECTVS· EPISCOPI· PHILIPPVS CCCCXXXI·
PRESB· EODEM· ANNO· PALLADIVS· PONTIFEX· IN
HIBERNIAM· AD· EIVS· INCOLAS· INSTITVENDOS
MISSVS· EST

AEDES· SABINAE· MART· IN· AVENTINO· A· PETRO

PRESB· DOMO· ILLYRICO· AEDIFICATA· EST
MEMORIAE·ET·SCRIPTIS· AVGVSTINI· LVCVLENTVM
TESTIMONIVM· A· PONT· MAX· IMPERTITVM
CAELESTINVS·ANNO·X·PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· XYSTVS· III· HOC CCCCXXXII·
PONTIFICE· CONCILIVM· INDICTVM· ADVERSVS CCCCXXXIII·
PELAGIANOS· ET· NESTORIANOS
AEDES· LAVRENTII· ET· LVCINAE·A·XYSTO·CONDITA
TEMPLVM· LIBERIANVM· RESTITVTVM· TESTVDO
SACRI· FONTIS· IN· LATERANO· EXORNATA CCCCXXXVI·
IVLIANI·DVCIS·PARTIVM· PELAGIANARVM·DETECTAE
FRAVDES·IPSE·AECLANO· INTERCLVSVS· DAMNATVS
XYSTVS· ANNO· VIII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· LEO· MAGNVS· HOC CCCCXXXX·
PONTIFICE·CONCILIVM·EPISCOPORVM·QVOTANNIS
ACTVM· III· K· OCTOBR· ANNIVERSARIO· INITI· AB
EO· PONTIFICATVS· DIE
MAVRITANI· ET· SICVLI· AD· PRAESCRIPTA· MAIORVM
LEONIS· LITTERIS· REVOCATI· PASCHAE· DIES
SECVNDVM· KALENDARIVM· ALEXANDRINORVM
DEFINITI CCCCXXXXIII·
MANICHAEI· ROMA· PVLSI·SCRIPTA·EORVM· FLAMMIS
DEVOTA· FACTIO· PELAGIANORVM· ET CCCCXXXXVII·
PRISCILLIANORVM· REPRESSA
LEO· PER· EPISTOLAM· AD·FLAVIANVM· SENTENTIAM
SVAM· DE·DEO·HOMINE·EXPOSVIT·CONIVRATIONIS
EPHESIAE· ACTA· OMNIA· RESCIDIT CCCCL·
EVDOXIA·AVG·AEDEM·PETRI·IN·EXQVILIIS CONDIDIT
EADEM· CATENAS· QVIBVS· VINCTVS· FVERAT· IN
EAM·INTVLIT·DEMETRIA·VIRGO· AEDEM· STEPHANI
VIA· LATINA· FECIT
CONCILIVM· MAGNVM· LEGITIMVM· CHALCEDONE
CELEBRATVM· EST· EVTYCHES· ET· DIOSCORVS CCCCLI·
DAMNATI
ATTILA· DVX· HVNNORVM· VRBI· INHIANS· LEONIS
OCCVRSV· ET· ADLOQVIO· DETERRITVS·VICTOREM
EXERCITVM· TRANS· ALPES· REDVXIT CCCCLII·
ACTA. CONCILII· CHALCEDONENSIS· A· LEONE
PROBATA· LITTERIS· AD· VNIVERSAM· ECCLESIAM
MISSIS· CANON· XXVIII· REIECTVS CCCCLIII·

GEN-

GENSERICVS· DVX· VANDALORVM· LEONE DEPRECANTE· AB· INCENDIO· VRBIS· ET COMPILATIONE· AEDIVM· SACRARVM· MILITES COHIBVIT CCCCLV·

LEONIS· LITTERIS· EXCITATI· ORIENTIS· EPISCOPI ADVERSVS· TIMOTHEVM· ELVRVM· QVI·PONTIFIC· ALEXANDR· INVASERAT· AEGYPTII· AD· TVENDAM MAIORVM· DOCTRINAM· CONFIRMATI CCCCLVII·

AEDES· CORNELII· VIA· APPIA· A· LEONE· CONDITA NONNVLLAE· QVAE· VETVSTATE· DILABEBANTVR RESTITVTAE· MVLTAE· DONARIIS· AVCTAE

LEO· ANNO· XXII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· HILARVS· LITTERAE CCCCLXI·
AB·EO·AD·ORIENTIS·EPISCOPOS·MISSAE·DOCTRINAE VETERIS· TVENDAE· CAVSSA· CONTROVERSIAE INTER· EPISCOPOS· GALLIARVM· COMPOSITAE CCCCLXII·

TEMPLA· VRBIS· REFECTA· EXORNATA· AEDICVLAE TRES· AD· FONTEM· IOANNIS· AB· INCOHATO EXSTRVCTAE· BIBLIOTHECAE·BINAE· IN· LATERANO INSTITVTAE· COENOBIA· DVO·MONACHIS·APERTA DITATA

CONCILIVM· EPISCOPORVM· INDICTVM· VETERIS DISCIPLINAE· RETINENDAE· CAVSSA· EPISCOPIS CCCCLXV·
HISPANIARVM· PRAESCRIPTVM· NE· QVIS· SIBI SVCCESSOREM·MORTIS·CAVSSA·DESIGNARET·NEVE PONTIFICATVS· COMMVTARENTVR

ANTHEMIVS· AVG· HILARO· AVCTORE· PHILOTHEVM MACEDONIANVM· REBVS· NOVIS· STVDENTEM CCCCLXVII·
COERCVIT

HILARVS· ANNO· VII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· SIMPLICIVS· A· PROBO CCCCLXVIII·
HVIVS· LEGATO· AMBITIOSA· ACACII· PONT· CONSTANTINOP· AVCTORITAS· INFRA· VETERES FINES· COHIBITA· ZENO·EPISC·HISPALENSIVM·VICE PONTIFICIS· MAXIMI· PER· HISPANIAS·FVNGI·IVSSVS

SIMPLICII· LITTERIS· BASILISCVS· AVG· AB· ELVRO ET·EVTHYCHIANIS·TVENDIS·DETERRITVS·DAMNATI CCCCLXXVI·
QVI· IN· ANTIOCH· ET· ALEXANDR· PONTIFICATVM INVASERANT CCCCLXXVIII·

AEDES· STEPHANI· IN· COELIO· ALTERA· AD· LAVRENTI

Digitized by Google

EXTRA· POMOERIVM· ITEM· VIVIANAE· AD· DOMVM
LICINIANAM·ET·ANDREAE·IN·EXQVILIIS· CONDITAE
PRONAON· TEMPLO· VATICANO· ADIECTVM
TALAIAS·PONTIFICAT·DETVRBATVS· ET·ALEXANDRIA
PROFVGVS· IN· VRBEM· AD· PONT· MAX· VENIT CCCCLXXXII·
SIMPLICIVS· ANNO· XV· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· FELIX· III. CONCILIVM CCCCLXXXIII·
AB· EO· INDICTVM·ADVERSVS·ACACIVM·FAVTOREM
HAERETICORVM· QVERELAE· TALAIAE· EXSVLIS
AVDITAE· LEGATI· CONSTANTINOPOLIM· VITALIS
ET· MISENVS· EPISCOPI
ZENO· AVG· DE· OFFICIO· GRAVITER· ADMONITVS
ACACIVS· ROMAM· IN· IVDICIVM·VOCATVS·LEGATI
OB· PRAEVARICATIONEM· PONTIFICATV· ABIRE
IVSSI·ET·A·SACRIS·COMMVNIBVS·AMOTI·SENTENTIA CCCCLXXXIIII·
IN· ACACIVM· CONTVMACEM· DICTA· VT· HONORE
OMNI· SPOLIATVM·IN·ALIENORVM· NVMERO·OMNES
HABERENT·QVI·NON· PARVERVNT· EODEM·NVMERO
HABITI
CONCILIVM· VOCATVM· OB· EOS. QVI· IN· AFRICA
ARIANIS· IN· ECCLESIAM· SAEVIENTIBVS·A·VETERIS CCCCLXXXVII·
DOCTRINAE· PROFESSIONE· DEFECERANT· AEDES
AGAPETI· EXSTRVCTA· AD· LAVRENTII· EXTRA
POMOERIVM
FRAVITAE· SVCCESSORI· ACACI. DESIGNATO· HAC
LEGE·SPES·FACTA·CONCORDIAE·VT·NOMINA·ACACI CCCCLXXXVIIII·
ET· MONGI· SACRIS· E· TABVLIS· DELERET
FELIX· ANNO· VIIII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· GELASIVS· RECVSATA CCCCLXXXXII·
AB· EO· EVPHEMI. PONTIFIC. CONSTANTINOPOL.
CONSENSIO·NI·NOMEN·ACACI·DELERET·REFVTATAE CCCCLXXXXIII·
GRAECORVM· DE· ACACI. IVDICIO· QVERELAE
CONCILIVM· ROMAE· ACTVM· VT· LIBRORVM· CENSVS
FIERET· ET· AVCTORITAS· CVIVSQ. DEFINIRETVR
ITEM· VT· MISENO· LEG· PONTIFICATVS·CVMANVS
RESTITVERETVR·MANICHAEI·IN·VRBE· LATITANTES CCCCLXXXXV·
IN· EXSILIVM· PVLSI· PELAGIANI· ET· EVTYCHIANI
REPRESSI
AEDES· A· GELASIO· TRES· DEDICATAE· SVNT·TIBVRE
VIA· LABICANA· ET· VIA· LAVRENTINA·SACERDOTES

Digitized by Google

CANONICI· IN· LATERANVM· DEDVCTI
GELASIVS· ANNO· V· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS CCCCLXXXXVI·
EST· IN· EIVS· LOCVM· F·E· ANASTASIVS·II· LEGATI
AB· EO· CONSTANTINOPOLIM· CRESCONIVS· ET
GERMANVS· QVI· DE· PACE· CONCORDIAQVE· CVM
GRAECIS· AGERENT
LITTERAE· AB· ANASTASIO· IN· GALLIAM· AD·REGEM
CLODOVAEVM·GRATVLANDI·CAVSSA·MISSAE·QVOD
IS· CHRISTIANAM· PROFESSIONEM· AMPLEXVS·ESSET CCCCLXXXXVII·
ANASTASIVS·ANNO· II· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· SYMMACHVS· HVIC CCCCLXXXXVIII·
FESTI· PATRICI· FACTIO· LAVRENTIVM· OPPOSVIT
ANASTASI· AVG· CONSENSIO· A· SYMMACHO
REPVDIATA· NI· ACACI· NOMEN· DELERETVR
CONCILIVM· BIS· VOCATVM· ADVERSVS·LAVRENTIVM D·
PONTIFICIS· MAXIMI·CREANDI·RATIO·IN·POSTERVM
LEGIBVS· CONSTITVTA

SAECVLVM· VI·

CONCILIVM·ITERVM·VOCATVM·ADVERSVS·LAVRENTI
FACTIONEM· LEGES· DE· AMBITV· LATAE· TERTIO DI·
ITEM· ET· QVARTO· LEGITIMA· SYMMACHI
AVCTORITAS· AB· INIVRIIS· ADSERTA· QVINTO
ACTVM· DE· POENIS· EORVM· QVI· IN· FVNDOS
ECCLESIAE· INVASISSENT DV·
SYMMACHVS· AEDEM· PETRI· VIA· TIBVRTINA
DEDICAVIT. AEDEM· SILVESTRI· ET· MARTINI· IN
EXQVILIIS· BINAS· VIA· AVRELIA· AGATHAE· ET
PANCRATII· CONDIDIT· HAGNAE· ET· FELICITATIS
RESTITVIT· TEMPLVM· VATICANVM· AMPLIAVIT
EXCOLVIT· ET· IN· PROXIMO· AEDEM· ANDREAE
APOST· FECIT· IDEM·DOMOS·ALENDIS· PAVPERIBVS
TERNAS· APERVIT
EPISCOPI· PER· ILLYRICVM· SYMMACHI· LITTERIS DXII·
CONTRA·EVTYCHIANOS·CONFIRMATI·ORIENTALES
ECCLESIAE· OPEM· AB· EODEM· ADVERSVS
HAERETICOS· IMPLORARVNT
SYMMACHVS· ANNO· XVI· PONTIFICATVS· SVI
MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· HORMISDAS DXIIII.

LEGATOS· QVI· DE· PACE· AGERENT· ANASTASIVS
AVG· AD· EVM· MISIT· IDEM·LEGATOS·HORMISDAE
CONSTANTINOPOLI· MALE· HABITOS· ROMAM· RE
INFECTA· REDIRE· IVSSIT DXVII·

CONCILIVM· VOCATVM· ADVERSVS· GRAECOS
DISCORDIAE·VETERIS·TOLLENDAE·CAVSSA·LEGATI DXVIII·
CONSTANTINOPOLIM· ITERVM· MISSI· QVI· RES
COMPONERENT·PAX·IVSTINO·AVG·CONCILIATORE
CVM· EPISCOPIS· CONFECTA·DAMNATI·HAERETICI
NOMINA· ACACI· EVPHEMI· MACEDONI· ET
SECTATORVM· SACRIS· E· TABVLIS· DELETA· SVNT DXVIIII·

HORMISDAS· ANNO· VIIII· PONTIFICATVS· SVI
MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· IOANNES DXXIIII·
HVNC· REX· THEODORICVS· CONSTANTINOPOLIM
CVM· LEGATIS· IRE· COEGIT· QVI·IVSTINVM· AVG·
ARIANIS· PLACARENT

IOANNES· A· IVSTINO· AVG· ADORATIONE· ATQVE
OMNI· HONORE· ACCEPTVS· EST· IDEM· TEMPLA
DE· ARIANIS· RECEPTA· SACRIS·LEGITIMIS· EXPIAVIT DXXV·

REX· THEODORICVS· IOANNEM· ET· LEGATOS·QVOD
LEGATIONEM· EX· IPSIVS· SENTENTIA· NON
PEREGISSENT· IN· CARCEREM· INCLVSIT· IOANNES
ANNO· III· PONTIFICATVS· SVI· RAVENNAE· IN
VINCVLIS· MORTVVS· EST·IN·EIVS· LOCVM·FACTVS DXXVI·
EST· FELIX· IIII· LITTERAE· AB· REGE· ATALARICO
AD· SENATVM·MISSAE·GRATVLANDI· CAVSSA· QVOD
PONTIFEX· MAXIMVS· RENVNCIATVS· IS· ESSET
QVEM· PATER· EIVS· COMMENDAVERAT

DIONYSIVS· EXIGVVS· CYCLVM·SVVM·EDIDIT· ANNOS
CHRISTIANOS· PRIMVS· COMPVTANDO· VSVRPAVIT DXXVII·
FELIX· QVOD· ROMVLI· TEMPLVM· FVERAT· AEDEM
COSMAE· ET· DAMIANI· FECIT· IDEM· SATVRNINI
MART· AEDEM· VIA· SALARIA· INCENDIO
CONSVMPTAM· RESTITVIT

EDICTVM· AB· REGE· ATALARICO· DE· LITIBVS
ADVERSVS· CLERVM· VTI· IVDICIVM· A· PONTIFICE DXXVIII·
MAXIMO· EXERCERETVR

FELIX· ANNO· V· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS·EST DXXX·
IN· EIVS· LOCVM·F·E·BONIFACIVS· II· HVIC·FACTIO
SEDITIOSORVM· DIOSCORVM· OPPOSVIT· CVIVS

Digitized by Google

TAMEN. CONATVS. MORS. BREVI. COMPRESSIT
CONCILIVM. A. BONIFACIO. VOCATVM. VT. DE SVCCESSORE. DELIBERARET. EVNDEM. QVVM DESIGNATVS. ESSET. MOX. VITIO. FACTVM PRONVNCIAVIT. CONCILIVM. RVRSVS. BIS. INDICTVM PRIMO. ACTVM. DE. ADMINISTRATIONE. ECCLESIAR. ILLYRICARVM. SECVNDO. DE. VETERI. DOCTRINA ADVERSVS. EVTYCHIANOS DXXXII.

BONIFACIVS. ANNO. III. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. IOANNES. II. EO. PONTIFICE CAPTATORIBVS. SVFFRAGIORVM. ADITVS. AD. SACROS HONORES. SENATVS. CONSVLTO. INTERCLVSVS IIDEM. AB. REGE. ATALARICO. POENA. MVLTATI

LEGATI. AB. IVSTINIANO. AVG. VENERE. QVI. PONTIF. MAXIMO. LITTERAS. CATHOLICAE. PROFESSIONIS DXXXIII. TESTES. OFFERRENT. DONAQVE. PETRO. APOSTOLO IN. VATICANO. DICARENT

IOANNES. ANNO. III. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. AGAPETVS. HVNC. REX DXXXV. THEODOTVS. PACIS. CONSTITVENDAE. CAVSSA ORATOREM. AD. IVSTINIANVM. AVG. MISIT. MAGNI EIDEM. HONORES. CONSTANTINOPOLI. HABITI AVTHIMVS. AVCTOR. RERVM. NOVARVM. EX. EIVS AVCTORITATE. PONTIFICATV. SE. ABDICARE COACTVS. MVLTI. HAERETICARVM. PARTIVM. DVCES IN. EXSILIVM. PVLSI

AGAPETVS. MENSE. XI. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. CONSTANTINOPOLI. IN. EIVS. LOCVM. F. E. DXXXVI. SILVERIVS. QVEM. REX. THEODOTVS. COMMENDARAT

BELISARIVS. DVX. GOTHICI. BELLI. CAMPANIA. RECEPTA VRBEM. INGRESSVS. MOENIA. ET. PROPVGNACVLA DXXXVII. RESTITVIT. FOSSAM. CIRCVMDVXIT. GOTHORVM IMPETVM. RETARDAVIT

REX. VITIGES. VRBEM. OBSIDIONE. CLAVSIT. IN. EO RERVM. DISCRIMINE. THEODORA. AVG. SILVERIO EXSILIVM. IRROGAVIT. QVOD. ANTHIMI RESTITVTIONI. ADVERSATVS. ESSET. EIDEM VIGILIVM. PER. VIM. SVFFECIT

SILVERIVS. ANNO. II. PONTIFICATVS. SVI. IN. EXSILIO MARTYRIVM. FECIT. AB. EIVS. MORTE. VIGILIVS DXXXVIII.

Digitized by Google

PONTIFEX· MAXIMVS· HABITVS· EST
GOTHI· OBSIDIONEM· VRBIS· SOLVERVNT· BELISARIVS AFRICA· SVBACTA· ET· VRBE· ATQVE· ITALIA LIBERATA· CRVCEM· AVREAM· CENTVM· PONDO GEMMIS. DISTINCTAM· PETRO· APOSTOLO·DONVM DEDIT· IDEM· HOSPITALES· DOMOS· ALENDIS PAVPERIBVS· BINAS· EXSTRVXIT

ARATOR· ACTA· APOSTOLORVM· QVAE· VERSIBVS DXXXXIIII·
COMPLEXVS· ERAT· AD· PETRI· IN· EXQVILIIS RECITAVIT· HYPODIACONVS· A· VIGILIO· FACTVS EST

REX· TOTILAS· VRBEM· OBSIDERE· INSTITVIT
IVSTINIANVS·AVG· VIGILIVM· CONSTANTINOPOLIM DXXXXV·
ARCESSIVIT

VRBS· A· REGE· TOTILA· CAPTA· EST· MOENIA
INTERRVPTA· OPES· DIREPTAE· MAGNVS· CIVIVM DXXXXVI·
NVMERVS·DIFFVGIT·MVLTI·A· REGE· IN·CAMPANIAM DEDVCTI

BELISARIVS· VRBEM· IMPROVISO· ADVENTV·RECEPIT
COMMVNIVIT· GOTHOS· OPPVGNATIONEM DXXXXVII·
INFERENTES· FVGAVIT

VRBS·ITERVM· AB·REGE· TOTILA· OBSESSA· CAPTAQVE DXXXXVIIII·
EST· GRAECI· MAGNAM· PARTEM· CAESI· CIVES BENE· HABITI· SVNT

VIGILIVS· COSTANTINOPOLI· MVLTIS· PRECIBVS
A· IVSTINIANO· AVG· CONTENDIT· VT· BELLVM DL·
ADVERSVS·GOTHOS·RENOVARET· CONTROVERSIAE IBIDEM· MOVERI·COEPTAE·DE·SCRIPTIS·THEODORI ET· THEODORETI· ET· IBAE· VIGILIVS· SENTENTIAE
AVGVSTI· ADVERSATVS·CHALCEDONEM·IN·ASYLVM DLI·
SECESSIT

VRBS· A· NARSETE· PVLSIS· GOTHIS· RECEPTA· QVI MAVSOLEVM· HADRIANI· COMMVNIVERANT· IN
DEDITIONEM· VENERVNT DLII·

CONCILIVM· MAGNVM· CONSTANTINOPOLI· ACTVM
VIGILIVS·CVM·SENTENTIAE·EIVS·SVFFRAGATORIBVS DLIII·
OB· CONSTANTIAM· PROPOSITI· IN· EXSILIVM PVLSVS· PAVLLO· POST· REVOCATVS· EXPOSITA SENTENTIAE· SVAE· FORMVLA· ACTA· CONCILII COMPROBAVIT· IDEM· QVVM· ROMAM· REDIRET

SYRACVSIS. MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E.
PELAGIVS. QVEM. IVSTINIANVS. AVG. COMMENDARAT DLV.
SVMMA. INTER. EPISCOPOS. DE. CONCILII. QVINTI
AVCTORITATE. DISSENSIO. FVIT. EAM. PELAGIVS
LITTERIS. SEDARE. CONATVS. EST. NARSETE DLVI.
AVCTORE. TEMPLA. VRBIS. INSTAVRATA. DOMVS
RESTITVTAE. AVCTA. A. PELAGIO. AEDES. LAVRENTI
EXTRA. POMOERIVM. ET. SEPVLCRVM. MARTYRIS
SIGNIS. ARGENTEIS. EXCVLTVM. IDEM. DOMI. AEDES
HOSPITALES. . SENIBVS. EGENIS. CONSTITVIT
TEMPLVM. PHILIPPI. ET. IACOBI. APOSTT. INCHOAVIT
PELAGIVS. ANNO. V. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. IOANNES. III. HOC DLX.
PONTIFICE. TEMPLVM. PHILIPPI. ET. IACOBI. APOSTT.
ABSOLVTVM. EST
PESTILENTIA. GRAVIS. IN. VRBE. TERRAQVE. ITALIA
OMNE. MORTALIVM. GENVS. DEPOPVLATA. EST DLXVI.
IOANNES. NEAPOLIM. PROFECTVS. NARSETEM. IAM
IN. GRAECIAM. SOLVENTEM. RETINVIT. ET. IN DLXVII.
VRBEM. REDVXIT
REX. ALBOINVS. MAGNVM. LANGOBARDORVM
ALIARVMQVE. GENTIVM. EXERCITVM. IN. ITALIAM DLXVIII.
INFVDIT
IOANNES. ANNO. XIII. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. BENEDICTVS. HOC DLXXIII.
PONTIFICE. GREGORIVS. QVI. MAGNVS. DICTVS
EST. QVVM. SE. PRAEFECTVRA. VRBIS. ABDICASSET
COENOBIVM. DOMI. SVAE. AD. CLIVVM. SCAVRI
CONDIDIT. IBIQVE. MONACHVM. AGERE. INSTITVIT
MAGNAE. PASSIM. A. LANGOBARDIS. INLATAE. ITALIAE
CLADES. PLERAQVE. OPPIDA. CAPTA. INCVRSIONES. DLXXV.
IN. FINES. ROMANOS. FACTAE
BENEDICTVS. ANNO. V. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. PELAGIVS. II. LEGATI DLXXVIII.
AB. EO. AD. TIBERIVM. AVG. QVI. AVXILIVM
ADVERSVS. HOSTES. IMPLORARENT. SVBMISSAE
GRAECORVM. COPIAE. LANGOBARDOS. VRBI
IMMINENTES. IN. OFFICIO. TENVERE. PROCVRATIO
NEGOTIORVM. PONTIFICALIVM. APVD. TIBERIVM
AVG. GREGORIO. DATA. EST

LAN-

LANGOBARDI· COENOBIVM· AGRI· CASINATIS
IRRVPTIONE· FACTA· CEPERVNT· MONACHOS DLXXXII·
DILAPSOS· VAGOSQVE· PELAGIVS· COLLEGIT
SEDEMQVE· IIS· AD· LATERANVM· DEDIT
MAVRITIVS· AVG· DE· VRBIS· PERICVLO· ADMONITVS
GREGORIVS·IN·PATRIAM·REDIIT·GRAVES·LITTERAE DLXXXIII·
A· PELAGIO· MISSAE· AD· HELIAM· PONTIFICEM
AQVILEIENSIVM· ET· AD· OMNES· VENETIAE
EPISCOPOS· VT· A· PERVERSA· SENTENTIA
DIMOVERET· ZMARAGDI· HEXARCHAE· RAVENNAT.
AVCTORITAS· ATQ. OPERA· INTERPOSITA· EST
CONCILIVM· INDICTVM· AD· EOS· IN· GRATIAM
RECIPIENDOS· QVI· OB· ACTA· CONCILII· MAGNI DLXXXVIIII·
CONSTANTINOPOLITANI· II· A·PONTIFICE·MAXIMO
DISSEDERANT· PRAEFATIONVM· QVAE· IN· SACRIS
SOLLEMNIBVS· CANTANTVR· EXEMPLAR· GALLIS
ET· GERMANIS· DATVM
TIBERIS· EXVNDATIO· ET· PESTILENTIA· IN· VRBE
FVIT· FVNESTAE· VBIQVE· DOMVS· PELAGIVS· IPSE DLXXXX·
ANNO· XII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS· EST·IN
EIVS· LOCVM· F· E· GREGORIVS· MAGNVS
SVPPLICATIONES· AB· EO·AD·TEMPLA· INSTITVTAE
PLACANDI· NVMINIS· CAVSSA
ARIOLFI· DVCIS· SPOLETINORVM· CONATVS
GREGORIO· AVCTORE· REPRESSI· REX· AGILVLFVS
OBSIDIONEM· VRBIS· SOLVERE· COACTVS· REGINA DLXXXXII·
THEODELINDA· DE· CONTROVERSIIS· CONCILII
QVINTI· A· GREGORIO· EDOCTA· MVLTI· PACIS
STVDIO· LABORES· EXANTLATI
GREGORIVS· LEGATIS· IN·SARDINIAM· SACERDOTIBVS DLXXXXV·
MVLTOS· INANIVM· DEORVM· CVLTORES· VETERI
SVPERSTITIONE· LIBERAVIT· IOANNEM·EPISCOPVM
CONSTANTINOPOL· QVI· SE· PONTIFICEM
OECVMENICVM· APPELLABAT· ABSTINERE· EO
TITVLO· IVSSIT· CONCILIO· VOCATO· IOANNEM
PRESBYTERVM· CHALCEDONENSEM· HAERESIS
INSIMVLATVM· ABSOLVIT
AVGVSTINVS· ET· SOCII·MONACHI·MISSI·A·GREGORIO
IN· BRITANNIAM·QVI·EAS·GENTES·AD·CHRISTIANAM DLXXXXVI·
PROFESSIONEM· INSTITVERENT· CROTONIATES

CON-

Digitized by Google

CONTVMELIIS. CAPTIVITATIS. EXEMPTI. PAX. EO
CONCILIATORE. ITALIAE. REDDITA DLXXXXVIIII.
AEDES. AGATHAE. VICO. SVBVRRA. QVAM. FLAVIVS
RICIMER. ADORNARAT. EXPIATA. DEDICATAQVE
EST. TEMPLA. PASSIM. ORNATV. EXCVLTA. DONARIIS
AVCTA

SAECVLVM. VII.

CONCILIVM. A. GREGORIO. INDICTVM. AD
LATERANVM. CONTROVERSIAE. DE. IVRE DCI.
MONACHORVM. DIREMPTAE. ANDREAS. PLANVS
DAMNATVS. EST

DONA. A. GREGORIO. REGINAE. THEODELINDAE DCII.
MISSA. LAGVNCVLAE. OLEI. PLENAE. DE. LYCHNIS
AD. MARTYRVM. SEPVLCRA. ARDENTIBVS

GREGORIVS. ANNO. XIIII. PONTIFICAT. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. SABINIANVS. HOC DCIIII.
PONTIFICE. FAMES. IN. VRBE. FVIT. RAVENNAE
ACTVM. EX. EIVS. AVCTORITATE. DE. DISSIDIO
EPISCOPOR. TOLLENDO. CANDIDIANVS. PONTIFEX
MAIOR. AQVILEIENSIVM. RITE. FACTVS. IN. INSVLAM
GRADVM. CONCESSIT

SABINIANVS. ANNO. II. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. BONIFACIVS. III. HVIVS DCVII.
OPERA. PHOCAS. AVG. ADVERSVS. PONTIFICES
CONSTANTINOPOLITANOS. EDIXIT. VNVM. ESSE
QVI. EPISCOPVS. OECVMENICVS. HABENDVS. SIT
PONTIFICEM. ROMANVM

CONCILIO. IN. VRBEM. CONVOCATO. ACTVM. DE
PONTIFICVM. CREATIONE. DECRETVMQVE. FACTVM
EST. A. DEFVNCTI. SEPVLTVRA. TRIDVVM. SVFFRAGIIS
SVPERSEDENDVM. VIDERI

BONIFACIVS. MENSE. VIIII. PONTIFICATVS. SVI
MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. BONIFACIVS
IIII. PANTHEON. AB. EO. EXPIATVM. DEDICATVMQVE DCVIII.
EST. CONSENSV. PHOCAE. AVG. QVI. NOVAE. AEDI
FVNDOS. ADTRIBVIT

CONCILIVM. VOCATVM. AD. COMPONENDAS
BRITANNORVM. CONTROVERSIAS. DE. IVRE DCX.

BO-

Digitized by Google

MONACHORVM· RESPONSA. DATA
BONIFACIVS·ANNO· VII· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· ADEODATVS·ORIENTÈ
OMNI· PERSARVM· INCVRSIONIBVS· INFESTO· PAX DCXV·
IN· ITALIA. FVIT· LANGOBARDI· ARIANAS· PARTES
PLERIQVE· DESERVERVNT
TERRAE· PRIMVM· MAXIMVS· MOTVS· DEINDE· LVES
VRBEM· ADTRIVIT· ADEODATVS·ANNO·IIII·PONTIF·
SVI· MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· DCXVIIII·
BONIFACIVS· V·
LEGATI· E· BRITANNIA· NVNCIAVERVNT· REGEM
ATHELVALDVM· FACTVM· ESSE· CHRISTIANVM·REX DCXXI·
NORTHVMBRIORVM· BONIFACII· LITTERIS· AD
CHRISTIANAM· PROFESSIONEM· EXCITATVS· EST
PONTIFICIS· CANTVARIENSIS· HONORES· AVCTI
BONIFACIVS·ANNO· VI· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS·LOCVM· F·E·HONORIVS·HOC·PONTIF· DCXXV·
SACROSANCTA· CRVX· D· N· IESV· AB· HERACLIO
DE· PERSIS· RECEPTA· EST DCXXVIIII·
TVRBATVM· IN· ORIENTE· OB· HAERESIM
MONOTHELETARVM· FRAVDOLENTAE· AD DCXXXIIII·
HONORIVM· DE· EA· LITTERAE· A· FAVTORIBVS
MISSAE· RESPONSVM· AB· EODEM· SECVNDVM
QVAESITA· DATVM· CYRVS· PONTIFEX
ALEXANDRINORVM· SILERE· IVSSVS
SAXONES· QVI· INSVLAM· BRITANNIAM· AD
OCCIDENTEM· INCOLEBANT· HONORII· OPERA
CHRISTIANAM· PROFESSIONEM·AMPLEXI·DISSIDIVM DCXXXVII·
DIOECESIS· AQVILEIENSIS· IN· MVLTOS· ANNOS
SVBLATVM
TEMPLVM· VATICANVM· AB· HONORIO· TEGVLIS
AEREIS· DE· AEDE· ROMAE· AVVLSIS· CONTECTVM
EST· AEDES· HAGNAE· VIA· NOMENTANA·PANCRATII
VIA· AVRELIA· RESTITVTAE· ITEM· AEDES
APOLLINARIS· IN·VATICANO· IIII· CORONATORVM
IN· COELIO· LVCIAE· AD· CLIVVM· SVBVRRAE
HADRIANI· IN· TRIBVS· FORIS· ANASTASII· AD
AQVAS·SALVIAS·CYRIACI·VIA· OSTIENSI· CONDITAE
HONORIVS·ANNO· XIII· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· INTERREGNVM· AB· EIVS· MORTE· ANNI· ET DCXXXVIIII

Digitized by Google

MENSIVM. VII. DIERVMQ. XVII. PER. ID. TEMPVS
SACRI. THESAVRI. TEMPLI. LATERAN. AB. ISAACO
HEXARCHA. PVLSIS. IN. EXSILIVM. CVSTODIBVS
COMPILATI

SEVERINVS. PONTIFEX. MAXIMVS. F. E. CONCILIVM
AB. EO. VOCATVM. ADVERSVS. MONOTHELETAS DCXXXX.
ΕΚΘΕΣΙΣ. HERACLII. AVG. ET. ACTA. SYNODI
CONSTANTINOP. RESCISSA. DAMNATA

SEVERINVS. MENSE. III. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. IOANNES. IIII. LITTERAE
AB. HOC. AD. HERACLIVM. CONSTANTINVM. AVG. DCXXXXI.
MISSAE. VT. EVM. DE. HONORII. PONT. MAX. RECTA
SENTENTIA. ET. DE. SERGII. PONTIF. CONSTANTINOP.
PERVERSA. DOCTRINA. EDOCERET

DALMATAE. AB. EODEM. ATQVE. HISTRI. INOPIA
LEVATI. QVIQVE. A. BARBARIS. RAPTI. IN DCXXXXII.
SERVITVTEM. FVERANT. PRETIO. REDEMPTI
AEDES. VENANTII. ET. ANASTASII. AD. FONTEM
LATERAN. EXSTRVCTA

IOANNES. ANNO. II. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. THEODORVS. HOC
PONTIFICE. PYRRHVS. QVI. PONTIFICATV
CONSTANTINOP. SE. ABDICARAT. ROMAM. VENIT DCXXXXV.
ET. MONOTHELETARVM. DOCTRINA. REIECTA
SACRAMENTVM. EX. FORMVLA. CATHOLICAE
PROFESSIONIS. DIXIT

PAVLLVS. PONTIFEX. CONSTANTINOP. A. THEODORO
GRAVITER. ADMONITVS. VT. ANIMI. DOCTRINAEQ.
SVAE. SENSA. APERIRET. AEDES. VALENTINI. MART. DCXXXXVI.
VIA. FLAMINIA. CONDITA. EST

PYRRVS. QVOD. RAVENNAE. DEGENS. AD. PARTES
MONOTHELETARVM. REDIERAT. A. THEODORO
DAMNATVS. EST. SENTENTIA. IN. EVM. AD. PETRI DCXXXXVIII.
APOST. SEPVLCRVM. D. N. IESV. SANGVINE. SCRIPTA

THEODORVS. ANNO. VII. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. MARTINVS. CONCILIVM
AB. HOC. VOCATVM. IN. LATERANVM. REIECTA DCXXXXVIIII.
OMNIVM. SVFFRAGIIS. ΕΚΘΕΣΙΣ. HERACLII. ΤΥΠΟΣ
CONSTANTIS. AVGG. DAMNATI. PARTIVM. DVCES
CYRVS. SERGIVS. PYRRHVS. PAVLLVS

Digitized by Google

MARTINVS· A· KALLIOPA· HEXARCHA· IN· TEMPLO LATERAN· CAPTVS· CONSTANTINOPOL· ADDVCTVS EST· IBIQVE·CONSTANTIS·AVG·IVSSV·IN·CARCEREM CONIECTVS· AD· TRES· MENSES· IN· VINCVLIS·FVIT PRODITIONIS· ACCVSATVS· CRIMEN· DILVIT CALVMNIAM· OBTRIVIT·IDEM·EXSVTVS·INSIGNIBVS PONTIFICATVS· ET· IN· EXSILIVM· ACTVS PRAECLARVM· MARTYRIVM· FECIT· ANNO· VII· PONTIFICATVS· SVI DCLIII· DCLV·

EVGENIVS· SEX· ANTE· MENSES· CREATVS· A·MARTINI MORTE· PONTIFICATVM· SVSCEPIT· ET· LEGATOS CONSTANTINOPOLIM· MISIT. LITTERAE· AD· EVM A· PETRO· PONTIFICE·CONSTANTINOP·VENERVNT DOLI·PLENAE·QVAS·POPVLVS·ROMANVS·VNIVERSVS QVVM·RECITARENTVR·REIICIENDAS·CONCLAMAVIT

EVGENIVS· ANNO· III· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· VITALIANVS· LEGATI AB· HOC·CONSTANTINOPOLIM· QVI· CONSTANTEM AVG· DE· OFFICIO· ADMONERENT· IS· LIBRVM EVANGELIORVM· FRONTIBVS· AVREIS· GEMMATIS PETRO· APOST· DONVM· MISIT DCLVII·

MARINVS· A· VITALIANO· PRIMVS· FERRARIENSIBVS EPISCOPVS· DATVS DCLXI·

CONSTANS· AVG· CLASSE· TARENTVM· APPVLIT· ET ROMAM· CVM· EXERCITV· VENIT· VITALIANVS· CVM PATRIBVS· POPVLOQVE· AD· MILLIARIVM· VI· OBVIAM· PROGRESSVS· EVM· IN· VRBEM· ATQVE· AD TEMPLVM· VATICANVM· DEDVXIT· ILLE· DONIS PETRO· APOST· DICATIS· LVSTRATAQVE· VRBE AERIS· QVANTVM· VBIQVE· RELIQVVM·NACTVS· EST ABSTVLIT· ET· DVODECIMO· AB· ADVENTV· DIE NEAPOLIM· REVERSVS· IN· SICILIAM· NAVIGAVIT DCLXIII·

MAVRVS· PONTIFEX· RAVENNATIVM· QVOD· IMPERII EXPERS·PONTIFICEM·MAXIMVM·TAMQVAM·ALIENVM HABERET· NEC· IN· IVDICIVM· VOCATVS· ADESSET VITALIANI· SENTENTIA· A· SACRIS· COMMVNIBVS REMOTVS· EST· DCLXVI·

CONCILIVM· ACTVM· OB·DELATVM· NOMEN· IOANNIS PONTIFICIS·LAPPENSIVM· IN· INSVLA·CRETA· ISQVE ABSOLVTVS· EST· THEODORVS· E· GRAECIA DCLXVII·

MONACHVS. IN. BRITANNIAM. MISSVS. IVVENTVTIS
INSTITVENDAE. ET. DISCIPLINARVM. TRADENDARVM
CAVSSA
VITALIANVS. ANNO. XV. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. ADEODATVS. II. HOC DCLXXII.
PONTIFICE. AEDES. PETRI. VIA. PORTVENSI
RESTITVTA. DEDICATAQVE. EST. IDEM. COENOBIVM
QVOD. IN. COELIO. INCOLVERAT. REFECIT. DITAVIT
AVDOENVS. PONTIFEX. RODVMNATIVM. IN. VRBEM
SEPVLCRI. APOSTOLORVM. VISENDI. CAVSSA. VENIT DCLXXV.
MVLTAQVE. GALLICARVM. GENTIVM. DONARIA
ATTVLIT. ET. DEDICAVIT
ADEODATVS. ANNO. V. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. DONVS. HVIC. REPARATVS DCLXXVI.
PONTIFEX. RAVENNATIVM. REVERENTIAM. QVAM
DEBEBAT. AMBITV. RELICTO. PRAESTITIT
QVADRIGEMINA. TEMPLO. VATICANO. PORTICVS
ADDITA. AEDESQVE. APOSTT. VIA. OSTIENSI
EVPHEMIAE. VIA. APPIA. RESTITVTAE
LITTERAE. AB. CONSTANTINO. BARBATO. AVG. AD
DONVM. MISSAE. VT. CONCILIVM. MAGNVM DCLXXVIII.
CONSTANTINOPOLIM. VOCARETVR
DONVS. ANNO. III. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN EIVS. LOCVM. F. E. AGATHO. CONCILIVM
AB. HOC. INDICTVM. VT. VILFRIDO. PONTIFICI
QVEM. EBORACENSES. IN. EXSILIVM. EGERANT
POSTLIMINIVM. DARETVR. CONTROVERSIAE
BRITANNORVM. DIREMPTAE
CONCILIVM. ITERVM. ACTVM. ADVERSVS
MONOTHELETAS. LEGATI. CONSTANTINOPOLIM DCLXXVIIII.
QVI CONCILIO. MAGNO. PRAEESSENT
PESTILENTIA GRAVIS. IN. VRBEM. TOTAMQ. ITALIAM DCLXXX.
INCIDIT. OPE. SEBASTIANI. MARTYRIS. IMPLORATA
CONTAGIO. MORBI. PROHIBITA. EST
CONSTANTINVS. BARBATVS. AVG. EDICTO. CAVIT
NE. QVIS. IN. POSTERVM. CVI. PONTIFICATVS DCLXXXI.
MAXIMVS. DELATVS. ESSET. AVRVM. DONATICVM
AVGVSTIS. PENDERE. COGERETVR
AGATHO. ANNO. III. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS DCLXXXII.
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. LEO. II. PRAESCRIPTVM

A· CONSTANTINO· BARBATO· AVG· VI· PONTIFEX
RAVENNATIVM· IN· VRBE· A· PONTIFICE· MAXIMO
CONSECRARETVR· DECRETVM· A· LEONE· NE· QVID
AB· EO· OB· HONORIS· INSIGNIA· EXIGERETVR
AEDES· A· LEONE· TRES· CONDITAE· INLATISQVE
CINERIBVS· MARTYRVM· DEDICATAE· PAVLLI· AD
VIVIANAE· SEBASTIANI· ET· GEORGII· IN· FORO
BOARIO
LEO· MENSE· XI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS· EST DCLXXXIIII·
IN· EIVS· LOCVM· F· E· BENEDICTVS· II· HVIC
CONSTANTINVS· BARBATVS· AVG· CAESARIEM
IVSTINIANI· ET· HERACLII· FILIORVM· HONORIS
ERGO· TAMQVAM· PARENTI· ALTERI· ET· DOMINO
MISIT· IDEM· DECREVIT· VT· QVI· DEINDE· PONTIFEX
MAXIMVS· CREATVS· ESSET· AVGVSTO· IN· INCERTVM
AVCTORE PROTINVS· CONSECRARETVR
TEMPLVM· VATICANVM· AEDES· ROTVNDA· AEDES
LAVRENTI· ET· LVCINAE· AEDES· VALENTINI· VIA
FLAMINIA· RESTITVTAE· ORNATAE· DONARIIS
AVCTAE
BENEDICTVS· MENSE· XI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· IOANNES· V· HOC
PONTIFICE· GISOLFVS· DVX· BENEVENTANORVM DCLXXXV·
INCVRSIONEM· IN· FINES· ROMANOS· FECIT
IOANNES· ANNO· II· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· CONON· QVI· PETRVM
ET· THEODORVM· COMPETITORES· HABVIT DCLXXXVI·
CONON· MENSE· XI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· SERGIVS· HVIC
FACTIONES· BINAE· ADVERSATAE· ALTERA DCLXXXVII·
THEODORVM· ALTERA· PASCHALEM· OPPOSVIT
THEODORVS· OMISSO· HONORIS· CERTAMINE· SERGIVM
ADORAVIT· PASCHALIS· AB· HEXARCHA· QVEM
RAVENNA· ACCIVERAT· DESERTVS· MAGICIS· EI
SVPERSTITIONIBVS· OBIECTATIS· IN· COENOBIVM
DEPORTATVS· EST
REX· CEDOALDVS· E· BRITANNIA· IN· VRBEM· ADVENIT
IBIQVE· A· SERGIO· SANCTAE· HEBDOMADIS· DIE DCLXXXVIII·
SABBATO· CHRISTIANVS· SACRO· BAPTISMATE
FACTVS· ET· PETRVS· APPELLATVS· EST· IDEM

AN-

Digitized by Google

ANTEQVAM·ALBAS·DEPONERET·ROMAE·DEFVNCTVS
ACTA· CONCILII· TRVLLANI· A· SERGIO· REIECTA
MINIS· IVSTINIANI II· AVG· CONTEMPTIS· INSIDIIS DCLXXXXI·
MILITVM· SVBMISSORVM· DETECTIS
NOMEN· CHRISTIANVM· SERGII· CVRA· PER
GERMANIAM· PROPAGATVM DIOECESIS
AQVILEIENSIS· DISSIDIA· RESTINCTA· CONCILII· V·
ACTIS· IN· PERPETVVM· RECEPTIS DCLXXXXVIII·
TEMPLI· VATICANI· LACVNARIA· REFECTA· FRONS
OPERE· MVSIVO· EXORNATA· MVLTAE· AEDES
SACRAE· RESTITVTAE AVT· DONARIIS· DITATAE

SAECVLVM· VIII·

SERGIVS· ANNO· XIIII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· IOANNES· VI· HVIVS DCCI·
OPERA· TVMVLTVS· ITALIAE· ADVERSVS
THEOPHYLACTVM· HEXARCHAM· COMPRESSVS· EST
IDEM· GISOLFVM· DVCEM· BENEVENTANORVM
COPIAS· AD· VRBEM· HOSTILITER· ADMOVENTEM
MVNERIBVS· PLACAVIT· CAPTIVOS· DE EODEM DCCII·
MVLTOS· REDEMIT
IOANNES· ANNO· IIII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· IOANNES VII· HVIC DCCV·
IVSTINIANVS· II· AVG· ACTA· CONCILII· TRVLLANI
MISIT· FIDEM· IN· EA· SVAM· VT· INTERPONERET
ROGAVIT· ILLE· CONCILIO· EPISCOPOR· VOCATO
NIHIL· IMMVTAVIT· IISDEM· IVDICIBVS· VILFRIDVS
PONTIFEX· EBORACENSIVM· ITERVM· ABSOLVTVS
EST
REX· ARIBERTVS· PATRIMONIVM· QVOD· ECCLESIAE
ROMANAE· IN· ALPIBVS· COTTIIS· MAIORES DCCVII·
ERIPVERANT· IOANNI· RESTITVIT
CELLA· SANCTAE· VIRGINIS· IN· TEMPLO· VATICANO
A· IOANNE· EXSTRVCTA· AEDES· EVGENIAE
LAQVEARI REFECTO· EXORNATA
IOANNES· ANNO· III· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· SISINNIVS· QVI· VICESIMO
DIE· PONTIFICATVS· SVI· INTERCEPTVS DCCVIII·
CONSTANTINVM· SVCCESSOREM· HABVIT· HOC

PON-

PONTIFICE· FAMES· IN· VRBE· TRIENNIO· FVIT
CONSTANTINVS· A· IVSTINIANO· II· AVG·
CONSTANTINOPOLIM· ACCITVS· PORTV· ROMANO DCCX·
SOLVIT· MAGNVS· EI· HONOS· AVG· IVSSV· IN
MARITIMIS· ITALIAE· VRBIBVS. MAXIMVS
CONSTANTINOPOLI· HABITVS· EST· EO· ABSENTE
CAEDES· PROCERVM· IN· VRBE· A· RIZOCOPO
HEXARCHA· FACTA· EST
CONSTANTINVS· RECTIS· CONSILIIS· AVGVSTO·DATIS
REBVSQVE. COMPOSITIS· IN· ITALIAM· REDIIT· EVM DCCXI·
POPVLVS. ROMANVS· A·PORTV· CAIETAE·FREQVENS
IN VRBEM· DEDVXIT
LITTERAE· A· PHILIPPICO· AVG· ADLATAE· VETERIS
DOCTRINAE· ALIENAE· ET· ACTA· CONCILII· VI· DCCXII·
IMPROBANTES· QVIBVS· A· CONSTANTINO
REPVDIATIS· POPVLVS· ROMANVS· SEX· CONCILIA
IN· TEMPLI· VATIC· PORTICV· PINGENDA· CVRAVIT
EAQVE· NE· DELERENTVR· EFFECIT· PHILIPPICVM
NVLLO· HONORE· DIGNATVS· EST· PRAEFECTVMQ·
REIECIT· QVI· EIVS· NOMINE· INDVCTVS· ERAT
NVNCII· CONSTANTINOPOLI· VENERE· PHILIPPICO
DETVRBATO· ANASTASIVM· IMPERATOREM DCCXIII·
AVGVSTVM· ESSE· FACTVM· IDEM· LITTERIS· AD
PONTIFICEM· MAXIMVM· MISSIS· SE· VLTRO
CONCILIVM· VI· VENERARI· PROFESSVS· EST
CONSTANTINVS· ANNO·VIII·PONTIFIC·SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· GREGORIVS· II· EO DCCXVI
AVCTORE· MOENIA· VRBIS· RESTITVI· COEPTA
PATRIMONIVM· ALPIVM· COTTIARVM· ADVERSVS
REGIS· LIVTPRANDI· CVPIDITATEM· EIVSDEM
INSTANTIA· CONSERVATVM
TIBERIS· EXVNDATIO· IN· VRBE· FVIT· EIVS· PERICVLI
AVERTENDI· CAVSSA· SVPPLICATIONES· AD·TEMPLA DCCXVI·
INDICTAE
LEO· ISAVRICVS· AVG. CATHOLICAM· PROFESSIONIS
SVAE· FORMVLAM· AD· GREGORIVM· MISIT· IMAGO
EIVS· POPVLO· PLAVDENTE· IN· VRBEM· INLATA
CVMAE· GREGORII· CONSILIO·EIECTIS·LANGOBARDIS
RECEPTAE· PETRONAX· DECVRIO· BRIXIANVS DCCXVII·
CASINVM· DESTINATVS· COENOBII· RESTITVENDI

CAVSSA· MONACHI· FREQVENTES· INCOLERE
COEPERVNT·ET·ROMAE·ITEM·MVLTI·IN·COENOBIA
AEDIBVS·PARTIM·REFECTIS·PARTIM·AB·INCHOATO
EXSTRVCTIS· REDVCTI· SVNT

IVRA· PONTIFICVM· GRADENSIS· ET· AQVILEIENSIS
GREGORII· LITTERIS· DEFINITA· CONCILIVM· IN DCCXVIIII·
VRBE· ACTVM· ADVERSVS· ILLICITA· CONVBIA

BONIFACIVS· NOMINE· CHRISTIANO·APVD·BARBARAS
NATIONES· PROPAGATO· ROMAM· VENIT· ET· A DCCXXIII·
GREGORIO· PONTIFEX· FACTVS· IN· GERMANIAM
ITERVM·MISSVS·EST·CONCILIVM·ITERVM·VOCATVM
VT· CORBINIANI· PONTIFICIS· FRISINGENSIVM
CAVSSA· AGERETVR

PETRVS·PONTIFEX·POLATIVM·QVOD·PONTIFICATVM
GRADENSEM· ACCEPISSET· PRIORE· ETIAM· A
GREGORIO· SPOLIATVS· EST· VENETI· ADMONITI DCCXXV·
VT· PONTIFICES· EX· VETERI· PRAESCRIPTO
CREARENT· DATVM· HIS· DEPRECANTIBVS· VT
PETRVS·POLAM· AD· PRISTINOS·HONORES·REDIRET

EODEM· ANNO· EDICTVM·A·LEONE·AVG·PROPOSITVM
EST·VT·IN·PROVINCIIS· IMPERII·ROMANI· IMAGINES
SACRAE· NVLLAE· ESSENT· GREGORIVS· CONCILIO
CONVOCATO· ICONOCLASTAS· OMNES·DAMNAVIT DCCXXVI·
ET· GRAVIBVS· LITTERIS· LEONEM· AVG· A
PROPOSITO· DETERRERE· CONATVS· EST· IDEM
SPE. FRVSTRATVS·POPVLVM·ROMANVM·ET·ITALIAE DXXXVII·
CIVITATES·AD·VETEREM·DOCRTINAM·RETINENDAM
CONFIRMAVIT

INSIDIAE· A· LEONE· AVG· GREGORIO· PARATAE
MILITES· AD· VRBIS· PERNICIEM· RAVENNA· ET DCCXXVII·
NEAPOLI· ACCITI· REX· LIVTPRANDVS· RAVENNAM
CEPIT· GRAECOS· INSECTATVS· ROMANIS· FAVIT

RAVENNA· VENETORVM· OPE· A· GRAECIS· RECEPTA
LIVTPRANDVS· ROMAM· CVM· EXERCITV· VENIT DCCXXVIIII·
DONAQVE· PETRO· APOSTOLO· IN· VATICANO
DICAVIT· EVTYCHIO· HEXARCHA· QVI· DE· P· R·
PESSIME· MERITVS· ERAT· GREGORII· PRECIBVS
CONDONATO· IN· REGNVM· SVVM· VRBE·INTACTA
RECESSIT

ANASTASIO· QVEM· LEO· AVG· GERMANO· EIECTO

CON-

CONSTANTINOPOLITANIS· PONTIFICEM· DEDERAT
IVS· OMNE· OB· HAERESIM· GREGORII· SENTENTIA DCCXXX·
ADEMPTVM

TEMPLVM· PAVLLI· VIA· OSTIENSI· A· GREGORIO
LAQVEARIBVS· RESTITVTIS·ET·ALTARI·EXSTRVCTO
RENOVATVM· EST· AEDES· SESSORIANA· AEDES
LAVRENTII· EXTRA· POMOERIVM·REFECTAE·AEDES
AGATHAE·SOLO·PRIVATO·CONDITA·AQVA·MARTIA
IN· VRBEM· REDVCTA

GREGORIVS·ANNO· XVI· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS DCCXXXI·
EST·IN·EIVS·LOCVM·F·E· GREGORIVS· III· LITTERAE
AB· EO· AD· AVGG· MISSAE· COMMONENDI· CAVSSA
QVAS· LEGATVS· OB· METVM· NON· PERTVLIT· IS
CONCILIO· VOCATO·INCREPITVS·ET·VIAM·EANDEM
INIRE· IVSSVS· EST

CONCILIVM·ITERVM·IN·VATICANO·ACTVM·ADVERSVS
ICONOCLASTAS· IIDEM· A· SACRIS· COMMVNIBVS DCCXXXII·
EXCLVSI· ET· ACTORVM· EXEMPLAR· AD· AVGG·
MISSVM· NEC· PERLATVM· EO· QVI· FEREBAT· IN·
SICILIA· DEPREHENSO

LEONIS· AVG· IVSSV· EREPTA· ECCLESIAE· ROMANAE
PATRIMONIA·QVAE·IN·SICILIA·QVAEQ· IN·BRVTTIIS DCCXXXIII·
HABEBAT

LITTERAE· A· GREGORIO· SCRIPTAE· AD· NOVOS DCCXXXVIII·
GERMANIAE· CHRISTIANOS· QVAS· BONIFACIVS
APOSTOLVS· ATTVLIT

REX·LVITPRANDVS·INCVRSIONEM·IN·FINES·ROMANOS DCCXXXX·
FECIT· QVOD· HOSTIS· EIVS· TRASMONDVS· DVX
SPOLETINORVM· PERFVGIVM· IN·VRBE·INVENISSET
EVNDEM· ROMANI· POST· REGIS· DISCESSVM· IN
PRISTINVM· STATVM· RESTITVERVNT

LEGATI· CVM· MVNERIBVS· A· GREGORIO·IN·GALLIAS
QVI· OPEM· A· KAROLO· MARTELLO· ADVERSVS DCCXXXXI·
LANGOBARDOS· ET· GRAECOS· IMPLORARENT

TEMPLA· BINA· VATICANVM· ET· LIBERIANVM· A
GREGORIO· EXCVLTA· AEDESQ· PLVRES·REFECTAE
CHRYSOGONI· CALLISTI· GENESII· MARCI· ITEM
MARIAE· AD· MARTYRES· MARIAE· AD· EQVIRIA
SERGII·ET·BACCHI·PETRI·ET·MARCELLINI·PROCESSI

Digitized by Google

ET·MARTINIANI·IDEM·MVROS·VRBIS·RESTITVENDOS
CVRAVIT
GREGORIVS·ANNO· XI· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· ZACHARIAS· MISSI· AB
HOC· ORATORES· AD· REGEM· LIVTPRANDVM· QVI
DE· PACE· AGERENT· ET· RES· BELLO· CAPTAS
REPETERENT·IISDEM·RE·INFECTA·DOMVM·REVERSIS
ZACHARIAS· IPSE· HORTANVM· PROFECTVS· CVM DCCXXXXII·
REGE· TRANSEGIT· OPPIDIS· PRAEDIISQVE· ET
CAPTIVIS· RECEPTIS· SVPPLICATIONEM· REDVX
INDIXIT· GRATIARVM· DEO· AGENDARVM· CAVSSA
EVTYCHIVS· HEXARCHAS· RAVENNATIVM· TERRORE
BELLI· INGRVENTE· ZACHARIAE· AVXILIVM· ET
FIDEM· INVOCAVIT· HIC· ITINERE·TICINVM·VSQVE
SVSCEPTO· ET· LIVTPRANDO· RAVENNATIBVS DCCXXXXIII·
PLACATO· PACEM· ITALIAE· CONSTITVIT
CONCILIVM· IN· VRBE· ACTVM· DISCIPLINAE·VETERIS
RETINENDAE·CAVSSA·ITEM·ADVERSVS·ALDEBERTVM
ET· CLEMENTEM· A· BONIFACIO· SEDITIONIS· PER
GERMANIAM· DELATOS DCCXXXXV·
KARLOMANNVS· REGIS· PIPINI· FRATER· SEPVLCRA
APOSTOLORVM· INVISIT· MVNERA· DICAVIT· IDEM
A· ZACHARIA· VOLENS· LIBENSQVE· INTER DCCXXXXVII·
MONACHOS· ADLECTVS· IN· SORACTE· SECESSIT
MANGONES· A· ZACHARIA· COERCITI· QVI· SERVOS
IN· AFRICAM· VENVM· PORTABANT· ET· PRETIO DCCXXXXVIII·
SOLVTO· LIBERATI· QVI· IAM· EMPTI· FVERANT
REX· RACHIS· ZACHARIAE· HORTATV· PERVSIAE
OBSIDIONEM·SOLVIT·IDEM·PAVLLO·POST·RELICTO DCCXXXXVIIII·
REGNO· CASINVM· PROFECTVS·MONACHVM·AGERE
COEPIT· ET· PROXIMVM· VXORI· ET· FILIABVS
COENOBIVM· CONDIDIT
LEGATI· E· GALLIIS· QVI· PROCERVM· CONSILIVM DCCLI·
DE· SVMMA· IMPERII· AD· PIPINVM· DEFERENDA
ZACHARIAE· PROBARENT· REX· CHILPERICVS·INTER
MONACHOS· RELATVS· EST
ZACHARIAS· ANNO· XI· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· CREATVS· STEPHANVS· II· DCCLII·
QVI· QVARTO· POST· DIE· ANTE· IPSAM

CON-

Digitized by Google

CONSECRATIONEM· INTERCEPTVS· STEPHANVM· III·
SVCCESSOREM· HABVIT
TVRBATVM· IN· ITALIA· EST· RAVENNA· A· REGE
ASTOLFO· CAPTA· STEPHANVS· POSTQVAM· IRRITAS
LEGATIONES· FVISSE· ACCEPIT· IPSE· TICINVM DCCLIIII·
PROFECTVS· PACE· INFECTA· IN· GALLIAS· PERREXIT
REX· PIPINVS· STEPHANI· ROGATV· BELLVM· ASTOLFO
INTVLIT· ET· PACEM· PETERE· COEGIT· EVNDEM
QVIA· VIOLATO· IVREIVRANDO· AD· ARMA· REDIENS
VRBEM· OBSIDIONE· CINXERAT· EXPEDITIONE
ITERVM· SVSCEPTA· TICINVM· COMPVLIT· ET· GRAVES DCCLV·
EI· PACIS· CONDITIONES· DEDIT
REGIS· PIPINI· BENEFICIO· AEMILIA· ATQVE· VMBRIA
PONTIFICI· MAXIMO· PARERE· COEPIT· GRAECI
IMPERIO· PLERAEQVE· ITALIAE· EXCIDERE
LANGOBARDI· REGE· ASTOLFO· MORTVO· REGNVM DCCLVI·
DESIDERIO· EX· AVCTORITATE· STEPHANI
DETVLERVNT
DOMVS· HOSPITALES· PAVPERIBVS· ALENDIS· IN· VRBE
QVATERNAE· RESTITVTAE· BINAE· REDITIBVS
ANNVIS· INSTRVCTAE· AEDES· PETRONILLAE· IN
VATICANO· CONDITA
STEPHANVS· ANNO· VI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· PAVLLVS· TRES· CVM DCCLVII·
HOC· DE· HONORE· CONTENDERVNT
THEOPHYLACTVS· CONSTANTINVS· PHILIPPVS
REX· DESIDERIVS· RVPTO· IVREIVRANDO· FVNDOS
ECCLESIAE· ROMAN· NON· REDDIDIT· INCVRSIONEM
IN· FINES· ROMANOS· FECIT· LEGATI· A· REGE DCCLX·
PIPINO· MISSI· EIVSQ. ARBITRIO· RES· COMPOSITAE
COENOBIVM· CVM· AEDE· STEPHANI· ET· SILVESTRI
SOLO· PRIVATO· A· PAVLLO· CONDITVM· IDEM
AVGVSTOS· GRAVIBVS· LITTERIS· DE· OFFICIO
ADMONITOS· VT· SACRIS· IMAGINIBVS· HONOREM DCCLXII·
HABERENT· HORTATVS· EST
SENATVS· POPVLVSQVE· ROMANVS· REGEM· PIPINVM
PATRICIVM· APPELLAVIT· DATISQVE· LITTERIS
GRATIAS· EI· OB· ADLATAM· CONTRA· HOSTES DCCLXIII·
OPEM· AMPLISSIMAS· EGIT
SACRI· MARTYRVM· CINERES· SOLLEMNI· POMPA· E

Digitized by Google

CRYPTIS· IN· TEMPLA· TRANSLATI· AEDES· PETRI
ET· PAVLLI· VIA· SACRA· DEDICATAST
PAVLLVS· ANNO· XI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS DCCLXVII·
EST· IN· EIVS· LOCVM· FACTIO· TOTONIS
CONSTANTINVM· PER· VIM· CREAVIT· PRINCIPES
CLERI· REGE· DESIDERIO·IN·AVXILIVM·ADVOCATO
AD· SVFFRAGIA· QVVM· VENISSENT·STEPHANVM·IIII· DCCLXVIII·
PONTIFICEM· MAXIMVM· DESIGNARVNT
CONCILIVM· A· STEPHANO· VOCATVM· AMBITVS DCCLXVIIII·
COERCENDI· CAVSSA· LEGES· LATAE· DE· CVLTV
IMAGINVM· SACRARVM· ACTAQVE· CONCILII· AD
AVGVSTOS· CONSTANTINOPOLIM· MISSA
REX· DESIDERIVS· AD· VRBEM· CVM·EXERCITV·VENIT
STEPHANOQ·ADVERSVS·FACTIONES·SEDITIOSORVM
PRAESTO· FVIT· PACE· CVM· POPVLO· ROMANO DCCLXX·
CONFIRMATA· IN· REGNVM· REVERTIT
STEPHANVS·ANNO· IIII· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS DCCLXXII·
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· HADRIANVS· LEGATI
AD· HVNC· AE· REGE· DESIDERIO·VENERE·FOEDERIS
RENOVANDI· CAVSSA· HADRIANVS· DE· VIOLATIS
CONDITIONIBVS· QVESTVS· EST
REX· DESIDERIVS·IN·FINES·ROMANOS·CVM· EXERCITV
INGRESSVS· FAVENTIAM· COMACVLAM· FERRARIAM
PRAESIDIIS· OCCVPAVIT
ORATORES· AB· HADRIANO· IN· GALLIAS· PERGERE DCCLXXIII·
IVSSI· QVI· REGEM· KAROLVM· DE· PERICVLO
EDOCERENT
REX· KAROLVS· COMPARATO· EXERCITV· ALPES
SVPERAVIT· ET· REGE· DESIDERIO· FVGATO DCCLXXIIII·
TICINVM· OBSIDIONE· CLAVSIT· IPSE· ROMAM· AD
HADRIANVM· VENIT· EIQVE· SE· QVAE· PIPINVS
PATER· DECESSORIBVS· DEDERAT·DONARE· ATQVE
ADTRIBVERE· PROFESSVS· EST
EODEM· ANNO· DESIDERIVS· A· REGE· KAROLO
CAPTVS· EST· PONTIFEX· MAXIMVS·OPPIDA·AMISSA
RECEPIT· LEONIS· PONTIFICIS· RAVENNATIVM DCCLXXX·
DOMINATIO· COERCITA·DITIONIS·IVRA·DEFINITA
LITTERAE· CONSTANTINOPOLI· ADLATAE· SVNT
LEONE· MORTVO· IRENEN· AVGVSTAM· IMPERARE

PA-

PACEMQVE·POPVLO·HONOREM·SACRIS· IMAGINIBVS
REDDITVM
REX· KAROLVS· ROMAM· AD· SOLLEMNIA· PASCHAE
CVM· LIBERIS· VENIT· EX· HIS· KARLOMANNVS· AB
HADRIANO· BAPTISMATE· ABLVTVS· ET· PIPINVS DCCLXXXI·
APPELLATVS· EST. EVNDEM· REGEM· ITALIAE
LVDOVICVM· REGEM· AQVITANIAE· RITE
CONSECRAVIT
CONCILIVM· MAGNVM· CONSTANTINOPOLIM
VOCATVM· ADVERSVS· ICONOCLASTAS· LEGATI
AB· HADRIANO· MISSI· QVI· PRAEESSENT· FACTIONE DCCLXXXVI·
DOMINANTE· IPSI· ET· PONTIFICES· VNIVERSI· EX
AVCTORITATE·IRENES·AVG·NICAEAM·CONCESSERE
ICONOCLASTAE· OMNIVM· SVFFRAGIIS· DAMNATI DCCLXXXVII·
SACRAEQVE· IMAGINES· TEMPLIS· ET· ALTARIBVS
REDDITAE
REX· KAROLVS· VRBEM·TERTIO·INVISIT·PHONASCOS
GRAMMATICOS· ARITHMETICOS· AD·INCREMENTA
LITTERARVM· IN· GALLIAS· ABDVXIT
HADRIANI· MVNIFICENTIA· AEDES· MARIAE· AD
SCHOLAM· GRAECAM· AEDES· PANCRATII· VIA
AVRELIA· A·SOLO·RESTITVTAE·AEDES·PRAETEREA
·LAVRENTII· MART· OMNES· ORNATV· EXCVLTAE
ALIAE· PLVRES· DONARIIS· AVCTAE· COENOBIA
MONACHORVM· ET· VIRGINVM· CONDITA· IDEM
MVROS· AC·TVRRES·REFECIT·PORTICVM·A·PORTA
OSTIENSI· AD· TEMPLVM· PAVLLI· A· MAIORIBVS
PERDVCTAM· RENOVAVIT· DVCTVS· AQVARVM
VIRGINIS· SABATINAE· CLAVDIAE· RESTITVIT
TIBERIS· EXVNDATIO· IN· VRBE· FVIT· HADRIANVS
DVM· AQVAE·DEFLVERENT·SVMPTV·SVO·ALIMENTA DCCXXXXI·
AD. AEDES· EGENTIVM· LENVNCVLIS· DEFERENDA
CVRAVIT
CONCILIVM·ACTVM·ADVERSVS·FELICEM·PONTIFICEM
VRGELLITANOR·VENIA·OB·POENITENTIAM·PRIMVM DCCLXXXXII·
DATA· VT· HONORIS· SVI·GRADVM·TENERET·IDEM
POSTEA·OB·HAERESIM·RENOVATAM·CVM·ELIPANDO
PONTIFICE· TOLETANOR· FRANCOFVRTI· IN
CONCILIO· DAMNATVS· EST· AT· QVAE· IBIDEM· DE
CVLTV· IMAGINVM· SACRARVM· PROLATA· FVERVNT DCCLXXXXIIII·

Digitized by Google

AB· HADRIANO· REPVDIATA· SVNT

HADRIANVS·ANNO·XIIII·PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS DCCLXXXXIIII·
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E. LEO· III· FOEDVS·CVM
HOC· A· REGE· KAROLO· RENOVATVM· LEGATI
VICISSIM· CVM· DONIS· MISSI

AEDES· SVSANNAE· AEDES· NEREI· ET· ACHILLEI· A
LEONE· REFECTAE· SACRARIVM· MICHAELIS DCCLXXXXV·
ARCHANG· TRICLINIVM·GEMINVM·AVLA·PORTICVS
TEMPLI· IN· LATERANO· EXAEDIFICATA· IDEM
TEMPLVM· LIBERIANVM· ET· VATICANVM
LAQVEARIBVS· VBIQVE· RESTITVTIS· ORNAVIT
AVXIT· AEDESQVE· PROXIMAS· MAGNIFICIS
OPERIBVS· EXCOLVIT· HOSPITALES· DOMOS
AEGROTIS· ET· EGENTIBVS· BINAS· EXSTRVXIT

CONCILIVM· ITERVM· VOCATVM·ADVERSVS· FELICEM
PONT· VRGELLITANOR· POENAQVE· NI· SERIO DCCLXXXXVIIII·
TANDEM· AB· ERRORE· RESIPERET· INTENTATA·VT
A· SACRIS· COMMVNIBVS· EXCLVSVS· HABERETVR

EODEM·ANNO·CONIVRATVM·IN·LEONEM· A·PASCHALI
ET· CAMPVLO· EIQVE· VIS· INLATA·QVVM·POMPAM
SOLLEMNEM· SVPPLICATIONIS· CAVSSA· DVCERET
LEO· DIVINITVS·SERVATVS·TVMVLTV·A·GVINIGISO
DVCE· SPOLETINORVM· COMPRESSO· IN· GALLIAS
AD· REGEM· KAROLVM· PROFECTVS· EST

REX· KAROLVS· ROMAM· QVARTO· VENIT DCCC·
CONIVRATIONIS· VINDICANDAE· CAVSSA· LEO
NOMENTVM· VSQVE· PROGRESSVS· EST· SALVTANDI
CAVSSA·IDEM· POSTRIDIE·REGEM·SOLLEMNI·POMPA
IN· VRBEM· INGRESSVM· PRO· GRADIBVS· TEMPLI
VATICANI· ACCEPIT

NATALI· DIE· D· N· IESV· REX· KAROLVS·IN·TEMPLO
VATICANO· POST· SACRVM· SOLLEMNE· A· LEONE
RITE· REDIMITVS·SENATV· POPVLOQ·ADCLAMANTE
IMPERATOR· AVGVSTVS· APPELLATVS· EST

CONCILIVM· A· LEONE· VOCATVM· VTI· RERVM
GESTARVM· RATIONEM· ET· CAVSSAS· EXPONERET

SAECVLVM· VIIII·

LEONIS· PRECIBVS· QVI· IN· MORTEM· EIVS CONIVRAVERANT·A·KAROLO· AVG·POENA· CAPITIS LIBERATI· IN· EXSILIVM· ACTI· SVNT DCCCI·

CVRATORES· A· A· A· F· F· PECVNIAM· LEONIS· ET KAROLI· NOMINE· SIGNARE· COEPERVNT

HIEROSOLYMA· AB· REGE· SARACENORVM· KAROLO AVG· PERMISSA· LEGATI· AD· EVM· A· PONTIFICE HIEROSOLYMORVM· INSIGNIA· POTESTATIS· IN VRBEM· ATTVLERE· DIE· A· DISCESSV· AVG·SEPTIMO

TERRAEMOTVS· TOTA· IN· ITALIA· IN GALLIIS· IN GERMANIA· FACTVS· EST· TEMPLVM· PAVLLI· VIA OSTIENSI· CONCIDIT· VRBS· RVINARVM· LABE CONCVSSA

ORIENS· OCCIDENSQVE· FOEDERE· IVNCTVS· ET PAX· MVTVIS· AVGVSTORVM· LEGATIONIBVS CONFIRMATA DCCCIII·

LEO· MANTVAM· PROFECTVS· PRIMVM· MANTVANIS PONTIFICEM·GREGORIVM·DEDIT·INDE· IN· GALLIAS AD· KAROLVM· AVG· PERREXIT· MAGNIS· AB· EO MVNERIBVS·CVMVLATVS·IN·ITALIAM·PER· NORICVM REDIIT DCCCIIII·

KAROLVS·AVG·REGNA. IN· FILIOS· PARTITVS·TABVLAS TESTAMENTI· AD· LEONEM· VT· SVBSCRIBERET·PER EGINARDVM· LEG· MISIT· INSVLAM· CORSICAM PONTIFICI· MAXIMO· PARERE· IVSSIT DCCCVI·

TEMPLVM· PAVLLI·VIA·OSTIENSI·A·LEONE·REFECTVM ADDITA· PORTICVS· OPERA· EX· AVRO· ARGENTOQ· RENOVATA· ET· AVCTA

LEGATI· AB·CONCILIO·AQVISGRANENSI· AD· LEONEM VENERE· CONSVLTVRI· DE· ADDITAMENTO· FILIOQVE AN· EA· VOX· CHRISTIANAE· PROFESSIONIS FORMVLAE· INSERENDA· ESSET DCCCVIIII·

MICHAEL· AVG· LEGATOS· CONSTANTINOPOLI· AD LEONEM· MISIT· FOEDERIS· COMPONENDI· CAVSSA LEO· IN· KAROLI· AVG· CONDITIONES· CONVENIT DCCCXII·

LVDOVICI· AVG· IVSSV· MVNERA· IN· VRBEM·ADLATA QVAE· KAROLVS· PATER· PETRO· APOSTOLO DCCCXIIII.

Digitized by Google

COENOBIVM· VIRGINVM· CONDITVM· AEDESQVE
CAELICIAE· SACRO· CORPORE· EIVS· INLATO
DEDICATAST· ITEM· AEDES· MARIAE· IN· COELIO
PRAXEDIS· IN· EXQVILIIS· RESTITVTA
CRYPTOPORTICVS· A· VATICANO· AD· ARCEM
REFECTA

PASCHALIS· ANNO·VIII·PONTIFICATVS·SVI· MORTVVS DCCCXIIII·
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· EVGENIVS· II· HVIC
FACTIO· SEDITIOSORVM· ZISINNVM· OPPOSVIT
EVNDEM· MVTATA· DESERVIT

LOTHARIVS· AVG· ITERVM· IN· VRBEM· VENIT
IVDICIORVM· RESTITVENDORVM· CAVSSA DCCCXXVI·
CONTROVERSIIS· CIVIVM· DIREMPTIS· LEGIBVS
POPVLO· CONSTITVTIS· IN· GALLIAS· REDIIT

CONCILIVM· AB· EVGENIO· VOCATVM· VT· DE
IVVENTVTIS· ITALICAE· INSTITVTIONE· AGERETVR DCCCXXII·
ITEM· VT· CONVICTVS· SACERDOTVM· CANONICOR.
RETINERETVR

AEDES·SABINAE· IN·AVENTINO·AB·EVGENIO·EXCVLTA
PICTVRISQVE· ET·ARGENTEIS·OPERIBVS·EXORNATA

EVGENIVS· ANNO·III· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· VALENTINVS· CVI DCCCXXVII·
QVADRAGESIMVS· PONTIFICATVS· DIES· VITAE
EXTREMVS· FVIT· HVIC· INVITVS· ET· RECVSANS
GREGORIVS· IIII· SVFFECTVS· EST

OSTIA· A· GREGORIO· FOSSA· MVROQVE· ADVERSVS
SARACENOS· MVNITA DCCCXXVIIII·

IVDITHA· AVG· GREGORII· IVDICIO· E· COENOBIO
IN· THALAMVM· LVDOVICI· AVG· REDVCTA DCCCXXXI·

LOTHARIVS· AVG· GREGORIVM· IN·GALLIAS·PARENTE DCCCXXXIII·
INVITO· DEDVXIT· CONTROVERSIARVM
COMPONENDARVM· CAVSSA· GREGORIVS· RE
INFECTA· ROMAM· REVERSVS· EST

KALENDAE· NOVEMBRES· DIES· SOLLEMNIS· HONORI
CAELITVM· VNIVERSORVM·A·GREGORIO·TRIBVTVS

AEDES· RESTITVTAE· QVATVOR· SATVRNINI· MARCI
HADRIANI· GREGORII· HVIC· ITEM· CELLA· IN
TEMPLO·VATIC· EXSTRVCTA·COENOBIVM·PROPTER
AEDEM· MARIAE· TRANSTIBERINAE· CONDITVM
DOMVS· PONTIFICALES· BINAE· AEDIFICATAE·AQVA

Digitized by Google

SABATINA. IN. IANICVLVM. ET. VATICANVM REDVCTA

LEGATI. IN. GALLIAS. A. GREGORIO. MISSI. REGVM CONCILIANDORVM. CAVSSA. BELLVM. ACRIVS EXARSIT. LEGATI. FVGAM. ARRIPERE. COACTI. SVNT DCCCXXXXI.

GREGORIVS. ANNO. XVII. PONTIFICATVS. SVI MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. SERGIVS II. AB. HOC. LVDOVICVS. LOTHARII. AVG. F. INSIGNIA REGALIA. ACCEPIT. ET. REX. ITALIAE. DICTVS. EST DCCCXXXXIIII.

AEDES. ROMANI. MART. A. SERGIO. CONDITA AEDESQVE. SILVESTRI. ET. MARTINI. REGIONE MONTANA. COENOBIO. ADIECTO. RESTITVTA. CELLA PRAESEPIS. IN. TEMPLO. LIBERIANO. EXORNATA PORTICVS. AD. TEMPLVM. CONSTANTIN. EXSTRVCTA ALTARE MAXIMVM. OMNI. ORNAMENTO. EXCVLTVM DOMVS. PVPILLARIS. REFECTA

SARACENI. TIBERI. INVECTI. TERROREM. VRBI INTVLERE. TEMPLIS. PETRI. ET. PAVLLI. COMPILATIS AGRVM. CIRCA. OMNEM. VASTAVERVNT DCCCXXXXVI.

SERGIVS. ANNO. IIII. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. LEO. IIII. HOC. PONTIFICE CLASSIS. SARACENORVM. QVVM. NEAPOLI. SOLVISSET COORTA. TEMPESTATE. FLVCTIBVS. OBRVTA. EST DCCCXXXXVII.

POMOERIVM. AMPLIATVM. TEMPLO. VATICANO ADVERSVS. INCVRSIONES. BARBARORVM. MOENIBVS CLAVSO. ID. OPVS. QVADRIENNIO. ABSOLVTVM EST. TVRRES. ITEM. AD. OSTIA. TIBERIS. FACTAE PVGNAQVE. CVM. SARACENIS. COMMISSA. NAVES FVGATAE. AVT. CAPTAE. DCCCXXXXVIII.

REX. LVDOVICVS. LOTHARII. AVG. F. ROMAM. A. PATRE MISSVS. SOLLEMNI. RITV. AVGVSTVS. A. LEONE APPELLATVS. EST DCCCL.

SVPPLICATIO. INDICTA. ADIECTAE. VRBIS LVSTRANDAE. CAVSSA. POMPAQVE. CIRCVM. NOVA MOENIA DVCTA. EST. NOMEN. VRBI. A. CONDITORE LEONIANAE. IMPOSITVM. EODEM. ANNO. CORSIS PATRIA. EXTORRIBVS. SEDES. DATAE. AD. PORTVM ROMANVM. AGERQVE. ADSIGNATVS. ITEM. OPPIDA HORTANVM. ET. AMERIA. MVRO. CINCTA. SVNT DCCCLIII.

CONCILIVM. A. LEONE. VOCATVM. DISCIPLINAE

VE-

Digitized by Google

VETERIS· RETINENDAE· CAVSSA· ANASTASIVS
CARDINALIS· TITVLO· MARCELLO· QVOD
COMMEATV· NON· IMPETRATO· QVINQVENNIVM
ABFVISSET· LOCO· MOTVS· EST
ALFREDVS· E· BRITANNIA· AB· REGE· ETELVOLFO
PATRE· MISSVS· AD· LEONEM· VENIT· VT· RITE
AB· EO· INSIGNIA· REGALIA· FERRET
CENTVMCELLAE· RESTITVTAE· OPPIDO· MVRIS· ET DCCCLIIII·
TVRRIBVS· COMMVNITO· AEDES· IN· VRBE· MARIAE
VIRGINI· AB· INCHOATO· EXSTRVCTA·AD·SCHOLAM
SAXONVM· ET· CELLA· LEONI· MAGNO· CONDITA
IN· TEMPLO· VATICANO· REFECTAE·AEDES·MARIAE
TRANSTIBERINAE· ET· QVATVOR· MARTYRVM· IN
COELIO COENOBIVM· MONACHIS· GRAECIS· DATVM
BINAE· VIRGINIBVS· ADTRIBVTAE· DOMVS
ORNAMENTA· TEMPLIS· PETRI· ET· PAVLLI· QVAE
SARACENI· DERIPVERANT· REDDITA
LEO· ANNO· VIII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS·EST
IN· EIVS· LOCVM· INVITVS· AC. RECVSANS·FACTVS DCCCLV·
EST· BENEDICTVS·III·HVIC· FACTIO· SEDITIOSORVM
IMPETV· IN· LATERANVM·FACTO· ANASTASIVM·IAM
GRADV· SVO· MOTVM· OPPOSVIT·QVI·AB·OMNIBVS
ORDINIBVS· REIECTVS· EST
TIBERIS· EXVNDATIO· IN· VRBE· FVIT· EXINDE· LVES
VIAE· PASSIM· MVLTAEQVE· MORTIBVS· FVNESTAE DCCCLVI·
DOMVS
AEDES· MARIAE· TRANSTIBERINAE· ABSOLVTA· EST
AEDES. PETRI· ET· MARCELLINI· LAQVEARI
RENOVATO· PORTICIBVSQVE· ADIECTIS· REFECTA
BENEDICTVS· ANNO·III·PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· NICOLAVS· LVDOVICO DCCCLVIII·
AVG· ROMAE· AGITANTE·QVI·HONOREM· EI·HABVIT
MAXIMVM
EPISCOPI IN· CONCILIVM· VOCATI· ADVERSVS DCCCCLXI·
IOANNEM·PONTIFICEM·RAVENNATIVM· TYRANNICE
DOMINANTEM· ISQVE· A· SACRIS· COMMVNIBVS
EXCLVSVS· EST· NICOLAVS· RAVENNAM· SE
CONTVLIT· TVRBARVM· SEDANDARVM CAVSSA
IOANNEM· OB· POENITENTIAM· REDVXIT
LEGATI· QVOS· NICOLAVS· ADVERSVS· PHOTIVM

CONSTANTINOPOLIM· MISERAT· VT· IGNATIVM
PONTIFICEM· RESTITVERENT· PRAEVARICATI·SVNT
IIDEMQVE· IN· GALLIAS· IRE· IVSSI· VT· REGEM
LOTHARIVM·DE·REPVDIATA·VXSORE·ADMONERENT
MVNERIBVS· CORRVPTI· FIDEM· PRODIDERVNT
NICOLAVS· REGEM. KAROLVM· CALVVM· BALDVINO
COMITI· OB· RAPTAM· FILIAM· INFENSVM·LITTERIS
PLACAVIT· DOSQVE· ILLI· VT· DARETVR· EFFECIT
CONCILIVM· VOCATVM· ADVERSVS· LEGATOS DCCCLXIII·
PRODITORES· REIECTA· ACTA·CONCILII·METENSIS
SPOLIATIQVE· PONTIFICATV· EPISCOPI· COLONIAE
AGRIPPINAE· ET· COLONIAE· TREVERORVM·ATQVE
A· SACRIS· REMOTI· QVOD· INCESTVM· REGIS
LOTHARII· MATRIMONIVM· PROBASSENT
LVDOVICVS· AVG· NICOLAO·OB·CONCILLI·IVDICIVM
IRATVS·ITER·AD·VRBEM·SVSCEPIT·SVPPLICATIONES DCCCLXIIII·
INDICTAE· PERICVLI·AVERTENDI· CAVSSA·VIOLATI
SACERDOTES· QVI· POMPAM· DVCEBANT· NICOLAVS
AVGVSTVM· MORBO· IMPLICITVM· INVISIT· ET· AB
IRA· REVOCAVIT
TEVTBERGA· IN· REGIS· LOTHARII· THALAMVM· PER
ARSENIVM· LEGATVM· A· NICOLAO· REDVCTA DCCCLXV·
BVLGARI· REGE· BOGORI· AVCTORE· LEGATOS· AD
NICOLAVM· MISERVNT· VT· CONTROVERSIAS· DE
CHRISTIANAE· PROFESSIONIS· OFFICIIS
PROPONERENT· ET· VITAE·MAGISTROS·IN·REGNVM
ADDVCERENT
LEGATI· A· BASILIO· AVG· NVNCIAVERE· IGNATIVM
PHOTIO· EIECTO· REDVCTVM·PONTIFICIS·MVNERE
CONSTANTINOPOLI· SANCTE· PERFVNGI·
AEDES· MARIAE· NOVAE· A· NICOLAO· ABSOLVTA
DOMVS· PONTIFICALIS· AD· SCHOLAM· GRAECAM
EXSTRVCTA· ET· QVAE· IN· LATERANO· ERAT
AEDIFICIIS· AVCTA· ET· NOVO· CVLTV· EXORNATA
RIVI· AQVARVM· REFECTI·OSTIA·TVRRIBVS·MVNITA
ET· ADITVS· PRAESIDIIS· FIRMATI
NICOLAVS· ANNO· X· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· HADRIANVS· II·EXSVLES DCCCLXVII·
AB· HOC· IN· PATRIAM· REVOCATI
CONCILIVM· AB· HADRIANO· INDICTVM· CONTRA

PHOTIVM· ACTA· EIVS· RESCISSA· GRAVE· LAVDVM
PRAECONIVM· IGNATIO· REDVCI· TRIBVTVM
ANASTASIVS· AVCTOR· RERVM· NOVARVM· A· SACRIS
REMOTVS· EST· ELEVTHERIVS· FRATER· EIVS· CAEDIS
PATRATAE· POENAS· DEPENDIT

CONCILIVM· MAGNVM· CONSTANTINOPOLI· ACTVM
ADVERSVS· PHOTIVM· ISQVE· OMNIVM· SENTENTIIS DCCCLXVIIII·
DAMNATVS· ET· SCRIPTA· IGNI· DEVOTA

HADRIANVS· CASINVM· PROFECTVS· REGEM
LOTHARIVM· AD· IVSIVRANDVM· ADEGIT
GVALDRADAE· PELLICI· NVNCIVM· SE· REMISSVRVM
EODEM· MORTVO· LEGATOS· CVM· MANDATIS· MISIT
QVI· REGNVM· EIVS· LVDOVICO· AVG· BELLI· CAVSSA
ABSENTI· VINDICARENT· EIQVE· IN· VRBE· REGNI DCCCLXXII·
PATERNI· INSIGNIA· DEDIT

ADELGISVS· DVX· BENEVENTANORVM· OB
CONIVRATIONEM· HOSTIS· APPELLATVS· EST· SERGIO
DVCI· NEAPOLITANORVM· ET· CIVITATI· VNIVERSAE
OB· VEXATVM· ATHANASIVM· EPISCOP· ET
COMPILATOS· ECCLESIAE· THESAVROS· SACRIS
INTERDICTVM EST

HADRIANVS· ANNO· V· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· IOANNES· VIII· HOC DCCCLXXIII·
CONCILIATORE· LVDOVICVS· AVG· ADELGISO· PACEM
DEDIT· BELLOQVE· ABSTINVIT

IOANNES· VERONAM· PETIIT· VT· LVDOVICVM· AVG·
CVM· REGE· GERMANIAE· LVDOVICO· DISSIDENTEM
CONIVNGERET

LVDOVICO· AVG· MORTVO· REX· KAROLVS· CALVVS·
ROMAM· ADVENIT· ET· DONARIA· PETRO· APOST DCCCLXXV·
DICAVIT· IDEM· INSIGNIBVS· IMPERI· A· IOANNE
ACCEPTIS· AVGVSTVS· DICTVS· EST

IOANNES· NEAPOLIM· PROFECTVS· EST· VT· SERGIVM
DVCEM· A· FOEDERE· SARACENORVM· DIVELLERET
IDEM· KAROLVM· AVG· PER· LITTERAS· DE· ITALIAE
DISCRIMINE· ADMONVIT

ADELARDVS· PONTIFEX· VERONENSIVM· A· SACRIS
REMOTVS· QVOD· BONA· COENOBII· NONANTVLANI
SIBI· AB· AVGVSTO· ADTRIBVENDA· CVRASSET

CONCILIVM· A· IOANNE· ROMAE· INDICTVM· VT

Digitized by Google

KAROLI. AVG. AVCTORITAS. ADVERSVS. SEDITIOSOS
RETINERETVR. ET. ALIVD. PROTINVS. RAVENNAE
ACTVM. AD. CONTROVERSIAS. VENETORVM
DIRIMENDAS. INDE. VERCELLAS. OBVIAM. AVGVSTO
PROGRESSVS. EST. VT. DE. BELLO. IN. SARACENOS
AGERET

KAROLO. AVG. MORTVO. VRBS. REGIS. KARLOMANNI
IVSSV. OCCVPATA. EST. A. LAMBERTO. DVCE DCCCLXXVIII.
SPOLETIN. ET. ADALBERTO. DVCE. ETRVSCOR.
IOANNES. TEMPLO. VATICANO. CLVSO. IN. GALLIAS
ABIIT. CONCILIOQVE. AVGVSTAM. TRICASSINOR.
VOCATO. LAMBERTVM. ET. SOCIOS. SCELERIS. A
SACRIS. REMOVIT. REGI. LVDOVICO. INSIGNIA
REGALIA. RITE. DEDIT

CONCILIVM. A. IOANNE. IN. VRBEM. VOCATVM
IMPERATORIS. CREANDI. CAVSSA. ITEM. VT. LEGATVS DCCCLXXVIIII.
CONSTANTINOPOLIM. MITTERETVR. QVI. PHOTIVM
OB. POENITENTIAM. SACRIS. COMMVNIBVS. REDDERET

REX. KAROLVS. CRASSVS. QVVM. ROMAM. ADVENISSET
NATALI. DIE. D. N. IESV. IMPERI. INSIGNIA. A DCCCLXXX.
IOANNE. ACCEPIT. ET. AVGVSTVS. APPELLATVS. EST

ATHANASIVS. IVNIOR. PONTIFEX. NEAPOLIT. QVOD
SOCIETATEM. CVM. SARACENIS. INIISSET. EAMQVE
DIRIMERE. IVSSVS. NON. PARERET. A. SACRIS
COMMVNIBVS. IOANNIS. SENTENTIA. EXCLVSVS. EST

ANGILBERGA. AVG. LVDOVICI. AVG. VXOR. IOANNE
ROGANTE. IN. SOLATIVM. VIDVITATIS. ROMAM. E DCCCLXXXII.
GERMANIA. MIGRARE. PERMISSA EST

IOANNES. ANNO. X̅I̅. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. MARINVS. HVIVS. ROGATV DCCCLXXXIII.
KAROLVS. AVG. IN. ITALIAM. VENIT. ET. NONANTVLAM
AD. COLLOQVIVM. ACCESSIT

MARINI. SENTENTIA. DATVM. FORMOSO. VT. AD. SEDEM
HONORIS. SVI. PORTVM. REDIRET. PHOTIVS. ITERVM
DAMNATVS. EST

MARINVS. ANNO. I̅I̅. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. HADRIANVS. I̅I̅I̅. HOC DCCCLXXXIIII.
PONTIFICE. FAMES. IN. VRBE. FVIT. QVOD. EXAMINA
LOCVSTARVM. INFESTA. MESSIBVS. AGROS
INSEDISSENT

CON-

CONCILIVM· IN· VRBE· ACTVM· AD·CONTROVERSIAS
PONTIFICVM· ITALICORVM· COMPONENDAS DCCCLXXXV·
HADRIANVS· QVVM· IN· GERMANIAM· AD·AVGVSTVM
PERGERET· IN· AGRO· MVTINENSI· MORBO
INTERCEPTVS· ET· NONANTVLAE· SEPVLTVS· EST
IN· EIVS· LOCVM· F.E·STEPHANVS· VI· HOC·PONTIF·
AQVA·RITE·PIATA·LVSTRATI·AGRI·EOQVE·PIACVLO
LOCVSTARVM· AVERSA· PESTIS
KAROLVS· AVG· STEPHANI· LITTERIS· INVITATVS·IN DCCCLXXXVI·
ITALIAM· VENIT· EODEM·ANNO· PHOTIVS·A·LEONE
SAPIENTE· AVG· CONSTANTINOPOLI· EXACTVS·EST
GVIDO·DVX·SPOLETINORVM·BELLO·IN·BERENGARIVM
SVSCEPTO· REGNVM· ITALIAE·AFFECTAVIT·IDEMQ.
OB·SARACENOS·DEVICTOS·AVGVSTVS· APPELLATVS DCCCLXXXVIII·
EST
STEPHANVS·ANNO· VII· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· FORMOSVS· AB· HOC DCCCLXXXXI·
LAMBERTVS· GVIDONIS· AVG· F· INSIGNIA· IMPERI
ACCEPIT
REX· ARNVLFVS· FORMOSI· LITTERIS·AD·PACANDAM
ITALIAM· VOCATVS·EST·BELLVM·INTER· GVIDONEM DCCCLXXXXIII·
ET· BERENGARIVM· RECRVDVIT
LAMBERTVS· AVG· VRBEM· COPIIS· OCCVPAVIT
TVRBATVM· ADVERSVS· FORMOSVM· FACTIO DCCCLXXXXVI·
SERGIVM· OPPOSVIT· IPSE· IN· CVSTODIA· HABITVS
EST
REX· ARNVLFVS· VRBEM· CEPIT· ET· FORMOSVM
LIBERAVIT· EXINDE· AB·EO·AVGVSTVS·APPELLATVS
EST· HONORE· AVCTVS· IN· GERMANIAM· REDIIT
FORMOSVS· ANNO· V. PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS. LOCVM· F·E· BONIFACIVS· VI· QVEM
MORS· DIE· XV· PONTIFICATVS· SVI· INTERCEPIT
HVIC· SVFFECTVS· STEPHANVS· VII·
CONCILIVM· A· STEPHANO· VOCATVM· VT·FORMOSI
NOMEN· ATQVE· ACTA· ABOLERENTVR·LAMBERTVS
AVG· FAVTORVM· STVDIO· RECEPTVS· EST
STEPHANVS· MAGNO· CIVIVM· ODIO· SVSCEPTO
CARCERI· INCLVSVS. ET· INLATA·VI·MORTVVS·EST DCCCLXXXXVII·
HVIC· SVFFECTVS· THEODORVS· QVEM. PACI· DVM
STVDET· XX· DIE· PONTIFICATVS· SVI· MORS

INTERCEPIT· IN· EIVS· LOCVM· F· E· IOANNES· VIIII·
CONCILIVM·A·IOANNE·INDICTVM·VT·STEPHANI· VII·
ACTA· RESCINDERENTVR· ARNVLFO· REIECTO DCCCLXXXXVIII·
MAIESTAS· IMPERI· PENES·LAMBERTVM·AVG·STETIT
IOANNES· RAVENNAM· AD· LAMBERTVM· AVG·
PROFECTVS· EST· VT· CVM· EO· DE· PACE· ET
CONCORDIA·REVOCANDA·DEQVE·REBVS· AFFLICTIS
RESTITVENDIS· AGERET· ACTA· CONCILII· ROMANI
VOCATIS· EPISCOPIS· CONFIRMATA· SVNT
IOANNES· ANNO· III· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· BENEDICTVS· IIII· DCCCC·

SAECVLVM· X.

REX· LVDOVICVS· INSIGNIA· IMPERI· A· BENEDICTO
ACCEPIT· ET· AVGVSTVS· APPELLATVS· EST DCCCCI·
CONCILIVM· IN· VRBE· ACTVM· VT· ARGRINVS
PONTIFEX· LINGONENSIVM·IN·HONORIS· SVI·SEDEM
RESTITVERETVR
BENEDICTVS·ANNO· V· PONTIFICATVS· SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· LEO· V· QVEM·FACTIO DCCCCIIII·
CHRISTOPHORI· POST· XXXVIIII· DIEM· CARCERE
INCLVSIT· HIC·QVVM· EX·ANIMI· MOERORE· PAVLLO
POST· OBIISSET· CHRISTOPHORO· EIECTO DCCCCV·
PONTIFICATVS·MAXIMVS·SERGIO·III· DELATVS· EST
BARBARIS. PLERAMQVE· ITALIAM· VEXANTIBVS
SARACENI· STATIVIS· AD· LIRIM· FACTIS·PRAEDAM
E· FINIBVS· ROMANIS· EGERVNT
SERGIVS· TEMPLVM· LATERANVM· TERRAE· MOTV
PRIDEM· CONCVSSVM· PROLAPSVMQVE· MAGNA
MOLITIONE· RESTITVIT· ET· PICTVRIS· ORNATVM
DONARIIS· DITAVIT DCCCCVII·
SERGIVS· ANNO· VIII· PONTIFICATVS·SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· ANASTASIVS· III. HVNC DCCCCXI·
MENSE· VIII· DEFVNCTVM· CONSEQVVTVS· EST
LANDO· QVEM· MENSE· V· PONTIFICATVS·SVI·MORS
INTERCEPIT· IN· EIVS· LOCVM· F· E· IOANNES X· DCCCCXIII·
LEGATI· AB· EO· TICINVM·AD·REGEM·BERENGARIVM
CVM· MVNERIBVS· MISSI· QVI· DE· SARACENORVM DCCCCXIIII·
INCVRSIONIBVS· EDOCERENT· ET· IMPERIO·POPVLI

ROMANI· PROPOSITO· AD· BELLVM· SARACENICVM
DVCEM· DEPOSCERENT

REX· BERENGARIVS· EXERCITV· COMPARATO· ROMAM DCCCCXV·
ACCESSIT· ET· INSIGNIA· IMPERI· SOLLEMNI· RITV
A· IOANNE· ACCEPIT

IOANNES· EXERCITVM· IN· CAMPANIAM· SEQVVTVS DCCCCXVI·
AD· PVGNAM· HORTATVS· EST· SARACENI· OMNES
CAESI· AVT· CAPTI

MARIA· MAROTIA· ARCEM· ROMANAM· PRAESIDIO
IMPOSITO· OCCVPAVIT· ET· GVIDONI· DVCI DCCCCXXIIII·
ETRVSCORVM· NVPTA· IMPERITARE· VRBI· COEPIT

LEGATI· A· IOANNE· QVI· REGEM· HVGONEM· IN DCCCCXXVIII·
ITALIAM· REGNI· CAPESSENDI· CAVSSA· VENIENTEM
SALVTARENT

IOANNES· MANTVAM· PERREXIT· VT· FOEDVS· CVM
REGE· HVGONE· RENOVARET

GVIDO· ET· MAROTIA· LICTORIBVS· IN· LATERANVM
IMMISSIS· ET· IOANNIS· FRATRE· SVBLATO· IOANNEM DCCCCXXVIIII·
IPSVM· TENEBRIS· VINCVLISQVE· MANDARVNT

IOANNES· ANNO· $\overline{XV}$· PONTIFICATVS· SVI· IN· VINCVLIS
MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· LEO· $\overline{VI}$·
HVIC· QVVM· SEPTIMO· POST· MENSE· MORTVVS
ESSET· SVFFECTVS· EST· STEPHANVS· $\overline{VIII}$· QVI· ANNO
$\overline{III}$· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS· EST· IN· EIVS DCCCCXXXI·
LOCVM· F· E· IOANNES· $\overline{XI}$· MAROTIAE· FILIVS

REX· HVGO· IN· VRBEM· AD· MAROTIAM· NVPTIARVM
CAVSSA· VENIT· ET· IN· ARCEM· RECEPTVS· EST
ALBERICVS· IOANNIS· FRATER· LECTA· IVVENVM DCCCCXXXII·
MANV· ARCEM· OBSIDIONE· CLAVSIT· HVGO· FVGAM
ARRIPVIT

ALBERICVS· EODEM· ANNO· SVFFRAGIIS· POPVLI
ROMANI· PRINCIPATVM· ADEPTVS· MAROTIAM
MATREM· CARCERE· INCLVSIT· IOANNEM· FRATREM
IN· CVSTODIA· HABVIT

REX· HVGO· FINIBVS· ROMANIS· VASTATIS· VRBEM
OBSIDERE· INSTITVIT· EXERCITV· FAME· AFFLICTATO DCCCCXXXIII·
PACIS· CONSILIA· PRAETVLIT· ET· ALDAM· FILIAM
ALBERICO· VXOREM· DEDIT

IOANNES· ANNO· $\overline{V}$· PONTIFIC· SVI. MORTVVS· EST· IN DCCCCXXXVI·
EIVS· LOCVM· F· E· LEO· $\overline{VII}$· HVIVS· LITTERIS· ODO

Digitized by Google

MONACHVS· IN· VRBEM· INVITATVS· EST· VT· EO
AVCTORE· MONACHI· AD· PRISTINAM
SANCTIMONIAM· REVOCARENTVR·
ALBERICVS· COENOBIO· FARFENSI· MONACHORVM DCCCCXX XVIIII·
COERCENDORVM· CAVSSA· CAMPONE· SCELESTO
HOMINE· EIECTO· DAGIBERTVM· VIRVM
SANCTISSIMVM· PRAEFECIT
LEO· ANNO· IIII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS·EST
IN· EIVS· LOCVM· F· E· STEPHANVS· VIIII· HOC DCCCCXXXXI·
PONTIFICE· REX· HVGO· IN· FINES· ROMANOS
INCVRSIONEM· ITERVM· FECIT
STEPHANVS·ANNO· IIII· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS DCCCCXXXXII I.
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· MARINVS· II· AB· HOC
MONACHIS· CASINATIBVS· ET· VVLTVRNENSIBVS
IVRA· OMNIA· ET· BENEFICIA· A· PONTT· MAXX·
AVT· A· SVPERIORIBVS· CONCESSA· PRINCIPIBVS
VNO· DIPLOMATE· CONFIRMATA· SVNT DCCCCXXXXIIII·
MARINVS· TEMPLA· VRBIS· VETVSTATE· COLLAPSA
RESTITVIT
PAX·ITERVM·INTER·REGEM·HVGONEM·ET·ALBERICVM
PRINCIPEM· COMPOSITA
MARINVS· ANNO· IIII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS DCCCCXXXXVI·
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· AGAPETVS· II· LEGATI
AB· EO· IN· GALLIAS· QVI· ARTALDVM· PONTIFICEM
ENGILENHEIMENSIVM· CONCILIO· VOCATO· IN DCCCCXXXXVIII·
PRISTINVM·HONORIS·SVI· GRADVM· RESTITVERENT
CONCILIVM· AB· AGAPETO· IN· VRBE· INDICTVM·VT
ACTA· CONCILII· ENGILENHEIMENSIS
CONFIRMARENTVR· HVGO· QVI· ARTALDVM
DETVRBARAT· A· SACRIS· REMOTVS· EST DCCCCXXXXVIIII·
REGIS· OTHONIS· LEGATIO· AD· AGAPETVM· OB
INSIGNIA· IMPERI· RITE· IMPETRANDA· ALBERICI
PRINCIPIS· DOMINATIONE· REIECTA· EST DCCCCLII·
ALBERICVM·ANNO· XXII· PRINCIPATVS·SVI· MORTVVM DCCCCLIIII·
OCTAVIANVS·FILIVS·EXCEPIT·QVI·POST·AGAPETVM
ANNO·X·PONTIFICAT·SVI.DEMORTVVM·PONT·MAX · DCCCCLVI·
ESSE· COEPIT· ET· IOANNES· XII· APPELLATVS· EST
FOEDVS· A· IOANNE· INITVM· CVM· GISOLFO· DVCE DCCCCLX·
SALERNITAN· LEGATI·IN·GERMANIAM· AD· REGEM
OTHONEM· MISSI·QVI.AD·BELLVM· PRO· VRBE·ATQ·

ITA·

ITALIA· CONTRA· TYRANNIDEM· HORTARENTVR
OTHO· ITALIAE· REGNO· POTITVS· QVVM· AD· VRBEM
ACCESSISSET· EFFVSA· OBVIAM· CIVITATE· IN
VATICANVM· DEDVCTVS· INSIGNIA· IMPERI· A DCCCCLXII·
IOANNE· TVLIT· ET· AVGVSTVS· APPELLATVS· EST
NVNCII· TICINVM· AD· OTHONEM· AVG· PERLATI DCCCCLXIII·
IOANNEM· OB· PERVERSOS· MORES· IN· PROBRO
ESSE· EVNDEMQVE· REBVS· NOVIS· STVDERE
OTHO· AVG· ROMAM· CVM· EXERCITV· ACCESSIT
IOANNES· CVM· ADALBERTO· REGIS· BERENGARI
FILIO· AB· VRBE· PROFVGIT
CONCILIVM EPISCOPORVM· ACTVM· OTHONIS· AVG·
IVSSV· ET· LEO· VIII· IOANNI· PER· VIM· OPPOSITVS
AB· OTHONIS· DISCESSV· IOANNES· VRBE· RECEPTVS
LEONEM· FVGAVIT· DVCESQ· PARTIVM· VLTVS· EST DCCCCLXIIII·
IOANNES· ANNO· VIII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· INVITO· AVGVSTO· FACTVS
EST· BENEDICTVS· V· QVEM· DIE· XVIII· PONTIFICATVS
SVI· VRBE· PVLSVM· LEO· EXCEPIT· AT· EO· INTRA
NONVM· MENSEM· DEMORTVO· PONTIFICATVS
RVRSVM· PENES· BENEDICTVM· FVIT· ISQVE
TRICESIMO· POST· DIE· INTERCEPTVS· IOANNEM
XIII· SVCCESSOREM· HABVIT
PRIMORES· VRBIS· IOANNEM· AVERSATI· VI· INLATA
CAPTVM· IN· CAMPANIAM· RELEGARVNT
OTHONIS· AVG· ADVENTV· IN· ITALIAM· AVDITO
IOANNES· AB· EXSILIO· REVOCATVS· EST DCCCCLXVI·
OTHO· AVG· VRBEM· INGRESSVS· PRO· TRIBVNALI
DE· AVCTORIBVS· SEDITIONIS· COGNOVIT· MVLTI DCCCCLXVII·
CAPITIS· DAMNATI· AVT· IN· EXSILIVM· PVLSI
CONCILIVM· A· IOANNE· ACTVM· AD· MORES· VETERES
REVOCANDOS· ET· CONTROVERSIAS· PONTIFICVM
ITALICORVM· DIRIMENDAS· IDEM· OTHONEM· AVG·
RAVENNAM· SEQVVTVS· CONCILIO· IBIDEM· ACTO
OPPIDA· AB· REGIBVS· ITALIAE· QVONDAM· OCCVPATA
VOLVNTATE· AVGVSTI. RECEPIT
REX· OTHO· OTHONIS· AVG· F· ROMAM· EODEM
ANNO· A· IOANNE· ET· A· PATRE· INVITATVS· NATALI
DIE· D· N· IESV· INSIGNIBVS· IMPERI· ORNATVS· EST
CONCILIVM. ITERVM· A· IOANNE· IN· VRBEM

VOCATVM. VT. PONTIFICEM. BENEVENTANORVM
ARCHIEPISCOPVM. DICERET DCCCCLXVIIII.
STEPHANIA. CLARISSIMA. FEMINA. OPPIDVM
PRAENESTE. VECTIGALI. IMPOSITO. A. IOANNE DCCCCLXX.
ACCEPIT
CONCILIVM. TERTIO. INDICTVM. VT. IVRA
MONACHOR. GLASTONIENSIVM. CONFIRMARENTVR DCCCCLXXII.
IOANNES. ANNO. VII. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. BENEDICTVS. VI. HVNC
ROMANI. PROCERES. CRESCENTIO. AVCTORE. VT
OTHONIS. AVG. MAGNI. AVDITA. MORS. EST. ANNO
II. PONTIFICATVS. EIVS. IN. CARCEREM
CONIECERVNT. ET. IN. EIVS. LOCVM. BONIFACIVM
CREARVNT. HIC. QVINTO. POST. MENSE. EXACTVS DCCCCLXXIIII.
EST. BENEDICTVS. PER. VIM. SVBLATVS
DONVS. II. BENEDICTO. SVFFECTVS. ANNO. II.
PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM
F. E. BENEDICTVS. VII. DCCCCLXXV.
CONCILIVM. VOCATVM. ADVERSVS. BONIFACIVM. ET
FAVTORES. EIVS. POENAE. IN. EOS. CONSTITVTAE
QVI. BENEDICTVM. NECAVERANT
OTHO. II. AVG. BENEDICTI. LITTERIS. INVITATVS
ITALIA. PERAGRATA. IN. VRBEM. VENIT. CONCORDIAE DCCCCLXXX.
STABILIENDAE. CAVSSA. REBVS. PER. ITALIAM
PLERAMQVE. COMPOSITIS. QVVM. BELLVM. IN
SARACENOS. PARARET. ROMAE. DIEM. OBIIT
SVPREMVM. CORPVS. EIVS. AD. TEMPLVM. VATICANVM DCCCCLXXXIII.
SOLIO. PORPHYRETICO. CONDITVM
CONCILIVM. IN. VRBE. ACTVM. ADVERSVS. SIMONIACOS
GISELERI. PONTIFICIS. MAGDEBVRGENSIVM. CAVSSA
COGNITA. AMATVS. PONTIFEX. SALERNITANORVM
ARCHIEPISCOPVS. APPELLATVS. EST
BENEDICTVS. ANNO. VIIII. PONTIFICATVS. SVI
MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. IOANNES. XIIII.
QVI. OCTAVO. POST. MENSE. BONIFACII. FACTIONE
DOMINANTE. IN. ARCEM. CONIECTVS. VENENO DCCCCLXXXIIII.
INTERIIT
BONIFACIVM. REPENTINA. MORS. SVSTVLIT. ET. QVI
SVFFECTVS. ERAT. IOANNES. ROBERTI. FILIVS. NEC

CON-

CONSECRATVS· QVARTO· POST· MENSE· REIECTVS EST

IOANNES· XV· CONSENSV· OMNIVM· ORDINVM DCCCCLXXXV·
PONTIFEX· MAXIMVS· FACTVS· EST·HOC·PONTIFICE VRBS· IN· CRESCENTII· CONSVLIS· DESIGNATI
DOMINATV· ESSE· COEPIT· IOANNES· SOLVM DCCCCLXXXVII·
VERTERE· COACTVS. IN· ETRVRIAM· PROFVGIT REGIS· OTHONIS· III· OPEM· IMPLORAVIT

CRESCENTIVS· ORATORES· AD· IOANNEM· MISIT·QVI EVM· IN· VRBEM. CVM· HONORE· REDVCERENT·IPSE ET· SENATVS· REDVCEM· VENERATI· SVNT

THEOPHANA· AVG· REGIS·OTHONIS· MATER·ROMAM
VENIT· ET·ADVENTV.SVO·RES·ITALIAE·COMPOSVIT DCCCCLXXXVIIII·
EA· IOANNEM· CALABRVM. PONTIFICEM PLACENTINORVM· CREATVM· EX· AVCTORITATE PONT·MAX· ARCHIEPISCOPVM· DICENDVM·CVRAVIT

CONCILIVM· BIS· ACTVM· PRIMO· AD· TVENDVM DCCCCLXXXXIII·
ADALBERTVM· PONTIFICEM· PRAGENSIVM· ITERVM VT· SANCTO· VIRO· VLDARICO· PONTIFICI AVGVSTANORVM· CAELESTES· HONORES DECERNERENTVR

ARNOLFVS· PONTIFEX· REMORVM· A· IOANNE· IN
PRISTINAM· HONORIS· SVI· SEDEM· PER· LEGATVM DCCCCLXXXXV·
RESTITVTVS· REMOTI· A· SACRIS· QVI· IN· EVM SENTENTIAM· DIXERANT

IOANNES. ANNO. XI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· GREGORIVS· V· QVEM DCCCCLXXXXVI·
REX· OTHO· RAVENNA· IN·VRBEM· MISSVM·POPVLO ROMANO· COMMENDARAT

CONCILIVM· A· GREGORIO· VOCATVM· VT· BONA HELVINO· PONTIFICI· CAMERACENSIVM· EREPTA IVDICIO· SVSCEPTO· REDDERENTVR

GREGORIVS· REGI·OTHONI·INSIGNIA·IMPERI·DEDIT ET· AVGVSTVM· APPELLAVIT· OTHO· AVG· DE SEDITIOSIS·COGNOVIT· CRESCENTIVM· IAM·EXSILII DAMNATVM. GREGORII· PRECIBVS· POENA LIBERAVIT

CRESCENTIVS· VIOLATO· IVREIVRANDO·GREGORIVM
VRBE· EXEGIT· ET· IOANNE· ARCHIEPISCOP. DCCCCLXXXXVII·
PLACENTINOR · IN·EIVS·LOCVM·CREATO·AVGVSTOS

ORIEN-

ORIENTIS. SIBI. PATRONOS. ADSCIVIT
GREGORIVS. CONCILIO. TICINVM. VOCATO
CRESCENTIVM. A. SACRIS. REMOVIT. LEGATI. QVOS
ROMAM. MISIT. IN. CARCEREM. CONIECTI. SVNT
OTHO. AVG. GREGORIVM. IN. VRBEM. CVM. EXERCITV
REDVXIT. IOANNES. IN. FVGA. CAPTVS. OCVLISQVE DCCCCLXXXXVIII.
EFFOSSIS. ET. NARIBVS. AC. LINGVA. DECISIS. CARCERE
INCLVSVS. EST. CRESCENTIVS. IN. ARCE. CVM
DVODECIM. CONIVRATIS. COMPREHENSVS. ET
CAPITIS. DAMNATVS
CONCILIVM. ACTVM. VT. INCESTVM. REGIS. ROBERTI
MATRIMONIVM. DISSOLVERETVR. EXCLVSI. A
SACRIS. QVI. EARVM. NVPTIARVM. AVCTORES
FVERANT
GREGORIVS. ANNO. III. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. SILVESTER. II. CVI DCCCCLXXXXVIIII.
OTHO. AVG. FAVEBAT
SILVESTER. VRBIVENTVM. PROFECTVS. REM. PVB.
LATIS. LEGIBVS. ORDINAVIT. INDE. CAESENAM M.
ACCESSIT. ET. OPPIDVM. OBSIDIONE. CLAVSIT

SAECVLVM. XI.

AEDES. ADALBERTI. IN. INSVLA. TIBERINA. AB. OTHONE
AVG. CONDITA. CONCILIVM. VOCATVM. OB MI.
CONTROVERSIAS. INTER. BERNARDVM. PONTIFICEM
HILDESIENSIVM. ET. VILLIGISVM. ARCHIEPISCOP.
MAGONTIAC. EIVSQVE. REI. CAVSSA. FRIDERICVS
CARD. IN. GERMANIAM. LEGATVS
TVMVLTVS. TIBVRE. ADVERSVS. POPVLVM. ROMAN.
FVIT. OTHO. AVG. OPPIDVM. OBSIDERI. IVSSIT
IDEM. SILVESTRI. OBSECRATIONE. PLACATVS
MILITEM. A. CAEDE. COHIBVIT
OTHO. AVG. VRBANIS. REBVS. COMPOSITIS. TVDER
SILVESTRO. ITINERIS. COMITE. ACCESSIT. CONCILIVM
EODEM. A. SILVESTRO. COACTVM. ET. BERNARDI
LEGATIO. ADVERSVS. VILLIGISVM. AVDITA
CONCILIVM. IN. VRBE. ITERVM. A. SILVESTRO. ACTVM
VT. IVRA. COENOBII. PERVSINI. ET. CONRADI MII.

PON.

Digitized by Google

PONTIFICIS· .. DITIO· CAVSSA· COGNITA DEFINIRENTVR

SILVESTER· ANNO· V· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· IOANNES· XVI· QVEM MIII·
MENSE· SEXTO· PONTIFICAT·SVI·MORS·INTERCEPIT HVIC· SVFFECTVS· EST· IOANNES· XVII·

POPVLVS· ROMANVS· GRAVI· PESTILENTIA CONFLICTATVS· EST· SARACENI· MARE· INFESTVM HABVERE MIIII·

BAMBERGA· EX· IOANNIS· AVCTORITATE· THRONI PONTIFICALIS· HONORE· HONESTATA· ET· A·REGE HENRICO· PONTIFICI· MAXIMO· ADTRIBVTA· EST

IOANNES ANNO· VI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· SERGIVS· IIII· PER· EA TEMPORA· MONACHI· ROMVALDO· AVCTORE, AD PRISTINOS· MORES·REVOCATI·MVLTA·PER·ITALIAM COENOBIA. RESTITVTA· AVT· CONDITA

SERGIVS· ANNO· III· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· BENEDICTVS· VIII· HVIC MXII·
FACTIO· SEDITIOSORVM· GREGORIVM· OPPOSVIT

BENEDICTVS· VRBE· DISCORDIIS· FLAGRANTE· IN GERMANIAM· AD· REGEM· HENRICVM· CONFVGIT

REX· HENRICVS· IN· ITALIAM· VENIT· ET·ARNALDVM FRATREM· RAVENNATIBVS· PONTIFICEM· DEDIT QVI· A· BENEDICTO· IN· VRBE· CONSECRATVS·EST IDEM· REGI· ET· CVNEGONDAE· VXSORI· INSIGNIA IMPERII· SOLLEMNI· RITV· IN· TEMPLO. VATICANO IMPOSVIT

BENEDICTVS· COMPARATA· CLASSE· SARACENOS· AD PORTVM· LVNENSEM· INGENTI· PROELIO· DELEVIT MXIII·
LEGATOS· PISAS· MISIT· VTI· IVNCTO· FOEDERE SARDINIAM· BARBARIS· ERIPERET· SARACENI SARDINIA· EIECTI· EAQVE· INSVLA· PISANIS· A MXV·
BENEDICTO· ADTRIBVTA

BENEDICTVS· BAMBERGAM· AD. HENRICVM· AVG· PERREXIT· ET· AEDEM· STEPHANI· PROTOMART· MXVI·
SOLLEMNI· RITV· DEDICAVIT· IMPERATOREM·AVG· AD· TVTELAM· ITALIAE· CONTRA· GRAECOS HORTATVS· EST

HENRICVS· AVG· EXERCITVM· IN· ITALIAM· DVXIT

ET. NOVVM. APVLIAE. OPPIDVM. TROIAM. AD DEDITIONEM IMPVLIT. NEAPOLIM. ET. FINITIMAS VRBES. RECEPIT. NORMANNIS. SEDES. DEDIT. INDE CASINVM. CVM. BENEDICTO. PROFECTVS. EST

BENEDICTVS. ANNO. XII. PONTIFICAT. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. IOANNES. XVIII. DECESSORIS MXXVI.
FRATER

ARDERICVS. PONTIFEX. VERCELLENSIVM. BONONIO PATRI. MONACHORVM. LVCEDIENSIVM. CAELESTES HONORES. EX. AVCTORITATE. IOANNIS. DECREVIT

REX. CONRADVS. REGNO. ITALIAE. POTITVS. ROMAM VENIT. ET. INSIGNIA. IMPERII. CVM. GISELA. CONIVGE MXXVII.
A. IOANNE. ACCEPIT. REGESQVE. DVO. AVGVSTIS ADSTITERE. CANVTVS. ET. RODVLFVS

CONCILIVM. VOCATVM. OB. CONTROVERSIAS. DE HONORIS. GRADV. DECRETVMQVE VT. PONTIFEX RAVENNATIVM. A. PONTIFICE. MEDIOLANENSIVM SECVNDVS. ESSET

IOANNES. ANNO. X. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. BENEDICTVS. VIIII. MXXXIII.
ALBERICI. PATRIS. STVDIO. QVVM. PVER. ESSET

CONRADO. AVG. CREMONAE. DEGENTE. BENEDICTVS EO. PERREXIT. SALVTANDI. CAVSSA. IMPERATOR VT. CIVILES. MOTVS. COMPONERET. IN. VRBEM VENIT. ERIBERTVS. PONTIFEX. MEDIOLANENSIVM MXXXVIII.
OB. CONIVRATIONEM. IN. AVGVSTVM. A. SACRIS REMOTVS. EST

CONCILIVM. IN. VRBE. ADVERSVS. PONTIFICEM AQVILEIENSIVM. OB. INCVRSIONEM. IN. FINES MXXXXIIII.
GRADENSES. FACTAM. IVS. EIDEM. EREPTVM. QVOD IN. PONTIFICEM. GRADENSIVM. PER. FRAVDEM IMPETRARAT

PROCERES. ROMANI. BENEDICTVM. OB. PROBRA. PEROSI VRBE. EXEGERVNT. EIVSQVE. LOCO. IOANNEM PONTIFICEM. SABINORVM. CREARVNT

BENEDICTVS. TERTIO. POST. MENSE. RECEPTVS. SE PONTIFICATV. ABDICAVIT. ET. MONACHVM. EXINDE MXXXXV.
EGIT. IN. EIVS. LOCVM. F. E. GREGORIVS. VI. HVIVS OPERA. FVRVM. MANVS. A. TEMPLIS. PROHIBITAE ET. LATROCINIIS. SVBLATIS. ITINERA

CON-

Digitized by Google

COMMEANTIBVS· EXPLICATA
GREGORIVS· REGE· HENRICO· AVCTORE· CONCILIVM EPISCOPORVM· SVTRIVM· VOCAVIT· ET PONTIFICATV· SPONTE· ABIIT· IN· EIVS· LOCVM FACTVS· EST· CLEMENS· II· QVI· PRIMO· HONORIS SVI· DIE· INSIGNIA· IMPERI· HENRICO· II· AVG· ET HAGNAE· VXSORI· DEDIT MXXXXVI.
CONCILIVM· IN· VRBE· FVIT· AD· CONTROVERSIAS PONTIFICVM· MAIORVM· ITALIAE· DIRIMENDAS MXXXXVII.
CLEMENS· MENSE· VIIII· PONTIFICATVS· SVI· IN· AGRO PISAVRENSI· MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM REDIIT· BENEDICTVS· VIIII· TENVITQVE PONTIFICATVM· MENSIBVS· VIIII· DONICVM DAMASVS· II· HENRICI· AVG· IVSSV· CONSECRATVS EST· QVEM· VICESIMO· POST. DIE· MORS· INTERCEPIT IN· EIVS· LOCVM· F· E· LEO· VIIII· QVEM· HENRICVS II· AVG· INVITVM· E· GERMANIA· IN· VRBEM MISERAT MXXXXVIII.
CONCILIVM· A· LEONE· ROMAE· ACTVM· ADVERSVS SIMONIACOS· EXINDE· TICINI· ALTERVM DISCIPLINAE· VETERIS· RESTITVENDAE· CAVSSA IDEM· IN· GERMANIAM. AD· AVG· PROFECTVS· RES BELLO· TVRBATAS· COMPOSVIT· CONCILIVM· REMOS OB· VETERES· MORES· REVOCANDOS. MAGVNTIACVM ADVERSVS· SIMONIACOS· VOCAVIT MXXXXVIIII.
LEO· IN· VRBEM· REVERSVS· RE· PVBLICA· ORDINATA IN· APVLIAM· PERREXIT· ET· CONCILIO· SIPONTVM COACTO· ARCHIEPISCOPOS· BINOS· QVOD· LABE SIMONIACA· INSIGNES· ESSENT· GRADV· HONORIS MOVIT ML.
CONCILIVM· IN· VRBE· ITERVM· ACTVM· CONTRA BERENGARIVM· AVCTOREM· RERVM· NOVARVM SCRIPTA· EIVS· DAMNATA· SVNT· INDE· LEO VERCELLAS· PETIIT· ET· CONCILIO· RVRSVM VOCATO· BERENGARII· SIMVL· ET· ERIGENAE SCOTI· LIBROS· DAMNAVIT· VNFREDO· PONTIFICI RAVENNATIVM· SACRIS· INTERDIXIT· IDEM· TVLLVM LEVCORVM· SEDEM· HONORIS· SVI· PRIMAM· REVISIT VT· SACROS· CINERES· GERARDI· PONTIFICIS· RITV

SOLLEMNI· IN· MONVMENTVM· NOVVM
TRANSFERRET
CONCILIVM· A· LEONE· IN·VRBEM·TERTIO·VOCATVM MLI·
ADVERSVS· SIMONIACOS· GREGORIVS· PONTIFEX
VERCELLENSIVM· ADVLTERII· ACCVSATVS·A·SACRIS
REMOTVS· EST· EXINDE· LEO· SVBLAQVEVM
PROFECTVS· VMBERTVM· MONACHIS· PRAESIDEM
IMPOSVIT· DIPLOMATA· QVAE· IBIDEM· CONFICTA
DEPREHENDIT· CORAM· INCENDI· IVSSIT· TVM· IN
CAMPANIAM· ET· SAMNIVM· PERREXIT· VT
INCVRSIONES· NORMANNORVM·AVERTERET·EIVSQ·
REI· ERGO· OPEM· A· CONSTANTINO. AVG·
IMPLORAVIT
BELLO·INTER·HENRICVM·AVG·ET·REGEM·PANNONIAE MLII·
ANDREAM· EXORTO· LEO· IN· GERMANIAM·REDIIT
ET· PACIS· AVCTOR· CONTROVERSIAS
AVCTORITATE· DIREMIT· COENOBIVM· FVLDENSE
ET· VRBS· BENEVENTVM· LEONI· ADTRIBVTA· IPSE
BAMBERGAM· AVGVSTO· CONDONAVIT
CONCILIVM· A· LEONE· MANTVAM· VOCATVM· ET MLIII·
OB· SEDITIONES· DIMISSVM· INDE· VENETIAS·VENIT
ET· TEMPLVM·MARCI·INVISIT· IN·VRBEM·REGRESSVS
CONCILIVM· QVARTO· COEGIT· BERENGARIVS
DAMNATVS· IVRA· PONTIFICVM· AQVILEIENSIS· ET
GRADENSIS· DEFINITA· CAELESTES· HONORES
GERARDO· PONT· TVLLENSIVM· DECRETI
EXERCITV· A· LEONE· ADVERSVS· NORMANNOS
COMPARATO· PVGNA· IN· APVLIA· COMMISSA
INFAVSTO· EXITV· LEO· CAPTVS· A· NORMANNIS
BENEVENTVM· CVM· HONORE· DEDVCTVS
EMISSVSQVE· EST
LEGATI· A· LEONE· CONSTANTINOPOLIM· MISSI
ADVERSVS·MICHAELEM·CERVLARIVM·QVI·GRAECOS MLIIII·
PONTIFICES· IN· OFFICIO· CONCORDIAQVE
RETINERENT
LEO· ANNO· VI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS· EST
IN· EIVS· LOCVM· F· E· VICTOR· II· CONCILIVM·AB
EO· FLORENTIAM· VOCATVM· ADVERSVS
BERENGARIVM· SIMONIACI· DAMNATI· QVIQVE MLV·
EOS· COERCERET· ILDEBRANDVS· IN· GALLIAS

Digitized by Google

LEGATVS· CAVTVM· NE· BONA· ECCLESIARVM ALIENARENTVR

VICTOR· IN· VRBEM· REVERSVS· QVVM· EI· SACRVM FACIENTI· VENENVM· CALICE· PROPINATVM·ESSET FRAVDEM· DIVINITVS· DETEXIT MLVI·

ITER· A· VICTORE· IN· GERMANIAM· SVSCEPTVM EST· HENRICI· AVG· CAVSSA· CVI· ET· ADFVIT MORIENTI· HENRICVS· AVG· F· REX· GERMANIAE OPERA· EIVS· ITERVM· APPELLATVS·EST·GERMANIA PACATA· IN· VRBEM· REDIIT· VOCATOQ· CONCILIO PONTIFICEM· MARSORVM· QVIBVS· BINI· PRAEESSE COEPERANT· VNVM· ESSE· IVSSIT MLVII·

VICTOR· FLORENTIAM· PROGRESSVS· IBIDEM· ANNO III· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS· EST· IN· EIVS LOCVM· F· E· STEPHANVS· X· CONCILIVM· AB· EO IN· VRBE· ACTVM· DISCIPLINAE· VETERIS RESTITVENDAE· CAVSSA· CONTVBERNIA CLERICORVM· POENIS· IRROGATIS· SVBLATA

STEPHANVS· CASINVM· PROFECTVS· AVARITIAM MONACHORVM· COERCVIT· COENOBIIQVE PRAEFECTVRAM· DESIDERIO· DETVLIT· EVNDEM CONSTANTINOPOLIM· TERTIVM· E· LEGATIS DESTINAVIT· GRAECORVM· RECONCILIANDORVM CAVSSA MLVIII·

STEPHANVS· MENSE· VIII· PONTIFICAT· SVI· MORTVVS EST· FLORENTIAE· IN· EIVS· LOCVM· GREGORIVS ALBERICI·F·COMES·TVSCVLANVS·IOANNEM·PONTIF· VELITERNORVM· PER· VIM· CREANDVM· CVRAVIT MLVIIII·

CONCILIVM· SENIS· COACTVM· PONTIFICIS· MAXIMI RITE·LEGENDI·CAVSSA·NICOLAVM· II· DESIGNAVIT IS· SVTRIVM· QVVM· VENISSET· ET· CONCILIVM VOCASSET· NVNCIATVM· EST· IOANNEM· SPONTE SE· PONTIFICATV· ABDICASSE· INDE·VRBEM·EFFVSO OBVIAM· POPVLO· ROMANO· INGRESSVS· EST

CONCILIVM· IN· LATERANO· ACTVM· VT·PONTIFICIS MAXIMI· CREANDI· RATIO· PRAESCRIBERETVR BERENGARIVS· OB· POENITENTIAM· RECEPTVS SIMONIACI· NOTATI· LEGES· IN· SACERDOTVM CONTVBERNIA· LATAE

LEGATI· A· NORMANNIS· VENERE· QVI· NICOLAVM

Digitized by Google

IN. APVLIAM. INVITABANT. IPSE. EO. PROFECTVS
CONCILIVM. MELPHIM. VOCAVIT. ADVERSVS
CONTVRBERNIA. SACERDOTVM. NORMANNOS
FOEDERE. SIBI. DEVINXIT. ET. VECTIGALES. FECIT
APVLIA. BRVTTIIS. SICILIA. DVCI. ROBERTO
GVISCARDO. ADTRIBVTIS. CAPVA. CVM. ADIECTIS
CAMPANIAE. OPPIDIS. DVCI. RICCARDO. ADSIGNATA
NICOLAVS. PETRVM. DAMIANI. FRATREM. ET
ANSELMVM. BADAGIENSEM. LEGATOS. MORVM
CORRIGENDORVM. CAVSSA. MEDIOLANVM. MISIT
IPSE. FLORENTIAM. SEDEM. HONORIS. SVI. PRIMAM
INDE. CASINVM. PROFECTVS. ODERISIVM. CARDINAL. MLX.
FECIT. PONTIFICEMQVE. AQVINATIVM. HONORE
ABIRE. IVSSIT. MARTINO. MONACHO. IN. EIVS
LOCVM. SVFFECTO. FLORENTIAM. REVERSVS. ANNO
III. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS. EST. IN. EIVS MLXI.
LOCVM. F. E. ALEXANDER. II. HVIC. TRANSPADANA
SEDITIOSORVM. FACTIO. CADALOVM. PONTIFICEM
PARMENSIVM. OPPOSVIT
CADALOVS. EXERCITV. CONFECTO. VRBEM. ACCESSIT
ET. MILITVM. MANVM. PRO. ALEXANDRO. PVGNANTEM MLXII.
FVDIT. IPSE. GOTIFREDI. DVCIS. ETRVSCORVM
AVXILIARIBVS. COPIIS. FVGATVS. EST. BELLO
RENOVATO. TEMPLVM. VATICANVM. OCCVPAVIT
IN. ARCEM. A. FACTIONE. RECEPTVS. OBSIDIONEM
BIENNIO. TOLERARE. COACTVS. EST
CONCILIVM. AB. ALEXANDRO. INDICTVM. ADVERSVS
SIMONIACOS. DAMNATI. SACERDOTES. QVI. FEMINAS MLXIII.
CONTVBERNALES. ALEBANT
HAGNE. AVG. ROMAM. E. GERMANIA. VENIT. VT. EX
PRAESCRIPTO. ALEXANDRI. PRIVATAM. IN. VRBE
VITAM. SANCTE. TRANSIGERET
LEGATI. AB. ALEXANDRO. AD. ROGERIVM. COMITEM
NORMANNORVM. MISSI. QVI. OB. VICTORIAM. DE
SARACENIS. IN. SICILIA. PARTAM. GRATVLARENTVR
ET. IPSVM. OB. MERITA. VEXILLO. DONARENT
ALEXANDER. LVCAM. SEDEM. HONORIS. SVI. PRIMAM
INVISIT. COLLEGIOQVE. CANONICORVM. INSIGNIA MLXIIII.
PONTIFICALIA. TRIBVIT
RICCARDVS. DVX. CAMPANORVM. VIOLATO

Digitized by Google

IVREIVRANDO· INCVRSIONEM· IN· FINES·ROMANOS
FECIT
GVIDO· PONTIFEX· MEDIOLANENSIVM· QVOD
SIMONIACVS· HABERETVR· ET· CONTVRBENIA
SACERDOTVM· FERRET. ALEXANDRI· SENTENTIA·A
SACRIS· REMOTVS· EST
ALEXANDER· CONCILIVM· MANTVAM· VOCAVIT
ADVERSVS· CADALOVM· ET· FAVTORES· EIVS MLXVII·
CONCORDIA· CONSTITVTA· MEDIOLANVM· PETIIT
PATRIAM· SVAM· SEDITIONVM· PLACANDARVM
CAVSSA· INDE· CAPVAM· PROFECTVS· RICCARDVM
DVCEM· IN· OFFICIVM· REDEGIT
PETRVS· DAMIANI· FRATER· AB· ALEXANDRO· IN
GERMANIAM· LEGATVS· VT· REGEM· HENRICVM· A MLXVIIII·
BERTAE· VXSORIS· REPVDIO· DETERRERET
CONCILIVM· IN· VRBE· ACTVM· VT· DE· ATTONIIS
PONTIF· MEDIOL· CREATIONE· CAVSSA·AGERETVR MLXXII·
REIECTVS· GOTIFREDVS· ATTO· PROBATVS· EST
ALEXANDER·ANNO· XI· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F·E· GREGORIVS· VII· QVEM MLXXIII·
INVITVM·ET·RECVSANTEM·REX·HENRICVS· ADSENSV
ETIAM· SVO· CONFIRMAVIT
GREGORIVS·CAPVAM·ET·BENEVENTVM· ADIIT· ATQVE
A·DVCIBVS·RICCARDO.ET·LANDOLFO·IVSIVRANDVM
EXEGIT· SE· IN· PONTIFICIS· MAXIMI· POTESTATE
FVTVROS
HAGNE· AVG· IN· GERMANIAM· A· GREGORIO· CVM
LEGATIS· MISSA· AD· REGEM· HENRICVM· VT· AD MLXXIIII·
MELIOREM· IS· FRVGEM· REVOCARETVR
GREGORIVS· CONCILIO· INDICTO· SIMONIACOS· ET
CLERICOS· QVI· IN· CONTVBERNIO· VIVERENT· A
SACRIS· REMOVIT· ITEM· ROBERTVM· GVISCARDVM
QVOD· IVRISIVRANDI· OBLITVS· IMPERIVM
DETRECTARET· TVM· GRAVES· LITTERAS·AD·REGEM
GALLIAR· PHILIPPVM· MISIT· VT· EVM· DE·OFFICIO
ADMONERET
CONCILIVM· ITERVM·IN·VRBEM·VOCATVM· VT· SACRI
HONORIS· DEFERENDI· RATIO· PRAESCRIBERETVR MLXXV·
VETITVM· NE· REGES· PONTIFICATVS· SACRASVE
PRAEFECTVRAS. TRADITIS· INSIGNIBVS· DARENT

ITEM. SVPERIORIS. CONCILII. ACTA. CONFIRMATA
GREGORIVS. DIE. NATALI. D. N. IESV. QVVM. SACRVM SOLLEMNE. IN. TEMPLO. LIBER. FACERET. DE. ALTARI PER. VIM. RAPTVS. IN. TVRRIM. CINCIANAM CONIECTVS. EST. CONCLAMATVM. AD. ARMA CINCIVS. GREGORIVM. ILLICO. EMISIT. ET. FVGA ARREPTA. DOMVM. ET. BONA. POPVLO. COMPILANDA RELIQVIT

CONCILIO. IN. LATERANVM. COACTO. QVVM GREGORIVS. PRO. TRIBVNALI. SEDERET. ROLANDVS MLXXVI. AB. REGE. HENRICO. LEGATVS. IN. MEDIVM PROGRESSVS. ABIRE. EVM. PONTIFICATV. INSIGNIAQ. CORAM. DEPONERE. IVSSIT. QVVM. IAM. LEGATVS COMPREHENDERETVR. GREGORIVS. PRAEFECTVM VRBIS. QVOMINVS. VIM. INFERRET. COHIBVIT ACTVM. DE. REGIS. SCELERE. PLACVITQVE. VT HENRICVS. A. SACRIS. REMOTVS. REGNI. EXPERS HABERETVR. STIPENDIARIIQVE. EIVS. OBLIGATIONE FIDEI. SOLVERENTVR

GREGORIVS. ITINERE. IN. GERMANIAM. SVSCEPTO QVVM. VERCELLAS. PERVENISSET. NVNCIIS. ADLATIS MLXXVII. REGEM. ADVENTARE. STIPATVS. COHORTIBVS MATILDAE. COMITIS. CANOSSAM. RECESSIT. IBI. REX HENRICVS. INSIGNIBVS. REGALIBVS. POSITIS. POST TRIVM. DIERVM. IEIVNIVM. RITE. AD. SACRA RECEPTVS. EST

CONCILIVM. ROMAE. ACTVM. VT. LEGATIONES HENRICI. ET. RIDOLFI. DE. REGNO. CONTENDENTIVM MLXXVIII. AVDIRENTVR. AVCTORIBVS. SEDITIONVM. SACRA INTERDICTA. SVNT

DESIDERIO. CARDINALI. AVCTORE. FOEDVS. INTER GREGORIVM ET. ROBERTVM. GVISCARDVM. AQVINI RENOVATVM. EST

CONCILIVM. ROMAM. VOCATVM. ADVERSVS NICEPHORVM. BOTONIATEM. ISQVE. A. SACRIS EXCLVSVS. QVOD. IN. REGNVM. MICHAELIS. ET CONSTANTINI. AVGG. INVASISSET. POENAE. IIS IRROGATAE. QVI. SVPERIORVM. CONCILIORVM DECRETA. CONTEMNERENT

CONCILIVM. INDICTVM. BERENGARII. CAVSSA. VT

Digitized by Google

IS· ERRORE· DEPVLSO· VERITATEM· CATHOLICAE
PROFESSIONIS· AMPLEXVS· AD·SACRA·RECIPERETVR MLXXVIIII·
PONTIFICES· QVI· HENRICO· HAESERANT· IN
ALIENORVM· NVMERO· HABITI

CONCILIVM· ACTVM· VT· RIDOLFVS· HENRICI· LOCO
REX· GERMANIAE· APPELLARETVR· EIQVE·CORONA MLXXX·
AVREA: A· GREGORIO· DONO· MISSA

HENRICVS· COACTIS· AD· CONCILIVM· FACTIONIS
SVAE· EPISCOPIS· GVIBERTVM· PONTIFICEM
RAVENNATIVM· GREGORIO·REIECTO·PONTIFICEM
MAXIMVM· DICENDVM· CVRAVIT

NVNCII· TRISTES· A· GERMANIA· VENERE· REGEM
RIDOLFVM· VVLNERE· IN· PVGNA· ACCEPTO
OCCVBVISSE· ET· AB· GALLIA· TRANSPADANA
NVNCIATVM· MATILDAE· EXERCITVM· IN· AGRO
MANTVANO· AB· HENRICIANIS· FVSVM· ESSE

HENRICVS· EXERCITV· IN· ITALIAM· DVCTO· VRBEM
OBSIDIONE· TER· CINXIT· LVE· PER· AESTATEM MLXXXI·
PREMENTE· BIS· ABIRE· COACTVS· GVIBERTVM
QVEM· PRO· PONTIFICE·MAXIMO· HABEBAT·TIBVRE
MILITIBVS· IMPERITARE· IVSSIT

CONCILIVM· A· GREGORIO· VOCATVM· ADVERSVS
HENRICVM· ET· PONTIFICES· QVI· SECTAM· EIVS
SEQVVTI· ERANT· SENTENTIA· IN· OMNES· ITERVM
DICTA· NE· QVIS· SACRA· CVM· IIS· COMMVNIA
HABERET

FACTIO· SEDITIOSORVM· HENRICVM· PORTA
COELIMONTANA· RECEPTVM· IN· LATERANVM MLXXXIIII·
DEDVXIT· GREGORIVS· IN· ARCEM· CONFVGIT· EIVS
LOCO· GVIBERTVS· CONSECRATVS· EST· ET
CLEMENS· III· APPELLATVS· AB· HOC· HENRICVS
INSIGNIA· IMPERI· ACCEPIT

ROBERTVS· GVISCARDVS· MAGNIS· COPIIS·AD·VRBEM
ACCESSIT· HENRICVS· CVM· GVIBERTO· FVGAM
MATVRAVIT· VRBS· IN· EO· TVMVLTV· MAGNAM
PARTEM· INCENSA· EST· TEMPLA· ET·TECTA·PASSIM
EVERSA· AVT· DIREPTA

GREGORIVS· IN· LATERANVM· REDVCTVS·CONCILIVM
COEGIT· ET· HENRICO· GVIBERTOQVE· DAMNATIS
CASINVM· PETIIT· INDE· SALERNVM·IBIQ. ANNO·XII· MLXXXV·

PON·

PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM
F. E. VICTOR. III. QVI. DIV. HONOREM. AVERSATVS
CONCILIO. CAPVAM. VOCATO. PONTIFICATVM
TANDEM. INVITVS. ACCEPIT. INDE. ROMAM MLXXXVII.
DEDVCTVS. GVIBERTO. EXACTO. IN. TEMPLO
VATICANO. CONSECRATVS. EST

MATILDA. COLLOQVII. CAVSSA. AD. VICTOREM
VENIT. EIVSQ. OPERA. ARX. RECEPTA. GVIBERTIQ.
PRAESIDIA. DEIECTA. SVNT

TVRBATVM. RVRSVS. IN. VRBE. OB. STVDIA. PARTIVM
VICTOR. CASINVM. DEINDE. BENEVENTVM
CONCESSIT. CONCILIVM. EO. VOCATVM. ADVERSVS
GVIBERTVM. DAMNATI. QVI. SACRI. HONORIS
INSIGNIA. A. PROFANIS. ACCEPISSENT

VICTOR. MENSE. V. PONTIFICATVS SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. CONCILIO. TARRACINAM
COACTO. FACTVS. EST. VRBANVS. II. QVEM. POPVLVS MLXXXVIII.
ROMANVS. GVIBERTO. PVLSO. LAETVS. EXCEPIT

CONCILIVM. AB. VRBANO. ROMAE. ACTVM. VT
SANCTIONES. GREGORII. VII. ET. VICTORIS. III.
LEGVM. SACRANDARVM. NVMERO. HABERENTVR
IDEM. IN. APVLIAM. PROFECTVS. CONCILIVM
ITERVM. MELPHIM. VOCAVIT. VT. DISCORDIIS
PRIVATORVM. HOMINVM. TOLLENDIS. DIES. PACALES
CONSTITVERET. IBIDEM. ROGERIVS. DVX. APVLIAE
FIDEM. VRBANO. SVAM. IVREIVRANDO. OBLIGAVIT
SE. IN. EIVS. POTESTATE. FVTVRVM

VRBANVS. BENEVENTVM. DIGRESSVS. CONCILIVM
COEGIT. DISCIPLINAE. VETERIS. REVOCANDAE MLXXXXI.
CAVSSA. RVRSVM. GVIBERTINA. FACTIO. CVM. DVCE
DAMNATA

SEDITIO. IN. VRBE. FVIT. GVIBERTVS. REVOCATVS
EST. FACTIO. EIVS. ARCEM. PRAESIDIO. OCCVPAVIT

VRBANVS. IN. LATIVM. SECESSIT. ET. ANAGNIAE
ROGATV. MATILDAE. DEIBERTVM. PONTIFICEM MLXXXXII.
PISANORVM. ARCHIEPISCOPVM. DIXIT. ROMAM
REVERSVS. LATERANVM. PECVNIA. CVSTODIBVS
EROGATA. RECEPIT. INDE. OPTIMATIBVS. IN. FIDE
SVA. CONFIRMATIS. PLACENTIAM. PERREXIT

CONCILIVM. PLACENTIAM. VOCATVM. ADVERSVS

MO-

Digitized by Google

MORVM· PERVERSITATEM· ET· REPVDIA· REGVM
AVCTORES· RERVM· NOVARVM· NOTATI· AVDITAE
LEGATIONES· ALEXII· COMNENI· AVG· BELLVM· IN
TVRCAS· PRIMVM· INDICTVM
VRBANVS· CREMONAM· PROGRESSVS. A· REGE
CONRADO· HENRICI· FILIO· HONORIFICENTISSIME
ACCEPTVS· EST· INDE· IN· GALLIAS· PROFECTVS
CONCILIVM· AVGVSTONEMETVM· IN· FINES
ARVERNORVM·VOCAVIT·ACTVM·DE·HIEROSOLYMIS
LIBERANDIS· MVLTI· MORTALES· AD· ID· BELLVM
CRVCIS· INSIGNI· SVMPTO· NOMEN· DEDERVNT
CONCILIVM· AB· VRBANO·BIS· ACTVM· CAESARODVNI
ET· NEMAVSI· DISCIPLINAE· VETERIS· REVOCANDAE MLXXXXVI·
CAVSSA· REX· PHILIPPVS· OB· POENITENTIAM· IN
SACRORVM· COMMVNIONEM· RECEPTVS
VRBANVS·IN·ITALIAM·REGRESSVS· LVCAE· EXERCITVM
HVGONIS· MAGNI· IN· PALAESTINAM
PROFICISCENTEM· FAVSTA· PRECATIONE
LVSTRAVIT· INDE· ROMAM· GVIBERTO· IAM· AB
HVGONIS· MILITIBVS. PVLSO· REVERSVS EST
VRBANVS· RE· PVBLICA· ORDINATA·CAPVAM·PERREXIT
VT· NORMANNOS· CAMPANIS· PLACARET· ET MLXXXXVIII·
OBSIDIONEM· SOLVERET· IBI· ANSELMVM
PONTIFICEM· CANTVARIENSIVM· BRITANNIA
EXTORREM·MAGNO· HONORE· ACCEPIT· SALERNVM
PROFECTVS· ROGERIVM· COMITEM· LEGATVM
PONTIFICIS· MAXIMI· PER· SICILIAM· DIXIT
CONCILIVM· AB· VRBANO· BARIVM. VOCATVM· EST
AD· GRAECORVM·DISSIDIA· TOLLENDA· ANSELMVS
MVLTA· GRAVITER· ADVERSVS· NOVAM· EORVM
DOCTRINAM· DISSERVIT
VRBANVS· ROMAM· REVERSVS· ARCEM· RECEPIT
CONCILIO· INDICTO· DECRETA· SVPERIORVM MLXXXXVIIII·
CONCILIORVM· CONFIRMAVIT· ACTVM· DE· COPIIS
AVXILIARIBVS· IN· PALAESTINAM· SVBMITTENDIS
HOC· ANNO· IDIBVS· IVLIIS· HIEROSOLYMA· AB
EXERCITV· CHRISTIANO CAPTA SVNT
VRBANVS· ANNO· XII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS MC·
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· PASCHALIS· II· HOC
PONTIFICE· GVIBERTVS· E· FINIBVS· ROMANIS

PVLSVS· EST· QVI· PAVLLO· POST· REPENTINA OCCVBVIT · MORTE· EIDEM· A· FACTIONE·ALBERTVS SVBINDE· THEODORICVS· SVFFECTVS· EST

SAECVLVM· XII·

CONCILIVM· IN· LATERANO· ACTVM· AD·SVPERIORVM CONCILIORVM· AVCTORITATEM TVENDAM PONTIFEX· CAMPANORVM· SACRILEGII· DELATVS MCII· HONORIS· GRADV· MOTVS· EST· HENRICO· OB PERTINAX· DISSIDIVM· RVRSVS· SACRIS INTERDICTVM

BERNARDVS· CARD· A· PASCHALI·CANOSSAM·LEGATVS MATILDEM· COMITEM· CONVENIT· TABVLASQVE· AB EA· TESTAMENTARIAS· ACCEPIT· QVIBVS PONTIFICES· MAXIMOS· PATRIMONII· SVI· HEREDES INSTITVIT

LEGATI· AB· REGE· HENRICO· HENRICI· FILIO· QVI MCIIII· PASCHALEM· DE· STVDIO· SVO· ET· VOLVNTATE EDOCERENT· BERNARDVS· CARD· A· FACTIONE HENRICIANA· PARMAE· IN· TEMPLO· CAPTVS MATILDAE· ADVENTV· LIBERATVS. EST

CONCILIVM· IN· LATERANO· ITERVM·ACTVM·CONTRA EOS· QVI· SACRI· HONORIS· INSIGNIA· APVD BRITANNOS· A· PROFANIS·ACCEPERANT·CRISOLAVS PONT. MEDIOL. ADVERSVS· LIPRANDI ACCVSATIONES· DEFENSVS· ET· IN· PRISTINVM GRADVM· RESTITVTVS· EST

TVRBATVM· IN· VRBE· STEPHANO· CORSIO· AVCTORE CASTELLVM· AD· PAVLLI· VIA· OSTIENSI· QVOD MCV· ILLE· OCCVPARAT· VI· CAPTVM· EST

PASCHALIS· IN· ETRVRIAM· ABIIT· ET· CONCILIO FLORENTIAM· COACTO· FLVENTII· CAVSSAM COGNOVIT· INDE· LVCAM· A· MATILDA· INVITATVS PERREXIT· ET· CANONICORVM· FREDIANENSIVM IVRA· VITAE· RATIONE· COMMENDATA FIRMAVIT

HENRICVS· DE· ADMISSIS· DOLENS·VIX·DVM·LEGATIS MCVI· ROMAM· PROFICISCI· IVSSIS· QVI· PASCHALEM· SIBI RECONCILIARENT· LEODICI· MORTVVS· EST

GVIBERTI· SEPVLCRVM· RAVENNAE· PASCHALIS·IVSSV EVERSVM· OSSAQ·EIVS·IN· PROFLVENTEM· ABIECTA AT· IN· VRBE· OPERA· PVBLICA· IMPENSA· EIVSDEM RESTITVI· COEPTA· AEDESQVE· SACRAE·QVINDECIM REFECTAE· SVNT

PASCHALI· BENEVENTVM· PROFECTO· GVARNIERVS DVX· FACTIONIS· HENRICIANAE· MILITE·IN·VRBEM IMMISSO· MAGINOLFVM· PONTIFICEM· MAXIMVM DICERE· AVSVS·EST·PASCHALIS·IN·VRBEM·REVERSVS PRAEDONEM· INTRA· BIDVVM· ROMA· EXEGIT

PASCHALIS· VRBE· PACATA· IN· REGIONEM·PADANAM PERREXIT· ET· CONCILIVM·GVASTALLAM·VOCAVIT IBI· REGIS· HENRICI· V· LEGATIONES· AVDITAE PONTIFICIS· RAVENNATIVM· IVRA· CIRCVMCISA HONORIS· SACRI· DEFERENDI·POTESTAS·PROFANIS ADEMPTA·BERNARDVS· CARD· PARMENSIBVS· PONT· DATVS· EST

PASCHALIS· PER· ALLOBROGVM· FINES· IN· GALLIAS
PROGRESSVS· CONCILIVM· AVGVSTAM· TRICASSIN· MCVII·
VOCAVIT· DISCIPLINAE· VETERIS· RESTITVENDAE CAVSSA· EO· LEGATOS· REX· HENRICVS·PRAEMISIT PER· QVOS· APVD· PONTIFICEM· MAXIMVM·IVS·SIBI HONORES· SACROS· DEFERENDI· ADSERERETVR

CONCILIVM· A· PASCHALI· ACTVM· BENEVENTI
ADVERSVS· CLERICOS· QVI· HONOREM· SACRVM· A MCVIII·
PROFANIS· DELATVM· ACCEPISSENT· ACCEPTVRIVE ESSENT· POENA· VTRISQVE· PROPOSITA· VT SACRORVM·COMMVNIONE·CARERENT.IMPROBATVS ITEM· SACERDOTVM· CVLTVS·AMOENIOR·COLIQVE OMNES. SANCTE· POTIVS· QVAM· SCITE· IVSSI

PASCHALIS· ROMAM· REVERSVS· LICENTIAM· CIVIVM COERCVIT· ET· PATRIMONIA· ECCLESIAE· PER·VIM
EREPTA· ARMIS· RECEPIT· CONCILIVM· TERTIO·IN MCX·
LATERANVM· VOCAVIT· VT· VETERA· DECRETA SANCIRENTVR· NVNCIIS· DE· REGIS· HENRICI ADVENTV· PERLATIS· IN· CAMPANIAM· PROFECTVS PRINCIPES· NORMANNORVM· AD· COLLOQVIVM INVITAVIT· FOEDERIS· RENOVANDI· CAVSSA

REX· HENRICVS· VRBEM· INGRESSVS· PASCHALEM QVOD· INSIGNIA· IMPERI· NISI· IVRE· DECEDERET

EI. SE. DATVRVM. NEGABAT. VIOLATA. FIDE
COMPREHENDI. IVSSIT. TVMVLTVS. INDE. ORTVS
ET. INGENS. CIVIVM. ET. MILITVM. CAEDES. HENRICVS
PONTIFICEM. MAXIMVM. IN. SABINOS. CAPTIVVM
DVXIT

PASCHALIS. PERICVLI. A. SVIS. PROPVLSANDI. CAVSSA
PROFESSVS. VI. SE. ADACTVM. HAC. CONDICIONE
IVS. HENRICO. DEFERENDI. SACROS. HONORES
REMISIT. VT. PECVNIAM. EIVS. REI. ERGO. NVLLAM
CAPERET. EIQVE. INSIGNIA. IMPERI. SOLEMNI. RITV
IN. TEMPLO. VATICANO. DEDIT. PROTINVS
TARRACINAM. POPVLI. RVMORIBVS. OFFENSVS
MIGRAVIT

POPVLVS. ROMANVS. PASCHALEM. LEGATIONE. MISSA
IN. VRBEM. REVOCAVIT. CONCILIO. IN. LATERANVM MCXII.
VOCATO. ACTA. PASCHALIS. IPSO. AVCTORE
RESCISSA. FACINORIS. POENA. OB. PROMISSI. FIDEM
HENRICO. AVG. CONDONATA. EST

PASCHALIS. ITINERE. IN. APVLIAM. SVSCEPTO
CONCILIVM. CIPERANI. EGIT. GVLIELMI. DVCIS MCXIIII.
IMPERIVM. IN. APVLIAM. BRVTTIOS. SICILIAM
CONCEPTIS. VERBIS. FIRMAVIT. LANDOLFVM
PONTIFICEM. BENEVENTAN. OB. CONIVRATIONEM
GRADV. MOVIT. INDE. TROIAM. APPVLAM. PERREXIT
VT. CONCILIO. ITERVM. INDICTO. PACALES. DIES MCXV.
CONSTITVERET. EO. ANNO. MATILDA. COMES
MORTVA. EST

CONCILIVM. QVINTO. COACTVM. IN. LATERANVM
VT. CONCILII. SVPERIORIS. ACTA. FIRMARENTVR MCXVI.
EXINDE. PASCHALIS. SEDITIONE. OB. PRAEFECTVRAM
VRBIS. A. COMPETITORIBVS. CONFLATA. SETIAM
CONCESSIT. ET. DE. ADVENTV. HENRICI. AVG.
CERTIOR. FACTVS. BENEVENTVM. PERREXIT

HENRICVS. AVG. PRIMORIBVS. VRBIS. SIBI. CONCILIATIS
INSIGNIA. IMPERI. A. MAVRITIO. BVRDINO. LEGATO
PONTIFICIS. MAXIMI. ITERVM. ACCEPIT. PASCHALIS
RE. COGNITA. LEGATVM. CONCILIO. BENEVENTI
ACTO. DAMNAVIT. ET. HONORIS. GRADV. DEIECIT MCXVII.
ROMAM. POSTEA. CVM. MAGNA. MANV. REVERSVS
HOSTES. E. VATICANO. PELLERE. CONATVS. EST

PA-

Digitized by Google

PASCHALIS·ANNO· XVIIII· PONTIFICAT· SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· GELASIVS· II· HVNC MCXVIII·
FACTIO· HENRICIANA· VIX· DVM· DESIGNATVM
INRVPTIONE· FACTA· CEPIT· ET· IN· CVSTODIAM
CONIECIT· DONICVM· POPVLO· POSTVLANTE
EMITTERE· COACTA· EST
GELASIVS· HENRICO· AVG· ADVENTANTE· CAIETAM
CONFVGIT·HIC·ROMAE·MAVRITIVM· GELASII· LOCO
PONTIFICEM· MAXIMVM· CREANDVM· CVRAVIT
GELASIVS· CAPVAM· PROFECTVS· CARDINALIBVS
VOCATIS·HENRICVM·AVG· ET· MAVRITIVM·A·SACRIS
REMOVIT· INDE· ROMAM· REVERSVS· QVVM· NIHIL
VSQVAM· TVTVM· VIDERETVR· PISAS· NAVIGAVIT
GENVAM· ADIIT· IN· GALLIAS· PERREXIT
GELASIVS· MVLTARVM· VRBIVM· LEGATIONIBVS
AVDITIS· ET· CONCILIO· REMOS· INDICTO· QVVM
AD·COENOBIVM· CLVNIACENSE·ACCESSISSET· ANNO MCXVIIII·
I· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS· EST· PATRES
CARD· QVI·EVM·SEQVVTI·FVERANT· CALLISTVM· II·
SVCCESSOREM· DESIGNARVNT· IVDICIVMQ·EORVM
QVI· ROMAE· ERANT· COMMVNI· CONSENSV
COMPROBAVERVNT
CALLISTVS· CONCILIO· TOLOSAE· ET· REMIS· ACTO
IN· ITALIAM· VENIT· ET· TEMPLO· MAXIMO· PISIS MCXX·
DEDICATO. VRBEM· MAVRITII· FVGA· PACATAM
ADVENTV· SVO· CONFIRMAVIT·INDE· BENEVENTVM
ADIIT· APVLIAM· OBIVIT
SVTRINI· OB· MAVRITIVM· RECEPTVM· A· ROMANIS
OBSESSI· OPPVGNATIQVE· DEDITIONE· EIVS· SE· ET MCXXI·
PATRIAM· REDEMERVNT· EXERCITVS· VRBEM
REPETENS· MAVRITIVM· CAMELO· AVERSVM
IMPOSVIT· ET· POPVLO· OSTENSVM· IN· CVSTODIAM
CONIECIT
HENRICVS· AVG· LEGATIS· AD· CALLISTVM· MISSIS
CONCORDIAE· CONSTITVENDAE· CAVSSA· VETEREM MCXXII·
MOREM· REDVCI· PASSVS· EST· VT· SACRI· HONORES
COMITIORVM· AVCTORITATE· MANDARENTVR
CONCILIVM· MAGNVM· IN· LATERANVM· VOCATVM
EST· PACIS· FIRMANDAE· ET· DISCIPLINAE· VETERIS MCXXIII·
RESTITVENDAE· CAVSSA· ACTVM· DE· PISANORVM

Digitized by Google

ET· GENVENSIVM· CONTROVERSIIS· DATVMQVE
PONTIFICIBVS· CORSORVM· NE· IN· ARCHIEPISCOPI
PISARVM· DITIONE CENSERENTVR
AEDES· NICOLAI· A· CALLISTO· CONDITA· AD
LATERANVM· ALIAE· PASSIM· REFECTAE· ORNATAE
AQVA· IN· VRBEM· INDVCTA· TVRRES· CINCII· ET
BONAE· PROPVGNACVLA· SEDITIOSORVM· EVERSAE
CALLISTVS· ANNO· VI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· TEBALDVS· ET· LAMBERTVS MCXXIIII·
A· SVA· QVISQVE· FACTIONE· DESIGNATI· TEBALDO
SE· ABDICANTE· LAMBERTVS· RITE· RECEPTVS· ET
HONORIVS· II· APPELLATVS· EST
NVNCII· E· GERMANIA· VENERE· HENRICVM· AVG· MCXXV·
MORTVVM· ESSE· ACTOQVE· CONVENTV· REGNVM
A· PRIMORIBVS· LOTHARIO· DELATVM
HONORIVS· BENEVENTVM· ET· TROIAM· APPVLAM
PROFECTVS· ROGERIVM· COMITEM· SICILIAE
APVLIAM· PROVINCIAM· SIBI· VINDICANTEM· IN
OFFICIO· CONTINERE· CONATVS· EST· HOSTEM MCXXVII·
BELLO· EXPERTVS· AD· CONSILIA· PACIS· ADDVXIT
ET· APVLIAM· EI· BRVTTIOSQVE· VETERI· LEGE
ADTRIBVIT
REX· LOTHARIVS· LEGATOS· AD· HONORIVM· MISIT
ADVERSVS· CONRADVM· IN· ITALIAE· REGNVM
IRRVENTEM· CONRADVS· REIECTVS· ET· A· SACRIS MCXXVIIII·
REMOTVS· EST· PETRVS· CARD· TITVLO· ANASTASIA
RAVENNAM· LEGATVS· VT· PONTIFICES
AQVILEIENSIVM· ET· GRADENSIVM· QVOD· DISSIDII
FAVTORES· FVERANT· LOCO· MOVERET
HONORIVS· ANNO· VI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· INNOCENTIVS· II· HVIC MCXXX·
FACTIO· SEDITIOSORVM· ANACLETVM· OPPOSVIT
QVI· TEMPLO· VATICANO· COMPILATO· PRIVATOQ·
PATRIMONIO· EFFVSO· MILITES· SCRIPSIT· ET
FAVTORES· SVOS· DITAVIT
INNOCENTIVS· A· CAEDE· ABHORRENS· ECCLESIA
PONTIFICI· SABINORVM· COMMENDATA· ITER
MARITIMVM· SVSCEPIT· ET· PISIS· GENVAQVE
LVSTRATIS· IN· GALLIAS· SE· RECEPIT
ANACLETVS· PONTIFICEM· MEDIOLANENSIVM· SIBI

CON-

Digitized by Google

CONCILIAVIT· ROGERIVM· DVCEM· LEGATO· IN
SICILIAM· QVI· REGALIA· INSIGNIA· IMPONERET
REGEM· DIXIT· IDEM· ROMAE· AEDEM· LAVRENTII
ET· LVCINAE· REFECIT· AC· DEDICAVIT· EODEM
TEMPORE· AEDES· SESSORIANA· CVM· COENOBIO
A· GERARDO· CARD· RESTITVTA· EST
CONCILIVM· AB· INNOCENTIO· AVGVSTONEMETI MCXXXI·
ACTVM· ITEM· CARNVTI· ET· REMIS· DISSIDII
TOLLENDI· CAVSSA· ANACLETVS· ET· FAVTORES
EIVS· A· SACRIS· REMOTI· REGVM· ET· CIVITATVM
STVDIA· IN· INNOCENTIVM· CONVERSA MCXXXII·
INNOCENTIVS· IN· ITALIAM· REGRESSVS· CONCILIVM
PLACENTIAM· VOCAVIT· INDE· PISAS· VENIT· ET
PISANORVM· AC· GENVENSIVM· CONTROVERSIIS
COMPOSITIS· REGE· LOTHARIO· STIPANTE· AD
VRBEM· ACCESSIT· ANACLETVS· ARCE· SE· ET
MILITIBVS· SEPSIT MCXXXIII·
CIVITAS· EFFVSA· OBVIAM· INNOCENTIVM· IN
LATERANVM· DEDVXIT· REX· LOTHARIVS· INSIGNIA
IMPERI· AB· INNOCENTIO· TVLIT· VRBES· ETIAM
QVAE· MATILDAE· FVERANT· LEGE· VECTIGALI
REGENDAS· ACCEPIT MCXXXIIII·
INNOCENTIVS· PISAS· REVERSVS· CONCILIO· VOCATO
SENTENTIAM· IN· ANACLETVM· DIXIT· PONTIFICES
DISSIDII· TENACES· GRADV· MOVIT· BERNARDVM
PATREM· MONACHORVM· AD· MEDIOLANENSES
LEGAVIT MCXXXVII·
LOTHARIVS· AVG· EXERCITV· IN· ITALIAM· DVCTO
REGIONEM· PADANAM· ARMIS· AVT· AVCTORITATE
PACAVIT· APVLIAM· ET· CAMPANIAM· INNOCENTIO
PARERE· COEGIT· RAINOLFVS· VTROQVE· AVCTORE
CREATVS· EST
INNOCENTIVS· PRAENESTE· RECEPTO· IN· VRBEM MCXXXVIII·
REDIIT· LOTHARIVM· AVG· IN· GERMANIAM
PROFICISCENTEM· MORS· INTERCEPIT· ROGERI
EXERCITVS· IN· APVLIA· A· RAINOLFO· CAESVS
APVD· RAGNANVM· CASTRAQVE· CAPTA· SVNT MCXXXIIII·
ANACLATVS· DIEM· OBIIT· SVPREMVM· HVIC· FACTIO
SEDITIOSORVM· GREGORIVM· SVFFECIT· ET
VICTOREM· IIII· APPELLAVIT· BERNARDO· AVCTORE

VICTOR· INSIGNIBVS· POSITIS· INNOCENTIVM ADORAVIT· ITAQVE· CIVITAS· SEDITIONIBVS· AC DISCORDIIS· PERFVNCTA. PAX· ORBI· CHRISTIANO REDDITA· EST

CONCILIVM· MAGNVM· AB· INNOCENTIO· IN LATERANVM·INDICTVM·AD·LIBIDINIS·ET·AVARITIAE MCXXXVIIII· LICENTIAM· COERCENDAM· ARNOLDVS· BRIXIANVS AVCTOR· RERVM· NOVARVM· DAMNATVS· ACTA ANACLETI·RESCISSA·ITEM· SANCITVM· VT. A· SACRIS REMOTVS· HABERETVR· SI· QVIS· CLERICVM MONACHVMVE· SCIENS· VOLENSQVE· VIOLASSET

AEDES· MARIAE· TRANSTIBERINAE· OPERE· MVSIVO AB· INNOCENTIO· EXORNATA· AEDES· ANASTASII AD· AQVAS· SALVIAS· COENOBIO· AVCTA· ET· IN TEMPLO· PAVLLI· VIA· OSTIENSI· CELLA· MAXIMA COMMVNITA· EST· ITEM· IN· LATERANO·TEMPLVM SVBLAQVEATVM· ET· DOMVS· PONTIFICALIS PROLATA· ATQVE· EXCVLTA

ROGERIVS· AVDITO·RAINOLFVM·DVCEM·OCCVBVISSE APVLIAM·RVRSVM·INVASIT·INNOCENTIVS·CASINVM CVM· EXERCITV· PROFECTVS· VT·DE·PACE·AGERET QVVM· RE· INFECTA· IN· TVTVM· PRAESIDIVM MIGRARET· A· NORMANNIS· CAPTVS· EST

INNOCENTIO· HONOR· HABITVS· EMISSVSQVE· CVM SVIS· EA· CONDITIONE· VTI· ROGERIVM· REGEM APPELLARET· ROGERIOQVE· ROGERI· F· APVLIAM ET· CAMPANIAM· VETERI· LEGE· ADTRIBVERET

TIBVR· AB· ROMANIS· OBSESSVM· OBSESSI· CLADEM OPPVGNANTIBVS· INTVLERE· RENOVATO· BELLO MCXXXXI· TIBVRTES· SE· IN· DITIONEM· ET· ARBITRATVM INNOCENTII· DEDIDERVNT· ROMANI·QVOD·MITIOR IN· EOS· FVISSET· SEDITIONE· IN· VRBE· FACTA SENATVM· LEGERVNT· CVIVS· ARBITIO· RES MCXXXXIII· GERERENTVR

INNOCENTIVS· ANNO· XIIII· PONTIFICATVS· SVI MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM·F· E· CAELESTINVS II· QVEM· SEXTO· POST· MENSE· MORS·INTERCEPIT MCXXXXIIII· IN·EIVS·LOCVM·F·E·LVCIVS· II· HVIVS·CONGRESSVM REX· ROGERIVS· PER· LEGATOS·PETIIT·IN·EIVSDEM SE· POTESTATE· ESSE· PROFESSVS

VE·

Digitized by Google

VENETI· PISANIQVE· BELLVM· INVICEM· INFESTIS CLASSIBVS· INFERENTES· LVCII· AVCTORITATE· IN CONCORDIAM· REDIERE

LVCIVS· MENSE· XII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· EVGENIVS· III· QVI·OB VRBANAS· DISSENSIONES· IN· COENOBIO·FARFENSI CONSECRATVS· VITERBIVM· SE· RECEPIT MCXXXXV·

FACTIO· SENATVS· ARNOLDO· CONCITATORE DESAEVIT· PRAEFECTVRA· VRBIS· ABOLITA· CIVES APVD· PRINCIPEM· SENATVS·SACRAMENTVM·DICERE IVSSI

EVGENIVS· LEGATIONIBVS· FRVSTRATVS· IORDANVM A· SACRIS· REMOVIT· DEIN· EXERCITV·COMPARATO ET· COPIIS· TIBVRTIVM· AVXILIARIBVS· AVCTO SENATVM· PACEM· PETERE· COEGIT· PRINCIPE SENATV· MOTO· PRAEFECTOQVE· RESTITVTO SENATVM· IN· VRBE· ESSE· PASSVS· EST· PACE CONSTITVTA· IN· GALLIAS· SE· CONTVLIT· ET CONCILIVM· LVTETIAM· PARISIORVM· VOCAVIT

BELLVM· ADVERSVS· TVRCAS· ET· SARACENOS EVGENIO· AVCTORE· A· GERMANIS· GALLISQVE SVSCEPTVM· MVLTAS·ITALIA·COPIAS· IN·ORIENTEM SVBMISIT MCXXXXVII·

CONCILIVM· AB· EVGENIO· REMIS· ACTVM DISCIPLINAE· VETERIS· RESTITVENDAE· CAVSSA GILBERTI· PONTIFICIS· PICTAVIENS· SCRIPTA EXCVSSA· DAMNATAQVE MCXXXXVIII·

EVGENIVS· IN· ITALIAM· REVERSVS· REGIS· ROGERI COPIIS· FACTIONEM· SENATVS· COERCVIT· SIGNIA NORBA· TARRACINA· RECEPTIS· VRBEM· IN· SVAM POTESTATEM· REDEGIT MCLII·

LEGATI· AB· REGE· FEDERICO· AHENOBARBO· AD EVGENIVM· VENERE· FOEDERIS·RENOVANDI·CAVSSA PORTICVS· TEMPLI· LIBERIANI· AB· EVGENIO RESTITVTA· ET· IN· VATICANO· DOMVS PONTIFICALIS· AB· INCHOATO· EXSTRVCTA

EVGENIVS· ANNO· VIIII· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· ANASTASIVS· IIII· HOC PONTIFICE. FAMES· IN· VRBE· FVIT·INOPIA· PLEBIS LIBERALITATE· EIVS· LEVATA· EST MCLIII·

DOMVS. PONTIFICALIS. AD. AEDEM. ROTVNDAM. IN CAMPO. MARTIO. AB. ANASTASIO. CONDITA

NVNCII. AB. SICILIA. ADLATI. REGE. ROGERIO. MORTVO GVLIELMVM. FILIVM. REGNARE MCLIIII.

ANASTASIVS. ANNO. II. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. HADRIANVS. IIII. HVIC REX. GVLIELMVS. LEGATOS. MISIT. HONORIS HABENDI. ET. GRATIAE. CONCILIANDAE. CAVSSA

HADRIANVS. QVOD. AB. ARNOLDI. FACTIONE. PATER CARD. TITVLO. PVDENTIANA. VIOLATVS VVLNERATVSQVE. ESSET. VRBEM. VNIVERSAM INTERDICTIONE. SACRORVM. PVNITVS. POMOERIO EXCESSIT

REX. GVLIELMVS. QVOD. INCVRSIONEM. IN FINES ROMANOS. FECISSET. HADRIANI. SENTENTIA. A SACRIS. REMOTVS. EST MCLV.

HADRIANVS. VRBI. PLACATVS. QVOD. CIVES ARNOLDVM. IN. EXSILIVM. EGISSENT. IN. LATERANVM REGRESSVS. SACERDOTIBVS. RVRSVM. SACRIS OPERANDI. IVS. FECIT

REX. FEDERICVS. REBVS. CVM. HADRIANO. COMPOSITIS VRBEM. ACCESSIT. ET. IN. TEMPLO. VATICANO INSIGNIA. IMPERI. SOLLEMNI. RITV. ACCEPIT SEDITIO. IN. VRBE. ET. PVGNA. INTER. CIVES. ET EXERCITVM. AVG. FVIT

LEGATI. A. REGE. GVLIELMO. AD. HADRIANVM. DE PACE. MISSI. EAQVE. PRIMVM. REPVDIATA. DEINDE BENEVENTI. AEQVIS. CONDITIONIBVS. CONSTITVTA REX. IN. POTESTATE. PONTIFICIS. MAXIMI. SE FVTVRVM. SPOPONDIT MCLVI.

CONTROVERSIAE. GRAVES. INTER. FEDERICVM. ET HADRIANVM. DE. IVRE. EXORTAE. CONCORDIA LEGATIONIBVS. MALE. SARTA MCLVIII.

HADRIANVS. ANNO. V. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. ALEXANDER. III. CVI OCTAVIANVS. CARD. FACTIONE. AVG. FRETVS INSIGNIA. DERIPVIT. ET. SE. PRO. PONTIFICE MAXIMO. GESSIT. VICTOR. IIII. APPELLATVS MCLVIIII.

ALEXANDER. VRBE. SOSPES. EGRESSVS. LEGATOS TARRACINA. AD. AVGVSTVM. MISIT. QVI. REIECTI

SVNT

Digitized by Google

SVNT· REX· GVLIELMVS· ALEXANDRVM· SVMMO HONORE· PROSEQVVTVS· EST

FEDERICVS· AVG· CONVENTV· TICINVM·VOCATO·DE PONTIFICIS· MAXIMI· CREATIONE· COGNOVIT· ET OCTAVIANVM· ALEXANDRO· PRAETVLIT· OB· EAM REM· ALEXANDER· SACRO· ANAGNIAE· SOLLEMNI RITV· FACTO· FEDERICVM· ET· OCTAVIANVM· A SACRORVM· COMMVNIONE· SECLVSIT MCLX·

GALLIA·REGE·LVDOVICO·BRITANNIA·REGE·HENRICO AVCTORIBVS· ALEXANDRVM· COMMVNI· CONSENSV PONTIFICEM· MAXIMVM· SALVTAVERVNT MCLXI·

ALEXANDER· IN· VRBEM· REVERSVS· AEDE· MARIAE NOVAE· DEDICATA· IN· LATIVM· SECESSIT· ET TARRACINA· SOLVENS· REGIS· GVLIELMI TRIREMIBVS·GENVAM·NAVIGAVIT INDE·IN·GALLIAS AD· REGEM· LVDOVICVM· PERREXIT

CONCILIVM· AB· ALEXANDRO· CAESARODVNVM VOCATVM·EST·DOCTRINAE· VETERIS·RETINENDAE DISCIPLINAEQVE· REVOCANDAE· CAVSSA OCTAVIANVS· ET· FAVTORES· EIVS· DAMNATI MCLXIII·

OCTAVIANO· LVCAE· DEMORTVO· IN· EIVS· LOCVM GVIDO· CREMENSIS· A· FACTIONE· CREATVS PASCHALIS· III· DICTVS· EST· QVEM· FEDERICVS AVG· PRO· PONTIFICE· MAXIMO· HABVIT MCLXIIII·

ALEXANDER· SICILIAM· APPVLSVS· REGIS· GVLIELMI TRIREMIBVS· ROMAM· VECTVS· ET· POPVLO PLAVDENTE· IN· LATERANVM· DEDVCTVS· EST MCLXV·

LEGATVS· CONSTANTINOPOLI· A· COMNENO· AVG· VENIT· QVI· CVM· ALEXANDRO· DE· ORIENTIS· ET OCCIDENTIS· CONCORDIA· AGERET· ATQ·IMPERIVM POPVLI· ROMANI· GRAECIS· AVGG· DEPOSCERET ITAQVE· AB· ALEXANDRO· CONSTANTINOPOLIM MISSI· QVI· DE· RE· VTRAQVE· COGNOSCERENT MCLXVI·

BELLVM· ALEXANDRO· INVITO· TVSCVLANIS· A POPVLO· ROMANO· INLATVM· TVSCVLANI· COPIIS FEDERICI· AVG· CONFIRMATI· ROMANOS· MAGNA CLADE· CECIDERVNT MCLXVII·

VRBE· A· FEDERICO· AVG· OBSESSA· ALEXANDER BENEVENTVM· PETIIT· ET· REGIS· GVLIELMI EXERCITV· SE· TVTATVS· EST· AT· PASCHALIS· A

Digitized by Google

FACTIONE· IN· VRBEM· RECEPTVS· FEDERICO·AVG·
ET· BEATRICI· VXORI·INSIGNIA· IMPERI· IN·TEMPLO
VATICANO· IMPOSVIT· FEDERICVS· AVG· LVE
EXERCITVM· DEPOPVLANTE· FINIBVS· ROMANIS
ABIRE· COACTVS· EST
FOEDVS· INTER· CIVITATES· ITALICAS· ICTVM MCLXVIII·
ADVERSVS· FEDERICVM· AVG· OPPIDVMQVE· E
REGIONE· CONDITVM· ET· AB· ALEXANDRO· PONT·
MAX· ALEXANDRIA· APPELLATVM
PASCHALIS· IN· VATICANO. OBIIT· CVI· FACTIO
CALLISTVM· III· SVFFECIT
FEDERICVS·AVG·LEGATVM·DE·PACE·AD·ALEXANDRVM
MISIT·, IS· VERVLIS· A· PONTIF· MAXIMO· ADMISSVS MCLXX·
INFECTA· LEGATIONE· IN· GERMANIAM· REDIIT
ALEXANDER· TVSCVLVM· RECEPIT
CARDINALES· BINI· IN· BRITANNIAM· LEGATI· QVI
DE· CAEDE·THOMAE·PONTIFICIS·CANTVARIENSIVM MCLXXI·
COGNOSCERENT
ALEXANDER·CONCORDIAE·IN·VRBE·CONSTITVENDAE
CAVSSA·MOENIA·TVSCVLI·A·ROMAN·SVBRVI· PASSVS MCLXXII·
EST· QVOD· II· DEIN· PROMISSIS· NON· STETISSENT
ANAGNIAM· SECESSIT· TVSCVLVM· RVRSVS
MVNIENDVM· CVRAVIT
THOMAE· PONTIFICI· CANTVARIENSIVM· CAELESTES MCLXXIII·
MARTYRVM· HONORES· AB· ALEXANDRO· SIGNIAE
DECRETI· HARDVINVS· HYPODIAC· ECCLESIAE
ROMANAE· PRIMVS· ALEXANDRINIS· ITALIAE
PONTIFEX· DATVS MCLXXV·
FEDERICVS· AVG· AB· ITALICO· EXERCITV· VICTVS
FVGATVSQVE· LEGATOS· ITERVM· DE· PACE· AD
ALEXANDRVM· MISIT· PAX· VENETIIS· VTROQVE
PRAESENTE· CONSTITVTA· EST· SVMMA· ITALIAE
LAETITIA· CONCILIVM· AB· ALEXANDRO·IN·TEMPLO MCLXXVII·
MARCI· ACTVM· POENAQVE· INDICTA· IN· EOS·QVI
PACEM· VIOLASSENT· VT· A· SACRIS· EXCLVSI
HABERENTVR
ALEXANDER· LEGATIONE· INVITATVS· IN· VRBEM
MAGNO· HONORE· ACCEPTVS· EST· CALLISTVS MCLXXVIIII·
ADVERSARIVS· MISERICORDIAM· EIVS· IMPLORAVIT
CVI· TAMEN· FACTIO. INNOCENTIVM· III· SVFFECIT

CON-

Digitized by Google

CONCILIVM· MAGNVM· IN· LATERANVM· AB
ALEXANDRO· VOCATVM· DISCIPLINAE· VETERIS
RESTITVENDAE· CAVSSA· DAMNATI· ALBIGENSES
DISSIDIVM· ECCLESIARVM· SVBLATVM· REGES
BRITANNIAE· ET·GALLIARVM·LITTERIS·ALEXANDRI
AD· BELLVM· SARACENICVM· EXCITATI
ALEXANDER· ANNO· XXII· PONTIFICATVS· SVI MCLXXXI·
MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F·E· LVCIVS· III·
QVI· VELITRIS· PONTIFICATVM· CEPIT
TVSCVLVM· A· ROMANIS· ITERVM· TENTATVM·LVCII
COPIIS· REPVLSI· AGRVM· LATE· VASTAVERVNT MCLXXXIII·
LVCIVS· IN· REGIONEM· PADANAM· PROFECTVS MCLXXXIIII·
TEMPLVM· MAXIMVM· MVTINAE· DEDICAVIT· INDE
VERONAM· FEDERICVM· AVG· CONVENIT· ET
CONCILIO· INDICTO· HAERETICOS· DOCTRINAM
VETEREM· PERVERTENTES·ATQVE·IPSOS·ROMANOS
PERDVELLES· A· SACRIS· REMOVIT
LVCIVS· ANNO· V· PONTIFICATVS· SVI· VERONAE MCLXXXV·
MORTVVS·EST·IBIDEM·IN·EIVS· L· F· E· VRBANVS·III·
QVI· QVVM· PONTIFEX· MEDIOLANENSIVM· ESSET
EO· SE· PONTIFICATV· NON· ABDICAVIT
PONTIFEX· AQVILEIENSIVM· QVOD· MEDIOLANI
ARBITRIO· SVO· HENRICVM· FEDERICI· AVG· F· MCLXXXVI·
INSIGNIBVS· REGNI· ITALICI· DELATIS· REGEM
APPELLASSET· IPSE· ET· QVI· ADFVERANT·EPISCOPI
A· SACRIS· VRBANI· SENTENTIA· ABSTINERE· IVSSI
LITTERAE· AB· VRBANO· AD· FEDERICVM·AVG·MISSAE
VEHEMENTES· ET· GRAVES· QVOD· FOEDVS
VIOLASSET· ET· PONTIFICALEM· AVCTORITATEM
IMMINVERET
REX· HENRICVS· INCVRSIONEM· IN· FINES·ROMANOS
FECIT· NVNCII· TRISTES· AB· ORIENTE· ADLATI
REM· CHRISTIANAM· OB· SALADINI· BABYLONII
INRVPTIONES· PESSIMO· LOCO· ESSE
VRBANVS· ANNO· II· PONTIFICATVS·SVI· FERRARIAE
MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F·E· GREGORIVS MCLXXXVI·
VIII· SVPPLICATIONES· AB·EO·INDICTAE·PLACANDI
NVMINIS· CAVSSA· CHRISTIANI· OMNES· AD
PALAESTINAM· BELLO· VINDICANDAM. EXCITATI
GREGORIVS· MENSE· ALTERO· PONTIFICATVS· SVI

PI·

Digitized by Google

PISIS· MORTVVS· EST· IBIDEM· IN· EIVS· LOCVM·F·E·
CLEMENS· III· LEGATI· AB· EO· AD· AVG· ET·REGES
MISSI· VT· NOMINI· CHRISTIANO· ADVERSVS
SARACENOS· AVXILIVM· FERRENT· PAX·INTER·EOS
FIRMATA· MAGNOQVE· APPARATV· EXPEDITIO
SVSCEPTA· EST

CLEMENS· VRBANIS·REBVS·PER·LEGATOS·COMPOSITIS
IN· LATERANVM· VENIT· TVSCVLVM· ET· TIBVR
SENATVI· CONDONATVM· EST

REGE· GVLIELMO· II· MORTVO· REGNVM· SICILIAE MCLXXXVIIII·
CLEMENTIS· AVCTORITATE· TANCREDO·DELATVM
EST· AEDES· LAVRENTII· EXTRA·. POMOERIVM·
ORNATA· ET· COENOBIVM· IN· PROXIMO
COMMVNITVM· PLEBS· AD· MVROS· VRBIS
REFICIENDOS· PRAEMIIS· INVITATA

CLEMENS· ANNO· IIII· PONTIFICATVS·SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· CAELESTINVS· III· QVI MCLXXXXI·
REGI· HENRICO· ET· CONSTANTIAE· VXORI
INSIGNIA· IMPERI· RITV· SOLLEMNI· DEDIT

TVSCVLVM· AB· ROMANIS·EVERSVM·CIVES·EXTORRES
MAGALIA· SIBI· IN· AGRO· STRVXERVNT· EODEM
ANNO· REX· GALLIARVM· PHILIPPVS· EX· ORIENTE
REDVX· CAELESTINVM· INVISIT

HENRICVS· AVG· CAELESTINI· LITTERIS· IMPVLSVS
EXERCITVM· IN· PALAESTINAM· DESTINAVIT· AT MCLXXXXVI·
SICILIAM· ANTEA· BELLO· AGGRESSVS· MESSANAE
DECESSIT

DOMVS· PONTIFICALES·LATERANENSIS·ET·VATICANA
CONCLAVIBVS· · ADDITIS· A· CAELESTINO
AMPLIATAE

CAELESTINVS· ANNO· VII· PONTIFICATVS· SVI
MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F·E· INNOCENTIVS MCLXXXXVIII·
III· QVEM· VRBS· DOMINVM· LIBENS· REVERITA·EST
IDEM· PROVINCIAS· AB· EXERCITV· GERMANICO
OCCVPATAS· RECEPIT

CONSTANTIA· AVG· SVPREMO· VITAE· SVAE· DIE
FEDERICVM· ROGERIVM· FILIVM· QVADRIMVM
QVEM· PATER· REGEM· SICILIAE· DESIGNARAT
TVTELAE· INNOCENTII· COMMENDAVIT

COHORTES· REGI· SVPPETIAS· IN· SICILIAM· MISSAE

AB

AB·INNOCENTIO· ADVERSVS·MARQVARDVM·DVCEM MCC·
NVMERORVM· · GERMANICORVM· SIBI· REGNVM
PARANTEM

SAECVLVM· XIII·

REX·OTHO·IIII· INNOCENTII·AVCTORITATE·REGNVM
GERMANIAE· SIBI· ADSERVIT· PHILIPPVS· QVI· CVM MCCI·
EO·DE· REGNO·CONTENDEBAT· A· SACRIS·REMOTVS
EST
EXERCITVS· CHRISTIANVS· VENETIIS· IN· ORIENTEM
SOLVIT· HVIC· AB· INNOCENTIO· INTERDICTVM MCCII·
NE· CHRISTIANIS· NISI· EXPEDITIONI
ADVERSARENTVR· BELLVM· INFERRET· PERMISSVM
VT· ALEXIVM· ISAACI· ANGELI· AVG· F· IN·REGNVM
REDVCERET
CONSTANTINOPOLIS· ALEXIO· A· SVIS· NECATO MCCIII·
CAPTA· EST· GRAECI· CONCORDIA· CVM· LATINIS
INITA· PONTIFICEM· MAXIMVM· VENERATI· SVNT
REX· OTHO· CONDITIONIBVS· PER· LEGATOS· EX
INNOCENTII· VOLVNTATE· CONSTITVTIS· IN
ITALIAM· CVM· EXERCITV· VENIT· ET· REGNO
ITALIAE· POTITVS· INSIGNIA· IMPERI· ROMAE· IN MCCVIIII·
TEMPLO· VATICANO· ACCEPIT·TVMVLTVS·IN·VRBE
FVIT· EXERCITVS· AVG· A· ROMANIS· CAESVS· EST
FACTIONES· GVELFORVM· ET· GHIBELLINORVM
EXORTAE· OTHO· AVG· QVOD·IN·FINES·ROMANOS
VI· CVM· EXERCITV· INVASISSET· ET· BELLVM MCCX·
APVLIAE· ADVERSVS·REGEM·FEDERICVM·INFERRET
INNOCENTII· SENTENTIA· A· SACRIS· REMOTVS·EST
SODALIB·FRANCISCALIBVS· PRIMVM· AB· INNOCENTIO
DATVM· VT· AVCTORE· FRANCISCO· ASISINATE
DEPRAVATIS· CHRISTIANORVM· MORIBVS
REFORMANDIS· OPERAM· DEO· NAVARENT
PRIMORES· GERMANIAE· REGEM·FEDERICVM·E·SICILIA MCCXII·
EVOCATVM· OTHONI· AVG· OPPOSVERVNT· OTHO
IN· GERMANIAM· REGRESSVS· EST
CONCILIVM· MAGNVM· IN· LATERAN· AB·INNOCENTIO MCCXV·
VOCATVM· ADVERSVS· HAERESVM PRAVITATES

Digitized by Google

SACERDOTIBVS. VIVENDI. LEGES. PRAESCRIPTAE
ACTVM.DE.COPIIS. AVXILIARIBVS. IN.PALAESTINAM
MITTENDIS
AEDES. XYSTI. AB. INNOCENTIO. REFECTA
TEMPLI. VATICANI. ALTARE. MAXIMVM.CVM.SVMMA
ABSIDE. EXORNATVM. DOMVS. HOSPITALES. BINAE
IN.COELIO. VNA. ALTERA. TRANS. TIBERIM
CONDITAE. TVRRIS. AD. SVBVRRAM. EXSTRVCTA
INNOCENTIVS. ITINERE. IN. ETRVRIAM. SVSCEPTO
VT. PISANOS. CVM. GENVENSIBVS. COMPONERET
PERVSIAE. ANNO. XVIIII. PONTIFIC. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. HONORIVS. III. HVIVS MCCXVI.
AVCTORITATE. DOMINICVS. PATER. NOVVM
SODALIVM. INDVXIT. ORDINEM. QVI. DEGENERES
CHRISTIANOS. AD. BONAM. FRVGEM. DICENDO
REVOCARENT
PETRVS. COMES. ANTISSIODORENSIVM. INSIGNIA
IMPERII. ORIENTIS. AB. HONORIO. ACCEPIT MCCXVII.
PISANI. CVM. GENVENSIBVS. VGOLINO. CARD.
CONCILIATORE. FOEDVS. AMICITIAMQ. FECERVNT
HONORIVS. OB. CIVIVM. DISSENSIONES. VITERBIVM
SECESSIT. LEGATOS. IN. REGIONEM. PADANAM MCCXVIIII.
MISIT. QVI. FINITIMARVM. CIVITATVM.ODIA.IRASQ.
RESTINGVERENT
REX. FEDERICVS. DICTIS. AB. HONORIO
CONDITIONIBVS. ROMAM. INGRESSVS. INSIGNIA MCCXX.
IMPERII. CVM. CONSTANTIA. VXSORE. TVLIT
POPVLVMQVE. ROMANVM. PONTIFICI. MAXIMO
PARERE. COEGIT
HONORIVS. VERVLAS. PROGRESSVS. FEDERICVM.AVG.
CONVENIT. VT. CHRISTIANORVM. CAVSSA. OPEM MCCXXII.
IN. ORIENTE. IMPLORANTIVM. AD. BELLVM. IN
SARACENOS. SVSCIPIENDVM. IMPELLERET
REX. IOANNES. AB. HIEROSOLYMIS. REGNI
RECVPERANDI. CAVSSA. IN. VRBEM. VENIT. IPSE. ET
FEDERICVS. AVG. FERENTINI. IN. HERNICIS MCCXXIII.
CVM. HONORIO. CONGRESSI. DE. EXPEDITIONE
EGERVNT
HONORIVS. OB. TVRBAS. A. PARENTIO. SENATORE
EXCITATAS. TIBVR. CONCESSIT. INDE. REATE. SE MCCXXV.

CON-

Digitized by Google

CONSVLIT· ET· DIEM· FEDERICO· AVG· DEFINIVIT
QVO· IN· ORIENTEM· SOLVERET
HONORIO· ARBITRO· CONCORDIA· INTER·FEDERICVM
AVG· ET· CIVITATES· ITALICI·REGNI·CONSTITVTA
HONORIVS. REGI·IOANNI·REGNO· HIEROSOLYMORVM
EXTORRI· PERVSIAM· ET· FINITIMA· OPPIDA MCCXXVII·
ADMINISTRANDA· DEDIT
AEDES. LAVRENTII· EXTRA· POMOERIVM·AB·HONORIO
RESTITVTA· PORTICV· ADDITA· ET· COENOBIO
REFECTO· IDEM·COENOBIVM· VIRGINVM·CVM·AEDE
VIVIANAE· MARTYRIS· REPARAVIT· COENOBIVM
MARTINI· AB· INCHOATO· EXSTRVXIT· AEDEM
VINCENTII· ET·ANASTASII·PERACTA· DEDICATIONE
APERVIT
HONORIVS· ANNO· XI· PONTIFICATVS· SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F. E. GREGORIVS· VIIII.
HVIVS· SENTENTIA· FEDERICVS· AVG· QVOD
EXPEDITIONEM· IN· ORIENTEM· DIE· DICTO· NON
SVSCEPISSET· A· SACRIS· REMOTVS· EST
SEDITIO· IN· VRBE· AVCTORE· FEDERICO· AVG· FVIT
GREGORIVS· FVGAM· ARRIPERE· COACTVS· EST MCCXXVIII·
FEDERICVS·AVG· IN· ORIENTEM·PROFECTVS·LEGATOS
A· GREGORIO· MISSOS· VT· EVM· DE· OFFICIO
ADMONITVM· AD· VENIAM· PETENDAM
HORTARENTVR· REIECIT
ROMANI· INRVPTIONEM· IN· AGRVM· VITERBIENSEM
FECERVNT· GREGORIVS· ASISIVM· PROFECTVS
CAELESTES·HONORES·FRANCISCO· PATRI·DECREVIT
RINALDVM· LEGATVM· FEDERICI· AVG· REGIA
POTESTATE· QVOD· IN· FINES· ROMANOS
HOSTILITER· INVASISSET· A· SACRIS· REMOVIT
REX· IOANNES· APVLIAM· GREGORII· IVSSV
AGGRESSVS· VRBES· COMPLVRES· CEPIT· FEDERICVS MCCXXVIIII·
AVG· HIEROSOLYMIS· IN·SVAM·DITIONEM·REDACTIS
REDIIT· IN· SICILIAM
TIBERIS· EXVNDATIO· IN· VRBE· FVIT· EXINDE· LVES
LEGATI· A· SENATV· PERVSIAM· AD· GREGORIVM MCCXXX·
QVI· EVM· IN· VRBEM· INVITARENT
FEDERICVS· AVG· CONDICIONIBVS· QVAS·GREGORIVS
DIXIT· ACCEPTIS· POENA· EXSOLVTVS· EST· PAX

SVMMA· ITALIAE· LAETITIA· COMPOSITA
EDICTA· A· GREGORIO· ET· FEDERICO· PROPOSITA MCCXXXI·
ADVERSVS· MANICHEOS· NON· VNO· NOMINE
RENASCENTES· ANTONIVS. IVNIOR· SPOLETI· A
GREGORIO· SOLLEMNI· RITV· IN· CAELITVM MCCXXXII·
SANCTORVM· NVMERO· CENSVS· EST
LEGATI· ANAGNIAM· A· SENATV· PROFECTI· QVI
GREGORIO· VOTA· PVBLICA· OB· EIVS· ADVENTVM
EXPONERENT· EO· REDVCE· RES· PVBLICA· ORDINATA MCCXXXIII·
DISSENSIONES· SVBLATAE· MISSI· IN· ETRVRIAM
QVI· SENENSES· CVM· FLORENTINIS· CONIVNGERENT
PATAVIVM· ALII· ET· VERONAM. QVI· EARVM
CIVITATVM· DISCORDIAS· TOLLERENT
GREGORIVS· PRONAON· TEMPLI· VATICANI· OPERE
MVSIVO· EXCOLVIT· DOMVM· PONTIFICALEM· IN
LATERANO· AREA· LAXATA· PRODVXIT
NOSOCOMIVM· INGENS· ADIECIT· CLOACAS· VETERES
REPVRGANDAS· NOVAS· SVBSTRVENDAS· CVRAVIT
PER· IDEM· TEMPVS· AEDES· ANTONII· SENIORIS· IN
EXQVILIIS· CVM· NOSOCOMIO· ET· COENOBIO· EX
TESTAMENTO· PETRI· CAPOCII· CARD· EXSTRVCTA
NOVVS· IN· VRBE· TVMVLTVS· SENATV· DOMINANTE
GREGORIVS· REATE· PETIIT· IBI· DOMINICO· PATRI MCCXXXIIII·
CAELESTES· HONORES· DECREVIT
ROMANI· AD· VITERBIVM· AB· OPPIDANIS· CAESI· OB
EAM· CLADEM· SABINI· IN· GREGORII· DITIONEM
REDIERE
CONVENTVS· PERVSIAM· A· GREGORIO· INDICTVS
LEGATI· AB· ITALICIS· CIVITATIBVS· CONVENERE MCCXXXV·
VT· BELLI· A· FEDERICO· AVG· IMPENDENTIS
MOLEM· AVERTERENT
GREGORIVS· LEGATOS· MANTVAM· MISIT· QVI
FEDERICVM· AVG· ITALIAM· VASTANTEM· DE MCCXXXVII·
VIOLATO· FOEDERE· POSTVLARENT· CONSILIA
PACIS· REIECTA· ENTIVS· AB· AVGVSTO· REX
SARDINIAE· GREGORIO· CONTEMPTO· APPELLATVS
EST
VITERBIENSES· OB· DEFECTIONEM· REMOTI· A· SACRIS
VENETI· ET· GENVENSES· FOEDVS· ADVERSVS
FEDERICVM· AVG· CVM· GREGORIO· FECERVNT MCCXXXVIII·

Digitized by Google

FEDERICVS· AVG· QVOD· SEDITIONES· FOVISSET
ET· LEGATIONIBVS· REIECTIS·RVPTOQVE·FOEDERE
BELLVM·ITALIAE·INFERRET·GREGORII·SENTENTIA
A· SACRIS· EXCLVSVS· STIPENDIARIIQVE· EIVS
SACRAMENTO· SOLVTI· SVNT· ITEM· REGI· ENTIO
SACRIS·INTERDICTVM QVOD· EXERCITVM·IN·FINES
ROMANOS· EGISSET

SVPPLICATIO· IN· VRBE· AD·OMNIA·TEMPLA·DECRETA MCCXXXX·
ET· SACROSANCTA· CAPITA· PETRI· ET· PAVLLI·
APOSTT· IN· POMPA· CIRCVMLATA· SVNT

PONTIFICES· ANTISTITESQVE· OMNIVM· ORDINVM
QVI· ROMAM· AD· CONCILIVM· VENIEBANT· TERRA MCCXXXXI·
MARIQVE· A· FEDERICO· CAPTI· ET· IN·CVSTODIAS
CONIECTI· OPPIDA· COMPLVRA· QVAE· GREGORIO
PAREBANT· OBSESSA· OPPVGNATAQVE

GREGORIVS· ANNO·XV· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· CAELESTINVS· IIII· QVI
XVIIII· DIE· PONTIFICATVS· SVI·DECESSIT·IN·HVIVS
LOCVM· ANAGNIAE· POST·ANNVM· ET·MENSES·VIII·
DIESQVE· XVI· CREATVS· EST· INNOCENTIVS· IIII· MCCXXXXIII·
QVI· LEGATOS· DE· PACE· PRIMVS· AD· FEDERICVM
AVG· MISIT· ET· VITERBIO· RECEPTO· IN· VRBEM
VENIT· ACTVM· DE· PACE· IN· LATERANO· CORAM
IMP· BALDVINO· AVG· ET· SENATV· POPVLOQVE
FEDERICVS· CONDICIONES· REIECIT

INNOCENTIVS· CONSILIIS· FEDERICI· DETECTIS
GENVAM· AD· SVOS· NAVIGAVIT· INDE·LVGDVNVM MCCXXXXIIII·
PROFECTVS· CONCILIVM· MAGNVM· INDIXIT·EVMQ·
AD· CAVSSAM· DICENDAM· VOCAVIT

ECCELINVS· TYRANNVS· QVOD· NEFARIO· BELLO
ITALIAM· PREMERET· IVRAQVE· HVMANA· AC MCCXXXXVIII·
DIVINA· PERVERTERET· INNOCENTII· SENTENTIA
A· SACRIS· REMOTVS· EST

INNOCENTIVS· LVGDVNO· GENVAM· VENIT· INDE
PERAGRATA· INSVBRIA· PERVSIAM· ACCESSIT MCCLI·
LEGATOS· A· REGE· CONRADO· QVI· SIBI· REGNVM
SICILIAE· PETEBAT· RE· INFECTA· DIMISIT

SENATOR· QVI· VRBI· PRAEESSET· BRANCALEO
BONONIENSIS· A· POPVLO·CREATVS· IN·TRIENNIVM MCCLIII·
LEGATI· PERVSIAM· AD· INNOCENTIVM· PVBLICE

MISSI· QVI· REDITVM· EIVS· SOLLICITARENT
INNOCENTIVS· ASISIVM· ADIIT· EXINDE CONTROVERSIIS· INTER· SPOLETINOS· ET INTERAMNATES· DIREMPTIS· ROMAM· INGRESSVS EST· SACRO· AD·VATICANVM· FACTO· ET·CONCIONE HABITA· QVVM· EXERCITVM· AD· REGNVM·SICILIAE VINDICANDVM· COMPARARI· IVSSISSET· ANAGNIAM PERREXIT MCCLIIII·
INNOCENTIVS· ANNO·XII·PONTIFICATVS·SVI·NEAPOLI MORTVVS· EST· IN· EIVS· L· F· E· ALEXANDER· IIII·
HVIVS· IVSSV· OCTAVIANVS· VBALDINIVS· CARD· EXERCITVM· ADVERSVS· MANFREDVM· IN· SICILIA DOMINANTEM· CONSCRIPSIT· ET· APVLIAM OCCVPAVIT· ALEXANDER· PACIS· CONSTITVENDAE SPE. FRVSTRATVS· VRBEM· ACCESSIT MCCLV·
PHILIPPVS· PONTIFEX· AQVILEIENSIVM· ALEXANDRO AVCTORE· CONTRA· ECCELINVM· PATAVINIS SVPPETIAS· EXERCITVM· DVXIT· IDEM· FINITIMAS CIVITATES· PACAVIT MCCLVI·
AEDES· ROTVNDA· VETVS· VIA· NOMENTANA· AB ALEXANDRO· RITE· EXPIATA· ET· CONSTANTIAE VIRGINI· DICATA· EST
TVRBATVM· IN· VRBE· BRANCALEO· SENATOR· IVSSV POPVLI· IN· CVSTODIAM· CONIECTVS· ET· IN· EIVS LOCVM· EMMANVEL· MAGIVS· BRIXIANVS· CREATVS EST· HOC· DEINDE· EIECTO· BRANCALEO· ITERVM REM· PVBLICAM· ADMINISTRAVIT· ALEXANDER VITERBIVM· SECESSIT MCCLVIII·
CONDICIONES· MANFREDO· REGNVM· SICILIAE PETENTI· AB· ALEXANDRO· DICTAE· VT· EXSVLIBVS POSTLIMINIVM· ESSET· SARACENI· HOSTES HABERENTVR
AGMINA· VIRORVM· MVLIERVMQVE· IN· SCELERVM POENAM· SEMET· PLAGIS· CAEDENTIVM· PERVSIA PRIMVM· MOVERI· COEPTA· QVAE· VTILI· PIETATIS EXEMPLO· ALIQVANDIV· PER· ITALIAM· SPECTATA IN· VRBE· ETIAM· MVLTOS· AD· CONCORDIAM ET· VIRTVTEM· INCITARVNT MCCLX·
ALEXANDER·ANNO· VII· PONTIFICATVS· SVI· VITERBII MORTVVS· EST· IBIDEM· IN· EIVS· LOCVM· F· E·

Digitized by Google

VRBANVS· IIII· QVI· AEDEM· HADRIANI· AD·FORVM AEDEM· QVATVOR· MARTYRVM· IN· COELIO RESTITVENDAS· CVRAVIT· EIVSDEM· IMPENSA ATRIVM· IN· LATERANO· EXSTRVCTVM· AEDICVLA SILVESTRI· SVBLAQVEATA· EST

VRBANVS· KAROLVM· ANDEGAVENSEM· IN· REGNVM SICILIAE· VOCAVIT· MANFREDO· DIEM· DIXIT·QVO AD· CAVSSAM· DICENDAM· ADESSET· VITERBIO DIGRESSVS· VRBIVENTVM· INCOLERE· COEPIT MCCLXII·

VRBANI· DECRETO· FESTVS· PER· ECCLESIAS· DIES INSTITVTVS· QVO· SACROSANCTVM· CORPVS· D·N· IESV· SOLLEMNI· POMPA· VICATIM· CIRCVMFERTVR MCCLXIIII·

ACTVM· IN· VRBE· DE· SENATORE· E· REGVM·NVMERO DELIGENDO· KAROLVS· ANDEGAVENSIS·EX·VRBANI AVCTORITATE· CREATVS· EIVSDEMQVE· IVSSV CONSCRIPTVS· EXERCITVS· ADVERSVS· MANFREDVM IN· FINES· ROMANOS· INVADENTEM

VRBANVS· QVVM· VRBIVENTO· PERVSIAM· VENISSET ANNO· IIII· PONTIFIC· SVI· MORTVVS· EST· IN· EIVS LOCVM· F· E· CLEMENS· IIII· QVI· VITERBIVM CONCESSIT MCCLXV·

KAROLVS· ANDEGAVENSIS· VRBEM· INGRESSVS PRAEMISSIS· A· CLEMENTE· CARDINALIBVS·QVINQVE A· QVIBVS· INSIGNIA· REGNI· SICILIAE· IPSI· ET BEATRICI· VXSORI· DEFERRENTVR· REX·SOLLEMNI RITV· APPELLATVS· EST· EXINDE· REGNVM· SIBI ARMIS· VINDICAVIT MCCLXVI·

CONRADINVS· REGIS· CONRADI· F· QVOD· REGNVM SICILIAE· AFFECTARET· REGISQVE· NOMEN SVMPSISSET· CLEMENTIS· SENTENTIA· A· SACRIS REMOTVS· EST MCCLXVII·

HENRICVS· HISPANVS·REGIS·ALFONSI· FRATER· QVVM IN· VRBEM· VENISSET· SENATOR· PER· FACTIONEM DICTVS· EST· IDEM· CONRADINVM· CLEMENTE INVITO· IN· VRBEM· SVMMO· HONORE· ACCEPIT COPIISQVE· AVXILIARIBVS· INSTRVXIT

CLEMENS· GRAVIBVS· LITTERIS· REGEM· KAROLVM CONRADINO· HENRICOQ· DEVICTIS· FEROCIENTEM AD· CLEMENTIAM· HORTATVS· SENATOREM· VRBIS ITERVM· DIXIT

Digitized by Google

CLEMENS. VITERBII. ANNO. IIII. PONTIFIC. SVI
MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM. POST. TRIENNIVM MCCLXVIII.
ABSENS. CREATVS. GREGORIVS. X. QVI. E. SYRIA MCCLXXI.
BRVNDVSIVM. NAVIGAVIT. ET. BENEVENTVM. INDE
PROFECTVS. A. REGE. KAROLO. IN. VRBEM. DEDVCTVS
EST

GREGORIVS. VRBIVENTVM. SECESSIT. ET. CONCILIVM
MAGNVM. LVGDVNVM. IN. ANNVM. TERTIVM MCCLXXII.
INDIXIT

GREGORIO. AVCTORE. PROCERES. GERMANIAE MCCLXXIII.
RIDOLFVM. HABSPVRGENSEM. IN. SPEM. IMPERII
REGEM. DIXERVNT

GREGORIVS. ITINERE. IN. GALLIAS. SVSCEPTO
FLORENTIAM. ADIIT. CIVIVM. CONIVNGENDORVM
CAVSSA. INDE. MEDIOLANENSES. INVISIT. ET
LVGDVNVM. AD. CONCILIVM. PERREXIT

ACTVM. IN. CONCILIO. DE. CONCORDIA. GRAECORVM MCCLXXIIII.
ET. DE. EXPEDITIONE. IN. PALAESTINAM. EIVSQVE
REI. ERGO. PECVNIAE. SACRAE. CORROGANDAE
IVS. REGIBVS. DATVM. LEGATIONES. TARTARORVM
AVDITAE. RATIO. PONTIFICIS. MAXIMI. DESIGNANDI
PATRIBVS. CARDINALIBVS. SEVERA. LEGE
PRAESCRIPTA

GREGORIVS. IN. ITALIAM. REDVX. QVVM. ARRETIVM MCCLXXVI.
PERVENISSET. ANNO. V. PONTIFICAT. SVI. MORTVVS
EST. IBIDEM. IN. EIVS. LOCVM. F. E. INNOCENTIVS. V.
QVI. CONSECRATIONIS. CAVSSA. IN. VRBEM. VENIT
EO. CONCILIATORE. CIVILES. GENVENSIVM
DISSENSIONES. SVBLATAE

INNOCENTIVS. MENSE. VI. PONTIFICATVS. SVI
MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. HADRIANVS
V. CVI. DECIMVS. NONVS. PONTIFICATVS. DIES
VITAE. VLTIMVS. FVIT. HVIC. SVFFECTVS. IOANNES
XVIIII. QVI. XXI. APPELLATVS. EST. LEGATI. AB. EO
CONSTANTINOPOLIM. MISSI. QVI. MICHAELEM. AVG.
AD. DECRETA. CONCILII. LVGDVNENSIS. TVENDA
HORTARENTVR. IDEM. QVAE. DE. CREATIONE
PONT. MAX. A. GREGORIO. X. SANCITA. FVERANT
ABOLEVIT

IOANNES. MENSE. VIIII. PONTIFIC. SVI. VITERBII

MOR.

MORTVVS. EST. IBIDEM. IN. EIVS. LOCVM. SVFFECTVS
NICOLAVS. III. QVI. ROMAE. CONSECRATVS. EST. MCCLXXVII.
CONTENTIO. INTER. NICOLAVM. ET. RIDOLFVM. DE
PROVINCIARVM. ITALICARVM. FINIBVS. FVIT MCCLXXVIII.
AEMILIA. PONTIFICI. MAXIMO. ADTRIBVTA. EST
REX. KAROLVS. NICOLAI. INSTANTIA. VICARIAM
ETRVRIAE. ADMINISTRATIONEM. ET. SENATORIAM
VRBIS. CVRAM. DEPOSVIT. NICOLAVS. SENATOREM
SE. DIXIT
LATINVS. CARD. A. NICOLAO. LEGATVS. AEMILIAM
ETRVRIAMQVE. FACTIONIBVS. GVELFORVM. ET MCCLXXVIIII.
GHIBELLINORVM. CONIVNCTIS. PACAVIT
DOMVS. PONTIFICALIS. IN. VATICANO. A. NICOLAO
PROLATA. HORTIQVE. MACERIA. CLVSI. TEMPLVM
OPERE. MVSIVO. EXORNATVM. IDEM. IN. LATERANO
SACRARIVM. SANCTA. SANCTORVM. CONDIDIT
DOMVM. PONTIFICALEM. ABSOLVIT. TEMPLVM
REFECIT. SACROSANCTA. CAPITA. PETRI. ET. PAVLLI
APOSTT. SOLLEMNI. POMPA. SVB. ALTARIS. MAXIMI
FASTIGIO. REPOSVIT
TIBERIS. EXVNDATIO. IN. VRBE. FVIT. NICOLAVS
SORIANI. IN. AGRO. VITERB. REPENTINO. MORTVVS MCCLXXX.
EST. PONTIFIC. SVI. ANNO. III. IN. EIVS. LOCVM
VITERBII. STVDIO. REGIS. KAROLI. FACTVS. EST
MARTINVS. II. QVI. IIII. DICTVS. EST. IDEM. SENATOR
CREATVS. REGEM. KAROLVM. SIBI. SVBROGAVIT MCCLXXXI.
VITERBIENSIBVS. QVI. CARDINALES. TRES. NE
SVFFRAGIA. FERRENT. PER. VIM. SECLVSERANT
ITEM. MICHAELI. AVG. QVI. GRAECORVM. DISSIDIA
FOVERE. ARGVEBATVR. MARTINI. SENTENTIA
SACRIS. INTERDICTVM. EST. IDEM. VRBIVENTVM
PROFECTVS. FOROLIVIENSES. QVOD
GHIBELLINARVM. PARTIVM. ESSENT. A. SACRIS
REMOTOS. BELLO. PERSEQVI. INSTITIT
NVNCII. TRISTES. REGI. KAROLO. VRBIVENTVM MCCLXXXII.
ADLATI. GALLOS. OMNES. PANORMI. PER
SEDITIONEM. CAESOS. MESSANAM. QVOQVE
DESCIVISSE
REX. PETRVS. ARAGONIVS. IN. SICILIAM. ADVOLAVIT
KAROLVM. REGIS. KAROLI. FILIVM. CEPIT. INSVLAQ.

Digitized by Google

OMNI· IN· SVAM· POTESTATEM· REDACTA·IACOBVM FILIVM· REGEM· SICILIAE· DIXIT

MARTINVS· PERVSIAM· PROFECTVS· ANNO· V· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS· EST· IN· EIVS LOCVM· F· E· HONORIVS· IIII· QVI· REGI· IACOBO IN· SICILIA· DOMINANTI· SACRIS· INTERDIXIT MCCLXXXV·

SODALIBVS· KARMELITIS· HONORII· AVCTORITATE DATVM· VT· ORDO· IN· ECCLESIA· LEGITIMVS HABERENTVR

DOMVS· PONTIFICALIS· IN· AVENTINO· AD· SABINAE EXSTRVCTA· AEDESQVE· HONORII· HORTATV FREQVENTES· A. PRIVATIS· EO· IN· COLLE AEDIFICATAE

HONORIVS· ANNO· III· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· NICOLAVS· IIII· QVI REATE· SECESSIT· ET· REGI· IACOBO· DIEM· DIXIT MCCLXXXVIII·

IDEM· KAROLVM· REGIS· KAROLI· F· QVI· IN HISPANIA·TARRACONENSI·CAPTIVVS·DETINEBATVR EMITTENDVM· CVRAVIT

KAROLVS· LIBERTATEM· ADEPTVS· REATE· AD PONTIFICEM· MAXIMVM· SE· CONTVLIT· ET· REGNI SICVLI· AVCTVS· INSIGNIBVS· NEAPOLIM· PETIIT MCCLXXXVIIII·

INDVCIAE· AD· CAIETAM· INTER· REGEM· IACOBVM ET· REGEM· KAROLVM· NICOLAO· PER· LEGATOS AVCTORE· IN· BIENNIVM· PACTAE

NICOLAVS· IN· ORIENTIS· SVBSIDIVM· EXERCITVS PER· ITALIAM· CONSCRIBI· IVSSIT· PECVNIAE· VIM MAXIMAM· SVPPETIAS· MISIT MCCLXXXX·

SEDITIO· IN· VRBE· ORTA· EST· SVMMA· RERVM NICOLAO· NON· INVITO· DELATA· IACOBO COLVMNAE· ISQVE· CAESAR· APPELLATVS

TEMPLVM· LIBERIANVM· A· NICOLAO· RESTITVTVM LATERANENSIS· PRONAON· ET·POSTICVM·CRVSTIS VERMICVLATIS· OPERTVM· EST

NICOLAVS· ANNO· V· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS EST· EXINDE· INTERREGNVM· IN·ANNVM· TERTIVM CARDINALES· POST· LONGA· DISSIDIA· PERVSIAM CONVENERE· CAEDES· IN· VRBE· ET· DIREPTIONES FVERVNT·SENATORES· CREATI· PETRVS·CAIETANVS ET· OTHO· EVSTACHIENSIS MCCLXXXXII·

Digitized by Google

PETRVS· MORONVS· QVI· AD· SVLMONEM·MONACHVM
AGEBAT· COMMVNI· PATRVM· CARDINALIVM MCCLXXXXIIII·
CONSENSV· PONTIFEX· MAXIMVS· FACTVS· EST· ET
AQVILAE· CONSECRATVS· CAELESTINO· V· SIBI
NOMEN· IMPOSVIT· IDEM· SEXTO· POST· MENSE
DELATI· MVNERIS· DIGNITATEM· REVERITVS
NEAPOLI· PONTIFICATV· SE· ABDICAVIT· IN· EIVS
LOCVM· F· E· BONIFACIVS· VIII· QVI· ROMAE· REGE
KAROLO· ET· FILIO· EIVS· PRAESENTIBVS MCCLXXXXV·
CONSECRATVS· EST

BONIFACII· DECRETO· ABOLITA· BENEFICIA· QVAE
QVIS· A· NICOLAO· IIII· AVT· A· CAELESTINO· V·
IMPETRASSET· CAELESTINVS· IN· ARCEM·FVMONIAM
SECEDERE· IVSSVS· FEDERICVS· REGIS· IACOBI
FRATER· BONIFACIVM· VELITRAS· CONVENIT

SICVLI· QVOD· FEDERICVM· IPSI· REGEM· DIXISSENT MCCLXXXXVI·
BONIFACII· SENTENTIA· A· SACRIS·REMOTI· ACTAQ.
EORVM· RESCISSA

REX· IACOBVS· ARAGONIVS· ROMAM· VENIT· CVI
BONIFACIVS· SARDINIAM· ET· CORSICAM· LEGE MCCLXXXXVII·
VECTIGALI· ADTRIBVIT· COLVMNIS· QVOD· REGI
FEDERICO· STVDERENT· IMPENSIVS· SACRIS
INTERDICTVM· ET· BELLVM· INLATVM· EST

BONIFACIVS· VRBIVENTVM· PROFECTVS· REGI
GALLIARVM·LVDOVICO·VIIII·CAELESTES·HONORES
DECREVIT

LEGATI· E· GERMANIA· AD· BONIFACIVM· VENERE MCCLXXXXVIII·
QVI· REGIS·ADOLFI· QVERELAS·CONTRA·ALBERTVM
DVCEM· AVSTRIAE· EXPONERENT

PRAENESTE· QVO· IN· OPPIDO· COLVMNAE MCCLXXXXVIIII,
PRAESIDIVM· HABEBANT· BONIFACII· IVSSV
EXCISVM· EST

BONIFACIVS· ANNVM· SACRVM· PRIMVS· INDIXIT MCCC·
QVI· ANNO· QVOQVE· CENTESIMO·INSTAVRARETVR
PLVRIMI· EX· ORBE· CHRISTIANO· MORTALES
OMNIVM· GENERVM· AETATVM· ORDINVM· ROMAM
CONFLVXERVNT· EOQVE· ANNO· VRBS· COPIAS
OMNIBVS. SVFFECIT

Digitized by Google

SAECVLVM· XIIII·

KAROLVS· VALESIVS· E· GALLIIS· IN· SPEM· IMPERI MCCCI·
VOCATVS· QVVM· ANAGNIAM· AD· BONIFACIVM
VENISSET· CIVITATIS· PACANDAE. CAVSSA
FLORENTIAM· MISSVS· EST

CONCILIVM· IN· VRBEM· VOCATVM· ADVERSVS
REGEM·GALLIARVM·PHILIPPVM· PVLCRVM·KAROLVS MCCCII·
RELICTA· ETRVRIA· CLASSE· CONTRA· REGEM
FEDERICVM· INSTRVCTA· IN. SICILIAM· NAVIGAVIT

ALBERTO· AVSTRIACO· QVEM· PROCERES·GERMANIAE
REGEM·SVFFRAGIIS·SVIS· CREARANT· CONDICIONES MCCCIII·
A· BONIFACIO· DICTAE· QVIBVS· IN· SPEM· IMPERI
REGNARET

REX· GALLIARVM· PHILIPPVS· QVOD· IN· BONA
ECCLESIARVM· INVASISSET· PONTIFICI· MAXIMO
CONTVMELIAS· IMPONERET· EPISCOPOS· IN
CVSTODIA· QVOSDAM· HABERET· ALIOS· ROMAM
VENIRE· NON· PATERETVR· BONIFACII·SENTENTIA
A· SACRIS· REMOTVS· STIPENDIARIIQVE· EIVS
SACRAMENTO· EXSOLVTI

TEMPLVM· VATICANVM· BONIFACII· IMPENSA
EXORNATVM· EST· LATERANENSE· PORTICV
ADDITA· EXCVLTVM

REGE· PHILIPPO· AVCTORE· NEFARIA· ANAGNIAE
CONIVRATIO. FACTA· EST· BONIFACIVS·IN·AEDIBVS
SVIS·CAPTVS· TRIDVVM· IN·FACTIONIS·POTESTATE
FVIT· CONSPIRATIONE· ANAGNINORVM· IN
LIBERTATEM· VINDICATVS· ROMAM· VENIT· ET·IN
VATICANO· LATVIT

BONIFACIVS· ANNO· VIIII· PONTIFICATVS· SVI
MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F·E·BENEDICTVS
XI· HVIVS· SENTENTIA· REMOTI· A· SACRIS· QVI
BONIFACIO· VIM· INTVLERANT· BONIFACII· ACTA
IN· REGEM· PHILIPPVM· RESCISSA

BENEDICTVS· OB· SEDITIONES· VRBANAS· PERVSIAM MCCCIIII·
MIGRAVIT· NICOLAVM· PRATENSEM· CARD·
FLORENTIAM· MISIT· QVI· CIVILES· DISCORDIAS
COMPONERET

BENEDICTVS· MENSE· VIIII· PONTIFICATVS. SVI PERVSIAE· MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM VNDECIMO· POST· MENSE· ABSENS·CREATVS·STVDIO REGIS·PHILIPPI·ARCHIEPISCOPVS·BVRDIGALENSIVM QVI· CLEMENS· V· APPELLATVS· EST MCCCV·

CLEMENS· PATRIBVS· CARDINALIBVS· AD· SE· IN GALLIAS· VOCATIS· LVGDVNI· CONSECRATVS· EST EXINDE· COLLEGIVM· CARDINALIVM· SVPPLEVIT ET· LEGATOS· DISCORDIARVM· TOLLENDARVM CAVSSA· IN·ITALIAM·MISIT·IDEM·QVAE·BONIFACIVS VIII· IN· REGEM· PHILIPPVM· CONSTITVERAT·VNO DECRETO· OMNIA· ABOLEVIT MCCCVI·

TEMPLVM· IN· LATERANO· ET· DOMVS·PONTIFICALIS AEDESQVE· OMNES· CONTINENTES· FORTVITO INCENDIO· ARSERE MCCCVII·

CLEMENTE· AVCTORE· PROCERES· GERMANIAE HENRICVM· COMITEM· LVCEMBVRGENSIVM· IN SPEM· IMPERI· REGEM· DIXERVNT·ROBERTVS·REGIS KAROLI· II· F· INSIGNIA· REGALIA·AVENIONE·TVLIT ET· REX· SICILIAE· A· CLEMENTE· APPELLATVS·EST MCCCVIII·

CONCILIVM· MAGNVM· VIENNAE· ALLOBROGVM ACTVM·VT·BELLVM·IN·SARACENOS·DECERNERETVR EQVITES· HIEROSOLYMARI· DAMNATI· LEGES DOCTRINAE·VETERIS· RETINENDAE· DISCIPLINAEQ· REVOCANDAE· CAVSSA· CONSTITVTAE MCCCXI·

TEMPLVM· AEDESQVE· IN· LATERANO· QVAE· IGNIS ABSVMPSERAT·CLEMENTIS·IVSSV·RESTITVI· CAEPTA

REX· ROBERTVS· REGE· HENRICO· ADVENTANTE ROMAM· CVM· EXERCITV· ACCESSIT· ET· VATICANO PRAESIDIVM· IMPOSVIT· REX· HENRICVS· CARDINN· TRIBVS· A· CLEMENTE· LEGATIS· INSIGNIA· IMPERI IN· LATERANO· ACCEPIT MCCCXII·

HENRICO· AVG· DEMORTVO· CLEMENS· REGEM ROBERTVM· VICARIO· IMPERIO· PRAEESSE· ITALIAE IVSSIT· EVNDEM· ROMANI· SENATOREM· CREARVNT MCCCXIIII·

CLEMENS· ANNO· VIIII· PONTIFIC· SVI· MORTVVS EST· EXINDE· INTERREGNVM· IN· ANNVM· TERTIVM CARDINALES·LVGDVNI·DENIQVE·INTRA·CONCLAVE COACTI· IOANNEM· XXII· PONTIFICEM· MAXIMVM

Digitized by Google

DIXERVNT. QVI. SEDEM. HONORIS. SVI. AVENIONE MCCCXVI.
COLLOCAVIT

LEGATI. A. IOANNE. IN. SICILIAM. MISSI. QVI. REGEM
FEDERICVM. ET. REGEM. ROBERTVM. DE. REGNO MCCCXVII.
DIMICANTES. COMPONERENT. INDVCIAE. IN
TRIENNIVM. PACTAE

GVELFORVM. ET. GHIBELLINORVM. PER. ITALIAM
BELLA. EXARSERE. BERTRANDVS. CARD. A. IOANNE
LEGATVS. COMPLVRA. OPPIDA. ARMIS. RECEPIT MCCCXX.

GRAVIS. DE. IVRE. IMPERIOQVE. DISSENSIO. INTER MCCCXXIII.
IOANNEM. ET. REGEM. GERMANIAE. LVDOVICVM
COMMOTA. BELLVMQVE. IN. ITALIA. GESTVM

LEGATIO. A. ROMANIS. AVENIONEM. MISSA. VT
IOANNEM. IN. VRBEM. INVITARENT MCCCXXVII.

REX. LVDOVICVS. IOANNIS. SENTENTIA. A. SACRIS
REMOTVS. VRBEM. EXERCITV. OCCVPAVIT. IDEM
SENATOR. A. ROMANIS. IN. ANNVM. DICTVS. INSIGNIA
IMPERI. A. PONTIFICIBVS. VENETORVM. ET MCCCXXVIII.
ALERIENSIVM. ACCEPIT. IOANNEM. PONTIFICATV
EXCIDISSE. PRONVNCIAVIT. EIQVE. PETRVM
CORVARIA. OPPOSVIT. QVI. NICOLAVS. V. AVDIVIT

ITALIA. PLERAQVE. LVDOVICVM. ET. NICOLAVM
DESERVIT. NICOLAVS. PISIS. CAPTVS. EST. EVMQVE MCCCXXVIIII.
IOANNES. AVENIONEM. DVCTVM. IN. CVSTODIA
HABVIT

TVMVLTVS. IN. VRBE. ET. CAEDES. FVIT. FACTIONES
VRSINORVM. ET. COLVMNARVM. EXORTAE MCCCXXXIII.

IOANNES. ANNO. XVIIII. PONTIFICATVS. SVI
AVENIONE. MORTVVS. EST. IN. E. L. F. E. MCCCXXXIIII.
BENEDICTVS. XII. AD. QVEM. ROMANI. LEGATOS
MISERVNT. ORATVM. VT. IN. VRBEM. MIGRARET

REX. LVDOVICVS. BENEDICTVM. SIBI. CONCILIARE
FRVSTRA. CONATVS. EST. PROCERES. GERMANIAE MCCCXXXVIII.
CONVENTV. INDICTO. IMPERATORIS. DICENDI. SIBI
IVS. ADROGARVNT

BONONIA. ET. FIRMVM. A. BENEDICTO. CITRA. VIM
RECEPTA. RES. INSVBRIAE. PER. LEGATOS MCCCXXXX.
COMPOSITAE

TEMPLVM. VATICANVM. BENEDICTI. IVSSV. ET. IMPENSA
SVBLAQVEATVM. VALETVDINARIA. DEPOSITORVM

Digitized by Google

PECVNIA· A· PETRO·COLVMNA·CARD·TESTAMENTO
LEGATA· CONDITA· SVNT
FRANCISCVS· PETRARCA· IN· CAPITOLIVM· POMPA
DEDVCTVS· OMNIBVS· SENTENTIIS· IVDICVM MCCCXXXXI·
CORONATVS· EST· INTER· POETAS· LATINOS
BENEDICTVS· ANNO· VIII· PONTIFICATVS· SVI
AVENIONE· MORTVVS· EST· IN. E·L·F·E· CLEMENS
VI· AD· QVEM· ROMANI· NICOLAVM· LAVRENTII F. MCCCXXXXII·
LEGATIONIS· PRINCIPEM· MISERVNT· ROGATVM· VT
AVENIONEM· VRBI· POSTHABERET
CONDICIONES· A· CLEMENTE· REGI· LVDOVICO
DICTAE· QVIBVS· EI· IMPERIVM· DELATVRVS·ESSET
IDEM· E· COLLEGIO· CARDINALIVM· NEAPOLIM
LEGAVIT· QVI· ANDREAE· REGINAE· IOANNAE·VIRO
REGALIA· INSIGNIA· TRADERET MCCCXXXXV·
REGI· KAROLO· IIII· REGIS· IOANNIS· BOHEMICI· F·
REGNVM· GERMANIAE· CLEMENTE· AVCTORE· IN
SPEM· IMPERI· DELATVM MCCCXXXXVI·
NICOLAVS· LAVRENTII· F· QVVM· SEDITIONE·FACTA
TRIBVNVS· AVGVSTVS· APPELLATVS· ESSET MCCCXXXXVII·
SENATORES· CAPITOLIO· EXEGIT· SEDATISQVE
PLEBIS· DISCORDIIS· FACTIONEM· ARMA
INFERENTEM· PROELIO· FVDIT·SEDITIONE·RVRSVM
COORTA· QVOD· VITA· EIVS· FERRO·APPETERETVR
VRBE· PROFVGIT
AVENIONENSES· QVI· REGINAE· IOANNAE·PAREBANT
PER· COEMPTIONEM· IN· CLEMENTIS·POTESTATEM MCCCXXXXVIII·
VENERVNT
NICOLAVS· LAVRENTII· F· A· REGE· KAROLO·DEDITVS
CLEMENTIS· IVSSV· AVENIONE· IN· CVSTODIAM
CONIECTVS· EST
ANNVS· SACER· ROMAE· DECRETO· CLEMENTIS
CELEBRATVS· MVLTIS· MORTALIBVS· EX· TOTO MCCCL·
ORBE CHRISTIANO· ADFLVENTIBVS
CLEMENS· ANNO· XI· PONTIFICATVS· SVI· AVENIONE
MORTVVS· EST· IN· E· L· F· E· INNOCENTIVS· VI. MCCCLII·
EX· HVIVS·AVCTORITATE·NEAPOLIM· DE·COLLEGIO
CARDINALIVM·PROFECTVS· QVI·REGALIA· INSIGNIA
REGI· ALOISIO· ET· REGINAE· IOANNAE· SOLLEMNI
RITV· IMPONERET

Digitized by Google

SEDITIO. IN. VRBE. ODIIS. FACTIONVM. ARDENTIBVS
CONCITATA. BERTOLDO. VRSINO. SENATORE MCCCLIII.
INTERFECTO. BARONCELLVS. SCRIBA. EIVS. TRIBVNVS
FACTVS. EST. HOC. SVBLATO. NICOLAVS. LAVRENTII
F. AVCTORE. ALBORNO. CARD. QVEM. INNOCENTIVS
IN. ITALIAM. LEGARAT. IN. VRBEM. RECEPTVS
ITERVM. REM. PVBLICAM. ADMINISTRAVIT. IDEM
REPENTINO. TVMVLTV. IN. FVGA. OCCISVS. EST

REX. KAROLVS. IIII. ROMAM. CVM. EXERCITV
INGRESSVS. IN. TEMPLO. VATICANO. A. PETRO MCCCLV.
BELTRANDIO. CARD. LEGATO. INNOCENTII
INSIGNIA. IMPERI. SOLLEMNIBVS. CAEREMONIIS
ACCEPIT

INNOCENTIVS. ANNO X. PONTIFICAT. SVI. AVENIONE
MORTVVS. EST. IN. E. L. ABSENS. CREATVS. VRBANVS. V. MCCCLXII.
AD. QVEM. LEGATI. A. ROMANIS. MISSI. SVNT
ROGATVM. VT. IN. VRBEM. SVAM. DEMIGRARET

KAROLVS. AVG. AVENIONEM. PROFECTVS. CONSILIA MCCCLXV.
DE. ITALIA. PACANDA. CVM. VRBANO. INIIT

VRBANVS. ROMAM. COGITANS. MAGNA. ITALIAE
LAETITIA. GENVAM. APPVLIT. ET. LEGATIONIBVS
CIVITATVM. AVDITIS. IN. VRBEM. VENIT MCCCLXVII.

DOMVS. PONTIFICALIS. VRBANI. IVSSV. IN. VATICANO
REFECTA. ET. IN. PROXIMO. VIRIDARIA. CONSITA
ATQVE. HORTI. INSTRVCTI

KAROLVS. AVG. LVSTRATA. ITALIA. ROMAM MCCCLXVIII.
INGRESSVS. EST. VRBANVS. INSIGNIA. IMPERI
ISABELLAE. VXORI. EIVS. SOLLEMNI. RITV. IMPOSVIT

IOANNES. PALAEOLOGVS. AVG. FESSIS. IMPERI
SVI. REBVS. AVXILIVM. QVAERENS. VRBANVM MCCCLXVIIII.
INVISIT. VENERATVSQVE. EST. BELLVM. A. TVRCIS
QVANTVM. IMPENDERET. EXPOSVIT

VRBANVS. BELLO. INTER. BRITANNOS. ET. GALLOS
EXORTO. REGVM. CONCILIANDORVM. CAVSSA
AVENIONEM. PROFECTVS. ANNO. VIIII.
PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS. EST. IN. E. L. F. E. MCCCLXX.
GREGORIVS. XI.

CONTROVERSIAE. DE. REGNO. SICILIAE. DIREMPTAE
FOEDVSQVE. INTER. REGEM. FEDERICVM MCCCLXXII.
ARAGONIVM. ET. REGINAM. IOANNAM. GREGORIO

PA-

PACIS· SEQVESTRE· CONSTITVTVM· EST

CIVITATES· STIPENDIARIAE· PONTIFICIS· MAXIMI
CONIVRATIONIBVS· FACTIS· PLERAEQVE· A
GREGORIO· DEFECERVNT· IPSE·CAPTO·IAM·ROMAM MCCCLXXV·
DEMIGRANDI· CONSILIO· ITER· MATVRAVIT

GREGORIVS· QVVM· MASSILIA· SOLVISSET· GENVAM
VENIT· INDE· IN· FINES· ROMANOS· NAVIGAVIT
ET· TIBERI· INVECTVS· EFFVSA· OBVIAM·CIVITATE MCCCLXXVII.
IN· VATICANVM· ASCENDIT

BONONIA· A· GREGORIO· RECEPTA· RES· VRBANAE
COMPOSITAE· MOENIA· RESTITVI· CAEPTA· TVRRIS
AD· TEMPLVM· LIBERIANVM· EXSTRVCTA

GREGORIVS· ANNO·VIII·PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· VRBANVS· VI· HVIVS MCCCLXXVIII·
SEVERITATEM· PEROSI· CARDINALES· GALLI
HISPANIQVE· ANAGNIAM· PROFECTI·DESCIVERVNT
INDE· FVNDOS· QVVM· CONVENISSENT
CONSPIRATIONE· FACTA· ROBERTVM· CLAVDVM
PONTIFICEM· MAXIMVM· DIXERE· QVI·CLEMENS·VII·
APPELLATVS· EST

CLEMENS· VRBANI· ARMIS· ITALIA· EXACTVS MCCCLXXVIIII·
AVENIONEM· SE· CONTVLIT· ARX· QVAM· IN· VRBE
TENEBAT· IN· VRBANI· POTESTATEM· REDACTA
EST

REGINA· IOANNA· QVOD· CLEMENTIS· PARTES
SEQVERETVR· ET· DISSIDIVM· IN· ECCLESIA MCCCLXXX·
FOVERET· VRBANI· SENTENTIA· A· SACRIS· REMOTA
STIPENDARIIQVE· EIVS· SACRAMENTO· EXSOLVTI
SVNT· REGNVM· KAROLO· PACENSI· DELATVM

VRBANVS· NEAPOLIM·PROFECTVS·BVTILLVM· FRATRIS
F· CAPVAE· PRAEFICIENDVM· CVRAVIT.SIMVLTATES MCCCLXXXIII·
INTER· EVM· ET· REGEM· KAROLVM· EXORTAE
IDEM· QVVM· NVCERIAM· AD· FRATRIS· FILIVM
DIVERTISSET· AB· REGIS· KAROLI· EXERCITV
OBSESSVS· EST

CARDINALES· SEX· DE· CONIVRATIONE· DELATI
VRBANI· IVSSV· IN· CVSTODIAS· CONIECTI· ET· IN
QVAESTIONEM· DATI· SVNT· IIDEM·QVVM·NVCERIA MCCCLXXXV·
GENVAM· AB· VRBANO· TRANSVECTI· ESSENT· VNO

REGI· BRITANNORVM· CONDONATO· CETERI NECATI

VRBANVS· LVCENSIBVS· VISIS· PERVSIAM· VENIT· ET DE· REGNO· NEAPOLITANO· SIBI· VINDICANDO CONSILIA· INIIT· ROMAM· INTERMORTVO· POPVLI STVDIO REVERSVS· ANNO· XII· PONTIFICATVS SVI· MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E BONIFACIVS. VIIII· MCCCLXXXVI· MCCCLXXXVIIII·

ANDREAS· ACCIAIOLIVS· CARD· NEAPOLIM· A BONIFACIO· LEGATVS· EST· QVI· REGI· LADISLAO INSIGNIA· REGALIA· SOLLEMNI· RITV· IMPONERET MCCCLXXXX·

ANNVS· SACER· MAGNA· MORTALIVM.FREQVENTIA IN· VRBE· ACTVS· II· DESIDERATI· QVI· CLEMENTI ADHAESERANT

BONIFACIVS· PERVSIAM· CIVIVM· INTER· SE CONCILIANDORVM· CAVSSA· PROFECTVS· EST OPPIDA· COMPLVRA· QVAE· DEFECERANT·RECEPIT MCCCLXXXXII· ROMAM· LEGATIONIBVS· INVITATVS· REDIIT· ET COORTOS· TVMVLTVS· SEDAVIT

ARX· VRBANA· A· BONIFACIO· COMMVNITA· AEDES SENATORI· IN· CAPITOLIO· CONDITAE· TEMPLVM VATICANVM· NOVO· CVLTV· EXORNATVM

NVNCII· AVENIONE· ADLATI· CLEMENTEM· VITA EXCESSISSE· EIQVE· PETRVM· LVNENSEM· ESSE MCCCLXXXXIIII· SVFFECTVM· ET· BENEDICTO· XIII· NOMEN· HVIC IMPOSITVM

BONIFACIVS· BENEDICTO· SACRIS· INTERDIXIT· ET DISSIDII· TOLLENDI· CAVSSA· EPISTOLAS· AD ORBEM· CHRISTIANVM· MISIT

CAPITOLIVM· A· BONIFACIO· IN· VSVM· BELLI VALLATVM· TRIREMES· ET· COPIAE· PEDESTRES MCCCLXXXXV· REGI· LADISLAO· SVPPETIAS· MISSAE

CONIVRATIO· IN· VRBE· FVIT· AVCTORE·HONORATO CAIETANO· QVI·FVNDIS·IMPERITABAT·PERDVELLES CAPTI· POENAS· DEDERVNT· CAIETANO· SACRIS MCCCLXXXXVII· INTERDICTVM· EST· MISSVSQVE· EXERCITVS· QVI EVM· BELLO· PERSEQVERETVR

CONCILIVM· ROMAE· ACTVM· VT· LEGATIONIBVS DE· CONCORDIA· AVDITIS· RESPONSA· REGIBVS DARENTVR

AN-

ANNVS· SACER· IN· VRBE· ITERVM· CELEBRATVS
GALLI· ETIAM· BENEDICTO· CONTEMPTO MCCCC·
ADFVERVNT· CIVES· ROMAE· HOSPITESVE
PESTILENTIA· COMPLVRES· PERIERE

SAECVLVM· XV·

BONIFACI· INDVLGENTIA· POSTLIMINIVM· COLVMNIS MCCCCI·
CAIETANISQVE· DATVM· EST· ET· OPPIDA· QVAE
BELLO· AMISERANT· REDDITA· FOEDVS· CVM
FLORENTINIS· ICTVM· ADVERSVS·MEDIOLANENSES
COSSA· CARD· A· BONIFACIO· BONONIAM· LEGATVS
DVCTO· IN·MEDIOLANENSES· EXERCITV·CIVITATES MCCCCIII·
QVAE· DEFECERANT· RECEPIT· EXINDE· PAX
FRANCISCO· GONZAGA· CONCILIATORE
CONSTITVTA
LEGATI· AVENIONE· A· BENEDICTO· VENERE· QVI MCCCCIIII·
CONCORDIAE· STVDIVM· PRAEFERENTES
BONIFACIVM· NOMINE· EIVS· AD· COLLOQVIVM
INVITARENT
BONIFACIVS· ANNO· XV· PONTIFICATVS· SVI
MORTVVS· EST· CARDINALES· AD·SVFFRAGIA·QVVM
CONVENISSENT· VNVSQVISQVE· FIDEM· IVRE
IVRANDO· OBLIGAVIT· SI· PONTIFICATVM·ADEPTVS
ESSET· VLTRO· DISSIDII· TOLLENDI· CAVSSA· SI
RES· POSCERET· SE· PONTIFICATV· ABITVRVM
INNOCENTIVS· VII· PONTIFEX· MAXIMVS·FACTVS·EST
EIVS· SE· DEFENSOREM· PROFESSVS·REX·LADISLAVS
ARCI· VRBANAE· PRAESIDIVM· IMPOSVIT
TVMVLTVS· ET· CAEDES· IN·VRBE·FVIT·INNOCENTIVS
VITERBIVM· SECESSIT· COLVMNAE· SAVELLIQVE MCCCCV·
ET· NVMBRI· NEAPOLITANI· VRBE· EXACTI· SVNT
LEGATI· ROMA· AD· INNOCENTIVM· MISSI· ORATVM
VT· IN· VRBEM· REDIRET· ARX· VRBANA· A· REGE MCCCCVI·
LADISLAO· INNOCENTIO· REDVCI· DEDITA· EST
INNOCENTIVS· ANNO· III· PONTIFICATVS· SVI
MORTVVS· EST· CARDINALES· IVRE· IVRANDO
RECEPTO· SE· ECCLESIAE· CAVSSA· PONTIFICATVM
DEPOSITVROS· GREGORIVM· XII· CREAVERVNT
QVI· LITTERAS· PRIMVM· AD·BENEDICTVM·POSTEA

LEGATOS· DE· DISSIDIO· TOLLENDO· MISIT
SEDITIO· IN· VRBE· CONCITATA· EXSVLES· MVRO PERRVPTO· RECEPTI· GREGORIVS· SE· ARCE· SEPSIT TVMVLTV· COMPRESSO· VITERBIVM· PROFECTVS EST· INDE· SENAS· ET· LVCAM· SE· CONTVLIT· VT CVM· BENEDICTO· IN· COLLOQVIVM· VENIRET MCCCCVIII. GALLI· REGE· AVCTORE· BENEDICTVM· VIOLATAE FIDEI· REVM· DESERVERVNT
REX· LADISLAVS· VRBEM· CVM· EXERCITV· INGRESSVS REM· PVBLICAM· REGIA· POTESTATE· ADMINISTRAVIT FINITIMAS· CIVITATES· IN· DITIONEM· SVAM REDEGIT
CARDINALES· QVI· GREGORIVM· SEQVVTI· FVERANT QVOD· IPSIS· INVITIS· COLLEGIVM· EORVM SVPPLEVISSET· PISAS· SECESSERVNT· ILLE· ARIMINVM MIGRAVIT
CONCILIVM· PISIS· ACTVM· ADVERSVS· GREGORIVM MCCCCVIIII. ET· BENEDICTVM· VTERQVE· ABSENS· HONORE SPOLIATVS· EST· ET· ALEXANDER· V. PONTIFEX MAXIMVS· FACTVS· INDE· DISSIDIVM· AVCTVM· ET ORBIS· CHRISTIANVS· IN· TRES· FACTIONES· DIVISVS AT· VRBS· A· COSSA· LEGATO· ALEXANDRI RECEPTA
ALEXANDER· QVOD· PISANOS· PESTILENTIA CONFLICTARET· PRATVM· CONCESSIT· INDE MCCCCX. BONONIAM· PROFECTVS· MENSE· HONORIS· SVI NONO· MORTVVS· EST· GREGORIVS· CAIETAM· SE RECEPIT
CARDINALES· CONVENTV· BONONIAM· INDICTO COSSAE· LEGATO· PONTIFICATVM· DETVLERVNT QVI· IOANNES· XXIII· DICTVS· EST· HVNC· REX LVDOVICVS· ANDEGAVENSIS· IN· VRBEM· DEDVXIT MCCCCXI.
CONCILIVM· IN· VRBEM· A· IOANNE· VOCATVM DISSIDII· TOLLENDI· CAVSSA· GREGORIVS· A· REGE MCCCCXII. LADISLAO· DESTITVTVS· CAIETA· RELICTA ARIMINVM· NAVIGAVIT
VRBS· REGIS· LADISLAI· ASTV· ITERVM· CAPTA IOANNES· ARREPTA· FVGA· VITERBIVM· ADVOLAVIT MCCCCXIII. SVBINDE· FLORENTIAM· PROGRESSVS· LEGATOS AD· REGEM· SIGISMVNDVM· IN· GERMANIAM· CONCILII

VOCANDI· CAVSSA· MISIT· ET· BONONIENSIBVS VISIS. LAVDEM· POMPEIAM· ACCEDENS· REGEM SIGISMVNDVM· IPSE· CONVENIT

REGE· LADISLAO· DEMORTVO· LEGATVS· IOANNIS VRBEM· TENVIT· IOANNES· CONCILIO· MAGNO CONCORDIAE· CAVSSA· INDICTO· CONSTANTIAM PERREXIT MCCCCXIIII·

ACTVM· IN· CONCILIO· DE· PONTIFICATV· GREGORIO ET· BENEDICTO· ET· IOANNI· ABROGANDO· IOANNES QVVM· SPOPONDISSET· SE· SPONTE· PONTIFICATV ABITVRVM· SI· CETERI· SE· ABDICARENT· MVTATA VOLVNTATE· IN· HELVETIOS· AVFVGIT· REDVCTVS SENTENTIAE· EPISCOPORVM· ADQVIEVIT MCCCCXV·

GREGORIVS· KAROLO· MALATESTA· CONSTANTIAM LEGATO· SPONTE· PONTIFICATV· SE· ABDICAVIT BENEDICTVS· QVOD· REPVGNARET· HONORE DEIECTVS· EST· ET· A· SACRIS· REMOTVS MCCCCXVII·

CARDINALES· NVMERO· XXXIII· ET· CVM· HIS PROCERES· XXX· DE· OMNIBVS· NATIONIBVS· A CONCILIO· DELECTI· IN· SVFFRAGIA· QVVM CONVENISSENT· PONTIFICATVM· MAXIMVM MARTINO· V· DETVLERVNT· DE· CVIVS· CREATIONE CHRISTIANVS· ORBIS· VNIVERSVS· LAETATVS· EST

EODEM· ANNO· BRACCIVS· DVX· PERVSINORVM· VRBE OCCVPATA· DOMINATVM· AFFECTANS· COPIIS REGINAE· IOANNAE· DEPVLSVS· FINIBVS· ROMANIS EXCESSIT

MARTINVS· PERACTO· CONCILIO· IN· ITALIAM· VENIT ET· PERAGRATA· INSVBRIA· CONSEDIT· MANTVAE VT· CIVITATVM· LEGATIONES· AVDIRET· INDE FLORENTIAM· MIGRAVIT MCCCCXVIII·

LEGATI· A· MARTINO· NEAPOLIM· MISSI· CARDINALES DVO· QVI· REGALIA· INSIGNIA· REGINAE· IOANNAE IMPONERENT· IPSE· BRACCIVM· PACEM· VENIAMQVE PETENTEM. ADMISIT. ET. VICARIA· POTESTATE PERVSIAE· FINITIMISQVE· CIVITATIBVS· PRAEESSE IVSSIT· IDEM· PONTIFICEM· FLORENTINORVM ARCHIEPISCOPVM· DIXIT MCCCCXVIIII·

MARTINVS· BRACCIO· BELLI· DVCE· BONONIAM RECEPIT· LEGATOS· VENETIAS· PONTIFICIS MCCCCXX·

Digitized by Google

AQVILEIENSIVM·TVENDI·CAVSSA·MISIT· FLORENTIA DIGRESSVS. ROMAM. SVMMA· OMNIVM· LAETITIA PERVENIT

RES· PVBLICA· ROMAE·MARTINI·CONSILIIS·ORDINATA CARDINALES· BINI· NEAPOLIM· LEGATI· QVI·REGES DE· REGNO· INTER· SE· DIMICANTES COMPONERENT MCCCCXXII·

CONCILIVM· MAGNVM· A· MARTINO· TICINVM INDICTVM· PESTILENTIA· INGRVENTE· SENAS VOCATVM· EST· EOQVE· PAVCIS· OB· TEMPORVM DIFFICVLTATES· CONVENIENTIBVS·BASILEAM·POST ANNVM· SEPTIMVM· COGI· PLACVIT MCCCCXXIII·

NVNCII· AB· HISPANIA· ADLATI· BENEDICTVM· ANNO AETATIS· NONAGESIMO· OCCVBVISSE· EIQVE FACTIONE· DVORVM· SVFFECTVM· AEGIDIVM MVGNONEM· CLEMENTEM· VIII· VOCITARI MCCCCXXIIII·

MARTINVS· VRBIS· MISERATVS· VICES·PROLAPSORVM AEDIFICIORVM· RESTITVTIONEM· AGGRESSVS· EST PORTICVM· TEMPLI· VATICANI· REFECIT·TEMPLVM LATERANENSE· OPERE· VERMICVLATO· STRAVIT ET· PICTVRIS· EXCOLVIT· EODEM· AVCTORE CARDINALES· CERTATIM· AEDES· DITIONIS· SVAE RESTITVERVNT· RELIQVIAE· MONICAE· MATRIS AVGVSTINI· AB· OSTIA· IN· HVIVS· AEDEM SOLLEMNI· POMPA· TRANSLATAE· SVNT

NICOLAVS· ALBERGATVS· CARD· TOTA· BELLIS ARDENTE· INSVBRIA· VENETIAS· A· MARTINO LEGATVS· EST· VT· CONSILIIS· EIVS· ARMORVM FVROR· SOPIRETVR· OPPIDA· LATII· VITELLESCO DVCE· SVBACTA· METVS· HOSTIVM. AB· VRBE AVERSVS MCCCCXXVI·

BONONIENSES· CONSPIRATIONE· FACTA· A· MARTINO DEFECERVNT· IIDEM· BELLO· DOMITI· AEQVIS CONDITIONIBVS· IN· EIVSDEM· POTESTATEM REDIERVNT· FIRMVM· ET· TIFERNVM· TIBER· ALIA INSVPER· OPPIDA· RECEPTA MCCCCXXVIII·

REX· ALFONSVS· ARAGONIVS· AEGIDIVM·MVGNONEM INSIGNIA· PONTIFICATVS· MAXIMI· DEPONERE COEGIT MCCCCXXVIIII·

MARTINVS·ANNO· XIIII· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS

EST· IN· EIVS· LOCVM· F· F· EVGENIVS· IIII·HVIVS MCCCCXXXI·
IVSSV· IN· MARTINI· ADMINISTROS· QVAESITVM
EST· MVLTI·PECVLATVS·DAMNATI·COLVMNAEQVE
QVOD· SEDITIONEM· CONCITASSENT· ARMIS
COERCITI

CONCILIVM· MAGNVM· BASILEAE· AGI· COEPTVM
EVGENII. DECRETO· BONONIAM· EVOCATVM· EST MCCCCXXXII·
NEC· PERDVCTVM

REX· SIGISMVNDVS· INSVBRIA· PACATA· ROMAM
VENIT· ET· AB· EVGENIO· INSIGNIA· IMPERI· IN
TEMPLO· VATICANO· SOLLEMNIBVS·CAEREMONIIS MCCCCXXXIII·
ACCEPIT· INDE· BASILEAM·PROFECTVS·PONTIFICIS
MAXIMI· AVCTORITATEM· ADSERVIT

MVLTAE· PER· PICENVM· CIVITATES· DEFECERE·VRBS
SEDITIONE· TVRBATA· ET· A· FORTEBRACCIO MCCCCXXXIIII·
CAPTA· EVGENIVS·MEDIO·IN·DISCRIMINE·ARREPTA
FVGA· FLORENTIAM· ABIIT

NICOLAO· ATESTINO· CONCILIATORE· PAX· PER
AEMILIAM· CONSTITVTA· LEGATI· EVGENII·VRBEM MCCCCXXXV·
ET· CIVITATES· QVAE· DEFECERANT· PLERASQVE
RECEPERVNT

LEGATI· AB· ROMANIS· AD· EVGENIVM· MISSI MCCCCXXXVI·
ORATVM· VT· IN· VRBEM· REVERTERETVR· RE
INFECTA· REDIERE· EVGENIVS· BONONIAM
MIGRAVIT

EVGENIVS· CONCILIVM· BASILEAE· PERSTANS· QVOD MCCCCXXXVII·
PONTIFICEM· MAXIMVM· IN· ORDINEM. REDIGERE
AVDERET· DIMISSVM· PRONVNCIAVIT· EPISCOPOS
IDEM· LATINOS· GRAECOSQVE· FERRARIAM· VT
CONVENIRENT· LITTERIS. ADMONVIT

CONCILIVM· MAGNVM· FERRARIAE· AGI· COEPTVM MCCCCXXXVIII·
IOANNES· PALAEOLOGVS· AVG· ET· PONTIFICES
GRAECI·MAGNO·NVMERO·ADFVERE·BELLO·SVBINDE
AC· LVE· GRASSANTE· FLORENTIAM· OMNES
MIGRAVERVNT· IBIQVE· CONCORDIA·GRAECORVM
CVM· LATINIS· FIRMATA

EPISCOPI· QVI· BASILEAM· PERTINACES· INSEDERANT
QVOD· EVGENIO· REIECTO· PONTIFICATVM MCCCCXXXX·
MAXIMVM· AMADEO· DVCI· ALLOBROGVM
DETVLISSENT· DAMNATI· OMNES· ET· A· SACRIS

Digitized by Google

REMOTI· SVNT· EVGENIVS· ROMAM· REVERSVS
CONCILIVM· FLORENTIA· IN· LATERANVM· VOCAVIT
AEDES· SEBASTIANI· EXTRA· POMOERIVM· AEDES
SVSANNAE· IN· QVIRINALI· AB· EVGENIO
RESTITVTAE· ET· AD· AEDEM· ROTVNDAM· AREA
EXPLICATA· TEMPLA· LATERANENSE· ET· LIBERIANVM
EXCVLTA· VALVAE· AENEAE· IN· VATICANO· FACTAE
DOMVSQVE· PONTIFICALIS· REFECTA· ITEM· PAVLLI
TEMPLVM· VIA· OSTIENSI

CIVITATES· PICENI· FRANCISCO· SFORTIA· EIECTO
PLERAEQVE· IN· POTESTATEM· EVGENII· REDIERE
IDEM· PERVSIAM· PROFECTVS· PACIS· CONDITIONES
SFORTIAE· DIXIT· QVOD· HIC· BELLVM· RENOVASSET
A· SACRIS· REMOTVS· ET· ARMIS· COERCITVS· EST MCCCCXXXXVI·

FRANCISCA· MATRONA· ROMANA· EX· EVGENII
AVCTORITATE· AEDES· VIRGINIBVS· DEO· SACRIS
AD· TVRRIM· SPECCHIANAM· APERVIT· EODEM
TEMPORE· MVLTAE· PER· VRBEM· DOMVS· AD
ARCHITECTVRAE· LEGES· EXSTRVI· CAEPTAE

EVGENIVS· ANNO· XVI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· NICOLAVS· V· QVI MCCCCXXXXVII·
REGEM· GALLIARVM· AD· DISSIDIVM
CHRISTIANORVM· TOLLENDVM· HORTATVS· EST
IPSE· INSVBRIAE· PACANDAE· CVRAM· SVSCEPIT

AMADEVS· REGE· GALLIARVM· AVCTORE MCCCCXXXXVIIII·
PONTIFICATVS· MAXIMI· INSIGNIA· ABIECIT· ET· IN
COLLEGIVM· CARDINALIVM· A· NICOLAO
COOPTATVS· EST

ANNVS· SACER· MAGNA· MORTALIVM· FREQVENTIA MCCCCL·
ROMAE· CELEBRATVS· CAELESTES· HONORES
BERNARDINO· SENENSI· A· NICOLAO· DECRETI

DOMVS· PONTIFICALIS· AD· TEMPLVM· LIBERIANVM· AB
INCHOATO· EXSTRVCTA· ET· VATICANAE· FINES
PROLATI· BIBLIOTHECA· IBIDEM· MIRIFICE· AVCTA
AEDES· THEODORI· SVB· PALATINO· DEDICATA
STEPHANI· IN· COELIO· REFECTA· PANTHEON
PLVMBEIS· LAMINIS· ITERVM· TECTVM· VIAE
MAGNAM· PARTEM· LAPIDIBVS· STRATAE· MVRI
VRBIS· ADIECTAE· REFECTI· DVCTVS· AQVAE

VIR·

Digitized by Google

VIRGINIS· RESTITVTVS· PONS· MVLVIVS INSTAVRATVS

REX· FEDERICVS· III· E· GERMANIA· IN· ITALIAM
VENIT· ET· VRBEM· INGRESSVS· POSTQVAM· REX MCCCCLII·
INSVBRIAE· A· NICOLAO·APPELLATVS·EST·INSIGNIA
IMPERI· AB· EODEM· IPSE· ET· LEONORA· VXSOR
ACCEPIT

NVNCII· TRISTES. AB· ORIENTE· PERLATI
CONSTANTINOPOLIM· A· TVRCIS· CAPTAM MCCCCLIII·
CHRISTIANOS· AD· XXXX· M· CAESOS

LEGATI· A· NICOLAO· AD· REGES· ET· CIVITATES PER· EVROPAM· MISSI· VT· PACE· INTER· EOS CONSTITVTA· BELLVM· ADVERSVS· TVRCAS SVSCIPERETVR· CLASSIS· AB· EODEM· INSTRVCTA ET· COPIAE· PARATAE

NICOLAVS·ANNO· VIIII· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS MCCCCLV·
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· CALLISTVS· III· HVIVS
LITTERIS· CHRISTIANI· REGES· AD·BELLVM· TVRCIS
INFERENDVM· EXCITATI

CALLISTI· CLASSIS· IN· AEGEVM· NAVIGAVIT
INSVLASQ. TRES· TVRCIS·EIECTIS·IN·LIBERTATEM MCCCCLVI·
ADSERVIT·NAVES·EORVM·AD·MITYLENEN· FVGAVIT

AEDES·PRISCAE·IN· AVENTINO·A·CALLISTO·REFECTA VRBIS· MOENIA· REPARATA

CALLISTVS· ANNO· IIII· PONTIFICAT· SVI· MORTVVS
EST·IN·EIVS·LOCVM·F·E· PIVS· II· QVI·CONVENTVM
MANTVAM· INDIXIT· VT· LEGATIS· REGNVM· ET MCCCCLVIII·
CIVITATVM· PRAESENTIBVS· DE· BELLO· TVRCICO
AGERETVR

PIVS· SENAS· PATRIAM· SVAM· REVISIT·PONTIFICEMQ.
SENENSIVM· ARCHIEPISCOPVM· DIXIT· INDE MCCCCLVIIII·
MANTVAM· AD· CONVENTVM· PERREXIT· ACTVM
DE· CLASSE· INSTRVENDA· ET· COPIARVM
AVXILIARIVM· CENSVS· INSTITVTVS

BELLI· NEAPOLITANI· CAVSSA· EXPEDITIO·TVRCICA
RETARDATA· EST. PIVS· IN· VRBEM· REVERSVS MCCCCLXI·
EXERCITVM· SVPPETIAS· REGI· FERDINANDO·MISIT

AREA· ANTE· TEMPLVM· VATICANVM· AEQVATA GRADATIONES·E·MARMORE·RESTITVTAE·STATVAE PETRO· ET· PAVLLO· APOSTT· DEDICATAE

ALV-

Digitized by Google

ALVMINIS. FODINAE. AD. CENTVMCELLAS. DETECTAE
ARS. NOVA. LIBRARIA. CODICIBVS. BENIGNISSIMO INVENTO. MVLTIPLICANDIS. E. GERMANIA. IN VRBEM. INVECTA. EST MCCCCLXII.

PIVS. ANCONAM. PROFECTVS. EXPEDITIONIS MATVRANDAE. CAVSSA. QVVM. EO. IAM. CLASSIS VENETORVM. APPVLISSET. ET. COPIAE. VNDIQVE CONVENIRENT. MORBO. CORREPTVS. ANNO. VI. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM F. E. PAVLLVS. II. QVO. AVCTORE. BELLVM. TVRCICVM SVSCEPTVM. EST MCCCCLXIIII.

QVAESTVS. SIMONIACI. DECRETIS. PAVLLI. PRAECISI OPPIDA. COMPLVRA. IN. FINIBVS. ROMANIS. QVAE TYRANNI. OCCVPARANT. A. PAVLLI. LEGATIS INLATO. BELLO. RECEPTA. DOMVS. PONTIFICALIS AD. AEDEM. MARCI. CONDITA. ET. SIGNIS. VETERIBVS EXCVLTA. QVAE. DEINDE. LVDORVM. CELEBRITATE DEDICATA. EST MCCCCLXV.

CONDICIONES. PACIS. ITALICIS. CIVITATIBVS. A PAVLLO. DICTAE. AD. BELLVM. IN. TVRCAS CONTINVANDVM. FEDERICVS. AVG. IN. VRBEM SVMMA. HONORIS. SIGNIFICATIONE. ACCEPTVS. ET AD. BELLVM. TVRCICVM. INCITATVS MCCCCLXVIII.

ROBERTO. MALATESTAE. QVOD. ARIMINVM OCCVPASSET. SIGNA. INLATA. IS. SE. COPIIS FOEDERATARVM. CIVITATVM. DEFENDIT. EODEM ANNO. SODALES. LITTERATI. INSIGNESQVE. DICENDI SCRIBENDIQVE. MAGISTRI. IN. VRBEM. INDVCTI MCCCCLXVIIII.

EVBOEA. A. TVRCIS. CAPTA. FOEDVS. INTER. ITALOS BELLI. CAVSSA. FACTVM. BORSO. ATESTINO. QVVM IN. VRBEM. VENISSET. DATVM. A. PAVLLO. VT. DVX FERRARIAE. APPELLARETVR MCCCCLXXI.

PAVLLVS. ANNO. VII. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. XYSTVS. IIII. A. QVO CLASSIS. ADVERSVS. TVRCAS. INSTRVCTA. BELLIQ. CAVSSA. DECVMAE. PER. ORBEM. CHRISTIANVM CLERICIS. IMPERATAE MCCCCLXXII.

TVDERTES. ET. SPOLETINI. TERRORE. BELLI. PACATI TIFERNVM. TIBERINVM. RECEPTVM. FEDERICVS CVI. VRBINATES. PAREBANT. DVX. APPELLATVS MCCCCLXXIIII.

EST

Digitized by Google

EST· MVLTAE· IN· VRBE· AEDES· REFECTAE
ANNI· SACRI· IN· VRBE· CELEBRITAS· FVIT· REX FERDINANDVS· NEAPOLI· ROMAM· VENIT· ET EQVVM· ALBVM· PHALERATVM· PRIDIE· FESTVM PETRI· ET· PAVLLI· APOSTT· EX· VECTIGALI· LEGE XYSTO· IN· POMPA· DEDVXIT MCCCCLXXV·
TIBERIS· EXVNDATIO· ET· LVES· SVBINDE· VRBEM VEXAVIT· PONS· IANICVLENSIS· A· XYSTO RESTITVTVS· A· QVO· ET· NOMEN· HABET· VIAE MVNITAE· ET· LATERIBVS· STRATAE· CLOACARVM DVCTVS· PVRGATI· ET· REFECTI MCCCCLXXVI·
FLORENTINI· QVOD· ARCHIEPISCOPVM· PISANORVM IN· CONIVRATIONE· CIVIVM· NECASSENT· A· SACRIS REMOTI· ET· DENVNCIATIONE· ARMORVM· TERRITI VALETVDINARIA· TRANS· TIBERIM· A· SOLO RESTITVTA· PROLI· INCERTORVM· PATRVM TOLLENDAE· DOMVS· APERTA· TEMPLVM VATICANVM· EXCVLTVM· AEDES· MARIAE· AD PORTAM· FLAMINIAM. ET· COENOBIVM· IN· PROXIMO CONDITVM· VRBS· TOTA· SQVALORE· DETERSO RENOVATA MCCCCLXXVIII·
TVRCARVM· CLASSIS· IN· ITALIAM· APPVLIT HYDRVNTVM· VI· CAPTVM· EST· HOSTIS· AVERTENDI CAVSSA· LITTERAE· A· XYSTO· AD· REGES· MISSAE PAX· PER· ITALIAM· CONSTITVTA· FLORENTINI POENA· ABSOLVTI MCCCCLXXX·
HYDRVNTVM· ARMIS· RECEPTVM· ET· CLASSES TVRCARVM· DISIECTAE· VRBEM· PESTILENTIA TENTAVIT MCCCCLXXXI·
BIBLIOTHECA· VATICANA· CODICIBVS· EX· OMNI EVROPA· ASIAQVE· ADVECTIS· ORDINATA· ET CVSTODIBVS· IMPOSITIS· CONSTITVTA
FACTIONES· IN· VRBE· COLVMNARVM· ET· VRSINORVM EXSTITERE· INDE· BELLVM· CIVILE· ET· CAEDES FVERVNT MCCCCLXXXIIII·
XYSTVS· ANNO· XIIII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· INNOCENTIVS· VIII· EO AVCTORE· FOEDVS· RENOVATVM· INTER· REGES CHRISTIANOS· ADVERSVS· TVRCAS· ET· VRBANAE SEDITIONES· SVBLATAE MCCCCLXXXV·

REX. FERDINANDVS. BELLVM. VRBI. INFERENS. REGIS CATHOLICI. AVCTORITATE. EXERCITVM REVOCAVIT. CONIVRATIO. AVXIMATIVM. REPRESSA MCCCCLXXXVII.

INNOCENTIVS. QVOD. PACIS. CONDITIONES. A. REGE FERDINANDO. VIOLATAS. COMPERISSET. LEGATVM NEAPOLIM. MISIT. QVI. DE. OFFICIO. ADMONERET

ZIZIMVS. BAIAZETI. TYRANNI. TVRCARVM. FRATER IN. VRBEM. CAPTIVVS. DVCTVS. EST. REX MCCCCLXXXVIIII. FERDINANDVS. QVOD. VECTIGAL. ANNVVM. NON PENDERET. A. SACRIS. REMOTVS. ET. REGNI. IVRE SPOLIATVS. EST. SIMVLTATES. REGE. CATHOLICO CONCILIATORE. DEPOSITAE MCCCCLXXXXII.

AEDES. MARIAE. AD. VIAM. LATAM. A. SOLO. EXTRVCTA DOMVS. PONTIFICALIS. IN. VATICANO. DVPLICATA ET. VILLA. HORTIS. ADIECTA

INNOCENTIVS. ANNO. VIII. PONTIFICATVS. SVI MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. ALEXANDER VI. QVI. REGEM. GALLIARVM. KAROLVM. VIII. IN REGNVM. NEAPOLITANVM. INVITAVIT MCCCCLXXXXIII.

REGIONES. TRANS. OCEANVM. ATLANTICVM. A COLVMBO. DETECTAE. ALEXANDRI. SENTENTIA REGI. FERDINANDO. CATHOLICO. ET. LIBERIS EIVS. POSTERISQVE. ADIVDICATAE. EIDEM. FINIBVS LINEA. CAELESTI. DESIGNATIS. ADTRIBVTA. TELLVS QVANTACVMQVE. IN. POSTERVM. VESTIGANDO TENERETVR

ALFONSVS. II. REGIS. FERDINANDI. I. ARAGONII FILIVS. A. IOANNE. BORGIA. CARD. INSIGNIA REGALIA. ALEXANDRI. IVSSV. NEAPOLI. ACCEPIT MCCCCLXXXXIIII.

REX. KAROLVS. E. GALLIIS. IN. ITALIAM. QVVM VENISSET. CONDICIONIBVS. AB. ALEXANDRO. DICTIS VRBEM. INGRESSVS. EST. ALEXANDER. IN. ARCEM MCCCCLXXXXV. CONCESSIT. AVDITO. NEAPOLIM. A. REGE. CAPTAM METVENS. SIBI. PERVSIAM. PETIIT. REGE. MOX. IN INSVBRIAM. PROGRESSO. COPIAS. FERDINANDO II. ALFONSI. II. FILIO. SVBMISIT. AD. REGNVM RECIPERANDVM

REGE. FERDINANDO. II. MORTE. PRAEREPTO. CAESAR BORGIA. CARD. DOMO. FRATRIS. SVI. CAEDE FVNESTA. CAPVAM. IVBENTE. ALEXANDRO

EST.

Digitized by Google

PROFECTVS· INSIGNIA· REGALIA· REGI· FEDERICO REGIS· FERDINANDI· PATRVO· SOLLEMNI· RITV IMPOSVIT

CAESAR· BORGIA· CARD· PVRPVRAE· SE· HONORE ABDICAVIT· IN· GALLIAM· LEGATVS· REGIS NAVARRAE· FILIAM· VXOREM· DVXIT· SVBINDE· IN ITALIAM· CVM· EXERCITV· REVERSVS· OPPIDIS COMPLVRIBVS· PER· AEMILIAM· SVBACTIS· ROMAM VENIT MCCCCLXXXXVIII.

ARX· VRBANA· AB· ALEXANDRO· COMMVNITA·TEMPLI LIBERIANI· LAQVEARIA· INAVRATA· AEDES·IACOBI MAIORIS· AD· FORVM· AGONALE· INCOLARVM HISPANORVM· IMPENSA· A· SOLO· REFECTA

ANNVS· SACER· IN· VRBE· ACTVS· DECVMAE· AB ALEXANDRO· BELLI· TVRCICI· CAVSSA· CLERICIS IMPERATAE MD·

SAECVLVM· XVI·

MVLTA· GALLIAE· CISPADANAE· OPPIDA· TYRANNIS EIECTIS· RECEPTA· LATIVM· TERRORE· BELLI PACATVM· LVCRETIA· CAESARIS· BORGIAE· SOROR ALFONSO· ATESTINO· NVPTA· EST MDI·

ALEXANDER·ANNO·XII·PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· PIVS· III· QVI· DVM CONCILIVM· MAGNVM· CONVOCARE· PARAT· DIE XXVI· PONTIFICAT· SVI· MORBO· INTERCEPTVS· EST IN· EIVS· LOCVM· FACTVS· EST· IVLIVS· II· MDIII·

VENETI· A· IVLIO· PER· LEGATOS· ADMONITI· VT AB· AEMILIA· ABSTINERENT· OPPIDA· QVIBVS CAESAR· BORGIA· PRAESIDIVM· IMPOSVERAT· IN POTESTATEM· PONTIFICIS· MAXIMI· REDIERVNT PERMISSVM· VENETIS·VT·ARIMINVM·ET·FAVENTIAM RETINERENT MDIIII·

IVLIVS· VRBIVENTVM· PROFECTVS· IOANNE·PAVLLO BAGLIONE· CVI· PERVSINI· PAREBANT· IN· FIDEM RECEPTO·PERVSIAM· IN· DITIONEM·SVAM·REDEGIT EXINDE· FORVM· CORNELII· PERREXIT· MISSOQVE VIATORE· QVI· IOANNEM· BENTIVOGLIVM BONONIENSIBVS· DOMINANTEM·PRINCIPATV·ABIRE MDVI·

Digitized by Google

IVBERET. BONONIAM. TRIVMPHALI. POMPA
INGRESSVS. EST
IVLIO. IN. VRBEM. REVERSO. NOVI. TEMPLI
FVNDAMENTA. IN. VATICANO. IACTA. DOMVS MDVII.
PONTIFICALIS. PORTICIBVS. ET. AMBVLACRIS
LATIVS. PROLATA
IVLIVS. ITALIAE. PROSPICIENS. GEORGIVM. AMBOSIVM
CARD. AD. CONVENTVM. CAMERACENSEM. LEGAVIT
VENETIS. INTERMINATVS. NE. OPPIDA. AEMILIAE MDVIII.
SIBI. VINDICARENT. ARMA. INFERRI. IVSSIT
CIVITATES. AEMILIAE. QVAS. VENETI. OCCVPARANT
SENATV. AVCTORE. SE. IVLIO. DEDIDERVNT. PAX MDVIIII.
INTER. IVLIVM. ET. VENETOS. CONSTITVTA
IVLIVS. VENETIS. PROPITIVS. ALFONSVM. DVCEM
FERRARIENSIVM. QVOD. GALLORVM. PARTIBVS MDX.
FAVERET. HOSTEM. APPELLAVIT. IPSE. BONONIAM
BELLI. VRGENDI. CAVSSA. REVERSVS. MIRANDVLAM
AD. DEDITIONEM. IMPVLIT. ET. RAVENNAM. DIVERTIT
BONONIA. A. GALLIS. CAPTA. IVLIVS. ARIMINVM. SE
RECEPIT. INDE. IN. VRBEM. QVVM. REDIISSET MDXI.
CONCILIVM. MAGNVM. IN. LATERANVM. INDIXIT
REGI. CATHOLICO. AD. BELLVM. CONTRA. MAVROS
DECVMAS. CLERICIS. IMPERANDI. IVS. DEDIT
FOEDVSQVE. CVM. EO. ET. VENETIS. ADVERSVS
GALLOS. PERCVSSIT. EPISCOPOS. PISIS. COACTOS
QVOD. REBVS. NOVIS. STVDERENT. A. SACRIS
REMOVIT
PVGNATVM. AD. RAVENNAM. SVMMA. CONTENTIONE
VICTORIA. GALLIS. MVLTO. SANGVINE. STETIT MDXII.
RAVENNA. CAPTA. EST
CONCILIVM. MAGNVM. IN. VRBE. CELEBRATVM. AD
LATERANVM. ACTAQVE. CONVENTVS. PISANI
RESCISSA. EODEM. ANNO. BONONIA. ET. CIVITATES
AEMILIAE. OMNES. RECEPTAE.
VIA. IVLIA. AD. LINEAM. IVXTA. TIBERIM. DIRECTA
AEDES. MARIAE. LORETANAE. AD. TRAIANI
COLVMNAM. CONDITA. ARX. VRBANA. AMPLIATA
OPERVM. PVBLICORVM. QVAEDAM. ABSOLVTA. ALIA
INCHOATA. ARTES. REVOCATAE. ET. PRAEMIA
CVLTORIBVS. CONSTITVTA

Digitized by Google

IVLIVS· ANNO· X· PONTIFICATVS·SVI· MORTVVS·EST MDXIII·
IN· EIVS· LOCVM· F· E· LEO· X· QVI· PARMAM· ET
PLACENTIAM· A DVCE·MEDIOLANENSIVM·RECEPIT
CONCILIVM· IN· LATERANO· LEONE· PRAESIDE MDXIIII·
CONTINVATVM·LEGATI· A· REGE· LVSITANIAE· AD
LEONEM· CVM· MVNERIBVS· MISSI· MVTINENSES
PER· COEMPTIONEM· IN· LEONIS· POTESTATEM
VENERVNT
FILIBERTA· DVCIS· ALLOBROGVM· PHILIPPI· FILIA
IVLIANO·LEONIS·FRATRI·PRAEFECTO· VRBIS·NVPTA MDXV·
ROMAM· DEDVCTA· EST· FOEDVS· A· LEONE· CVM
GERMANIS· HISPANIS· HELVETIIS· FLORENTINIS
MEDIOLANENSIBVS· ICTVM· ADVERSVS· GALLOS
VENETOSQVE· IDEM· PAVLLO· POST· BONONIAM
PROFECTVS· CONCORDIAM· CVM·REGE·GALLORVM
FRANCISCO· I· FIRMAVIT· ET· FLORENTIAM· SE
CONTVLIT
LEO· ROMAM· REVERSVS· DVCI· VRBINATIVM
FRANCISCO· MARIAE· ROVEREO· DIEM· DIXIT MDXVI·
QVVMQVE· PRINCIPATV· ILLE· EXCIDISSET
LAVRENTIVM· FRATRIS· SVI· FILIVM· IN· EIVS
LOCVM· SVFFECIT
TEMPLI· VATICANI· MAGNAM· IN· ALTITVDINEM
EDVCTA· MOLES· MAGNIFICO· OPERE· DOMVS
PONTIFICALIS· IN· PROXIMO· OMNI
ORNAMENTORVM· GENERE· EXCVLTA· AEDES
MARIAE· COELIMONTANAE· A· SOLO· REFECTA
VRBS· TOTA· MONVMENTIS· VEL· NOVIS· VEL
RESTITVTIS· LEONE· AVCTORE· ADORNATA
PRAEDONES· AFRICANI· MARE· INFESTVM· HABVERE
ET· EXSCENSIONE· FACTA· LEONI· IN· LATIO
RVSTICANTI· INSIDIAS· MOLITI· SVNT
CONCILIVM· MAGNVM· IN· LATERANO· ABSOLVTVM MDXVII·
CHRISTIANIS· QVI· STIPEM· AD· TEMPLI·VATICANI
MOLITIONEM· CONTVLISSENT· LEONIS
INDVLGENTIA· DATVM· VT· DE· ADMISSIS· SVIS
VENIAM· APVD· DEVM·IMPETRARENT·CONIVRATVM
IN· MORTEM· LEONIS· PERDVELLES· POENAS
DEDERE
LEGATI· A· LEONE· AD· REGES· MISSI· VT·AD·BELLVM

AD-

ADVERSVS. SELIMVM. TYRANNVM. TVRCARVM
HORTARETVR. INDVCIAE. INTER. CHRISTIANOS. IN MDXVIII.
QVINQVENNIVM. PACTAE. SVPPLICATIONESQVE
IN. VRBE. PLACANDI. NVMINI. CAVSSA. DECRETAE
TRISTES. E. GERMANIA. NVNCII. VENERVNT. LVTHERVM
VETERI. ECCLESIAE. DOCTRINA. CONTEMPTA
REBVS. NOVIS. STVDERE. MISSVS. OB. EAM. REM
CAIETANVS. CARD. QVI. DVCEM. PARTIVM. AD
BONAM. FRVGEM. REVOCARET

LEO. QVOD. LAVRENTIVS. FRATRIS. SVI. FILIVS
DECESSISSET. VRBINATES. RVRSVM. IN. POTESTATEM MDXVIIII.
SVAM. REDEGIT

LVTHERI. SCRIPTA. A. LEONE. DAMNATA. IPSE. ET
FAVTORES. EIVS. A. SACRIS. REMOTI. EODEM. ANNO MDXX.
PERVSIA. ET. FIRMVM. TYRANNIS. SVBLATIS. IN
LEONIS. DITIONEM. REDIERE

REX. BRITANNIAE. HENRICVS. VIII. QVOD. PERVERSAM
LVTHERI. DOCTRINAM. STRENVE. SCRIPTIS MDXXI.
REFVTASSET. DEFENSOR. FIDEI. A. LEONE
APPELLATVS. EST. FOEDERE. INTER. REGEM
KAROLVM. V. ET. LEONEM. FACTO. BELLVM. IN
ITALIA. EXARSIT

LEO. ANNO. VIIII. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. HADRIANVS. VI. QVO MDXXII.
TEMPORE. ROVEREVS. VRBINVM. BAGLIONES
PERVSIAM. RECEPERVNT

FOEDVS. AB. HADRIANO. CVM. VENETIS. ET. REGE
KAROLO. ICTVM. SODERINVS. CARD. QVOD MDXXIII.
SICILIAM. COMMOVERE. ARGVEBATVR. IN. ARCEM
VRBANAM. CONIECTVS. EST

HADRIANVS. ANNO. II. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. CLEMENS. VII. QVI. SE
PACIS. AVCTOREM. PROFESSVS. REGEM. GALLIARVM
SIBI. ET. FLORENTINIS. CONCILIAVIT. FOEDVS MDXXIIII.
BELLI. CAVSSA. INIRE. NOLVIT

REGE. KAROLO. ITALIAE. DOMINANTE. GALLI
VENETIQVE. CLEMENTEM. IN. FOEDVS. ADDVXERVNT MDXXVI.
EXERCITVS. HISPANVS. NEAPOLI. MOVIT. CLEMENS
VRBE. PRIMVM. AB. HVGONE. MONCADIO. ET
COLVMNIS. VEXATA. IN. ARCEM. CONFVGIT

TEM-

Digitized by Google

TEMPLVM· VATICANVM· ET· DOMVS· PONTIFICALIS DIREPTA· INDVCIIS· PACTIS· HOSTES· RECESSERE
BELLVM·A·CLEMENT·FOEDERIS· CAVSSA· RENOVATVM ET· CLASSIS· INSTRVCTA· QVAE· NEAPOLIM· CVM SOCIORVM· NAVIBVS· APPVLIT· IDEM· BORBONIS EXERCITV· AB· INSVBRIA· ADVENTANTE· INDVCIAS CVM· REGE· KAROLO· IN· MENSES· OCTO· FECIT MILITES· MAGNAM· PARTEM· DOMVM· DIMISIT MDXXVII·
BORBONIS· EXERCITVS· PRIDIE·NONAS·MAIAS· VRBBM OPPVGNARE· AGGRESSVS· DVCEM· IN· MVROS SCANDENTEM· AMISIT· OB· EAM· REM· INFENSIOR INRVPTIONEM· FECIT·OCCVPATA·VRBS·DIREPTAQ. VIS·FERRVM· LIBIDO· VBIQVE· DOMINATA· CLEMENS IN· ARCE· CAPTVS· ET· IN· CVSTODIA· HABITVS EST· QVI· DE· PACIS· CONDITIONIBVS· QVVM AGERETVR· ARREPTA· FVGA· VRBIVENTVM INCOLVMIS· PERVENIT ·
PESTILENTIA· DIREPTIONEM· ET· CAEDES CONSEQVVTA· EST· QVI· VRBEM· VIOLAVERANT OMNES· INTRA· BIENNIVM· PERIERE· CLEMENS TERRORE· BELLI· SEDATO· IN· VRBEM· REDIIT· ET PROFVGOS· VNDIQVE· REVOCAVIT MDXXVIII·
SODALES· THEATINI· AVCTORE· CAIETANO· TIENE IN· VRBE· CONSTITVTI· CLEMENTIS· DECRETO INITIVM· HABVERE· FOEDVS· A· CLEMENTE COMPOSITVM· CVM· REGE· KAROLO· VTERQVE BONONIAM· CONVENERVNT· VT· DE· ITALIA PACANDA· CONSILIA· INIRENT· FOEDVS· IBIDEM RITE· RENOVATVM· ET· INSIGNIA· IMPERI· A CLEMENTE· REGI· KAROLO· SOLLEMNIBVS CAEREMONIIS· IMPOSITA MDXXX·
CLEMENTE· IN· VRBEM· RBVERSO· EXVNDATIO TIBERIS· FVIT· QVANTA· NVNQVAM·ANTEA· FVERAT LVES· EXINDE· CIVES· AFFLICTAVIT
CLEMENS· DE· MOTV· HAERETICORVM· ADMONITVS DVCEM· ALLOBROGVM· CONTRA· GENEVENSES ARMIS· ET· PECVNIA· IVVIT· IDEM· ANCONAM RECEPIT· POPVLVM· ROMANVM· AD· VRBIS RESTITVTIONEM· EXCITAVIT MDXXXI·
KAROLVS· AVG· IN· ITALIAM· REDIIT· CLEMENS

Digitized by Google

BONONIAM. PROFECTVS. AVGVSTVM. SVMMO HONORE. ACCEPIT. ACTVM. INTER. EOS. DE CONCILIO. MAGNO. ECCLESIAE. CAVSSA. INDICENDO LEGATI. A. REGE. LVSITANIAE. AD. CLEMENTEM VENERVNT. CVM. LITTERIS. REGIS. AETHYOPVM SIBI. ET. SVIS. A. PONTIFICE. MAXIMO. PACEM VENIAMQVE. POSCENTIS MDXXXII.

CLEMENS. VRBE. REVISA. MASSILIAM. NAVIGAVIT VT. CVM. REGE. GALLIARVM. IN. COLLOQVIVM VENIRET. IBI. CATHERINAM. LAVRENTII. PATRVELIS FILIAM. HENRICO. REGIS. FILIO. DVCI AVRELIANENSIVM. IN. MATRIMONIVM. DEDIT MDXXXIII.

REX. BRITANNIAE. HENRICVS. VIII. OB. REPVDIVM LEGITIMAE. VXSORIS. ET. SVPERDVCTAM. PELLICEM CLEMENTIS. SENTENTIA. A. SACRIS. REMOTVS. EST MDXXXIIII.

CLEMENS. ANNO. XI. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. PAVLLVS. III. QVI PERVSIAM. A. RIDOLFO. BAGLIONE. OCCVPATAM ARMIS. RECEPIT

KAROLVS. AVG. NEAPOLI. ROMAM. VENIT. VT. DE PACE. CVM. REGE. GALLIARVM. FIRMANDA CONSILIVM. CAPERET. PAVLLVS. CARDINALES DVOS. IN. GERMANIAM. ET. GALLIAS. AD. RES COMPONENDAS. LEGAVIT. IDEM. CONCILIVM MAGNVM. INDIXIT. MANTVAM. LECTISQVE. INTEREA VIRIS. IN. VRBEM. VOCATIS. DISCIPLINAE. VETERI RESTITVENDAE. PRIMVS. INCVBVIT MDXXXVI.

FOEDVS. PAVLLO. AVCTORE. INITVM. ADVERSVS TVRCAS. IPSE. ET. KAROLVS. AVG. ET. REX FERDINANDVS. AVG. FRATER. ET. VENETI CONSPIRAVERE. DVX. CLASSIS. ANDREAS. DORIA DESIGNATVS. EST. PAVLLVS. NICAEAM MASSILIENSIVM. PETIIT. VT. KAROLO. AVG. ET REGE. GALLIARVM. FRANCISCO. INTER. SE CONCILIATIS. PAX. FIRMARETVR MDXXXVIII.

OCTAVIVS. FARNESIVS. PRAEFECTVS. VRBIS MARGARITA. AVSTRIACA. VXSORE. DVCTA. DVX CAMERTIVM. FACTVS. EST. ALEXANDER. FARNESIVS CARD. LEGATIONEM. AD. KAROLVM. AVG. SVSCEPIT PERVSINI. OB. DEFECTIONEM. COERCITI. ET. ARCE MDXXXVIIII.

IN-

Digitized by Google

INTRA· POMOERIVM· CONDITA· PRAESIDIVM
CONTRA· SEDITIOSOS· IMPOSITVM· EST· PAVLLVS
QVVM· TIBVRE· RVSTICARETVR· IGNATIVM
LOIOLAEVM· AD·PEDES· ADMISIT· ET·SOCIETATEM
IESV· AB· EO· CONSTITVTAM· AVCTORITATE· SVA
CONFIRMAVIT

BELLVM· INTRA· FINES· ROMANOS·A·PETRO·ALOISIO
FARNESIO· PAVLLI· IVSSV· GESTVM· ADVERSVS MDXXXXI·
ASCANIVM· COLVMNAM· ET· OPPIDA· AB· EO
COMPLVRA· SVBACTA·PAVLLVS·LVCAM·PROFECTVS
KAROLVM· AVG· CONVENIT· ACTVM· DE· FOEDERE
IN· TVRCAS· ET· DE· PACE· TVENDA·EODEM·ANNO
FRANCISCVS· XAVERIVS·REI· CHRISTIANAE·CAVSSA
A· PAVLLO· IN· INDIAM· LEGATVS· VLYSSIPONE
SOLVIT

CONCILIVM· MAGNVM· A· PAVLLO· TRIDENTVM
VOCATVM· EST· IDEM· BONONIAM· ET· BVXETVM MDXXXXIII·
PROGRESSVS· KAROLVM· AVG· ITERVM· CONVENIT
REVERSVS· IN· VRBEM· COPIAS· AVXILIARES
ADVERSVM. TVRCAS· IN· PANNONIAM· MISIT· ET
LEGATIONEM· PACIS· CONSTITVENDAE· CAVSSA
AD· KAROLVM· AVG· ET· AD· REGEM· GALLIARVM
DESTINAVIT

BELLIS· SVBLATIS· CONCILIVM· TRIDENTI· AGI
COEPTVM PETRVS· ALOISIVS· FARNESIVS· LEGE MDXXXXV·
VECTIGALI· DVX· PLACENTINIS· ET· PARMENSIBVS
DATVS· CAMERINVM· ET· NEPET· RECEPTA

VRBS· AB· AVENTINO· MVNITA· ET· CIRCA· VRBEM
ADIECTAM· SOLIDATI· MVRI· ET· PROPVGNACVLA
ADDITA· VIAE· APERTAE· STRATAE· DIRECTAE
AQVAE· MVLTIS· LOCIS· STAGNANTES· IN
PROFLVENTEM· DERIVATAE· TEMPLI· VATICANI
AEDIFICATIO· STRENVE· PROPERATA· CAPITOLIVM
PRISCIS· MONVMENTIS· EXCVLTVM

FOEDVS· ADVERSVM· LVTHERANOS· A· PAVLLO· ET
KAROLO· AVG· INITVM· COMPARATOQ. EXERCITV MDXXXXVI·
FARNESII· FRATRES· OCTAVIVS· DVX· BELLI
ALEXANDER· CARD· LEGATVS· IN· GERMANIAM
MISSI

CONCILIVM· MAGNVM· PAVLLI· IVSSV· TRIDENTO

Digitized by Google

OB. INGRVENTEM. PESTILENTIAE. METVM BONONIAM. TRANSLATVM. AVGVSTO. NON PROBANTE. EDICTVM. AB. HOC. DE. SACRORVM CONTROVERSIIS. IN. CERTAM. DIEM. PROPOSITVM DE. QVO. PAVLLVS. GRAVITER. QVESTVS. EST MDXXXXVII.

PAVLLVS. ANNO. XVI. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. IVLIVS. III. QVI CONCILIVM. MAGNVM. TRIDENTVM. REVOCAVIT MDXXXXVIIII.

ANNVS. SACER. IN. VRBE. CELEBRATVS. PORTAQVE AVREA. VI. KAL. MARTIAS. RITE. APERTA. EST MDL.

BALDVINVS. IVLII. FRATER. PRAEFECTVS. CAMERTIBVS DATVS. SIMVLTATES. INTER. IVLIVM. ET. FARNESIOS EXORTAE. FOEDVS. A. IVLIO. CVM. KAROLO. AVG. FACTVM

CONCILIVM. TRIDENTI. OB. TERRORES. BELLICOS DISSOLVTVM. ET. IN. COMMODIORA. TEMPORA REIECTVM. VRBS. OB. ETRVRIAE. MOTVS. PRAESIDIIS FIRMATA. LEGATI. AD. AVG. ET. AD. REGEM GALLIARVM. MISSI. QVI. AMBOS. AD. CONCORDIAM REDVCERENT MDLII.

PRAETORIVM. IVLIANVM. VIA. FLAMINIA. A. SOLO EXSTRVCTVM. DOMVS. IN. VRBE. PLVRES. A. CLARIS ARCHITECTIS. AEDIFICATAE

IVLIVS. ANNO. VII. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. MARCELLVS. II. QVEM ALTERO. POST. MENSE. MORS. BONIS. OMNIBVS MOERENTIBVS. INTERCEPIT. IN. EIVS. LOCVM. F. E. PAVLLVS. IIII. AB. CREATIONE. SEDITIO. IN. VRBE FVIT. COLVMNAE. INSIMVLATI. APPELLATIQVE QVOD. IN. IVDICIVM. NON. VENISSENT. PAVLLI SENTENTIA. A. SACRIS. REMOTI. SVNT MDLV.

FOEDVS. A. PAVLLO. CVM. GALLIS. INITVM. ET BELLVM. HISPANIS. IN. FINES. NEAPOLITANOS INLATVM. HOSTES. CONTRA. IN. FINES. ROMANOS INGRESSI. OPPIDA. COMPLVRA. DIRIPVERVNT. ET OSTIA. CAPTA. ANNONAE. INOPIAM. VRBI FECERE MDLVI.

REGE. HENRICO. II. AVCTORE. PAVLLI CONTROVERSIAE. CVM. REGE. PHILIPPO CATHOLICO. AEQVIS. CONDITIONIBVS. COMPOSITAE MDLVII.

ET· EXSVLES· REDVCTI· ITEM· CARDINALES· BINI
AD· REGEM· VTRVMQVE· LEGATI· VT· EORVM
CONCORDIA· STABILIRETVR
LEGATI· FERDINANDI· AVG· A. PAVLLO· REIECTI
QVOD· NON. EX· EIVS· AVCTORITATE· IMPERATOR MDLVIII·
DICTVS· ESSET· IDEM· REGINAE· ELISABETHAE· CVI
BRITANNI· REGNVM· DETVLERANT· ADVERSATVS
RESPONDIT· DE· IVRE· REGNI· IVDICIVM· PENES
SE· ESSE
AEDES· SILVESTRI· IN· QVIRINALI· SODALIBVS
THEATINIS· A· PAVLLO·ADTRIBVTA·IDEM·VETERIS
DOCTRINAE· RETINENDAE· CAVSSA· CARCEREM
PERDVELLIBVS· ECCLESIAE· VINDICANDIS MDLVIIII·
AEDIFICAVIT· CERTOSQVE· IVDICES· E· COLLEGIO
CARDINALIVM· CONSTITVIT· ADMONITVS·FRATRIS
FILIOS· POTESTATE· ABVTI· GRADV· MOTOS· VRBE
EXEGIT
PAVLLVS· ANNO· V· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· AB· EIVS· MORTE· SEDITIO· IN·VRBE·COORTA
ET· MONVMENTA· PER· LVDIBRIVM· EVERSA· SVNT
CIVITATE· PACATA· IN· EIVS· LOCVM· F· E· PIVS·IIII·
QVI· PAVLLI· SANCTIONES· QVASDAM· ABOLEVIT MDLX·
ALIAS· MITIGAVIT
PIVS· KAROLVM· BORROMEVM· SORORIS· FILIVM
CARDINALEM·DIXIT·CARRAFAS·FRATRES·KAROLVM
ET·IOANNEM·IN·CVSTODIAM·CONIECTOS·CAVSSAM
DICERE· COEGIT· QVI· EX· ACTIS· DAMNATI·SVNT
KOSMVS· DVX· FLORENTINORVM· AD· PIVM· VENIT
ET· EQVITIBVS· ORDINIS· STEPHANIANI· QVEM·IPSE
CONSTITVERAT· IVS· LEGITIMVM· IMPETRAVIT
CONCILIVM· MAGNVM· RVRSVS· TRIDENTVM MDLXI·
VOCATVM· ET· E· COLLEGIO· CARDINALIVM
QVINQVEVIRI· LEGATI· QVI· PRAEESSENT
PIVS· VRBEM· RENOVARE· AGGRESSVS· PORTAS
ANGELICAM· ET· PIAM· FECIT· AQVAM· VIRGINEM
FONTE· SALONIO· IMMISSO· DVPLICAVIT· ARCEM
VRBANAM·PROPVGNACVLIS·MVNIVIT·MOLITIONEM
TEMPLI· VATICANI· SEDVLO· PROMOVIT· DOMVM
PONTIFICALEM· IN· PROXIMO· ET· PRAETORIVM
IVLIANVM· EXCOLVIT· DOMVM· PONTIFICALEM

ALTERAM· AD· MARCI· INAEDIFICATO·AMBVLACRO
PRODVCTAM·CAPITOLIO·IVNXIT·ET·IN·CAPITOLIO
AEDES· SENATORIAS· RESTITVIT

SVPPETIAE· A· PIO· IN· GALLIAS· IVERE· REGI MDLXII·
KAROLO· VIIII· ADVERSVS· TVMVLTVM
CALVINIANORVM· AEDES· IN· VRBE· COMPLVRES
A· CARDINALIBVS· PIO· AVCTORE· RESTITVTAE
IPSE· THERMAS· DIOCLETIANI· IN· TEMPLVM
VERTIT· ET· COENOBIVM· ADIECIT

LAETI· TRIDENTO· NVNCII· ADLATI· CONCILIVM MDLXIII·
MAGNVM· ABSOLVTIS·DISPVTATIONIBVS·LEGIBVSQ.
LATIS· OMNIVM· CONCORDIA· DIMISSVM· EIVS
AVCTORITATIS· SANCIENDAE· CAVSSA· EPISCOPI
ROMAE· DIVERSANTES· AD· ECCLESIAS· QVISQVE
SVAS· REDIRE· IVSSI· DOMVS· IVVENTVTI· IN
ECCLESIAE· SPEM· INSTITVENDAE· APERTA

·CONIVRATVM· IN· VITAM· PII· IRRITO· INCEPTO·REI
PERDVELLIONIS· CAPTI· NECATIQVE· PECVNIA· A MDLXV·
PIO· AD· BELLVM· TVRCICVM· MAXIMILIANO· AVG·
MISSA

PIVS· ANNO· VI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS· EST MDLXVI·
IN· EIVS· LOCVM· F· E· PIVS· V· QVI· CARRAFARVM
IVDICIVM· CAVSSAMQVE· RETRACTAVIT· ET
PALLENTIERVM· QVAESITOREM· CALVMNIAE·REVM
CAPITE· DAMNAVIT· MEMORIAEQVE· EORVM
HONOREM· HABVIT

AVCTORES· RERVM· NOVARVM· ET· DOCTRINAE MDLXVII·
VETERIS· DESERTORES· VINCVLIS· COERCITI
IVDAEIS· QVI· CHRISTIANAM· PROFESSIONEM
AMPLECTI· VELLENT· DOMVS· HOSPITALIS·APERTA
PECVNIAE· VIS· REGI·GALLIARVM·MISSA·AD·BELLVM
CONTRA· CALVINIANOS· ITEM·COPIAE·AVXILIARES
QVARVM· VIRTVTE· VICTORIA· PARTA· SIGNAQVE
RELATA· SVNT

KOSMVS· DVX· FLORENTINORVM· MAGNVS· DVX· A MDLXXI·
PIO· APPELLATVS· INSIGNIA· REGALIA· SOLLEMNI
RITV· ACCEPIT· REGINAE· ELISABETHAE· OB
PERFIDIAM· SACRIS· INTERDICTVM· ET· BRITANNI
VT· IMPERIVM· EIVS·DETRECTARENT·SACRAMENTO
EXSOLVTI

Digitized by Google

FOEDVS· ADVERSVS· TVRCAS· PIO· AVCTORE· FACTVM
CLASSES· INSTRVCTAE· NAVPACTVM· NAVIGARVNT
PVGNATVM· AD· ECHINADAS· INGENS· VICTORIA
A· CHRISTIANIS· RELATA. EODEM· ANNO· M· MDLXXI·
ANTONIVS· COLVMNA· TRIVMPHVM· DE· TVRCIS
EGIT

LEGATI· A· PIO· FOEDERIS· RENOVANDI· CAVSSA
COMMENDONVS· CARD· CVM· FRANCISCO· TOLETO
AD· AVGVSTVM· ET· AD· REGEM· POLONIAE· BONELLVS
CARD· CVM· FRANCISCO· BORGIA· AD· REGES
HISPANIAE· ET· LVSITANIAE· COENOBIA· VIRGINIBVS
BINA· ET· AEDES· DOMINICI· ET· CATHARINAE· IN
QVIRINALI· CONDITA· SACERDOTES· E· SOCIETATE
IESV· IN· TEMPLO· VATICANO· ADMISSIS
POENITENTIVM· EXPIANDIS· PRAEFECTI

PIVS· ANNO· VII· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS· EST MDLXXII·
IN· EIVS· LOCVM· F· E· GREGORIVS· XIII· CVIVS
IVSSV· CLASSIS· ITERVM· CONTRA· TVRCAS
NAVIGAVIT

AEDES· IVVENTVTI· GERMANICAE· AD· SACRA
INSTITVENDAE· QVAS· IGNATIVS· PATER MDLXXIII·
INCHOAVERAT· GREGORII· IMPENSA· ABSOLVTAE
FVNDI· AB· EODEM· IN· COLLEGII· ALIMENTA
ADTRIBVTI

ANNVS· SACER· MAGNA· MORTALIVM· FREQVENTIA MDLXXV·
CELEBRATVS· PEREGRINI· OMNE· GENVS· HOSPITIO
ACCEPTI· ET· GREGORII· LIBERALITATE
SVSTENTATI

PONS· SENATORIVS· A· GREGORIO· OPERIBVS
AMPLIATIS· RESTITVTVS· ALTER· IN· FINIBVS
ETRVRIAE· FLVVIO· PELIAE· IMPOSITVS· LEGES
SODALIVM· PHILIPPIANORVM· PROBATAE

AEDES· ATHANASII· CONDITA· ET· DOMVS· ADDITA MDLXXVII·
ALVMNIS· GRAECORVM· EDVCENDIS· ALIAQVE
BRITANNICAE· IVVENTVTI· EXSTRVCTA· AEDE
THOMAE· CANTVARIENSI· DICATA· ET· XENODOCHIO
ADVENIS· APERTO

PORTICVS· MILLIARIA· DOMVS· PONTIFICALIS· IN
VATICANO· EXCVLTA· ATRIAQVE· ET· CONCLAVIA
PICTVRIS· EXORNATA· AEDES· SENATORIAE· IN

Digitized by Google

CAPITOLIO. TVRRI. ADIECTA. REFECTAE. PORTICVS
ET. SCHOLAE. IN. LYCEO. SAPIENTIAE. AEDIFICATAE
HORREA. PVBLICA. AD. THERMAS. DIOCLETIANI MDLXXX.
CONDITA. TEMPLI. LIBERIANI. PORTICVS. RESTITVTA
CELLA. CORPORIS. CHRISTI. CVM. ALTARI. IN
LATERANENSI. EXCITATA. AEDESQVE. PROXIMA
SACRI. FONTIS. ORNATV. VARIO. DISTINCTA
ITEM. CELLA GREGORII. NAZIANZENI. IN. TEMPLO
VATICANO. PERFECTA. DEDICATAQVE. EST
FRATRES. KARMELITAE. EXCALCIATI. DECRETO
GREGORII. ORDO. ECCLESIAE. LEGITIMVS. ESSE
COEPERVNT. PECVNIAE. VIS. ET. COPIAE
AVXILIARES. IN. HIBERNIAM. CATHOLICIS. TVENDIS
MISSAE. AEDES. MARTHAE. IN. VRBE. ET
NOSOCOMIVM. FAMILIAE. DOMVS. PONTIFICALIS
A. SOLO. FACTA
LEGATVS. A. MAGNO. DVCE. MOSCHORVM. IN. VRBEM MDLXXXI.
VENIT. VT. GREGORIO. CONCILIATORE. PAX. INTER
EVM. ET. REGEM. POLONORVM. FIRMARETVR
POSSEVINVS. CVM. LEGATO. MISSVS. PAXQVE
CONSTITVTA. EST
EQVITVM. MELITENSIVM. DISCORDIAE. A. GREGORIO
SEDATAE. REI. ROMAM. VENIRE. IVSSI. VIA
LORETANA. PER. APENNINVM. MVNITA. DOMVS
PONTIFICALIS. IN. QVIRINALI. INCHOATA. VIAE
PER. EXQVILIAS. APERTAE. PORTA. COELIMONTANA
REFECTA. ALIA. OPERA. PVBLICA. RESTITVTA
GREGORIVS. SENTENTIIS. MATHEMATICORVM
AVDITIS. KALENDARI. EMENDATIONEM. SVSCEPIT MDLXXXII.
ANNO. AD. CVRSVM. SOLIS. ACCOMMODATO
INTERCALANDI. LEGES. POSTERIS. DEDIT
COLLEGIVM. ROMANVM. GREGORII. MVNIFICENTIA
CONSTITVTVM. ET. LYCEO. MAGNIFICE. EXSTRVCTO
SCHOLAE. IVVENTVTI. INSTITVENDAE. APERTAE
CODEX. DECRETORVM. QVEM. GRATIANVS
INSTITVERAT. GREGORII. IVSSV. EMENDATVS. ET MDLXXXIII.
DELECTI. AB. EODEM. E. DOCTORVM. NVMERO
QVI. LIBRORVM. DIVINORVM. EDITIONEM
ADORNARENT
AEDES. SVB. QVIRINALI. CONDITAE. MARONITARVM

QVI· LIBANVM· INCOLVNT· IVVENTVTI· IN
ECCLESIAE· SYRORVM· VTILITATEM· EXCOLENDAE
DOMVS· HOSPITALIS· AD· SVBVRRAM· PARATA
LIBERTIS· NEOPHYTIS· QVOS· ECCLESIA· PARENS
IVDAICA· SERVITVTE· LIBERASSET
TEMPLVM· D· N· IESV· ALEXANDRI· FARNESII· CARD·
IMPENSA· FACTVM· SOLLEMNI· RITV· DEDICATVM
EST
LEGATI· AD· GREGORIVM· REGII· IVVENES· AB MDLXXXV·
IAPONIA· VLTIMA· VENERE· VT· EIVS· GENTIS
NOMINE· PARENTEM· ET· MAGISTRVM
CHRISTIANORVM· VENERARENTVR
GREGORIVS·ANNO·XIII· PONTIFICATVS·SVI·MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· XYSTVS· V· CVIVS
SEVERITATE· LICENTIA· MVLTORVM· IN· VRBE
COHIBITA· PERQVE· PROVINCIAS· ITINERA
GRASSATORIBVS· DELETIS· EXPLICATA· SVNT
XYSTVS· OPERA· PVBLICA· A· TEMPLO· VATICANO MDLXXXVI·
EXORSVS· HEMISPHAERIVM· IMMENSAE· MOLIS
ATTOLLI· IVSSIT· CELLAM· CORPORIS·CHRISTI· IN
TEMPLO· LIBERIANO· QVAM· CARDINALIS
INCHOAVERAT· PERFICIENDAM· CVRAVIT
OBELISCVM· ANTE·TEMPLVM·VATICANVM·STATVIT
AQVAM· FELICEM· IN· QVIRINALEM· DEDVXIT
VALETVDINARIA· PLEBI· CONDIDIT· LVXVM
CIVITATIS· LEGIBVS· COERCVIT
ANNONA· VRBIS· XYSTI· PROVIDENTIA· CONSTITVTA MDLXXXVII·
IDEM· REI· PVBLICAE· ADMINISTRANDAE· CAVSSA
E· PRIMORIBVS· CIVITATIS· CONSILIA
QVATVORDECIM· SIBI· ESSE· VOLVIT· EODEM
ANNO· COLVMNA· TRAIANI· RESTITVTA· EST
AENEA· STATVA· INAVRATA· PETRI· APOSTOLI
IMPOSITA. OBELISCVS· AD· TEMPLVM· LIBERIANVM
ERECTVS· LORETVM· MVNITVM· ET· TEMPLI
RESTITVENDI· CVRA· SVSCEPTA
TABVLARIORVM· SINGVLIS· IN· CIVITATIBVS MDLXXXVIII·
CONFECTIO· IMPERATA·SCVTATORVM·NVMMORVM
QVINQVAGIES· SVBSIDIO· INGRVENTIS· BELLI· IN
ARCEM· VRBANAM· INLATA· OBELISCVS· MAXIMVS
AD· LATERANVM· CONSTITVTVS· BIBLIOTHECAE

VA-

Digitized by Google

VATICANAE· CHALCIDICVM· A· SOLO· FACTVM
OFFICINA· LIBRIS· EDENDIS· ADDITA
REX· GALLIARVM· HENRICVS· III· A· XYSTO
ADMONITVS· VT· BORBONIVM· CARD· ET MDLXXXVIIII·
ARCHIEPISCOPVM· LVGDVNENSIVM· E· CVSTODIA
EMITTERET· IDEM· IVSSVS· IN· IVDICIVM· ADESSE
QVOD· GVISEVM· CARD· SVSTVLISSET
OBELISCVS· ANTE· PORTAM· FLAMINIAM· STATVTVS
COLVMNA· M· AVRELII· AVG· RESTITVTA· EIQVE
STATVA· AEREA· INAVRATA· PAVLLI· APOST·
IMPOSITA· EST· VIAE· VRBIS· AVCTAE· DOMVS
PONTIFICALIS· IN· QVIRINALI· AMPLIATA· IN
LATERANO· A· SOLO· REFECTA· ORNATA· AQVA
CENTVMCELLAS· INDVCTA· PONS· FELIX· AD
OCRICVLVM· IN· TIBERI· FACTVS· FOSSA· PER
AGRVM· POMPTINVM· PALVDIBVS· SICCANDIS
DVCTA
XYSTVS· ANNO· VI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· VRBANVS· VII· QVEM MDLXXXX·
TERTIO· DECIMO· POST· DIE· MORS· INTERCEPIT
IN· EIVS· LOCVM· F· E· GREGORIVS· XIIII· HVIVS
LIBERALITATE· QVVM· FAMES· PER· ITALIAM· ESSET
CIVITATES· FINIVM· ROMANORVM· ANNONAE
INOPIA· LIBERATAE· SVNT
LVES· GRAVIS· VRBEM· AFFLICTAVIT· CIVES· VNIVS
ANNI· SPATIO· AD· LX· MILLIA· DESIDERATI MDLXXXXI·
COHORTES· A· GREGORIO· SVPPETIAS· GALLIS
CATHOLICIS· MISSAE· ADVERSVS· REGEM
HENRICVM· IIII· HISQVE· HERCVLES· SFONDRATVS
PRAEFECTVS· EST
GREGORIVS· MENSE· XI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· INNOCENTIVS· VIIII·
QVI· TERTIO· POST· MENSE· DECESSIT· HVIC
SVFFECTVS· EST· CLEMENS· VIII· A· QVO· GALLIS
CATHOLICIS· PECVNIA· ET· COPIAE· AVXILIARES
SVBMISSAE MDLXXXXII·
SVPPLICATIONES· PERPETVAE· CIRCA· VRBIS· TEMPLA
AD· HORAS· XXXX· PER· VICES· INSTITVTAE· FVNVS
CENSORIVM· ALEXANDRO· FARNESIO· IMPERATORI
INVICTO· CELEBRATVM

NVNCII· E· GALLIIS· ADLATI· REGEM· HENRICVM· DE MDLXXXXIII·
CATHOLICA· PROFESSIONE· DELIBERASSE·CLEMENS
SVPERSEDENDVM· RATVS· LEGATOS· REGIS· NON
ADMISIT
AEDES· CAESARII·RESTITVTA·TEMPLI·LATERANENSIS
CELLA· TRANSVERSA· PVLCHERRIMO· ORNATV
EXCVLTA· DOMVS· PONTIFICALIS· IN· VATICANO
MAGNIFICE· AD· SPECIEM· INSTRVCTA· EPHEBEVM
IVVENTVTI· SCOTORVM· AD·SACRA·INSTITVENDAE
CONDITVM· MVLTAE· PER· EADEM·TEMPORA· AEDES
A· CARDINALIBVS· RESTITVTAE
CLEMENS· EDOCTVS· DE·REGIS·HENRICI·VOLVNTATE
LEGATOS· EIVS· ADMISIT· EOQVE·RITE·ABSOLVTO MDLXXXXV·
FESTA· LAETITIA· VRBEM· EXHILARAVIT
LEX· A· CLEMENTE· LATA· ADVERSVS· DEBITORES
IVDICESQVE· CONSTITVTI· QVI· AES· ALIENVM
DISTRACTIS· EORVM· FVNDIS· DISSOLVERENT
COPIAE· AVXILIARES· AD· RODVLFVM·AVG·CONTRA
TVRCAS· MISSAE
CLEMENS· ALEXANDRVM· MEDICEVM· CARD· IN
GALLIAS· LEGAVIT· SI· BELLO· FINEM· AFFERRE MDLXXXXVI·
REGEMQVE· HISPANIAE· CVM· REGE· GALLIARVM
COMPONERE· POSSET· IDEM· LEGATIONEM·A·REGE
HENRICO· HONORIS· CAVSSA· MISSAM· AVDIVIT
COPIAS· AVXILIARES· AD· RODVLFVM·AVG·ITERVM
DESTINAVIT
FERRARIA· ALFONSO· $\overline{\text{II}}$· ATESTINO· DEMORTVO
RECEPTA· CLEMENS· EO· PROFECTVS· REM MDLXXXXVIII·
PVBLICAM· ORDINAVIT· EODEM· REDVCE· INGENS
TIBERIS· EXVNDATIO·FVIT·CINCII· OB·PARRICIDIVM
POENAS· DEDERE
SEPVLCRVM· CAECILIAE· VIRG· MART·A·SFONDRATO
CARD· DETECTVM· ET· SACRVM· CORPVSCVLVM· A
PONT· MAX· IN· ARCAM· ARGENTEAM· RITV
SOLLEMNI· RECONDITVM· ROBERTVS·BELLARMINVS
IN· COLLEGIVM· PATRVM· CARDINALIVM
COOPTATVS· EST
ANNVS· SACER· MAGNA· FREQVENTIA· CELEBRATVS MDC·
EPISCOPI· ET· SACERDOTES· AB· IPSO· CLEMENTE
AD· DIES· DECEM· LAVTO· HOSPITIO· ACCEPTI

CETERI. ADVENAE. OMNES. AD. TRIDVVM. ALTI
FOSSA. CVRIANA. AD. VELINVM. LAXATA. ET. PONS
INAEDIFICATVS. PECVNIA. AD. BELLVM. ADVERSVS
TVRCAS. IN. PANNONIAM. MISSA

SAECVLVM. XVII.

REX. GALLIARVM. A. CLEMENTE. PER. ALDOBRANDINVM CARD. DVCI. ALLOBROGVM. CONCILIATVS. LEGATI AB. REGE. PERSARVM. MISSI. AD. CLEMENTEM. VT FOEDVS. CONTRA. TVRCAS. CVM. CHRISTIANIS INIRET MDCI.

SEDITIO. IN. VRBE. EXARSIT. ADVERSVS. SATELLITES PRAEFECTI. STVDIO. POPVLI. ERGA. FARNESIOS VRBS. A. CLEMENTE. PRAESIDIIS. FIRMATA MDCIII.

QVAESTIONES. DE. AVXILIIS. CAELESTIBVS. CORAM CLEMENTE. AGITARI. COEPTAE. CONTENTIONE INTER. DOMINICIANOS. ET. IESVITAS. EXORTA MDCV.

CLEMENS. ANAO. XIIII. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. LEO. XI. QVEM. MORS SEXTO. ET. VICESIMO. POST. DIE. INTERCEPIT HVIC. SVFFECTVS. EST. PAVLLVS. V.

VENETIS. QVOD. A. PAVLLO. ADMONITI. NOVA SENATVS. CONSVLTA. NON. DELEVISSENT. NEC CLERICOS. E. CVSTODIA. EMITTI. PATERENTVR SACRIS. INTERDICTVM. EST MDCVI.

DELECTVS. MILITVM. FACTVS. EST. ET. PRAESIDIA IN. FINIBVS. ROMANIS. DISPOSITA. SI. QVID. VENETI MOVISSENT MDCVII.

REGE. GALLIARVM. AVCTORE. PAX. CVM. VENETIS CONSTITVTA. SENATVSQVE. POENA. LIBERATVS CAPTIVIS. REDDITIS. SENATVS. CONSVLTA MANSERE

REX. HENRICVS. LEGATVM. AD. PAVLLVM. MISIT. QVI STVDIVM. EIVS. ERGA. PONTIFICEM. MAXIMVM PROFITERETVR. EODEM. ANNO. ORATOR. EX. AFRICA A. REGE. CONGI. IN. VRBEM. PERVENIT. RELIGIONIS ERGO. MISVS. QVI. ROMAE. MORTVVS. EST MDCVIII.

PAVLLVS. IOANNEM. MELLINVM. CARD. IN. GERMANIAM LEGAVIT. VT. REGEM. MATHIAM. ET. RODVLFVM

AVG· AVERSOS· COMPONERET
PRAESCRIPTVM· A· PAVLLO· VT· PRIMARIIS· IN DOMIBVS· SODALIVM· RELIGIOSORVM· MAGISTRI LINGVARVM· ESSENT· LATINAE· GRAECAE HEBRAICAE· ARABICAE MDCX·
CAELESTES· HONORES· KAROLO· BORROMEO· CARD· SOLLEMNIBVS· CAEREMONIIS· DECRETI· CELLA SANCTAE· VIRGINIS· IN· TEMPLO· LIBERIANO CONDITA· ET· CVLTV· MAGNIFICO· EXORNATA ANTE· TEMPLVM· COLVMNA· INGENS· ET· STATVA EX· AERE· INAVRATA· EIVSDEM· HONORI CONSTITVTA· EST
RATIO·FORENSIS· ET· IVDICVM·IN·VRBE·AVCTORITAS A. PAVLLO· CIRCVMSCRIPTA· CONSVETVDINES CONTRA· INSTITVTA· MAIORVM· SVBLATAE SVMPTVS· EXTRA· MODVM· PRAECISI· IDEM·TEMPLI VATICANI· EXAEDIFICATIONEM· AGGRESSVS· OPVS ANNORVM· AMPLIVS· CENTVM· PERFECIT MDCXII·
ALEXANDER· LVDOVISIVS· ARCHIEPISCOPVS BONONIENSIVM·LEGATVS·A·PAVLLO· MEDIOLANVM ET· AVGVSTAM· TAVRINORVM· PACIS CONSTITVENDAE. CAVSSA· AQVA· PAVLLA· A MILLIARIO· XXXV· IN· IANICVLVM· PERDVCTA DOMVS· PONTIFICALIS· IN· QVIRINALI·PORTICIBVS SCALIS· AEDE· CONCLAVIBVS· AVCTA· HORREA PVBLICA· AMPLIATA· NOVAE· IN· VRBE· VIAE APERTAE· ET· AVCTORE· PAVLLO· AEDES· A CARDINALIBVS· REFECTAE· ORNATAE· TOTAQVE VRBS· AEDIFICIIS· PRIVATORVM· NOBILITATA MDCXVI·
DECVMAE· CLERICIS· IMPERATAE· QVO· AD· BELLVM CONTRA· PERDVELLES· HAERETICOS· SVBSIDIVM FERDINANDO· AVG. AFFERRETVR MDCXX·
PAVLLVS· ANNO· XVI· PONTIFICATVS· SVI·MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· F. E. GREGORIVS· XV· QVI RHETIAE· PACANDAE· CVRAM· SVSCEPIT MDCXXI·
GREGORIVS· CONSILIVM·E·COLLEGIO·CARDINALIVM CONSTITVIT· QVORVM· IVDICIO· VIRI· SPECTATAE VIRTVTIS· OB· CHRISTIANVM· NOMEN PROPAGANDVM· IN· BARBARORVM· REGIONES LEGARENTVR· FVNDOS· IDEM· AD· EXPEDITIONES MDCXXII·

Digitized by Google

ET. SVMPTVS. ADSIGNAVIT
CAELESTES. HONORES. DECRETI. IGNATIO. PATRI FRANCISCO. XAVERIO. PHILIPPO. NERIO. ISIDORO AGRICOLAE. THERESIAE. VIRGINI
BIBLIOTHECA. PALATINA. ROMAM. A. LEONE. ALLATIO GREGORII. IVSSV. ADVECTA. LEGES. AB. EODEM DE. PONTIFICIS. MAXIMI. CREATIONE. LATAE MDCXXIII.
GREGORIVS. ANNO. III. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. VRBANVS. VIII. QVI CONCORDIAE. AVCTOR. RHETORVM. DEFENSIONEM APVD. REGES. SVSCEPIT
DOMVS. PONTIFICALIS. IN. VATICANO. ORNATV VARIO. EXCVLTA. TEMPLVM. STATVIS. ET. AEREO SEPVLCRI. APOSTOLICI. FASTIGIO. INSTRVCTVM
ANNVS. SACER. RITE. CELEBRATVS. VLADISLAVS REGIS. SIGISMVNDI. FILIVS. A. POLONIA. IN. VRBEM VENIT. BELLORVM. MOTVS. ET. PESTILENTIA ITALIAM. PLERAMQVE. DEPOPVLATA. ADVENARVM FREQVENTIAM. MINVIT MDCXXV.
VRBANVS. SVPERSTITIONI. COERCENDAE. CAELESTES HONORES. QVIBVS. TRIBVENDI. ESSENT. DECRETO SANXIT. IDEM. PACIS. REVOCANDAE. STVDIO FRANCISCVM. BARBERINVM. FRATRIS. F. CARD. AD REGES. GALLIARVM. ET. HISPANIARVM. LEGAVIT
FRANCISCVS. MARIA. ROVEREVS. HEREDE. FILIO AMISSO. VRBINVM. ET. OPPIDA. OMNIA. DITIONIS SVAE. PONTIFICI. MAXIMO. SPONTE. REDDIDIT MISSVS. AB. VRBANO. LEGATVS. QVI. POSSESSIONEM VSVRPARET MDCXXVI.
AEDIS. IGNATII. PATRIS. A. LVDOVISIO. CARD. FVNDAMENTA. IACTA. TEMPLVM. VATICANVM. AB VRBANO. SOLLEMNI. RITV. DEDICATVM. EST
VRBANVS. NE. IDONEI. VIRI. DEESSENT. QVI. AD NOMEN. CHRISTIANVM. PROPAGANDVM. IN BARBARORVM. REGIONES. MITTERENTVR. DOMVM ALVMNIS. EX. ASIA. ATQVE. AFRICA. APERVIT MAGISTROS. DISCIPLINIS. TRADENDIS. CONSTITVIT MDCXXVII.
INSVBRIA. BELLO. TVRBATA. LEGATVS. EO. ANTONIVS BARBERINVS. CARD. VT. PACIS. CONDICIONES DICERET. AEDES. CAII. MART. IN. QVIRINALI. A MDCXXX.

SOLO· REFECTA· AEDES· ALIAE· PER· VRBEM
RESTITVTAE· AVT· ORNATAE
PECVNIAE· VIS· AB· VRBANO· IN· GERMANIAM· MISSA
AD· BELLVM· CONTRA· HAERETICOS· SODALES MDCXXXIII·
LYNCEI· AVCTORE. ANGELO· CESIO· AD
DISCIPLINAS· ARTESQVE· RESTITVENDAS
CONSPIRAVERE· EODEM· ANNO· VRBANI· VITA
DEVOTIONIBVS· ET· MALEFICIIS· CONIVRATORVM
IN· DISCRIMEN· ADDVCTA· VENEFICI· CAPTI
NECATIQVE· SVNT
PORTVS· TRAIANI· AD· CENTVMCELLAS· RESTITVTVS
CASTRVM· VRBANIANVM· IN· CLAVSTRIS· IMPERII
CONDITVM· ARX· IN· VRBE· COMMVNITA
EPISCOPI· CARDINALES· EX· PRAESCRIPTO· CONCILII
TRIDENTINI· AD· ECCLESIAS· QVISQVE· SVAS MDCXXXIIII·
REDIRE· IVSSI· SEPVLCRVM· MAGNAE· MATILDAE· IN
TEMPLO· VATICANO· EXSTRVCTVM
VRBANVS· CONCORDIAE· FOVENDAE· CAVSSA
LEGATOS· IN· INSVBRIAM· MISIT· GINETTVM· CARD· MDCXXXVI·
COLONIAM· IN· CONGRESSVM· LEGAVIT· VT· PAX
INTER· REGES· FIRMARETVR
MOENIA· VRBIS· PLVRIFARIAM· REFECTA· VIAE· PER
PROVINCIAS· RESTITVTAE· OPPIDA
PROPVGNACVLIS· ET· MVNITIONIBVS· FIRMATA
EXERCITVS· CASTRVM· MISSVS· ET· PRAESIDIVM· QVOD
ODOARDVS· FARNESIVS· CONTRA· LEGES MDCXXXXI·
IMPOSVERAT· DEPVLSVM· EST· ODOARDVS
INRVPTIONEM· IN· FINES· ROMANOS· FECIT
FOEDVSQVE· CVM· VENETIS· ET· MVTINENSIBVS
ET· FLORENTINIS· IVNXIT· VRBANI· COPIAE· AD
NONANTVLAM· FVSAE
PAX· VENETIIS· EX· AVCTORITATE· REGIS· GALLIARVM
LVDOVICI· XIII· CONFECTA· CASTRVM· IN· FARNESII MDCXXXXIIII·
DITIONEM· REDIIT
VRBANVS· ANNO· XXI· PONTIFICATVS· SVI· MORTVVS
EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· INNOCENTIVS· X· HOC MDCXXXXV.
PONTIFICE· ANTONIVS· BARBERINVS· CARD· IN
GALLIAS· AVFVGIT· QVAESTIONES· DE· EIVS
ADMINISTRATIONE· INSTITVTAE· FRATRES. ETIAM
SOLVM· VERTERVNT

Digitized by Google

BELLO. TVRCICO. EXORTO. ET. CRETA. A. BARBARIS OCCVPATA. CLASSIS. AB. INNOCENTIO. INSTRVCTA ET. VENETIS. SVPPETIAS. MISSA. EST

PAX. MONASTERII. IN. GERMANIA. CONSTITVTA MDCXXXXVIII.
CONDITIONIBVS. CATHOLICO. NOMINI. INIQVIS QVAS. FABIVS. CHISIVS. LEGATVS. INNOCENTII REIECIT

TEMPLVM. VATICANVM. AB. INNOCENTIO. SECTILIBVS STRATVM. ALAE. VTRINQVE. COLVMNIS. CLIPEISQ. MARMOREIS. ORNATAE. CARCER. VICO. IVLIO AEDIFICATVS

MILITES. A. RANVCCIO. FARNESIO. IN. FINES
ROMANOS. IMMISSI. IN. AGRO. BONONIENSI. CAESI MDCXXXXVIIII.
FVGATIQVE. SVNT. CASTRVM. CAPTVM. DELETVMQ. BONA. FARNESII. AD. AES. ALIENVM. DISSOLVENDVM PER. CONVENTIONEM. RECEPTA

ANNVS. SACER. MAGNA. MORTALIVM. FREQVENTIA
CELEBRATVS; MVLTIQVE. EX. ORBE. CHRISTIANO MDCL.
VIRI. PRINCIPES. ADVENERE. HOSPITIA. PEREGRINIS OMNIVM. ORDINVM. PATVERVNT

AEDES. HAGNAE. MART. AD. FORVM. AGONALE OPERIBVS. A. SOLO. AMPLIATIS. RESTITVTA. FONS MIRABILIS. OBELISCO. IMPOSITO. FACTVS. MEDIO IN. FORO. ET. PROPE. AEDEM. EPHEBEVM. ALVMNIS PANFILIANIS. INSTITVENDIS

POSTLIMINIVM. BARBERINIS. AB. INNOCENTIO
DATVM. EST. ET. EODEM. ANNO. EDICTVM. QVAE MDCLII.
DOMVS. PER. ITALIAM. VIROS. RELIGIOSOS CAPERENT. ALERENTVE. PERPAVCOS. EAE. VT IN. POSTERVM. NVSQVAM. ESSENT. INCOLAE. EARVM AD. AMPLIORES. SVI. QVISQVE. ORDINIS. SEDES TRANSMIGRARENT

CORNELII. IANSENII. LIBER. AD. EXAMEN. REVOCATVS
ARTICVLI. EX. EO. QVINQVE. AB. INNOCENTIO MDCLIII.
DAMNATI

INNOCENTIVS. ANNO. XI. PONTIFICATVS. SVI
MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. ALEXANDER MDCLV.
VII. QVI. REGINAM. SVECORVM. CHRISTINAM ALEXANDRAM. MAGNO. HONORE. ACCEPIT

CLASSIS. AB. ALEXANDRO. ADVERSVS. TVRCAS

Digitized by Google

VENETIS· SVPPETIAS· MISSA· EST· MARIVS· CHISIVS
ALEXANDRI· FRATER· SENIS· IN· VRBEM· CVM MDCLVI·
LIBERIS· VENIT· ROMANI· FINES· PESTILENTIA
TENTATI· EIVSQVE· PERICVLI· PROPVLSANDI
CAVSSA· SVPPLICATIO· IN· VRBE· INDICTA· ET
AEDES· MARIAE· AD· PORTICVM· VOTO· SVSCEPTO
INCHOATA· EST

SOCIETAS· IESV· ALEXANDRO· AVCTORE· IN· FINES
VENETORVM· POST· ANNVM· L̅· REDVCTA· EST MDCLVII·
BONA· DOMORVM· RELIGIOSARVM· QVAE
INNOCENTII· X̅· DECRETO· SVBLATAE· FVERANT
VENETIS· AD· BELLI· TVRCICI· IMPENSAS· REMISSA
SVNT

AREA· ANTE· TEMPLVM· VATICANVM· EXCELSA
PORTICV· CINGI· COEPTA MDCLXI·

TVMVLTVS· IN· VRBE· A· MILITIBVS·CORSIS·EXORTVS
QVOD· COMMILITONES· A· GALLO· HOMINE MDCLXII·
VIOLATI· ESSENT· ORATOR· REGIS· GALLIARVM
LICENTIA· MILITARI· APPETITVS· EST· OB· EAM
REM· LEGATVS· ALEXANDRI· E· GALLIIS· EXACTVS
ORATOR· REGIS· ROMA· DISCESSIT· AVENIO
OCCVPATVS· A· GALLIS· COPIAE· MILITARES· AD
TERROREM· IN· ITALIAM· MISSAE

ACTVM· PISIS· PER· LEGATOS· DE· CONCORDIA MDCLXIII·
INTER· ALEXANDRVM· ET· REGEM· GALLIARVM
CHISIVS· CARD· LVTETIAM· PARISIORVM
DESTINATVS· QVI· CALVMNIAM· PVRGARET
CORSI· EXAVCTORATI· ET· POENAE· CAVSSA· SAXSO
INCISA

CAELESTES· HONORES· FRANCISCO· SALESIO
PONTIFICI· GENEVENSIVM· DECRETI· EPHEBEVM MDCLXV·
VRBANIANVM· AMPLIATVM· AEDESQVE· ADDITA
ET· TRIBVS· SAPIENTIBVS· ORIENTIS· DICATA· EST

ALEXANDER· ANNO· X̅I̅I̅I̅· PONTIFICATVS· SVI
MORTVVS· EST·IN·EIVS· LOCVM· F· E· CLEMENS·VIIII· MDCLXVII·
QVI· REGEM· GALLIARVM· A· BELLI· CONSILIIS
REVOCARE · CONATVS· EST· VENETOS· ADVERSVS
TVRCAS· CLASSE· ET· PECVNIA· IVVIT

MONVMENTVM· QVOD· AD·CORSORVM·IGNOMINIAM
IN· VRBE· CONSTITVTVM· FVERAT· CONSENSV

Digitized by Google

REGIS. GALLIARVM. EVERSVM. EST. SVBLATA. ITEM MDCLXVIII.
INSCRIPTIO. QVAE. REGIS. HENRICI. IIII.
ABSOLVTIONEM. TESTABATVR

CLASSIS. A. CLEMENTE. CRETAM. ITERVM. MISSA MDCLXVIIII.
DVCE. ALEXANDRO. PICO. LANIFICIVM. IN. VRBE
RESTITVTVM. COMMERCIVM. AVCTVM

CLEMENS. ANNO. III. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. CLEMENS. X. QVI
SVMPTVS. PVBLICOS. PRAECIDIT. MILITVM MDCLXX.
NVMERVM. IMMINVIT. FISCVM. PRINCIPIS. PRIVATVM
SVSTVLIT. NOBILITATI. NE. QVIS. A. MERCATVRA
NOTAM. INVRERET. EDICTO. CAVIT

SEPVLCRVM. MAGNIFICO. OPERE. CLEMENTI. VIIII.
IN. TEMPLO. LIBERIANO. CLEMENTIS. IVSSV MDCLXXII.
EXSTRVCTVM. IPSVMQVE. TEMPLVM. ET. PRONAON
IN. POSTICO. EXORNATVM. REGI. POLONIAE
BELLVM. ADVERSVS. TVRCAS. GERENTI. PECVNIA MDCLXXIII.
SVBVENTVM

ANNVS. SACER. MAGNO. CHRISTIANORVM. CONVENTV
CELEBRATVS. ADVENIS. OMNIS. GENERIS MDCLXXV.
LIBERALITATE. CLEMENTIS. HOSPITIA. PRAEBITA

CLEMENS. ANNO. VII. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS MDCLXXVI.
EST. IN. EIVS. LOCVM. F. E. INNOCENTIVS. XI. QVI
CONSANGVINEOS. OMNES. A. SE. REIECIT. FAMILIAM
LEGIT. SVMPTVS. AMPVTAVIT. PECVNIAM. REGI
POLONORVM. AD. BELLVM. IN. TVRCAS. SVBMISIT
REGIBVS. INTER. SE. DISCORDIBVS. PACIS. AVCTOR
FVIT

MVLTAE. IN. VRBE. MORVM. REFORMANDORVM. CAVSSA
LEGES. CONSTITVTAE. VETITVM. NE. ORATORES MDCLXXVII.
REGVM. IVS. ASYLI. SIBI. VINDICARENT. REGINAE
CHRISTIANE. ANNVA. PENSIO. EX. AERARIO
ADSIGNATA

CONTROVERSIAE. INTER. INNOCENTIVM. ET. REGEM
GALLIARVM. EXORTAE. DE. IVRE. IN. BONA MDCLXXX.
ECCLESIARVM. PER. INTERREGNVM

NVNCII. GRAVES. LVTETIA. PARISIORVM. ADLATI MDCLXXXII.
EPISCOPOS. IN. CONVENTV. AVCTORITATI
PONTIFICIS. MAXIMI. ADVERSATOS. IN. NOVAS
SENTENTIAS. ABIISSE

SVP-

Digitized by Google

SVPPLICATIONES· INDICTAE· PLACANDI· NVMINIS CAVSSA· QVOD·TVRCARVM·EXERCITV·VINDOBONA OBSESSA· ESSET· REX· POLONORVM· INNOCENTIO AVCTORE· FOEDVS· CVM· LEOPOLDO· AVG· INIIT TVRCIS· DEVICTIS· EIVS· VICTORIAE· ERGO· DIES FESTVS· INSTITVTVS· NOMINI· MARIAE· SANCTAE RECOLENDO MDCLXXXIII·

VENETI· CVM·LEOPOLDO·AVG·ET·REGE·POLONORVM IOANNE· SOBIESCO· INVOCENTII·OPERA·IN·FOEDVS VENERVNT· IDEM· VENELOS· CLASSE· AVXILIARI ET· PECVNIA· IVVIT MDCLXXXXIIII·

LEGATVS· A· REGE· BRITANNIAE·IACOBO·II·ROMAM VENIT· NVNCIATVM· INNOCENTIO· CATHOLICVM REGEM· IN· BRITANNIA· REGNARE MDCLXXXV·

TVRBATVM· IN· VRBE· OB·IMPOTENTIAM·LAVARDINI ORATORIS· GALLICI· ASYLVM· FACINOROSIS·LATE PRAEBENTIS· AEDES· GALLORVM· QVOD· EO PRAESENTE· SACRVM· SOLLEMNE· IN· EA· FACTVM ESSET· IVRE· SACRORVM· PRIVATA· ET SACERDOTIBVS· EIVS· SACRIS· INTERDICTVM EODEM· ANNO· MICHAEL· MOLINOS· DAMNATVS EST MDCLXXXVII·

LAVARDINVS· LICENTIA· RENOVATA· IN· TEMPLVM VATICANVM· TRECENTIS· STIPATVS· LICTORIBVS VENIT· QVI· TVM· SACRVM·FACIEBANT·RELIGIONE INIECTA· AVFVGERE· AVENIO· A· GALLIS· REGE AVCTORE· OCCVPATA MDCLXXXVIII·

REGINAE· CHRISTNAE· CENSORIVM· FVNVS INNOCENTII· IVSSV· FACTVM· ET· SEPVLCRVM· IN TEMPLO· VATICANO· EXCITATVM· BIBLIOTHECAE EIVS· CODICES· VETERES· IN· VATICANAM· INLATI EODEM· ANNO· LAVARDINVS· A· REGE·IN·GALLIAS REVOCATVS· EST MDCLXXXVIIII·

INNOCENTIVS· ANNO· XIII· PONTIFICATVS· SVI MORTVVS· EST· IN· EIVS· LOCVM· F· E· ALEXANDER VIII· HOC· PONTIFICE· REX· GALLIARVM· ASYLVM IN· VICINIA· ORATORIS· SVI· ROMAE·NVLLVM·ESSE PASSVS· EST· AVENIONEM· DEDVCTO· PRAESIDIO RESTITVIT MDCLXXXX·

LEOPOLDO· AVG· BELLVM· ADVERSVS· TVRCAS

Digitized by Google

INSTRVENTI. PECVNIA. IN. SVBSIDIVM. AB ALEXANDRO. MISSA

ALEXANDER. MORTI. PROXIMVS. NOVAS. CONVENTVS GALLICANI. SENTENTIAS. DAMNAVIT. REGEM. VT ABROGARET. ADMONVIT. IDEM. ANNO. II. PONTIFICATVS. SVI. MORTVVS. EST. IN. EIVS. LOCVM F. E. INNOCENTIVS. XII. QVI. VENETOS. POLONOSQ. PECVNIA. AD. BELLVM. TVRCICVM. IVVIT MDCLXXXXI.

CONSTITVTIO. AB. INNOCENTIO. PROPOSITA. CVI CARDINALES. SVBSCRIPSERE. EAQVE. PERLATA. NE QVIS. POSTEA. PONTIFICATVM. MAXIMVM. ADEPTVS FRATRIS. FILIOS. AVT. CONSANGVINEOS. BONIS ECCLESIAE. DITARET MDCLXXXXII.

DOMVS. PONTIFICALIS. IN. LATERANO. EGENIS MVTILISQVE. RECIPIENDIS. ADTRIBVTA. ET. FVNDI IN. ALIMENTA. ADSIGNATI. DOMVS. HOSPITALIS PVERORVM. AD. RIPAM. MAIOREM. INCHOATA SEPVLCRVM. INNOCENTIO. XI. IN. TEMPLO VATICANO. FACTVM. CENTVMCELLAE. EXPLICATAE ATQVE. AVCTAE

EPISCOPI. GALLIARVM. LITTERAS. AD. INNOCENTIVM MISERE. OFFICII. PLENAS. PROFESSI. A. NOVIS CONVENTVS. SENTENTIIS. SE. RECESSISSE. REX QVOQVE. PER. EPISTOLAM. TESTATVS. SE. IMPERASSE NE. QVAM. EAE. VIM. AVT. AVCTORITATEM. IN POSTERVM. HABERENT MDCLXXXXIII.

CONSTITVTVM. AB. INNOCENTIO. NE. IN. VRBE HONORES. VLLI. VENALES. ESSENT. REDITVSQVE PVBLICI. HONORATORVM. AMPVTATI. CLASSIS CONTRA. TVRCAS. IN. AVXILIVM. VENETIS. MISSA

LVXVS. IN. VRBE. COERCITVS. ORDINES. VIRORVM RELIGIOSORVM. AD. VETEREM. SANCTIMONIAM LEGIBVS. REVOCATI. EXVNDATIO. TIBERIS. SVBINDE LVES. VRBEM. AFFLICTAVIT MDCLXXXXV.

SVPPLICATIONES. IN. VRBE. DECRETAE. VT. DEO AVSPICE. PAX. INTER. CHRISTIANOS. FIRMARETVR CLASSIS. ADVERSVS. TVRCAS. NAVIGARE. IVSSA PORTVS. ANTIATVM. LAXATVS. CVRIA INNOCENTIANA. LITIBVS. IVDICANDIS. AEDIFICATA MDCLXXXXVI.

GRATIAE. DEO. RITE. ACTAE. QVOD. AB. EVGENIO

Digitized by Google

IMP· EXERCITVS· TVRCARVM·AD·TIBISCVM· CAESVS ESSET· NVNCII· ETIAM· ADLATI· FEDERICVM AVGVSTVM· SAXONICVM· CATHOLICAM PROFESSIONEM· AMPLEXVM MDCLXXXXVII·

PROVENTVS· AB·INNOCENTIO·ANNVVS·ADSIGNATVS IN· ALIMENTA· SACERDOTVM· QVI· AD·AETHIOPVM CVLTVRAM· IN· ORIENTEM· LEGARENTVR

FENELONII·EPISCOPI·SENTENTIAE· XXIII· DAMNATAE QVAS· AVCTOR· IPSE· ADMONITVS· IMPROBAVIT MDCLXXXXVIIII·

CONTROVERSIAE· AB· REGNO· SINICO· PERLATAE DE· PRISCIS· INCOLARVM· RITIBVS· DIIVDICANDIS

MARIA· CASIMIRA· REGIS· POLONIAE· VXSOR ROMAM· MIGRAVIT

ACTVM· DE· PALVDE· POMPTINA· EXSICCANDA PRAESCRIPTVM· AB· INNOCENTIO· NE· QVID RESCRIPTORVM· CAVSSA· ADMINISTRI· PETERENT ACCIPERENTVE

ANNVS· SACER· MAGNA· MORTALIVM· FREQVENTIA CELEBRATVS·HOSPITIA·ADVENIS· APERTA· MAGNVS DVX· KOSMVS· III· FLORENTIA· VENIT MDCC·

IVDICIVM· INNOCENTII· AVDITVM· A· REGE HISPANIARVM· DE· HEREDE· REGNI· INSTITVENDO

INNOCENTIVS· ANNO· X· PONTIFICAT·SVI·MORTVVS EST· IN· EIVS· LOCVM· CLEMENS· XI· POSTQVAM PATRVM· CARDINALIVM· VOLVNTATI· TRIDVVM REPVGNASSET· PONTIFEX· MAXIMVS· OMNIBVS BONIS· PLAVDENTIBVS· RENVNCIATVS· EST

PArtes Faſtorum aequas ſeptemdecim, in quas ſpatium hoc annorum mille & ſeptingentorum diviſum eſt, *Saecula* de more appellavi, Latino, ut arbitror vocabulo uſus & proprio: nam etſi nonnullae olim quaeſtiones fuere de numero annorum, quibus Saeculum conſtaret, quas a Cenſorino (2) diſcere poſſis; apud Varronem tamen haec diſerte ſcripta legimus: (3) *Saeculum ſpatium annorum centum vocarunt: dictum a Sene, quod longiſſimum ſpatium ſenaſcendorum hominum id putarunt.* nec Livius diverſa ſentiebat: libro enim centeſimo triceſimo ſexto haec ſcripſerat: (4) *Eodem anno ludos Saeculares Caeſar ingenti apparatu fecit: quos centeſimo quoque anno, is enim terminus Saeculi, fieri mos.* ad ſcripturam quod pertinet, ſi vocis originem ſequeris, quam Varro probat, ſine diphthongo ſcribendum erit *Seculum*: ſed exempla repugnant vetera, nummorum in primis inſcriptiones hujuſmodi, LVD. SAEC. FEC., FELICITAS. SAECVLI, SAECVLO. FRVGIFERO, & id genus aliae, quae paſſim occurrunt.

Iam res, quae in Faſtis enunciantur, non ego hic unde hauſerim, adnotandum puto: in promptu enim ſunt, quos ipſe adivi, quamplurimi ex hoc genere libri, ut cujus hoc aut illo loco opinionem ſententiamque ſequutus ſim, facile quiſque, ſi libeat, cognoſcere poſſit. neque ſane tales ut addam commentarios, inſtituti hujus mei ratio poſtulat, qui ea tantum perſequar, quae ad ſtilum & formulas ſpectant. atque etiam haec ipſa hoc loco conſectari longum eſt; quum tot res tamque varias perſtringere debuerim; nec eadem omnes in dubium vocare ſoleant; tum quae mihi plana ſint, ambigua aliis eſſe poſſint. quapropter ut quae minus ornata ac compta, ſic quae levius aut obſcurius expoſita ſunt, minime hic, commentatione ut tuear aut illuſtrem, mihi ſumam; & iis demum omnia emendanda relinquam, ſi qui haec albo unquam aut marmore digna eſſe exiſtimaverint. quamquam multa jam, quae in Faſtis uſurpavi, ſuperius declarata ſunt; & de quibuſdam dicendum infra eſt: ut ſi quis legendo haereat, quum ſe ad indices contulerit, facile invenire poſſit, quo quidque loco explicatum delibatumve ſit. tum ſi non omnia ibidem, de quibus ipſe ſubdubitet, commode indicata reperiat, ab eruditorum certe libris petere licebit, quae formulis hiſce noſtris vel adſerendis vel emendandis aptiſſima ſint.

At illud ſaltem a me ſcire hic quidam cupiunt, quum laborem hujuſmodi operoſum plane ac moleſtum ita tulerim, nihil ut contentionem meam ad ſaeculum uſque decimum ſeptimum interruperit, quae denique extiterit cauſſa, cur in ipſo ſaeculi noſtri limine defeſſus ſubſiſterem, & reliqua pertexendi curam ſtudiumque deponerem. his vero, quia curioſiores eſſe ſentio, quam deceat, paucis ego reſpondeo: eo me conſilio nihil de aetate noſtra attingere voluiſſe, ut hanc ipſis Faſtorum partem abſolvendam relinquerem.

AN-

(1) titulus ficti argumenti
(2) de die nat. c. 5.
(3) de L. L. l. 5. c. 2.
(4) apud Cenſor. eod. l.

CXXVIII. (1)

ANNO· M· DCC· LXXXII.
VI· NON· MART.
LAZ· OPITIO· PALLAVICINO· CARD·
PRAEF·SACRI·CONSILII·R·P·LAVR·REGENDAE
PHILIPPO· CASONIO· PRAEF· SANCTAE
DOMVS· MARIANAE· ET· LAVRETI
ADVENTVS
D· N. PII· VI· PONT· MAX.
OPTIMI· PRINCIPIS
QVEM· LAVRETANI· OMNES· LAETITIA
GESTIENTES· IN· HAS· AEDES
HOSPITATVM
DEDVXERVNT· ET· IN· GERMANIAM
POSTRIDIE· PROGREDIENTEM· FAVSTIS
OMINIBVS· PROSEQVVTI· SVNT
ANNO· EODEM
PRIDIE· KAL· IVL·
REDITVS· EIVS· E· GERMANIA
FELIX· SALVTARIS
EFFVSA· OBVIAM· CIVITATE· QVAM
PRAESENTIA· SVA· AD· DIEM· PROXIMVM
MORATVS· HILARAVIT· EREXIT

INſcriptiones, quum ſolitariae proſtare debent, totumque monumentum ipſae ſunt, decretorum more aut faſtorum perſcribendas eſſe jam docui: fruſtra tamen; nam honorariae in primis quotidie fiunt, & ponuntur, quum monumentum nuſquam ſit: ut hoc quoque a nobis habeant poſteri, quod rideant.

Verum, inquies, novum inducis inſcriptionum genus, & tuum illud antiquitatis ſtudium jam remittis. neque enim veteres rei unius atque unius anni memoriam litteris conſignatam, ſed res varias multipliceſque longa annorum ſerie deſcriptas *Faſtos* appellabant. etiam: quis tamen non videt, ſi quis Faſtos primum ab aetate ſua conficere incipiat, neceſſe eſſe, ut aliquamdiu in tabulis ejus non plura legantur, quam in hiſce ſcripta ſunt, quas tu non probas? quibus deinde, quaecumque aetas

aetas feret, alia atque alia addentur. ceterum ne exempla quidem veterum deſiderantur, quae Faſtos etiam quoſdam breves antiquitus conditos eſſe, & ſolitarios proſtitiſſe demonſtrent. lege, ſi vacat, quae de his alias (2) a me fuſius ſunt tradita: jam injuria me novitatis inſimulatum, ultro fateare.

(1) Laureti in aedib. Praeſ. (2) de ſt. inſcr. a pag. 350. ad 353.

CXXVIII I· (1)

ANNO· $\overline{M}$· $\overline{DCC}$· $\overline{LXXXII}$·
VI· ID·· MART·
BARPTOLEMAEO· GRADONICO
PRAETORE
TRAIECTVS
PII· $\overline{VI}$· PONT· MAX.
REI· CHRISTIANAE· CAVSSA
IN· GERMANIAM· AD· CAESAREM· AVG.
PROGREDIENTIS
QVEM· ORDO· ET· POPVLVS
CLODIENSIVM
SVB· NOCTEM· EX· ITINERE
SVBSISTENTEM
IN· AEDES· GRASSIORVM
AD· DIEM· PROXIMVM
HOSPITATVM
FESTA· POMPA· DEDVXERVNT

TRajectus: inſigne Gordiani Pii nomiſma, cujus pars averſa triremem exhibet cum tribus remorum ordinibus, & Imperatorem paludatum in puppi ſedentem, (2) titulo ornatur hujuſmodi TRAIECTVS. AVG. quo illius ad Helleſpontum tranſmiſſio in Aſiam deſignatur, quum ad bellum Perſicum profectus eſt.

Porro veterum formulae multam afferunt inſcriptionibus venuſtatem, ſi ad res noſtras apte & decore traducantur: quod nempe ſumma illa Romanorum dignitas reviviſcere quodammodo videatur.

AN-

(1) apud Clodienſes in fronte Domus Graſſior. (2) Buonarr. Med. p. 288.

CXXX. (1)

ANNO. $\overline{M}$. $\overline{DCC}$. $\overline{LXXX}$.
$\overline{XVII}$. KAL. MAIAS
PIVS. $\overline{VI}$. PONT. MAX.
FINIBVS. RENASCENTIS. SOLI
QVA. PALVS. POMPTINA. FVIT
PERAGRATIS
ET. MEMORANDI. OPERIS. MOLITIONE
PROBATA
HIS. AEDIBVS
HOSPES. SVCCESSIT
VICANOS. OMNES
ADMISSIONE. ADLOQVIO
LIBERALITATE
BEAVIT

H*Is Aedibus Hoſpes Succeſſit* : formulam ſuppeditavit Virgilius, apud quem Pallas Aeneam ſic adloquitur: (2)

Egredere o quicumque es, ait, coramque parentem
Adloquere, ac noſtris Succede Penatibus Hoſpes.

ſimilia & illa, quae apud eundem ab Evandro dicuntur: (3)

. . . . *haec, inquit, limina victor*
Alcides ſubiit: haec illum regia cepit.
Aude, Hoſpes, contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo, rebuſque veni non aſper egenis.

(1) apud Circejos vic. Felic. (2) Aen. l. 8. v. 122. (3) ibid. v. 362.

§. 11.

§. II.

INSCRIPTIONES OPERVM PVBLICORVM

CXXXI· (1)

CLEMENS· XIII· PONT· MAX·
ANNO· SACRI· PRINCIPATVS· SEPTIMO
RVDERIBVS· EGESTIS· ET· SVBSTRVCTIONE
CONTRA· LABEM· FORNICIS· FACTA
DESCENSVM
AEDICVLAE· HERMETIS· MARTYRIS
PER· GRADVS· SCALARVM· VETERVM
SVA· IMPENSA· RESTITVIT

R*uderibus Egeſtis* : ſic apud Svetonium dicitur Nero *pollicitus cadaverum & Ruderum gratuitam Egeſtionem* : (2) & in baſi columnae Trajanae inſcriptum eſt, *Quantae Altitudinis Mons Et Locus Tantis Operibus Sit Egeſtus* . at litterator me aliquis interpellans, heus tu, inquit, priſcam formulam oblitus es? germani illi Latini ſcribebant *Ruderibus Rejectis*, iſque duobus R. R. ſignificare ſoliti. atqui falleris, o bone; itaque te admonitum volo, quum duo illa R.R. occurrent, ſic ut legas in poſterum, *Recta Regione* ; quae omnibus litteris perſcripta Gruterianus exhibet lapis: (3) quaeque rei plane conveniunt, de qua in cippis riparum Tiberis agitur. (4) nec illud *Rejicere Rudera* ab antiquis eſſe credas; exempla, opinor, id nulla confirmant. *Purgare Rudera* Svetonii eſt. (5)

Et Subſtructione : hæc e Trajani inſcriptione deſumpta: (6) *Subſtructionem contra Labem Montis Fecit* . in alia leges, (7) *Subſtructionem & Tabularium Ex S. C. Faciund. Curavit*,

Deſcenſum Aediculae : id eſt in Aediculam; ſic & Virgilius loquutus: (8) *Facilis Deſcenſus Averni* : Plinius etiam de ſalice ſcribens, (9) *Vna tamen proditur ad maturitatem perferre ſolita, in Creta inſula ipſo Deſcenſu Iovis ſpeluncae*.

Videar porro quibuſdam minuta nimis & levia conſectari: at nihil in publicis monumentis non exactum examinatumque legi debet. de Conditoris enim exiſtimatione & nomine agitur. quare vel doctiſſimi veterum inſcriptionem hujuſmodi

pro-

proponere nullam audebant, de qua non antea amicorum judicium exquiſiviſſent. (10)

(1) in arenariis Hermetis Mart.
(2) in Ner. c. 38.
(3) p. 200. n. 3.
(4) v. l. 1. de st. inſcr. p. 149.
(5) in Veſpaſ. c. 8.
(6) Fabr. p. 400. n. 292.
(7) Grut. p. 170. n. 6.
(8) Aen. l. 6. v. 126.
(9) H. N. l. 16. c. 26.
(10) V. Cic. ad Q. Fratr. l. 2. ep. 9. Gell. N. A. l. 10. c. 1.

CXXXII (1)

CLEMENS· XIIII· PONT· MAX·
VETERIBVS· INCOLIS· SERVILIANI
OB· SOLVM· DOMOSQVE· FATISCENTES
PATRIA· EXTORRIBVS
NOVVM· OPPIDVM· ET· OPPIDO· NOMEN
DEDIT

P*Atria Extorribus* : Cicero in Verrem de agro Herbitenſi : (2) *Hinc centum triginta ſeptem patresfamilias Extorres profugerunt* . Gellius Solonis legem latine reddens : (3) *Is domo , patria fortuniſque omnibus careto , exſul Extorriſque eſto* . porro veteres Grammatici *Extorrem* quaſi *Exterrem* dictum volunt : at Ioſephus Scaliger (4) novam originem commentus eſt, & *Extorrem* eſſe tradit, quaſi *torris* exſortem, ejus nempe fatalis titionis, quo extincto hominem mori neceſſe eſt. haec ſi ſtant, translato vocabulo uſi Latini dicendi ſunt, quaſi mortuum haberent, qui patria careret : quippe & civitatis amiſſio *Capitis Diminutio* dicebatur, & *Cauſſa Capitis*, in qua de exſilio ageretur.

(1) In porta Caſtelli Clementini.
(2) lib. 3. c. 51.
(3) N. A. l. 2. c. 12.
(4) in Conject. ad Varr. de L. L. p. 28. n. 18.

CXXXIII. (1)

PIVS· VI· PONT· MAX·
ANNO· SACRI· PRINCIPATVS· SEPTIMO
PRONAON· ET· TEMPLVM
MVNIFICENTIA· SVA· RESTITVENDVM· CVRAVIT

P*Ronaon*, quod & *Pronaum* ſcribitur, (2) appellabant veteres molem, quaecumque eſſet, quae templo adhaereret, ad ornamentum ejus & dignitatem

exſtructa. Vitruvius de porticu fere accipit, quae in templi fronte exſtruebatur. (3) nam quae a tergo eſſet, *Poſticum* appellat. (4) ſed huic quoque *Pronaon* fuiſſe nomen, indicare inſcriptio videtur nuper Romae reperta, in qua legimus PRONAON FRONTIS: hic vero illud FRONTIS addere opus non fuit, quod templi Vrbiventani Pronaum unum ſit.

Munificentia Sua: vetus formula ad Principis liberalitatem prodendam. in Hadriani inſcriptione apud Gruterum (5) haec occurrent, *Munificentia Sua Templum Deae Cuprae Reſtituit*.

(1) Vrbiventi ad templ. max.
(2) Maff. M. V. p. 82. n. 3. & Vitruv. l. 5. c. 1.
(3) lib. 4. c. 4.
(4) lib. 3. c. 1.
(5) p. 1016. n. 2.

CXXXIIII. (1)

PIVS· VI· PONT· MAX·
ANNO· SACRI· PRINCIPATVS· SEPTIMO
VT· MEMORANDA· ARTIFICVM· EXCELLENTIVM· INVENTA
LINEARIS· PICTVRAE· EXEMPLIS· EXPRESSA
POSTERITATI· PROROGARET
AVCTIS· BIBLIOTHECAE· VATICANAE· SEDIBVS
NOVOS· LAVDATORVM· DIAGRAMMATVM· CODICES
SVA· IMPENSA
INSTITVENDOS· ORDINANDOSQVE· CVRAVIT

L*inearis Picturae Exemplis Expreſſa*: in chartis nempe vario linearum ductu ad ſimilitudinem repraeſentata; ſive ea quis manu primum effinxerit, ſive de aereis tabulis, ut mos eſt, prelo ſuppoſitis in chartas relata ſint. linearis quippe pictura dicta eſt, quae ſine coloribus figuras lineis exprimeret, a Philocle Aegyptio, ut Plinii aetate ferebatur, inventa, (2) aut a Cleanthe Corinthio. nam & *pingere* quis aliquando dictus, quae tantum delinearet, ut apud Ovidium Vlyſſes: (3)

Ille levi virga, virgam nam forte tenebat,
Quod rogat, in ſpiſſo littore pingit opus.

Diagrammatum Codices: id eſt figurarum volumina. *Diagramma* enim Graecis eſt rei cujuſque imago & deſcriptio: eoque vocabulo ſaepe uſus Vitruvius. (4) ea & Monogrammas effigies appellare poſſis: quo nomine recte deſignetur pictura, quae ſolis informata ſit lineis: ſed vocabulum illud Latini ad res alias ſignificandas uſu traduxerunt. (5)

PIVS

(1) in Biblioth. Vatic.
(2) H. N. l. 35. c. 3.
(3) de art. am. l. 2. v. 131.
(4) lib. 5. c. 4. 5. l. 6. c. 1.
(5) v. Cic. de Nat. D. l. 2. c. 23. & Lucil. apud Non. c. 1. n. 168.

Digitized by Google

CXXXV· (1)

PIVS· VI· PONT· MAX·
EXORNATA· ATQVE· AVCTA· SPECVLATORIA· TVRRI
IN· QVA· CLARISSIMORVM· MATHEMATICORVM
CONVENTVS
AD· KALENDARI. GREGORIANI· ORDINATIONEM
CELEBRATI· SVNT
ADITVM· A· BIBLIOTHECA· IN· ADSCENSVM
APERVIT
VTI· EA· SEDES· ET· LOCVS
IN· CARD· BIBLIOTHECARII· TVTELA· ESSET

IN *Cardinalis Bibliothecarii Tutela* : minus quidem antiqua vox eſt *Bibliothecarius*, ſed tamen Latina, ſi Salmaſio credimus. (2) eodem enim modo a *Bibliotheca* dicti *Bibliothecarii*, ut a cancellis *Cancellarii*, a cuſtodia *Cuſtodiarii*, a Scriniis *Scriniarii*, ab arca *Arcarii*. adde his *Tricliniarium* (3) a triclinio, quae non minus Graeca vox eſt, ac *Bibliotheca*. nam veteres quae a Graecis mutuati Latina feciſſent, jure quodam ſuo inflectere, & ad linguae ſuae normam detórquere potuerunt.

(1) in Biblioth. Vatic. (2) ad Carin. Vopiſc. c. 16. (3) Grut. p. 576. n. 6.

CXXXVI· (1)

PIVS VI· PONT. MAX·
ANNO· SACRI· PRINCIPATVS· SEPTIMO
ERGASTVLVM· CLVSARE
FLAGITIIS· DEGENERVM· SACRICOLARVM
EXPIANDIS
AB. VRBANO· VIII· PONT. MAX· CONDITVM
QVVM· VETVSTATE· DILABERETVR
PER PAVLLVM· MASSEVM· V· C·
DECAN· COLLEGI· CVRATORVM. VRBIS
A· SOLO· RESTITVIT

ERgaſtulum Cluſare : Cuſtodiario illi Cornetano *Ergaſtulum* jamdiu nomen eſt : itaque retinendum vocabulum putavi, quum & veteres de carcere ruſtico

 uſur-

uſurparint. ſed quia ſervos illi ad opus inde educebant, *Cluſare* hoc appellandum duxi, ut ſignificarem, qui illuc ducti ſint, iis egreſſum non patere.

Degenerum Sacricolarum: turba illa, quae carceri incluſa luit peccata, omnino generatim enuncianda erat. grex enim illic hominum plane varius eſſe ſolet; eoque ex omni familia, unam oppidani excipere ſolent, aliquem aliquando detruſum, vulgata opinio eſt. *Sacricolas* autem Latini dixere quoſcumque ſacrorum miniſtros, ſive ii ſacra colerent tantum, ſive etiam facerent. hoc primum indicaſſe Tullius videtur, quum de Ennenſibus ait, (2) *Ut mihi non cives illius civitatis, ſed omnes ſacerdotes, omnes Sacricolae atque antiſtites Cereris eſſe videantur*: (ſed in Codicibus quibuſdam ſcriptum eſt *omnes Accolae*) illud diſerte Tacitus de Domitiano; (3) *Prima inruptione apud aedituum occultatus ſollertia liberti, lineo amictu turbae Sacricolarum immixtus ignoratuſque*.

(1) ad Cornetum in agro veterum Tarquiniorum.

(2) l. 4. in Verr. c. 50.

(3) Hiſt. l. 3. c. 74.

CXXVII. (1)

REX. FERDINANDVS. IIII.
REGIS. CAROLI. III. CATH. F. REGIS. PHILIPPI. V.
CATH. N. PIVS. FELIX. AVGVSTVS
ANNO. REGNI. XVIII.
BIBLIOTHECAM. FARNESIANAM
VETVSTORVM. CODICVM. MONVMENTIS. INSIGNEM
OPERIBVS. A. SOLO. AMPLIATIS. DIGESSIT
LIBRORVMQ. OMNIS. GENERIS. COPIA. LOCVPLETATAM
PVBLICAVIT

A*Nno Regni XVIII.* diu quidem apud veteres obtinuit, ut annos imperii Tribunitia poteſtate ſignarent. ſed tamen in nummo Philippi Aug. patris leges,

AN. II.

Vetuſtorum Codicum: delenda haec clamaret, ſi viveret, Martorellius. in ea enim ſententia fuit, qui *Codices* a Latinis appellantur, eos minime libros fuiſſe quadrata forma, quales hodie quoque apud omnes in uſu ſunt, ſed chartas tantum aut membranas in orbem convolutas, quales in ſtatuis videmus. atque idem contendebat, libros apud veteres, niſi quadratos, exſtitiſſe nullos; & hos ipſos, qui ſimiles noſtris eſſent, *volumina* etiam dictos eſſe. (3) neutrum tamen ille eruditis probavit;

bavit, nec quemquam, opinor, in ſententiam ſuam adducere potuit. nec vero id mirum, quum veterum auctoritates ei refragari videamus. primum quidem Romanis teretes quoque fuiſſe libros e chartis aut membranis convolutis, vel unus Iuvenalis locus ſatis declarat, ubi ſimilitudinis cauſa *duo Caeſaris Anticatones* commemorantur: (4) quem ille locum quum refutaret, (5) tergiverſari cœpit, & in alia omnia abire, quin tamen ſe expediret. jam libris quadratis, cujuſmodi plures in *Notitia utriuſque imperii* depicti ſunt, nomen etiam fuiſſe *Codicibus*, Vlpiani locus in primis demonſtrat, quem idem, ut in rem ſuam traheret, contra veterem lectionem immutavit; ſic enim ſe habet: (6) *Librorum appellatione continentur omnia volumina ſive in carta ſive in membrana ſint ſive in quavis alia materia: ſed & ſi in philyra aut in tilia, ut nonnulli conficiunt, aut in quo alio corio: idem erit dicendum. quod ſi in Codicibus ſint membraneis vel chartaceis, vel etiam eboreis vel alterius materiae, vel in ceratis codicillis, an debeantur, videamus.* nimirum Vlpianus primum volumina, deinde libros quadratos recenſet, eoſque *Codices* appellat, quibus adnumerat pugillares eboreos & ceratos codicillos, quos item forma fuiſſe quadrata, manifeſtum eſt, & Martorellii etiam teſtimonio (7) conſtat: qui tamen non vidit, quum a *Codicibus Codicilli* ſint dicti, quaſi parvi Codices, ſi minus magnitudinem, at formam certe utrorumque eandem eſſe oportuiſſe.

(1) Neapoli pro biblioth. regia.
(2) Vaill. c. 2. p. 315.
(3) Martor. Th. Cal. t. 1. a pag. 239.
(4) Sat. 6. v. 337.
(5) ibid. p. 278.
(6) lib. 31. D. l. 52.
(7) ibid. p. 101.

CXXXVIII. (1)

REX· VICTOR
REGIS· KAROLI· F· REGIS· VICTORIS· N·
AMADEVS· III· AVG·
COMMERCIIS· CIVIVM· TERRA· MARIQVE· AVCTIS
ET· POMOERIO· NOVOS· OB· INCOLAS· AMPLIATO
PORTAM· A· SOLO· RESTITVENDAM· CVRAVIT
QVAM· EX· NOMINE· SVO
VICTORIANAM· APPELLARI· PASSVS· EST

Quam Ex Nomine Suo: in monumento Ancyrano ſcriptum invenies, (2) *Porticum Ad Circum Flaminium: Quam Sum Appellari Paſſus Ex Nomine Ejus, Qui Priorem Eodem In Solo Fecerat.* utrumque ſcilicet laude dignum, ſive exorandus ſis, ut quod tuum eſt opus, tibi adtribuatur, ſive aequo animo feras, ut prae te alter operis tui conditor haberi poſſit.

HO-

(1) Nicaeae Maſſilienſium.
(2) Grut. p. 232.

CXXXVIIII.

(1)

HONORI
PII. VI. PONT. MAX.
PARENTIS. PATRIAE. ET. MVNICIPI
OB. CAELI. SALVBRITATEM. RESTITVTAM
VBERVMQVE. AGRORVM. FINES. PROLATOS
ORDO. ET. POPVLVS. TARRACINENSIS
ADVENTV. OPTIMI. PRINCIPIS
POMOERIVM. AMPLIAVIT

P*Arentis Patriae & Municipii*: quia veteres, ut ſuperius attigi, non raro *Patriam* pro tota re publica accipiebant; idcirco municipales Decuriones, ut patriam ſuam aeque Principi caram atque rempublicam indicarent, quem *Patrem Patriae* alii appellarent, ipſi *Patrem Patriae Et Municipii*, quidam *Parentem Coloniae* aliquando dixerunt. (2)

(1) Tarracinae ad portam Rom. incidenda.

(2) Grut. p. 149. n. 5. Maff. M. V. p. 95. n. 2.

CXXXX.

(1)

HONORI
PII. VI. PONT. MAX.
CORPORATI. CIVES. PERVSIAE. AVGVSTAE
ORDINIS. SECVNDI
LEGIBVS. AD. INCREMENTA. ARTIVM. BONARVM
EX.AVCTORITATE. OPTIMI. PRINCIPIS. CONSTITVTIS
CVRIAM. PIAM. COETIBVS. ERVDITORVM. AGENDIS
AERE. CONLATO. EXTRVCTAM
COMMVNI. CONSENSV. DEDICAVERVNT
ANNO. M. DCC. LXXX.

C*orporati Cives*: ſic apud Gruterum (2) *Corporati Nemauſenſes*. ea porro formula cives ex ſecundo ordine a Decurionibus, ut oportuit, diſtinguuntur; ſimul oſtenditur, his quoque in unum coëundi & legum ſibi condendarum jus eſſe.

Cu-

Digitized by Google

Curiam Piam: praeter Curias ad ſenatum habendum, aut ſacrorum curialium cauſſa conſtitutas, multae in urbe, quaedam & in municipiis Curiae fuerunt collegiorum maxime & corporum, in quas ſtatis temporibus conveniebant: quae Scholae etiam (3) & Phetria (4) dictae: ex his Romae fuit *Curia Saliorum*, quae in Palatio erat: (5) & in Capitolio *Curia Calabra*, quae ad Pontifices pertinebat: (6) *Curia Baſilicae Aug.* Neapoli, (7) in quam corpus Dendrophororum conveniſſe legimus; item alicubi *Athletarum*, de qua mentio eſt apud Reineſium. (8) porro & veterum Curiis cognomen additum videmus non modo a conditore ductum, ſed etiam ab eo, cujus honori aedificatae eſſent: ut quae Romae *Curia Marcelli* dicta eſt, (9) quaeque Peltuini in Veſtinis fuit, *Curia Auguſta*: (10) quo etiam referas *Auguſteum* quod Piſis erat, (11) & *Caeſareum* Beneventanum, (2) & *Caeſareum* Fratrum Arvalium Romae, (13) quae omnia Curiae fuerunt honori Caeſaris Auguſti exſtructae.

(1) Peruſiae ad theatr.
(2) p. 496. n. 5.
(3) Grut. p. 162. n. 5. &c.
(4) id. p. 014.
(5) Cic. de Div. l. 1. c. 17.
(6) Grut. de V. I. Pont. l. 1. c. 27.
(7) Grut. p. 444. n. 2.
(8) Cl. 5. n. 44.
(9) Bottich. A. V. Fac. c. 2. § 1.
(10) Grut. p. 443. n. 6.
(11) Noriſ. C. P. p. 2.
(12) Vit. A. B. t. 1. p. 164.
(13) inſcr. Vat. nup. inv.

CXXXXI. (1)

EX. AVCTORITATE
D. N. PII. VI. PONT. MAX.
T. CLAVDIVS. SABINVS
CVRATOR. VIARVM
SEMITAM. TIBERINAM. A. PORTA. FLAMINIA
AD. PONTEM. MILVIVM
VIAM. FECIT
ET. GLAREA. CONSTRATAM
STIPITIBVS. SEPIENDAM. CVRAVIT

SEmitam Tiberinam: *Qua ibant*, inquit Varro, (2) *ab itu iter appellarunt: qua anguſte, ſemita, ut Semiiter dictum*. huc vero facit quod de Domitiano Martialis: (3)

Iuſſiſti tenues, Germanice, creſcere vicos,
Et modo quae fuerat Semita, facta via eſt.

Et Glarea Conſtratam: ut apud Livium, (4) *Vias ſternendas Silice in Vrbe, Glarea extra urbem . . . . locaverunt*: & in Nervae Aug. titulo ad Pomptinas invento, (5) *Viam A Tripontio Ad Forum Appi Ex Glarea Silice Sternendam Sua Pecunia Incohavit*.

Nec

Nec minus antiqua eſt, quae ſequitur, formula. nam in Piſanorum Decreto de honoribus L. Caeſaris leges, (6) *Is Locus Ante Eam Aram . . . . Pateat Quoque Verſus Pedes* XL. *Stipitibuſque Robuſtis Sepiatur*, id eſt roboreis. & apud Livium, (7) *Emporium lapide ſtraverunt, Stipitibuſque Sepſerunt.*

(1) ficti argumenti.
(2) de L. L. lib. 4. c. 4.
(3) lib. 7. epigr. 69.
(4) lib. 41. c. 27.
(5) Chaup. Vill. Horat. t. 3. p. 391.
(6) Rein. Cl. 1. n. 12. Noriſ. C. P. 1.
(7) lib. 41. c. 27.

CXXXXII. (1)

EX· AVCTORITATE
PII· VI· PONT· MAX·
FRANC· X·AVERIVS· ZELADA· CARD·
III· VIR· COLLEGIO· R· MODERANDO
MVSEVM· KIRCHERIANVM· RESTITVENDVM· CVRAVIT

Collegio Romano Moderando: Collegium Romanum neſcioquod Valerianus Aug. memorat in orationis particula, quam retulit Pollio in Triginta Tyrannis: (2) qua formula Salmaſius conſilium Principis deſignari putat. hic vero Lycei Romani Doctores Anteceſſoreſque intellige: neque enim ipſae aedes recte *Collegium* dici poſſunt.

Muſeum Kircherianum: ita ſcribendum, non *Muſaeum*; Graeci enim ſcribunt Μυσηον. EI vero Latini reddunt per E aut per I: itaque *Nimpheum* dicunt & *Nymphium*, (3) *Ariſtoteleum & Ariſtotelium*, aliaque hujuſmodi eadem ratione uſurpant. eſt autem *Muſeum* quaſi Muſarum ſedes, ut recte hoc nomine appellentur ea loca, in quibus veterum monumenta, ſtudiorum & litterarum cauſſa, adſervamus: nuſquam enim habitare libentius ſplendidiuſve poſſint, quae doctrinarum veluti antiſtitae & artium praeſides habeantur. quamquam Alexandriae quod erat, in alios etiam uſus patebat: *των δε βασιλειων* inquit Strabo, (4) *μερος εστι και το Μυσειον εχον περιπατον και εξεδραν και οικον μεγαν, εν ω το συσσιτιον των μετεχοντων τε Μυσειε φιλολογων ανδρων*. cui deinde Claudius Aug. adjecit alterum, quod Claudium dictum eſt, & ad Graecas, quas ipſe ſcripſerat, hiſtorias celebrandas inſtituit, inquit Svetonius, (5) *ut quotannis in altero Τυρρηνικων libri, altero Καρχηδονιακων, diebus ſtatutis, velut in auditorio recitarentur toti a ſingulis per vices.*

EX

(1) Romae ad Muſ. Kirch. in in epiſtil. portae.
(2) ad Macrian. c. 12.
(3) v. Salmaſ. ad Gord. III. Capitol. c. 32.
(4) lib. 17. p. 546.
(5) in Claud. c. 42.

CCXXXIII. (1)

EX· AVCTORITATE
IOANNIS· FRANCISCI· ALBANI
EPISC· OSTIENS· VELIT· DEC· CARD·
ORDO· POPVLVSQVE· VELITER·
VT· VIAM· APPIAM· TRAIANAM
PROVIDENTIA· PII· VI· PONT· MAX·
POST· IMMEMORABILIS·AEVI·SPATIA· RESTITVTAM
CONSENSV· OPTIMI· PRINCIPIS
MVNICIPIO· CONIVNGERET
VELITERNAM· QVAE· VETVSTATE· INTERCIDERAT
SVBACTO· IVGO· PONTIBVSQ· CONSTRVCTIS
AD· APPIAE· MILLIARIVM· XVIIII·
MVNIENDAM· CVRAVIT

Viam Appiam Trajanam: utroque nomine non immerito appellatur ea viae Appiae pars, quam in Pomptina palude ab Appio primum Claudio ſtratam reſtituit Trajanus. magnum enim Trajani opus fuit illud & maximi ſumptus: quamobrem Senatus nummos etiam cudendos curavit, quibus eam viam Trajano deberi teſtaretur. (2) porro & inſcriptio a Grutero edita eſt, (3) in qua legimus VIAM TRAIANAM. APP. PER. BRVTTIOS. SALENTINOS: ut ea quoque Appiae pars, quam Trajanus minore impenſa reſtituerat, de ejus item nomine & *Trajana* dicta eſſe videatur: niſi quod inſcriptionem quidam ſubleſtae fidei habent, ut ut Gudius ſe bis examinaſſe marmor, & cum exemplo contuliſſe tradiderit.

Poſt Immemorabilis Aevi Spatia: teritur utique mannis adhuc via illa, quam majores a Tarracina per fines Privernatium aperuerunt, poſtquam Appiam paludes obruiſſent. verum quo potiſſimum tempore Appia, intercluſo itinere, deſeri coepta ſit, difficile omnino eſt definire. qui Caſſiodorii epiſtolas Regis ſui nomine ſcriptas inter ſe contulerit, paludes quidem a Theodorico exſiccatas ſtatuet anno Chriſtiano DXII. aut proximo ſuperiore. quamdiu tamen illa Pomptini agri ignota atavis ſiccitas perduraverit, majores noſtri memoriae non prodiderunt. unus Procopius ad ſuam uſque aetatem manſiſſe teſtificatur: (4) quippe Gotthos caſtra ibi metatos tradit, quum Vuitigem ſibi Regem optaverunt: additque locum iis idoneum viſum eſſe ad

N n equos

Digitized by Google

equos maxime ſuſtentandos: *πεδια γαρ πολλα ενδαυτα εςιν ἱπποβοτα. ρειδε και ποταμος, ὁν Δεκαννοβιον τῃ Λατινων φωνῃ καλυσιν οἱ επιχωριοι.* poſt eum annum, qui fuit Dionyſianae ſupputationis DXXXVII· facilius quis veterem ſcriptorem reperiat, qui ſtagnantem rurſum in paludibus aquam memoret, quam qui aratas eas cultaſque referat: ut recte hic & vere Appia poſt immemorabilis aevi ſpatia reſtituta dicatur, ſitque iterum, ut Martialis olim cecinit, (5)

. . . . *Auſoniae maxima fama viae.*

(1) Via Velit· ad Pontem · p. 123· &c.
(2) Vaill· p. 1· c· 57· t· 2·
(3) p· 199. n. 1·
(4) R. G· l· 1· c· 11·
(5) lib· 9· epigr· 103·

CXXXXIIII· (1)

ANNO· M· DCC· LXXVIIII·
EX· DECRETO· ORDINIS
VIAE· LIMITES
FERIATIS· CIVIBVS
AD· APRICANDVM
PROLATI

FEriatis *Civibus*; ut *Feriati* dies ſunt, quibus Feriae aguntur, ſic *Feriati* homines dicti, quum otioſi: ut apud Tullium: (2) *Sic illi a negotiis publicis, tamquam ab opere aut temporibus excluſi aut voluntate ſua Feriati.*

Ad Apricandum: Tullius idem de Alexandro, quem Diogenes rogantem ſic admonuerat, *Nunc quidem paullulum a ſole*, (3) ſubjicit, *Offecerat videlicet Apricanti.* & apud Nonium (4) Varro: *Licet videre multos, quotidie hieme in ſole Apricari.* rem eandem Horatius paullo fuſius deſignavit, ubi Maecenatianos attigit hortos: (5)

Nunc licet Exquiliis habitare ſalubribus, atque
Aggere in aprico ſpatiari.

Apricum autem locum eſſe ſcribit Feſtus *a ſole apertum*, additque: *a Graeco vocabulo φρικης appellatur, quaſi* Αφρικος, *id eſt ſine horrore, videlicet frigoris, unde etiam putatur Africa appellari.* Φριξ enim fremitus maris dicitur, a quo eſt Φρισσω horreſco, & Φρικη horror·

S· P·

(1) Velitris contra portam Romanam·
(2) de orat· l· 3· c· 15·
(3) de Divin· l· 5· c· 32·
(4) c· 2· n· 65·
(5) lib· 1· ſerm· 8· v· 11·

Digitized by Google

CXXXXV.

(1)

S· P· Q· F·
AVCTORE· VRBANO· PARACCIANO
CARD· ARCHIEP· PRINCIPE
EODEMQVE
OB· SOLVM· EMPTVM· OPERIQ· ADTRIBVTVM
ADIVTORE· MVNIFICENTISSIMO
LOCI· MAIESTATI· AVGENDAE
TEMPLOQVE· METROPOL· CELEBRANDO
EGESTIS· ANTIQVAE· ARCIS· RVDERIBVS
SVBACTO· CLIVO
SVBSTRVCTISQVE· MARGINIBVS
VIAM· NOVAM· A· FORO· AD· IVGVM
AERE· COLLATO· STERNENDAM
CVRAVERVNT
ANNO· M· DCC· LXXI·

LOci Majeſtati Augendae: is eſt collis media in urbe, cujus in vertice templum maximum ſitum eſt. *Loci* autem *Majeſtas* idem atque amplitudo & dignitas: ut apud Livium de Iovis Capitolini templo ſcribentem, cujus eam Tarquinius amplitudinem conceperat, (2) *quae digna Deûm hominumque rege, quae Romano imperio, quae ipſius Loci Majeſtate eſſet*.

Temploque Metropolitano Celebrando: non omnia vocabula apud antiquos invenire licet; ſed tamen *Metropolitanum Nomen* & *Metropolitanam Dignitatem* in Codice leges, (3) vix alio ſenſu, quam eo, quo nunc Pontificum majorum jura deſignamus. *Celebrare* autem non modo idem ſaepe eſt atque *frequentare*, ſed etiam aliquando *efficere, ut multi frequentent*; ut apud Tullium; (4) *Senectuti vero Celebrandae & ornandae quod honeſtius poteſt eſſe perfugium, quam juris interpretatio?*

Antiquae Arcis: quanta olim Firmi arx, & quamdiu fuerit, nuper in patriae ſuae originibus expoſuit (5) Michael Catalanus V· C· idemque fuſius in Zanetti opere (6) de monetalibus Italiae officinis, ad quod ſuam ille ſymbolam dedit.

(1) Firmi in ſumma via.
(2) lib. 1. c. 53.
(3) lib. 11. tit. 21.
(4) de orat. l. 1. c. 45.
(5) part. 1. §. 10. p. 19.
(6) t. 3. p. 33.

CXXXXVI. (1)

ORDO· POPVLVSQVE· MARINENSIS
OB· INTENDENDAM· SONORIS· VIM
ET· PRISTINAM· ASPERITATEM· MITIGANDAM
PECVNIA· COLLATA
IN· AMPLIOREM· FORMAM
CONFLANDVM· CVR·
MARINI· AN· M· DCC· LXXII·

C*onflandum Curaverunt* : tintinnabulum intellige ex aere magnum, in quo ipſa inſcriptio legitur. inſtrumentum hujuſmodi Martialis *Aes thermarum* appellat: (2) tintinnabulo enim in balneum lavaturi convocabantur. ſed ipſa vox *Tintinnabulum* a Plauto, a Svetonio, & aliis ſaepe uſurpata.

(1) Marini in aere turris. (2) lib. 14. ep. 163.

CXXXXVII. (1)

PIO· VI· PONTIFICE· MAXIMO
PRAEFECTVS· ET· CVRATORES· VALETVDINARI
DEPOSITORVM
EX· AVCTORITATE
IOAN· BAPTISTAE· REZZONICI· CARD· PATRONI
SCHOLAM· ANATOMICAM
ARTI· SALVTIS· HVMANAE· PRAESIDI
APERTAM· EXCVLTAMQVE
INSTRVMENTO· OMNI· ORNANDAM· CVRAVERVNT

A*rti Salutis Humanae Praſidi* : Cornelius Celſus de Medicina : (2) *Id vero quod reſtat, etiam crudele, vivorum hominum alvum atque praecordia incidi; & Salutis Humanae Praeſidem Artem, non ſolum peſtem alicui, ſed hanc etiam atrociſſimam inferre.*

Inſtrumento omni: poetae *Inſtrumenta* etiam dicunt plurali numero; at reliqui Scriptores fere *Inſtrumentum*. Caeſar: (3) *Omni militari Inſtrumento, quod circum*

ſe

ſe habebat, *erepto*, Cato: (4) *Villa Inſtrumenti magni ne ſiet*. Suetonius: (5) *Quum nihil ſibi praeter unum Murrbinum calicem ex Inſtrumento regio retinuerit*. niſi autem conſtaret, qua de ſuppellectili ſermo eſſet, appoſito indicabant: itaque paſſim legimus *Inſtrumentum ruſticum*, *piſcatorium*, *venatorium*, *balnearium* & hujuſmodi.

(1) Romae ad valetud. Jacob.
(2) in praef. p. 11. ed Comin.
(3) B. G. l. 6. c. 29.
(4) R. R. c. 1.
(5) in Aug. c. 71.

CXXXXVIII. (1)

PIO· VI· PONTIFICE· MAXIMO
DOMVS· ROCHIANA· PRAEGNANTIBVS· RECIPIVNDIS
AD· INCREMENTVM· REI· FAMILIARIS
ET· SACRAE· VRBIS· CVLTVM
AEDES· LOCATITIAS· VETVSTATE· DILAPSAS
OPERIBVS· AMPLIATIS
A· SOLO· SVA· IMPENSA· RESTITVIT

Domus Rochiana: id eſt qui Noſocomio Rochiano praeſunt. *Domus* enim idem ſaepe, ac familia vel Secta etiam & Societas. Seneca, (2) *Idem hoc omnes tibi ex omni Domo conclamabunt*, *Peripatetici*, *Academici*, *Stoici*, *Cynici*. in antiquis autem inſcriptionibus occurrunt *Domus Gelotiana*, (3) *Domus Auguſtana*, (4) & hujuſmodi: quo nomine Adminiſtratorum familia deſignatur. & *Domus* etiam feciſſe aliquid dicitur, ut apud Donium, (5) *Domus C. Valerii Hermaiſci Templum Serapis Schola Fauſtiniana Fecit*. *C. Valerius Hermaiſcus Dedic. Id. Dec. Barbaro Et Regulo Coſ.* ad appoſita vero quod attinet, legito, quae ſuperius inſcriptioni triceſimae ſubjeci.

Aedes Locatitias: id eſt quae locantur. uſurpavit Sidonius: (6) *Mercenariis proſecutionibus & Locatitia fatigatione*. exemplum autem ei antiquum defuiſſe, vix credam; quum aliae ejuſmodi παραγωγαὶ veteribus familiares fuerint: ut illae ſunt, *Occupatitius ager* apud Feſtum, *Miſſitius praetorianus* apud Suetonium, (7) *Fictitium vinum* apud Plinium (8) *Factitium ſal* apud eundem, (9) & alia id genus bene multa apud alios.

AN-

(1) incidenda in fronte aedium ad Manſ. Aug.
(2) epiſt. 29.
(3) Grut. p. 598. n. 7.
(4) id. p. 599. n. 7.
(5) lib. 6. ep. 8.
(6) Cl. 2. n. 10.
(7) in Ner. c. 48.
(8) H. N. l. 14. c. 16.
(9) ibid. l. 31. c. 7.

Digitized by Google

CXXXXVIIII. (1)

ANTONIVS· LIVI· F· ODESCHALCHIVS
EQVES· HIEROSOL· ABBAS· FVNDIS· CLARAVALLENS· TVENDIS
AD· AGRI· PASCVI· VBERTATEM· ANNVOSQVE· ORYZAE
PROVENTVS· AVGENDOS
FOSSAM· MILLIARIOR· XIIII· ANNO· M· DCC· LXXXI·
INCHOATAM· AQVIS· VNDIQVE· CORRIVATIS
PER· PETRVM· PAREAM· MEDIOLAN· MACHINATOREM
ET· PRAEF· OPER·
INTRA· MENSES· XIIII· PERDVXIT

P*Roventus Augendos*: erit fortaſſe, qui addendum putet *Inrigatione*: mendoſe, ut arbitror; quum vel lippi opus illud praeclarum intuentes viſuri ſint, quos in uſus aqua deducta ſit. itaque delenda alii ob inutilitatem contenderent, quae quis tamquam neceſſaria intrudi mallet.

Machinatorem: ſic apud Gruterum leges, (2) *C. Baebio Muſaeo Machinatori*: quo nomine veteres non ſolum, ut Archimedem Livius, (3) *Inventorem ac Machinatorem bellicorum tormentorum* operumque deſignabant; ſed Architectum etiam & Deſignatorem aedificiorum, villarum, viarum & hujuſmodi. audi enim, quemadmodum loquutus ſit Tacitus: (4) *Ceterum Nero uſus eſt patriae ruinis, exſtruxitque domum, in qua haud perinde gemmae & aurum miraculo eſſent, ſolita pridem & luxu vulgata; quam arva & ſtagna, & in modum ſolitudinis hinc Silvae, inde aperta ſpatia & proſpectus Magiſtris & Machinatoribus Severo & Celere, quibus ingenium & audacia erat, etiam quae natura denegaviſſet, per artem tentare, & viribus Principis illudere.*

Intra menſes XIIII. ſi opus maximum breviſſimo temporis ſpatio abſolutum eſſet, dignum id veteribus viſum eſſe conſtat, de quo mentio in titulo fieret. legimus ſane in C. Ceſtii pyramide (5) *Opus Apſolutum Ex Teſtamento Diebus* CCCXXX. tum in antiqua inſcriptione, quae Novariae eſt, (6) *Balineum, Quod Vi Conſumptum Fuerat, Ampliatis Solo Et Operibus, Intra Biennium Pecunia Sua Reſtituit Et Dedicavit*. ac demum apud Fabrettum, (7) aedes ut arbitror, Silvani *Inchoata* dicitur *Antonino Aug. P. P. Dedicata* XV. *Kal. April. Scipione Orphito Et Soſio Priſco Coſ.* id

Digitized by Google

id eſt anno undecimo imperii Antonini Pii, qui fortaſſe biennio tantum aut triennio ante *Patris Patriae* nomen ſuſceperat. (8)

(1) in agro Mediolan.
(2) p. 642. n. 4.
(3) lib. 24. c. 34.
(4) Ann. l. 15. c. 42.
(5) Grut. p. 185. n. 2.
(6) Don. Cl. 2. n. 31.
(7) p. 473. n. 23.
(8) v. l. 2. de ſt. inſ. p. 300.

CL. (1)

PAVLLVS· MARCELLI· F· LONGIANVS
EQVES· HISPANIENSIS
VELLERE· AVREO· HONORATVS
PATRONVS· ORDINIS· ET· MVNICIPI
AQVAM· LONGIANAM
A· MILLIARIO· III· EXCISIS· MONTIBVS
SVBSTRVCTISQVE· FORNICIBVS
IN· OPPIDVM· IMPENSA· SVA
PRIMVS· ADDVXIT
MAXIMVS· ET· VALENTINIANVS· FILII
FONTE· NOVO· IN· RIVVM· EIVS· IMMISSO
DVPLICAVERVNT

PAtronus Ordinis & Municipii: ſic apud Gruterum (2) *Patrono Ordinis & Coloniae*. duo autem ſignificantur, primo Longianum e Decurionum primariorum numero eſſe; tum eundem ipſius municipii, cujus Decurio eſt, Defenſorem eſſe. de utraque ſignificatione actum a me eſt in libris *de ſtilo inſcriptionum*. (3)

(1) ficti argumenti.
(2) p. 365. n. 2.
(3) lib. 1. p. 149. &c.

CLI. (1)

M· VALERIVS· GALLVS
P· LAELIVS· PROSPER — II· VIRI
EX· DECRETO· ORDINIS
FORVM· OLITORIVM
PORTICIBVS· TABERNISQVE
CLAVDENDVM· CVRAVERVNT

FOrum Olitorium: in veteri kalendario ſcriptum eſt, (2) FORVM· HOLITORIVM. at Varro, (3) *Ab olla Olera dicta*: itaque & *Olitorium* ſcribendum videtur; quod probat Cellarius, at Voſſium ſequutus, qui *olus* ab *oleo* id eſt creſco, ductum putat.

KA-

(1) ficti argumenti.
(2) Grut. p. 134. v. 1.
(3) de LL. l. 4. c. 22.

CLII. (1)

KAROLVS·ET·OCTAVIVS·FRATRES·MOZZONI·BISVSTIANI
DECVRIONES· MEDIOLANENSES
VETERE· PATRIMONIO·ANGELAE·MONETIAE· PROAVIAE
EX· FIDEICOMMISSARIA· LEGE· RECIPERATO
CASTRVM·CARBONAT·AVITAM·MONETIAE·GENT·SEDEM
SVPERIORVM· PATRIAE· PRINCIPVM
FREQVENTI· HOSPITIO· HONESTATAM
IN· CLIENTIVM· NOVORVM· SOLATIVM
SVA· IMPENSA· RESTITVENDVM· CVRAVERVNT
ANNO· M· DCC· LXXXII·

IN *Clientium Novorum Solatium*: Clientes appellavi novos Mozzoniorum ſtipendiarios, quod non alio vocabulo deſignari melius poſſe videantur, qui more hoc noſtro Dominos habent ſibi a Principe praepoſitos. ac mihi rem fere eandem Caeſar ſignificare videtur, quum ait, (2) ***Eburones, qui ſunt Trevirorum Clientes***: nam & Treviri communi concilio parebant, penes quod in Galliis ſumma poteſtas & auctoritas erat. (3)

(1) in agro Mediolan. (2) B. G. l. 4. c. 6. (3) ibid. l. 2. c. 2. &c.

CLIII. (1)

ALEXANDER· LVCIANVS· SPINOLA
HORTOS· PENSILES· A· MAIORIBVS
SIBI· ET· QVI· PRIMI· IN· FAMILIA· NASCERENTVR
LIBERIS· POSTERISQVE· RELICTOS
QVVM· VETVSTATE· DILABERENTVR
IN· AMOENIOREM· FORMAM· RESTITVIT
IDEM· ITV· AMBITVQVE· DOMVS
FORENSI· ACTIONE· VINDICATO
IVDICISQVE· SENTENTIA· IN· CODICEM· RELATA
AEDES· AVITAS· OPERIBVS· AMPLIATIS· REFECIT
ANNO· M· DCC· LXXVIII·

ITu *Ambituque Domus*: leges apud Gruterum, (2) *Et Ad Id Monumentum Itum, Aditum, Ambitum Atque Hauſtum*. eſt autem *Itus* jus eundi, *Ambitus* circumeundi: ***ab eoque***, inquit Varro, (3) *duodecim tabularum interpretes Ambitum*

bitum parietis circumitum eſſe deſcribunt. de hoc Feſtus accurate: *Ambitus proprie dicitur inter vicinorum aedificia locus duorum pedum & ſemipedis ad circumeundi facultatem relictus*.

(1) Genuae. (2) p. 1081. n. 1. (3) L. L. l. 4. c. 4.

§. III.

INDICES LOCORVM PVBLICORVM ET PRIVATORVM

CLIIII. (1)

M. HORTENSIVS. VITALIS | L. FLAVIVS. CRISPVS — II. VIRI. QQ.
AREA. IN. PVBLICVM. RESTITVTA
PARIETES. A. MARCO. CASSIANO
INAEDIFICATOS. DEMOLIRI. IVSSERVNT
CLAVDIVS. LVCCEIVS | AVRELIVS. ROLLIANVS — MAGISTRI. FONTANI
AQVAM. PVBLICAM. IN. PRIVATVM
AEDIFICIVM. EIVS. FLVENTEM
CAVSSA. COGNITA. ADEMERVNT

M*agiſtri Fontani*: id eſt Curatores fontium. hac nempe formula appellantur in veteri inſcriptione apud Fabrettum, (2) quae in Exquiliis ad Aggerem Servii reperta eſt. his autem paruiſſe puto, qui in alia inſcriptione apud eundem (3) *Fontani* dicuntur, & Collegium fuiſſe videntur multorum ſodalium, quum his ſenos Magiſtros praefuiſſe legamus,

(1) ficti argumenti. (2) p. 332. n. 495. (3) p. 278. n. 170.

CLV. (1)

QVAE. VITELLIORVM. ESSE. MANCIPIO. DICIMVR
VSV. IAM. SVMVS
AEDES
D. N. PII. VI. PONT. MAX. OPTIMI. PRINCIPIS

M*ancipium & Vſus* opponuntur; quo pertinet Lucretii verſus, (2)

Vitaque Mancipio nulli datur, omnibus Vſu.

item ille Curii luſus ad Tullium ſcribentis, (3) *ſum χρησει μεν tuus, κτησει δε Attici noſtri, ergo fructus eſt tuus, mancipium illius*.

(1) Tarracinae prope portam Roman. (2) l. 3. v. 985. (3) Fam. l. 7. ep. 29.

CLVI. (1)

LVCI. AVRELIANI
AEDES. PRIVATAE
PRIVATO. SOLO

PRivatum dicitur, quod proprium eſt nec commune cum aliis. itaque Horatius de veterum Romanorum opibus ait, (2)

Privatus illis cenſus erat brevis,
Commune magnum.

& Tullius de juſtitiae munere, (3) *Vt communibus utatur pro communibus, Privatis ut ſuis.* itaque hic paucis ſignificatur, Aureliani Domum non ſervire.

(1) ficti argumenti. (2) l. 2. od. 15. v. 13. (3) de off. l. 1. c. 7.

CLVII. (1)

AMALTHEVM. CASSIORVM

VOcabulum amavit hoc Cicero, uſupavitque ſaepius, ut ſuam, utque Attici ſui bibliothecam deſignaret. ſic enim ad Atticum ſcribens loquutus eſt: (2) *Epigrammatis tuis, quae in Amaltheo poſuiſti, contenti erimus*: quae nimirum Atticus ibidem de Tullii laudibus inſcribenda curaverat; addit enim: *praeſertim quum & Chilius nos reliquerit, & Archias nihil de me ſcripſerit.* tum in eadem epiſtola, *Velim*, inquit, *ad me ſcribas, cujuſmodi ſit Ἀμαλθεῖον tuum, quo ornatu, qua τοποθεσίᾳ, & quae poemata quaſque hiſtorias de Ἀμαλθείᾳ habes, ad me mittas.* in alia vero de ipſo Attico, cui Sicyonii pecuniam debebant, ſic ludit: (3) *Ego enim te arbitror, caeſis apud Amaltheam tuam victimis, ſtatim eſſe ad Sicyonem oppugnandum profectum.* idem rurſus alia in epiſtola, (4) *Amalthea mea te expectat & indiget tui.* utroque enim modo illi placuit, *Amaltheum* & *Amalthea*. ante illum Sotion Peripateticus, ut auctor eſt Gellius, (5) librum multae variaeque hiſtoriae Κέρας Ἀμαλθείας inſcripſerat, quod *Cornu Copiae* Latini reddunt; retulitque ad pervulgatam Caprae Amaltheae fabulam, quod liber ejus ob rerum varietatem ſimilis quodammodo Cornu copiae videretur. ceterum Tullius quum bibliothecam *Amaltheum* dixit, fortaſſe ipſam nominis originem ſpectavit, quod ab Ἀμαλθεύω id eſt *Dito* aut *Nutrio* duci poteſt, ut Bibliothecae quammaxime conveniat.

QVOD

(1) titulus bibliothecae.
(2) lib. 1. epiſt. 16.
(3) lib. 1. epiſt. 12.
(4) lib. 2. epiſt. 1.
(5) N. A. l. 1. c. 8.

Digitized by Google

CLVIII.

(1)

QVOD· AGRI· EST· A· RIVO
AD· FLOVIVM· INTER· DVOS
AGGERES· MVNITOS· VERVBVS
FVNDVS· M· COCCEII
M· F· TOLENTINATIS
IVGERVM· TRIGINTA
ITER· ACTVS· DEBETVR· NEMINI

M*Vnitus Verubus*: non bene nuper qui Riccardiorum marmora a cenſoria Maffeji nota vindicavit, inter *vallum* & *veru* hoc ſtatuit diſcrimen, (2) ut *vallus* e ligno, *veru* niſi e ferro nullum ſit. nam *Verubus tranſuta ſalignis exta*, dixit Ovidius, (3) *Stellio in ligneis Verubus inaſſatus*, Plinii verba ſunt: (4) & apud Virgilium legimus, (5)

Pinguiaque in Verubus torrebimus exta colurnis,

id eſt e corylo arbore.

Iter, *Actus*: praediorum hae ruſticorum ſervitutes appellantur: *Iter*, inquit Vlpianus, (6) *eſt jus eundi, ambulandi homini, non etiam jumentum agendi*: *Actus eſt jus agendi vel jumentum vel vehiculum*.

(1) ficti argumenti.
(2) p. 233.
(3) l. 3. Faſt. v. 363.
(4) H. N. l. 30. c. 10.
(5) Georg. l. 2. v. 396.
(6) l. 1. D. de ſerv. pr. ruſt.

Digitized by Google

CLVIIII.

(1)

IOAN· ANTONIVS· MARIA· KAR· F· BENEVELLVS
V·C· CANONIC·ARCHIPRESB·SACRI·CIVILISQ·IVRIS·CONSVLTVS
ANNO· LXX· AETATIS· SVAE
ARCHIPRESBYTERO· ALBENSIVM· POMPEIANORVM·QVI
PRIMVS· IN· EIVS· LOCVM· FACTVS· ESSET· QVIQVE
DEINCEPS· ALTER· POST· ALTERVM· CREARENTVR
DICERENTVRVE· AEDES· SVAS· ET· BIBLIOTHECAM
CVM· REDITV· ANNVO· FVNDI· VECTIGALIS
TESTAMENTO· LEGAVIT· AB· HEREDIBVS· IN· EAS
CONDICIONES· Q· I· S· S·
QVAS· AEDES· QVAMVE· BIBLIOTHECAM· CVM·REDITV
ANNVO· FVNDI· VECTIGALIS· ARCHIPRESBYTERO
ALBENSIVM· POMPEIANORVM· IN· PERPETVVM·DARI
ADSIGNARI· VOLO· EA· OMNIA· TIBI· KAROLE
MARIA· TIBIQVE· KAROLE· FELIX· ET· TIBI
INNOCENTIA· MARIA· IOSEPHI· LVDOVICI· FRATRIS
MEI· FILIIS· OPTIMIS·CARISSIMISQVE·QVOS· HEREDES
MEOS· INSTITVI· DO· TRADOQ· FIDEIQVE·VESTRAE
COMMITTO· VTI· SVPERSTITIBVS· VOBIS· OMNIBVS
AVT· SINGVLIS· IN· MANCIPIO· VESTRO· VSVQVE
SIENT· NEVE· CVIPIAM· QVID· DE· IIS· QVAE· IN
TESTAMENTO· MEO· LEGATA· HABEAT· REPETENDI
VSVRPANDI· PERCIPIENDIVE· IVS· SIET
AT· QVANDOCVMQVE· VOS· DEVS·EX·HOMINVM·VITA
MIGRARE· SINGVLOS· IVSSERIT· TVM· EA· OMNIA
AD·ARCHIPRESBYTERVM·ALBENSIVM· POMPEIANOR·
PERVENIRE· HAC·LEGE· VOLO· VTI· BIBLIOTHECAM
IS· MEAM· PRESBYTERIS· COLLEGISQVE· SVIS· ET· IIS
QVI· ORDINE· SACRO· CENSEANTVR· STVDIORVM
CAVSSA· PATERE· SINGVLIS· NE· GRAVETVR·LIBRVM
IDEM· LIMINE· VLLVM· EFFERRI· NE· PATIATVR
ACTVM· XIII· KAL· MART· ANNO· M· DCC· LXX·
ALLIANA· TABELLIO· ROGATVS· EDIDIT

Digitized by Google

F*undi Vectigalis*: fundos agroſque *Vectigales* dicebant veteres, qui in perpetuum locantur: *id eſt bac lege*, inquit Paullus juriſconſultus, (2) *ut tamdiu pro illis vectigal pendatur, quamdiu neque ipſis, qui conduxerint, neque bis, qui in locum eorum ſucceſſerunt, auferri eos liceat*.

Legavit Ab Heredibus: nempe ut ab heredibus acciperent, non ab ipſo teſtatore. ſic apud Tullium: (3) *Vxori teſtamento legat grandem pecuniam a filio, ſi qui natus eſſet: ab ſecundo herede nihil legat*.

Rogatus Edidit: formula eſt, quam & in papyris leges, quas Maffejus vulgavit. (4) *Deuſdedit Exceptor civitatis ſuae bis geſtis edidit rogatus*. hic autem *Edere* eſt, ut Vlpianus ſcripſit, *copiam deſcribendi facere, vel in libello complecti & dare vel dictare*. (5)

(1) Albae Pompejae.
(2) l. 1. D. ſi ager vect.
(3) pro Cluent. c. 12.
(4) Diplom. p. 159.
(5) l. 1. D. de edendo.

CLX. (1)

CAESAR· PICVS
CANONICVS
ANNO· M̄· D̄· L̄II·
IN· HONOREM
SANCTI· NICOLAI· MAGNI
FVNDOS· SVOS· COLLEGIO· CANONICORVM
TESTAMENTO· LEGAVIT
ET· EX· EORVM· REDITV· DIVISIONEM· QVOTANNIS
VIRITIM· DARI· HAC· LEGE
VOLVIT
VT· QVARTO· QVOQVE· PER· HEBDOMADEM· DIE
QVI· PROFESTVS· ESSET
SACRVM· SINGVLI· IN· TEMPLO
FACERENT

D*iviſionem Quotannis*; ipſae res, quae dividerentur, *Diviſiones* interdum a Latinis dictae. Marcellus juriſconſultus, (2) *Quum quidam Decurionibus Diviſiones dari voluiſſet die natalis ſui*. & apud Muratorium, (3) *Decurionibus, Auguſtalibus Epulantibus & Populo Viritim Diviſionem Dedit*.

MAT-

(1) Fabriani in porticu aedis Nicol.
(2) l. 33. t. 1. D. l. 25.
(3) p. 1106. n. 6.

Digitized by Google

CLXI. (1)

MATTHAEVS· ISAIA· V· C·
CANONICVS
ANNO· M· DC· LXV·
TEMPLVM
SANCTI· NICOLAI· MAGNI
QVOD· VIVENS· INSTRVMENTO· ARGENTEO
PECVNIAQVE· IN· ORNAMENTVM· DATA
EXCOLVERAT
MORIENS· HEREDITATE· TESTAMENTO· TRANSMISSA
DITAVIT
VTI· EX· BONORVM· SVORVM· VECTIGALI
SACRA· SINGVLIS· ANNIS
PRO· PORTIONE· FIERENT

PRo *Portione* : id eſt , ut plura fierent , ſi majus ; pauciora ſi minus vectigal eſſet . ſic apud Tullium : (2) *Nunquam in Sicilia frumentum publice eſt emptum , quin Mamertinis pro portione imperaretur* .

(1) Fabriani in porticu aed. Nicol.

(2) Verr. l. 5. c. 21.

CLXII. (1)

NICOLAVS· QVIRINVS· V· C·
CANONICVS
ANNO· M· DCC· XXV·
PECVNIAM· E· PATRIMONIO· DEMENSOQVE
SVO· SANCTE· CONTRACTAM
TESTAMENTO· LEGAVIT
EX· QVA· TEMPLVM
SANCTI· NICOLAI· MAGNI
DE· COLLEGARVM· SENTENTIA
OPERE· CVLTVQ· SPLENDIDIORE·EXORNARETVR

D*Emenſoque ſuo* : ſcribitur & *Dimenſum* . eſt autem quod Graeci Σιτομέτριον appellant , ſive id , quod in menſem aut annum alimentorum nomine percipi-

cipimus. de Hadriano Spartianus: (2) *Senatoribus, qui non vitio ſuo decoxerant, patrimonium pro liberorum modo ſenatoriae profeſſionis explevit, ita ut pleriſque in diem vitae ſuae Dimenſum ſine dilatione praeſtiterit.* porro *Demenſum* proprie de quaternis frumenti modiis dicebant, quos ſervi in menſem accipiebant. Terentius: (3)

Quod ille unciatim vix de Demenſo ſuo
Suum fraudans genium, comparſit miſer.

(1) Fabriani in porticu aed. Nicol. (2) in Hadr. c. 7. (3) Phorm. n. 9.

CLXIII. (1)

NICOLAVS· ANT· F· GIOBBES
DOMO· ROMA
IN· HONOREM· MARIAE· SANCTAE· LORETANAE
ET·IN·MEMORIAM·ANGELI· KARMELITAE· VIRI·VENERAB·
OMNEM· SVBSTANTIAM· SVAM
AB· EXCESSV· ANGELAE· ALBVTIAE· VXSORIS
AD· TEMPLVM· DOMVMQ· HOSPITALEM· ANGELIANAM
PERTINERE· TESTAMENTO· VOLVIT
EAMQVE· REM· SAXSO· INSCRIBI· IVSSIT
GVLIELMVS· PALLOTTA· CARD· PATRONVS
EX· AVCTORITATE· PII· VI· PONT· MAX·
CONDITIONES· TESTAMENTARIAS
EXPLICATIS· ONERIBVS· IN· PERPETVVM· MODVM
CONSTITVIT
ANNO· M· DCC· LXXXI·

D*omo Roma*: raro veteres in hujuſmodi inſcriptionibus patriam enunciabant; ſed ea erat cauſſa, quod auctores monumentorum ſaepe ob geſtos magiſtratus, aut ob collegia, in quae cooptati eſſent, indidem eſſe apparebat, ubi inſcriptiones proſtabant. vix tamen omiſere, ſi ad milites pertinerent, quod hi non modo ex omni Italia, ſed etiam ex provinciis legerentur, nec eorum nomina illuſtria & populo nota eſſent. res exemplis non indiget, quae apud Gruterum alioſque paſſim occurrunt.

L. AN-

(1) Romae via Lateran.

Digitized by Google

CLXIIII. (1)

L. ANTONIVS. M. F. BALBVS. V. C.
IN. MEMORIAM. OCTAVIAE. RESIANAE. SVAE
SCVTAT. X. M. DCCC. N. REI. PVBLICAE. FIRMANAE
QVI. AD. SCVTAT. XII. M. N. PERDVCERENTVR
ET. FVNDVM. RESIANVM. TESTAMENTO. LEGAVIT
VT. EX. REDITV. EORVM. IN. PERPETVVM
PVERI. XXXX. E. PLEBE. VRBANA
QVI. NEQVE. MINORES. ANNIS. SEPTEM
NEQVE. MAIORES. ANNIS. DECEM. CAPTI. SINT
IN. ANNOS. OCTO. SINGVLI. ALANTVR. INSTITVANTVR

S*Cutat.* X.M.DCCC.N. Scutatos decem millia octingentos nummos. ſic apud Livium leges, (2) *Et Philippei nummi aurei quatuordecim millia quingenti quatuordecim*. genitivo enim caſu tum ſolum Latini res numeratas efferebant, quum *Millia* numero integra eſſent, ut apvd eundem: (3) *Signati Argenti octoginta quatuor millia fuere Atticorum*. nummum autem *Scutatum* appello, qui Iuliis conſtat decem, a ſcuto, quod in eo effictum eſt, ut a biga & victoria bigatum & victoriatum Latini ſuos nominaverunt.

(1) ficti argumenti. (2) l. 34. c. 52. (3) ibib. paullo ante.

CLXV. (1)

PIO VI. PONT. MAX.
IOAN. THOMAS. GALLARATIVS
EPISC. PARIVS
POSTREMA. GHISLIERIORVM. NATVS
CIDARIM. PVRPVREAM
EXVVIAS. SACRAS. AVGVSTAS
PII. V. PONTIFICIS. MAXIMI
A. MAIORIBVS. ACCEPTAS
ADFINI. CVLTORI. SECTATORI
DECESSORIS. SANCTISSIMI
DONVM. DAT

C*idarim Purpuream*: Curtii verba ſunt, (2) *Cidarim Perſae regium capitis vocabant inſigne: hoc caerulea faſcia albo diſtincta circumibat*. at haec Hieronymi

mi, (3) *Cidaris enim inſigne Pontificis eſt: corona, hoc eſt diadema, Regis indicium*. & a Hieronymo non diſſentit Heſychius, cui *Cidaris* eſt περιδεμα κεφαλης, η εκ της τριχος ὑφασμα, ητοι ειδος καμηλαυκιυ, ὁ και τιαρα νοηται. addit enim, τινεςδε Κιδαριν λεγουσι περικρανιον πιλινον, η στεφανον, η φακιολιον, η πιλον βασιλικον Περσων, η το στροφιον, ὁ οἱ Ιερεις φερουσι. recte igitur & pileus Pontificis Maximi *Cidaris* appellatur.

(1) in arcula dono data. (2) lib. 3. c. 3. (3) in Ezechiel. l. 7. c. 21.

CLXVI. (1)

IOSEPHVS· CASTELLVS
CARDINALIS
PRAEF· SACRI· CONSILII
CHRISTIANO· NOMINI
PROPAGANDO
PICTVRATA· DVO· LINTEA
EFFIGIE· PRAESTANTIA
IESV· SERVATORIS
EXANIMI
ET· MARIAE· VIRGINIS
DEVM· INFANTEM
DEXTRA· GESTANTIS
QVAE· VIVENS
HABVIT· CARISSIMA
IANVARIO· SANCHEZIO
LVNEN· ARAGON·
AMICO
PIGNVS· AMORIS· VLTIMVM
TESTAMENTO
LEGAVIT

IANVARIVS· SANCHEZIVS
LVNEN· ARAGON·
IN· HONOREM
IESV· DEI· SERVATORIS
SANCTAEQVE· VIRGINIS
DEI· PARENTIS
ATQVE· IN· MEMORIAM
IOSEPHI· CASTELLI
CARDINALIS
VIRI· OPTIMI
PIENTISSIMI
PICTAS· IMAGINES
QVAE· SIBI· LEGATO
OBVENERE
SEPTO· AC· FASTIGIO
CLVSAS
ET· SACRO· CVLTV
EXORNATAS
LIBENS· MERITO
DEDICAVIT

Picturata Duo Lintea: picturas plerique *Tabulas* indiſcriminatim appellant, ſive ligno inductae fuerint, ſive illitae telae. atqui Latini illi veteres pictorem in tela pingentem viderant nullum, & quas dicebant *Tabulas pictas*, tabulas ne vera eſſe intelligebant. itaque Tullius, quum periſtromata etiam attingere vellet,

ſic eſt loquutus: (2) *Nego ullam picturam neque in Tabulis neque textilem fuiſſe, quin conquiſierit*. quare *Picturae*, quae in linteis ſint, recte appellentur, *Tabulae* non item, ſi veterem ſcribendi conſuetudinem ſequi libet.

(1) in arula cubiculari. (2) 6. Verr. c.1.

CLXVII. (1)

D· N· MARIAE· SANCTAE· GENETRICIS· DEI
QVAM· CONCA· EQVES· PINXIT· TABVLAM
HAEC· ANTEA· IN· SACRIS· EXPEDITIONIBVS
LATIOS· OBIBAT· AGROS
NVNC· IERANI· SEDEM· HABET· SANCTA· AVGVSTA
SVPPLICIS· PRAESIDIVM· PATRIAE
AT· EXEMPLAR· EIVS· PIO· VI· PONT· MAX·
QVANDO· IDEM· OLIM· VENERATVS· EST
HOCCE· DEDICAT· PVBLICE
ORDO· ET· POPVLVS· IERANENSIS

S*Acris In Expeditionibus*: militare hocce vocabulum, quo iter maxime belli cauſſa ſuſceptum deſignatur, ad res quoque alias ſignificandas non nemo Latinorum tranſtulit. haec ſane Plinii ſunt verba: (2) *Apes noctu deprehenſae in Expeditione, excubant ſupinae*. licuit igitur & mihi *Expeditiones* appellare itinera & labores populorum erudiendorum atque conformandorum cauſſa ſuſceptos: quemadmodum veteres dixere, *Bellum indicere Philoſophiae, ſuſcipere aeternum Bellum cum improbis*, & ſimilia, quae de militia & bellicis artibus dicta eſſe, nemo exiſtimet.

(1) ad Effigiem S. Virg. (2) H. N. l.11. c.8.

CLXVIII. (1)

MARIVS· ET
CLAVDIANVS FRATRES· ORATAE
MAGISTRI· SODALIVM· ANTONIANORVM
ANNO· I·
TABVLAS. DVAS. RAPHAELIS. SANCI. MANVS
DEIQVE. PVERI. ARGVMENTO. NOBILES
OB. HONOREM. MAGISTERI
IN. DEDICATIONE. SCHOLAE
COLLEGIO. DONVM. DEDERVNT

S*Ancii Manus*: id eſt opus ſive picturam; ſic nempe & veteres loquuti: Petronius, (2) *Zeuxidos manus vidi nondum vetuſtatis injuria victas*. Statius, (3) *Vidi*

Vidi artes veterumque manus, variiſque metalla
Viva modis.

(1) ficti argumenti. (2) in Satyr. c. 83. (3) l. 1. Silv. 3. v. 47.

CLXVIIII. (1)

M· ANTONIVS· CASSIANVS
IN· MEMORIAM
EVGENI· PATRIS· SVI
SIGNA
IVSTITIAE· ET· PACIS
PROPLASMATA
ALEXANDRI· ALGARDI
COLLEGIO· LVCANO
PICTORVM· ET· STATVARIORVM
DONVM· DEDIT

PRoplaſmata: Varronis ipſius vocabulum eſſe videtur, de quo Plinius, (2) *Idem*, inquit, *magnificat Arceſilaum L. Luculli familiarem, cujus Proplaſmata pluris venire ſolita artificibus ipſis, quam aliorum opera*. porro *Exemplaria* etiam dicebantur: nam idem addit: *Octavio Equiti Romano Cratera facere volenti, Exemplar e gypſo factum talento*.

(1) ficti argumenti. (2) H. N. l. 35. c. 12.

CLXX. (1)

AVE
PARTHENIA
VIRGO· MARTYR
IOSEPHVS· MARIANVS· PARTHENIVS
SACRI· OSSA· CORPVSCVLI
CVM· PHIALA· SANGVINIS
IN· ARENARIIS· PRISCILLAE
AD· VIAM· SALARIAM· REPERTA
COLLEGIO· PIENTISSIMO
VIRGINVM· THERESIANORVM
DONVM· ROMA· MISSVM
PRIVO·IN·SACRARIO·PROPRIVM·DICAVIT
SANCTAE· PRAESIDIVM· DOMVS

IN *Arenariis Priſcillae*: diu ante Chriſtianum nomen multae circa urbem criptae fuere, quas ab egeſta arena *Arenarias* appellabant: meminit inter alios

 Tul-

Tullius, ubi Aſinii Larinatis caedem attigit: (2) *Aſinius autem brevi illo tempore, quaſi in hortulos iret, in Arenarias quaſdam extra portam Exquilinam perductus, occiditur.* loca hujuſmodi ſubterranea perfugium poſtea Chriſtianis in communi periculo patuerunt; & quia ibidem mortuos componebant, Coemeteria appellata: de quibus haec habet Hieronymus: (3) *Dum eſſem Romae puer, & liberalibus ſtudiis erudirer, ſolebam cum ceteris ejuſdem aetatis & propoſiti diebus Dominicis ſepulcra Apoſtolorum & Martyrum circuire, crebroque cryptas ingredi, quae in terrarum profunda defoſſae, ex utraque parte ingredientium per parietes habent corpora ſepultorum, & ita obſcura ſunt omnia, ut propemodum illud Propheticum compleatur,* Deſcendunt in infernum viventes; *& raro deſuper lumen admiſſum horrorem temperet tenebrarum: ut non tam feneſtram, quam foramen demiſſi luminis putes: rurſumque pedetentim acceditur, & coeca nocte circumdatis illud Virgilianum proponitur,* (4)

Horror ubique animos ſimul ipſa ſilentia terrent.

(1) Fani Fortunae in coenobio·
(2) pro Cluent· c. 13·
(3) ad c· 40. Ezechiel·
(4) Aen· l· 2. v. 755·

CLXXI· (1)

A V L V S· C A N V L E I V S· D E C V R· N O L A N·
M A R C O· F A V E N T I O
M· F· S A B I N O
I N V E S T I G A T O R I· R E R V M· N A T V R A L I V M
S V I· T E M P O R I S· P R I M O
V R I· S I L V E S T I S· C A P V T
I N· R V P E· A D· T I F A T A
L A P I D E S C E N S· N A C T V S
D O N V M· L I B E N S· A M I C O
D E D I
M I R V M· N A T V R A E· O P V S
E T· V E T V S T A T I S

AD *Tifata*: Montem, qui Capuae imminet, *Tifata* veteres appellabant, de quo ſaepe Livius & Silius mentionem fecerunt. templa in eo bina fuiſſe accepimus Dianae & Iovis Tifatini, de quibus alias a me actum eſt. (2)

ATHA-

(1) adſciti argumenti·
(2) v· l. 1· de st· inſcr· p· 100·

CLXXII. (1)

ATHANASIVS· KIRCHER
DOMO· FVLDA
MATHEMATICVS· AETATIS
SVAE· PRAESTANTISSIMVS
AD· INGENIA· HOMINVM
PRAECLARIS
ARTIBVS· IMBVENDA
MVSEVM· CVI· NOMEN· ET
FAMAM· FECIT
INSIGNIBVS·VETVSTATIS
RELIQVIIS
ET· MIRANDIS· NATVRAE
MVNERIBVS· INLATIS
PRIMVS· SVA· IMPENSA
CONSTITVIT
IDEMQVE· INVENTIS· SVIS
AVXIT
SCRIPTIS· ILLVSTRAVIT
PHILIPPVS· BONANNVS
CONTVCIVS·CONTVCCIVS
PRAEFECTI
ALTER· ORNATV· VARIO
ALTER· VETERVM
MONVMENTIS· EXCOLVIT
LITTERIS· VTERQVE
CELEBRARVNT
IOAN· BAPTISTA· TOLOMEVS
CARDINALIS
ANNVA· PECVNIA
IN· TVITIONEM· LEGATA
AB· INTERITV· ADSERVIT

BENEDICTVS· XIIII·
PIVS· VI·
PONTT· MAXX·
REX· POLON: FRIDERICVS
AVGVSTVS· III·
MVSEVM·MVNIFICENTIA·SVA
DITAVERVNT
QVIQ· INFRA· SCRIPTI· SVNT
VV· CC·
ALII· ALIA· VETERVM
SVPELLECTILE
ORNAMENTISQ· EX· GEMMA
AVRO· ARGENTO
ITEM· SIGNIS· AEREIS
MARMOREISQVE
INSTRVXERVNT
NOBILITARVNT
ALEX· GREGORIVS
CAPPONIVS
ALFONSVS· DONNINVS
LEO· STROZZIVS
PROSPER· MOLARA
FRANCISC· FICORONIVS

Lo-

Digitized by Google

LOcus conſulto relictus eſt nominibus adſcribendis munificorum virorum, quicumque Muſeum ſubinde locupletaverint: quibus jam praeivit, primoſque honores occupavit vir eminentiſſimus Franc. Xaverius Zelada Cardinalis; qui quum domi inſignem omnis generis gazam in Muſeo ſuo dedicarit, eamque in dies augeat, exornet; eo tamen hoc quoque alterum ſtudio excolit amplificatque, ut non tam Reſtitutor, quam Conditor appellandus ſit. quod quidem teſtis dico & confirmo: opera enim ille mea aut conſilio in monumentis omnibus & praeclara veterum ſupellectili ordinanda atque ornanda uti voluit.

(1) Romae ad introitum Muſei.

CLXXIII· (1)

PIO· VI· BRASCHIO
PONTIFICE· MAXIMO
IOAN· PETRVS· KAR· F· CAMPANA
CVRATOR· PIGNORIBVS· RECIPIVNDIS
AEDES· CVM· AREA· AMBITVQVE· OMNI
NVPER· PAVLLI· A· CHRISTI·PASSIONE·VIRI·PIENTISSIMI
INCOLATV· HONESTATAS
LEGIBVSQVE· AB· EO· FAMILIAE· SVAE· IBIDEM· DATIS
POSTERITATI· MEMORANDAS
POST· MIGRATIONEM· EIVS· EMIT
ET· MACERIA· RESTITVTA· HORTISQVE· INSTRVCTIS
REFECIT

A *Chriſti Paſſione*: quid hoc eſt? inquies: num Latinorum quiſpiam, quid ſibi iſta velint, ſi legeret, explicare poſſet? haereret fortaſſe; vix tamen, rem edoctus, meliora proferret. quin & hoc, opinor, daret, vix alia ſignificatione dixiſſe Livium, *Turnus Herdonius ab Aricia*: (2) & Tullium, *Noſtri, inquam, illi a Platone & Ariſtotele moderati homines*. (3) jam pro *Paſſione* Tullianum vocabulum eſt *Perpeſſio*, ſed tamen non ſolitarium; ſic enim uſurpatur, *Laborum Perpeſſio*, (4) *Perpeſſio dolorum*: (5) itaque hic quadrat magis *Paſſio* abſolute, quam vocem Chriſtianorum ſcriptorum vetuſtiſſimi uſurparunt, quamque in iis etiam carminibus legimus, quae Cornelio Gallo tribuuntur. (6)

AN-

(1) Romae incidenda ad hortos Coelimont.
(2) lib. 1. c. 50.
(3) pro Mur. c. 30.
(4) de inv. l. 2. c. 54.
(5) de fin. l. 1. c. 15.
(6) eleg. 5. v. 42.

CLXXIIII. (1)

QVORVM· NOMINA· SVBSCRIPTA· SVNT
II· AD· ODEVM· ET· SVBSELIARIVM
IN· AREA· PVBLICA
CONSTRVENDVM
PECVNIAM· CONTVLERVNT
ET· EX· DECRETO· ORDINIS
PRIMI· LOCA· SINGVLI· QVATERNA
SIBI· POSTERISQVE· SVIS· EXTRA· SORTEM
OPTAVERE
MOENIANO· I·
DECVRIONES
SEXTVS· AVIOLA· MARCVS· PANSA
LVCIVS· AVIENVS· CAIVS· FABVLLVS
QVINTVS· ANVLINVS· FLAVIVS· MERVLA
MOENIANO· II·
CORPORATI· CIVES· ORD· II·
AVRELIVS· FESTVS· POMPONIVS· MELA
FAVSTVS· CLAVDIANVS· LIVIVS· ABENNA
MOENIANO· III·
NEGOCIATORES· FRVMENTARII
ANTONIVS· GALBA· LVCAS· ALBINVS
PAVLLVS· LIVINEIVS

O*Deum & Subſeliarium* : plura in urbe Odea fuiſſe conſtat, quae inſtar ejus facta putantur, *quod*, ut ait Vitruvius, (2) *Athenis Pericles columnis lapideis diſpoſuit, naviumque malis & antennis e ſpoliis Perſicis pertexit*. hujus deſcriptionem apud Plutarchum (3) accuratam invenies. porro in his certamina muſica ſpectabantur, quae Romae a Neronis aetate frequentari coepta. nomen unde ſit ductum, exponit Suidas : *Ωδειον Αθηνησιν ωσπερ θεατρον . . . . εις το επιδεικνυσθαι την μουσικην. δια τουτο γαρ και Ωδειον εκληθη απο της ωδης*. utinam vero hujuſmodi aedificia noſtris quoque temporibus haberemus! quo ſcilicet muſicorum greges, quum theatra ſilent, concedere poſſent : quique cantu & fidibus delectantur, feriati homines, locum ad conveniendum haberent publicum, ubi garrire ſine noxa, & colludere nulla piorum offenſione poſſent.

Subſeliarium, ante ignotum Grammaticis vocabulum, nuper in cenſum venit e veteri lapide ad Centumcellas reperto, in quo legimus, *Curiam, Tabularium, Scaenarium, Subſeliarium Loco Privato De Sua Pecunia Caſtronovanis Faciunda Coeravit*. ſedes autem, ut apparet, ſive theatri loca deſignat.

QVO-

(1) ficti argumenti. (2) lib. 5. c. 9. v. Svet. in Domit. c. 5. (3) in Pericl. p. 160. A.

Digitized by Google

CLXXV.

(1)

ANNO. M. DCC. LXXVIIII.
KAL. OCTOBR.
OCTAVIO. M. F. BLANDO. MANCIPI. VIAR.
AREAM. RVDERIBVS. COMPLETAM
IN. PLANITIEM. REDIGENDAM. LOCAVIT
DECIVS. QVINTINVS
CVRATOR. OPER. PVBL. IDEMQ. PROBAVIT

M*ancipi Viarum* : ſic apud Gruterum (2) *Mancipi Viae Appiae* : & eadem fere ſignificatione alii *Mancipes Balnearum*, (3) *Mancipes Officinarum Aerariarum* (4) dicti ſunt. eſt autem *Manceps* redemptor operis faciendi, item conductor mercenariorum & operariorum, quaeſtus cauſſa : (5) & qui officinas conducit aut agros eadem de cauſſa. (6)

(1) ficti argumenti.
(2) p. 622. n. 2. v. Tacit. ann. l. 3, c. 31.
(3) Reineſ. Cl. 1. n. 120.
(4) Don. Cl. 8. n. 16.
(5) v. Svet. in Veſp. c. 1.
(6) v. Plin. l. 3. ep. 19. & ſenior. H. N. l. 10. c. 43.

CAP.

CAPVT V.

ELLOGIA

§. I.

ELLOGIA CAELITVM SANCTORVM

CLXXVI. (1)

ATHANASIVS. SANCTVS
PATER. ET. DOCTOR. ECCLESIAE
PONTIFEX. MAIOR. ALEXANDRIN.

CONCILIO. NICAEENSI. DIACONVS. INTERFVIT
PERPETVVMQVE. CVM. ARIANA. FACTIONE
BELLVM. SVSCEPIT. IN. PONTIFICATV
OB. CATHOLICAM. PROFESSIONEM. CONVICIIS
IMPROBORVM. APPETITVS. ET. IN. IVDICIVM
CALVMNIA. INSTRVCTA. VOCATVS. INSIDIIS. ETIAM. AD
CAEDEM. PARATIS. SAEPE. LATITARE. COACTVS
ORBEM. TERRARVM. EXSVL. PERAGRAVIT
EXEMPLVM. VBIQVE. INNOCENTIAE. ATQVE. CONSTANTIAE
MAXIMAS. INTER. CVRAS. ALEXANDRINIS. SVIS
SANCTISSIME. PRAEFVIT. ANNOS. SEX. ET. QVADRAGINTA
MAGNVS. DIVINARVM. LITTERARVM. INTERPRES
EGREGIVSQVE. VETERIS. DOCTRINAE. ATQVE. IVRIS
PROPVGNATOR HABITVS. EST

HVIC. ECCLESIA. VNIVERSA
IN. SACROSANCTIS. CONCILIIS
SVMMAE. INTEGRITATIS. VERAEQVE. SENTENTIAE
TESTIMONIVM. TRIBVIT

P*ontifex Major*: quum ſummum religionis & ſacrorum magiſtrum antiqua formula *Pontificem Maximum* jamdiu appellemus; quidni, quos ab ejus honore proximos agnoſcimus, & dignitate ceteris, qui *Pontifices* audiunt, majores ſunt, veteri item appellatione *Pontifices Maiores* nominemus? neque enim raro id nomen inſcriptiones exhibent, aut ea ſignificatione uſurpatum declarant, ut religionis cauſſa repudiare debeamus: (2) eſto, iidem, quum in Codice Juſtinianeo (3) *Archiepiſcopi* dicantur, hoc quoque deſignari titulo poſſint, cui nempe Latini ſaltem recentiores auctoritatem addidiſſe videantur.

Ob Catholicam Profeſſionem : pro Vniverſali *Catholicum* & Plinius dixit: (4) qua fere ſignificatione Chriſtiani ſcriptores uſurpant . *Profeſſio* autem tam de artibus, quam de vitae genere a Latinis dicitur ; *Profeſſionem pietatis* habet Tacitus , (5) *Vltimae Profeſſionis homines* Lampridius . (6)

(1) adſciti argumenti.
(2) Grut. p. 360. n. 8. l. 433. n. 4. &c.
(3) C. de ſum. Trin. l. 7. &c.
(4) H. N. l. 1. in elenc. l. 2. n. 15. & n. 55.
(5) in Agric. c. 3.
(6) in Elag. c. 20.

CLXXVII. (1)

AMBROSIVS. AMBROSII. F. SANCTVS
PATER. ET. DOCTOR. ECCLESIAE
PONTIFEX. MAIOR. MEDIOLANENSIVM

QVI. DOMESTICIS. EXEMPLIS. AD. OMNEM. SANCTIMONIAM
ERVDITVS. INGENIO. ELOQVENTIA. LITTERIS. CLARVS
REI. CHRISTIANAE. ADMINISTANDAE. INVICTVM
ANIMVM. SVMMASQVE. VIRTVTES. ATTVLIT
A. SVSCEPTO. PONTIFICATV. PIETATIS. ET. SACRORVM
CVLTOR. ADSIDVVS. VETERIS. DOCTRINAE. STRENVVS
PROPVGNATOR. FVIT. PATRIMONIVM. SVVM. IN. ALIMENTA
PLEBIS. OPESQVE. SACRAS. CAPTIVIS. REDIMENDIS. PROFVDIT
POPVLVM. OMNESQVE. ORDINES. CONCIONIBVS. SCRIPTIS
CONSILIIS. EXEMPLIS. SANCTISSIME. INSTITVIT
FACTIONEM. ARIANORVM. VIGILANTIA. COERCVIT
AEDIVM.SACRARVM.RELIGIONEM.AVCTORITATE.TVTATVS.EST
FL. THEODOSIVM. AVG. OB. THESSALONICENSIVM. CAEDEM
TEMPLI. ADITV. PROHIBITVM. DEO. CONCILIAVIT
AVGVSTINVM. AB. ERRORE. REVOCATVM. ORBI
CHRISTIANO. SANCTITATIS. EXEMPLAR. DEDIT

D*omeſticis Exemplis* : ſic Tullius M. Catonem adloquens , de proavo ejus rem attigit ſimilem : (2) *De cujus*, inquit, *praeſtanti virtute quum vere graviterque diceres*, *Domeſticum te habere dixiſti Exemplum ad imitandum* .

Enimvero praeter Vranium Satyrum fratrem , & ſororem Marcellinam , utrumque egregiis moribus, & praeclaris virtutibus ſpectatiſſimos , numerabat Ambroſius inter majores ſuos virginem ſanctiſſimam Soteridem , ſub Diocletiani principatu martyrii laude illuſtrem , de qua ipſe haec ad Sororem perſcripſit : (3) *Sed quid alienigenis apud te, Soror, utor exemplis, quam hereditariae caſtitatis inſpirata ſucceſſio parentis infuſione martyris erudivit ? . . . . . . qui enim fieri poſſet , ut ſancta Soteris tibi non eſſet mentis auctor , cui auctor eſt generis ?*

IOAN-

(1) adſciti argumenti . (2) pro Mur. c. 31. (3) l. 3. de virgin. p. 554. H. ed. Pariſ. 1586.

CLXXVIII. (1)

IOANNES· SANCTVS
DOCTOR· CHRYSOSTOMOS
PATER· ECCLESIAE
PONTIFEX· MAIOR· CONSTANTINOP·

PRIMVS· SACERDOTVM· MINORVM· CONCIONES
ANTIOCHIAE· AD· POPVLVM· HABVIT· CIVESQVE
SVOS· AD· RELIGIONEM· ET· VIRTVTEM· INSTITVENS
AB· AVREA· ELOQVENTIA· COGNOMEN· INVENIT
IDEM· DEDVCTVS· AB· IMPERATORE· ARCADIO· AVG·
ECCLESIAE· CONSTANTINOPOLITANAE· SANCTISSIME
PRAEFVIT· VITIORVM· OMNIVM· INSECTATOR
ET· HAERETICARVM· FACTIONVM· HOSTIS· PRO
MAIESTATE· SACERDOTII· TVENDA· PRO· ECCLESIAE
LEGIBVS· CONSERVANDIS· SAEPE· IN· DISCRIMEN
CAPITIS· VOCATVS· PERICVLA· IMMOBILI· PIETATE
CONTEMPSIT· ODIA· IMPROBORVM· EXPLEVIT
BIS· OMNIVM· BONORVM· MOERORE· IN· EXSILIVM
ACTVS· MORTE· IN· EXSILIO· FORTISSIME· OPPETITA
QVEM· ORBIS· TERRARVM· VT· PARENTEM· LVXIT

NOMEN· EIVS· IVSSV· INNOCENTII· I· PONTIFICIS· MAXIMI
FASTIS· EST· SACRIS· ADSCRIPTVM
CORPVS· AB· IMP· CAES· THEODOSIO· AVG· F· AVG·
TRIVMPHALI· POMPA· CONSTANTINOPOLIM· AD· TEMPLVM
MAXIMVM· EFFVSA· OBVIAM· CIVITATE· RELATVM· EST

H*Aereticarum Factionum*; Tullius aliique e Latinis ſaepe *Haereſim* pro ſecta poſuerunt. *Haereticus* Chriſtianorum ſcriptorum eſt; eandemque vocem adjectivorum more uſurpavit Arator. (2)

Majeſtate Sacerdotii: quid Latinis *Majeſtas* ſit, maxime illa Salluſtii declarant verba: (3) *Majores veſtri parandi juris & Majeſtatis conſtituendae gratia, bis per ſeceſſionem armati Aventinum occupavere*. Tribunos enim plebis deſignare voluit, qui ſancti & inviolabiles habebantur. quare idem eſt *Majeſtas* atque amplitudo & dignitas, quam nemo laedere, omnes revereri debeant.

(1) adſcici argumenti. (2) in Act. Ap. c. 16. l. 1. v. 611. (3) in Iugur. c. 35.

CLXXVIII· (1)

GREGORIVS· GORDIANI· F· SANCTVS
PATER· ET· DOCTOR· ECCLESIAE
PONTIFEX· MAXIMVS

POST· FORENSES· LABORES· QVVM· SENATORIO· ESSET· GRADV
ET·PRAEFECTVRAM·VRBANAM·PRO·EIVS·ORDIN·DIGNITATE·GESSISSET
HONORES·RELIQVOS· VT· MONACHVM·AGERET·FORTI·ANIMO·SPREVIT
PATRIMONIVMQ·SVVM· COENOBIIS· SEPTEM· EXAEDIFICANDIS· EFFVDIT
EXEMPLIS· INDE· CONTENTIONE· SCRIPTIS· ENISVS· EST· VT· AVITA
DOCTRINA· MANERET·IMMOBILIS·RESQVE· PVBLICA·PERDITIS·MORIBVS
AFFLICTA·IN·VETEREM·SPLENDOREM·REDIGERETVR· LEGATIONEM· AD
TIB· CONSTANTINVM· AVG· PELAGII· PONT· MAX· NOMINE· SVSCEPIT
IN· EAQVE· EVTYCHIVM·ANTISTITEM· CONSTANTINOP· NOVIS· REBVS
STVDENTEM· ERRORE· EXSOLVIT· IN· PONTIFICATV· MAXIMO· QVEM
HONOREM·INVITVS·ACCEPIT·ANNOS·XIIII·OMNIVM·VIRTVTVM·GENERE
ENITVIT· EGENORVM· ALTOR· CALAMITATVM· PROPVLSATOR· FVIT
CONCILIISQVE·EPISCOPOR·INDICTIS·SEDITIOSOS·HOMINES·COERCVIT
AC· VETEREM· MONACHORVM· SANCTIMONIAM· REVOCAVIT
RITVS· SANCTISSIMOS· INVEXIT· LEGES·ECCLESIAE· SALVTARES· TVLIT
BRITANNIS·AD·CHRISTIANAM·PROFESSIONEM·TRADVCTIS· APOSTOLVS
EIVS· GENTIS· DICTVS· EST

SECVNDVS· PONTIFICVM· MAXIMORVM
EX· REBVS· GESTIS
MAGNI· COGNOMEN· DVXIT

C*Oenobiis*: Graeca quidem vox eſt, & a Graecis ad vitae ſocietatem & communitatem ſignificandam uſurpata: ſed pro ipſa etiam Coenobitarum domo poſuit Hieronymus, (2) & Latinis perſcripſit litteris.

Apoſtolus: Graeca item vox, ſed quam in vetuſtiſſimis Chriſtianorum ſcriptorum libris legimus, eamque Latina conſuetudine enunciatam. Romani tamen juriſconſulti litteras, quae *Appellatoriae* aut *Dimiſſoriae* dicebantur, ſaepe & *Apoſtolos* nuncupabant.

§· II·

(1) adſciti argumenti.

(2) l· 2· Comm· in c· 3· Lam· Hier·

Digitized by Google

CLXXX. (1)

M· PORCIVS· M· F· CATO
CENSOR· COS· PRO· COS· PR· AED· Q. TR· MIL· EX· HISPANIA
CITERIORE· TRIVMPHVM· DEPORTAVIT EX· SARDINIA· Q. ENNIVM
POETAM· DEDVXIT· IN· CENSVRA· LVXVRIAM· PVLLVLANTEM
REPRESSIT· ATQVE· IN· COMPLVRES· NOBILES· ANIMADVERTIT
MVLTIS· INIMICITIIS· REI· PVBLICAE· CAVSSA· SVSCEPTIS· VSQVE
AD· EXTREMAM· SENECTVTEM· LAVDE· CREVIT· SCRIPSIT
ADOLESCENS· ORATIONES· SENEX· HISTORIAS· AGRICOLA· SOLERS
PERITVS· REI· PVB· IVRIS· CONSVLTVS· ORATOR· PROBABILIS
IMPERATOR· MAGNVS· HABITVS· EST

HAec e Catonis vita, quam Nepos Cornelius ſcripſit, deſumpta ſunt: cujus ſane ſtilus ellogiis texendis aptiſſimus mihi videtur.

(1) adſciti argumenti.

CXXXI. (1)

CIVI
MAXIMO
DEC· DEC·
PVBLICE

M· TVLLIVS· M· F. CICERO
COS· PROCOS· PRAET· AED·
QVAEST· TRIB· MIL· AVGVR
IN· CONSVLATV· CONIVRATIONEM
L· CATILINAE· DEPREHENDIT ET· RE
PVBLICA· E· PERICVLIS· EREPTA· PRIMVS
OMNIVM· A· SENATV· PARENS· PATRIAE
APPELLATVS· EST
IN· PROCONSVLATV· CILICIA
PROVINCIA· SANCTE· ADMINISTRATA
IVSTI· ETIAM· TRIVMPHI· RES· GESSIT
IMPERATOR· AB· EXERCITV· DICTVS
PRIVATVS· QVOQVE· MAGNO· VSVI
REI· PVBLICAE· SEMPER· FVIT
IN· CVRIA· IN· ROSTRIS· IN· FORO
DEFENSOR· SENATVS· VINDEX· LIBERTATIS
ARTES· IDEM· ET· STVDIA
VNVS· EX· OMNIBVS· MAXIME· COLVIT
ORATOR· OPTIMVS· ET· PHILOSOPHVS
PRAESTANTISSIMVS· DISCIPLINAS
GRAECORVM· LATIO· INTVLIT

DEDIC·
KAL· APRIL·
AN· M· DCC·
LXXVIII·

ARpini ſtatua Tullii dedicata fingitur: quem utique honorem, ubicumque Latinae vigent litterae, nedum in patria meritus ille eſt.

(1) adſciti argumenti.

CLXXXII.

(1)

IMP. CAES. KAROLVS. V. AVG.
ANNOS. VNDEVIGINTI. NATVS. QVVM. IN. VTRAQVE
HISPANIA. ANNVM. TERTIVM. REGNARET
IMPERIVM. POPVLI. ROMANI. ACCEPIT
VOLVNTATE. FRIDERICI. SAPIENTIS. IMP. DESIGNATI
QVI. EVM. HONOREM. VLTRO. SE. MERENTI
DARE. ET. OPTIMO. CEDERE. PROFESSVS. EST
DVX. AETATIS. SVAE. FORTISSIMVS. REGEM
OPVLENTISSIMVM. ORBIS. TERRARVM. DEVICIT
TVRCARVM. EXERCITVS. FVDIT. AHENOBARBVMQVE
ARCHIPIRATAM. VICTORIIS. FEROCEM. COERCVIT
MVLEASSEM. IN. REGNVM. TVNETANVM. REDVCTVM
VECTIGALEM. FECIT. MELITAM. INSVLAM
EQVITIBVS. HIEROSOLYMARIIS. CONDONAVIT
BELLA. PRO. RELIGIONE. PATRIA. ADVERSVS
PERDVELLES. MVLTA. CONFECIT. PROVINCIIS. OMNIBVS
PACATIS. IMPERIVM. POST. ANNVM. XXXVIII.
VOLENS. LIBENSQVE. DEPOSVIT

K*Arolus V.* : numerum ſane veteres adſcribere iis ſoliti , qui eundem Magiſtratum iterum aut ſaepius geſſiſſent ; reges vero & Principes ſuos , qui cognomines eſſent, ad Graecorum conſuetudinem appoſito potius , quam numero diſtinxerunt. Capitolinus tamen de Gordiano Pio ſcribens ſic loquutus eſt : (2) *Dexippus quidem adſeverat, ex filio Gordiani Tertium Gordianum eſſe natum.*

(1) adſciti argumenti.

(2) in Gordianis c. 23.

CLXXXII.

(1)

NICOLAVS. V. PONT. MAX.
QVI. OPTIMIS. ARTIBVS. REVOCATIS
PRIMVS. BIBLIOTHECAM. VATICANAM
VETVSTISSIMIS. CODICIBVS
GRAECIAE. ET. ORIENTIS. EXSVVIIS
ORNAVIT

G*Raeciae & Orientis Exſuviis* : Graecia Aſiaque omni a barbaris vaſtata , immunes belli atque incendiorum multis in locis manſere Codices : eos ergo *Exſuvias* appellari poſſe exiſtimavi, ut Livius de Hannibale & exercitu ejus dixit,

Exu-

(2) *Exſuvias non militum modo ſed etiam imperatorum portantem* : & Iuvenalis (3) *Bellorum Exſuviae* . neque porro arma tantum , ſed quaecumque hoſtis fuiſſent, *Exſuviae* dictae : *Dulces Exſuviae* a Didone appellantur , quae Aeneas dederat munera : (4) & Alpheſiboei venefica ſic cecinit : (5)

Has olim Exſuvias mihi perfidus ille reliquit
Pignora cara ſui .

(1) in aedib. Vatic. ad diaetam Card. Bibl. (2) l. 30. c. 28. (3) Sat. 10. v. 133. (4) l. 4. v. 651. (5) Virg. ecl. 8. v. 91.

CLXXXIIII. (1)

XYSTVS· IIII· PONT· MAX·
QVI· BIBLIOTHECAM· VATICANAM
PRAEFECTO· DATO· CVSTODIBVS· SCRIBISQ·
LIBRARIIS· CONSTITVTIS· DEDICAVIT
ET· INGENIA· SAPIENTIVM
REM· PVBLICAM· FECIT

REm Publicam Fecit : id eſt omnium communia . ſic olim Plinius eodem in argumento loquutus de Aſinio Pollione , (2) *Qui primus bibliothecam dicando ingenia hominum rem publicam fecit* .

(1) ibidem . (2) H. N. l. 35. c. 2.

CLXXXV. (1)

XYSTVS· V· PONT· MAX·
CVIVS· MVNIFICENTIA
MAGNVM· BIBLIOTHECAE· VATICANAE
CHALCIDICVM
OPERIBVS· A· SOLO· AMPLIATIS
EXSTRVCTVM· EST

CHalcidicum : in monumento Ancyrano legimus , *Curiam & Continens Ei Chalchidicum Templumque Apollinis* : (2) *Chalchidicum* igitur , ſive ut habet Vitruvius (3) *Chalcidicum* neque Curia erat neque templum . adde jam , neque Baſilica , quum Vitruvius Chalcidica in extremis Baſilicarum partibus conſtitui jubeat . (4)

apud

apud Reineſium vero (5) in veteri inſcriptione junguntur *Chalcidicum* & *Schola*, ut a Schola etiam differre dicendum ſit. ex his porro illud etiam colligas, licet, aedificium fuiſſe ejuſmodi, ut non ſolitarium ſtaret, ſed alteri adhaereret. Feſtus fuiſſe ait *genus aedificii ab urbe Chalcidica dictum*. nomen certe externum fuiſſe Dio quoque indicat ſic appellans, (6) *και το χαλκιδικον ωνομασμενον*. Oecum enimvero amplum magnumque fuiſſe puto in aedibus publicis extructum publicorum conviviorum cauſſa, qualem Soſius Pergami ſtraverat, *quem*, inquit Plinius, (7) *vocant aſaroton oecon*. in hanc opinionem Arnobii locus ille vulgatus me adduxit: (8) *Deſcribuntur Dii veſtri in tricliniis caeleſtibus atque in Chalcidicis aureis cenitare*. atque hic idem ſcriptor operis amplitudinem alio loco non obſcure ſignificat: (9) *Avet animus atque ardet in Chalcidicis illis magnis atque in palatiis coeli Deos Deaſque conſpicere*. quae quum ita ſint, nemo, opinor, qui amplum illud bibliothecae Vaticanae conclave viderit, *Magnum Chalcidicum* minus recte appellatum judicabit. nam quod ibidem pro tricliniis plutei librorum ſint, & animus illic potius, quam corpus paſcatur; nihil plane referre videtur, quum neutrum Chalcidici nomine ſignificari, manifeſtum ſit.

(1) ibidem.
(2) Grut. p. 232.
(3) l. 5. c. 1.
(4) ibidem.
(5) Cl. 7. n. 15.
(6) l. 51. p. 459. D.
(7) H. N. l. 36. c. 25.
(8) adv. gent. l. 4. p. 149.
(9) l. 3. p. 105.

CLXXXVI. (1)

CLEMENS. VIII. PONT. MAX.
HIC. FVNDVM. VENTICANVM
IN. TVITIONEM
BIBLIOTHECAE. VATICANAE
MANCIPAVIT

IN *Tuitionem*: ſic apud Gruterum: (2) *Inlatis Arcae Seviror. Ob Locum Et Tuitionem Statuae* HS N. IIII. & apud Fabrettum, (3) *Et Tuition. Dedit* HS N. CCXXXXII. ſimilis vero hiſce formula, quae ſaepius occurrit, *In Tutelam Dedit*, aut *Datis in Tutelam*, & hujuſmodi: quare eodem modo *In Tuitionem* ſcribere licuit.

Mancipavit: id eſt addixit. Plinius: (4) *Pro quingentis millibus nummum, quae in alimenta ingenuorum promiſeram, agrum ex meis longe pluris actori publico Mancipavi*.

PAVL.

(1) ibidem.
(2) p. 348. n. 2.
(3) p. 485. n. 160.
(4) lib. 7. ep. 18.

CLXXXVII. (1)

PAVLLVS· V· PONT· MAX·
HIC· BIBLIOTHECAE· VATICANAE
CONCLAVIA· ADSTRVXIT· BINA
GRAECOS· SYRIACOS· PERSICOS· CODICES
ET· LITTERATAS· E· TILIA· TABELLAS
INTVLIT

L*itteratas E Tilia Tabellas*: hi ſunt libri, quos memorat Vlpianus, *in philyra aut in Tilia, ut nonnulli conficiunt*. (2) pugillares ex ea arbore cur fierent, ne mirere: *materies*, inquit Plinius, (3) *teredinem non ſentit*. quaedam de his, eaque digna, quae legas, ſcripſit Maffejus. (4)

(1) ibidem.
(2) lib. 32. D. l. 52.
(3) H. N. l. 16. c. 14.
(4) Diplom. p. 70.

CLXXXVIII. (1).

GREGORIVS· XV· PONT· MAX·
HIC· BIBLIOTHECAM· PALATINAM
QVAM· A· DVCE· BAVAR· MAXIMILIANO
DONO· ACCEPERAT
VATICANAE· AMPLIFICANDAE
DESTINAVIT

A *Duce Bavarico*: non militare tantum, ſed civile quoque vocabulum eſt *Dux*: de Tiberio Principe uſurpavit Phaeder: (2)

Tum ſic jocata eſt tanti majeſtas Ducis.

& oratorem Tullius *regendae civitatis Ducem* appellavit. (3) quare ſatis latine loquuti videntur, qui Principem ſuum *Ducem* nominaverunt: quamquam olim Bembus *Regem Vrbini* dicere maluit, alii *Tetrarcham* ſcribendum exiſtimarunt. adde, apud veteres quoque dominantium nomina varia fuiſſe, & uſu potius, quam ſenſu percepta; quum minus fere enunciarent, quam quod in illis auctoritatis poteſtatiſque eſſet: nam, exempli cauſſa, qui Romae *Dictator* aut *Princeps* audivit, multo plura potuit, quam verba ipſa ſonare videantur.

(1) ibidem.
(2) l. 2. fab. 5. v. 23.
(3) de orat. l. 3. c. 17.

Digitized by Google

CLXXXVIII· (1)

VRBANVS· VIII· PONT· MAX·
HIC· PALATINAE· BIBLIOTHECAE· LIBROS
IN· VATICANA· ORDINARI· IVSSIT
GRAECOS· CODICES
LOMELLINI· PONTIF· BELVNENS·
DONVM· DEDIT

O*Rdinari Iuſſit*: Svetonius de C· Meliſſo, quem Auguſtus bibliothecis ſuis praefecerat: (2) *Quo*, inquit, *delegante curam Ordinandarum bibliothecarum in Octaviae porticu ſuſcepit*.

Belunum ſupra Feltriam ſitum in finibus Venetis · Rheticum tamen oppidum appellare Plinius videtur, quum ait, (3) *Feltrini & Tridentini & Berunenſes Rhetica oppida*: ſiquidem ut Cellarius ſuſpicatur, *Berunenſes* iidem ſint, qui *Belunenſes*. at in Plinio Elzeviriorum leges *Bernenſes*.

(1) ibidem. (2) de illuſtr· Gramm· c· 21. (3) H· N· l· 4· c. 19·

CLXXXX· (1)

ALEXANDER· VII· PONT· MAX·
HIC· VETERES· LIBROS
QVOS· DVCES· VRBINATIVM
LONGO· STVDIO· CONGESSERANT
IN· BIBLIOTHECAM· VATICANAM
DEPORTANDOS· CVRAVIT

V*Rbinatium*: quidni, inquies, Vrbinatum? at recte utrumque ſcribimus. inſcriptio apud Fabrettum (2) habet *Canarthae Principis Gentium Baquatium*: in praeclaro Secuſini fornicis titulo (3) leges *Adanatium*, *Savincatium*, *Quadiatium*; quin & Cottius dicitur *Praefectus Ceivitatium*, *Quae Subſcriptae Sunt*: ut apud Horatium occurret (4) *Dos eſt magna Parentium*, & ſimilia apud alios ejuſdem aetatis Scriptores, quorum exemplis nihil opus eſt.

Deportandos curavit: proprium verbum eſt *Deportare*, quum res de uno in alium tran-

transferuntur locum: ut apud Nepotem, (5) *Oſſa ejus in Cappadociam ad matrem Deportanda curarunt*. alias idem ac *ferre* aut *circumferre*. (6)

(1) ibidem.
(2) p. 379. n. 32.
(3) Maff. M. V. p. 234.
(4) l. 3. od. 24. v. 21.
(5) in Eum. c. ult.
(6) Svet. in. Aug. c. 78.

CLXXXI. (1)

INNOCENTIVS. XI. PONT. MAX.
HIC. BIBIOTHECAM. VATICANAM
SINENSIVM. LIBRIS
QVALES. EVROPAEI. REDDIDERE
AVTOGRAPHISQVE. VETERVM. CODICIBVS
ATQVE. APOGRAPHIS. ADORNAVIT

A*Vtographiſque* . . . *Atque Apographis*: utrumque vocabulum a Latinis uſu perceptnm: Svetonius de Auguſti ſcripto, (2) *Nec id dubium eſt Autographa quadam epiſtola*. *Apographon* habet Plinius de tabulae exemplari; (3) at de ſcriptis Tullius uſurpavit, quamquam Graecis uſus litteris: (4) Απογραφα, inquit, *ſunt*, *minore labore fiunt*.

(1) ibidem.
(2) in Aug. c. 71.
(3) H. N. l. 35. c. 11.
(4) ad Att. l. 12. ep. 52.

CLXXXII. (1)

ALEXANDER. VIII. PONT. MAX.
HIC. VTRIVSQVE. LINGVAE. CODICES
QVOS. REGINA. SVEDORVM. CHRISTINA
LECTISSIMOS. RELIQVERAT
IN. BIBLIOTHECAM. VATICANAM
INFERRI. IVSSIT

V*Triuſque Linguae Codices*: Vtraque lingua Latinis dicitur Graeca & Latina: Horatius Maecenatem adloquens (2)

Docte ſermones utriuſque linguae

& alio loco, (3)

. . . . *at ſermo lingua concinnus utraque*.

Svetonius vero de Claudio Aug. (4) *Cuidam barbaro Graece & Latine diſſerenti, cum utroque, inquit, ſermone noſtro ſis peritus.*

(1) ibidem.
(2) lib. 3. od. 8. v. 5.
(3) ſerm. l. 1. ſat. 10. v. 23.
(4) in Claud. c. 42.

CLXXXXIII. (1)

CLEMENS· XI· PONT· MAX·
HIC· EDENDORVM· IN· VRBE· LIBRORVM
EXEMPLA· BIBLIOTHECAE· VATICANAE
SINGVLA· DECRETO· ADDIXIT
VETERES· EX· OMNI· ORIENTE· PLVRIMOS
PER· SIM· ASSEMANVM· COMPARAVIT

E*X Omni Oriente*: ſic veteres deſignabant Syriam potiſſimum & finitimas Iudaeorum gentes. Iuſtinus de Iudaeis: (2) *Primi omnium ex Orientalibus libertatem receperunt*. Svetonius, (3) *Percrebuerat Oriente toto vetus & conſtans opinio, eſſe in fatis, ut eo tempore Iudaea profecti rerum potirentur*.

(1) ibidem. (2) l. 36. c. 3. (3) in Veſp. c. 4.

CLXXXXIIII. (1)

BENEDICTVS· XIII· PONT· MAX·
HIC· BIBLIOTHECAE· VATICANAE
LIBROS· VETERES· LATINOS· GRAECOSQ·
ET· EX· ATHO· QVOSDAM· AVECTOS· ADTRIBVIT
NOVOS· LITTERARVM· FORMIS· EXPRESSOS
PLVRES· SVPERADDIDIT

L*itterarum formis*: φρασις a Tullio eſt, inventum aliorum. nam de corporum concurſione fortuita ſcribens, ex qua mundum effici quidam contendebant, *Hoc*, inquit, (2) *qui exiſtimat fieri potuiſſe, non intelligo, cur non idem putet, ſi innumerabiles unius & viginti Formae litterarum vel aureae vel quales libet, aliquo conjiciantur, poſſe ex his in terram excuſſis annales Ennii, ut deinceps legi poſſint, effici*.

CLI.

(1) ibidem. (2) de N. D. l. 2. c. 37.

CLXXXXV. (1)

CLEMENS· XII· PONT· MAX·
HIC· BIBLIOTHECAM· VATICANAM
AD· TERTIVM· CONCLAVE· PRODVXIT
PRISCAS· FIGLINAS· LITTERATAS· PAPYROS
MISSILIA· AVGG· NOMISMATA· DICAVIT
SVMPTIBVS· SVBLATIS· CENSVM· AVXIT

M*iſſilia Auguſtorum Nomiſmata* : nummos ſcilicet, quos Principes dono dare ſolebant, ut Auguſtus, de quo Svetonius : (2) *Modo munera dividebat veſtem & aurum & argentum : modo Nummos omnis notae etiam veteres regios ac peregrinos*. porro *Miſſilia* veteres appellabant, quaecumque populo ſpargerentur, mitterenturve : (3) quare & magnos illos nummos, quibus veteres non emendi, ſed munerandi cauſſa utebantur, ſic appellare licuit.

Cenſum Auxit : fundos nempe & bona, unde proventus eſſent majores. *Cenſum* enim Latini patrimonium cujuſque appellabant : hinc & *Senatorius* & *Equeſtris Cenſus* privatae Senatorum & equitum opes ſunt dictae : quo pertinet illa Plinii querela : (4) *Senator Cenſu legi coeptus, judex fieri cenſu : magiſtratum ducemque nil magis exornare, quam Cenſus*.

(1) ibidem. (2) in Aug. c. 75. (3) v. Svet. in Cajo c. 18. & in Ner. c. 11. (4) H. N. l. 14. in prooem.

CLXXXXVI. (1)

BENEDICTVS· XIIII· PONT· MAX·
HIC· BIBLIOTHECAE· VATICANAE
OTTOBONIANAM· ADIVNXIT
MVSEVM· CHRISTIANVM· FECIT
NVMMIS· PONTT· MAXX· SCILLANAM· SERIEM
AVGVSTORVM· CARPEGNANAM· ADIECIT

S*cillanam ſeriem . . . Carpegnanam* : id eſt nummos a Xaverio Scilla collectos, quorum idem formas vulgavit, docteque deſcripſit : (2) & nummos item Caſparis Carpegnae Card. in quos exſtant C. V. Philippi Buonarroti obſervationes illae cedro dignae, (3) quas eruditi nunquam contemnent.

CLE-

(1) ibidem. (2) Romae 1715. (3) ibid. 1698.

Digitized by Google

CLXXXXVII. (1)

CLEMENS· XIIII· PONT· MAX·
HIC· BIBLIOTHECAE· VATICANAE· MVSEIS
REGVM· COAEQVALIVM· NOMISMATA
GEMMAS· NVMMOSQVE· ANTIQVOS
FICTILIA· ETRVSCA· SIGNAQ· AEREA· ADDIDIT
LITTERATAS· PAPYROS· ORNATV· EXCOLVIT

R*Egum coaequalium*: id eſt qui eodem tempore regnabant. Iuſtinus de Hierone: (2) *Eidem in ludo inter Coequales diſcenti*. nam & *Aequalis* non modo de aetate, ſed etiam de tempore uſurpatur, ut apud Tullium: (3) *Philiſtus Aequalis illorum temporum*.

Fictilia Etruſca: ſic enim appellant: nec vero ea repudianda appellatio, quod vaſa ejuſmodi ab aliis etiam affabre ficta conſtet: quum plerique Etruſcos figulos imitati videantur, qui ſane argillam inter primos ceteris felicius tractaſſe feruntur.

(1) ibidem. (2) l. 23. c. 4. (3) de Div. l. 1. c. 20.

CLXXXXVIII. (1)

PIVS· VI· PONT· MAX·
CVIVS· LIBERALITATE
BIBLIOTHECAE· VATICANAE· MVSEA
NVMMIS· AVREIS· LOCVPLETATA
SIGNIS· TABVLISQVE· AEREIS· INSTRVCTA
LAETO· CVLTV· ET· MAGNIFICO· ORNATA· SVNT

MVlta deinde in Bibliothecam Vaticanam a munificentiſſimo Principe inlata, quae ampliore ellogio digna alii perſequentur: qui & de Muſeo Piano addent, quod in proximo exſtructum eſt, & ſtatuis ſigniſque omnis generis in eam ſpeciem exornatum, ut poſteris quoque noſtris in miraculo futurum ſit.

RO-

(1) ibidem.

Digitized by Google

CLXXXXVIIII. (1)

ROBERTVS. BELLARMINVS
MARCELLI. II. PONT. MAX.
SORORIS. FILIVS
VIR. VENERABILIS
QVEM. CLEMENS. VIII. PONTIFEX. MAX. OB. SINGVLAREM DOCTRINAE. LAVDEM. DE. SOCIETATE. IESV. IN. PATRVM CARDINALIVM. COLLEGIVM. ADLEGIT. ET. CAMPANORVM ARCHIEPISCOPVM. DIXIT. PAVLLVS. V. PONTIFEX. MAXIMVS REI. CHRISTIANAE. CAVSSA. SIBI. A. CONSILIIS. ESSE. IVSSIT FVIT. IN. EO. INNOCENTIA. EXIMIA. ABSTINENTIA. SVMMA RELIGIO. MAXIMA. QVVMQVE. ESSET. INGENIO EXCELLENTI. DOCTRINA. ET. ELOQVENTIA. PARI SCRIPTIS. ET. REBVS. GESTIS. CLARISSIMVS IDEMQVE. PLVRIMVM. APVD. OMNES. PRVDENTIA AVCTORITATE. GRATIA. POSSET. PVDOREM. NON DIMISIT. ANIMOS. NVMQVAM. EXTVLIT

C*Ampanorum* : ita veteres appellarunt , qui deinde *Capuenſes* dicti , ut apud Gruterum in titulo ſequioris aetatis, *Ordo Capuenſis*. (2) nam Livius quidem cives Capuae non ſemel *Campanos* vocat , (3) eademque appellatione Tullius deſignaverat: (4) Varro autem & hoc tradidit , non , *ut ſit a Roma Romanus , ſic ex Capua dici oportere Capuanus* : (5) quamquam in Goltzii nummis legit Cellarius **ΚΑΠΥΑΝΩΝ** . nec tamen mirandum alio urbem , alio cives nomine nuncupatos, quum & *Meſſana* dicta , quae olim Zancle erat , cives contra *Mamertini* paſſim appellati fuerint: (6) cujus nominis cauſſam Feſtus expoſuit. (7)

Animos Numquam Extulit : quidni *Animum* , inquies , quum de uno homine ſermo ſit? nempe quia Tullium , quum liceat, ſequor, cujus illa ſunt , (8) de Clodio : *Quamquam & inſolentia dominatus Extulerat Animos* : & de odio , in quo Romani erant apud exteras nationes , (9) *Quae civitas eſt in Aſia , quae non modo imperatoris aut legati , ſed unius tribuni militum Animos ac ſpiritus capere poſſit ?* alia vero & Tullii & aliorum exempla tute inveneris , ea ſi animum advertes.

IOAN.

(1) adſciti argumenti.
(2) 8. 459. n. 1.
(3) lib. 7. c. 29. &c.
(4) Agr. 1. c. 7.
(5) L. L. l. 9. c. 1.
(6) Plin. H. N. l. 3. c. 8.
(7) v. *Mamertini*.
(8) pro D. S. c. 55.
(9) pro l. Man. c. 22.

Digitized by Google

[CC. (1)

IOANNES· BAPTISTA· FAVRES
ROMANVS· IN· AMPLISS· ORDIN· VITERB· COOPTATVS
IN· SOCIETATE· IESV· QVAMDIV· EA· STETIT
SODALIS· PROFESSVS· SACERDOS· ANNOS· LII·
PRAEFECT· SODALIVM· MARIALIVM· COLLEGII· ROM·
DOCTOR· DECVRIALIS· SACR· DISCIPLINIS· TRADENDIS

AB· IPSA· ADOLESCENTIA· OSOR· DESIDIAE· DOMITOR
CVPIDITATVM· SVMMA· DEVM· RELIGIONE· COLVIT
MAGNAMQVE· DEI· MATREM· AVGVSTE· VENERATVS
EST· HVMANOS· CASVS· FORTI· ANIMO· SEMPER· TVLIT
CONVICIA· INSECTATIONES· PROPOSITI· TENAX
CONTEMPSIT· IN· STVDIOSAE· IVVENTVTIS· MORIBVS
CONFORMANDIS· IN· INFIMA· ETIAM· PLEBE
INSTITVENDA· REGENDA· DIVTVRNAM· OPERAM
ET· VTILEM· POSVIT· IDEM· EXCELLENTI· INGENIO
FLORENS· STVDIIS· LITTERISQ· DEDITVS· ATQVE· OMNI
DOCTRINA· ORNATISSIMVS· MVLTA· AD· ERVDITIONEM
LITTERASQVE· FOVENDAS· PLVRIMA· PRO· ECCLESIA
TVENDA· SCRIPSIT· EGREGIE· DICTAVIT· EDIDIT
THEOLOGVS· AETATIS· SVAE· PRAESTANTISSIMVS
HABITVS· EST

S*odalis Profeſſus* : id eſt qui nomen dedit fidemque ſuam obligavit. nam *Profiteor* ſaepe abſolute uſurpatur. Vellejus ; (2) *Nam & quaeſturam petentes, quos indignos judicavit, Profiteri vetuit*. & Salluſtius : (3) *Quod intra legitimos dies Profiteri nequiverit*. item de peſſimo profeſſionis genere Ovidius : (4)

Multa Profeſſarum queſtibus apta Venus.

Theologus : Viri hujus optimi ſummam in theologicis doctrinam grata adhuc recordatione perſequimur quicumque docentem audivimus, & diſputantem mirati ſumus : de quo illud vere praedicamus, uni maxime omnes theologiae fontes patuiſſe.

HOR-

(1) Viterbii in Curia.
(2) l. 2. c. 92.
(3) in Catil. c. 18.
(4) in Faſt. l. 4. v. 866.

ccI· (1)

HORTENSIVS· PAVLLI· F· QVINTIANVS
D· ARRETIO
SODALIS. ARCADICVS

INTER· POETAS· LATINOS· CLARITATE· INGENII
ET· MAGNILOQVENTIA· SVI· TEMPORIS· PRIMVS
IN· CAPITOLINO· CERTAMINE· QVVM· ESSET
ANNORVM· XX· OMNIBVS· SENTENTIIS· IVDICVM
CORONAM· TVLIT

IN veteri inſcriptione apud Muratorium leges : (2) *Hic Cum Eſſet Annorum* XIII· *Romae Certamine Sacro Iovis Capitolini Luſtro Sexto Claritate Ingenii Coronatus Eſt Inter Poetas Latinos Omnibus Sententiis Iudicum*. (poetae huic nomen fuit *L. Valerio L. F. Pudenti*, quem Hiſtonienſes ſtatua donaverunt) late nimimirum *Iudicis* nomen patet , atque a foro & tribunali ad ſapientium conſeſſus & litteratorum pertinet pluteos : itaque Horatius Albium Tibullium ſic compellavit : (3)

Albi noſtrorum ſermonum candide Iudex.

(1) ficti nominis. (2) p. 653. n. 4. (3) l. 1. epiſt. 4. v. 1.

Digitized by Google

§. I I I.

ELOGIA ILLVSTRIVM FEMINARVM

CCII. (1)

L A L A
DOMO. CYZICO
VIRGO. PERPETVA

HAEC. ARTE. PICTORIA. NOBILIS. ROMAE TEMPORIBVS. SVLLANIS. FLORVIT. IMAGINES CESTRO. IN. EBORE. PENICILLO. IN. TABVLIS PINGEBAT. QVVMQVE. NVLLIVS. VELOCIOR. IN PICTVRA. MANVS. ESSET. IPSO. ETIAM. MANIPRETIO CELEBERRIMOS. AETATIS. SVAE. IMAGINVM PICTORES. ANTECESSIT

DE Lala Cyzicena quae hic celebrantur, a Plinio deſumpta ſunt, qui eam Marci Varronis juventa Romae inclaruiſſe tradit: nec a Iunio aliud de ea quid praeterea repertum video.

Ceſtrum: **Κεστρον** Graecis, viriculum eſt ſcalpendo aptum a **Κεω** *findo*, unde & **Κεντεω** ac Κεντοω *pungo*, item **Κεστος** *affabre ſcalptus*: ut apud Homerum **Κεστον ἱμαντα**, (3) quae interpretes quidem vertere *acu pictum cingulum*, at Martorellius reddenda eſſe contendit, *affabre ſcalptum baltheum*. (4)

Manipretium & *Manupretium* tam de pretio ſive mercede dicitur, quae artifici datur, quam de ipſa artificis opera. in Falerienſi inſcriptione legimus (5) *Ex Conlatione Manipretii*: & apud Livium, (6) *In auro praeter Manus pretium nihil intertrimenti fit*. contra Aſconius, *Manupretium* inquit, *dicitur*, *ubi non tam materiae ratio*, *quam manus atque artis ducitur*. (7) & Cajus juriſconſultus, *Quia plerumque plus eſt in manus pretio*, *quam in re*. (8) quare non audiendus Cujacius, qui Plinii verba *Artis vero tantae*, *ut multum manipretio antecederet*, ſic refingebat, *Immanitate precii antecederet*.

SA-

(1) pro pinacotheca.
(2) H. N. l. 35. c. 11.
(3) Iliad. l. 14. v. 214.
(4) Th. Cal. l. 1. p. 153. v. Salmas. in Solin. p. 231. D.
(5) de st. inſc. lat. p. 452.
(6) l. 34. c. 7.
(7) in Verr. 3. c. 56.
(7) D. *l.* ult. t. 16. L. 13.

CCIII· (1)

SABINA· FABI· F· MALLIANA
RARISSIMA· FEMINA
VXSOR· MARCI· NVMERIANI
MATER· SENATORVM· DVORVM
QVAE· FORMA· PRAESTANS· VIRTVTE
PRAESTANTIOR· MAIORIBVS· EX· QVORVM
DIGNITATE· SVMMO· IPSA· HONORE· AFFECTA
EST· ORNAMENTA· NON· MINORA·EX·SVA·LAVDE
REDDIDIT· IVSTITIAM· PIETATEMQVE·A·PVERITIA
COLVIT· OFFICIVM·A·NEMINE· SVVM· DESIDERARI
PASSA· EST· DIGNITATEM· SEMPER· COMITATE
TEMPERAVIT· INGENIO· FVIT· EXCELLENTI
ELOQVIO· PERSPICVO· SVAVI· MATERFAMILIAS
DILIGENTISSIMA· FAMVLOS· BENIGNE· HABVIT
OPES· DOMESTICAS· PARSIMONIA· AVXIT· IN
SENECTVTE· ANIMVM· FORTEM· MAGNVMQVE
AFFECTO· PERDIV· CORPORE· NVMQVAM· EXSVIT

M*ajoribus* · · · · ſententiam & verba Tullius dedit, qui Caeciliae Balearici filiae, Nepotis ſororis laudes ſic attigit: (2) *Spectatiſſima femina, quae quum patrem clariſſimum, ampliſſimos patruos, ornatiſſimum fratrem haberet; tamen, quum eſſet mulier, virtute perfecit, ut quanto honore ipſa ex illorum dignitate afficeretur, non minora illis ornamenta ex ſua laude redderet.*

Famulos: hoc malui ſcribere, quam *Servos*, quod nunc ingenuis fere utimur. *Famuli origo*, inquit Feſtus, *ab Oſcis dependet, apud quod Servus Famel nominabatur, unde & Familia vocata*. jam vero Vlpianus (3) haec habet: *Familiae appellatione omnes, qui in ſervitio ſunt, continentur, etiam liberi homines, qui ei bona fide ſerviunt, vel alieni*. ergo & *Famuli* rectius hi, quam *Servi* appellantur, quum ea vox libertatem non excludat.

(1) ficti nominis. (2) pro Roſc. Amer. c. 50. (3) l. 25. D. de aed. edict. & redhib.

CCIIII· (1)

OCTAVIA· MARCI· FESTI· F·
RVFINA· F· C·
MATER· TERENTII· RVFINI
QVI· IN· MEMORIAM· EIVS
SALIENTES· ET· LACVS
IN· FORO· SVA· IMPENSA· FECIT

C. F. *Clariſſima Femina*: id jam appoſitum matronis illuſtribus antiquitus adtributum diximus. porro veteris quoque conſuetudinis eſt, laudi feminis vertere,

 quae

Digitized by Google

quae parentes earum aut filii recte vel ſplendide fecerint. in Iuliae Lucillae titulo leges apud Gruterum, (2) *Cujus Pater Thermas Ocriculanis A Solo Extructas Sua Pecunia Donavit*: in aliis adſcripta filiorum nomina, qui vel ad Principatum perveniſſent, vel inſignem aliquam laudem meriti eſſent.

(1) ficti nominis. (2) p. 422. n. 9.

CCV. (1)

DOMITILLA· FABI· DRVSIANA· C· F·
MATRONA· FRVGI· MVNIFICA
QVAE· IN· HONOREM· CLAVDI· DRVSIANI
PATRIS· SVI
PATRONI· COLLEGI
LEGAVIT· SODALIBVS· MARIALIBVS
VICI· LAVRI
FVNDVM· DRVSIANVM· QVI· EST· VIA
AVRELIA· AD· MILLIAR· III· INTER
PRAEDIVM· MARCI· GALBIANI· ET
PRAETORIVM· SEIANVM

D*omitilla Fabii*: adde *Vxſor*, quam vocem veteres ex conſuetudine omittebant. itaque occurret ſaepe *Agrippina Germanici*, *Metella Craſſi*, *Clodia Avieni* & id genus alia.

Praetorium Sejanum: id eſt villam in agro minime ruſticam, ſive aedes, in quibus Seji ruſticandi cauſa habitant: ſic enim veteres appellabant, ſimilitudine e caſtris ducta, quod inter ruſticorum caſas emineret non minus, quam Praetoris tentorium inter cetera militum tabernacula ſub pellibus hiemantium. de Auguſto Svetonius: (2) *Ampla & operoſa Praetoria gravabatur*: eaque modica, ut idem addit, *non tam ſtatuarum tabularumque pictarum ornatu, quam xyſtis & nemoribus excoluit*. idem de Cajo Aug. (3) *In exſtructionibus Praetoriorum atque villarum, omni ratione poſthabita, nihil tam efficere concupiſcebat, quam quod poſſe effici negaretur*. rem quoque eandem deſignat Iuvenalis, quum ait, (4)

Criminibus debent hortos, Praetoria, menſas.

Palladius demum quo loco aedes Domini in agris aedificandae ſint, tradens, ſic loquutus eſt: (5) *Ipſius Praetorii ſitus ſit loco aliquatenus erectiore & ſicciore, quam cetera.*

CAP.

(1) ficti nominis pro Schola ſodalium.
(2) in Aug. c. 72.
(3) in Cajo c. 37.
(4) Sat. 1. v. 75.
(5) R. R. l. 1. c. 8.

CAPVT VI.

CONSTITVTIONES PVBLICAE

§. I.

LEGES ET EDICTA

CCVI. (1)

M. CLAVDIVS. M. F. BASSVS. II. VIR. PATRIBVS. AVCTORIBVS. POPVLVM IVRE. ROGAVIT. POPVLVSQVE. IVRE. SCIVIT. IN. FORO. PRO. AEDIBVS PVBLICIS. A. D. III. KAL. NOVEMBR. ANNO. M. DCC. LXXVIIII.
QVAE. BACCHANALIA. HACTENVS. STATIS. DIEBVS. ANTE. IEIVNIVM SOLLEMNE. QVOTANNIS. CELEBRATA. SVNT. QVAEQVE. PER. EOS DIES. CONVIVIA. PVBLICA. VENATIONES. POMPAE. LVDIQVE. SCENICI FVERVNT. EORVM. NE. QVID. POSTEA. IISDEM. DIEBVS. IN. VRBE VSPIAM. AVT. IN. AGRO. FIAT. MAGISTRATVSVE. QVIVE. AMERIAE IVRE. DICVNDO. PRAEERVNT. NE. QVA. VISCERATIO. DETVR. NEVE QVI. LVDI. IN. THEATRO. AVT. IN. FORO. IIS. DIEBVS. FIANT SPECTENTVRVE. CVRANTO
QVICVMQVE. POST. HANC. LEGEM. ROGATAM. INTERDIV. NOCTVVE PER. VRBEM. PERSONATVS. QVEM. DEDVXERIT. COMITATVSVE. FVERIT IS. SCVTAT. C. N. IN. PVBLICVM. DARE. DAMNAS. ESTO
SVPPLICATIONES. AD. CAELITVM. SANCTORVM. TEMPLA. PER. EOS. DIES QVOTANNIS. SVNTO. EIVSQVE. REI. CAVSSA. AEDITVI. TEMPLA. OMNIA APERTA. FESTOQVE. CVLTV. ORNATA. HABENTO
CONVICTIBVS. CVNCTI. SESE. ABSTINEANT. NEVE. MVTITATIONES CENARVM. FIANT. VIRGINES. MATRONASVE. NE. QVIS. CHOREARVM DVCENDARVM. CAVSSA. DOMVM. SVAM. INVITET. RECIPIATVE. NEVE EIVS. REI. ERGO. FIDICINES. TIBICINESVE. AVT. SCENICOS. QVOSVE ARTIFICES. APVD. SE. HABEAT
SI. QVIS. CIRCVLATOR. PLEBEM. PER. EOS. DIES. IN. FORO. AVT. PER VICOS. CANTV. SALTATIONIBVS. PRAESTIGIIS. ALIISVE. LVDICRIS CONCIERIT. TENVERITVE. DVVMVIRIS. EO. NOMINE. COERCENDI MVLTAEVE. DICENDAE. IVS. POTESTASVE. ESTO
EQVIRIA. IN. VRBE. AVT. SVB. VRBEM. NE. SINT. QVAE. POSTHAC. MENSE MAIO. QVO. DIE. MAGISTRATVS. EDIXERINT. CELEBRANTOR
QVOMINVS. PER. EOS. DIES. EXPERIMENTA. DOCTRINARVM. IN. LVDIS POETARVMQVE. CONVENTVS. HABEANTVR. DVM. NEQVE. MAGISTRI ABSINT. NEQVE. QVID. PRAEFECTIS. INVITIS. FIAT. HAC. LEGE. NIHILVM ROGATOR

M*utitationes Cenarum* : novum apud Grammaticos noſtros atque inauditum vocabulum *Mutitatio* , ſed Latinum tamen & ipſo Auguſti ſaeculo uſurpatum : nuper enim in Verrii Kalendario Praeneſtino apparuit : *Nobilium Mutitationes Cenarum*

Digitized by Google

narum Solitae Sunt Frequenter Fieri. quare jam contemnenda Henrici Stefani & Hadriani Turnebi Gelliana lectio, (2) *Principes civitatis, qui ludis Megalenſibus antiquo ritu Mutuitarent*: retinendumque *Mutitarent*, ut in antiquis codicibus ſcriptum eſt.

Equiria: ludi apud Romanos *ab equorum curſu* dicti, ut Varro tradit: (3) *eo enim die currunt equi in campo Martio*. quo pertinet Ovidii verſus: (4)

Ex vero poſitum permanſit Equiria nomen.

quare ubicumque ludi hujuſmodi fiant, eodem eos appellare nomine licet.

(1) ficti argumenti.
(2) N. N. l. 2. c. 24.
(3) de L. L. l. 6. c. 3.
(4) Faſt. l. 2. v. 859.

CCVII. (1)

QVAE·DONO·DATA·COMPARATA·EMPTAVE·IN·MVSEVM
AD·HANC·DIEM·INLATA·DEDICATA·SVNT·QVAEQVE
POSTEA·INFERENTVR·DEDICABVNTVR·EA·OMNIA
COLLEGI·ROMANI·PRIVATA·PROPRIAQ·IVRE·MANCIPI
SVNTO
SI·QVID·EORVM·QVIS·CLEPSERIT·AVT·DOLO·MALO
CORRVPERIT·VIOLARIT·HIC·SIBI·PONTIFICIS·MAXIMI
DECRETO·SACRIS·INTERDICTVM·SCIAT
CIVES·HOSPITESVE·QVICVMQVE·AMANT·LITTERAS
STATIS·DIEBVS·SPECTATVM·ADMITTVNTOR·IIDEM
QVVM·LIBVERIT·REDEVNTO
HIS·DESCRIBERE·QVAE·VELINT·ET·IN·CHARTIS
EFFINGERE·LICETO
MOVERE·QVID·ALIOVE·TRANSFERRE·NE·LICETO

I*vre Mancipii*: id eſt dominio poteſtatique ſubjecta. nam quae quis mancipio accepiſſet, ea lege empta habebantur, ut venditor evictionem praeſtare deberet. (2) itaque Mancipii jure quae habeas, optimo jure habere dicendus es: quippe veteres quum mancipio quid darent, ne quod periculum eſſet, rei dominium adhibita mancipationis ſolemnitate transferebant: quam deſignat Horatius, quum ait, (3)

Si proprium eſt, quod quis libra mercatus & aere eſt:

eoque ritu in donationibus quoque uſi ſunt; (4) ut qui res accepiſſet, ſecurus poſſideret, nec amittere poſſet. porro ritus quidem jamdiu exolevit, at vis in verbo manet. ALEX-

(1) Romae in muſeo Kircher.
(2) v. Plaut. Curc. 4. 2. 9.
(3) lib. 2. epiſt. 2. v. 158.
(4) l. 4. & 5. C. Theod. de donat. v. Fabr. Inſc. p. 49. D.

CCVIII. (1)

ALEXANDER· HOR· F·
ALBANVS· CARD·
AD· DOMESTICAE· LAVDIS
STVDIVM· IN· POSTEROS
PROROGANDVM
BIBLIOTHECAM· A
MAIORIBVS
INSTITVTAM
QVAM· CLEMENS· XI·
PONT· MAX·
PATRVVS· MEVS
FLORENTISSIMORVM
AVCTORVM
LIBRIS· SCRIPTISQVE
INSTRVXIT
AVCTIS· ORDINATISQVE
PLVTEIS· REFECTAM
ET· NOVO· CVLTV
EXORNATAM
EXQVISITIS· OMNIVM
DISCIPLINARVM
VOLVMINIBVS
AD· TRIA· MILLIA
ET· QVINGENTA
LOCVPLETAVI

(2)

PRAEFECTI· BIBLIOTHECAE
HAEC· ERVNT· OFFICIA
LIBRORVM· CODICVM·MEMBRANARVM CHARTARVMVE· QVAECVMQ·INLATA DESCRIPTA· DEDICATAVE· SIENT CVSTOS· ESTO· QVAE· NOVA ADCREVERINT· IN· ELENCHVM· IN INDICEM· REFERAT
QVAE· PECVNIA· EMENDORVM VOLVMINVM· NOMINE· AVT· IN TVITIONEM· DATA· ADTRIBVTA FVERIT· EAM· PECVNIAM· INFERAT RATIONIBVS· TABVLASQVE· ACCEPTI ET· EXPENSI· CONFICIAT
LIBRVM· SCRIPTVMVE· VTI· LIMINE EFFERAT· DEDERIT· NEMINI
AMICOS· DOMINO· ET· FAMILIARES COMIS· RECIPITO· IGNOTVM· NE QVEM· ADMITTITO
ADESTO·A·MERIDIE·ALTERNIS·DIEBVS QVI·PROFESTI· ERVNT· MANE· KAL· ET·IDIBVS·OCTOB·MENSE·FERIATOR·
ARMARIA· QVVM· ABERIT·CLAVSA·VTI SIENT· ET·OSTIVM· NE· CVI· PATEAT CVRATO
QVI· MVNDICIAS· FACIAT· SERVVM HABETO· CONSIDERET· QVAE DOMINVS· IMPERAVERI· FIANT
QVID·SIBI·CREDITVM· THESAVRI·SIET VNVS· NOSCITET· MAXIME· IDEM LIBRIS· SAPIENTER· VTATVR DISCENDI· TERMINOS· ESSE· NVLLOS MEMINERIT

A *Vctis Ordinatiſque Pluteis*: militare utique & nauticum vocabulum *Pluteus* & *Pluteum* eſt, imo & tricliniare, atque ad architecturam etiam pertinens. ſed tamen ad bibliothecas quoque & libros ſpectat, & pro repoſitorio uſurpatur aut armario. nam ad Iuvenalis verſum illum, (3)

Et jubet archetypos Pluteum ſervare Cleanthas:

vetus Scholiaſtes *Pluteum* reddit Armarium. Sidonius quoque Donidio ſcribens de villis

Digitized by Google

villis Apollinaris & Ferreoli, (4) *Huc*, inquit, *libri affatim in promptu: videre te crederes aut grammaticales Pluteos aut Athenaei cuneos aut armaria exſtructa bibliopolarum.* quibus verbis rem eandem tribus vocabulis explicavit. enimvero pluteos ſive armaria veteres etiam ordinare ſolebant numeriſque diſtinguere. *Habet*, inquit Vopiſcus, (5) *bibliotheca Vlpia in Armario ſexto librum elephantinum, in quo S. C. perſcriptum eſt, cui Tacitus ipſe manu ſua ſubſcripſit.*

Ad Tria Millia Et Quingenta: numeri ſi cardinales ſint, *Et* conjunctione recte iunguntur; at non ita ordinales, ſiquidem Varronem audias: (6) qui haec tradit, *Quintum Tricenſimum annum dici ſine* Et *conjunctione & ſimilia; nec interponendam conjunctionem in re ipſa cohaerentem, ut ſi dixero* Ad quintum & tricenſimum praedium habeo, *jam duo ſignificabunt, alterum* ad Quintum, *alterum* ad Tricenſimum. ceterum Tullius quandoque ſcripſit, (8) *cujus a morte hic tertius & tricesimus eſt annus*: nec, ſi locum hunc in codicibus vexatum apparet, aliquot a Tullio ipſo exempla praeterea non ſuppetant, quae Varroni opponas: ab aliis certe ſcriptoribus non pauca peti poſſunt.

Ad Catonis autem normam praeſcripta reliqua ſunt, qui rem ruſticam litteris complexus, patris familiae & Vilici officia accuratiſſime deſcripſit. cujus quidem plures utinam exſtarent libri: mirum, quam utiles iis eſſent, qui Latinum in ſcribendo leporem exprimere cupiunt!

(1) Romae in biblioth. Alban.
(2) ibid. e regione ſuperioris.
(3) Sat. 2. v. 7.
(4) lib. 2. ep. 9.
(5) in Tacit. c. 8.
(6) in Fragm. epiſt. l. 7. ex Soſip. l. 1.
(7) de Senect. c. 6.

CCVIIII.

(1)

·BONVM· FACTVM
FABIVS· TERTVLLVS
CORNELIVS· BASSVS PRAEFECTI· SACROR·
RENVNCIATVM· EST· NOBIS· FVISSE· HOMINES· TANTA· AVDACIA· ATQ.
IMPROBITATE· VT· AEDEM· MARIAE· ADIVTRICIS· VIA· SALVIA· AD
MILLIAR· III· COMPILARE· AGGRESSI· AEDITVO· CAESO· ALTARE· IPSVM
SIMVLACRVMQ. SANCTAE· VIRGINIS· ORNAMENTO· OMNI· SPOLIAVERINT
HOC· TANTVM· SCELVS· ANTEQVAM· SVPREMO· SVPPLICIO· SANCIATVR
DIVINAE· ANIMADVERSIONIS· AVERRVNCANDAE· CAVSSA· PVBLICE
EXPIANDVM· ESSE· NOBIS· VIDETVR· QVAPROPTER· EX· AVCTORITATE
CLAVDI. AVIDIENI· PONTIFICIS· TOTIVSQVE· CONSILI. EIVS· EDICIMVS
VTI· NVMINIS· PLACANDI· CAVSSA· OBSECRATIONES· AB· OMNIBVS
PRIVATIM· FIANT· INQVE· TEMPLIS· AEDITVI· STIPEM· COGANT· VTIQ.
SACERDOTES· CVNCTI· A· D· III· KAL· NOVEMBR· PROXIMAS· PRIMA
LVCE· IN· TEMPLVM· MAXIMVM· AD· SVPPLICATIONEM· CONVENIANT
ATQVE· INDE· PIACVLI· CAVSSA· POMPA· AD· AEDEM. MARIANAM
CVM· DONIS· MVNERIBVSQVE· DVCATVR

BOnum *Factum*: ſic & veteres praefari ſoliti, quum edicta proponebant, ominis cauſſa. Plautus (2)

Bo-

Bonum Factum eſt, edicta ut ſervetis mea.

peregrinis a Caeſare in ſenatum adlectis, libellum propoſitum tradit Svetonius tamquam edictum his verbis: (3) *Bonum Factum. Ne quis Senatori novo Curiam monſtrare velit.* & de Vitellio, qui edicto juſſerat, mathematicos intra calendas Octobres Vrbe Italiaque excedere, libellum ſtatim Chaldeorum nomine propoſitum ſcribit hujuſmodi: (4) *Bonum Factum. Ne Vitellius Germanicus intra eundem calendarum diem uſquam eſſet.* morem hunc veteres diu retinuere: quod illo Tertulliani jam deſipientis teſtimonio confirmatur: (5) *Audio etiam Edictum eſſe propoſitum, & quidem peremptorium: Pontifex ſcilicet Maximus, Epiſcopus Epiſcoporum dicit:* Ego & moechiae & fornicationis delicta poenitentia functis dimitto. *o Edictum, cui adſcribi non poterit* Bonum Factum.

(1) ficti argumenti. (2) Poen. prol. v. 16. (3) in Caeſ. c. 80. (4) in Vitell. c. 14. (5) de pudic. c. 1.

CCX. (1)

QVOD· FELIX· FAVSTVMQVE· SIT
TRIGINTA· PRIMI
E· SCHOLA· RHETORICA· COLL· ROM·
SI· CVI· COMMODVM· EST· INTERESSE
IDIBVS· AVGVSTIS
DISCIPLINARVM· LIBERALIVM· EXPERIMENTA
PVBLICABVNT

E*xperimenta Publicabunt*: de Claudio Svetonius, (2) *Diſciplinis tamen liberalibus ab aetate prima non mediocrem operam dedit, ac ſaepe experimenta cujuſque etiam publicavit*: id eſt in conſeſſu eruditorum virorum ſpecimen recitando edidit, qui quidem mox Princeps aliis quandoque recitantibus libenter adfuit: Plinius Senecioni: (3) *At hercule memoria parentum Claudium Caeſarem ferunt, quum in Palatio ſpatiaretur, audiſſetque clamorem, cauſſam requiſiſſe; quumque dictum eſſet, recitare Novianum: ſubitum recitanti inopinatumque veniſſe.*

(1) pro agone litterario. (2) in Claud. c. 3. (3) lib. 1. epiſt. 13.

§· II·

CCXI·

PIO· VI· PONTIFICE· MAXIMO
PR· KAL· AVG· ANNO· M· DCC· LXXXI·
FAVENTIAE· IN· CVRIA· MAGISTRATIBVS· ORDINEM
HABENTIBVS· FREQVENTES· ADFVERVNT

QVOD· VERBA· FACTA· SVNT· DE· HONORE HABENDO· GRATIISQVE· REFERENDIS· D· N· MARIAE· OPIFERAE· CONSERVATRICI· PATRIAE CVIVS· BENEFICIO· FAVENTINI· VNIVERSI FACTVM· ESSE· FATENTVR· VT· MAXIMO TERRAE· MOTV· ET· VASTA· RVINARVM· LABE SVPERSTITES· INCOLVMESQVE· CIVI· VNA AMISSA· OMNES· LVCE· FRVANTVR· DE· EA· RE ITA· CENSVERVNT

QVVM· D· N· MARIA· OPIFERA· QVAE· EADEM ANNO· M· CCCC· X· ITALIAM· PLERAMQVE· VI PESTILENTIAE· DEPOPVLANTE· CIVITATI· N· PROPITIA· PRAESTO· FVIT· AVERSAEQVE· LVIS INDICIO· TERNA· VTRAQVE· MANV· TELA OSTENTANS·INFRACTA·VIDENDAM·SE·PRAEBVIT NOVA· HOC· ANNO· SIGNIFICATIONE· AMORIS SVI· PRIDIE· NONAS· APRILES· IN· MAXIMO PATRIAE· DISCRIMINE· OPEM· ADTVLERIT· ET TEMPLIS· TECTISQVE·OMNIBVS· MOTV· TERRAE CONCVSSIS· QVIBVSDAM· ETIAM· PROSTRATIS VITAM· CIVIBVS· SALVTEMQVE· VOCATA REDDIDERIT

F*requentes Adfuerunt* : Decuriones nempe, e quibus Ordo conſtat, quemadmodum paullo poſt exponemus·

Clavibus Vrbis · · · · *Dicatis* : clavium traditione veteres quoque non rerum cuſtodiam tantum, ſed etiam dominium deferre ſolebant. *Clavibus traditis*, inquit

Pa-

(1)

QVVMQVE· ITERATO· MENSEM· POST· TERTIVM
CLADIS· PERICVLO· ET· TOTA· RVRSVM·CREBRIS
MOTIBVS· TERRAE· FATIGATA· AEMILIA
SVPPLICEM· AEQVE· CIVITATEM· PRAESENS
RESPEXERIT· AC· MORTIS· TERRORE· IN
ANIMORVM· CONSTANTIAM· VERSO· SPEM
OMNIBVS· FECERIT· EA· ERGA·NOS·VOLVNTATE
IN· PERPETVVM· SE· FVTVRAM· QVA· NOS
PVBLICE· DOMINAM· CLAVIBVS· VRBIS· IN
ARGVMENTVM· DELATI· IMPERII· DICATIS
APPELLAVIMVS

PLACERE· HVIC· ORDINI· OB· TANTA· EIVS· IN
SINGVLOS· VNIVERSOSQVE· MERITA· VT· IN
ANNVM· QVINQVAGESIMVM· PRIDIE· NONAS
APRILES· QVO· DIE· PRIMVM· IMMORTALI
DOMINAE· N· BENEFICIO· CONSERVATI·SVMVS
GRATIAE· PERSOLVENDAE· CAVSSA· SACRVM
SOLLEMNE· QVOTANNIS· IN· TEMPLO·MAXIMO
AD· ALTARE· EIVS· FIAT· EIQVE· SACRO
MAGISTRATVS· QVIQVE· MAGISTRATIBVS
APPARENT· TOTIVS· CIVITATIS· NOMINE
INTERSINT

VTIQVE· DECRETVM· N· IN· PVBLICAS· TABVLAS
REFERATVR· ET· EXEMPLAR· EIVS· SAXSO
INCISVM· ATQVE· IN· TEMPLO· MAXIMO
FIXVM· HVIVSCE·DEVOTIONIS· AVCTORITATEM
POSTERIS·NOSTRIS·TESTETVR· CENSVERVNT

Papinianus, (2) *ita mercium in horreis conditarum poſſeſſio tradita videtur, ſi claves apud horrea traditae ſint: quo facto confeſtim emptor dominium & poſſeſſionem adipiſcitur, etſi non aperuerit horrea.*

(1) Faventiae in templo maximo.

(2) l. 74. D. de contr. empt.

CCXII.

NON· IVN· AN· M̅· D̅C̅C̅· L̅X̅X̅X̅I̅I̅·
ARIMINI· IN· CVRIA· MAGISTRATIBVS· ORDINEM
HABENTIBVS· FREQVENTES· ADFVERVNT
QVOD· V· F· S· AD· DIGNITATEM· MVNICIPII· N·
PERTINERE· VT· QVO· HONORE· D· N· PIVS· V̅I̅·
P·M·ITERATO·INTRA·ANN·ACCESSV·CIVITATEM
DIGNATVS· EST· IS· A· NOBIS· MEMORIAE
POSTERORVM· PRODATVR· Q· F· P· D· E· R· I· C·
QVVM· D· N· PIVS· V̅I̅· P· M· GERMANICA
PROFECTIONE· SVSCEPTA· IN· VRBEM· N· I̅I̅I̅I̅·
NON· MART· PROPITIVS· ADVENERIT
MAGISTRATIBVSQVE· ET· OMNIBVS· ORDINIBVS
SINGVLARI· AMORIS· SIGNIFICATIONE· AD
OSCVLVM· PEDVM· ADMISSIS· NOCTEM· APVD
NOS· HOSPITATVS· SIT· ATQ· IN· IPSO·DISCESSV
CIVITATEM· VNIVERSAM· AD· FORVM· FONTIS
VIAMQ· CONSVLAREM· MAXIMO· ADVENARVM
CONCVRSV· STIPATAM·SALVTARI·PRECATIONE
DE· CVRIAE· MAENIANO· LVSTRAVERIT
QVVMQ· VTI· VOVERAMVS· SOSPES·INCOLVMISQ·
RE· CHRISTIANA· ORDINATA· IN· ITALIAM
REVERSVS· ITERVM· I̅I̅I̅· NON· IVN· VRBEM· N·

F*Requentes Adfuerunt*: Decuriones ſcilicet, quos nominari minime opus erat, Ordine commemorato, qui ex ipſis conſtat. ſic in Decreto Peltuinatium apud Gruterum leges (2) *Ordinem Habentibus T. Avidiaco Reſtituto & Blaeſio Natale Aedd. QQ. Scribundo Adfuerunt*, nec aliud adjectum eſt: ut aut omnes Decuriones adfuiſſe intelligendi ſint, aut tot numero, quot lex adeſſe jubebat.

De Curiae Maeniano: originem Maenianorum Aſconius tradidit: (3) *Maenius*, inquit, *quum domum ſuam venderet Catoni & Flacco Cenſoribus, ut ibi baſilica aedificaretur, exceperat jus ſibi unius columnae, ſuper quam tectum projiceret ex provolantibus tabulatis, unde ipſe & poſteri ejus ſpectare munus gladiatorium poſſent, quod etiamtum in foro dabatur*. addit enim Feſtus: *Maeniana aedificia a Maenio ſunt appellata: is enim primus ultra columnas extendit tigna, quo ampliarentur ſuperiora*.

haec

(1)

AGROSQ· IPSOS·LAETISSIMO· ADVENTV· OMNES
ITEM· ORDINES· ADMISSIONE· ATQ· ADLOQVIO
SOLATVS· SIT· HOSPITIOQ·IN·DIEM·PROXIMVM
VSVS·ANTE·DIGRESSVM·EODEM·RVRSVS·E·LOCO
SVBLIMIS· IN· CONSPECTVM· PRODIERIT· ET
CVNCTIS· BONAS· PRECES· PRECATVS
FLAGRANTIA· MORTALIVM· MVLTORVM· VOTIS
PROSEQVENTIVM· DESIDERIA· CVMVLATISSIME
EXPLEVERIT
PLACERE· HVIC· ORDINI· VT·DIES·VTERQVE·QVEM
SEMPER· FAVSTVM· FELICEMQ·HVIC·MVNICIPIO
HABENDVM·ESSE·SINGVLI·VNIVERSIQ· FATEMVR
AD· COMMEMORATIONEM·ILLVSTRATIONEMQ·
TANTAE· · BENIGNITATIS· LITTERIS
CONSIGNATVS· POSTERITATI· TRADATVR
VTIQVE·DECRETVM·NOSTRVM·MARMORI·INCISVM
LITTERISQ· INAVRATIS· DESCRIPTVM· ATQ· IN
CVRIA· CELEBERRIMO· LOCO· AFFIXVM
VOLVNTATEM·STVDIVMQ·ORDINIS· ET· POPVLI
ARIMINENSIS· ERGA· OPTIMVM· PRINCIPEM
PVBLICO· TESTIMONIO· ET· IOCVNDA
RECORDATIONE· TESTETVR· CENSVERVNT

haec tamen nugas habet Salmaſius, (4) cui fere in deliciis ſcriptores ii ſunt, qui minus antiqui: & *Moenianum* a *Moenibus* eſſe vult, idemque ac Περίβολον ſive Podium in circuitu ſolariorum poſitum, ne facilis in praeceps ſit lapſus. ceterum Iſidorus ipſe, cujus locum affert, a Maenio dicta Maeniana ſcribit, etſi perperam Craſſi collegam dicat; idemque adjicit, & *Solaria* appellata, quia patent ſoli: ſubjungitque, *Poſt haec alii lapide, alii materia aedificavere: porticibus Maeniana & foribus & domibus adjecerunt.* quare ne Iſidorus quidem iis adverſatur, qui *Maenianum* a *Maenio* deducunt, & eo nomine podium appellant foribus aedium impoſitum, ut domus pleraeque nunc habent, cujus & vetus nomen Romae adhuc manet.

PIO

(1) Arimini in Curia.
(2) p. 443. n. 6.
(3) ad Divin. in Verr. c. 16.
(4) ad Peſcenn. Spart. c. 12.

CCXIII.

PIO· VI· PONTIFICE· MAXIMO
ANNO· M· DCC· LXXX·
IIII· NON· DECEMBR·
VRBIVENTI· IN· CVRIA· ADFVERVNT· CVNCTI
QVOD· V· F· S· DE· GRATIA· REFERENDA·PAVLLO
FRANCISCO· ANTAMORO· V· C· PONTIFICI
VRBIVENT· DESIGN·INTER·PATRES·CARDINALES
ADLECTO· A· PIO· VI· PONT· MAX· D· E· R· I· C·
QVVM·PAVLLVS·FRANCISCVS·ANTAMORVS· CARD·
PONT· VRBIV· DESIGN· VIR· SIT· GENERE
HONORIBVS· DOCTRINA· VIRTVTE
PRAESTANTISSIMVS· ATQVE· OB· HAEC
PLVRIMVM· APVD· D· N· PIVM· VI· P· M·GRATIA
VALEAT· MAXIMAMQVE· APVD· OMNES· ET
AVCTORITATEM· ET· DIGNITATEM· OBTINEAT
IDEMQVE· EA· IN· NOS· VOLVNTATE· ESSE
VIDEATVR· VT· VRBIS·HONORIBVS·POSTHABITIS

I*Nter Patres Cardinales*: ipſi quidem Latini dixere interdum *Conſcripti*, omiſere *Patres*, ut quum ait Horatius (2)

Quod ſit Conſcripti, quod judicis officium, quae
Partes in bellum miſſi ducis:

ſed quid ſupplendum eſſet, nemo non intelligebat. quare & *Cardinalis* ſcribi nunc poteſt, praetermitti *Pater*; addet enim quiſque quod deſideretur: recte tamen & ex Latina conſuetudine *Patres Cardinales* dicimus, quod & Senatorius his titulus apprime conveniat, & appellatio eorum, quae adjectiva eſt, ſubſtantivum nomen requirat.

Auri Coronarii Nomine: in monumento Ancyrano invenies: (3) *Auri Coronarii Pon-*

(1)

ET· PONTIFICATV· NOSTRAE· CIVITATIS
SVSCEPTO· SPEM· FACIAT· AD· BENE· REGENDOS
CIVIVM· ANIMOS· COMPONENDAMQVE
INTER· EOS· GRATIAM· SE· APVD· NOS
PARENTIS· LOCO· FVTVRVM
PLACERE·HVIC·ORDINI·QVANDOQVIDEM·MAIORA
MERENTI· HONOREM· EI· AMPLIOREM· DEFERRE
NON· POSSVMVS· VT· IPSE· ET· FRATRES· ET
AGNATI·POSTERIQVE·EORVM·INTER·PATRICIOS
ADLEGANTVR
VTIQVE· IPSI· EX· ARCA PVBLICA· SCVTATI
DCCC· N· AVRI· CORONARĪ· NOMINE
NVMERENTVR· ET· EX· HOC· ORDINE· IN
VRBEM· MITTATVR· QVI· EAM· SVMMAM
ET· DECRETVM· N· AD· EVM· PERFERAT
STVDIVMQVE· CIVIVM· ET· POPVLI· VOTA· OB
ADVENTVM· EIVS· OPTATISSIMVM· PVBLICE
EXPONAT· CENSVERVNT

Tondo Triginta Quinque Millia Municipiis & Coloniis Italiae Conferentibus Ad Triumphos Meos. Coronae antiquitus e lauro datae triumphantibus, deinde aureae; (4) pecunia demum pro coronis: (5) nec vero iis ſolum, qui triumpharent, ſed Principi quidem alias etiam ob cauſſas. nam de Antonino Pio Capitolinus haec tradit: (6) *Aurum Coronarium, quod adoptionis ſuae cauſſa oblatum fuerat, Italicis totum, medium provincialibus reddidit*. itaque factum eſt, ut *Aurum Coronarium* pro dono gratuito & honoris cauſſa oblato acciperetur. de his Lipſium (7) fuſius diſputantem, ſi libet, adito.

VIII.

(1) Vrbiventi in Curia.
(2) Att. P. v. 314.
(3) Grut. p. 232.
(4) Gell. N. A. l. 5. c. 6.
(5) v. l. 10. L. t. de aur. coron.
(6) in Anton. c. 4.
(7) de Magn. Rom. lib. 2. c. 9.

CCXIII·

VIII· K· NOV· ANNO· M· DCC· LXXXI·
TIBVRE· IN· CVRIA· ORDINEM· HABENTIBVS
FRANCISCO· CESARIO· SVMMO· MAGISTRO
FRANCISCO· STERLICHIO
IOSEPHO· TANIO — III· VIRIS PRIORIBVS
IOAN· MARIA· MOGLIAZZIO
FRANCISCO· CAPPVCCINIO· CVR· REI· PVB·
CORPORATI· CIVES· FREQVENTES· ADFVERVNT

QVOD·FRANCISCVS·CESARIVS·SVMMVS·MAGISTER·V·F·
ET· DIGNITATI· ET· SALVTI· MVNICIPIO· NOSTRO
FVTVRVM.VIDERI.SI·VIR.PRINCEPS.ALOISIVS.BRASCHIVS
ONESTIVS·D·N·PII·VI· PONT·MAX· SORORIS·FILIVS·QVI
NVPER· AEDIBVS· SIBI·INTRA· POMOERIVM· FVNDIS·IN
AGRO· COMPARATIS· VNVS·ERGA·NOS·OPTATISSIMO
ADVENTV· AMOREM· CIVIS· ET· PATRONI· STVDIVM
EXHIBVERIT· IDEM· IN· HVNC· ORDINEM· ADLECTVS
CLARITATE·NOMINIS·SVI·PATRICIORVM·NOSTRORVM
SPLENDOREM· AVGEAT· AC· TVEATVR·DE·EA·RE·ITA
CENSVERVNT

QVVM· VIR· PRINCEPS· ALOISIVS· BRASCHIVS· ONESTIVS
D· N· PII· VI· P· M· SORORIS· FILIVS· DVDVM· MAGNO
REI· PVBLICAE· BONO· AD· CIVITATEM· N· AEDIBVS
APVD· NOS· FVNDISQ· COEMPTIS· VEL· MANCIPII·IVRE
VEL· VICINITATIS PROPINQVITATE· PERTINERE
COEPERIT· EIVSDEMQVE· OMNES· PRAESENTIS
MVNIFICENTIAM· HVMANITATEM· BENIGNITATEM
SVMMA· OMNIVM· ORDINVM· LAETITIA· MIRATI
EXPERTIQVE· SIMVS

V*El Mancipii Iure*, *Vel Vicinitatis Propinquitate*: id eſt, quod bonis Mancipio acceptis, in agro communi poſſeſſor habeatur, & propter conterminos fundos aedeſque proximas inter Vicinos a civibus numeretur.

Dq-

(1)

PLACERE· HVIC· ORDINI· VTI· HONORE· OBLATO·QVI EST· APVD· NOS· POTISSIMVS· AB· IPSO· ET· A ROMVALDO·BRASCHIO·ONESTIO·PONT· MAX· SORORIS FILIO· ALOISII· PRINCIPIS· FRATRE· V· C· PRAEPOSITO SACRI· PALATII· PETAMVS· VT· IN· HVNC·ORDINEM COOPTATI· ET· PRIMI· CIVIVM· PATRICIORVM· IN TABELLA·AVREA· DESCRIPTI· SINGVLOS· VNIVERSOSQ· NOS: REMQVE· PVBLICAM· NOSTRAM· IN· CLIENTELAM DOMVS· SVAE· RECIPERE· DIGNENTVR

VTIQ· IPSIS· ET· ALOISII· PRINCIPIS·LIBERIS· POSTERISQ· PRAESENTIBVS· ABSENTIBVSQ·SVMMVM· MAGISTRAT· PETERE· ET· PER· ALIOS· ETIAM·INIRE·GERERE· LICEAT EADEMQ·IIS·IVRA·HONORES·IMMVNITATES·VBICVMQ· LOCORVM·SINT·FVERINT· IN· PERPET· DECERNANTVR ADTRIBVANTVR· QVAE· ILLIS· SVNT· ERVNT· QVI· IN MVNICIPIO· NOSTRO· NATI· DOMICILIVM· HABENT HABEBVNT· PERPETVOQVE· HABITANT· HABITABVNT QVO· DIGNATIONE· BENIGNITATIS·EORVM·POSTERIS QVOQVE· NOSTRIS· REM· PVBLICAM· NOVO· DECORE PRAESIDIOQ·AVCTAM·ET·CONFIRMATAM·TRADAMVS

VTIQVE· EX· HOC· ORDINE· DOMINICVS· DE· ANGELIS STANISLAVS· BOSCHIVS· IN· VRBEM· LEGENTVR· QVI D· N· PIO· VI· P· M· DECRETI· HVIVS· EXEMPLAR PERFERANT· AB· EOQVE· SVPPLICES· POSTVLENT· VT STVDIVM· NOSTRVM· IVDICIO· SVO· PROBARE· ET TOTIVS· CIVITATIS· VOLVNTATI· AVCTORITATEM OPTIMI· PRINCIPIS· ACCEDERE· VELIT· CENSVERVNT

RECOGNOVIT· IOSEPHVS· ( ) SPINVCCIVS
ADIVTOR· ET· SCRIBA· ( ) ORDINIS

Dominicus De Angelis: ſcripſeram , ut ſcribendum erat , *Angelius* : nec tamen repugnavi , ne deleretur, memor Octavii illius EX MERCVRIALIBVS, quem apud Donium & Fabrettum (2) ſic appellatum videmus . ceterum externa nomina Latini

 Grae-

Graecique ſecundum Grammaticas leges efferre ſolebant, atque in ſingulos declinare caſus, ne quis legendo falleretur. ac Graeci quidem auribus ſervientes impenſius, in recto etiam extremas fere litteras ad nominum ſuorum ſimilitudinem, ut a Salmaſio adnotatum eſt, immutabant: (3) quibus nempe *Hannibal* fiebat Αννιβας, *Hamilcar*, Αμιλκας, *Bogud*, Βογος, *Bocchor* Βοκχος. Latini vero, quum pa-

CCXV·

PIO· VI· PONTIFICE· MAXIMO
QVATVORVIRATV ANDREAE· CONTI· DEC·
MARCI· ROMITI
IACOBI· TESOLI
ALEXANDRI· TEDESCHINI
XXXX· VIRI· MVNICIPI· ANAGNINI· IN· CVRIAM· QVVM
CONVENISSENT· PLACVIT· VNIVERSIS· ANTON·
LAMBERTVM· RVSCONVM· V· C· DOMO
CENTO· ANTISTITEM· VRBANVM· XII· VIRVM
SVMPTIBVS· MINVENDIS· QVI·REI·PVBLICAE·CAVSSA
SVSCEPTA· MVNICIPIVM· ANAGNINVM· CONSILIO
ET· GRATIA· ADIVVERIT· CIVIVMQ· CONTROVERSIS
EX·OMNIVM·SENTENTIA·COMPOSITIS·SECVRITATEM
OTIVM· CONCORDIAMQVE· CONSTITVERIT
OB·TANTA·EIVS· IN·SINGVLOS· VNIVERSOSQ· MERITA
IPSVM· FRATRESQVE· EIVS· DIONYSIVM· ET·PETRVM
RVSCONOS· ET· PETRI· LIBEROS· POSTEROSQVE

QVadraginta Viri: non magiſtratus ſolum, ſed etiam Decuriones univerſi hoc modo apud veteres aliquando appellati; ut apud Fabrettum (2) *Centumviri Municipii Auguſti Vejentis*: & in lapide praetorii Albani *Matribus Centumvirorum & Sororibus & Filiabus*. nam ſi primores tantum e Decurionum numero nominandi eſſent, dicebant, *Quinque Primi*, *Sex Primi*, *Decem Primi*, & hujuſmodi, ut habes libro tertio de ſtilo inſcriptionum. (3)

Ad-

Digitized by Google

patrio caſu ſcriberent *Hannibalis*, *Hamilcaris*, *Bogudis*, *Bocchoris*, in recto retinebant *Hannibal*, *Hamilcar*, *Bogud*, *Bocchor*, & quae in eas deſinerent conſonantes, quas Latina nomina poſtremas item exhibebant: cetera ipſi etiam littera aut ſyllaba augebant, ut latine ſonarent, & rectum proderent caſum.

(1) Tibure in Tabular. (2) Don. Cl.8. n.64. Fabr. p.280. n.177. (3) in Solin. p.281.E.

(1)

EORVM· IN· AMPLISSIMVM· ORDINEM· COOPTARI
EIVSQVE· REI· CAVSSA· DECRETVM· CONSCRIBI·VT
DECVRIONVM· NVMERO· HABERENTVR
VTIQ·HONORES·MVNICIPALES·PETERE· ET· EO·QVISQ·
IVRE GERERE· POSSET· QVO· QVI· OPTIMO· ANTE
GESSISSENT· ITEM· NE· QVOD· AB· IS· VECTIGAL
MVNICIPI· ANAGNINI· EXIGERETVR· CENSVERVNT

ACTVM· NON· IANVAR·
ANNO $\overline{M}$· $\overline{DCC}$· $\overline{LXXVIIII}$·
DESCRIPTVM· ET· RECOGNITVM
EX· CODICE· AVREO
QVI· IN· TABVLARIO· ADSERVATVR
N· $\overline{VI}$·
$\overline{X}$· KAL· APR· AN· $\overline{M}$· $\overline{DCC}$· $\overline{LXXX}$·

ANDREAS·
ADIVTOR·ET·SCRIBA· ( ) GISCVS
$\overline{IIII}$·VIR·R·P·C·

Adjutor & Scriba Quatuorvirorum Rei Publicae Conſervandae: male plerique, qui *Adjutor* dicendus ſit, *A Secretis* appellant, nunquam hac formula uſi veteres ſunt. contra Adjutores magiſtratuum ſaepe occurrunt. (4)

(1) Anagniae in Tabulario.
(2) p. 170. n. 324.
(3) p. 523.
(4) v. l. 3. de st. inſcr. p. 525.

CCXVI.

ANNO· M· DCC· LXXVIIII·
IIII· NON· FEBRVAR·

ALATRII· IN· CVRIA· ORDINEM· HABENTIBVS
IOSEPHO· MARTIO· SEBASTIANO· VINCIGVERRA
NICOLAO· CATTALDO· III· VIRIS· REI· PVBLICAE
CONSERVANDAE· QVI· ET· SCRIBVNDO
ADFVERVNT
QVOD· VERBA· FACTA· SVNT· DE· AVGENDIS
HONORIBVS· ANTONII·LAMBERTI·RVSCONI· V·C·
DOMO· CENTO· ANTISTITIS· VRBANI· XII· VIRI
SVMPTIBVS· MINVENDIS· DE· EA· RE· VNIVERSI
ITA· CENSVERVNT
QVVM· ANTONIVS· LAMBERTVS· RVSCONVS· V·C·
EX· AVCTORITATE· PII· VI· PONT· MAX·
LEGATIONE· SVSCEPTA· VETERES· FINIVM
CONTROVERSIAS· QVAE· INTER· ALETRINATES

INter *Patricios Adlegantur*. ſic apud Gruterum, (2) *Adlecto Inter Patricios Ab Imp. Caeſ. Trajano Hadriano Aug.* de Vrbis tamen Patriciis illic ſermo eſt: verum & primarios cujuſque civitatis viros *Patricios* appellari poſſe, ex Capitonis definitione apud Gellium (3) jure quis contendat: generatim quippe loqui videtur: *Plebes vero ea dicitur, in qua gentes civium Patriciae non inſunt*. quid, quod, uti Feſtus tradit, *Patricios Cincius ait in libro de Comitiis, eos appellari ſolitos, qui nunc Ingenui vocentur?* Patricios jam dictos fatendum eſt, quicumque in municipiis libertini generis non eſſent. nec vero in ipſo vocabulo ineſt quidquam, cujus cauſſa transferri ad alios appellatio non poſſit. nam de primis Vrbis Senatoribus Livius, (4) *Patres*, inquit, *ab honore*; Patricii, *qui progenies eorum, appellati*:

Re-

(1)

ET· FINITIMOS· PLEROSQVE· POPVLOS· ERANT
ITA· VNVS· DIIVDICARIT· IDEMQVE·DIREMERIT
VT· CONSILIO· PRVDENTIAQVE· EIVS· SINE
VLLIVS· QVERELA· AVCTORITAS· DIGNITASQVE
MVNICIPI· N·CONSERVATA· ATQVE· AVCTA·SIT
PLACERE· HVIC· ORDINI· VT· OB· TANTA
IN· HANC· REM· PVBLICAM· MERITA· IPSE
FRATRESQ· EIVS· DIONYSIVS· ET· PETRVS
RVSCONI· ET· PETRI· LIBERI· POSTERIQVE
EORVM· IN· DECVRIONVM· NVMERVM· ATQVE
INTER· PATRICIOS· ADLEGANTVR· VTIQVE
DECRETVM· EIVS· REI· CAVSSA· CONSCRIBATVR
HONORISQVE· ERGO· EXEMPLVM· AD· EVM· IN
VRBEM· QVI· PERFERAT· EX· HOC· ORDINE
DESIGNETVR· CENSVERVNT

RECOGNOVIT· CAIET· ( ) TIRINELLVS
SCRIBA. III· VIR· R·P·C·

Recognovit: ſic olim ſcriba publicus ſive tabellio ſubſcribebat, poſtquam exemplum cum autographo contuliſſet: ut apud Sponium (5) in Reſcripto Antonini Pii, *Recogn· Vndevicenſimus:* ſic enim appellabatur. at in militum diplomatis fere legimus, *Deſcriptum Et Recognitum Ex Tabula Aenea, Quae Fixa Eſt Romae In Capitolio In Ara Gentis Iuliae*, aut alibi. apud Gruterum autem (6) in Vesbini Aug. L· titulo leges: *Deſcriptum Et Recognitum Factum In Pronao Aedis Martis Ex Commentario, Quem Iuſſit Proferri Cuperius Hoſtilianus Per T. Ruſtium Lyſiponum Scribam, In Quo Scriptum Id, Quod Infra Scriptum Eſt.*

XVII·

(1) Alatrii in Tabulario·
(2) p·393· n·6·
(3) N· A· l· 10. c. 20.
(4) lib· 1· c· 8.
(5) Miſc. p·352.
(6) p. 214·

Digitized by Google

CCXVII.

XVII· KAL· SEPTEMBR· ANNO· M· DCC· LXXXI·

VINCENTII· GIGLI· DEC·
ANAGNIAE·QVATVORVIRATV DELPHINI· APOLLONI
IOAN·BAPTISTAE·GIGLI
VINCENTII· CICOTTI

XXXX· VIRI· IN· CVRIAM· CONVENERVNT
OMNES· IIDEMQ· SCRIBENDO· ADFVERVNT

QVOD· VINCENTIVS· GIGLIVS· IIII· VIR· VERBA· FECIT
DE· AVGENDIS· HONORIBVS· DOMINICI· NARDINI
V· C· MVNICIPIO· NOSTRO·PROPINQVITATE· FINITIMI
QVEM· NVPER· IN· VRBE· FLORENTEM· D· N· PIVS· VI·
PONT· MAX· NOBILISSIMIS· CIVITATIBVS· DONATVM
INTERQVE· INTIMOS· CVBICVLARIOS·ADLECTVM·SIBI
AB· EPISTVLIS· LATINIS· ESSE· IVSSIT· QVID·DE·EA· RE
FIERI· PLACERET· DE· EA· RE· ITA· CENSVERVNT
QVVM· RECTE· MAIORES· NOSTRI· ET· PATRIAE
ORNAMENTO· ET· SIBI· LAVDI· ESSE· PVTARINT· SI
SPECTATIS· VIRIS· ET· HVIVS· VICINITATIS· FACILE
PRIMIS· QVICVMQVE· VIRTVTE· ET· DIGNITATE
INCLARVISSENT· ADITVS· IN· HVNC· ORDINEM
SINGVLIS· PATERET
QVVMQVE· PER· HOS· ANNOS· CONSENSIONE·OMNIVM

AB *Epiſtulis Latinis* : Graeci quidem Επιϛολη ſcribunt; at EPISTVLA in decem lapidibus invenit Manutius : (2) & in aliis ſubinde iterum ac ſaepius apparuit EPISTVLA, ut haec Latinis ſcribendi ratio magis placuiſſe videatur:. qui ſane in aliis quoque vocabulis a Graecorum conſuetudine receſſerunt. nam Graeci quidem θριαμβον, ipſi *Triumphum* ſcribunt, Graeci Κερκυραιον ipſi *Corcyraeum*, Graeci Στραγγυλω, ipſi *Strangulo*, & multa hujuſmodi.

Per-

(1)

DOMINICVS· NARDĪNVS· V· C· DOMO· VICO
HONESTISSIMIS· PARENTIBVS· AC· MAIORIBVS· NATVS
EAM· SIBI· IN· VRBE· VEL· EXISTIMATIONE
ELOQVENTIAE· VEL· PRVDENTIA· IVRIS· FAMAM
PEPERERIT· VT· CONSVLTORVM· DISERTISSIMVS· ET
DISERTORVM· CONSVLTISSIMVS· MERITO·HABEATVR
IDEMQVE· CVM· CETERIS· ORNAMENTIS· TVM· VERO
INTEGRITATE· CONSTANTIA· FIDE· HOC· MERVERIT
VT· SINGVLARIS· EIVS· VIRTVS· OPTIMI· PRINCIPIS
IVDICIO· PRAECLARISSIMO· COMPROBARETVR
PLACERE· HVIC· ORDINI· VTI· PERROGATIONE·FACTA
IPSE· PRIMVM· INTER· PATRICIOS· COOPTETVR· TVM
OB· MERITA· EIVS· PROSPERO· NARDĪNO· VIRO·EXIMIO
FRATRI·EIVSDEM· PAR· HONOR· TRIBVATVR· LIBERISQ·
HVIVS· ET· POSTERIS· DETVR· VT· OMNES· PATRICIO
LOCO· ORTI· HABEANTVR
VTIQVE·DECRETVM·NOSTRVM· IN·PVBLICAS· TABVLAS
REFERATVR· ET· EX· HOC· ORDINE·IN·VRBEM·LEGETVR
QVI·EXEMPLAR·EIVS·GEMINVM· AD· CONCORDISSIMOS
FRATRES· PERFERAT· DOMVM· AC· DE· CIVITATIS
STVDIO· ET· VOLVNTATE· VTRVMQVE· PVBLICE
EDOCEAT· CENSVERVNT

RECOGNOVIT. ANDREAS· ( ) OISCVS
ADIVTOR· ET· SCRIBA· ( ) IIII· VIR·R·P·C·

Perrogatione Facta: verbum Curiae eſt *Perrogo*: Livius: *Perrogari eo die ſententiae non potuerunt*. & Tacitus: (4) *Quum Perrogarent ſententias Conſules*. at *Perrogatio* in libris non legebatur: Maſſejus e veteri lapide protulit primus: (5) *Fiat Perrogatio Ordinis, Vt Singillatim* . . . .

AN-

(1) Anagniae in Tabular.
(2) Orthogr. E.
(3) lib. 29. c. 19.
(4) Hiſt. l. 4. c. 9.
(5) M. V. p. 258. n. 4.

CCXVIII. (1)

ANNO. M. DCC. LXXVIIII.
LVCA. APRONIANO
MARCO. FABRO II. VIR.
KAL. DEC.
AVXIMI. IN. CVRIA. SCR. ADF.
SEPTIMIVS. BALDVS
QVINTILIVS. MVCIANVS
HORATIVS. PERSA
AVRELIVS. PLANTINVS
QVOD. M. AEMILIVS. FAVSTVS. V. F. DE. IIS. QVI
CVRATORES. VIARVM. EX. CONSENSV. ORDINIS. A
LVCA. APRONIANO. II. VIRO. NOMINATI. SVNT
ORDINANDIS. D. E. R. I. C. PLACERE. HVIC. ORDINI
EOS. QVI. VIIS. STERNENDIS. REFICIENDIS
CVRATORES. CREATI. ESSENT. QVVM. MAGISTRATVM
INIISSENT. DE. SVMPTIBVS. QVOS. FIERI. OPORTERET
SEPARATIM. COGNOSCERE. INITAQ. RATIONE. AD. II.
VIROS. REFERRE
VTIQVE. II. VIRI. PECVNIA. QVAE. PVBLICA. ESSET
ET. EXIGI. POSSET. AD. EAM. REM. VTERENTVR
MVTVAMQVE. A. QVIBVS. VIDERETVR. SVMERENT
ET. QVAESTOREM. ARCAE. PVBLICAE. AD. EAM
REM. DARE. ADTRIBVERE. SOLVERE. IVBERENT
VTIQ. CVRATORIBVS. LAPIDVM. CONVEHENDORVM
OPERISQVE. FACIVNDI. CAVSSA. RVSTICOS. EX
AGRIS. SINGVLOS. E. SINGVLIS. FAMILIIS. LEGENDI
COGENDIQVE. IVS. POTESTASQVE. ESSET. IIDEM
ARCHITECTVM. VNVM. SCRIBAM. LIBRARIVM
VNVM. SERVOS. PVBLICOS. QVATERNOS. HABERENT
IISQVE. SINGVLIS. EX. QVO. AD. II. VIROS. DELATI
ESSENT. A. QVAESTORE. MERCEDES. CIBARIA
ANNVA. DARENTVR. DEFERRENTVR. QVANTA
CVRATORES. OPERVM. PVBLICORVM. DARE
DEFERREQVE. SOLENT. CENSVERVNT

DE *Iis, Qui . . . . Ordinandis* : id eſt conſtituendis. eadem verba in veteri S. C. leges apud Frontinum. (2) ſic & Svetonius de C. Caeſare loquutus: (3) *eadem licentia ſpreto patriae more magiſtratus in plures annos Ordinavit*. & de Veſpaſiano: (4) *Quemdam e caris miniſtris diſpenſationem cuidam quaſi fratri petentem quum diſtuliſſet, ipſum candidatum ad ſe vocavit, exactaque pecunia, quantam is cum ſuffragatore ſuo pepigerat, ſine mora Ordinavit.*

§. III.

(1) ficti argumenti.
(2) de Aquaed. art. 100.
(3) in Iul. c. 76.
(4) in Veſpaſ. c. 23.

Digitized by Google

§. III.

TABVLAE FOEDERVM ET HOSPITIORVM

CCXVIIII. (I)

AMICITIA· POPVLO· CALATINO
CVM· POPVLO· ATELLANO
HIS· LEGIBVS· ET· CONDITIONIBVS· ESTO

TABVLAM· PICTAM· QVAE· CALATIAE· IN· CVRIA· AD· IGNOMINIAM POPVLI· ATELLANI· POSITA· EST· ANTE· KALENDAS· MARTIAS QVAE· PRIMAE· FVTVRAE· SVNT· ORDO· DECVRIONVM CALATINORVM· IN· FORO· CREMANDAM· CVRATO· LEGATVMQVE DE· EA· RE· AD· POPVLVM· ATELLANVM· PVBLICE· MITTITO· IS ILLICO· VINCTOS· QVOS· HABET· CIVES· CALATINOS· E· CVSTODIA LIBEROS· ABIRE· SINITO

A· KAL· APRILIBVS· QVAE· PRIMAE· FVTVRAE· SVNT· SI· QVI ALTERVTRIVS· PARTIS· CIVES· INCOLAEVE· NOXAE· CAVSSA VINCTI· FVERIVNT· EORVM· REPETENDORVM· NEVTRI· POPVLO· IVS ESTO· MAGISTRATVSQVE· DE· CRIMINIBVS· COGNOSCITO· APVD QVEM· REVS· DEPREHENSVS· EST

QVI· LVDI· POSTHAC· ATELLAE· AVT· CALATIAE· FIENT· EOS· EX VTROQVE· POPVLO· SPECTARE· CVIQVE· FAS· SIT· TESSERAEQVE SINGVLIS· GRATVITAE· DENTVR· HOSPITIVM· VICISSIM MAGISTRATIBVS· PVBLICE· PRAEBETOR

NEGOCIATORES· MANCIPESVE· QVI· E· POPVLO· CALATINO· ATELLAM QVIQVE· E· POPVLO· ATELLANO· CALATIAM· RES· PROMERCALES INVEHENT· SI· DIPLOMA· MAGISTRATVS· SVI· OSTENDERINT PORTORII· EIVS· QVOD· PEREGRINI· PENDVNT· DIMIDIVM· DVM TAXAT· SOLVVNTO

CONTROVERSIAE· INTER· CIVES· SI· QVAE· CALATIAE· AVT· ATELLAE ORIENTVR· EARVM· CAVSSA· ARBITROS· EX· ORDINE· DECVRIONVM QVOS· LIBVERIT· VTRINQVE· LEGERE· ET· APVD· EOS· DISCEPTARE IVS· ESTO· MAGISTRATVSQVE· SENTENTIAM· EORVM· RATAM HABENTO

POPVLVS· ATELLANVS· NE· QVID· OB· VETERES· SIMVLTATES· AVT INIVRIARVM· PERSEQVENDARVM· CAVSSA· CONTRA· CIVEM INCOLAMVE· CALATINVM· NEVE· QVID· POPVLVS· CALATINVS CONTRA· CIVEM· INCOLAMVE· ATELLANVM· FACITO· FIERIVE IVBETO· QVAE· PRIVATVS· QVISPIAM· ADVERSVS· HANC· LEGEM INIVSSV· POPVLI· ADMISERIT· POENA· AFFICITO

Digitized by Google

CCXX.

IVSIVRANDVM· ATELLANORVM

AVDI· DEVS· OPTIME· MAXIME· AVDI· VIRGO· MATER· ET· PATRONI OMNES· CAELESTES· AVDITE· VT· HAE· LEGES·HAE·CONDITIONES IN· TABVLA· IN· ALBO· SCRIPTAE· SVNT· VTIQVE· HODIE RECTISSIME· INTELLECTAE· SVNT· HIS· CONDITIONIBVS POPVLVS· ATELLANVS· CVM· POPVLO· CALATINO· PACEM AMICITIAMQVE· FACIT· SI· PRIOR· POPVLVS· ATELLANVS PVBLICO· CONSILIO· DOLO· MALO· PACEM· AMICITIAMQVE CVM· POPVLO· CALATINO· RVPERIT· VIOLAVERIT· IN· ILLO DIE· DEVS· OPTIME· MAXIME· POPVLVM· ATELLANVM· ET DOMOS· FAMILIAS· REMQVE· PVBLICAM· POPVLI· ATELLANI PESSIMO· LETO· AFFICIAS

IVSIVRANDVM· CALATINORVM

AVDI· DEVS· OPTIME· MAXIME· AVDI· VIRGO· MATER· ET PATRONI· OMNES· CAELESTES· AVDITE· VT· HAE· LEGES HAE· CONDITIONES· IN· TABVLA· IN· ALBO· SCRIPTAE SVNT· VTIQVE· HODIE· RECTISSIME· INTELLECTAE· SVNT HIS· LEGIBVS· HIS· CONDITIONIBVS· POPVLVS· CALATINVS CVM· POPVLO· ATELLANO· PACEM· AMICITIAMQVE· FACIT SI· PRIOR· POPVLVS· CALATINVS· PVBLICO· CONSILIO· DOLO MALO· PACEM· AMICITIAMQVE· CVM· POPVLO· ATELLANO RVPERIT· VIOLAVERIT· IN· ILLO· DIE· DEVS· OPTIME MAXIME· POPVLVM· CALATINVM· ET· DOMOS· FAMILIAS REMQVE· PVBLICAM· POPVLI· CALATINI· PESSIMO· LETO AFFICIAS

ACT· ATELLAE· IN· CVRIA· V· K·MARTIAS· ANNO· MDCCLXXX·

IN *Tabula in Albo*: id eſt in tabula ſive albo. ſic apud Muratorium, (2) *In Tabulam in Album Referunda*: quod eſt *ἓν διὰ δυοῖν*. ceterarum autem formularum pleraeque a Livio deſumptae. (3)

Porro utrumque Iusjurandum conditionibus iis ſubſcriptum putato, quas modo legiſti, & eodem modo in aes inciſum. hoc certe pacto veteres monumenta hujuſmodi ab oblivione vindicare ſolebant. (4) formulam Iurisjurandi Arilienſium poſt Vidaniam vulgavit Fabrettus, (5) quam ex aerea tabula deſcriptam conſtat.

PIO

(1) ficti argumenti.
(2) p. 582.
(3) v. l. 2. c. 24.
(4) v. l. 1. de ſt. Inſcr. p. 184.
(5) p. 673. n. 13.

CCXXI.

(1)

PIO· VI· PONTIFICE· MAXIMO
ANNO· M· DCC· LXXVIIII·

MAGISTER· ET· SODALES· MARIALES· ALBATI
PERVSIA· AVGVSTA· RELIGIONIS· PIETATISQVE
ERGO· HOSPITIVM· FECERVNT· CVM· PRAEFECTO
COLLEGIOQVE· VRBANO· FRATRVM· MARIALIVM
ALBATORVM· IPSVM· FRATRES· MARIALES· ALBATOS
SVCCESSORES· POSTEROSQVE· EORVM· SIBI
SVCCESSORIBVS· POSTERISQVE· SVIS· PATRONOS
COOPTAVERVNT
PRAEFECTVS· COLLEGIVMQVE· VRBANVM· FRATRVM
MARIALIVM· ALBATORVM· RELIGIONIS· PIETATISQ·
ERGO· MAGISTRVM· ET· SODALES· MARIALES
ALBATOS· PERVSIA· AVGVSTA· SIBI· SVCCESSORIBVS
POSTERISQVE· SVIS· IN· FIDEM· CLIENTELAMQVE
SVAM· RECEPERVNT

EGERVNT

HANNIBAL· M· F·	STASIVS· PROMAG·
PAVLLVS· ANT· F·	BALBVS LEG·
DEMETRIVS· FEL· F·	FESTVS LEG·

F*Ratrum Marialium*: apud veteres quoque Sodalium Arvalium Collegium, *Fratrum Arvalium* dictum eſt. nam & apud Graecos Φρατωρ ſive ut Attici & Dores dicebant, Φρατηρ *Sodalis* eſt: item *Fratria*, inquit Varro, (2) *eſt Graecum vocabulum partis hominum, ut Neapoli etiam nunc*. his autem qui praeerant, *Magiſter* & *Promagiſter* apud Romanos appellati: ut apud Fabrettum, (3) *P. Metilius Secundus Magiſter*, & (4) *Magiſterio C. Matidi Patruini*, *Promagiſtro L. Veratio Quadrato*. tum *Praefecti* etiam appellatione deſignatus, qui curam ſacrorum ſuſtineret: *Praefectus Sacrorum* bis apud Gruterum occurret, (5) ſemel apud Reineſium: (6) & apud utrumque *Praefecti Collegiorum* ſaepius: quae quidem artificum fere & opificum erant, ſed qui tamen ſacra iidem ſua in Scholis facerent: qua de re jam egit Heineccius. (7)

(1) ficti argumenti.
(2) L. L. l. 4. c. 15.
(3) p. 445. n. 52.
(4) p. 442. n. 49.
(5) p. 411. n. 3. p. 4. 494. n. 1.
(6) Cl. 1. n. 275.
(7) de orig. & jur. Colleg. Exerc. 9. §. 17. & 23.

§. IIII.

RESCRIPTA ET DIPLOMATA PVBLICA

CCXXI. (1)

CLEMENS· XIIII· PONT· MAX·
ANNO· SACRI· PRINCIPATVS· III·
SALVTEM· DICIT· NOVEMVIRIS· ET· DECVRIONIBVS
SERVILIANENSIVM· EX· PICENO
QVID· IN· SOLATIVM· CALAMITATIS· VESTRAE
CONSTITVERIM· COGNITA· OPPIDI· ET· DOMORVM
VESTRARVM· RVINA· NE· IGNORARETIS· HVIC
EPISTVLAE· SVBIICI· IVSSI
ANNO· M· DCC· LXXII· KAL· MART· CLEMENS· XIIII·
PONT· MAX· ADHIBITIS· PICENTIVM· PATRONIS
EE· VV· PRONVNCIAVI· QVOD· SVBSCRIPTVM· EST
QVIA· IN· SOLO· FATISCENTE· SITI· DVDVM
INCOMMODE· ET· CVM· PERICVLO· HABITATIS
NEC· VERO· DOMIBVS. EXSTRVENDIS
COMPARANDISVE· EX· MAGNIS· REI· FAMILIARIS
DETRIMENTIS· PARES· ESTIS· LOCVM· VOBIS· IN
PROXIMO· ADSIGNARI· OPPIDO· AEDIFICANDO
ET· IMPENSAS· E· FISCO· SVPPEDITARI· IVBEO
IDQVE· OPPIDVM· VT· DE· NOMINE· MEO· CASTRVM
CLEMENTINVM· APPELLETIS· PERMITTO· VALETE
III· NON· MART· ANNO· M· DCC· LXXII· AGENTE
CVRAM· MARCO· POMPEIO· LEGATIS· FAVSTO
PETRONIO· PAVLLO· GENTILI

Reſcriptum hoc ad ejus formam expreſſum eſt, quod Domitianus Falerienſibus de ſubſecivis dedit. (2) cetera, quae exſtant, praefatione plerumque carent. *EE. VV.* Eminentiſſimis Viris. *Agente Curam:* vetus formula, qua *Curator* deſignabatur, cui negotii publici procuratio demandata eſſet. qui & *Cura Agens* quandoque dictus eſt. (3)

Caſtrum Clementinum: ſic apud veteres a conditore appellatum *Caſtrum Iulium*, *Caſtra Caecilia*, & hujuſmodi. porro inſcriptionem, quae ad novi oppidi portam fixa eſt, habes ſuperius cap. IIII· n· CXXXII·

OR·

(1) adſciti argumenti. (2) Grut· p. 1081· n· 2· (3) Fabr· p· 434· n· 14·

Digitized by Google

CCXXIII. (1)

ORDO· DECVRIONVM

CIVIBVS· HONESTISSIMIS· QVI· VRBE· AB HOSTIBVS· · OBSESSA· LIBERTATIS RETINENDAE· AVCTORES· FVERVNT AERARIOQVE· SVMPTIBVS· EXHAVSTO PATRIMONIVM· SVVM· IN· SALVTE PATRIAE· COLLOCAVERVNT· QVORVM NOMINA· SVBSCRIPTA· SVNT· IPSIS LIBERIS· POSTERISQVE· EORVM VIRTVTIS· ERGO· HONOREM DECVRIONATVS· GRATVITVM· DEDIT ET· CONVBIVM· CVM· PATRICIIS· AVT SI· QVI· VXOREM· HABERENT· VT VXSORES· EORVM· INTER· PATRICIAS CENSERENTVR

NON· AVG· AN· M· DCC· LXX·

M· SILVIO· FAVSTINO· V·C·

DESCRIPTVM· ET· RECOGNITVM· EX TABVLA· AENEA· QVAE·IN·CVRIA·FIXA EST· AD· SVBSELLIA· II· VIR·

Q· FABIVS ( ) MERVLA· DEC·
C· ANTONIVS ( ) FABER· DEC·
L· CAECILIVS ( ) NOBILIS· DEC·

Marco Silvio: huic diploma petenti datum fingitur, & ſubſcripti Decuriones tres ſigno quiſque ſuo teſtantur, Fauſtinum unum eſſe ex iis, qui honorem Decurionatus gratuitum adepti ſunt; ejuſque nomen in tabula aenea inciſum inter eorum nomina legi.

Hic vero me quiſpiam admonet ſubiratus, & dic, inquit, aliquando, quid ſibi geminum illud ſigma velit, quod toties hoc capite inter nomen & cognomen ſubſcriptorum appoſuiſti, averſum alterum & alterum adverſum, hic vero non ſemel ſed ter? nihil equidem de hac re adnotandum duxeram, quod jam alias attigiſſem. (1) ſed quoniam interpellas, neutrum ſigma eſſe, reſpondeo, at notas tantum, quae ſigilli locum indicent ſive civitatis, ut in decretorum exemplis, ſive teſtium, ut hic: nam teſtes non modo ſubſcribebant, ſed etiam ſignabant, anulo ſignum inter nomen & cognomen quiſque ſuum imprimere ſoliti. (3)

§. V.

(1) ficti argumenti. (2) v. l.1. de ſt. inſcr. p. 192. (3) ibid. p. 191.

§. V.

INSCRIPTIONES MENSVRARVM ET PONDERVM PVBLICORVM

CCXXIIII· (1)

AMPHORA
P· LXXX·
MENSVRAE· EXACTAE
IN· CAPIT·
D· N· PIO· VI· P· M·
AN· M· DCC· LXXV·

Congius erat Amphorae pars octava, & aquae aut vini pondo decem capiebat: itaque Amphora octoginta. quo pertinet illa veteris plebiſciti particula apud Feſtum: nam Amphoram *Quadrantal* quoque appellabant: *Vti Quadrantal Vini Octoginta Pondo ſiet*. (2)

(1) ficti argumenti·

(2) v· Arbuthnot· tab· differt· 1. c· 9·

CCXXV· (1)

EX· AVCTORITATE
Q· VISELLI· PRAEF· I· D·
SEXTARIVS

Menſura duas heminas ſive cyathos duodecim continens, *Sextarius* appellatur, qui pondus capiebat unciarum viginti. de vino ſaepe uſurpant ſcriptores, Horatius, (2)

Panis ematur, olus, vini Sextarius.

de Tacito Aug· Vopiſcus: (3) *Ipſe fuit vitae parciſſimae ita, ut Sextarium vini tota die nunquam potaverit, ſaepe intra heminam*. & de Auguſto Suetonius, (4) *Quoties largiſſime ſe invitaret, ſenos ſextantes non exceſſit*, id eſt *Sextarium*; nam *Sextans* duo cyathi ſunt, ſive Sextarii pars ſexta. ceterum *Sextarius* menſura etiam aridorum fuit. (5)

(1) ficti argumenti·
(2) l· 1· Sat· 1· v· 74·
(3) in Tac· c· 11·
(4) in Aug· c· 77·
(5) v· Arbuthn· tab· diff· 1. c· 9·

CCXXVI· (1)

DVELLA
M· FABIO AED·
L· AREIO

Pars unciae tertia eſt *Duella*, ſive ſextulae duae: Fannius ſic expoſuit, (2)

Sextula quum dupla eſt, veteres dixere Duellam.

Aedilium autem fuit de ponderibus & menſuris jus dicere. (3)

§· VI·

(1) ficti argumenti·
(2) de pond. & menſ. v· 23·
(3) v· l. 1. de st· Inſc· p· 193·

Digitized by Google

§. V I·

DECRETA ET ACTA COLLEGIORVM

CCXXVII· (1)

IDIBVS· MARTIIS
ANNO· M̅· D̅C̅C̅· L̅X̅X̅X̅I̅I̅·
VTINAE· IN· SCHOLAM· ORDINIS· CANONICI
FREQVENTES· QVVM· CONVENISSENT· VERBAQVE
FACTA· ESSENT· QVO· DIE· PIVS. V̅I̅· PONT·MAX·
PARENSQVE·PVBLICVS·GERMANICAE·PROFECTIONIS
CAVSSA· VTINAM· SVMMA· OMNIVM· ORDINVM
LAETITIA· INGRESSVS· ESSET· ET· IN· TEMPLVM
MAXIMVM· A· COLLEGIO· N· DEDVCTVS· SACRO
ADFVISSET
VTI· MEMORIA· EIVS· DIEI· QVI· FVIT· I̅I̅I̅· ID·MART·
ANNI· CHRISTIANI· M̅· D̅C̅C̅· L̅X̅X̅X̅I̅I̅· LITTERIS
CONSIGNATA· POSTERIS· TRADERETVR
PLACVIT·VNIVERSIS·DECRETVM·DE·EA·RE·CONSCRIBI
IDQVE·SAXSO·INCISVM·AD·OPTATISSIMI·ADVENTVS
FAVSTITATEM· ET· NOSTRI· ORDINIS· TOTIVSQVE
CIVITATIS· RELIGIONEM· AC· STVDIVM
CELEBRANDVM· EODEM· IN· TEMPLO· FIGI
CENSVERVNT

V*Tinae* : ita clariſſimae urbis efferendum duxi nomen , quod aliis ob ſententiarum de origine ejus varietatem *Vedinum* eſt aut *Hunnium* aut *Vtinum* . (2) nimirum quum ingentes veterum aedificiorum reliquiae oppidum vetuſtum & Romano more exſtructum declarent , facile in Leandri ſententiam , quam Merula ſequitur, (3) veni , ut hanc eſſe illam ipſam Venetorum urbem cenſerem , quae in Plinii exemplaribus *Atina* dicitur , (4) & *Vtina* , mendo librariorum ſublato , dicenda ſit . numerat quidem hanc Plinius inter oppida , quae jam *interierant* : ſed ex urbe vicum factam non negat : ut revixiſſe poſt ea tempora videatur , & vetus nomen retinuiſſe : quod deinde , ut pleriſque contigit , paullulum immutatum eſt .

NON·

(1) Vtinam miſſa·
(2) v· Martinier· Dict·
(3) Cosmogr· part·2· l·4· c·37·
(4) H· N· l· 3· c· 19·

Digitized by Google

CCXXVIII.

NON· IVN· ANNO· $\overline{\text{M}}$· $\overline{\text{DCC}}$· $\overline{\text{LXXXII}}$·
FERRARIAE· IN· SCHOLA· COLLEGII· CANONICORVM
PRIMORIBVS· ORDINEM·HABENTIBVS·ADFVERVNT
CVNCTI
QVOD· VERBA· FACTA· SVNT· DE· PERPETVANDA
LITTERIS· MEMORIA· AVSPICATISSIMI· DIEI· QVO
ALEXANDER· MATTEIVS· ARCHIEPISC· N· A· D· N·
PIO· $\overline{\text{VI}}$· PONT· MAX· SVMMA· OMNIVM· ORDINVM
LAETITIA· CARDINALIS· DICTVS· EST· DE· EA· RE
ITA· CENSVERVNT
QVVM·ALEXANDER·MATTEIVS·VIR·PATRICIVS·D OMO
ROMA· ARCHIEPISC· N· EA· ERGA· OMNES·ORDINES
VOLVNTATE· REM· SACRAM· FERRARIENSIVM
GESSERIT· GERAT· VT· IN· SANCTA· MAIORVM
DOCTRINA· RETINENDA· IN· ALVMNIS· ECCLESIAE
SVAE· INSTITVENDIS· IN· CALAMITOSORVM·INOPIA
SVSTENTANDA· IN· CIVIVM· OMNIVM· MORIBVS
CONFORMANDIS· OPTIME· IPSE· DE· VNIVERSIS
MERVERIT· MEREAT· NOS· CARITATIS
LIBERALITATISQ· EIVS· ET· LABORVM· PLVRIMORVM
FRVCTVS· VBERRIMOS· QVOTIDIE· FERAMVS
QVVMQVE· D· N· PII· $\overline{\text{VI}}$· P· M· SAPIENTISSIMO
CONSILIO· FACTVM· SIT· VT· QVAM· ILLI·GRATIAM
NOS· HABERE· SOLVM· POTERAMVS· EA· REPENTE
IN· OCVLIS· NOSTRIS· INCREDIBILI·OMNIVM·GAVDIO

E*cceleſiae Suae*: vocem a vetuſtiſſimo quoque Chriſtianorum Scriptorum frequentiſſime uſurpatam, antiqui etiam Latini aliquando, nec plane alio ſenſu occuparant. Plinius enim de Senatu & populo Amiſeno ſcripſit, (2) *& Bule & Eccleſia conſentiente*: ut de populo pagi Noveri, quem incolebat, ſic deinde cecinit Auſonius: (3)

cele-

(1)

AB· OPTIMO· PRINCIPE· REFERRETVR
PLACERE· HVIC· ORDINI· VT· D· N· PIO· VI· P· M·
QVI· VT· FERRARIAM· ADVENTV· OPTATISSIMO· E
GERMANIA· REVERSVS· EST· PATRIBVS
CARDINALIBVS· QVI· ADERANT· IN· CONSILIVM
VOCATIS· ET· CIVITATE· IN· SVMMAM
EXSPECTATIONEM· ADDVCTA· XI· KAL· IVN· IN
IPSO· ORDINIS· SACRARIO· ANTISTITI· NOSTRO·ET
PARENTI· PVBLICO· QVVM· PRAECLARISSIMVM
LAVDVM· PRAECONIVM· IMPARTITVS· ESSET
SACRAE· PVRPVRAE· HONOREM· NEC· OPINANTI
DETVLERIT· EVNDEMQVE· IN· AMPLISSIMVM
COLLEGIVM· TRIENNIO· ANTE· ADLECTVM
DESIGNATVMQVE· PRONVNCIAVERIT· PRO
IMMORTALI· EIVS· IN· NOS· ATQVE· IN· OMNES
BENEFICIO· GRATIAE· SINGVLARIBVS· VERBIS
PVBLICE· AGANTVR
VTIQVE· STVDII· NOSTRI· GRATIQ·ANIMI·TESTANDI
CAVSSA· DECRETVM· QVAMORNATISSIMVM
PERSCRIBATVR· EIVSQVE· EXEMPLO· MARMORI
INCISO· ET· IN·SACRARIO·AD·LOCI·CELEBRITATEM
FIXO· DIES· HIC· QVEM· CIVITATI· VNIVERSAE
LAETISSIMVM· AC· BEATISSIMVM·ILLVXISSE·OMNES
SENTIVNT· MONVMENTIS· LITTERARVM
CONSIGNATVS· SEMPITERNAE· POSTERORVM
MEMORIAE· COMMENDETVR· CENSVERVNT

. . . . *celebrique frequens eccleſia vico.*

Sacrae Purpurae: veteres quoque pro magiſtratu *Purpuram* dixere: Ovidius, (4)

Iamque novi praeeunt faſces, nova purpura fulget.

& Martialis, (5)

Pur-

Turpura te felix, te colat omnis honos.

quamquam Senatus potius hic deſignari videtur, & huic jungi Magiſtratus, ſive *omnis honos*: nam ſic tres reipublicae ordines indicantur a Statio: (6)

Moribus atque tuis gaudent turmaeque, tribuſque,

Turpureique Tatres.

utroque autem nomine honori Cardinalium deſignando *Turpuram* recte aptamus, quod & Ampliſſimi Collegii Patres ſint, & Magiſtratuum ritu magna eorum auctoritas ac dignitas habeatur.

(1) Ferrariae in templ. max. Sacr. (2) l. 16. epiſt. 111. (3) epiſt. 24. v. 94. (4) Faſt. l. 1. v. 81. (5) lib. 8. epigr. 8. (6) l. 4. Silv. 1. v. 25.

CCXXVIII.

(1)

ANNO. M. DCC. LXXVIII.
IN. SCHOLA. SODALIVM. ANTONIANORVM
SCR. ADF. CVNCTI
QVOD. FLAVIVS. MARCIANVS. MAG. V. F. DE
AVGENDIS. HONORIBVS. MARCI. AEMILIANI
CARDINALIS. PATRONI. COLLEGI. N. Q. D. E. R.
F. P. D. E. R. I. C.
QVVM. MARCVS. AEMILIANVS. CARDINALIS
PATRONVS. COLLEGI. N. EA. DVM. VIXIT
VOLVNTATE. ERGA. SINGVLOS. VNIVERSOSQVE
SEMPER. FVERIT. VT. COLLEGI. PATRONATV
SVSCEPTO. NEMINI. CONSILIVM. SVVM. AVT. OPES
DEESSE. PASSVS. SIT. SVMPTVS. ETIAM. QVOS. IN
CVLTVM. PATRONORVM. FACERE. SOLITI. ERAMVS
PRIMVS. SVSTVLERIT. ET. ORDINEM. N. MORIENS
TESTAMENTO. HONORAVERIT. QVVMQVE
PRO. MAGNITVDINE. TANTAE. CALAMITATIS
NVLLVM. ALIVD. FLAGRANTISSIMO. OMNIVM
DESIDERIO. MOERORIQVE. SOLATIVM. RELIQVVM
SIT. QVAM. VT. AD. PRAECLARISSIMI. VIRI
LAVDEM. AC. FAMAM. HONORES. EI. QVOS. VIVS
RECVSAVIT. MORTVO. DEFERAMVS. PLACERE
VNIVERSIS. CLYPEVM. EI. AEREVM. INAVRATVM. IN
SCHOLA. N. PONI. CVM. INSCRIPTIONE. QVAE
NOMEN. EIVS. HONORESQVE. COMPLECTATVR
LAVDATIONEMQVE. ANNIVERSARIAM. DECERNI
ET. LOCVM. QVO. IPSE. FRATRESQVE. EIVS
INFERANTVR. IN. TEMPLO. DARI. CENSVERVNT

IN *cultum Tatronorum*: ſic Livius de M. Porçio Catone Sardiniam obtinente: (2) *Sumptus, quos in cultum praetorum Socii facere ſoliti erant, circumciſi*

aut

aut ſublati: quae Tullii quoque Ciliciam adminiſtrantis laus maxima fuit. (3)

Et Locum, Quo Ipſe · · · · locum ſepulturae, honoris cauſſa, primariis civibus & bene de re publica meritis decernere, uſitatiſſimum antiquis fuit & Romae & per municipia: cujus moris veteres potiſſimum titulos teſtes habemus: (4) ut & Clypeorum, quae item decerni ſolebant: itaque leges apud Fabrettum, (5) *Huic Decuriones Funus Publicum, Statuam Equeſtrem, Clipeum Argenteum, Locum Sepulturae Decreverunt, & Vrbani Statuam Pedeſtrem.*

(1) ficti argumenti.
(2) l. 32. c. 27.
(3) v. Middlet. l. 7.
(4) Fabr. p. 105. n. 249. &c.
(5) p. 463. n. 92.

CCXXX. (1)

ANNO. M. DCC. LXXVIII.
PRID. ID. SEPTEMBR.
IN. TEMPLO. COLLEGI. FABRVM. CAPITOLINORVM
QVOD. L. LAVRENTIVS. BASSVS. PRO. MAG. VERBA
FECIT. DE. MAGISTRO. IN. DEMORTVI. LOCVM
CREANDO. Q. D. E. R. F. P. D. E. R. I. C.
QVVM. C. MARIVS. AVITVS. IS. VIR. IN. COLLEGIO
NOSTRO. ESSE. VIDEATVR. CVI. VIRTVTE. ET
AVCTORITATE. PAVCI. COMPARARI. NEMO
ANTEFERRI. POSSIT. QVVMQVE. IDEM. DE
COLLEGIO. NOSTRO. OPTIME. MERVERIT
MEREAT. AC. POTISSIMVM. AVCTOR. LEGVM
OPTIMARVM. ALIQVANDO. FVERIT
PLACERE. VNIVERSIS. C. MARIVM. AVITVM. COLLEGI
N. NOMINE. MAGISTRVM. DICI. IN. ANNOS. DECEM
EIQVE. POTESTATEM. CVRATIONEMQVE. RERVM
OMNIVM. DARI. ITA. VTI. DATA. EST. L. FLAVIO
LONGO. CETERISQVE. QVI. ANTE. EVM. OPTIMO
IVRE. MAGISTRI. CREATI. SVNT. CENSVERVNT

E*ſſe Videatur*: ſaepe hoc modo loquuti veteres, quum judicium ſententiamque ſuam ſignificare volebant: Livius, (2) *Scipionem recte atque ordine Videri feciſſe, quod eum regem appellaverit*: Cicero item crebro, qui & illud tradit: (3) *Majores noſtri voluerunt, quae jurati judices cognoviſſent, ut ea non, eſſe facta, ſed ut Videri pronunciarent.*

(1) ficti argumenti.
(2) lib. 3. c. 17.
(3) Acad. l. 4. c. 37.

CCXXXI. (1)

QVOD· FELIX· FAVSTVMQVE· SIT

VIII· KAL· SEPT·
ANNO· MDCCLXXVI·
D· N· PIVS· VI· BRASCHIVS
PONT· MAX·
QVI· OLIM· CANONICVS· VATICANVS
OPTIMIS· AVSPICIIS
IN· COLLEGIVM· N· C· SACERDOTVM
NOMEN· DEDERAT
IDEMQVE· INTER· PATRES· CARDINALES
ADLECTVS
EODEM· IN· NVMERO· CENSERI· SE· VELLE
PROFESSVS· ERAT
AD· PONTIFICATVM· MAXIMVM· EVECTVS
VT· SODALES· OMNES· TANTO· ETIAM· DIGNITATIS
SVAE· SPLENDORE· HONESTARET
QVEM· TENVERAT· LOCVM· EADEM· SIBI
VOLVNTATE· ADSERVIT
COLLEGIVMQVE· VNIVERSVM
PATRONVS·OPTIMVS
IN· FIDEM· CLIENTELAMQVE· SVAM
RECEPIT

AGENTE· IOAN· OCTAVIO· MANCINFORTE· V· C·
PRAEP· SACR· PALAT· PRAEF· COLLEGI· EIVSDEM

P*Atronus Optimus* : non bene utique Principem quis *Patronum* potius , quam *Dominum* appellet : nam ea privatorum hominum appellatio eſſe videtur . hic tamen non repudianda eſt , quod ad proximum honorem referri poſſit , vel quod is *Patronus* dicatur , qui e Sodalibus ſit & eſſe velit .

Erit

Digitized by Google

Erit fortaſſe, qui haec uberius pleniuſve expoſita cenſeat, quam Acta Collegiorum ſcribenda videantur. ſed is animadvertere debet, de quibus hoc loco agatur; idemque hoc dare, quum de Principe ſermo eſt, recte ſplendidiora deligi verba, & orationem attolli, ne infra dignitatem loquamur. nota haec iis, qui priſca monumenta diligentius expendunt, & morem hunc veterum fuiſſe facile demonſtrare poſſunt: iis in primis, quae in Ara Narbonenſi legimus. (2)

(1) incid. in Schola C. Sac. (2) Grut. p. 229.

CCXXXII. (1)

KAL. FEBR.
ANNO. M. DCC. LXXXIII.
INDVLGENTIA. ET. LIBERALITATE
PII. VI. PONT. MAX.
OPTIMI. PRINCIPIS
QVAE. AEDES. IOANNI. BAPTISTAE. A. MAIORIBVS
DICATA. CONSECRATAQVE. EST. HACCE. IN. AEDE
COLLEGIVM. INSIGNE. LEGITIMVM
XV. VIR. CANONICORVM
HONORE. GRATVITO. CONSTITVTVM. EST
LITTERISQVE. PVBLICIS. AMPLISSIMIS
AD. ORDINIS. N. PERPETVITATEM. FIRMATVM
VTI. AD. CETERA. BENEFICIA. MAXIMA
ATQVE. IMMORTALIA. HOC. QVOQVE. ACCEDERET
EXIMIVM. POSTERIS. MONVMENTVM
CARITATIS. BENEFICENTIAEQVE
EIVS. ERGA. TARRACINENSES

H*onore Gratuito*: id eſt diplomate ſine ulla impenſa accepto. rem porro ejuſmodi veteres quoque enunciare ſolebant. nam in titulo, qui Sueſſae exſtat, legimus, (2) *Et Titio Chreſimo Filio Ejus Ob Merita Patris Honorem Decurionatus Gratuitum Decrevit*, & in altero, qui Capuae legitur, inſcriptum eſt, (3) *Huic Ordo Decurionum Ob Merita Ejus Honorem Auguſtalitatis Gratuitum Decrevit*. tum illa saepius occurrunt *Sacerdos Gratuitus*, (4) *Sexvir. Aug. Brix. Et Tridenti Grat.* (5) & ſimilia.

AN-

(1) Tarracinae in aede Ioan. Bapt.
(2) Grut. p. 475. n. 3.
(3) id. p. 354. n. 7.
(4) Maff. M.V p. 80. n. 3.
(5) Grut. p. 433. n. 3.

Digitized by Google

CCXXXIII· (1)

ANNO· M· DCC· XXXXVIII·
ROSA· ASCOLESIA· VIRGINE· MAXIMA
FVNDVS· NICASTRIANVS· IVGERVM· SEXCENTORVM
IN· AGRO· BENEVENTANO· EMPTVS· SCVT· X· DC·
LX· N· EXINDE· QVOD· MALE· LOCATVS· ESSET
ANNVI· REDITVS· EIVS· QVI· ESSE· DEBEBANT
AD· SCVT· M· CCC· VII· N· MAGNAM· PARTEM
MALITIA· HOMINVM· AD· PLVRES· ANNOS
INTERCEPTI· SVNT· DONICVM· EX· AVCTORITATE
D· N· PII· VI· PONT· MAX·
INSTANTE· FRANCISCO· MARIA· BANDITO
CARD· ARCHIEPISCOPO· NOSTRO
APVD· VRBANOS· IVDICES· PER· CAIETANVM
POMPEIVM· PROCVRATOREM· ACTIONE· FORENSI
VINDICATI· SVNT· ET· NOVA· LOCATIONIS· LEGE
RES· FAMILIARIS· COENOBII· VICTORINIANI· IN
PRISTINVM· STATVM· RESTITVTA
ANNO· M· DCC· LXXXI·
MARIA· IOSEPHA· ROSAE· ASCOLESIAE
FRATRIS· FILIA
VIRGINE· MAXIMA
ANNO· V·

I*ugerum Sexcentorum* : in plurali numero ſic fere inflectebant, *Iugera*, *Iugerum*, *Iugeribus*, ab antiquo nominativo *Iuger* aut *Iugus*, *Iugeris*. dictum autem *Iugerum*, inquit Varro, (2) *quod quadratos duos actus habeat. actus quadratus, qui & latus eſt pedes* CXX· *& longus totidem*. itaque *Iugerum* menſura eſt ex ducentis & quadraginta pedibus in longitudinem, centum & vigiuti in latitudinem. (3)

PART·

(1) Beneventi in Coenobio Victoriniano;

(2) de R· R· l· 1· c· 10.

(3) v· Arbuthnot. tab· differt· 1· c. 8·

PARTITIO SECVNDA
INSCRIPTIONES SECVNDI ORDINIS

Hactenus inſcriptiones dedimus, quae ſenis veterum generibus reſpondent; ob eamque cauſſam primi ordinis appellavimus. quae jam ſequuntur, quamquam a prioribus pendent, ſingulaeque ad unum aliquod ſenorum generum referendae ſunt; ſtilo tamen atque forma ſic variant, ut alter ex his ordo naſci videatur: itaque ſecundi ordinis inſcriptiones recte dici poſſint.

CAPVT I.
INSCRIPTIONES TEMPORARIAE

§. I.

INSCRIPTIONES PRECATIONVM VOTORVMQVE CAVSSA

CCXXXIIII· (1)

MARIA· MATER
TE· PRECAMVR· QVAESVMVSQVE
VTI· SIES· VOLENS· PROPITIA· NOBIS· COLLEGIO
SODALITATIQVE· NOSTRAE· QVOIVS· REI· ERGO
SACRA· SOLLEMNIA· OBIMVS· VTI· TV· ERROREM
SOCORDIAM· MORBOS· VISOS· INVISOSQVE
PROHIBESSIS· DEFENDAS· AVERRVNCESQVE
VTIQVE· INGENIO· QVEMQVE· MEMORIA· INDVSTRIA
MACTE· ESSE·IVBEAS·MENTEM·ANIMVM·INTEGRVM
SERVASSIS· DVISQVE· BONAM· SALVTEM· NOBIS
COLLEGIO· SODALITATIQVE· NOSTRAE

Formulae pleraeque a Catone ſunt, ubi agri luſtrandi rationem tradit. quidni enim, ſuperſtitione illi relicta, verba rebus ſacriſque noſtris idonea ſumamus? *Col-*

Collegio Sodalitatique: non eſt *ἐν διὰ δυοῖν*, ſed *Collegium* ſunt ipſi proceres, Praefectus nempe, Magiſtri, Adjutores; *Sodalitas* vero populus, ſive ſodales univerſi: quemadmodum in republica Conſules, Praetores, Tribuni plebis Collegium erant.

(1) Firmi propoſita in ſchola ſodal·

CCXXXV· (1)

VIRGO· SANCTA· REGINA· CAELESTIS
DEI· MATER
OPIFERA· SOSPITATRIX
SI· SACRA· RITE· RENOVAVIMVS
VOTISQVE· PVBLICE· SVSCEPTIS
PIE· OPEM· IMPLORAMVS
AST· TV· VOLENS· PROPITIAQVE
EXITIVM· AB· VRBIS· TECTIS
TEMPLISQVE· AC· ROMANIS· MOENIBVS
ARCETO
REQVE· PVBLICA· SERVATA
TERROREM· IN· HOSTES· HVNC
AVERTITO

A*ſt Tu Volens*: id eſt, Tu contra volens. ſic apud Livium, (2) *Bellona ſi victoriam duis, Aſt ego templum tibi voveo*. & in Actis Fratrum Arvalium, (3) *Quod Hodie Vovimus, Aſt Tu Ea Ita Faxis*·

(1) ficti argumenti (2) l· 10· c· 29· (3) Fabr· p· 443· n· 51·

CCXXXVI· (1)

QVOD· HODIE· VOVIMVS
LAVRENTI· SANCTE· MARTYRVM· FORTISSIME
NATVRAEQVE· POTENS
VT· LVE· DEPVLSA· AEGRAM· CIVITATEM
SOSPITATOR· LIBERES
TRISTISSIMO· PERICVLO
AT· TV· EA· ITA· FAXIS
TVNC· TIBI· IN· EADEM· VERBA
CIVITATIS· NOMINE
QVAE· NVNC· AEDES· IMMERITO· SQVALET
A· SOLO· RESTITVTAM
MARMOREAM· VOVEMVS
ESSE· FVTVRAM

IN *Eadem Verba*: vetus eſt vovendi formula, quam in Actis Fratrum Arvalium legimus, (2) *Quod Hodie Vovimus, Aſt Tu Ea Ita Faxis: Tunc Tibi in Eadem*

dem

dem Verba Nomine Collegi Fratrum Arvalium Bovem Auratam Vovemus Eſſe Futuram. porro illud *In Eadem Verba* conditionem deſignat, quae ante enunciatur, *Vt Lue Depulſa*, & quae ſequuntur.

(1) adſciti argumenti. (2) Fabr. p. 443. n. 51.

CCXXXVII. (1)

R E G I N A· V I R G O· P R O D E A S
E T· M A T E R· S V M M I· R E G I S
A G E· O M N I· S A N C T A· N O M I N E
P R A E S E N T I· V T· S O L E S· T V A M
S O S P I T E S· O P E· G E N T E M

CCXXXVIII.

TE· VOTIS· TE· SOLLICITA· PRECE
PAVPER· COLONVS· AMBIT
SVPINAS· ECCE· FERENS· AD· CAELVM· MANVS
TE· DVLCIBVS· ALVMNIS
PROPITIAM· PRECATVR

CCXXXVIIII.

TE· VOLENTE· AGRICOLAS
NVNQVAM· DESTITVAT· SPES
FERTILISQVE· MAGNOS· VSQVE· FRVGVM
ACERVOS· ANNVS· PRAEBEAT
ET· PLENO· MVSTA· LACV

CCXXXX.

TE· VOLENTE· DIVES· AGRIS
AVTVMNVS· CAPVT· EFFERET
POMIS· DECORVM· MITIBVS
PRESSA· LAETI· CONDENT· MELLA
PLENIS· PASTORES· AMPHORIS

Digitized by Google

CCXXXXI.

O. TEMPESTATVM. POTENS
NIMBORVMQVE. SONANTIVM
SI. QVID. ARCTVRI. PARAT. CADENTIS
IMPETVS
VT. GRANDO. SAXIS. ILLIDATVR. ASPERIS
EXTREMO. ET. ORBE. DETONET

CCXXXXII.

O. TERRAE. SIMVL. AEQVORISQVE. DOMINA
SATORVMQVE. CVSTOS. ET. FLORENTIS. VINEAE
SI. QVID. MINATVR. EVRVS
VT. DESERTA. MONTIVM
ANNOSAEQVE. INHOSPITIS
PLECTANTVR. SILVAE. CAVTIBVS

CCXXXXIII.

AGROS. SI. CAELO. SPECTES
NEC. VRENTEM. VITIS. AFRICVM
NEC. STERILEM. SENTIAT
ROBIGINEM. SEGES
TVIS. QVISQVE. DE. MVNERIBVS
TIBI. SACRAS. LIBABIMVS. PRIMITIAS

SI genus carminis probas, cetera ſtant: vix enim ulla hic formula eſt, quae non ab Horatio aut Catullo aut Tibullo decerpta ſit. at genus hoc carminis Saturnios verſus imitatur, quos diu apud Romanos in honore fuiſſe oſtendi. (2)

(1) ficti argumenti.

(2) v. l. 2. de st. inſcr. a p. 389.

CCXXXXIIII. (1)

SALVE. ROMANAE. GENTIS
PATER. ET. CVSTOS. PETRE
QVAE. TE. SIDERIBVS. INTVLIT. DIES
FESTVS. HAC. TIBI. POPVLVS
CVM. PROLE. MATRONISQVE. SVPPLEX
AD. ARAS. VOTA. NVNCVPAT

Digitized by Google

CCXXXXV·

AETERNO· SACRA· NVMINI
QVAE· NITET· ARGENTO· DOMVS
ET· AVRO· FVLGET· ROSEAQVE· PVRPVRA
TIBI· NITET· TIBI· FVLGET
O· CAELITVM· MAGNORVM
GRANDE· DECVS· PETRE

CCXXXXVI.

O· TVTELA· ROMAE· PRAESENS
ET· TVAE· DEFENSOR· VRBIS
TIBI· SI· NOSTRI· CVRA· PRINCIPIS· OBTIGIT
DA· MVLTA· PER· QVINQVENNIA
REGAT· VT· AEQVVS· ORBEM
TE· DVCE· ET· AVSPICE

CCXXXXVII·

QVAE· TVO· CREVIT· SANGVINE
TVISQVE· VIGET· INSTITVTA· LEGIBVS
DA· SANCTE· QVAE· PRECAMVR
ET· QVA· SOL· PROMIT· ET· QVA· CONDIT· DIEM
NIHIL· VT· VRBE· ROMA
POSSIT· VISERE· MAIVS

CCXXXXVIII·

VOTIS· O· PATER· CIVIVM
SI· BONVS ANNVAS· ET· BONOS
VOLENS· DVCAS· AD· EXITVS
CANDIDA· PAX· VRBEM· COLET
ET· ARMA· DVRI· MILITIS
NEGLECTA· IN· TENEBRIS· SITVS· OCCVPABIT

Digitized by Google

CCXXXXVIIII·

NOBIS· SI· CAELO· SOSPITATOR· ADERIS
TVAMQVE· PLACIDO· VRBEM· ADSPICIES
LVMINE
PROBI· IVVENTAE· MORES
ET· TVTA· QVIES· SENECTAE
ET· RES· ET· PROLES· ERIT
ET· OMNE· ROMAE· DECVS

HAec item iiſdem e fontibus prodiere , unde ſuperiora deſumpta ſunt ; quae quidem parcius delibaſſem , niſi, quum haec ſcriberem, illud propoſitum habuiſſem, ut magnas in poëtarum libris opes nobis paratas eſſe demonſtrarem.

(1) adſciti argumenti.

§. II·

INSCRIPTIONES AD FESTOS APPARATVS ATQVE POMPAS

CCL· (1)

AVE· SEVERINE· MARTYR
· TVAM· TIBI· IMAGINEM
ANDREAE· CONTI· MERITO· DICAT· PIETAS
PATRONO· INVICTO· CAELESTI
QVANDO· ROMAE· ANAGNIAM· PRAEFERENS
HVC· AD· NOS· VOLENS· PROPITIVS
CYRIACAE· EX· ARENARIIS
IN· TEMPLVM· ANDREAE· APOST· LAETA· POMPA
CONCESSISTI
TE· IAM· IPSE· ET· DOMVS· TOTA
TE· ORDO· ET· POPVLVS· ANAGNINVS
STVDIO· COLET· SEMPITERNO

RELIQVIAE· TRANSLATAE· ANNO· M· DCC· LXXXI·

DIcat Pietas: non aliter loquutus eſt Cicero de M. Marcello , quum ait: (2) *Quod brevi tempore futura ſit illa Auctoritas in his majorum ſuorum & ſuis ſedi-*

Digitized by Google

ſedibus. nam *Illa Auctoritas* idem eſt ac *Vir ille tantae auctoritatis*, ſive M. ipſe Marcellus: quemadmodum hunc locum recte interpretatus eſt primus Abramius. porro ſimile illud Horatii, (3)

Quin ubi ſe a volgo & ſcena in ſecreta remorant
Virtus Scipiadae & mitis ſapientia Laeli;
Nugari cum illo & diſcincti ludere, donec
Decoqueretur olus, ſoliti.

(1) ad effigiem Martyris. (2) pro Marc. c. 3. (3) lib. 2. Sat. 1. v. 71.

CCLI. (1)

CIVI. SANCTO
CONTEMPTORI. DIVITIARVM
OPES. CAELO. MELIVS. PARTAS. GRATVLATVR
CONSENTIENTIBVS. ORDINIBVS
PATRONO. CIVITAS. CAELESTI. GAVDENS

CCLII.

EN. SIDERIBVS. RECEPTVS
AETERNO. FRVITVR. AEVO
ILLE. RIGIDAE. INNOCENTIAE
ILLE. IMMOBILIS. PIETATIS
MAGNVS. ANIMVS
QVEM. INVICTVM. A. LABORE
INVICTVM QVE. A. VOLVPTATIBVS
EGREGIA. VIRTVS. PRAESTITIT

Contemptori Divitiarum: ſic apud Livium dicitur *Cato contemptor gratiae & divitiarum*. (2) *Opes* autem veteres latius accepere, quam *Divitias*: quippe *Opibus* potentiam quoque ſignificarunt: ut Caeſar, (3) *Quibus opibus ac nervis ad perniciem ſuam uteretur*. itaque ſic aliquando diſtinxit Tullius: (4) *Certe in bonis numerabis Divitias, honores, Opes*.

Immobilis Pietatis: de L. Vitellio Auli patre Svetonius: (5) *Defunctum ſenatus publico funere honoravit: item ſtatua pro Roſtris cum hac inſcriptione*, PIETATIS IMMOBILIS. ERGA. PRINCIPEM

OM-

(1) ficti argumenti.
(2) l. 39. c. 40.
(3) B. G. l. 1. c. 20.
(4) de fin. l. 5. c. 27.
(5) in Vitell. c. 13.

Digitized by Google

CCLIII. (1)

OMNIPOTENTI· DEO· CONSERVATORI
SACR·

SVPPLICATIONE· DECRETA
QVOD· A· PIO· $\overline{\text{VI}}$· PONT· MAX·
OPTIMO· ET· INDVLGENTISSIMO.
PRINCIPE
ANDREAS· GIOANNETTVS
EPISC· HIMERAEORVM
PATRIAE· BONO· ET· CIVIVM· GLORIAE· NATVS
SVMMA· IAM· LAETITIA
OMNIVM· ORDINVM
ARCHIEPISCOPVS· BONONIENSIVM
DICTVS
ET· IN· PATRVM· CARDINALIVM· COLLEGIVM
COOPTATVS· SIT
AD· GRATIAS· RITE· AGENDAS
GENS· BIANCONIA
TEMPLVM· MAIORVM· SVORVM
EXORNAVIT

Sacrum: quaeret fortaſſe quiſpiam, cui orationis parti vocabulum id jungendum exiſtimem. ego vero ſolitarium legi malo, nec ad ea referendum cenſeo, quae infra ſunt. tituli enim hujus initium declarat, cui honor habeatur: tum ſubjicitur cauſſa ipſa apparatus & celebritatis, porro multa mihi in promptu exempla ſunt, quibus eandem olim rationem placuiſſe demonſtrem. ſed ea huc congerere omnia, ineptum ſit: delibare, non item. a Grutero haec ſunt: *Num. Dom. Aug. Sacrum. Genio Conſervatori Horreorum Galbianorum M. Lorinus Fortunatus S·T·D·D·* (2) *Iovi Conſervatori Et Iunoni Sanctae Sacrum. C. Plaetorius C. F. Stel. Phoebus* ..... *Vot. Sol. Lib. Mer.* (3) *Apollini Aug. Sacrum. Magiſtri Anni* $\overline{\text{VI}}$· *D. D. Sex. Trebonius* & reliqui. (4)

Archiep. Bonon. Dictus: id eſt Creatus: ut apud Tullium: (5) *Si Sulla potuit efficere, ab interrege ut Dictator Diceretur*. nec de Dictatoris ſolum creatione,

ne, ſed de aliis etiam magiſtratibus aliquando eadem uſurpata formula eſt: Livius, (6) *Plebejos alios tribunos militum conſulari poteſtate omnes fere centuriae Dixere*. apud eundem, quod nunc quidam ex ingenio ſuo repudiarent, pro *Dictus*, occuret *Declaratus*. (7)

(1) Bononiae propoſita in aede ſacra.
(2) p. 85. n. 8.
(3) p. 19. n. 3.
(4) p. 36. n. 7.
(5) ad Att. l. 9. ep. 15.
(6) l. 5. c. 13.
(7) l. eod. c. 18.

CCLIIII. (1)

IN· HONOREM
PII· VI· PONTIFICIS MAXIMI
CVLTORIS· AVCTORISQVE
STVDIORVM· OPTIMORVM
DOCTORES· LYCEI· ROMANI
CVM· AVDITORIBVS· VNIVERSIS
AD· EXPERIMENTA
DOCTRINARVM· SVARVM· PVBLICANDA
EXORNAVERVNT

D*octores*: hoc potiſſimum nomine deſignandos ſemper putavi, qui publica auctoritate docent; nec unum aliquem domi ſuae inſtituunt, ſed ludum habent apertum omnibus, ad quos ſtatis temporibus magnus auditorum numerus diſciplinae cauſſa concurrat. ſic enim ab antiquis eos appellari video: ut quum Horatius de parentis ſui diligentia & caritate ſcripſit, (2)

Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omnes
Circum Doctores aderat.

& de rhetore Tullius, (3) *Inque eo vel maxime probavi ſummum illum Doctorem Alabandenſem Apollonium, qui quum mercede doceret, tamen non patiebatur eos, quos judicabat non poſſe oratores evadere, operam apud ſeſe perdere, dimittebatque*. id ipſum confirmat uſitata veteribus translatio nominis ad eos, qui gladiatores inſtituebant, de qua fuſius egit Fabrettus. (4)

Lycei Romani: primum quidem Athenis Lyceum fuit, celeberrimum nempe gymnaſium a Lyco Pandionis filio eo nomine appellatum. ſed Latini etiam gymnaſia ſua poſtea appellatione eadem deſignarunt. itaque Lyceum in Tuſculano Tullius, (5) in Tiburtino Hadrianus habuit. (6)

PIO

(1) Romae proponenda ad Aed. Ignat.
(2) l. 1. Sat. 6. v. 81.
(3) de orat. l. 1. c. 28.
(4) Inſcr. p. 234. D.
(5) de Div. l. 1. c. 5.
(6) Spart. in Hadr. c. 26.

CCLV. (1)

PIO· VI· PONT· MAX·
QVO· INCOLVMI
SALVA· RES· PVBLICA· EST
ORDO· ET· POPVLVS· SENOGALL·
VOTORVM· COMPOS
FAVSTVM· FELICEMQVE· REDITVM
GRATVLATVR
OPTIMO· ET· INDVLGENTISSIMO
PRINCIPI

QVI· BEI· CHBISTIANAE· OEDINANDAE· CAVSSA
ITER· ARDVVM· INSOLITVM· PETRI· APOST·
AVSPICIIS· VINDOEONAM· AD· CAESAREM· AVG·
MEDITATVS· III. XAL· MART· VBBE. TOTA
MIRANTE· VOTISQ· PBOSEQVENTE· SVSCEPIT
QVVMQVE· PEBAGRATIS· DITIONIS· SVAE· OPPIDIS
ATQVE· ITALIA· OMNI· IN· OCCVRSVM· EXCITA
III·NON·MART·SENOGALLIENSES· IOCVNDISSIMO
ADVENTV· BEASSET· PROTINVS· IN· FINES
VENETOS·PROGRESSVS·CIVITATIBVS·QVASCVMQ·
ACCESSIT· VISENDI· STVDIO· OBVIAM· EFFVSIS
ET· AVCTOR· VEIQVE· PIETATIS· PABENSQVE
PVBLICVS· APPELLATVS· GEBMANIAM· ADTIGIT
VIDITQVE· SVIS· IAM· EEDIBVS· PBOPE· AVVLSAS
NATIONES· QVAE· VINDOBONAM· VSQVE
LAETITIA· GESTIENTES· PEBDVCEBENT· VIDIT
IMP· CAES· IOSEPHVM· AVG· OBVIAM· SIBI
AD· MILLIARIVM· XX· PRAECVBBENTEM· IN
REGIAMQ· INVITATVS· ET· OMNIBVS·ORDINIBVS
GRATVLANTIBVS· HOSPITIO· ACCEPTVS
MAGNIFICO· DOMVM· AVGVSTAM· SVMMA· CVM
DIGNITATE· AD· MENSEM. INCOLVIT· VOTA
ADFLVENTIVM· POPVLORVM· AVDIVIT· AD
OFFICIA· REDEVNTES· RECEPIT· SVPPLICES
OPTATA· PRECATIONE. LVSTRAVIT

IDEM· VINDOBONA· DIGRESSVS· AVGVSTO· COMITE
EVNDEM· QVASI· PARENS· FILIVM· EXTBEMO
IN· COMPLEXV· ILLACBIMANTEM· DIM.SIT
ILLACRIMANS· CONVERSOQVE· IN· NORICOS
ITINERE· DVCEM· SERENISS· BAVABIAE
OMNIBVS· OFFICIIS· INVITANTEM· INVISIT
AVGVSTAM· VINDELICOBVM· FESTA· POMPA
PLAVDENTEM·ADIIT· VII· VIBOS· SACRI· IMPERI
ROMANI· MAGNOSQVE· GEBMANIAE· PROCERES
SALVTATVM· VNDIQVE· ADVENIENTES
CONVENIT· AMPLEXVSQVE· EST
MVLTOS· DENIQVE· MORTALES· ADMISSIONE
ADLOQVIO· PBECATIONIBVS· SOLATVS
CVPIENTIQVE· ITALIAE· REDDITVS· VENETOS
PATRES· REDITVM· EIVS· SVMMO· STVDIO
OPPERIENTES· ATQVE· OMNI· HONORVM
GENERE· IN· VRBEM· SVAM· INVEHENTES
GAVDIO· CVMVLAVIT
INDE· AD· DITIONIS· SVAE· FINES· INCREDIBILI
OMNIVM· ORDINVM· LAETITIA· REVEBSVS
POPVLOBVM· VBIQVE.ANIMI ·ROMANO· NOMINI
CONCILIATIS· GEBMANIA· ITALIA· VIRTVTVM
CLARISSIMARVM· STVDIIS· ACCENSA· AD· NOS
PBOPERAT· ADEST· ADSERTOR· PIETATIS
VINDEX. RELIGIONIS

NArrationem hiſtoriamve hujuſmodi veteres quoque titulis non unius generis vel in monumentis perpetuis aliquando ſubſcripſerunt. inſignis autem eſt, quae in Plautiorum mauſoleo adhuc legitur via Tiburtina: (2) cujus hic formam aliqua ex parte expreſſimus.

sos-

(1) Senogalliae in fornice temporario & pilis.

(2) Gimt. p. 453.

CCLVI· (1)

SOSPES· IAM· VRBI· REDDITVS
PARENS· ADVENIT· PATRIAE
NVNC· VOS· O· PVERI· IVVAT
NVNC· VOS· IVVAT· O· VIRGINES
SACRO· PLACARE· CARMINE
REGIS· CVSTODEM· DEVM

CCLVII·

LVCEM· OPTIME· PRINCEPS
TVAE· AGE· REDDE· PATRIAE
AGE· INSTAR· VERIS· POPVLO
VVLTVS· AFFVLGEAT· TVVS
GRATIOR· VT· EAT· DIES
ET· SOLES· MELIVS· NITEANT

CCLVIII·

SALVE· PATER· SALVE· DOMINE
TV· FRVGES· AGRIS· REFERES
TVTAMQVE· LATE· PACEM· FINIBVS
TV· PATRVM· REVOCATIS· ARTIBVS
EVAGANTI· LICENTIAE
VICTOR· INIICIES· FRENA

CCLVIIII·

TECVM· IAM· PRISCA· FIDES
TECVM· INGENVVS· PVDOR
ET· NEGLECTA· REDIT· VIRTVS
EN· BEATA· PONE· FAVSTITAS
INGREDITVR· ET· PLENO
IT· COMES· COPIA· CORNV

§. I I I.

INSCRIPTIONES FVNERVM PVBLICORVM

CCLXI· (1)

A V E· I V L I· E T· S A L V E
I V L I· P A R E N S· P V B L I C E
I A M· R E C E P T E· S I D E R I B V S
T V I· H O C· M V N E R I S· T I B V R T E S
FATENTVR· ESSE· ET· FATERI· GAVDENT
QVOD· STENT· QVOD· VIGEANT
DEPVLSA· FAME· IGNAVIA· NEQVITIA
VRBEM· QVOD· SVAM· INSTITVTIS· OPTIMIS
FIRMATAM· VIDEANT
ET· VIRTVS· AC· SAPIENTIA
LECTOS· SACRORVM· ADMINISTROS· DECORET
TEMPLA· QVOD· NITEANT
CVLTV· EXORNATA· MAGNIFICO
ET· TEMPLIS· ADDICTA· QVOD· IVVENTVS
AD· PIETATEM· INFORMETVR· AVITAM
LITTERISQVE· ET· ARTIBVS· ERVDITA· FLOREAT
QVODQVE· LYCEVM· DISCIPLINARVM· PVBLICVM
MAIORVM· AVCTVRVM· FAMAM
CIVIBVS· INCOLIS· PEREGRINIS· PATEAT
AGE· NVNC· CAELO
VOLENS· PROPITIVS· RESPICE
HONORIS· HANC· SEDEM· TVI
PATRONVSQVE· CAELESTIS
TVIS· ADESTO· TAMDIV· CLIENTIBVS
QVAMDIV· TVI· MEMORIA· NOMINIS
INFIXA· GRATIS· INSIDEBIT· ANIMIS

PRopoſita haec ſub imagine immortalis viri Iulii Matthaei Natalis, Pontificis Tiburtium, quum ejus mortem poëtarum coetus verſibus honeſtaret: de cujus quidem virtutibus apud Tiburtes nulla unquam aetas conticeſcet. epitaphium ejuſdem ſuperius deſcriptum eſt.

(1) Tibure ſub effigie.

CCLXII. (1)

A ☧ Ω

ALFONSO· NIC· F· SANCHEZIO
LVNENSI· ARAGONIO
COMITI· HISPANIENSI· MVRATI· ET· ILLVCAE
MARCH· S· NICOLAI· ET· CASABONAE
DVCI· S· ELPIDI· ET· CARFITI
SEVIRO· ANNONARIO· V·
IVRIDICO· REGIA· POTESTATE
PER· FINES· AVERSANOS· PONDERIBVS· ET· MENSVRIS
EXIGENDIS
VIRO· OPTIMO· PRAESTANTISSIMO
REBVS· DOMI· MILITIAEQVE· GESTIS· MAGNO
RELIGIONE· ET· PIETATE· MAXIMO
QVEM· IMP· CAES· KAROLVS· VI· AVG·
INTER· MAGISTROS· ADMISSIONVM
HONORARIOS· ADLEGIT
ET· ALAE· EQVITVM· PRAEFECIT
REX· KAROLVS· REGIS· N· PARENS
TVRMARVM· PRAEFECTVRA· ITERVM· ORNAVIT
CIVITAS· VNIVERSA
AMORE· SEMPER· ET· STVDIO· ET· LAVDIBVS
PROSEQVVTA· EST
IOANNES· DVX· CASALIS· PRINCIPIS
PATRI· INDVLGENTISSIMO· B· M·
ET· LAVRA· FRANC· F· CARACCIOLA
CONIVGI· DVLCISSIMO· PIENTISSIMO
CVM· LACRIMIS
IVSTA· PERSOLVVNT
VIX· ANN· LXXVIII· M· VIIII· D· XV·
AVE· ET· VALE
IN· PACE

VIN-

CCLXIII· (1)

VINDICI
DISCIPLINAE· MILITARIS
REGVM· FORTISSIMORVM
LAVDES· MERITO
QVI
NOMEN· SIBI· AETERNVM
SCRIPTIS· PEPERIT
DVRAEQVE· DVCIBVS· MILITIAE· LEGES
GRAVIS· OSTENDIT· AVCTOR
QVAS· SANCTE· DVCTOR· ORDINVM
SERVARAT· PRIOR
VTILIS· REGI· ET· PATRIAE

CCLXIIII·

ALTORI· EGENORVM
QVEM· PLEBES· ORBA· LVGET
QVASI· PARENTE· ADEMPTO
VNVS· INOPIAM· MAXIME
QVOD· MISERORVM· LENIIT
QVERELASQVE· COMIS· AVDIENS
AEQVO· TVLIT· ANIMO
QVOD· OPEM· IMPLORANTIBVS
TVTORIS· INSTAR· SEDVLI
PVPILLO· VIDVAEQVE
SEMPER
PRAESIDIO· FVIT

AVC-

Digitized by Google

CCLXV.

AVCTORI
CONSILIORVM· OPTIMORVM
MVLTI· QVEM· SAEPE· IVVENEM
AVDIVERE· SENES
PRVDENTIAM· ELOQVIVM
MIRATI
HONESTVM· QVI· DVLCI· PRAEFERENS
VIRTVTEM· DIGNITATEM
EXEMPLO· MONSTRAVIT· VNICE
CONSTANTIA· ET· FIDE
AVCTORITATEM
MERITO· ADEPTVS· MAXIMAM

CCLXVI.

CVLTORI· PIETATIS
PRIMA· CVI· NVMEN· CVRA
ET· VIRGO· SVMMI·MATER·SANCTA·NVMINIS
CVI· ROMANA· SEMPER
CORDI·RELIGIO· FVIT
CVIVS· DE· MVNERE· DIVITES
NITENT· IN· TEMPLIS· ARAE
SACROS· SERVANTES· MARTYRVM
DVLCIA· CINERES· PIGNORA
VITAM· QVI· PVRITER· ACTAM
MAGNANIMVS· INVICTVS
SANCTO· PROBAVIT· EXITV

Digitized by Google

Qvos titulos rogo veteres aſſigere ſolebant, (2) nunc iis feretri tribunal, aut templorum parietes, in quibus funus celebratur, ornare ſolemus. porro commode quis ſingulos ſingulis virtutibus celebrandis diſtribuat, quae in defuncto potiſſimae fuerint: honores in prima recenſeat, quae ad templi portam, aut in tribunalis fronte proponatur.

(1) Neapoli funeris cauſſa. (2) v. l. 1. de st. inſc. a pag. 203.

CCLXVII. (1)

SENATORI. MAXIMO
OMNIBVSQVE. HONORIBVS
SANCTE. ATQVE. INDVSTRIE. PERFVNCTO
MOESTI. PARENTANT. CIVES
AEVO. QVI. FLORENTE
VNVS. DIFFICILLIMIS. TEMPORIBVS
ET. SALVTEM. REIPVBLICAE
ET. DIGNITATEM. PATRIAE
VITAE. PRAEPOSVIT. SVAE

CCLXVIII.

AVCTORI
PARTIVM. OPTIMARVM
SAPIENTI. QVI. CONSILIO. SENATVM
POPVLVMQVE. GRATIA. IVVIT
CVIVS. ET. PRIVATI. VIRTVS
ET. IN. MAGISTRATIBVS
MAGNO. FVIT. VSVI. REI. PVBLICAE
MAIORA. IAM. MERENTI
IVSTA. PERSOLVIT. PATRIA
PRO. QVA. NON. METVIT. MORI

CCLXVIIII.

DEPVLSORI
DOMINATVS. VINDICIQVE
LIBERTATIS
QVI. PATRIAE. SVSCEPTA. LEGATIONE
AVITOS. VNVS. QVOS. AEQVAVERAT. HONORES
IMMORTALI. AVXIT. GLORIA
CVNCTI. IN. FVNVS. PRODEANT. ORDINES
ODIA. OCCVMBENS. DVM. EXPLEVIT. IMPROBORVM
MVLTA. ILLE. REI. PVBLICAE
PROROGAVIT. SAECVLA

Se-

CCLXXIII·

HEV· QVAE· BONAS· FOVIT· ARTES
QVAE· TARDA· SOLLERS· ACVIT· INGENIA
QVA· NEMO· SOSPITE· MISER
NEMO· DVRAM· SENSIT· INOPIAM
MORS· VNO· ACERBA· FVNERE
PATRIAE· MOERENTI
ERIPVIT

CCLXXIIII·

EN· TRISTIBVS· EXSEQVIIS
SACRA· NVNC· SQVALET· AEDES
ARAEQVE· ATRATAE· LVGENT
CVIVS· DE· MVNERE· NVPER
MARMOREAE· NITEBANT
ARGENTO· AVROQVE· DIVITES

CCLXXV·

NON· SI· ANNOS· INTEGRA· INTEGROS
IMPLEVIT· OCTOGENOS
VEL· PATRIAE· TAMEN
VEL· SVIS· VISA· CLIENTIBVS
VIXISSE· SATIS
MATRONA· FRVGI
MVNIFICA· RELIGIOSA

CCLXXVI·

IVSTA· BENE· MERENTI
INFELIX· LVCTV· PERDITA
PERSOLVIT
PATRIA
CVM· LACRIMIS
LVCILLA· PARENS· AVE· ET· VALE
IN· PACE

Digitized by Google

CCLXXVII.

SALVE. ANIMA. INNOCENS
IAM. RECEPTA. SIDERIBVS
AGE. O. BEATO. QVAE. FRVERIS. AEVO
VOLENS. PROPITIA
INDIDEM. PRAESENTI
SOSPITES. OPE
PATRIAM

P*Arentalia*: Exſequiae nempe quotannis ſtato die inſtaurandae. hoc quidem nomine veteres appellare ferias ſoliti, quibus Deorum Manium parentationes fiebant. *Februario autem menſe*, inquit Tullius, (2) *qui tunc extremus anni menſis erat, mortuis parentari* (Majores) *voluerunt*. itaque in vetuſtis Kalendariis *Parentalia* eo menſe & *Feralia* adſcripta legimus. at eodem quoque nomine dictae cognatorum, nedum Parentum, exſequiae, ſive primo eae fierent, ſive inſtaurarentur. nam de C. Caeſaris funere ſic loquutus eſt Tullius: (3) *An me cenſetis, patres conſcripti, quod vos inviti ſequuti eſtis, decreturum fuiſſe, ut Parentalia cum ſupplicationibus miſcerentur?* & in Mevanienſi inſcriptione apud Donium (4) haec invenies: *Ex Cujus Reditu Quotannis Die Parentalium Ne Minus Homines* XII. *Ad Rogum Suum Veſcerentur*, anniverſario ſcilicet Inferiarum die: nam feriae, quae Februario menſe celebrabantur, plurium erant dierum. eodem pertinent Tullii illa, (5) *Litemus igitur Lentulo, Parentemus Cethego*. quare Auſonius ejus libelli, quo laudes majorum ſuorum ſubſequutus eſt, titulum eſſe voluit *Parentalia*.

(1) ficti argumenti.
(2) l. 3. de leg. c. 21.
(3) phil. 1. c. 6.
(4) Cl. 5. n. 189.
(5) pro Flacco c. 38.

CCLXXVIII. (1)

DVCITE. FVNVS. CHARITES
ET. SPES. ET. ALMA. VERITAS
IVSTITIAEQVE. SOROR
INCORRVPTA. FIDES
HEV. LECTAE. NVPER. COMITES
VOS. INCLITVM. OCTAVIVM
VESTRO. ALEBATIS. SINV

ILLA

Digitized by Google

CCLXXVIIII·

ILLA· MAGNIS· PROLES· EDITA· PROAVIS
ET· MAGNAE· PARS· IMITANDA· DOMVS
MODO· CVPIDIS· MORTALIBVS
OSTENSVM· SIDVS· OCCIDIT
DVM· TREPIDARET· AETAS
TERTIVM· CLAVDERE· LVSTRVM

CCLXXX.

HEV· INDOMITAE· MORTI
QVAE· MORAM· PIETAS· AFFERAT
SI· SAEVA· ILLACRIMABILIS
PIETATE· INSIGNEM· PVERVM
ACERBO· MERSIT· FVNERE

CCXXXI·

QVID· PVERO· VIRTVS· PROFVIT
VIRTVS· IN· PVLCRO· GRATIOR
NON· SERA· VENIENS· CORPORE
VNVS· IAM· PARVO· IN· ORBE
TOT· BONA· CLAVSIT· DIES

CCLXXXII·

SQVALET· MOERORE· DOMVS
ET· ORBA· DOMINVM· VOCANS
AMISSVM· QVAERIT· DECVS
AT· ILLE· SIDVS· AVREVM
LAETO· SPATIATVR· POLO
ET· STELLAS· PEDIBVS· PREMIT

CCLXXXIII.

LVGET. OPTIMA. PARENS
NEC. POTIS. VLLVS. ESSE. DESIDERIO
TAM. CARI. CAPITIS. MODVS
AT. ILLE. CAELITVM. CONCILIO
SANCTISQVE. INSERTVS. PATRIBVS
SECVRVM. AGIT. AEVVM

QVia hic de adoleſcentulo agebatur, poëtarum formulae receptae licentius: nam & gravius ferre ſolemus juniorum caſus, & in eorum funere queri inſolentius.

Ceterum in hoc inſcriptionum genere plus aliquid me auſum fateor, quam veterum exempla ferrent. nam & perpauca ſuperſunt, nec ea plures in partes deducta, aut liberiore ſemper ſtilo deſcripta. enimvero ipſa exemplorum paucitas animos addidit: quippe quia ſtatuere nemo nunc poſſit, quibus olim finibus inſcriptionis temporariae ſtilus circumſcriptus eſſet. plura euim exempla opus ſunt, eaque inter ſe quamſimillima, ut legem aliquam exſtitiſſe oſtendas ſcriptorum conſenſu firmatam, qua cautum ſit, ne quis liberius excurrat, & dolori aut laetitiae paullo indulgentior deſerviat.

(1) ficti argumenti.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT II.

INSCRIPTIONES NVMMARIAE

§. I.

INSCRIPTIONES NVMMORVM ADVERSAE

(1)

CCLXXXIIII.

PIVS. VI. PONT. MAX.
ANNO. SACRI. PRINCIPATVS. VIII.

CCLXXXV.

THERESIA. KAR. AVG. F. AVGVSTA
ANNO. IMPERI. XX.

CCLXXXVI.

REX. FERDINANDVS
REGIS. KAR. F. REGIS. PHIL. N.
ANNO. REGNI. XV.

CCLXXXVII.

CONCORDIA. DD. NN.

P*Rincipatus* : id ipſum vocabulum in eandem ſententiam uſurpavit Plinius de Nerone, (2) *Nero toto Principatu ſuo*, & de Feneſtella (3) *Qui obiit noviſſimo Tiberii Caeſaris Principatu*.

Quartus autem titulus iis convenire nummis poteſt, quos civitates, quibus cudendae monetae jus eſt, Principum ſuorum vultibus ſignare ſolent. nam & in nomiſmate veteri, in quo duo Philippi Augg. & Otacilia viſuntur, nil aliud ſcriptum eſt ad oram, niſi *Concordia Auguſtorum* : Principum enim vultus vel ſine nomine noti cuique erant. (4)

Atque illae ipſae civitates nomina quoque, ſi libet, dativo caſu efferre poſſunt, exempli gratia,

IMP. CAES. IOSEPHO. FRANC. AVG. F. AVG.

& ſi de iis agatur, qui jam deceſſerunt,

MEMORIAE. THERESIAE. AVG. MATRIS. PATRIAE.

nam quod quidam induxerunt, ut Auguſtos defunctos *Divos* appellent, probare non poſſum ob eas cauſſas, quae alio loco a me expoſitae ſunt. (5) ejuſmodi autem formulam in Agrippinae nummo legimus, qui Caji Aug. temporibus percuſſus eſt. (6)

Plura jam exempla ponere titulorum, qui adverſis nummorum frontibus conveniant, inutile eſt: nominibus enim & appoſitis conſtant, quae cuique in promptu ſunt.

(1) adſciti argumenti.
(2) H. N. l. 7. c. 8.
(3) ibid. l. 33. c. 11.
(4) Vaill. t. 3. p. 186.
(5) v. l. 2. de st. inſcr. p. 306.
(6) Vaill. t. 1. p. 16.

§. II.

§. II.

INSCRIPTIONES NVMMORVM AVERSAE

cclxxxviiI.

DEO. FILIO. CONSERVATORI

cclxxxviiiI.

SERVATORI. ORBIS. TERRARVM

cclxxxx.

NVMINI. IESV. CHRISTI

cclxxxxI.

VIRGINI. DEI. PARENTI

cclxxxxiI.

MARIAE. SOSPITAE

cclxxxxiiI.

VIRGINI. OPTIMAE. MAXIMAE

cclxxxxv.

MATRI. CHRISTIANORVM

cclxxxxvI.

SOSPITAE. TVTELARI

cclxxxxviI.

PACIFERAE. ADIVTRICI

cclxxxxviiI.

CVSTODI. VRBIS

(1) cclxxxxviiiI.

MICHAELI. DAEMONVM. MALORVM POTENTI

ccc.

SANCTIS. CVSTODIBVS. LIBERORVM DOMVS. AVGVSTAE

cccI.

CVSTODI. DEI. PVERI

cccII.

DEFENSORI. PONTIFICIS. MAXIMI

cccIII.

CONSERVATORI. PRINCIPIS

cccIIII.

PROPVGNATORI. VRBIS.

cccv.

CVSTODI. SALVTIS. AVG.

cccvI.

COMITI. AVG.

cccvII.

CAELESTI. PATRONO

cccvIII.

DEPVLSORI. PESTILITATIS

Nomina fere omiſſa vides Caelitum ſanctorum , quibus tituli reſpondent. id ex veterum conſuetudine factum , qui ſaepe ipſis imaginibus contenti , appellationes tamquam inutiles praetermiſerunt.

vo-

(1) Tituli ad effigies D. N. Ieſu & Caelitum ſanctorum.

Digitized by Google

CCCVIIII.
VOTVM. GALLICO. BELLO

CCCX.
OB. CIVES. SERVATOS

CCCXI.
DE. MANVBIIS

CCCXII.
DEBELLATIS. INTER. BORYSTHENEM ISTRVMQVE. NATIONIBVS

CCCXIII.
EX. STIPE. QVAM. POPVLVS IN. BELLVM. CONTVLIT

(1)

CCCXV.
OB. AVGVSTAE. PVERPERIVM

CCCXVI.
CAELESTES. RELIGIONES DECRETAE

CCCXVII.
SVPPLICATIONVM. DIES CONSTITVTI

CCCXVIII.
SVPREMA.RELIQVIIS.PROPVGNATORVM VRBIS. SOLVTA

EFfigies nummorum, quam ad rem titulus referendus ſit, ipſae declarant: tituli cauſſam rationemve tantum deſignant, quare templum aut ara aut ſtatua dicata, vel inſtituta pompa, aut funus indictum. nihil autem obſcurum, ſi neutrum in nummo deſideretur.

(1) Tituli dedicationum & ſupplicationum.

CCCXVIIII.
COLLEGIO. PATRVM. CARDINALIVM SVPPLETO

CCCXX.
ARCHIEPISCOPVS. BONONIENSIBVS DATVS

CCCXXI.
PATRICIORVM. NVMERVS. AVCTVS

CCCXXII.
EQVITES. OB. VIRTVTEM. DONIS MILITARIBVS. DONATI

CCCXXIII.
VETERANIS. HONESTA. MISSIONE DONATIS

(1)

CCCXXIIII.
ARGENTI. STIPES. PLEBI. DIVISAE

CCCXXV.
PICENTES. GRAVI. FENORE. LIBERATI

CCCXXVI.
ANNONA. P. R. ADLEVATA

CCCXXVII.
IN. ALIMENTA. PLEBIS. VRBANAE

FERRARIA. CONSERVATA. ET. AVCTA

CCCXXVIII.
CIVITATIBVS. VMBRIAE. RESTITVTIS

QVae cuique titulo effigies conveniat, facile norint, qui nummos veterum tractant: quos quidem imitari praeſtat, ſi quid elegans & concinnum proferre volumus. vix enim aliquid tolerabile efficere potuerunt, qui ingenio ſuo freti, exempla veterum neglexerunt.

TV.

(1) Tituli honorum & liberalitatum.

Digitized by Google

CCCXXVIII. (1)
TVTELA· REI· PVBLICAE· SVSCEPTA

CCCXXX.
ADEPTO· PRINCIPATV

CCCXXXI.
PROCESSVS· LATERANENSIS

CCCXXXII.
SACRAMENTO· IN· NOMEN PII· VI· RENOVATO

CCCXXXIII.
SCRIPTA· IMPIORVM· IGNI DEVOTA

CCCXXXIIII.
MVLTA· IN· LVXVM· CIVITATIS DICTA

CCCXXXV.
ACTO· IN· VRBE· DELECTV

CCCXXXVI.
COPIARVM· RECTORIBVS· DESTINATIS

Adepto Principatu: an Tullius *Adeptam* paſſiva ſignificatione uſurparit, minus certum eſt: nam ubi ſcripſiſſe dicitur, (2) *Quo in genere in primis eſt ſenectus, quam ut adipiſcantur, omnes optant, eandem accuſant Adeptam*: quidam legerunt *Adepti*. ſed Tacitus diſerte de Tiberio ſic: (3) *Litteras ad exercitus tanquam Adepto Principatu miſit*.

Proceſſus Lateranenſis: pompa nempe, quam Pontifices Maximi initio ſuſcepti pontificatus e Vaticano in Lateranum ducere ſolent: de qua formula alio loco a me actum eſt. (4)

(1) Tituli adminiſtrationis urbanae & militaris.
(2) de ſeneƈt. c. 2.
(3) Ann. l. 1. c. 7.
(4) de st. inſcr. l. 2. p. 402.

CCCXXXVII. (1)
ORA· MARITIMA· A· PRAEDONIBVS LIBERATA

CCCXXXVIII.
MOTV· ORIENTE· TVRCARVM COMPRESSO

CCCXXXVIIII.
AVENIONE· ET· BENEVENTO RECEPTIS

CCCXXXX.
MARINIENSIBVS· IN· FIDEM· RECEPTIS

CCCXXXXI.
ITALIA· PACATA

CCCXXXXII.
CLASSIS· ADVERSVS· AFROS· INSTRVCTA

CCCXXXXIII.
TRIVMPHVS· AFRICANVS

Turcarum: gentem hanc & Latini novere: memorat enim Plinius eas inter, quae circa Maeotin habitabant. (2) *Dandari, Tuſſagetae, Turcae uſque ad ſolitudines ſaltuoſis convallibus aſperas*. ita enim ſcriptum non modo in exemplis Elzeviriorum, ſed etiam in Harduinianis.

POR-

(1) Tituli rerum geſtarum.
(2) H. N. l. 5. c. 7.

CCCXXXXIIII·
PORTVS· ANCONITANVS

CCCXXXXV·
VIA. VELITERNA

CCCXXXXVI·
AQVA· PIA

CCCXXXXVII·
EMPORIVM· POMPTINVM

CCCXXXXVIII·
FOSSA· A· TRIPONTIO· AD· MARE DEPRESSA

CCCXXXXVIIII·
PORTV· TARRACINENSIBVS· APERTO

CCCL·
RIVIS. AQVARVM· REFECTIS

(1) CCCLI·
PONTE· SVBLICIO· RESTITVTO

CCCLII·
CLIVO· VATICANO· IN· PLANITIEM REDACTO

CCCLIII·
OB· MODERANDAS· TIBERIS EXVNDATIONES

CCCLIIII·
VIAE· VRBIS· SAXSO· QVADRATO STRATAE

CCCLV·
OFFICINAE· LANARIAE· INSTITVTAE

CCCLVI·
FORVM· OLITORIVM· TABERNIS CLAVSVM

His jam ſubnectam titulos, qui ad aedes Vaticanas ſub picturis leguntur, quae pleraque Pii VI· Optimi Principis opera referunt. vix enim quidquam a nummariis inſcriptionibus diſcrepant.

(1) Tituli operum publicorum.

CCCLVII·
SACRARIA·TEMPLI·VATICANI AB·INCHOATO·EXSTRVCTA

CCCLVIII·
PRAETORIVM· IVLIANVM VIA· FLAMINIA· RESTITVTVM

CCCLVIIII·
BALINEAE· SVB· VRBEM· VIA ALBANA· REFECTAE

CCCLX·
SERVILIANENSES· NOVIS SEDIBVS· RECEPTI

CCCLXI·
OFFICINAE· MONETARIORVM A· SOLO· AMPLIATAE

CCCLXII·
AEDES· PONTIFICALES SVBLAQVEI· IN· ARCE CONDITAE

CCCLXIII·
CONCLAVE· NVMMIS· VETERVM ADSERVANDIS· AD BIBLIOTHECAM· VATICANAM EXCVLTVM

Digitized by Google

CCCLXIIII.

STATIO· PRAESIDIARIORVM
CENTVMCELLIS·COMMVNITA

CCCLXV.

OFFICINAE· TEXTILIBVS
PINGENDIS· INSTITVTAE

CCCLXVI.

ITINERA· COMMEANTIBVS
PORTORIO· ABOLITO
EXPLICATA

CCCLXVII.

CONCLAVE· LAVDATORVM
DIAGRAMMATVM· BIBLIOTHEC·
VATIC· ADTRIBVTVM

CCCLXVIII.

GYNAECEVM· OPIFICII· CAVSSA
IN· IANICVLO·CONSTITVTVM

CCCLXVIIII.

PALVS· POMPTINA
CVLTORIBVS· REDDITA

CCCLXX.

LYCEI· ROMANI· IVVENTVTI
PRAEMIA· STVDIORVM
PROPOSITA

CCCLXXI.

VICANI· VICI· LAVRENTII
SALVBRI· LOCO· ET· IDONEO
COLLOCATI

CCCLXXII.

CASTRVM· VRBANIANVM·IN
CLAVSTRIS· IMPERII· NOVA
MVNITIONE· VALLATVM

CCCLXXIII.

FLAMINIAE·ANFRACTVS· AB
INTERAMNA· MONTE
PERFORATO· IN· AEQVVM
CONTRACTI

CCCLXXIIII.

DOMVS· PVPILLARIS
TIFERNATIBVS· TIBERINIS
IN· SOLAMEN· PLEBIS· APERTA

CCCLXXV.

CVSTODIARIVM· FVLGINATIBVS
AD· PVEROS· EXERCENDOS
COERCENDOSVE·EXCITATVM

CCCLXXVI.

DOMVS· HOSPITALIS
FAVENTIAE· PROLI
INCERTORVM· PATRVM
TOLLENDAE· EXAEDIFICATA

Picta haec in hemicyclo viſes inter utramque diaetam viri eminentiſſimi Franciſci Xaverii Zeladae Card. qui officii ſtudiique ſui putavit eſſe, ut Providentiſſimi Principis opera, quae non omnes omnia luſtrare poſſunt, in unum veluti locum contraheret, eaque civibus hoſpitibuſque grato cuique & jucundo ſpectaculo, ob oculos exhiberet.

CAP.

CAPVT III.

TITVLI RERVM PRIVARVM

§. I.

INSCRIPTIONES ANVLORVM

CCCLXXVII.
BALBINA. DIE. NATALI. SVO

CCCLXXVIII.
NVBE. FELIX

CCCLXXVIIII.
LAVDERIS. PROLE. SIMILI

CCCLXXX.
PARENTIS. FACTA. PROLES. AVGEAT

CCCLXXXI.
AMICO. OPTIMO. AN. F. F.

CCCLXXXII.
VOTIS. MEIS. VIVAS. V. C.

CCCLXXXIII.
DIV. TE. PATRIA. FRVATVR

CCCLXXXIIII.
VOTI. COMPOS. FIAS

CCCLXXXV.
AVE. SABINA. LVX. NOSTRA

CCCLXXXVI.
SALVE. MEVM. DESIDERIVM

CCCLXXXVII.
AVE. MI. FAVSTVLE. MEVS. OCELLVS
IOCVNDISSIMVS

CCCLXXXVIII.
TE. REDVCE. REVIXIMVS

CCCLXXXVIIII.
VIVE. MEMOR. NOSTRI

CCCLXXXX.
OMEN. ACCIPE

CCCLXXXXI.
SALVO. PRINCIPE. FELIX. PATRIA

CCCLXXXXII.
INCOLVMI. AVGVSTO. SALVA. DOMVS

CCCLXXXXIII.
VALEAT. VINCAT

CCCLXXXXIIII.
ANNIS. VIVAT. DE. NOSTRIS

CCCLXXXXV.
AVGVSTO. NOSTRO. OMNIA. FELICIA

CCCLXXXXVI.
HIC. DECVS. HIC. SALVS. PATRIAE

CCCLXXXXVII.
VIRGINI. DEI. PARENTI. SACR.

CCCLXXXXVIII.
MARIAE. EXORATAE. SACER. ESTO

CCCLXXXXVIIII.
TIBI. MARTYR. LAVRENTI. SOSPITATOR

CCCC.
CAECILIAE. VIRGINIS. MARTYRIS. SVM

CCCCI.
AEMILIVS. DE. ARTE. SVA

Digitized by Google

Gemmae veterum aliae litteratae ſine effigie, aliae cum effigie & titulo, pleraeque cum effigie tantum viſuntur. enimvero ex titulis hiſce quidam effigiem non requirunt, at nec reſpuunt: aliis autem neceſſaria omnino eſt, ut appareat, de quo loquantur. ii qui ſint, nemo non facile adſequatur.

(1) omnes adſciti argumenti.

§. II.

INSCRIPTIONES POCVLORVM

ccccI.
VITA. TIBI. AETERNA. CAELESTIS

ccccII.
VIVE. PIVS

ccccIII.
DEO. DVCE. FELICITER

ccccV.
FAVSTA. OMNIA. A. DEO

ccccVI.
PROPOSITI. TENAX. IN. ASTRA VENIES

ccccVII.
MALVM. CVPIDINEM. FVGIENDO VICERIS

ccccVIII.
OPEM. PETENTI. PROPITIVS ADEST. DEVS

ccccVIIII.
PATIENTIA. TIBI. NECESSARIA. EST

ccccX.
PIETATI. OPTIMI. PRINCIPIS. FELICITER

ccccXI.
PIE. PONT. MAX. TV. PATER. ORBIS

ccccXII.
AVGVSTE. FELIX. IMPERES

ccccXIII.
IOSEPHE. AVGVSTE. DEVS. TE. SERVET

ccccXIIII.
FERIIS. IVRGIA. AMOVETO

ccccXV.
EX. PATRIIS. RITIBVS. OPTIMA. COLITO

ccccXVI.
PERIVRI. POENA. DIVINA. EXITIVM HVMANA. DEDECVS

ccccXVII.
EX. MOERORE. SOLATIA

ccccXVIII.
NATALIS. OPTIMI. PRINCIPIS

Picturatos veterum calices, qui ad conviviorum hilaritatem plurimum conferre poſſent, nondum artifices noſtri retulerunt. at hi, ſi quando conſilium probabunt meum, titulos jam, quos inſcribi par ſit, a me habeant, effigies ab aliis petant. ceterum ſi quis hiſce pro titulis nomen artificis addere velit, veterum faciet exemplo, dum nec vulgare nomen ſit, & opus ſpecie atque artificio inſigne vi-

Digitized by Google

videatur. huc pertinet Senecae locus parcimoniam ſuam deſcribentis: (2) *Placet miniſter incultus & rudis vernula: argentum grave ruſtici patris, ſine ullo opere & nomine artificis.*

(1) omnes adſciti argumenti.

(2) de tranq. anim. c. 1.

§. III.

INSCRIPTIONES TESSERARVM

CCCCXVIIII. (1)

FVSCO. SINE. NOXA
COMMEATVS
PETENTI. DATVS. EST
KAL. OCT.
AN. M. DCC. LXXVIII.

CCCCXX.

MENALCAS. CORONATVS. INTER. POETAS. LATINOS
K. DECEMBR. AN. M. DCC. LXXVIIII.

CCCCXXI.

FLAVIVS. MARCELLI. F. QVINTINVS
TORQVE. AVREO. OB. VIRTVTEM. DONATVS
NON. DECEMBR. AN. M. DCC. LXXVIIII.

Fuſco: nomen famuli eſt, quem dominus a ſe dimiſſum teſtatur, nullum ob crimen, ſed quia rogatus ſit. ſignum autem in teſſera impreſſum facile cuique declarare poſſit, cujus in famulatu Fuſcus fuerit. eodem autem modo indicare liceat, a quibus coronam Menalcas, torquem Quintinus tulerit.

HE-

(1) omnes adſciti argumenti.

CCCCXXII. (1)

HEXAPEDA· VOCOR· LALOISI· OPVS
MAIRANVS· ME
PARISIENSES· EXACTAM· AD· MENSVRAS
PRIMVS
ROGERIO· BOSCHOVICHIO
MISIT
AT· HIC· SOCIAM· GEOMETRICI· LABORIS
IAM· SENIOR
MAGNO· ZELADAE· CARDINALI
PROPRIAM· DICAVIT
MNEMOSYNON
AMICO· VETERI· ET· PATRONO

Titulis teſſerarum hunc quoque ob ſimilitudinem adnumerare liceat . *Hexapeda* hybrida utique vox: eam tamen recepi, quando ita menſuram ejuſmodi majores appellaverunt. neque vero id novum apud Latinos, quorum in uſu fuerunt *Monoculus*, *Epirhedium*, *Epitogium*, alia id genus nomina.

(1) in Muſeo Zelad.

§. IIII.

INSCRIPTIONES LVCERNARVM VASORVMQVE FICTILIVM

CCCCXXIII.

NATALI· CVSTODVM· VRBIS
LAETITIA· P. R.

CCCCXXIIII.

SOLLEMNIA· DEFENSORIBVS
QVIRITIVM

CCCCXXV.

ANNO· V· PRINCIPATVS· PII· VI·
P. M. HILARITAS· P. R.

CCCCXXVI.

SACRIS· V· INSTAVRATIS· PRO
INCOLVMITATE· PII· VI· P. M.

CCCCXXVII.

VOTIS· PVBLICIS

CCCCXXVIII.

OB· REDITVM· PROVIDENTISSIMI
PRINCIPIS

QVOD

ccccxxviiiI.

QVOD. RES. PVBLICA. SALVA
SERVATA. SIT

ccccxxx.

RE. PVBLICA. BENE. GESTA

ccccxxxI.

MALLVVIA. QVINTI
SABINI

ccccxxxiI.

TEMETVM. CYPRIVM. FLAVIVS. PATER
CONDIDI
MARCO. FILIO. AVCTVS

ccccxxxiiI.

HYDRIA. SVM. ALBINAE
ANCILLAE. FAVSTI

ccccxxxiiiI.

PAVLLINA. EMI. COPA
VICO. MINERVAE

M*Alluvia*: χειρονιπτρον eſt ſive pollubrum ad manus lavandas, ut Feſtus tradit: quemadmodum *Pelluviae* dicebantur, quibus pedes abluebant.

Marco Filio Auctus: ſic Attico Tullius: (2) *Filiolo me auctum ſcito*. porro filii aetas vini aetatem deſignet, quin temporis alia opus ſit nota: praeterquamquod natales filiorum dies in codicem referre ſolemus, veterum prope more, qui in *libris actorum*, ut Iuvenalis appellat, (3) filiorum nomina ſcribenda curabant apud aerarium, (4) quemadmodum hodie fit apud Curiones noſtros.

(1) omnes adſciti argumenti.
(2) lib. I. epiſt. 2.
(3) Sat. 9. v. 84.
(4) vetus Scholiaſtes ad eund. verſ.

§. V.

INSCRIPTIONES ARMORVM ET INSTRVMENTI BELLICI

ccccxxxv.

LVCIO. ASPRO. CENTVRIONI. OB. MERITA

ccccxxxvI.

FLAVIO. MARCELLO. STIP. $\overline{X}$. VIRTVTIS
ET. HONORIS. ERGO

ccccxxxvII.

AVRELIO. LOLLIANO. OB. CIVEM
SERVATVM

ccccxxxviiI.

DVELLA. IVSTA. IVSTE. GERVNTOR

ccccxxxviiiI.

MILES. SOCIIS. PARCITO

ccccxxxx.

DVCES. MILITESQVE. DOMVM. CVM
LAVDE. REDEVNTO

ccccxxxxI.

VIM. INLATAM. VI. DEFENDO

ccccxxxxiI.

PRO. ARIS. ET. TEMPLIS

ccccxxxxiiI.

LEIBERTAS

ccccxxxxiiiI.

VTI. FOEDERA. AETERNA. SIENT

La-

LAconum illam breviloquentiam vix alia unquam in re aptius imitari quiſpiam videatur, quam in hiſce armorum & totius inſtrumenti bellici titulis. militarem enim ſapiunt ſermonem, & bellicas referunt teſſeras. verba vero & ſententiae quo ſpectent, ſtatim omnes vident, & quae deſunt, vel non curant, vel animo ipſi & cogitatione facile ſupplent.

(1) omnes adſciti argumenti.

§. V.

INSCRIPTIONES LATERVM ET TEGVLARVM

CCCCXXXXV.

OP. D. CVRTI. MARCIANI
EX. PRAED. LATERAN.
PIO. VI. P. M.

CCCCXXXXVI.

EX. OFFIC. VATICAN. D.N. PII. VI. P. M.
OP. FIGL. A. PRISCO. VITALI

CCCCXXXXVII.

PIO. VI. P. M.
EX. FIGL. TRANSTIB.
DOL. PVTEANI

CCCCXXXXVIII.

OP. FIGL. MARCI. TORELLI
PIO. VI. PONT. MAX.
MVLTOS. ANNOS

CCCCXXXXVIIII.

EX. FIGL. AVRELIANIS
AN. V. PII. VI. D. N.
VALEAT. QVI. FECIT

CCCCL.

IMP. CAES. IOS. II. AVG.
DOL. FAVNI
SERIS. NEPOTIBVS

PRaeter inſcriptiones formam ipſam in tegulis & imbricibus imitentur figuli noſtri, quam veteres invenerunt. *Dibutadis* plaſtae, inquit Plinius, (2) *inventum eſt, rubricam addere, aut ex rubrica cretam fingere: primuſque perſonas tegularum extremis imbricibus impoſuit, quae inter initia Proſtypa vocavit: poſtea idem ectypa fecit*. ſunt autem *Proſtypa*, ut Salmaſius explicat, (3) ſimulacra, quae exſerta non ſunt, nec tota prominent: contra *Ectypa*, quae exſtant, & tota conſpicua apparent.

(1) omnes adſciti argumenti.
(2) H. N. l. 35. c. 12.
(3) in Solin. exerc. Plinian. p. 1046. E.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT IIII·

INSCRIPTIONES POETICAE

§· I·

EPITAPHIA

CCCCLI· (1)

☧

IOANNI· PHIL· F· MARIANO
DOMO· PISAVRO
VIRO· OPTIMO
SACERDOTI· CASTISSIMO
QVI· VIX· ANN· LXIII· M· X· D· XXVII·
IN· SOCIETATE· IESV
ANNOS· XXXX·
VTILIS· DOCTRINA· MVLTIS· EXEMPLO· OMNIBVS
DECESSIT· PLACIDISSIMO· EXITV
IIII· KAL· FEBR·
ANNO· M· DCC· LXXVIII·
NON· SI· MORTALES· ADVERSIS· FINIBVS· ANNOS
DIVINO· IVSSI· VIVERE· CONSILIO
TV· PIVS· INSVBRVM· ORNARES· VT· MORIBVS· VRBES
VOX·ALIQVA·VT·LATIVM·NOSTRA·IVVARET·OPE
ARGVAT· IMMEMOREM· TVA· VIRTVS· ADFVIT· IPSE
HVC· ANIMVS· MOESTAS· FRATER· AD· INFERIAS
DVMQ·TVVM·ADLOQVITVR·CINEREM· CVPIT· ESSE· RELICTO
CORPORE· QVEIS· FELIX· TV· SPATIARE· PLAGIS
IOSEPHVS· PARTHENIVS· FECIT
FRATRI· CARISSIMO· B· M·

Sacerdoti Caſtiſſimo: id eſt Abſtinentiſſimo atque alieni minime cupido; quemadmodum Laurentius Martyr a Leone Magno *Levita Caſtiſſimus* appellatus

eſt. (2) haec enim vocabuli vis, ſi Nonium audis ex Varronis auctoritate adfirmantem. (3) nec Tullii alia fuiſſe ſententia videtur: ſaepe enim eodem ſenſu uſurpavit. inſigne autem exemplum ſuppeditat oratio pro Flacco: (4) *Ante pedes praetoris in foro expenſum eſt auri pondo centum, paullo minus, per Sex. Caeſium equitem Romanum Caſtiſſimum hominem atque integerrimum*. multa vero apud eundem alia animadvertenti occurrent, quae afferre huc opus non eſt.

(1) Comum miſſa.
(2) Serm. de S. Laur. ſub init.
(3) c. 4. n. 87. ex *Andabatis* Varr.
(4) c. 28.

CCCCLII. (1)

☧

QVIETI· ET· MEMORIAE
PETRI MORDINI
DOMO· BARGA
ADLECTI· IN· ORDINEM· SPLENDIDISS·
PISANOR·
PRAETORIS· APVAN· ITERVM
VIRI· ABSTINENTISSIMI
MVNERIBVS· PVBLICIS· PER· ETRVRIAM
INTEGRE· FVNCTI
QVI· VIX· ANN· P· M· LX· DECESSIT· IN
MAGISTRATV
XIII· KAL· DECEMBR· AN· M· DCC· LXXXII·
EXTERNA· MORDINE· CADIS· TELLVRE· SED· IPSA
TE· NOS· ELATVM· DICIMVS· IN· PATRIA
NAM·TE·CIVEM·APVA·ET·PATRIAE·TE·FASSA·PARENTEM
MOESTA· TVI· LVCTV· FVNERIS· ET· LACRIMIS
PETRVS· SIMONACCIVS· COMES
FECIT· AMICO
ET· ADFINI· B· M·

A*Nnos Plus Minus Sexaginta*: ſic apud Fabrettum, (2) *Qui Vix. Ann. P. M.* LXXX. & apud Gruterum, (3) *Vix. Ann. P. M.* XXIIII. item omnibus litteris, (4) *Narciſane Perit Annorum Plus Minus* XIII. eadem formula uſum Hirtium, (5) tradit

tradit Forcellinus, (6) ſed falſo: verba enim Hirtii ſunt, *Quae non longius ab ea caede abeſſe, quam* VIII. *millia paſſuum dicebantur*. at vere idem de Martiali, cujus illa ſunt, *Venerunt Pluſve Minuſve duae*. (7)

Te Faſſa Parentem: id eſt praedicavit teſtataque eſt: ut quum Plancus ad Tullium ſcripſit, (8) *Laterenſis noſtri & fidem & animum ſingularem in rempublicam ſemper Fatebor*.

(1) Apuam miſſa.
(2) p. 589. n. 198.
(3) p. 590. n. 2.
(4) p. 919. n. 4.
(5) B. G. l. 8. c. 20.
(5) V. *Plus* lin. 7.
(7) l. 8. epigr. 71.
(8) Famil. l. 10. ep. 23.

CCCCLIII. (1)

☧

MEMORIAE
LYCI· ABIDENI
DOMO· CAPREIS
NAVICVLARI
QVI· VIX· A· XXX· D· III·
NARCISSVS· FECIT
FRATRI· PIENTISSIMO
B· M·
TE· IN· PACE

INFELIX· TERRA· HAVD· PERIIT· LYCVS· A'QVORE· IN· ALTO
MISENI· HVNC· SOLVENS· NAVITA· LITTORIBVS
ABREPTVM· FRACTA· VIDIT· RATE· VOLVITVR· VNDIS
CORPVS· EGO· AT·TVMVLI·NOMEN·INANE· FERO
ET· NAVTIS· METVENDA· CANO· FVGIENTIBVS· HAEDIS
NE· CREDANT· TVMIDO· SEQVE·RATEMQVE·MARI

F*ugientibus Haedis*: id eſt Εριφων δυομενων, ut in Callimachi epigrammate legimus, (2) unde hoc expreſſum eſt. ſtellae autem ſunt duae in ſigno Aurigae prope Capellam: quas *Pluviales Haedos* Virgilius, (3) *Nimboſos* Ovidius dixit. (4) eae, ut tradit Manilius, (5) oriuntur, quum Aries gradus viginti emenſus eſt: occidunt, ſi Hyginum audias, (6) ortis jam Geminis.

(1) Cenotaphium ficti nominis.
(2) Anthol. l. 3. c. 22.
(3) Aen. l. 9. v. 668.
(4) 1. Triſt. el. 11. v. 13.
(6) Aſtron. l. 3. c. 12.
(5) Aſtron. l. 5. v. 102.

CCCCLIIII. (1)

H· S· E·
MARIA· GELTRVDE· IOAN· F·
ANGELONIA
DOMINICI· CESANELLI· VXSOR
PIA· FRVGI· PVDICA
QVAE· FVIT· IN· MATRIMONIO· EIVS
ANN· II· M· IIII·
VIX· ANN· XXIII· M· III· D· XXVI·
ALTERO· IN· PVERPERIO· RAPTA
MAGNO· DOMVS· VTRIVSQVE· DOLORE
XII· KAL· FEBR·
ANNO· M· DCC· LXXXIII·
HEV· SINE· TE· MISERO· QVAE· IAM· SOLATIA· PATRI
GNATA· MEOS· POTIVS· VIVERE· DIGNA· DIES
NVLLA· MIHI· NISI· LVCTVS· ERIT· LACRIMAEQ· VOLVPTAS
OBVIA· ME· CAELO· DVM· SOCIVM· ACCIPIAS
IOANNES· FECIT· FILIAE
OPTIMAE· REVERENTISSIMAE
AVE· ET· VALE
GELTRVDE· CARISSIMA
IN· PACE

GEltrude: ita nempe ſcribendum Graecorum more, aut *Geltruda* Latinorum; non, ut quidem faciunt, *Geltrudes*: quippe virilis omnia generis ea ſunt nomina, quae recto caſu in ES deſinunt: eſto Latini ſequioris aetatis quaedam ejuſmodi feminis impoſuerint, de quibus alias a me actum eſt. (2)

Quae

Digitized by Google

Quae Fuit In Matrimonio Ejus: formulam eandem apud Gruterum leges: (3) ceterum veteres ad annos matrimonii enunciandos formulis plane variis uſi ſunt, (4) quemadmodum alias demonſtravimus.

(1) Romae ad Mariae Vico Karleo. (2) de st. inſcr. p. 421. (3) p. 830. n. 7. (4) v. l. 2. de st. inſcr. p. 338.

CCCXLV. (1)

☧

NISVS. PVER
H. S. E.
DOLOR. PARENTVM
FECERVNT
CLAVDIVS. VITELLIANVS
ET. ARTEMISIA
CVM. LACRIMIS
DELICIO
AVE. NISE. ET. VALE

OTIA. QVINQVENNIS. VITAE. SECVRA. TRAHEBAM
INNOCVAE. NISVS. QVEM. CITA. MORS. RAPVIT
AT. NE. FLETE. TAMEN. VITAE. SI. TEMPORA. PAVCA
PAVCA. ETIAM. VITAE. MI. MALA. CONTIGERVNT

☧

VRSILLA. SOROR
HEIC. ADQVIESCIT
QVAE. IN. TRIMATV
ELATA. EST

DEfunctos cum vivis colloquentes inducere, veteris eſt moris in epitaphiis, ut jam alibi indicavi. ſententiae epigrammatis a Luciano deſumptae, (2) qui puerum Callimachum ſimili titulo honeſtavit. amanda vero in hujuſmodi argumentis quaedam ſermonis exilitas, ne oratio rebus minus convenire videatur. nam, ut Longinus admonuit, (3) τοις μικροις πραγματιοις περιτιθεναι μεγαλα και σεμνα ονοματα ταυτον αν φαινοιτο, ως ει τις τραγικον προσωπηον μεγα περιθειη νηπιω. quod jure nemo non rideat.

MAR-

(1) ficti nominis. (2) Anthol. l. 3. c. 9. (3) de Subl. n. 30.

CCCCLVI· (1)

MARTHA· HENR· F· SVVINBVRNE
NAT· BRITANN· D· CAPHEATON· NORTVMBR·
AVITIS· NOMINIBVS· GENEROSA
HIC· SITA· SVM
PEREGRE· RAPTA· PARENTIBVS· INFELICISS·
ANNORVM· X̄·

EXTREMVM·HINC·GNATA·SI·FAS·PARENTES· ADLOQVAR
LABORVM· SCILICET· ET· VITAE· METAM· INTEGRAE
EMENSO· DECIES· QVAE· STADIO· VICTRIX· TETIGI
HANC· AEQVVS·DEDERAT· CVNCTA·QVI·REGIT· DEVS
ET·IVVAT·TETIGISSE·DEMPTA·QVAE·MODO· EST· MIHI
PARS· VITAE· HANC. ANNIS·ILLE·VESTRIS· ADDIDIT
PER· INNOCENTIS· ACTA· AETATIS· TEMPORA
ET· NVLLO· LAESAM· VERBO· PIETATEM· PRECOR
SIT· CARAE· PVDOR· DESIDERIO· PVELLVLAE
MODVMQVE· MOLLIBVS· QVERELIS· PONITE
NEFAS· MISELLAM· ME· VOCARI· LVCIDAS
QVAE· SEDES· HABITO· POLIQVE· SVPRA· SIDERA
CHORIS· BEATA· MISCEOR· CAELESTIVM
NEC· ME· SI· TERRIS· ACTA· VIX· PVERTIA
MVTARE· CAELVM· CVPIDI· IVSSERVNT· SVPERI
VITAE· MI· CVRSVM· DIXERIT· DATVM· BREVEM
QVI· NOSTRAE· CVRAS· NOVERIT· SOLLERTIAE
VT· VNA· LONGVM· TENERIS· AEVVM· AB· VNGVICVLIS
ET·MVLTA·INGENIO· MVLTARVM· AEQVARIM· STVDIA
SERMONES· EGO· DOCTA· ITALICVMQVE·ET·GALLICVM
ET· MAGNVS· VNA· QVO· BRITANNVS· VTITVR
LATINIS· EGO· EADEM· ERVDITA· LITTERIS
ROMANAMQVE· SIMVL· DICOR. ATQVE· PATRIAM
AEQVE· HISTORIAM· HABVISSE· COGNITISSIMAM
QVIN· LITTERATIS· REGNA· DEPICTA· IN· TABVLIS
ET· VRBES· NOVI· CERTO· DEMONSTRANS· DIGITO
ET·FVIT·IN·PROMPTV·NVMERVM·EXSEQVI·SVBTILITER
INIRE· ET· NOTIS· RATIONES· ET· SVBDVCERE
GRAVESQVE· POTVI· DVLCIBVS· CANTIVNCVLIS
LEVARE· CVRAS· TRISTIVM· PARENTIVM
SIVE· FIDIBVS· SONARE· CONCINENTIBVS
DECENSVE· AD· LYRAM· MOVERI·MEMBRA· MOLLITER
QVEIS· NVPER· ARTIBVS· PVELLA· FLORVI
PROBATA· REGIBVS· REGVMQVE· FILIIS
INVIDA·NVNC·NOSTROS·HABEAT·MORS·LICET·CINERES
EST· ALIVD· FORMAE· DECVS· EST· INGENIVM· MIHI
NOVVM· CAELESTE· ET· VIRGINI· HAERET· AVREA
COROLLA· FLAVO· AETERNVM· SPLENDENS· VERTICE
QVERARNE· TERRA· ABESSE· CORPVS· PATRIA
EXTERNA. NOBIS· TELLVS. ROMA· NON· FVIT
SED· HEV· PARENTVM· NON· HIS· LENITVR. DOLOR
CRVDELIOR· QVOS· NOSTRIS· VRIT· AB· ADLOQVIIS
ABE· O· VIARVM· IVCVNDE· COMES· OMNIVM
GASCOINGE· THOMA· GRANDE· PATRIAE· DECVS
ET·COLVMEN·MEORVM· O· QVI· MORIENTIS·SPIRITVM
HAVSISTI· AMORE· FRATER· TV· MOERENTIVM
SOLARE· CVRAS· AMORIS· HOC· PIGNVS· TVI
EXTREMVM· CAELO· MAXIMVMQVE· DVXERO

HENRICVS· SVVINBVRNES· MARTHA· BAKER
FILIAE· RARISSIMAE· ATQVE· OPTIMAE
CVM· LACRIMIS· POSVERVNT
QVAE· DECESSIT· V̄· IDVS· SEPTEMBR· AN· M̄· DCC· LXXXVIII·
AVE· DELICIVM· ET· VALE
IN· PACE· ☧

Cre-

Digitized by Google

Cretico pedi ſive amphimacro in ſenariis atque vel primo in verſu locum a me datum eſſe, ne mirere: conſulto id nec ſine cauſſa feci: quippe qui audiendos non cenſeam, qui hunc pedem nunquam a Latinis in ſenariis ſuis uſurpatum contendunt. video enim, quum verſus e Terentio proferuntur, eos, ne Creticum pedem agnoſcant, ad vetuſtiſſimorum poëtarum licentiam ſe convertere, & eliſiones quaslibet ac colliſiones reducere, ut exemplis repugnantibus ſententiam tueri ſuam aliquo modo poſſint. nam ſi verſum ex Andria recites, (2)

Liberius vivendi fuit poteſtas. nam antea,

in quo primus & tertius pes Creticus eſt, legunt iſti *Libriu*, & *Fuit* unam eſſe ſyllabam ajunt. jam ſi altero illo provoces, (3)

Nunc tuum eſt officium, has bene ut adſimules nuptias;

negant Creticum in prima ſede habendum eſſe, quum ſit ſpondeus, tamquam ſi ſcriptum eſſet *Nunc t' eſt*. ſi tertium afferas, (4)

Futuras eſſe audivit. ſed ipſe exit foras:

vel hunc alium, (5)

Nihil propter hanc rem: ſed eſt, quod ſuccenſet tibi;

nihil tamen proficias: nam illis *Sed ipſe* & *Sed eſt* idem, ac ſi ſcriptum eſſet *S' ipſe* & *S' eſt*. adde & hunc, (6)

Suam gnatam non dabit: tanto hercle magis dabit:

non *Suam* ſed *Sam* legent. quid ſi hunc alterum objicias? (7)

Hic eſt ille: non te credas Davum ludere:

pes alter, inquiunt, Anapaeſtus eſt, non Creticus: nam veteres *Ile* ſcribebant, itaque ſyllaba utraque brevis. cetera de genere hoc. id vero eſt odiſſe Creticos pedes, non expungere: manent enim & manebunt. neque ego iſtis anſam dabo, quo Terentium diutius vexent. inſtar mihi omnium poëtarum Varro Terentius fuerit, cujus ſunt hi verſus in *Andabatis*, quae una erat e Satyris Menippeis: (8)

Candidum lacte papilla quum fluit, ſignum putant partuis,
Quod hic ſequatur mulierem e partu liquor.

in primo quippe verſu pes primus tertiuſque & quintus Cretici ſunt puri puti, de quibus nulla inſtitui controverſia poſſit.

(1) incidenda ad aedem Britannorum.
(2) Act. 1. ſc. 1. v. 25.
(3) ibid. v. 141.
(4) ibid. ſc. 2. v. 3.
(5) Act. 2. ſc. 6. v. 17.
(6) Act. 4. ſc. 4. v. 35.
(7) ibid. ſc. 4. v. 48.
(8) Non. v. *Lacte* pro *Lac*, *Partuis* pro *Partus*.

Digitized by Google

§. II.

INSCRIPTIONES SACRAE

CCCCLVII. (1)

ARGENTO. E. PVRO. LETI. DE. LIMINE. SOSPES
HANC. SERVATORI. DAT. MERITO. AEMILIVS

HAec in coronae ambitu inſcribi volebam, quod veteres quoque factitaſſe, adnotum eſt. itaque *Hanc coronam* intelligendam eſſe quiſque videt: ſic ſaepe Martialis in xeniorum titulis, omiſſo rei nomine, pronomen tantum uſurpavit: ut quum ait, (2)

Hoc de Caeſareis mitis vindemia cellis
Miſit, Iuleo quae ſibi monte placet.

vinum ſcilicet Albanum, de Domitiani Aug. villa.

(1) ficti argumenti. (2) l. 13. epigr. 109.

CCCCLVIII. (1)

M A R I A E. R E S P I C I E N T I
S A C R.
V O T O. S V S C E P T O
QVAE MODO MARMOREIS. AEDES. INNIXA. COLVMNIS
MVSIVO. ET. PVLCRIS. ENITET. A. STATVIS
HANC. MEMORES. DIAE. MERITO. POSVERE. PARENTI
SERVATAE. DIRO. A. FVNERE. ROMVLIDES

R*Eſpicienti*: id eſt opem ferenti, ut apud Terentium, (2) *Dii nos Reſpiciunt*: & apud Tullium, (3) *Niſi idem Deus, qui nos Parthico bello liberavit, Reſpexerit rempublicam*. itaque ſaepe in antiquis inſcriptionibus legas, *Fortunae Reſpicienti*, quae nempe ſupplices reſpicere & juvare putabatur.

DO-

(1) ficti argumenti. (2) Phorm. ſ. 3. 34. (3) ad Att. l. 7. ep. 1.

Digitized by Google

CCCCLVIII. (1)

DOMINAE· CAELESTI
MARIAE
GENETRICI· DEI
NICE· ET· ARSINOE· ET· VRSILLA
ANVS· TEXTRICES
EX· VOTO
LIBENTES· MERITO
TRES· AEVO· AEQVALES· VIRGO· TIBI· SANCTA· DIERVM
EXTREMO· PARVA· IN· LIMINE· DONA· DAMVS
FERT· NICE· CALATHVM· PLEXO· DE· VIMINE· COMPTAM
SEDVLA· QVA· NEVIT· FILA· COLVM· ARSINOE
VRSILLA· ARGVTVM· RADIVM· QVO· LAETA· LABORVM
INTEXIT· DVCTIS· LICIA· STAMINIBVS
TE· DVCE· QVOD· VITAM· PROBRO· SINE· VIVERE· VICTVM
QVOD· LICVIT· NOSTRIS· SVMERE· DE· MANIBVS

DOna haec anilia anaglyptis expreſſa intelligas aut picta in tabulis: id quidem verſus non indicant; at ſubjectos donario qui legat, ignorare minime poteſt, quid illi deſignent.

(1) ficti argumenti.

CCCCLX. (1)

QVAE· DVO· STANT· AVRO· FVLGENTIA· ET· ASPERA· SIGNIS
CANDELABRA· TVI· PAVLLE· DECVS· TVMVLI
LONGVM· HAEC· POST· DESIDERIVM· TIBI· ROMA· RECEPTO
DONA· PIO· LATI· DAT· MEMOR· AVXILII
VT· DVM· PERPETVO· LVCEBVNT· IGNE· PERENNEM
CVM· POPVLO· PRINCEPS· EXPERIATVR· OPEM

R*Ecepto Pio*: de itinere Germanico dictum, quum D. N. Pium VI. P. M effuſa obviam civitas ſoſpitem laeta reviſit. eodem modo Horatius de Auguſti reditu loquutus: (2)

Tum meae, ſi quid loquor audiendum.
Vocis accedet bona pars, & o Sol
Pulcher, o laudande, canam, Recepto
Caeſare felix.

 ſ. III.

(1) adſciti argumenti.

(2) l. 4. od. 2. v. 45.

§· III·

INSCRIPTIONES HISTORICAE

CCCCLXI· (1)

M· ANTONIVS· COLVMNA
PRAEF· CLASSIS· ROMANAE
ET· NAVARCHI· CENTVRIONES· CLASSIARII
QVI· SVB· EO· MILITAVERVNT
TVRCARVM· COPIIS
NAVALI· PVGNA· AD· NAVPACTVM· DISIECTIS
TROPAEVM
DE· EXSVVIIS· NAVTICIS
PATRIAE· MERENTI
STATVERE
ARMA· VIRVM· GALEASQVE· ET· MAGNAE· BARBARA· CLASSIS
SIGNA· VIDEN· FRACTIS· ROSTRAQVE· DE· RATIBVS
ROMVLIDVM· HAEC· PVBES· PRO· RELLIGIONE· PARENTVM
BELLA· GERENS· VICTIS· THRACIBVS· ERIPVIT
NEC· MIRERE· ARMIS· HOSPES· BELLOQVE· POTENTES
ET· FVERVNT· ET· SVNT· NVNC· QVOQVE· ROMVLIDAE

PRimum in urbe tropaeum nauticum deviĉtis Antiatibus conſtitutum eſt. *Naves Antiatium*, inquit Livius, (2) *partim in navalia Romae ſubductae, partim incenſae: roſtriſque earum ſuggeſtum in foro exſtructum adornari placuit: Roſtraque id templum appellatum.* ſubinde victores ſpoliis nauticis domos ſuas ornare coeperunt: quo pertinent illa Tullii verba in Antonium: (3) *An tu illa in veſtibulo roſtra & hoſtium ſpolia quum adſpexiſti, domum tuam te introire putas?* eademque Svetonius (4) & Plinius (5) indicant.

At erit, qui *Tropaea* recte haec dici neget: quippe quia Tropaeum proprie monumentum id ſit, quod victor eo loci conſtituerit, in quo hoſtes fuderit: nomen enim a Τροπη ductum eſt, ſive fuga hoſtium: itaque eo nomine appellata eſſe addat, quae Pompejus, deviĉtis Hiſpanis, in Pireneis ſtatuit jugis (6) & quae exercitus Tiberii Caeſaris, debellatis inter Rhenum Albimque nationibus, ad Viſurgim Marti & Iovi & Auguſto ſacravit: (7) aliaque hujuſmodi, quae ibi fixa, ubi hoſtes concidiſſent. ceterum, invitis Grammaticis, nomen ſaepe illud monumento cuique tributum eſt, quod ad victoriae memoriam vel ipſa in urbe erectum eſſet: ut quum de C· Caeſare ſcripſit Svetonius, (8) *Tropaea C· Marii de Iugurtha deque Cimbris atque Teutonis, olim a Sulla disjecta, reſtituit*: vel quum

Flo-

Florus de Gallis, (9) *Mox*, inquit, *Aſtrionico duce vovere de noſtrorum militum praeda Marti ſuo torquem · intercepit Iupiter votum · nam de torquibus eorum aureum Tropaeum Iovi Flaminius erexit ·* porro ſimilia his exempla tute invenies multa, quae a me congeri opus non eſt.

Carminis ſententiae e Graeco Leonidae epigrammate ſunt, (10) de armis, quae rex Pyrrhus Palladi dedicavit.

(1) ficti argumenti ·
(2) lib · 8 · c · 14 ·
(3) Phil · 2 · c · 28 ·
(4) in Ner · c · 38.
(5) H · N · l · 35 · c · 2 ·
(6) Salluſt · incert · 5 · 7 ·
(7) Tacit · Ann · l · 2 · c · 22.
(8) in Iul. c · 11 ·
(9) R · R · l · 2 · c · 4 ·
(10) Anthol · l · 6 · c · 35 ·

CCCCLXII ·

(1)

ME · QVONDAM · AEGYPTI · DESECTVM · E · CAVTIBVS · VNDAS
VIS · QVEM · PER · MEDIAS · ROMVLA · TRANSFVLERAT
VT · STAREM · AVGVSTI · MOLES · MIRANDA · SEPVLCRI
CAESAREVM · TIBERIS · QVA · NEMVS · ADLVERET
IAM · FRVSTRA · EVERSVM · FRACTVMQVE · INFESTA · VETVSTAS
NISA · EST · AGGESTIS · CONDERE · RVDERIBVS
NAM · PIVS · IN · LVCEM · REVOCAT · SARTVMQVE · QVIRINI
SVBLIMEM · IN · COLLIS · VERTICE · STARE · IVBET
INTER · ALEXANDRI · MEDIVS · QVI · MAXIMA · SIGNA
TESTABOR · QVANTO · SIT · MINOR · ILLE · PIO

OBeliſco, qui nuper ad Mauſoleum Auguſti effoſſus atque in collem Quirinalem translatus eſt, ſedem jam eſſe deſtinatam inter coloſſeas Alexandri Macedonis ſtatuas, in ore atque in ſermone omnium pervulgatum fuit. at erit fortaſſe, qui veterum inſcriptionum, quae in baſibus leguntur, auctoritatem opponat; quumque opera illa Phidiae & Praxitelis eſſe dicantur, ſigna ad Alexandrum minime pertinere contendat. nam is quidem natus eſt Olympiade CVI · (2) at Phidiam floruiſſe Olympiade LXXXIII · ſcripſit Plinius: (3) atque idem (4) ab Olympiade CIIII · inſignem jam egregio artificio Praxitelem facit: ut ne is quidem ejus ſimulacri auctor eſſe potuiſſe videatur. itaque actum jam erit de epigrammatis clauſula, quae deleto Alexandri Magni nomine, nihil ſapit.

Verum earum inſcriptionum labat auctoritas: Latinae enim ſunt, non Graecae, ut ab artificibus ipſis minime eſſe appareat. atque etiam titulos ejuſmodi Romae olim confictos, ut novis operibus pretium accederet, ſatis Phaedri locus declarat: (5)

Vt quidam artifices noſtro faciunt ſaeculo,
Qui pretium operibus majus inveniunt, novo
Si marmori adſcripſerunt Praxitelem ſuo,
Detrito Myronem argento.

Eee 2 PIVS

(1) adſciti argumenti ·
(2) Corſ · F · A. ad Olymp · 106 ·
an. 1 ·
(3) H · N · l · 34 · c · 8 ·
(4) ibid.
(5) l. 5 · in proi ·

CCCCLXIII. (1)

PIVS· VI· PONTIFEX. MAXIMVS
ANNO· SACRI· PRINCIPATVS· NONO
PROLI· INCERTORVM· PATRVM
NE· ANTE· PVBERTATEM· MANVMISSA
PESSIMO· PVBLICO· IN· NEQVITIAM· DELABERETVR
DOMVM. EDVCANDAE· ARTIFICIISQ. INSTRVENDAE
ONVPHRI· BEVILACQVAE. CVRATORIS
INSTANTIA· ADDICTAM
ANNVO·PROVENTV·ADTRIBVTO·APERIENDAM·CVRAVIT

QVID· FRVSTRA· A· TANTO· FERRARIA· PRINCIPE· POSCAS
ABIECTVM· QVANDO· SIC· FOVET· ILLE· NOTHVM

Manumiſſa : non domini ſolum ſervos *Manumittere* dicebantur , quum eos libertate donarent , ſed parentes quoque *Manumittere* filios , quum eos emancipabant : ut apud Tacitum , (2) *Statim Emitterent Manu , quos adoptaverant* . licuit igitur pueros a cuſtodibus tamquam a parentibus amandatos ſibique relictos appellare *Manumiſſos* .

Peſſimo Publico : Sic & Varro loquutus : (3) *Nunc contra ut villam ſuburbanam quammaximam ac politiſſimam habeant dant operam : ac cum Metelli & Luculli villis Peſſimo Publico aedificatis certant* . ſimilis item ille Livii locus de regibus Romanis : (4) *Neque ambigitur , quin Brutus idem .qui tantum gloriae Superbo exacto rege meruit , Peſſimo Publico id facturus fuerit , ſi libertatis immaturae cupidine priorum regum alicui regnum extorſiſſet* .

Nothum : Νόθον , inquit Quintilianus , (5) *qui non ſit legitimus , Graeci vocant : Latinum rei nomen , ut Cato quoque in oratione quadam teſtatur , non habemus , ideoque utimur peregrino* . porro id nomen ſubſtantivorum more uſurpavit Virgilius : (5)

Et primum Antiphaten , is enim ſe primus agebat ,
Thebana de matre Nothum Sarpedonis alti
Conjecto ſternit jaculo .

IA-

(1) Ferrariam miſſa.
(2) Ann. l. 15. c. 19.
(3) de R. R. l. 1. c. 13.
(4) lib. 2. c. 1.
(5) Inſt. l. 3. c. 8.
(6) Aen. 9. v. 697.

CCCCLXIIII· (1)

IACEBAM· PAVLLI· AD· TEMPLA· AEGROTO· CORPORE
SACROS· EFFERRI· MONICAE· QVVM· AVDIO· CINERES
AFFER· OPEM· CLAMO· PRAESENS· ECCE· SVPPLICI
ADEST· PERVSTIS· TABEM· ABSTERGENS· ARTVBVS

CCCCLXV·

ELATVM· MONICAE· ROMAM· DVM· FVNVS· SVBIT
INFELIX· OCVLIS· TRISTE· CALIGANTIBVS
DVCEBAR· IN· OCCVRSVM· ILLA· VOTIS· ANNVENS
VOCATA· MEIS· NIGRAS· TENEBRAS· DISPVLIT

CCCCLXVI·

EXSVVIAS· VISVM· MONICAE· QVA· IBAT· CIVITAS
LVMINE· ME· CAPTVM· ALTERO· ANVS· INFERT· SEDVLA
FERETRO· VIX· ADMOVERAT· VIM· PROTINVS
HAVSI· CAELESTEM· VTROQVE· POLLENS· LVMINE

CCCCLXVII·

OSSA· VBI· CONDIDERANT· MONICAE· DVCTO· FVNERE
SVFFVLTVS· MALE· EGO· TALIS· ADDVCOR· PVER
AT· TVMVLVM· VT· TETIGI· FIRMIS· EXSILIO· PEDIBVS
ET· TVMVLVM· FLEXO· VENEROR· SOSPES· POPLITE

TAbulae pictae quaternae prodigia referunt totidem . ſubjecto autem cuique titulo receptam divinitus valetudinem is exponit , quem pictura repraeſentat voti compotem . reliquias porro ſanctiſſimae viduae Martino $\overline{\text{v.}}$ Pontifice Maximo Oſtia Romam translatas in Faſtis tradidimus .

HOS-

(1) Romae in aede Monicae .

CCCCLXVIII· (1)

HOSPES· VNDE· POLI· PLAGAS· IN· OMNES
PROSPECTVS· TIBI· NVNC· PATET· MOLESTIS
A· CVRIS· PROCVL· VT· SIBI· LABORVM
FESSO· PERFVGIVM· FORET· QVIETIS
TECTA· SCIPIO· AVITA· CARDINALIS
HVC· BVRGHESIVS· EFFEREBAT· ANNO
QVO· MAGNVS· GELIDA· REDVX· AB· ARCTO
PIVS· SOLLICITAM· BEAVIT· VRBEM

S*cipio* · · · *Card.* · · · *Burgh.* memini, me docuiſſe, non recte eos facere, qui nomen dignitatis inter nomen proprium & cognomen ponunt. neque enim unquam veteres ita ſcripſere *M. Tullius Conſul Cicero* aut hujuſmodi alia. ſed poetae ea lege non tenentur: qui ſane vel praenomen nomini ſubjecere, ſi verſus poſceret. itaque in Scipionis Barbati epitaphio nuper legimus,

Cornelius Lucius Scipio Barbatus Gnaivod Patre,

& Ennius ſcripſit, ut a Tullio accepimus, (2)

Egregie cordatus homo, catus Aeliu Sextus:

ac ſimilia apud Horatium in primis atque Ovidium invenies.

Anno, Quo Magnus · · · id eſt anno M· DCC· LXXXII. ſic & Horatius quandoque annos deſignavit, ut quum ſcripſit, (3)

Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno,

qui fuit Vrbis DCC· XVIII· item ubi ait, (4)

Seu plures hiemes, ſeu tribuit Iuppiter ultimam,
Quae nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum.

de portu enim Iulio loquitur, Virgilii verſibus fuſius deſcripto, (5) qui conditus videtur anno Vrbis DCC· XVII· (6)

(1) pro cenaculo aed· Burgheſiar·
(2) de orat· l. 1· c· 45·
(3) l· 1· epiſt· 20· v· ult·
(4) l· 1· od· 11·
(5) Georg· l· 2· v· 161·
(6) v· Svet· in Aug. c· 16·

§· IIII·

§. IIII.

ELOGIA

CCCCLXVIIII. (1)

ADSPICIS· INCVRVVM· MANIBVS· POST· TERGA· REVINCTIS
QVI· FREMIT· ET· NVDIS· VINCLA· TERIT· PEDIBVS
HIC· ILLE· EST· EREBI· DIRVS· REGNATOR· AT· ILLA
MORS· FERA· DIREPTA· QVAE· IACET· A· PHARETRA
HIS· CESSERE· HOMINES· SED· NON· DEVS· VRGET· VTRVMQVE
QVI· VICIT· CLAVSO· NON· MINOR· IN· TVMVLO

Epigrammatis argumentum eſt ſepulcrum D. N. Jeſu ita exſtructum, ut infra baſim hinc daemonem malum, inde mortem perculſam jacere tibi fingas captivorum inſtar: quos Servator noſter Deus moriendo devicit.

(1) ficti argumenti.

CCCCLXX· (1)

EXEMPLVM·MENGSI.HOC·VLTIMVM·MORS·OPVS·INVIDA
RVPIT. NEGATAM· HOMINI· ILLE· DVM· TENTAT·VIAM

Egregiae tabulae exemplum vix adumbraverat magni ille nominis pictor, quum eum ſummo omnium dolore mors intercepit. erat autem argumentum praeclariſſimi operis Virgo ſancta exanime Filii corpus, dum cruce defigeretur, ſuſpiciens: quod tam graphice in ipſo exemplo expreſſit, ut nihil ab eo accuratius fieri potuiſſe videatur.

Tentat Viam: tralatitio more dictum de mira pingendi arte: ut apud Horatium de virtutis immortalitate, (2)

Virtus recludens immeritis mori
Caelum, negata tentat iter via.

Via enim ſaepe idem ac *ratio*: quod exempla veterum paſſim demonſtrant.

CRV-

(1) ſub picturae exemplo in aedib. Rinuccin.

(2) l. 3. od. 2. v. 2.

Digitized by Google

CCCCLXXI.

(1)

CRVDELI· EXTINGVI· SEPTENOS· FVNERE· FRATRES
ISACIDAS· DIRVS· DVM· IVBET· ANTIOCHVS
ECCE· ALACRIS· FORTES· PRAECLARA· OCCVMBERE· MORTE
MATER· PRO· PATRIIS· LEGIBVS· ADSPICIENS
MACTI· INQVIT· PVERI· LACRIMAS· NE· POSCITE· CAELO
VOS· PEPERI· ET· MERITOS· INFERO· SIDERIBVS

Tabula olim hoc argumento inſignis adſervabatur in aedibus Collegii Romani, praegrandi forma, Vandycki manu pulcherrime picta.

(1) adſciti argumenti.

CCCCLXXII.

(1)

ARMA· VIDEN· CONGESTA· HASTAS· GENVS· OMNE· CORONAS
ARMILLAS· TORQVES· TOT· SIMVL· ET· PHALERAS
VIRTVTIS· DECVS· HAEC· BELLO· TVLIT· OMNIA· VICTOR
SICCIVS· ARGOLICO· NON. MINOR· AEACIDE

Res a L. Siccio Dentato militiae geſtas, & praemia item, quae ab imperatoribus tulit, Plinius recenſet. (2) porro haec ſi ad ejus ſimulacrum expreſſa fingas, longiori titulo opus non eſt, ut quae potiſſima tanti viri laus fuit, manifeſtius appareat.

(1) adſciti argumenti.

(2) H. N. l. 7. c. 28.

CCCCLXXIII.

(1)

DVLCIA· QVAM· VITAE· LINQVENTEM· LVMINA· CERNIS
REGINA· HAEC· REGVM· ET· MAXIMA· PROGENIES
ILLA· EST· ACTIACO· MAGNI· SERVATA· TRIVMPHO
CAESARIS· ET· SACRA· CONSPICIENDA· VIA
QVAE· GENVS· HAVD· OBLITA· SVVM· CAPTIVA· NE· DIXIT
ROMVLIDVM· MATRES· PROH· PVDOR· ADSPICIAM
NON· OMNIS· VICTA· EST· CLEOPATRA· FEROXQVE· COLVBROS
IAM· PREMIT· ATQVE· VLNIS· ATRA· VENENA· BIBIT

Nota ſunt & merito laudantur Caſtilionii & Favoriti de eodem argumento carmina, quae in Vaticano inciſa marmori legere licet, cum eſt otium: longio-

Digitized by Google

giora enim ſunt, quam ut commode poſſis, quum alio feſtinas. hoc contra non te diu moretur.

De Cleopatrae exitu Florus: (2) *Nec illa de vita, quae offerebatur, ſed de parte regni laborabat. quod ubi deſperavit a Principe, ſervarique ſe triumpho vidit, incautiorem nacta cuſtodiam, in Mauſoleum ſe recepit: ubi maximos induta cultus, in differto odoribus ſolio juxta ſuum ſe collocavit Antonium; admotiſque ad venas ſerpentibus quaſi ſomno ſoluta.*

(1) adſciti argumenti. (2) lib. 4. c. 11.

CCCCLXXIIII. (1)

VIVO. EQVIDEM. ANGVSTI. NEC. ME. SVB. MOLE. SEPVLCRI
VIRTVTIS. COGES. IMMEMOREM. AVT. GENERIS
VICTORI. MONVMENTA. DVCI. QVAS. RVPIT. APERTAS
PONE. ALPES. DOMITAM. ET. PRO. TVMVLO. AVSONIAM
ET. TREBIAM. SVPER. ET. TRASYMENVM. INFANDAQVE. CANNAS
BVSTA. ADDE. AGGESTIS. ROMVLIDVM. EXSVVIIS
STET. QVAE. FACTA. FERAT. LATIIS. IMPOSTA. RVINIS
CARTHAGO. CONDI. SIC. DECET. HANNIBALEM

Res hic ſuas praedicans inducitur Poenus ille non ſuae modo aetatis maximus Dux, ſed, ut (2) apud Livium dicitur, omnis ante ſe memoriae omnium gentium cuilibet regum imperatorumve par: cujus virtutem hoſtes quoque mirati, etiam ſtatuae honore dignati ſunt. tres nimirum ejus ſtatuae Plinii aetate in urbe viſebantur, *cujus*, inquit, (3) *intra muros ſolus hoſtium emiſit haſtam.*

Ellogio autem texendo ſententias ſuppeditavit Themiſtoclis epitaphium a Caeſare Germanico ſcriptum, (4) qui eodem modo Themiſtoclem ſepulcri ſui formam & ornamenta praeſcribentem induxit.

Habes ex iſto ſcriptionis genere quidquid ad hoc uſque tempus annorum fere quindecim ſpatio, partim oblata partim quaeſita occaſione, exaraverim, inſcriptiones nempe amplius quadringentas. hae quoniam magna ex parte ſaxis inciſae proſtabant, vix jam cauſſa erat, cur earum exempla domi premerem, & publico carere vellem. ſi libellum confeciſſe videar, unde, qui legent, voluptatis aliquid & commodi capere poſſint; non ego tam aequos judices cenſoreſve non amplectar: ſatis nempe hoc laboris mei fructu contentus, ſi opuſculum id nec injucundum omnino nec inutile futurum ſit.

(1) adſciti argumenti.
(2) lib. 30. c. 30.
(3) H. N. l. 34. c. 6.
(4) Anthol. l. 3. c. 5.

Libri denique & opellae hujus noſtrae finis Votum eſto: quandoquidem ipſo editionis labore per id defungimur tempus, quo exoptata diu pax bellorum aliquando finem attulit.

DEVS· OPTIME· MAXIME

MVNDI· EFFECTOR· ET· MODERATOR· CVIVS
NVMINE· IMPERIOQVE· RES· OMNES· MORTALIVM
ET· CONSISTVNT· ET· CORRVVNT· CVI· VITA
HOMINVM· INCOLVMITAS· OPES· VIRTVS· IPSA
ACCEPTA· REFERRI· DEBET· TE· PVBLICA· VOCE
OBTESTOR· ATQVE· PRECOR· CVSTODI· SERVA
HVNC· STATVM· HANC· PACEM· ET· GENERI
HVMANO· IAMDIV· AEGRO· ET· AFFECTO
PRAESENTI· AVXILIO· MEDERE· QVORVMQVE
FOEDERE· PACATA· NVPER· EVROPA· EST· HORVM
ANIMVM·ET·CONSTANTIAM·AD·ORBIS·CHRISTIANI
SALVTEM· ET· DECVS· AVGETO· QVO· RELIGIO
SANCTA·SVBSIDIIS·PRINCIPALIBVS· FVLTA· LATIVS
PER· POPVLOS· PROPAGETVR·ATQVE· IN· TANTIS
ERRORVM· TENEBRIS· CONSILII· SVI· LVMEN
OSTENDAT· AVT· SI· ARMORVM· QVIETI· BREVE
DEFINITVM· EST· TEMPVS· STET· FOEDERIS· FIDES
NATIONVMQVE· CONCORDIA· ATQVE· IN
THRACIAE· FINIBVS· VLTIMVM·DETONET·BELLVM
VT· COMMVNIBVS· STVDIIS· HOSTE· CHRISTIANI
NOMINIS· DEBELLATO· VNA· DENIQVE· EVROPA
SACRA· VNA· RELIGIO· SIT

IN-

INDICES

VERBORVM ET RERVM,

QVAECVMQVE SINGVLIS LIBRI PAGINIS DIGNA NOTATIONE PRODVNTVR AVT EXPLICANTVR

A

Ab avis & majoribus pag. 157.
Abbas Syta vox 11.
Abſis 20.
Abſtinens 106.
Adeodatus P. M. 161.
Adeodati II. P. M. geſta 164.
Adepto Principatu 384.
Aditus pro *aditione* 80.
Adjutor 339.
Aſſertor 69.
Adventus D. N. Pii VI. 75. 78.
Adyta 22.
Aedes profanata 26.
Aediculae in templo inſcr. 12.
Aediculae Riminald. inſcr. 8.
Aedis ſacrae inſcr. 6. 7. 13.
Aedituare 130.
Aeguſa Lilybaei 93.
Aeris ſcalpello caelandi ars 120.
Atticani ſen. epitaphium inviſum 23.
Agapeti P. M. geſta 156.
Agapeti II. P. M. geſta 186.
Agathae V. M. titulus 18.
Agathonis P. M. geſta 164.
Agens Curam 348.
Agilulfus rex 159.
Alatrium miſſa inſcr. 340.
Albam Pompejam miſſa inſcr. 292.
Albanus Alex. Card. 11. 14. 327.
Albanus Joan. Franc. Card. 281.
Albanus Karolus V. C. 85.
Alboinus rex 158.
Alexander P. M. 142.
Alexandri II. P. M. geſta 196.
Alexandri III. P. M. geſta 210. &c.
Alexandri IIII. P. M. geſta 220.
Alexandri V. P. M. geſta 234.
Alexandri VI. P. M. geſta 242.
Alexandri VII. P. M. geſta 262.
Alexandri VIII. P. M. geſta 265.
Alfredus rex 179.
Alighieri Dantis epitaphium 114.
Aloiſii Gonz. titulus 24.
Altaria & Arae 3.
Altaris inſcr. 5. 3. 13.
Altaris privilegium 27.
Altor egenorum 107.
Aluminis fodinae 240.
Amadei III. regis titulus 227.
Amaltheum 290.
Ambroſii ſancti ellog. 306.
Amici Aloiſ. Epiſc. titulus 90.
Amici Marcelli epitaphium 110.
Amphora 350.
Anacleti P. M. geſta 142.
Anagniam miſſae inſcr. 26. 83. 338. 342. 364.
Anaſtaſii P. M. geſta 149.
Anaſtaſii II. P. M. geſta 154.
Anaſtaſius III. P. M. 184.
Anaſtaſii IIII. P. M. geſta 209.
Anconam miſſae inſcr. 68. 86. 87.
Anconitanus portus 68.
Angelinus Ioſ. Sculptor 81.
Angelonia Geltrude 396.
Anicetus P. M. 143.
Animae magnae prodigus 135.
Animos efferre 319.
Anni imperii 276.
Annorum in honore ratio habita 88.
Annus in titulis ſaepe omiſſus 2.
Annus ſacer primum celebratus 225.
Antamorus Paullus Franc. Card. 334.
Antiſtes Caeremoniarum 110.
Antolinus Phil. 9.
Antonellius Bernardinus V. C. 76.
Antonellius Leonardus Card. 88.
Apameae Col. privilegium 30.
Apographum 315.
Apollonius Alaband. 367.
Apoſtolus 303.
Apparere 109.
Appia regina viarum 67.
Appoſita Deorum 4. 5. 6.
Apricari & Apricus 233.
Apua Ligurum 84.
Apuam miſſae inſcr. 84. 394.
Ara Narbonenſis 357.
Arator poeta 157.
Arcus Vindobon. tituli 81. 82.
Area 157.
Arenariae 299.
Aribertus rex 166.
Ariminum miſſa inſcr. 332.
Ariſtotelis regula in laudatione 87.
Armorum tituli 391.
Ars ſalutis humanae praeſes 284.
Aſcoleſia Roſa V. M. 358.
Aſtolfus rex 175.
Aſtu 360.
Atalarici regis edictum 155.
Athanaſii ſancti ellog. 305.
Athenagorae libellus 143.
Attidium nunc vicus 119.
Attila Dux Hunnorum 151.
Auctus filio 391.
Aurum Coronarium 334.
Auſpicia & Auſpices 78.
Authographum 315.

B

Baſilica 157.
Beliſarius Dux 156.
Bellarmini Card. ellog. 319.
Belunum Venet. 314.
Benedicti P. M. geſta 158.
Benedicti II. P. M. geſta 165.
Benedicti III. P. M. geſta 179.
Benedicti IIII. P. M. geſta 184.
Benedictus V. P. M. 187.
Benedictus VI. P. M. 188.
Benedicti VII. P. M. geſta 188.
Benedicti VIII. P. M. geſta 191.
Benedicti VIIII. P. M. geſta 192, 193.
Benedictus X. ſive Joannes Epiſc. Velit. 195.
Benedicti XI. P. M. geſta 226.
Benedicti XII. P. M. geſta 228.
Beneficiarius 110.
Benettius Joſ. V. C. 79.
Benevellus Joan. Anton. V. C. 292.
Beneventanae litterae 113.
Beneventum miſſa inſcr. 358.
Berengarius Aug. 185. 185.
Bevilacqua Onuphr. V. C. 404.
Bibliotheca Vaticana a quibus aucta 310.
Bibliotheca Vlpia 328.
Bibliothecae Fabretti titulus 13.
Bibliothecarius 275.
Bogoris rex 180.
Bonifacii P. M. geſta 150.
Bonifacii II. P. M. geſta 155.
Bonifacii III. P. M. geſta 160.
Bonifacii IIII. P. M. geſta 161.
Bonifacii V. P. M. geſta 165.

Bonifacius VI. P. M. 183.
Bonifacius VII. 188.
Bonifacii VIII. P. M. geſta 225.
Bonifacii VIIII. P. M. geſta 232.
Bononiam miſſae inſcr. 93. 96. 366.
Bonum Factum 328
Borbonis exercitu urbs direpta 247
Borſus Dux Ferrar. 240.
Boſchovichius Roger. 390.
Braſchius Aloiſ. Princ. 336.
Bredahli Georgii epitaphium 118.
Bruti D. nomen in Faſtis 28.
Buffalini Oct. Card. titulus 86.
Buonarrota Philippus 317.
Burgheſius Scipio Card. 406.

C

Caecilia Balearici filia 323.
Caeciliae V. M. tituli 18. 23.
Caeleſtini P. M. geſta 150.
Caeleſtinus II. P. M. 208.
Caeleſtini III. P. M. geſta 214.
Caeleſtinus IIII. P. M. 219.
Caeleſtinus V. P. M. 225.
Caeremoniae, quibus aedes ſacrae inchoantur 27
Caji P. M. geſta 146.
Calicis ſacerdotalis inſcr. 2.
Caligati 15.
Calliſtus P. M. 144.
Calliſti II. P. M. geſta 205.
Calliſti III. P. M. geſta 239.
Camerata Franc. 68.
Camerinum miſſae inſcr. 90. 101.
Campani 319.
Campum Laurentii miſſa inſcr. 14.
Canalis Paullus V. C. 69.
Candelabrum Piraneſianum 121.
Capitolium in uſum belli vallatum 232.
Caracciola Laura C. F. 370.
Carmen 34.
Carpegna Caſp. Card. 317.
Caſonius Philippus V. C. 269.
Caſtellus Ioſephus Card. 297. 327.
Caſtiſſimus 393.
Caſtromadamenſes 16.
Caſtronovani 177.
Caſtrum Clementinum 348.
inſcr. eodem miſſa 273.
Caſus in titulis ad ſpeciem diſcordes 91.
Catalanus Michael Canon. 131. 283.
Catonis ſenioris ellog. 309.
Catonis ſen. lex de Vilici officiis 328.
Cedit pro pertinet 35.
Cedoaldus rex 167.
Cella templi 26.
Cenotaphii initium 124.
Cenſus 317.
Centuriae & Centurionis nota 119.
Certamen Capitolinum 321.
Ceſanellius Dominicus 396.
Ceſtrum 322.
Chalcidicum 311.
Chriſtianorum veterum clara martyria 141.
Chriſtophori ſancti titulus 30.
Cidaris purpurea 296.
Cives & Incolae 25.
Civitatem Plebis miſſa inſcr. 104.
Claramontius Gregor. Epiſc. Tiburt. 107.
Clariſſima Femina 127.
Clariſſimi 91.
Clavium traditio 330.
Clementis P. M. geſta 142.
Clementis II. P. M. geſta 193.
Clementis III. P. M. geſta 214.
Clementis IIII. P. M. geſta 221.
Clementis V. P. M. geſta 227.
Clementis VI. P. M. geſta 229.
Clementis VII. P. M. geſta 246.
Clementis VIII. P. M. geſta 256.
Clementis VIIII. P. M. geſta 263.
Clementis X. P. M. geſta 264.
Clemens XI. P. M. 267.
Clementis XII. P. M. ellog. 317.
Clementis XIII. P. M. titulus 272.
Clementis XIIII. P. M. titulus 273.
Cleopatrae ellogia 408.
Cletus P. M. 141.
Clientes 288.
Clodiam foſſam miſſae inſcr. 72. 270.
Clypei honorarii 355.
Votivi 24.
Coaequalis 318.
Coccanarii hoſpites Ignatii ſancti 16.
Codices libri quadrati 276.
Coenobium 308.
Cognominis duplicis efferendi ratio 108. 337.
Cohors praetoria 15.
Collaritia ſtips 10.
Collegium legitimum 95.
Collegium & Sodalitas 360.
Collegium Romanum 280.
Comes itinerum 86.
Comites aevi ſequioris 101.
Commoda ampliare & cumulare 68.
Comum miſſa inſcr. 393.
Conca eques, pictor 298.
Concha ſive Abſis 20.
Concilia in porticu Vatic. depicta 167.
Concilium magnum Nicaenum 147.
Concilium magnum Conſtantinopol. 148.
Concilium magnum Epheſ. 150.
Concilium magnum Chalc. 151.
Concilium magnum Conſtantinop. II. 157.
Concilium magnum Conſtantinop. III. 164.
Concilium magnum Nicaenum II. 173.
Concilium magnum Conſtantinop. IIII. 181.
Concilium magnum Lateran. 205.
Concilium magnum Lateranen. II. 208.
Concilium magnum Lateranen. III. 213.
Concilium magnum Lateranen. IIII. 215.
Concilium magnum Lugdunen. I. 219.
Concilium magnum Lugdunen. II. 222.
Concilium magnum Viennenſe 227.
Concilium magnum Conſtantien. 235.
Concilium magnum Baſileenſe 236.
Concilium magnum Florent. 237.
Concilium magnum Lateranen. V. 244.
Concilium magnum Trident. 249.
Confeſſor 17.
Congius 350.
Conon P. M. 165.
Conradus Aug. 192.
Conſcriptus id eſt Senator 334.
Conſecratio & Conſecrati 2.
Conſtantini Aug. annus natalis 146.
ejuſdem geſta 147.
Conſtantini P. M. geſta 167.
Conſtantis Aug. adventus in urbem 163.
Conſtitutor collegii 100.
Conti Andreae tituli 26. 83. 364.
Contra Votum 132.
Cornelii P. M. geſta 145.
Corporati cives 278.
Creticus pes in ſenariis 399.
Cultus 11.
Cultus praetorum 354.
Curiae & Curiales 34.
Curiones 29.
Cuſtodi Praediorum 4.
Cuſtos Vrbis 13.

Da-

D

Damaſi P. M. geſta 148.
Damaſus II. P. M. 193.
Dantis poëtae epitaphium 114.
Darii Perſarum nummi 6.
Decurialis a Cubiculo 40.
Dedicationis ratio in inſcr. 12.
Dei Patris titulus 1.
Delicium 134.
Deo M. A. 13.
Denarii nota 3. & 6.
Deportare 314.
Deſcenſus 272.
Deſiderii Regis Langob. Decretum 113.
Deſiderius rex 371. &c.
Diagramma 274.
Dibutades plaſta 392.
Dictus pro *Creatus* 366.
Diei initium & finis 132.
Diem ſuum fungi 112.
Dies Parentalium 378.
Dionyſii P. M. geſta 146.
Dionyſius exiguus 155.
Diploma nobilitatis 349.
Diſpenſator 123.
Ditio 14.
Diviſio 293.
Docere cum uno rei caſu 112.
Doctor 367.
Doctor decurialis 96.
Dolor & luctus 304.
Dominans 93.
Domiſeda 329.
Domus pro familia 285.
Domus & Patria 102.
Dona anilia 401.
Donatu inſcr. 5. 8. &c.
Doni P. M. geſta 164.
Donus II. P. M. 188.
Druidum auctoritas 22.
Duella 350.
Dux pro Principe 313.

E

Eccelinus tyrannus 219.
Eccleſia 352.
Ectypa & Proſtypa 392.
Educator poſteritatis 93.
Efferre 336.
Eleutherii P. M. geſta 143.
Empulum miſſa inſcr. 16.
Epiſtula 342.
Epitaphia puerorum exili ſermone 397.
Equitia 326.
Ergaſtulum Cluſare 275.
Errata & poenas expiare 25.
Evangeliſta Cajet. 68.
Eugenii P. M. geſta 163.
Eugenii II. P. M. geſta 177.
Eugenii III. P. M. geſta 209.
Eugenii IIII. P. M. geſta 236.
Euſebius P. M. 147.
Eutychiani P. M. geſta 146.
Exoratus & Exorari 5.
Expeditio 298.
Experimenta publicare 329.
Expiare 28.
Exſuviae 310.
Extorris 30. 273.

F

Fabia gens 18.
Fabiani P. M. geſta 145.
Fabrianum miſſae inſcr. 25. 29. 91. 92. 293. 294.
Falerii urbs Faliſcorum 5.
Faliſcodunenſes 5.
Familia aedis 130.
Famulus & Familia 323.
Fanum Fort. miſſa inſcr. 299.
Faſti Chriſtiani urbis Romae 141.
Faſti Kalendarium 28.
Fateor pro *Praedico* 395.
Faventiam miſſa inſcr. 330.
Faurae Joan. Bapt. epitaphium 113.
Ellogium 320.
Fauſta Omina 70.
Faziolus Mich. 68.
Federicus Aug. 210. &c.
Federicus II. Aug. 210.
Federicus III. Aug. 239.
Felic. vicum. miſſa inſcr. 271.
Felix P. M. 146.
Felix II. P. M. 148.
Felicis III. P. M. geſta 153.
Felicis IIII. P. M. geſta 155.
Ferdinandi IIII. regis tit. 276.
Ferdinandi Karoli Auſtriaci titulus 85.
Feriatus 282.
Ferraria recepta 257.
Ferrariam miſſae Inſcr. 8. 352. 404.
Ferrettius Anton. 68.
Fictilia Etruſca 318.
Firmana arx 283.
Firmi data inſcr. 359.
Firmum miſſae inſcr. 98. 283.
Fideicommiſſaria hereditas 86.
Foedus inter Atellanos & Calatinos 345.
Fontani 289.
Formae litterarum 316.
Formoſi P. M. geſta 189.
Formularum delectus 272.
Forreſteri Jac. Prætoris epitaphium 122.
Franciſcus a *Francus* 80.
Fratres ut Sodales 116.
Fratres Mariales 347.
Funerum tituli 373.

G

Gallaratius Jo. Thomas V. C. 296.
Garampus Joſ. V. C. 5. 73.
Gelaſii P. M. geſta 153.
Gelaſii II. P. M. geſta 205.
Geltrude in recto ſcribendum 396.
Gemmarum tituli 387.
Genetrix 3.
Genitivus caſus in VM & IVM 314.
Gens apud Romanos 18.
Genſericus Dux Vandalorum 352.
Genuam miſſae inſcr. 112. 288.
Georgii ſancti titulus 15.
Gerlius Auguſtinus Archit. 81.
Gioannettus Andr. Card. 366.
Giobbes Nicolaus 295.
Glarea ſtratae viae 279.
Gradonicus Bartol. V. C. 71. 270.
Granariodunum miſſa inſcr. 111.
Gratuitus honor 357.
Gregorii Magni P. M. geſta 159.
Ellogium 308.
Gregorii II. P. M. geſta 167.
Gregorii III. P. M. geſta 169.
Gregorii IIII. P. M. geſta 177.
Gregorii V. P. M. geſta 189.
Gregorii VI. P. M. geſta 392.
Gregorii VII. P. M. geſta 197.
Gregorii VIII. P. M. geſta 213.
Gregorii VIIII. P. M. geſta 217.
Gregorii X. P. M. geſta 222.
Gregorii XI. P. M. geſta 230.
Gregorii XII. P. M. geſta 233.
Gregorii XIII. P. M. geſta 253.
Gregorii XIIII. P. M. geſta 256.
Gregorii XV. P. M. geſta 259.
Grex Muſicorum 125.
Gullielmus rex 210.

H

Hadriani P. M. geſta 172.
Hadriani II. P. M. geſta 180.
Hadriani III. P. M. geſta 182.
Hadriani IIII. P. M. geſta 210.
Hadrianus V. P. M. 222.
Hadriani VI. P. M. geſta 246.
Haedi fugientes 395.
Haeretica factio 307.
Hagnae V. M. titulus 19.
Hagne Aug. 396.
Hannibalis ellogium 409.
Helviam Ricin. miſſa inſcr. 77.
Henricus Aug. 191.
Henricus II. Aug. 193.

Hen-

Henricus III. Aug. 204.
Henricus IIII. Aug. 214.
Henricus V. Aug. 204.
Henricus VI. Aug. 214.
Henricus VII. Aug. 227.
Heredes olim Dii 23.
Hermetis martyr. tit. 272.
Hexapeda 390.
Hieroſolyma Karolo Aug. per-
miſſa 175.
Hieroſolyma a Chriſtianis ca-
pta 201.
Hilari P. M. geſta 152.
Honeſta miſſio 15.
Honeſtare 32.
Honor gratuitus 357.
Honorariae inſcriptiones ſoli-
tariae poni non debent 67.
Honorata ad curam 128.
Honorii Aug. adventus in ur-
bem 149.
Honorii P. M. geſta 161.
Honorii II. P. M. geſta 206.
Honorii III. P. M. geſta 216.
Honorii IIII. P. M. geſta 224.
Horatii formulae ad inſcr.
tempor. 362.
Hormiſdae P. M. geſta 154.
Hoſpes praenomen 73.
Hue manſum 157.
Hugo rex 185.
Humanitas politior 114.
Hyginus P. M. 142.

I

Iacobus Arag. rex Sardinia &
Corſica auctus 225.
Iaponum legatio 255.
Jejunium inſtituendum 35.
Ieranenſis Ordo 298.
Ieſu pueri tituli 2. & 3.
Ignatii ſancti tituli 16.
Ignatii ſancti aedicula ad
thermas Antonin. 31.
Ignipotens 12.
Ignorati Antonii epitaphium 117.
Imbrices cum perſona 392.
Immobilis pietatis 365.
Imperatoris appellatio 15.
Impudentiae nota averſa 6.
In exemplum 89.
Ingenia Sapientium res publi-
ca 311.
Innocentii P. M. geſta 149.
Innocentii II. P. M. geſta 206.
Innocentii III. P. M. geſta 214.
Innocentii IIII. P. M. geſta 219.
Innocentii V. P. M. geſta 222.
Innocentii VI. P. M. geſta 229.
Innocentii VII. P. M. geſta 233.
Innocentii VIII. P. M. geſta 241.
Innocentius VIIII. P. M. 256.
Innocentii X. P. M. geſta 261.
Innocentii XI. P. M. geſta 264.
Innocentii XII. P. M. geſta 266.
Inſcriptiones ſic editae, ut
ſcriptae fuerunt 1.
Inſtantia 7.
Inſtrumentum 284.
In tabula In albo 346.
Integer integros annos 119.
Interamnam miſſa inſcr. 69.
Interdicendi ſacris formula 22.
Interregnum 90.
Interregnum a Marcellini P.
M. morte 147.
Interregnum a Nicolai IIII.
P. M. morte in annum ter-
tium 224.
Ioannes Palaeologus Aug. 230.
Ioannes rex 216.
Ioannis Apoſt. martyrium 142.
Ioannis Chryſoſt. ellog. 307.
Ioannis P. M. geſta 155.
Ioannis II. P. M. geſta 156.
Ioannis III. P. M. geſta 158.
Ioannis IIII. P. M. geſta 162.
Ioannis V. P. M. geſta 165.
Ioannis VI. P. M. geſta 166.
Ioannis VII. P. M. geſta 166.
Ioannis VIII. P. M. geſta 181.
Ioannis VIIII. P. M. geſta 184.
Ioannis X. P. M. geſta 184.
Ioannes XI. P. M. 185.
Ioannis XII. P. M. geſta 186.
Ioannis XIII. P. M. geſta 187.
Ioannes XIIII. P. M. 188.
Ioannis XV. P. M. geſta 189.
Ioannes XVI. P. M. 191.
Ioannis XVII. P. M. geſta 191.
Ioannis XVIII. P. M. geſta 192.
Ioannis XVIIII. qui XXI. P. M.
geſta 222.
Ioannis XXII. P. M. geſta 228.
Iocundiſſimi Principes 86.
Ioſephi ſancti titulus 10.
Ioſephi Aug. titulus 81.
Iſaia Matthaeus 294.
Iter, Actus 291.
Itus, Ambitus 288.
Iugerum 358.
Iulii P. M. geſta 148.
Iulii II. geſta P. M. 243.
Iulii III. P. M. geſta 250.
Iulii nummi 6.
Iurisjurandi formula 346.
Iuſtinus Philoſophus 143.

K

Kalendarium Sodal. Anton. 37.
Karoli Regis Hiſp. titulus 83.
Karolus Andegavenſis rex 221.
Karolus rex 172. &c. Aug.
dictus 174.
Karolus Calvus Aug. 181.
Karolus Craſſus Aug. 182.
Karolus IIII. Aug. 230.
Karolus V. Aug. 247.
Karoli V. Aug. ellog. 310.
Karolus VI. Imp. 8.
Karlomanni adventus in ur-
bem 170.
Kircher Athanaſ. 301.

L

Ladislaus rex 234.
Lagomarſini Hieron. V. C.
cenotaphium 112.
Lala Cyzicena 322.
Lando P. M. 184.
Lapis Auſpicalis 27. 28.
Laterum tituli 392.
Latini ſcriptores, a quibus
formulae inſcr. petendae 22.
Laurentii ſancti titulus 13. 14.
Laurentium Vicum miſſae
inſcr. 21. 32.
Lauretum miſſa inſcr. 269.
Legare ab heredibus 293.
Legata Sacrario Sodalium 35.
Legifer 17.
Leonis Aug. edictum 168.
Leonis Magni P. M. geſta 151.
Leonis II. P. M. geſta 164.
Leonis III. P. M. geſta 174.
Leonis IIII. P. M. geſta 178.
Leonis V. P. M. geſta 184.
Leo VI. P. M. 185.
Leonis VII. P. M. geſta 185.
Leo VIII. P. M. 187.
Leonis VIIII. P. M. geſta 193.
Leonis X. P. M. geſta 245.
Leo XI. P. M. 258.
Leti Cyri epitaphium 111.
Lex de Bacchanalibus 325.
Libare 74.
Libentes Merito 2.
Liberii P. M. geſta 148.
Lieca Aloiſ. 21. 32.
Lingua utraque 316.
Linus P. M. 141.
Littae Alex. V. C. epita-
phium 108.
Locatitius 285.
Loci majeſtas 283.
Locupletator civium 67.
Locus ſepulturae datus 355.
Lotharius Aug. 176.
Lotharius II. Aug. 207.
Lucius P. M. 145.

Lucii II. P. M. geſta 209.
Lucii III. P. M. geſta 213.
Ludovicus Aug. 175.
Ludovicus II. Aug. 178.
Ludovicus III. Aug. 184.
Lucatellia gens 71.
Lucernarum tituli 390.
Lucretii Tricipitini praenomen 73.
Luitprandus rex 169.
Luſtrare precatione 77.
Lutherus damnatus 246.
Lyceum 367.
Lychnuchi titulus 4.

M

Machinator 186.
Magiſter admiſſionum 103.
Magiſter Sodalium 347.
Magiſtri Fontani 189.
Majeſtas 307.
Maiacenſium nomine inſcr. 17.
Malluvia 391.
Mamertini 319.
Manceps Viarum 304.
Mancinfortes Oct. Praep. S. P. 356.
Mancinfortis Card. titulus 87.
Mancipare 312.
Mancipii jus 316.
Mancipium & *Vſus* 289.
Manes animae 136.
Manes Pii 74.
Manipretium 322.
Manuballiſtarii 155.
Mantuam miſſa inſcr. 115.
Manubiae 8. 9.
Manumiſſus 404.
Manus de pictura 298.
Marcellini & Petri SS. titulus 32.
Marcellinus P. M. 146.
Marcellus P. M. 147.
Marcellus II. P. M. 250.
Marci ſancti titulus 11.
Marcus P. M. 147.
Margaritam 131.
Mariae ſanctae tituli 3. 4. 5. 6. 7. 8.
Mariae Beatricis Areſtinae titulus 85.
Marianus Ioannes 393.
Marini P. M. geſta 181.
Marini II. P. M. geſta 186.
Marinum miſſa inſcr. 284.
Marotti ioſ. Hendecaſyllabi XVI.
Martiales Latini 2.
Martini P. M. geſta 162.
Martini II. qui & III. P. M. geſta 223.
Martini V. P. M. geſta 235.
Mater patriae 99. Pauperum 128.
Maſſeus Paullus V. C. 275.
Matilda Comes 198. &c.
Matrimonii anni 397.
Mattei Alex. V. C. epitaphium 116.
Mattejus Alex. Card. 352.
Mediolanum miſſa inſcr. 288.
Melchiadae P. M. geſta 147.
Mengſius pictor 407.
Metropolitanum 283.
Michaelis ſancti titulus 9.
Milievechi Ioſ. Phonaſci epitaphium 125.
Miſſilia nomiſmata 317.
Moenianum 332.
Mollianum Firman. miſſa inſcr. 7.
Monicae S. titulus 20.
Monicae Sanctae prodigia 405.
Mons de urbe ut enunciari poſſit 5.
Montoyae Franc. V. C. epitaphium 115.
Monumentum 16.
Mordinus Petrus Praet. 394.
Mortalitas 135.
Movere pro Moveri 35.
Mozzonii fratres Dec. Mediol. 288.
Municipium & Municipes 32.
Munificentia 274.
Muſeum 280.
Muſeum Pianum 318.
Muſeum Piraneſianum 80.

N

Nappus Ignat. 68.
Nardinus Domin. V. C. 342.
Nataſes Dux 157.
Natalis Iulii Epiſc. epitaphium 106.
inſcr. funebr. 369.
Nicaeam Maſſil. miſſa inſcr. 277.
Nicolai ſancti tituli 18. 29.
Nicolai P. M. geſta 179.
Nicolai II. P. M. geſta 195.
Nicolai III. P. M. geſta 223.
Nicolai IIII. P. M. geſta 224.
Nicolai V. P. M. geſta 238.
Nicolaus Laur. F. Tribunus 229.
Nitide functus 108.
Neapolim miſſae inſcr. 276. 370.
Nembtinus Alex. 68.
Nomen Chriſtianum 88.
Nomen dignitatis poſt cognomen 406.
Nomina gentilia diminuta 80.
Nomina infra ſcripta 37.
Nomina veterum artificum in operibus poſterioris aevi 403.
Nothus peregrinum nomen 404.
Novendialis 3.
Novenſilis 24.
Novum Comum ſcribendum 157.
Numeri cardinales & ordinales 328.
Numeri militum 85.
Numerus pecuniae ut enunciandus 296.
Numerus Principibus ejuſdem nominis diſtinguendis additus 310.
Nummorum inſcr. adverſae 381.
item averſae 382.

O

Obeliſcus Mauſolei Aug. 403.
Oblati ut Devoti 117.
Obſtruere luminibus 16.
Olitorium forum 287.
Omina fauſta 70.
Opera ab artificum nominibus cognominata 8.
Opes & *Divitiae* 365.
Optimus 79.
Orcinus theſaurus 36.
Ordinare 314.
Ordinare magiſtratus 344.
Ordo Canonicorum 89.
Ordo ſplendidiſſimus 76.
Ordo & populus ſine urbis appellatione 94.
Oriens 316.
Origenae adventus in urbem 144.
Orlandi Clementis Atchitepitaphium 121.
Oſtram miſſa inſcr. 10.
Otho Aug. 187.
Otho Aug. junior 187.
Otho III. Aug. 189.
Otho IIII. Aug. 215.

P

Pallavicini Ioan. Lucae titulus 93.
Pallavicinus Laz. Opit. Card. 269.
Pallotta Gullielmus Card. 32. 295.
Paraccianus Urb. Card. 7. 283.
Parens patriae & municipii 278.
Parens Publicus 75.
Parentalia 378.
Parochus 39.
Parthenia martyr 299.
Parthenius Ioſ. Mat. 18. 32. 299.
Partium optimarum 378.
Paſchalis P. M. geſta 176.
Paſchalis II. P. M. geſta 201.
Paſſio & *Perpeſſio* 302.
Patavium miſſae inſcr. 74. 157.
Pater honoris appellatio 17.
Pater qui conditor 16.
Patres qui dicti 33.
Patres Cardinales 334.

Patria pro republica 65.
Patriae enunciandae cauſſa 295.
Patricia nobilitas 93.
Patricii 340.
Patronatus 89.
Patronus caeleſtis 10.
Patronus ordinis & municipii 287.
Patronus de Principe 356.
Paulli Apoſt. adventus in urbem 141.
Paulli P. M. geſta 171.
Paulli II. P. M. geſta 240.
Paulli III. P. M. geſta 248.
Paulli IIII. P. M. geſta 250.
Paulli V. P. M. geſta 259.
Pax inter Tiburtes & Empulitanos confirmata 16.
Pelagii P. M. geſta 158.
Pelagii II. P. M. geſta 558.
Penetralium ſacrorum titulus 22.
Peregrinator 73.
Pergulam miſſa inſcr. 51.
Perlitare 27.
Perrogatio 343.
Peruſiam miſſa inſcr. 278.
Peſſimo Publico 404.
Peſtilitas 7.
Petrarca coronatus 229.
Petri Apoſt. adventus in urbem 141.
Petri Leopoldi Auſtriaci titulus 84.
Phidiae aetas 403.
Philippi Nerii titulus 10.
Philippi nummi 6.
Philippianus 10.
Philippus Pulcher rex 226.
Phoenicis deſcriptio 33.
Phonaſcus 25.
Pictura linearis 274.
Picturae amoenioris argutiae 122.
Picturata lintea 297.
Picus Caeſar 293.
Pientiſſimus 104.
Pietas pro Vito pio 364.
Pietatis cauſſa 103.
Piſaurum miſſa inſcr. 126.
Pius P. M. 143.
Pii II. P. M. geſta 239.
Pii III. P. M. 243.
Pii IIII. P. M. geſta 251.
Pii V. P. M. geſta 252.
Pii VI. P. M. pleraque opera 385.
Pii VI. P. M. inſcr. hiſtor. 273.
Pii VI. P. M. tituli honorarii 65.
Pipinus rex 171.
Piraneſii Ioan. Bapt. epitaphium 120.
Piraneſius Franc. 80.
Plautiorum mauſoleum 368.
Plebis alendae cura 94.
Plus Minus 394.
Plus . . . Quam 129.
Pluteus 327.
Pluviae impetrandae cauſſa ſupplicatio 34.
Poculorum tituli 388.
Podalirius Petrus 77.
Poenales dies 74.
Poetarum formulae ad inſcr. tempor. 362.
Pomoerium 99.
Pomptinus ager 67.
Pomptini agri vices 281.
Pontianus P. M. 144.
Pontifex major 305.
Pontificum maximorum, qui Bibliothecam Vaticanam ditaverunt, ellogia 310.
Pori regis habitus 33.
Portus Anconitanus
Poſt mortem 97.
Potens cum genit. caſu 9.
Potentiani Ioannis V. C. epitaphium 102.
Praeda & Manubiae 9.
Praedonum naves depreſſae aut captae 95.
Praeneſte miſſa inſcr. 28.
Praeſidiarii milites 76.
Praetorium villa 324.
Praxitelis aetas 403.
Primigenus 133.
Principales opes 123.
Principatus 381.
Priſcillae arenariae 299.
Privatum ſolum 290.
Privilegium 30.
Privilegium Altaris 27.
Proceſſus Lateranenſis 384.
Profectio 70.
Profectio Catholica 306.
Profeſſus ſodalis 320.
Profeſtus dies 74.
Promiſſa moles 87.
Pronaon 273.
Pronomen ſine nomine 400.
Propitius 59.
Proplaſma 299.
Propoſita ſanctus 124.
Proſtypa & Ectypa 292.
Protector ſacri lateris 157.
Pudens L. Valerius poeta 321.
Puncta in cute militum 122.
Purpura pro ſenatu 354.

Q

Quadraginta Viri 338.
Quadrantal 350.
Quirinus Nicolaus 294.

R

Rachis rex 170.
Ravennam miſſa inſcr. 114.
Recepto Pio 401.
Recipere 14.
Recognovit 341.
Rediviva 9.
Religiones 72.
Reliquiae 20. 36.
Reſpiciens 400.
Reveſiorum monumentum 157.
Rezzonicus I. B. Card. 120. 284.
Riminaldus Ioan. Mar. V. C. 8.
Ripanti Antonii Epiſc. epitaphium 105.
Rogatus edidit 293.
Rogerius Dux 200. & c. rex 207.
Romae datae inſcr. 18. 20. 23. 27. 31. 78. 79. 80. 85. 102. 108. 109. 110. 116. 118. 120. 121. 122. 125. 138. 272. 280. 284. 285. 295. 296. 298. 356. 385. 390. 396. 398. 405.
Rudera egeſta 272.
Rueſcia Ioanna C. F. 115.
Ruſconus Anton. V.C. 20. 338. 340.

S

Sabina vocabula 24.
Sabiniani P. M. geſta 160.
Sacelli ruſtici inſcr. 3.
Sacricola 276.
Sacrum in tit. initio 366.
Sacrum quieti 19.
Saeculum quot annorum 268.
Salapini in Apulia 21.
Salus in antiquis titulis 33.
Sanchezius Alfonſus V. C. 370.
Sanchezius Ianuar. V. C. 297. 327.
Sanchezius Ioannes V. C. 370.
Sancta libare 74.
Sanctitas 71.
Saturnii verſus 362.
Scalptor linearis aere caelando 120.
Scilla Xaverius 317.
Scutati nummi 99. 296.
Sebaſtiani ſancti titulus 13.
Seceſſus pro villula 123.
Semita 279.
Senator maximus 378.
Senogalliam miſſae inſcr. 66. 88. 368.
Serenus & Sereniſſimus 98.
Sergii P. M. geſta 165.
Sergii II. P. M. geſta 178.
Sergii III. P. M. geſta 184.
Sergius IIII. P. M. geſta 191.
Sertam in Picen. miſſa inſcr. 9.
Servilianenſes 348.

Se-

Severini P. M. geſta 162.
Severinus martyr 364.
Sextarius 350.
Sfondrati Card. munificentia & pietas 23.
Siccius Dentatus 408.
Sideribus Recepta 7.
Sigillarius 121.
Sigilli locus in Diplom. 349.
Siliginiarius 157.
Silverii P. M. geſta 156.
Silveſtri P. M. geſta 147.
Silveſtri II. P. M. geſta 190.
Simeonius Torquatus 28.
Simo Magus 141.
Simonaccius Petrus Comes 394.
Simplicii P. M. geſta 152.
Siricii P. M. geſta 149.
Siſinnii P. M. geſta 166.
Situs ſive ſepultus 23.
Sobr[illegible]s 102.
Sodales bonae morti appetendae 25.
Sodalitas pudicitiae ſervandae 25.
Solator populi Chriſtiani 72.
Somentiae Caeciliae C. F. epitaphium 126.
Soſpitare & *Soſpitator* 13.
Soteris P. M. geſta 143.
Soteris martyr e gente Ambroſia 306.
Spinola Alex. Lucianus 288.
Spinucciae Clarae titulus 98.
Spoletum miſſae inſcr. 70. 71.
Stanislai Koſtkae titulus 23.
Stephani P. M. geſta 145.
Stephanus II. P. M. 170.
Stephani III. P. M. geſta 171.
Stephani IIII. P. M. geſta 172.
Stephani V. P. M. geſta 176.
Stephani VI. P. M. geſta 183.
Stephani VII. P. M. geſta 183.
Stephanus VIII. P. M. 185.
Stephanus VIIII. P. M. 186.
Stephani X. P. M. geſta 195.
Stephania C. F. 188.
Stigmaticianus 121.
Stipes in fundamenta injectae 27.
Stirps propago 98.
Strategus ſummus 116.
Subitarium opus 31.
Subſeliarium 203.
Subſtantia 92.
Subſtructio 272.
Succedere 271.
Suggeſtus 77.
Sulmonenſes gemini 65.
Summus Antiſtes Religionum 72.
Summus Magiſter aut Curator 103.
Summus Magiſter Militiae utriuſque 93.
Supergreſſa majorum exempla 106.
Supplicatio 34.
Svvinburne Mattha 393.
Symmachi P. M. geſta 154.

T

Tabulae a Pictorum nominibus appellatae 8.
Tabulatum pictarum tituli 33.
Tarracinam miſſae inſcr. 67. 278. 289. 357.
Tegularum tituli 392.
Te in Pace 134.
Teleſphorus P. M. 142.
Templi Vaticani fundamenta jacta 244.
Temporaria ornamenta urbis 368.
Temporariae inſcr. 359.
Temporis, quo opus abſolutum, enunciatio 286.
Temporum nota apud poetas 406.
Tendere 31.
Tendere militare verbum 85.
Terraemotus ingens 175.
Terrae motus Vrbaniae 30.
Teſſerarum tituli 389.
Teſtamento honorare 157.
Theodelinda regina 160.
Theodori P. M. geſta 162.
Theodoricus rex 155.
Theodoſii Aug. ſenior. adventus in urbem 149.
Theophana Aug. 189.
Thermae Ocriculanae 324.
Theſaurus 36.
Theta Graecorum morti ſignificandae uſurpatum a Latinis 8. 157.
Thronus Pontificalis 84.
Tibur miſſae inſcr. 16. 106. 336. 369.
Tifata mons 300.
Tifernum in Italia geminum 86.
Tilia ad tabellas 313.
Tiſiaca tabula 8.
Torriglionius Franc. 68.
Totilas rex 157.
Trajani fori faſtigia 8.
Tropaeam miſſa inſcr. 117.
Tropaeum nauticum 402.
Tuitio 312.
Tullii elog. 309.
Turcae in Plinio 384.
Tutelares Dii 4.
Tuſcanam miſſa inſcr. 89.
Tutor 81.

V

Valenti Ludovici Card. epitaphium 101.
Valentinus P. M. 177.
Valentius Gonzaga Aloiſ. Card. 114.
Vallemani Hieron. titulus 91.
Vallemani Nicolai titulus 92.
Vandycki pictura 408.
Vaſorum fictilium tituli 390.
Vectigalia privata 92.
Vectigalis fundus 293.
Velitras miſſae inſcr. 281. 282.
Venetias miſſa inſcr. 75.
Venizzae Angeli Epiſc. epitaphium 104.
Verna de homine libero 131.
Ver ſacrum 131.
Veru e ligno 291.
Via Appia Trajana 281.
Viam tentare 407.
Vicani Vici Pacis 1.
Vice ſacra Antiſtes 107.
Victoris P. M. geſta 144.
Victoris II. P. M. geſta 194.
Victoris III. P. M. geſta 200.
Videri pro *eſſe* 355.
Vigilii P. M. geſta 157.
Vindobonam miſſae inſcr. 5. 73. 81.
Violantilla Latinum nomen 127.
Virgo perpetua 129.
Virgo maxima 97.
Virtutibus perſona impoſita 111.
Vitalis ſancti titulus 12.
Vitaliani P. M. geſta 163.
Vitelliorum domus 67.
Vitellius L. Auli pater 365.
Viterbium miſſa inſcr. 113.
Vocabula media 7.
Volpi Dominici V. C. epitaphium 109.
Volſci latine neſcientes 66.
Votum auctoris 410.
Votum terraemotus cauſſa 35.
Vrbaniam miſſa inſcr. 30.
Vrbanus P. M. 144.
Vrbani II. P. M. geſta 200.
Vrbani III. P. M. geſta 213.
Vrbani IIII. P. M. geſta 221.
Vrbani V. P. M. geſta 230.
Vrbani VI. P. M. geſta 232.
Vrbanus VII. P. M. 256.
Vrbani VIII. P. M. geſta 260.
Vrbes generatim enunciatae 95.
Vrbinatium 314.
Vrbis, quae *Vetus* audit, antiquum nomen 105.
Vrbiventum miſſae inſcript. 105. 273. 334.

Vrbs non una Roma 68.
Vrbs a Martino v. reſtituta 239.
a Xyſto IIII. 241.
a Iulio II. 244.
a Leone X. &c. 245.
Vſucapio 86.
Vſus & *Mancipium* 289.
Vtinam miſſa infer. 351.
Vvinkelmanni pietas 118.
Vuitiges rex 116.
dictus in agro Pomptino 281.

X

Xaverii Franc. titulus 17.
Xyſtus P. M. 142.
Xyſtus II. P. M. 145.
Xyſti III. P. M. geſta 151.
Xyſti IIII. P. M. geſta 240.
Xyſti V. P. M. geſta 255.

Z

Zachariae P. M. 170.
Zinotti Andreae titulus 96.
Zeladae Franc. Xav. Card. titulus 89.
ejuſdem Diaeta Vatic. 386.
Hexapeda 390.
Muſea ab eo aucta 302.
Zephyrinus P. M. 144.
Zoſimi P. M. geſta 150.

GRA-

Digitized by Google

G R A T I A

D E O D· N·

ALOISIVS PERSIVS ET IOANNES SCVTELLARIVS
OFFICINATORES GIVNCHIANI COMPOSITIONEM
LITTERARVM INCHOAVIMVS IIII· *NON· IAN·*
ANNO· M· DCC· LXXXIII·
OPVS LIBRARIVM ABSOLVIMVS IIII· *KAL. APRIL·*
EODEM ANNO

1012,557 Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google